

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ

ΛΕΥΚΩΣΙΑ, Κυριακή 11 Ιουνίου 2023 • Έτος 15^ο • Αρ. φύλλου 771

Κυπριακή Πολιτική και Οικονομική Εφημερίδα

www.kathimerini.com.cy | €2,90

ΚΟΜΜΑΤΙΚΟ

Το ΔΗΚΟ κολυμπά σε λιμνάζοντα ύδατα

Οδηγείται σε εκλογές χωρίς καμία ανανέωση

Σε εσωκομματικές εκλογές οδηγείται τον Ιούλιο το ΔΗΚΟ, ωστόσο, το ενδιαφέρον είναι ανύπαρκτο για την ηγετική πυραμίδα, καθώς οι κύριοι διεκδικητές δεν θα αμφισβητηθούν. Είτε γιατί θεωρούνται αδιαφιλονίκητα φαβορί είτε γιατί υπάρχει στελεχειακή ανομβρία. **Σελ. 8**

ΒΡΥΞΕΛΛΕΣ

Τα κενά για την Κυπριακή Προεδρία

Σύμφωνα με πληροφορίες της «Κ» κράτη της Ε.Ε. και κύκλοι των Βρυξελλών συζητούν παρασκηνιακά «τη δυνατότητα επιβολής περιορισμών κατά της Πολωνίας στην άσκηση της Προεδρίας της Ε.Ε., επηρεάζοντας και τη Λευκωσία. **Σελ. 3**

ΑΛΕΞΗΣ ΤΣΙΠΡΑΣ

Δεν μπορώ να λιποτακτώ

Τον απολογισμό του για το εκλογικό αποτέλεσμα, αλλά και για την τραγωδία που πέρασε στην αξιωματική αντιπολίτευση, κάνει ο πρόεδρος του ΣΥΡΙΖΑ στη συνέντευξή του στην «Κ». **Σελ. 18, 19**

ΝΙΚΟΣ ΔΕΝΔΙΑΣ

Το τετ α τετ με τον Ερντογάν

Μια σύντομη συνάντησή του με τον Τούρκο πρόεδρο Ρετζέπ Ταγίπ Ερντογάν στη Μαδρίτη, που οδήγησε ωστόσο σε άμεση εκτόνωση στο πεδίο, περιγράφει στην «Κ» ο Νίκος Δένδιας. **Σελ. 20**

ΠΑΛΙΟΙ ΓΝΩΡΙΜΟΙ ΤΟΥ ΚΥΠΡΙΑΚΟΥ ΣΤΟ ΕΠΙΤΕΛΕΙΟ ΤΟΥ

Τι αλλάζει με την εκλογή Ερντογάν

Πώς η εξωτερική πολιτική του θα επηρεάσει τις εξελίξεις και ο ρόλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Η νίκη του Ταγίπ Ερντογάν στις πρόσφατες τουρκικές εκλογές και η ανακοίνωση του νέου του Υπουργικού Συμβουλίου δημιουργούν νέα δεδομένα στο πώς θα κινηθεί η Αγκυρα στο πεδίο της εξωτερικής πολιτικής της. Ο Χακάν Φιντάν και ο Ιμπραχίμ Καλίν, ο πρώτος με την ανάληψη του υπουργείου Εξωτερικών και ο δεύτερος, αναλαμβάνοντας τα νήια της ΜΠΤ,

Τα πρόσωπα που επέλεξε για θέσεις-κλειδιά ο Τούρκος Πρόεδρος **Σελ. 5**

αναμένεται να διαδραματίσουν σημαντικό ρόλο στις εξελίξεις με φόντο την Κύπρο, αφού αμφότεροι θεωρούνται γνώστες της περιοχής, των γεωπολιτικών εξελίξεων στην Ανατολική Μεσόγειο και των διαπραγματεύσεων στο Κυπριακό. Στην Ε.Ε. το κύριο ερώτημα σήμερα είναι πώς πρέπει να κινηθεί την επόμενη μέρα της επανεκλογής Ερντογάν. **Σελ. 4, 6**

ΓΙΑΝΝΟΣ ΚΑΤΣΟΥΡΙΔΗΣ

Ρατσισμός και Κύπρος

Ο επίκουρος καθηγητής συγκριτικής πολιτικής στο πανεπιστήμιο Λευκωσίας, Γιάννος Κατσουρίδης μιλάει στην «Κ» για τον ρατσισμό, με αφορμή τα περιστατικά βίας που σημειώθηκαν το τελευταίο διάστημα και αφορούσαν επιθέσεις εναντίον αλλοδαπών, αλλά και της 25χρονης Τουρκοκύπριας. **Σελ. 9**

ΕΙΡΗΝΗ ΠΙΚΗ ΣΤΗΝ «Κ»

Αξιολόγηση υπουργών σε 6 μήνες

Εντός φθινοπώρου αναμένεται ο οδικός χάρτης της κυβέρνησης

Η υφυπουργός παρά τω Πρόεδρω Ειρήνη Πική σε συνέντευξή της στην «Κ» αξιολογεί το έως τώρα κυβερνητικό έργο και επισφραγίζει πως ολοκληρωμένη εικόνα για τις επιδόσεις των κυβερνητικών μελών θα

υπάρχει όταν θα συμπληρωθούν οι έξι μήνες. Υπεραμύνεται των επιλογών που έγιναν με τους συμβούλους/συνεργάτες και εμφανίζεται επιφυλακτική στο κατά πόσο το θέμα με τις κυρώσεις έχει λήξει. **Σελ. 7**

ΜΑΡΙΟΣ ΘΡΑΣΥΒΟΥΛΟΥ

Ο Μακάριος ως ηγέτης

Ο ιστορικός και ερευνητής Μάριος Θρασυβούλου στο βιβλίο του «Μακάριος 1948-1959: Η πολιτική ηγεμονία και εξέλιξη προς τον αυταρχισμό» επιχειρεί για πρώτη φορά μία ψυχραιμη παρουσίαση του ψυχισμού αλλά και των συγκυριών που οδήγησαν στην κυριαρχία του Μακαρίου. **Σελ. 10**

Η ΜΕΓΑΛΥΤΕΡΗ ΟΙΚΟΛΟΓΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΗ ΜΕΤΑ ΤΟ ΤΣΕΡΝΟΜΠΙ

Το άγνωστο στα παγωμένα νερά του Δνειπερου

Την περασμένη εβδομάδα ο ιστορικός χρόνος επιταχύνθηκε αλματώδως. Την Κυριακή ξεκίνησε, σύμφωνα με αναφορές Αμερικανών αξιωματούχων, η από καιρό αναμενόμενη ουκρανική αντεπίθεση, αν και το Κίεβο επιμένει για ευνότους λόγους να την καλύπτει, όσο γίνεται, με πέπλο μυστικότητας. Δύο

ημέρες αργότερα, κατέρρευσε το πελώριο υδροηλεκτρικό φράγμα του Δνειπερου στη Νόβα Καχόβκα, προκαλώντας τη μεγαλύτερη οικολογική και οικονομική καταστροφή στην περιοχή ύστερα από το πυρηνικό ατύχημα του 1986 στο Τσερνόμπλ. **Σελ. 21**

ΚΥΡΙΟ ΑΡΘΡΟ

Να δούμε τη νεολαία

Η αύξηση των περιστατικών βίας και οι ανοίξεις επιθέσεις, με ρατσιστικό υπόβαθρο, θα πρέπει να σηματοδοτήσουν καμπανάκι στις αρμόδιες αρχές. Είναι επείγουσες να βρεθούν τρόποι ώστε αυτά τα περιστατικά να εξαλειφθούν, όσο και αν αυτός ο στόχος μοιάζει ουτοπικός. Κυρίαρχο ρόλο σε αυτή την προσπάθεια οφείλει να διαδραματίσει το υπ. Παιδείας, αλλά και το υφυπουργείο Κοινωνικών Πρόνοιας, διά των Υπηρεσιών Κοινωνικής Ευημερίας και γιατί όχι και το υφυπουργείο Πολιτισμού. Θα πρέπει πάσα θυσία οι αρμόδιοι να απασφαλίσουν τη βραδυφλεγή βόμβα της νεανικής οργής, με συντονισμό και στοχευμένες μακροπρόθεσμες δράσεις, μακριά από ευκολόγια και κενού περιεχομένου πολιτικές. Ο ρατσισμός κάθε είδους θα πρέπει να είναι ο κοινός εχθρός κάθε σώφρονος κομματιού της κοινωνίας, χωρίς υποσημειώσεις.

Ένα τραπεζικό κατάστημα στα χέρια σου

Διαθέσιμο σε BoC Mobile App και Internet banking.

Σε κάθε επόμενη κίνηση

Τράπεζα Κύπρου

ΦΟΒΟΙ ΓΙΑ ΜΕΙΩΣΗ ΤΩΝ ΚΡΑΤΗΣΕΩΝ

Η κλιματική αλλαγή πλήττει τον τουρισμό

Αναστάτωση και στον τουρισμό φέρνει η κλιματική αλλαγή. Προβληματισμό εκφράζουν αρμόδιοι φορείς για τις κρατήσεις του καλοκαιριού. Η ζήτηση για ταξίδια την περίοδο

Αυγούστου και Σεπτεμβρίου μειώνεται κατά 9% σε σχέση με πέρσι. Ο υφυπουργός Τουρισμού Κώστας Κουμής τόνισε την ανάγκη λήψης μέτρων. **Οικονομική, σελ. 4**

ΟΔΟΙΠΟΡΙΚΟ

Κοιτώντας από ψηλά τη Μεσαορία

Οδοιπορικό σε δύο χωριά της κατεχόμενης Μεσαορίας, περιτριγυρισμένα από τ/κ χωριά, τον Άγιο Νικόλαο Λευκονοίκου και την Τρυπημένη Αμμοχώστου. **Τέχνες, σελ. 1**

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ

Δήμητρα Γαλάνη, Μάρθα Φριντζήλα

Δύο σπουδαίες φωνές, η Δήμητρα Γαλάνη και η Μάρθα Φριντζήλα μιλούν στην «Κ», με αφορμή τις συναυλίες τους στην Κύπρο, στις 26 και 27 Ιουνίου. **Τέχνες, σελ. 4**

HUBLOT

CLASSIC FUSION CHRONOGRAPH TITANIUM BLUE

Vassos Eliades Accessories Ltd
Nicosia - Limassol, Tel.: 22 897 361

ΤΑ ΙΟΥΛΙΑΝΑ / Γράφει ο ΣΤΑΥΡΟΣ ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ

Ηθικόν ακμαιότατον

Η πρόσκληση για την εορταστική σύναξη με τον εύγλωττο τίτλο «Οι πρώτες 100 ημέρες της Διακυβέρνησής μας: Ηθικόν ακμαιότατον!» σχεδιάστηκε από τη Βουλγάρικη ομοσπονδία της Ρενέ Κυπαρίσι και παραδόθηκε στις κυρίες ιδιοχείρως. Η Βουλγάρικη, με καλλιτεχνική φλέβα, αντάξια του εικαστικού ταλέντου του Μάκη Κεραυνού, ζωγράφισε την κάθε πρόσκληση ξεχωριστά, αντλώντας συμβολισμούς από την κυπριακή κλωρίδα.

Η οικοδέσποινα Ρενέ Κυπαρίσι (ΔΗΚΟ) προσκάλεσε τις καθεστωτικές Θεοπίστη Θεοδούλου (ΔΗΠΑ) και Απώ Περιστέρη Μουσουπέτη (ΕΔΕΚ) με δύο μπουκέτα λουλούδια, λαλέδες και ματαικόριδα αντίστοιχα. Η Φώφη Κούταλου (τέως ΑΛΛΗΛΕΓΓΥΗ) έλαβε τα ταπεινά χαμομπλάκια, ενώ στη Μαργαρίτα Πεύκου Hazelwood (ΟΙΚΟΛΟΓΟΙ) εστάλησαν βαλεριάνες για κατευνασμό των νεύρων. Τα χρυσάνθεμα στην Ιουλία Παλαιολόγου Ουίλσον ερμηνεύτηκαν ως ένδειξη αβρότητας, και τα γαρύφαλλα στην αριστερή (με την καλή έννοια) Κουλλίτσα Κυριακού ως σεβασμός στις ΑΚΕλικές παραδόσεις. Η πρόσκληση που προκάλεσε πάταγο στη χαρτοπαχτική κοινωνία του Αγίου Ανδρέα ήταν της συναγερμικής Καλαμαρούς: ένα ματσάκι κουρτουνιας, το φυτό της παρηγοριάς, δεμένο με μια γαλανόλευκη κορδέλα.

Άστραψε και βρόντηξε η Καλαμαρούς, καθότι τις τελευταίες 100 ημέρες είναι τα νεύρα της τσατάλια. «Να πρεμήσω; Πώς να πρεμήσω μπροστά στο απύθμενο θράσος τους;» ξέσπασε. «Για να μη λένε ότι είσαι bad loser, μάνα μου» τόλμησε να την αντικρούσει η Ιουλία. «Σε αυτό τον τόπο θα μας φάνε οι ευγένειες. Να μην πιάνουμε τον Πρόεδρο στο στόμα μας ολοφρόντοι οι κλαίουσες της πολιτικής ορθότητας. Και τι να κάνουμε δηλαδή; Να του

Οι πρώτες 100 ημέρες της διακυβέρνησης Νίκου Χριστοδουλίδη γιορτάστηκαν με την πρόποσα εξωστρέφεια στην οικία της Ρενέ Κυπαρίσις.

παραδώσουμε λευκή επιταγή και να δώσουμε ραντεβού το 2028;».

Στο ακανθώδες ερώτημα, αν η Καλαμαρούς θα αποδεχτεί την πρόσκληση της καθεστωτικής Ρενέ Κυπαρίσις, η απάντηση ήταν: «Ακατάχνητα». «Θα πάω και θα πω κι ένα τραγούδι» ενημέρωσε το καρέ. Όπερ και εγένετο. Όχι μόνο προσήλθε φορώντας φραιότατο ταγιέρ χρώματος μπλε (από την εποχή που μεσουρανούσε η δεσποινίς Ουρανία) αλλά ύψωσε και τους τόνους ανάμεσα στο κοσμικό πλήθος.

«Η ατμόσφαιρα ηλεκτρισμένη, λέξη από τα κείλη μας δεν βγαίνει...» τραγούδησε η Ευγενία. «Ό,τι έχω

ζήσει, το 'χει πει η Βίσις» ψιθύρισε με θαυμασμό η αριστερή (με την κακή έννοια) Ανδριάνα Ζιβάνο Βλαδίμηρου, η οποία δύσκολα θα πει καλή κουβέντα για δεξιό άνθρωπο. Το θάρρος όμως της Καλαμαρούς υπερβέβαινε τις κομματικές γραμμές. «Τέρμα στη δικτατορία της σιωπής!» φώναξε με σθένος η Ανδριάνα και τα λόγια της ήταν οι σταγόνες που ξεχείλισαν το ποτήρι. Η Ευγενία ύψωσε τη φωνή της και εκφώνησε ένα πύρινο λόγο που έγινε viral ως το «Κατηγορώ της Καλαμαρούς».

«Ηθικόν; Αθλιότατον! Τουτέστιν, για να το πούμε λαϊκά, άλλα μας έταξαν και άλλα λουστήκαμε τελικά» ωρυόταν η Καλαμαρούς. «100

ημέρες μετά πρέπει επιτέλους να το χωνέψετε ότι χάσατε, μάνα μου» απάντησε ψυχρά η Ρενέ Κυπαρίσις. Ακολούθησε μια μακρόσυρτη σιωπή. «Αμχανία, αμχανία...» ηκούσε στ' αφτιά τους το υπέρτατο σουβέ. Κι ύστερα μίλησε η Ιουλία βάζοντας όπως πάντα τα πράγματα στη σωστή τους θέση: «Αυτός ο έρμος ο τόπος κυβερνήθηκε κάποτε από τον Σπύρο Κυπριανού, οπότε δεν έχει να φοβηθεί τίποτα. Γιατί ο βρεγμένος δεν φοβάται τη βροχή, κοπέλες...» ξεκίνησε να λέει, αλλά τη διέκοψε το «Κατηγορώ της Καλαμαρούς» που συνεχίστηκε με φόρα.

«Να θυμίσω τα όμορφα τα λόγια τα

μεγάλα για την «πρώτη κορυφαία πολιτική πράξη» του νέου Πρόεδρου μας; Ο οποίος δεν θα έμπαινε σε κομματικές συναλλαγές, θα μοίραζε τα υπουργεία ισοδύναμα σε γυναίκες και άντρες, θα έφερνε νέο ύψος και ήθος στη διακυβέρνησή του; Ο πήχης τέθηκε τόσο ψηλά που πέρασε εντέλει με άνεση όλη η κυβερνητική συμμαχία από κάτω. Εάν εξαιρέσουμε δε τον Νικόλα, ο οποίος δήλωσε εντελώς ανερυθρίαστα πως αν δεν υπήρχε ο Χριστοδουλίδης έπρεπε να τον επινοήσουμε, ο υπόλοιπος άμαχος πληθυσμός παρακολούθησε τις εκθροπρμαξες άναυδος. Και δεν αναφέρθηκε στη βόμβα υπουργοποίησης του Μιχάλη Χατζηγιάννη. Αν αυτό

ήταν μόνο το πρόβλημα θα ήταν και επικοινωνιακά διαχειρίσιμο».

«Το πουλέν της κυβέρνησης που έσκασε σαν πυροτέχνημα πάνω από τα κεφάλια μας ήταν άλλο: ο υφυπουργός Καινοτομίας, Έρευνας και Ψηφιακής Πολιτικής Φίλιππος Χατζηχαριάς, ο οποίος με το καλημέρα σας ερωτήθηκε τι είναι το GPT3 και δεν γνώριζε! Σαν να μην έφτανε αυτό μάς προέκυψε και γκαντέμης. Η είδηση «έπεσαν οι σέρβερς του κράτους» επειδή πλημμύρισε το... υπόγειο, ήταν εξίσου θεαματική με την είδηση «τέγνωσαν οι σέρβερς» που λάβαμε στα κινητά μας. Το κυβερνητικό υπερθέαμα συνεχίστηκε βεβαίως με το συναρπαστικό σήριαλ των διορισμών».

«Στον δρόμο που χάραξε ο Γιαννάκης Γιαννάκης μάς προέκυψε ο Μιχαλάκης Μιχαήλ. Πτυχία της πλάκας για μια θέση με ετήσιες απολαβές 100.000 ευρώ είναι μια υπόθεση πάντως που δεν έχει καθόλου πλάκα. Με σαφώς λιγότερα λεφτά, αλλά εξίσου φλουρ διαδικασίες, μάθαμε και για τον διορισμό της 19χρονης (άνευ λοιπών πτυχίων) στο υφυπουργείο Τουρισμού. Η τρίλιζα των υφυπουργείων δεν θα μπορούσε βεβαίως παρά να κλείσει με μια εντυπωσιακή κορώνα από τον σαρ υφυπουργό Πολιτισμού».

«Η πιο πικάντικη στιγμή των πρώτων 100 ημερών ήταν το Happy Birthday που τραγούδησε ο υφυπουργός Χατζηγιάννης στον πρίγκιπα Νικόλαο και γονάτισε το Twitter. Δεν θα επεκταθώ, πρώτον επειδή τα είπα κι εκτονώθηκα και δεύτερον, επειδή ανέκαθεν υπήρξα Κυρία. Οπότε στην υγεία μας, κοπέλες και να τα χιλιάσουμε. Όπως λέει και η Απόλυτη: Αμχανία, αμχανία, να μ' αγαπάς, να σ' αγαπώ... Αγάπη ολούθε!»

stavros.christodoulou@gmail.com

Ο ΦΙΛΙΣΤΩΡ

Επιλογή και επιμέλεια:
ΒΑΣΙΛΗΣ ΜΗΝΑΚΑΚΗΣ, ΜΥΡΤΩ ΚΑΤΣΙΓΕΡΑ

90 χρόνια πριν στην «Κ»

11.6.1933

ΜΟΡΓΚΑΝ - ΡΟΚΦΕΛΕΡ: Η ομάδα Ροκφέλλερ [φωτογραφία], ο κυρίαρχος του αμερικανικού πετρελαίου, εξησφάλισε ισχυράν θέσιν εις την Γουώλλ Στρητ. Κατέστησε την Τσέιζ Μπανκ ένα από τα ισχυρότερα πιστωτικά ιδρύματα των Ην. Πολιτειών. Ο ανταγωνισμός μεταξύ Μόργκαν και Ροκφέλλερ εκδηλώνεται εις όλους τους τομείς της βιομηχανίας. Ο Τζων Πιέρποντ ηναγκάσθη να παραιτηθῆ από την προεδρία του συμβουλίου της εταιρίας χάλυβος των Ην. Πολιτειών, την οποίαν επί τριακονταετίαν διηύθυνεν ο Οίκος Μόργκαν. Αλλ' ο αγών συνεχίζεται και εις την Γουώλλ Στρητ. Ο Ροκφέλλερ, αν και φίλος των ρεπουμπλικάνων, συμμαχεί με τους δημοκράτας εις την πάλην

των κατά των ιδιωτικών Τραπεζών. Αλλά η Τσέιζ Μπανκ υπόκειται εις τους νόμους. Οι ισολογισμοί της δημοσιεύονται αναγκαστικώς, ενώ ο Οίκος Μόργκαν αντιπροσωπεύει τον τύπον της μυστικής χρηματικής επιχειρήσεως κατά της οποίας έχει αναληφθῆ μεγάλη πολιτική εκστρατεία. Εφ' όσον ευρίσκει ο Χούβερ εις τον Λευκόν Οίκον, ο Μόργκαν δεν είχε τίποτε να φοβηθῆ. Μόλις ανήλθεν εις την εξουσίαν ο Ρούσβελτ, τα πράγματα άλλαξαν.

ΣΚΕΠΤΙΚΙΣΜΟΣ: Ο εν Ν. Υόρκη ανταποκριτής του Ρώυτερ τηλεγραφεί ότι σκεπτικισμός επικρατεί μεταξύ των εκεί οικονομικών κύκλων διά τα ενδεχόμενα αποτελέσματα της Οικονομικής Διασκεψέως. Ούτω θεωρείται δυσχερής ο συμβιβασμός του πληθωρισμού των Ηνωμένων Πολιτειών προς το πρόγραμμα περιορισμού του δασμολογίου ή της σταθεροποίησης του δολλαρίου εις επίπεδον δυνάμενον να γίνη δεκτόν υπό των γαλλικών οικονομικών και πολιτικών κύκλων. Συναφώς μάλιστα λέγεται ότι η τελευταία εντυπωσιακή πτώσις του δολλαρίου σκοπόν έχει την ενθάρρυνσιν της αμερικανικής εξαγωγής. **ΑΚΥΡΩΣΗ:** Το [Τετραμέρες] Σύμφωνον θα υποβληθῆ εις την κρίσιν των Κοινοβουλίων και μόνον μετά την έγκρισίν των τίθεται εις εφαρμογήν. Φοβούνται οι εν Γαλλία ότι δεν είνε απίθανον ο Χίτλερ να συγκαλέσῃ το Ράιχσταγκ επίτηδες και να προκαλέσῃ ακύρωσιν του Συμφώνου.

ΟΜΗΡΟΥ & Σ Ε Β Ε Ρ Η / Γράφει ο ΟΝΑΣΑΓΟΡΑΣ

Η γροθιά της καρδιάς μας

Η εκδίκηση είναι λουκούμι Γεροσκήπου που τρώγεται κρύο.

Αλληλούια. Έχουμε λήξη του πολέμου. Όχι στην Ουκρανία, στην ΕΔΕΚ. Αυτό δήλωσε ο χειρουργός της καρδιάς μας, αλλά και ενίστε του στήθους μας, Μαρίνος Σιζόπουλος, εξηγώντας πως όλες οι δικαστικές διαμάχες με τους αποστάτες κερδήθηκαν και το κόμμα ξεκινά διαδικασίες για τις ευρωεκλογές του 2024.

Για την ιστορία να αναφέρουμε πως η ΕΔΕΚ ιδρύθηκε το 1969 και βρέθηκε στα χεί της επί Μακαρίου, του οριζίζνα! Τώρα, ελπίζει ξανά σε δόξης του παρελθόντος, αφού βρίσκεται και πάλι σε συγκυβέρνηση, αυτή τη φορά με τον Χριστοδουλίδη, τον οποίο ο μακαριστός Αρχιεπίσκοπος Χρυσόστομος είχε παρομοιώσει με νέο Μακάριο. Τυχαιοί; Δεν νομίζω. Ατυχές; Πολύ πιθανόν.

Ο Παπα-δάκης πάντως εξακολουθεί να θέλει να γίνει ο «παπάς» του νέου κινήματος. Αναμένεται πάλι στην οποία η γροθιά της ΕΔΕΚ, άλλως πούνιος, θα σηκώσει το γάντι με αναμενόμενα κάτω από τη μέση κτυπήματα!

Εκτός από την ΕΔΕΚ, και ο Φούλης «είναι εδώ, ενωμένος δυνατός». Την Τετάρτη κάλεσε όλους τους υπουργούς της δεκαετίας Αναστασιάδη σε ταβέρνα στον Στρόβολο. Μαζί (τα) φάγαμε (τα μεζεδάκια) δήλωσε στο τέλος της βραδιάς ο Φούλης.

Σε ερώτηση γιατί δεν κάλεσε και

τον ίδιο τον Αναστασιάδη η απάντηση ήταν πως δεν έβγαίνει το μπάζετ!

Να μην ξεχνάμε πως παλιά για τέτοια φαγοπότια ο λογαριασμός στελνόταν στον Συναγερμό. «Λεφτά υπάρχουν» ήταν κάποτε το σλόγκαν και στον ΔΗΣΥ, αλλά τώρα πια το νέο

σλόγκαν του κόμματος έγινε «Χρέπ υπάρχουν».

Όσο για την Αλεπού της Αργάκας, εκτός του ότι έχασε το γραφείο στην Πινδάρου, τη λιμουζίνα, τον οδηγό και άλλα ωφελήματα, έχει τώρα να αντιμετωπίσει και τα έξοδα του πολιτικού του γραφείου. Σε διαφορετι-

κή περίπτωση να είστε βέβαιοι ότι θα καλούσε στην ταβέρνα και τον Νικόλαο.

Στα εγκαίνια έκθεσης φωτογραφίας για την Αμμόχωστο -ως γνωστό δεν χάνει εγκαίνια ο κόσμος να χαλάσει- ο Νίκος ο Ξεκάθαρος δήλωσε πως η Αμμόχωστος θα ζει για πάντα στην καρδιά μας. Ωραιότατη στάκα, αλλά θα προτιμούσαμε, Πρόεδρε, οι Βαρωσιώτες να ζουν για πάντα στην Αμμόχωστο, αντί η πόλη τους στην καρδιά μας. Σου υπενθυμίζω και τη δική σου δήλωση περί μπλόφας των Τούρκων στο θέμα Αμμοχώστου και πως δεν υπήρχε λόγος ανησυχίας.

Μια φωτογραφία είναι ίση με χίλιες λέξεις λένε οι Κινέζοι, έτσι και η δραστήρια blondie της επαρχίας Πάφου, έπαρχος Μαίρη Λάμπρου ανάρτησε στο Instagram μια όλο νόημα εικόνα της με τον νυν πρόεδρο να κοιτάζουν και οι δύο το μέλλον. Έμμεσα στενίζουν και το μέλλον του νυν δημάρχου Φαίδωνα Φαίδωνος.

Η Μαίρη η οποία έπαιξε και για ΥΠΕΣ φέρεται να καλοβλέπει την δημαρχία Πάφου, και με δεδομένο πως ο μικρός Νίκος τη θεωρεί «δικό του άνθρωπο», σε αντίθεση με τον «υπερβατικό» στις προεδρικές Φαίδωνα, η μάχη θα είναι σκληρή. Όχι η Μαίρη αλλά δεν το παίζει ξανθιά παναγία #2 στο Instagram, μην ανησυχείς Πρόεδρε - Ινφλουένσερ.

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Ιδιοκτησία
«Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ, ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ
ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΕΚΔΟΣΗ ΚΥΠΡΟΥ ΛΤΔ»

Εκδίδεται σε συνεργασία και μετά από άδεια της εταιρείας
ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ Α.Ε.

Διευθύνων Σύμβουλος: ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΛΟΤΤΙΑΝΗΣ • Διευθύντρια: ΜΑΡΙΝΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ • Σύμβουλος Εκδόσεως: ΑΛΚΗΣ ΑΝΔΡΕΟΥ
Υπεύθυνος Υλξης: ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗΣ • Υπεύθυνος Ατελιέ: ΠΑΝΤΕΛΗΣ ΔΑΜΙΑΝΟΥ

Νικόλαου Σαρτόπουλου 2 & Λεωφ. Λυκαβητού, 2401 Έγκωμη, Λευκωσία, Κύπρος
e-mail: info@kathimerini.com.cy Τηλ.: +357 22472500 Fax: Σύνταξη +357 22472540
Fax: Διαφημιστικό Τμήμα - Μικρές Αγγελίες +357 22472550

ΑΠΑΓΟΡΕΥΕΤΑΙ η αναδημοσίευση, αναπαραγωγή, διασκευή ή απόδοση του περιεχομένου της εφημερίδας με οποιονδήποτε τρόπο, χωρίς προηγούμενη γραπτή άδεια του εκδότη.

Διευθυντής: ΑΛΕΞΗΣ ΠΑΠΑΧΕΛΑΣ • Διεύθυνση συντάξεως: ΚΩΣΤΗΣ ΦΑΦΟΥΤΗΣ - ΝΟΤΗΣ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ

Τον ΠΑΥΛΟΥ Κ. ΞΑΝΘΟΥΛΗ

Ουσιαστικά κενά ενδέχεται να προκληθούν στην «Τριάδα (Τrio) εκ περιτροπής Προεδριών της Ευρωπαϊκής Ένωσης» και στο κοινό δεκαετή πρόγραμμα, στο οποίο θα συμμετάσχει η Κυπριακή Δημοκρατία μαζί με την Πολωνία και τη Δανία, επηρεάζοντας μοιραία και τη Λευκωσία. Πληροφορίες της «Κ» αναφέρουν ότι ισχυρά κράτη της Ε.Ε., ως επίσης και σημαίνοντες κύκλοι των Βρυξελλών, συζητούν παρασκηνιακά «τη δυνατότητα επιβολής περιορισμών κατά της Πολωνίας στην άσκηση της Προεδρίας της Ε.Ε., το πρώτο εξάμηνο του 2025», καθώς εναντίον της χώρας εκκρεμεί διαδικασία με βάση το άρθρο 7 (1) της ευρωπαϊκής Συνθήκης, για παραβιάσεις του κράτους δικαίου και των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Κάτι που, εάν τελικά δρομολογηθεί, «εκτιμάται βαρύνει ότι θα μεταφέρει το βάρος συγκεκριμένων ντοσιέ στους ώμους των άλλων δύο Προεδριών του κοινού δεκαετή προγράμματος», δηλαδή της Κυπριακής και της Δανικής, που μαζί με την Πολωνική, συγκροτούν την Τριάδα Προεδριών, στη διάρκεια των 18 μηνών από τον Ιανουάριο

Ισχυρά κράτη της Ε.Ε. συζητούν παρασκηνιακά «τη δυνατότητα επιβολής περιορισμών κατά της Πολωνίας στην άσκηση της Προεδρίας της Ε.Ε., το πρώτο εξάμηνο του 2025».

ριο 2025 μέχρι και τον Ιούνιο 2026.

Μια τέτοια εξέλιξη θα δημιουργήσει εκ των πραγμάτων περισσότερες υποχρεώσεις και άρα και μεγαλύτερες ευθύνες στην Κοπεγχάγη αλλά και στη Λευκωσία, η οποία δεν έχει ακόμη κάνει τον απαραίτητο προγραμματισμό για την άσκηση της δικής της Προεδρίας. Πόσω μάλλον, για την κάλυψη κενών που ενδέχεται να δημιουργηθούν επί Πολωνικής Προεδρίας, εάν η Βαρσοβία και οι Βρυξέλλες δεν καταλήξουν σε μια λύση, η οποία να ικανοποιεί τα ισχυρά κράτη της Ε.Ε. που θέλουν να διασφαλίσουν την επάνοδο της Πολωνίας στον δρόμο του απόλυτου σεβασμού του κράτους δικαίου και των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Ο Πρόεδρος Χριστοδουλίδης δήλωσε πριν από ένα περίπου μήνα (9 Μαΐου) ότι «θα πρέπει το συντομότερο να θέσουμε τα θεμέλια πρώτα στη Λευκωσία, σε σχέση με τον προγραμματισμό που θα απαιτηθεί και τη θεσμική δομή που πρέπει να δημιουργηθεί», για την άσκηση της Προεδρίας. Παράλληλα, εξήγησε τον διορισμό υφυπουργού παρά τω Πρόεδρω με αρμοδιότητα τις Ευρωπαϊκές Υποθέσεις, ενώ έκανε λόγο για στενή συνεργασία με τις άλλες δύο χώρες που συγκροτούν την Τριάδα Προεδριών.

Κενά στην Τριάδα της Κυπριακής Προεδρίας

Επιχειρείται «περιορισμός» Πολωνίας και Ουγγαρίας στην άσκηση Προεδρίας Ε.Ε.

Η Επιτροπή νομικών εμπειρογνομόνων Meijers ετοίμασε πριν από μερικές εβδομάδες σημείωμα, δίνοντας ουσιαστικό περιεχόμενο στον περιορισμό ή και ακόμη στην υποκατάσταση της Πολωνίας και της Ουγγαρίας από την άσκηση της Προεδρίας της Ε.Ε. Στη φωτογραφία οι πρωθυπουργοί της Ουγγαρίας Βίκτορ Ορμπάν και της Πολωνίας Ματέους Μοραβιέτσκι.

Αυτό που επίσης όμως θα πρέπει να ληφθεί υπόψη, επισπεύδοντας τον προγραμματισμό της Λευκωσίας, είναι ότι τα ντοσιέ που θα κληθεί να διαχειριστεί η Τριάδα Προεδριών, στην οποία θα συμμετάσχει και η Κύπρος, θα είναι μεγάλους πολιτικές σημασίας. Δεδομένου ότι θα ακολουθήσουν μια «νεκρή νομοθετική περίοδο» λόγω των ευρωεκλογών του 2024, αλλά και λόγω της αλλαγής φρουράς στην Κομισιόν, στα τέλη του ίδιου έτους. Τα δεδομένα αυτά, σύμφωνα με ξένους διπλωματικούς κύκλους,

καθιστούν ακόμη περισσότερο επιτακτική την ανάγκη διασφάλισης της υλοποίησης ενός αξιόπιστου δεκαετή προγράμματος εκ μέρους της Τριάδας Προεδριών. Και ως εκ τούτου, «αντιμετωπίζονται με σοβαρότητα τα σενάρια περιορισμού της Πολωνίας από την άσκηση της Προεδρίας της Ε.Ε., ως επίσης και της Ουγγαρίας που υπό κανονικές συνθήκες αναλαμβάνει το τιμόνι της Ε.Ε. το ακριβώς προηγούμενο εξάμηνο (σ.σ. Ιούλιος 2024)». Και δεν αποτελούν σχήμα λόγου.

Δεν είναι προφανώς τυχαίο, ότι η Επιτροπή νομικών εμπειρογνομόνων Meijers, (Meijers Committee), που χαιρεί ιδιαίτερης εκτίμησης στην Ε.Ε., ετοίμασε πριν από μερικές εβδομάδες σημείωμα, διά του οποίου παραπέμπει σε τρεις λύσεις, δίνοντας ουσιαστικό περιεχόμενο στον περιορισμό ή και ακόμη στην υποκατάσταση της Πολωνίας και της Ουγγαρίας από την άσκηση της Προεδρίας της Ε.Ε., υπό το φως του γεγονότος ότι κατά των δύο χωρών εκκρεμεί διαδικασία με βάση το άρθρο 7 (1) της

Συνθήκης της Ε.Ε. Επίσης, δεν είναι προφανώς τυχαίο ότι μερικές μόνο εβδομάδες αργότερα, την 1η Ιουνίου, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, ακολουθώντας ουσιαστικά τη σύσταση της Επιτροπής Meijers, υιοθέτησε ψήφισμα, το οποίο σύμφωνα με γραπτή ανακοίνωση, «αμφισβητεί το πως η Ουγγαρία θα είναι σε θέση να εκπληρώσει το καθήκον αυτό (σ.σ. της άσκησης της Προεδρίας της Ε.Ε.) με αξιόπιστο τρόπο το 2024, δεδομένης της έλλειψης συμμόρφωσης με το δίκαιο και τις αξίες της Ε.Ε., καθώς και της αρχής

της συνεργασίας καλή τη πίστει». Το ψήφισμα, το οποίο εγκρίθηκε με 442 ψήφους υπέρ, 144 εναντίον και 33 αποχές, «ζητάει από το Συμβούλιο να βρει κατάλληλη λύση και υπενθυμίζει ότι το Κοινοβούλιο θα μπορούσε να λάβει τα κατάλληλα μέτρα, εάν η λύση αυτή δεν βρεθεί».

Με άλλα λόγια, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο προειδοποιεί ευθέως την Ουγγαρία και όχι μόνο, κάτι που αποκτά μεγαλύτερη αξία αν συνοπολογίσουμε ότι το ψήφισμα εκδόθηκε με τη στήριξη των πολιτικών ομάδων του Ευρωπαϊκού Λαϊκού Κόμματος, των Σοσιαλιστών-Δημοκρατών των Φιλελευθέρων, των Πρασίνων και της Ευρωπαϊκής Αριστεράς και ότι στη Γερμανία στελέχη του κυβερνητικού συνασπισμού –εν μέσω των προβλημάτων που αντιμετωπίζει– βρίσκουν τον χρόνο και την ενέργεια να ζητήσουν δημοσίως από τον καγκελάριο Όλαφ Σολτς να συνδράμει την προσπάθεια φρεναρίσματος της άσκησης της Προεδρίας της Ε.Ε. από την Ουγγαρία.

Αν και το εν λόγω ψήφισμα της Ευρωβουλής αναφέρεται μόνο στην Ουγγαρία και δεν αναφέρεται στην

Στην περίπτωση της Πολωνίας, τα ντοσιέ που εκτιμάται ότι έχουν σχέση με σύγκρουση συμφερόντων, θα πρέπει να αναληφθούν από την Κύπρο και τη Δανία, με ό,τι αυτό συνεπάγεται, για την ευθύνη και τις υποχρεώσεις των δύο χωρών.

Πολωνία, η κυβέρνηση της χώρας αντιλαμβάνεται προφανώς, ότι η κίνηση της Ευρωβουλής κατά της Βουδαπέστης αποτελεί «τα προέκρια» των όσων αναμένεται να επακολουθήσουν και στην περίπτωση της Βαρσοβίας. Για περιορισμό ή υποκατάσταση και της Πολωνίας από την άσκηση της Προεδρίας της Ε.Ε. Στο πλαίσιο αυτό, ο Πολωνός πρωθυπουργός Ματέους Μοραβιέτσκι, που βρισκόταν στο Κιόναο της Μολδαβίας, αισθάνθηκε την ανάγκη να σχολιάσει το ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου για την Ουγγαρία, επισμαίνοντας χαρακτηριστικά: «Το να καταστρέψουμε τον τρόπο διαχείρισης της Ε.Ε. κατ' αυτόν τον τρόπο όχι μόνο δεν οδηγεί πουθενά, αλλά είναι ένας δρόμος που οδηγεί στην άβυσσο».

Πριν από τρεις μέρες, η Κομισιόν έδωσε το δικό της στίγμα προθέσεων, στέλνοντας προειδοποιητική επιστολή προς την Πολωνία, ως αποτέλεσμα εγκαθίδρυσης ειδικής επιτροπής στη χώρα για τη διερεύνηση της «ρωσικής επιρροής». Οι Βρυξέλλες φέρονται να ανησυχούν ότι μέσω της επιτροπής θα στοχοποιηθούν πολιτικοί και κόμματα που θα λάβουν μέρος στις γενικές εκλογές, οι οποίες αναμένεται να διεξαχθούν το φθινόπωρο.

Τρεις επιλογές με εμπλοκή της Λευκωσίας

Το σημείωμα της Επιτροπής νομικών εμπειρογνομόνων Meijers, παραπέμπει σε περιορισμό ή υποκατάσταση της Πολωνίας και της Ουγγαρίας από τη δυνατότητα άσκησης Προεδρίας της Ε.Ε., επικαλούμενη τη διαδικασία που εκκρεμεί στη βάση του άρθρου 7(1) της Συνθήκης εναντίον των δύο χωρών, αλλά και της αναστολής της χρηματοδότησής τους με ευρωπαϊκά κονδύλια.

Η «πρώτη οδός» που αναφέρει η Επιτροπή Meijers στα συμπεράσματά της, εστιάζεται στην ανάληψη των φακέλων/ντοσιέ που βρίσκονται σε σύγκρουση συμφερόντων με την Πολωνία και την Ουγγαρία, από τους εταίρους στην Τριάδα Προεδριών. Στην περι-

πτωση της Πολωνίας, δηλαδή, τα ντοσιέ που εκτιμάται ότι έχουν σχέση με σύγκρουση συμφερόντων, θα πρέπει να αναληφθούν από την Κύπρο και τη Δανία, με ό,τι αυτό συνεπάγεται, για την ευθύνη και τις υποχρεώσεις των δύο χωρών.

Η «δεύτερη οδός», σύμφωνα με την Επιτροπή Meijers, υποστηρίζει τη χρήση των υφιστάμενων νομικών και πολιτικών κανόνων για να αποτραπεί η άσκηση της Προεδρίας του Συμβουλίου της Ε.Ε. από τα κράτη-μέλη που υπόκεινται στην παρακολούθηση του άρθρου 7 παράγραφος 1 της ΣΕΕ. Ένας πρώτος τρόπος για να γίνει αυτό είναι ένας ή περισσότεροι από τους εταίρους της Τριάδας

Προεδριών της Πολωνίας, δηλαδή η Κύπρος ή/και η Δανία, να ζητήσουν την ενεργοποίηση συζήτησης για αποκλεισμό της Πολωνίας από την άσκηση της Προεδρίας της Ε.Ε. Ανάλογη διαδικασία με βάση τη δεύτερη οδό θα μπορούσε να δρομολογηθεί και για την Ουγγαρία.

Η τρίτη οδός, σύμφωνα με το σημείωμα της Επιτροπής Meijers, επικεντρώνεται στην καθυστέρηση άσκησης της Προεδρίας τόσο από την Ουγγαρία, όσο και από την Πολωνία, μέχρι και τρία έτη μετά την ολοκλήρωση της διαδικασίας παρακολούθησης του άρθρου 7 της Συνθήκης που έχει ενεργοποιηθεί για τα εν λόγω κράτη-μέλη.

ΑΡΘΡΟ / Του ΑΝΔΡΕΑ ΧΑΤΖΗΚΥΡΙΑΚΟΥ

Πολιτική: Δουλειά χωρίς προσόντα και με υπερπρονόμια

Το νεότερο κρούσμα χυδαίου απέναντι του βουλευτή Ανδρέα Θεμιστοκλέους δεν θα είναι το τελευταίο. Ούτε ο Θεμιστοκλέους είναι ο μοναδικός πολιτικός που συμπεριφέρεται με ανάρμοστο και απρεπή τρόπο. Ούτε και θα είναι ο τελευταίος. Με ανάλογη βεβαιότητα μπορεί λεχθεί ότι οι συνάδελφοι του κάθε Θεμιστοκλέους θα συνεχίσουν να αντιδρούν μόνο με λόγια στις διάφορες παρεκτροπές. Η επόμενη πηχιά ή δοντολογική εκτροπή πάλι θα περάσει ατιμωρητή.

Δεν δουλεύει έτσι όμως η δημοκρατία. Η δημοκρατία δεν θέτει περιορισμούς κατά την είσοδο κάποιου στον δημόσιο βίο ούτως ώστε να έχουν όλοι οι πολίτες ίσες ευκαιρίες. Όποιος γουστάρει θέτει υποψηφιότητα. Αυτό όμως θα έπρεπε να ισχύει νομοιμώς ότι όσοι εκλεγούν βρίσκονται υπό κάποιον έλεγχο. Διαφορετικά καταλήγουμε στην ασυδοσία της εξουσίας που βλέπουμε σήμερα. Η δικαιολογία

ότι ο λαός με την ψήφο του ανταμείβει ή τιμωρεί είναι μια υπερβολή που θεωρεί την κάλπικη σαν πλυντήριο που όλα τα ξεπλένει.

Σίγουρα ο λαός δεν είναι άμοιρος ευθυνών αφού ψηφίζει και ξαναψηφίζει περιπτώσεις όπως τον Θεμιστοκλέους, αλλά δεν είναι και δουλειά του να κρατά λογαριασμό. Ευθύνη για την ατιμωρησία έχει το πολιτικό σύστημα, οι υπόλοιποι εκλεγμένοι. Στην εκπαίδευση αν ένας μαθητής επιδεικνύει κατά συρροή προβληματική συμπεριφορά, θα δει τη διαγωγή του να υποβαθμίζεται από κοσμοπλάτη, σε κοσμία, σε καλή, σε επιμέμηπη, σε κακή, με τις ανάλογες επιπτώσεις. Αν ένας μαθητής συμπληρώσει ένα αριθμό αδικαιολόγητων απουσιών, θα χάσει τη χρονιά. Αν ένας βουλευτής δεν πατήσει το πόδι του στη Βουλή για πέντε χρόνια, καμία απολύτως επίπτωση θα έχει. Θα συνεχίσει να πληρώνεται κανονικά.

Αφού λοιπόν κατά τη διάρκεια

Για την πιο απλή δουλειά στο Δημόσιο απαιτείται πτυχίο και ξένη γλώσσα. Ένας μαθητής λυκείου έχει στοιχειώδεις υποχρεώσεις και ευθύνες, αλλά για να γίνεις πολιτικός δεν απαιτείται τίποτα. Αρκεί να είσαι 21.

της θητείας ενός εκλεγμένου προσώπου δεν υπάρχει έλεγχος και τιμωρία, πρέπει να μελετήσουμε το ενδεχόμενο να θεθούν κάποιες, ελάχιστες, περιορισμοί κατά την είσοδο στην πολιτική αρένα. Να σκεφτούμε την υιοθέτηση στοιχειωδών τουλάχιστον προσόντων για να δικαιούται κάποιος να θέσει υποψηφιότητα. Δεν θα θεραπεύσει τη νόσο, αλλά θα επιφέρει μια κάποια εκλογική υγιεινή των πραγμάτων.

Σήμερα, ένας απλός πολίτης για να προσληφθεί λειτουργός στο υπουργείο Εσωτερικών (θέση πρώτου διορισμού, κλίμακας Α8), πρέπει να διαθέτει πανεπιστημιακό δίπλωμα ή τίτλο ή ισότιμο προσόν και πολύ καλή γνώση της ελληνικής και της αγγλικής, ή της γαλλικής ή της γερμανικής γλώσσας. Ένας δασικός λειτουργός του Τμήματος Δασών, κλίμακας Α5, πρέπει να διαθέτει δίπλωμα του Δασικού Κολεγίου Κύπρου ή άλλο ισότιμο προσόν, ακεραιότητα χαρακτήρα, υπευθυνότητα, πρωτοβουλία και ευθυκρισία (δεν ξέρω γιατί δεν ισχύει και για το υπουργείο Εσωτερικών αυτό το προσόν), πολύ καλή γνώση της ελληνικής γλώσσας και καλή γνώση της αγγλικής γλώσσας.

Για να θέσει όμως κάποιος υποψηφιότητα για βουλευτής χρειάζεται απλώς να έχει συμπληρώσει τα 21 έτη (χωρίς κανένα ανώτατο όριο), να είναι πολίτης της Κυπριακής Δημοκρατίας, «να μην έχει καταδικασθεί για αδίκημα ατιμωτικό

ή ηθικής αισχρότητας ή να μην έχει στερηθεί της εκλογιμότητας κατόπιν αποφάσεως αρμόδιου δικαστηρίου λόγω οποιοδήποτε εκλογικού αδικήματος», και να μην πάσχει «εκ διανοητικής νόσου καθιστώσας αυτό ανίκανον να ασκήσει τα καθήκοντά του ως βουλευτού». Δεν απαιτείται πτυχίο –όχι πανεπιστημίου, ούτε καν λυκείου– ούτε κάποια ξένη γλώσσα. Ασχέτως εάν κατά τη θητεία του θα συμμετάσχει σε πολλά συνέδρια στο εξωτερικό.

Ας σταθούμε, όμως, στο «προσόν» του να μην πάσχει «εκ διανοητικής νόσου καθιστώσας αυτό ανίκανον να ασκήσει τα καθήκοντά του». Πώς το ελέγχουμε αυτό; Απλυστάτα, δεν το ελέγχουμε, γιατί οι υποψήφιοι δεν υποβάλλονται σε καμία εξέταση. Εγκρίνονται απλώς από το κόμμα. Δεν ισχύει όμως το ίδιο για έναν απλό πολίτη που θέλει να γίνει αστυνομικός, για παράδειγμα. Για να φορέσει τη στολή πρέπει να περάσει από ψυ-

χομετρικές εξετάσεις. Πρόκειται για εξετάσεις γνωστικών ικανοτήτων και προσωπικότητας. Με τις γνωστικές ικανότητες διαπιστώνεται ο βαθμός στον οποίο ο υποψήφιος κατέχει τις αναγκαίες γνώσεις και δεξιότητες που απαιτούνται για την εξάσκηση του επαγγέλματος. Η εξέταση προσωπικότητας εντοπίζει τα χαρακτηριστικά της συμπεριφοράς του ατόμου για να διαφανεί η καταλληλότητά του για πρόσληψη στην Αστυνομία.

Η κυδαιότητα του Θεμιστοκλέους είναι το ακραίο σύμπτωμα ενός πολιτικού συστήματος που ασθενεί βαρύτερα με τη νόσο της ασοβίας. Το σύνταγμα και οι νόμοι του κράτους σταδιακά από το 1960 έχουν φροντίσει ώστε οι πολιτικοί μας να αποτελούν μια κάστα που απολαμβάνει αδιανόητα προνόμια έναντι των απλών πολιτών, χωρίς να υποκούν σε κανέναν ηθικό περιορισμό.

ahadjikyriacos@gnora.com

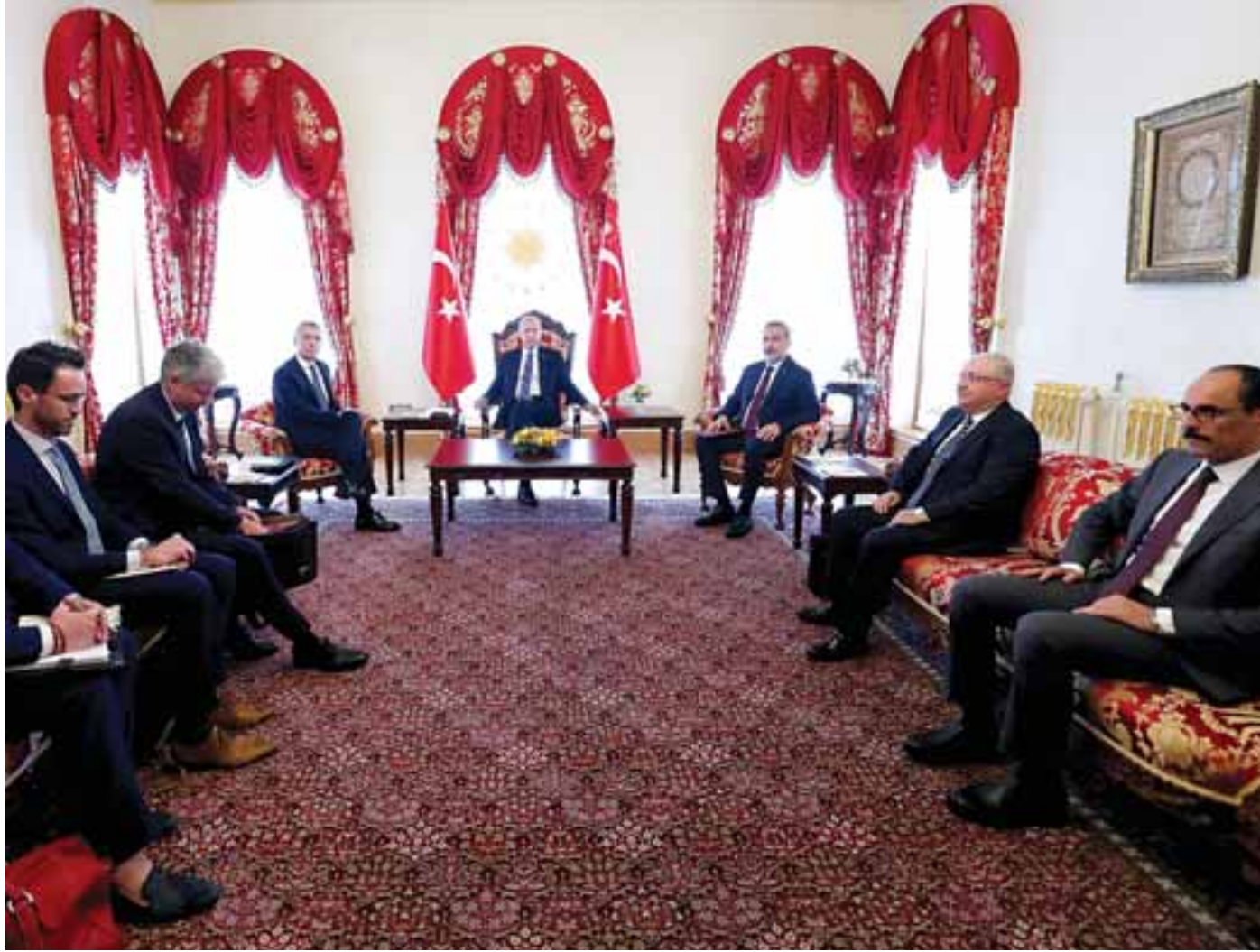
Ο «τουρκικός αιώνας» και η Κύπρος

Πώς οι στενοί συνεργάτες του Ερντογάν, Φιντάν και Καλίν επηρεάζουν τις εξελίξεις

Του ΓΙΑΝΝΗ ΙΩΑΝΝΟΥ

Η επανεκλογή Ερντογάν και η επισημοποίηση της σύνθεσης της νέας του κυβέρνησης αποκτούν ξεχωριστό ενδιαφέρον στους τομείς της εξωτερικής πολιτικής, της ασφάλειας και της άμυνας, δεδομένου ότι ο «τουρκικός αιώνας» που ο ίδιος ο Ερντογάν νοηματοδοτεί και εγκαινιάζει βασίζεται σε μεγάλο βαθμό σε τεχνοκρατικές προσωπικότητες του στενού του περιγύρου, που ταυτόχρονα δείχνουν να ικανοποιούν όλες τις προϋποθέσεις. Η ανάληψη του υπουργείου Εξωτερικών από τον Χακάν Φιντάν, τον επί 13 χρόνια σκιώδη διοικητή των τουρκικών μυστικών υπηρεσιών (MIT), αποτελεί την πρώτη ενδιαφέρουσα διάσταση. Καθώς και η αξιοποίηση του Ιμπραχίμ Καλίν, ο οποίος από στενός σύμβουλος

Τόσο ο Χακάν Φιντάν όσο και ο Ιμπραχίμ Καλίν αναμένεται να διαδραματίσουν σημαντικό ρόλο στις εξελίξεις με φόντο την Κύπρο σε σχέση και με τον Ζεβντέτ Γιλμάζ διορισμένο, νέο, αντιπρόεδρο του Ταγίπ Ερντογάν.

Στη συνάντηση Ταγίπ Ερντογάν με τον γ.γ. Γενς Στόλτενμπεργκ του ΝΑΤΟ, η νέα τριανδρία εξωτερικής πολιτικής και ασφάλειας σε πρώτο πλάνο.

του Ερντογάν αναλαμβάνει, αναβαθμιζόμενος, τα ηνία της MIT. Αμφότεροι Φιντάν και Καλίν, δύο «πεννητάρηδες» με πλούσιο ακαδημαϊκό υπόβαθρο και εμπειρία, μετά το 2010, στην Τουρκία του ΑΚΡ γνωρίζουν σε βάθος το Κυπριακό ενώ, παράλληλα, αποτελούν και μια μορφή «υβριδικών τεχνοκρατών», συνδυάζοντας ιδεολογικοπολιτικά οράματα με αυξημένες ικανότητες, που δοκιμάστηκαν τα τελευταία χρόνια σε πολλαπλά επίπεδα διεθνούς και περιφερειακά τόσο σε επίπεδο δημόσιας διπλωματίας όσο και παρασκηνιακά.

Το αποτύπωμα στην Κύπρο

Αν και, διαχρονικά, η εκάστοτε τουρκική αντιπροεδρία αναλαμβάνει τον φάκελο των σχέσεων Τουρκίας-ΤΔΒΚ καθώς και το Κυπριακό, τόσο ο Χ. Φιντάν όσο και ο Ιμπρ. Καλίν αναμένεται να διαδραματίσουν σημαντικό ρόλο στις εξελίξεις με φόντο την Κύπρο σε σχέση για παράδειγμα με τον διο-

ρισμένο, νέο, αντιπρόεδρο του Ερντογάν, Ζεβντέτ Γιλμάζ. Μπορεί ο ίδιος ο Ερντογάν να έχει τον τελικό λόγο ως προς την διαδικασία λήψης αποφάσεων σε σχέση με το Κυπριακό, ωστόσο τόσο ο Φιντάν όσο και ο Καλίν θεωρούνται γνώστες της περιοχής, των γεωπολιτικών εξελίξεων στην Ανατολική Μεσόγειο και των διαπραγματεύσεων στο Κυπριακό, συμπεριλαμβανομένων των κοινωνικών, οικονομικών και πολιτικών μετασχηματισμών στους κόλπους της τουρκοκυπριακής κοινότητας. Το αποτύπωμα των δύο σε σχέση με την Κύπρο εδράζονται σε συγκεκριμένα ποιοτικά χαρακτηριστικά:

- Στην αυξημένη δραστηριότητα της MIT επί κυπριακού εδάφους και δη, επί του γεωγραφικού χώρου των Κατεχομένων, η οποία έχει ένα τεράστιο εύρος δραστηριότητας που ξεκινούν από το πώς το τουρκικό βαθύ κράτος και οι κυβερνητικές δομές του ΑΚΡ χρησιμοποιούν τα Κατεχόμενα ως «πίσω

αυλή της Τουρκίας» και εκτείνονται μέχρι (κλασικές) αποστολές συγκεντρώσεων πληροφοριών ή και clandestine ops όπως διαφάνηκε έντονα από τις λεγόμενες εκλογές του 2020 και το πώς η Αγκυρα παρενέβη εκλογικά για να επιβάλει τον Ερσίν Τατάρ. Ο Φιντάν ενέταξε την Κύπρο στο σχέδιο δράσης του στο πλαίσιο της περιόδου 2011-2015, όταν η Τουρκία ενεπλάκη σε σημαντικό βαθμό στις εξελίξεις σε Συρία και Λιβύη, ενώ η επιρροή, θρησκευτική και πολιτική, αυξήθηκε μετά το 2010 και στα Κατεχόμενα με αποκορύφωμα τα όσα ακολούθησαν το 2016, μετά το πραξικόπημα, και τη δίωξη μελών της οργάνωσης FETO.

- Στην εξειδικευμένη γνώση του φακέλου των ελληνοτουρκικών και του Κυπριακού από αμφότερους. Ο Ιμπραχίμ Καλίν συγκεκριμένα, συμμετείχε σε μεγάλο βαθμό στους τελευταίους γύρους διερρευνητικών επαφών Ελλάδας - Τουρκίας και γνωρίζει και τον φάκελο των ενε-

ργειών εξελίξεων στην Ανατολική Μεσόγειο.

- Στον πρωταγωνιστικό ρόλο που ο Χακάν Φιντάν διαδραμάτισε στις μυστικές συνομιλίες που ακολούθησαν των κρίσεων, μετά το 2011, στις τουρκο-αιγυπτιακές και τουρκο-ισραηλινές σχέσεις καθώς και στις συνομιλίες Αγκυρας - χωρών του Κόλπου (ιδιαίτερα με ΗΑΕ και Σαουδική Αραβία). Η MIT παρέμενε τότε βασικό κανάλι επικοινωνίας μεταξύ των τριών χωρών (Ισραήλ, Τουρκίας, Αιγύπτου) ενώ ο κ. Φιντάν έπαιξε και παρασκηνιακό ρόλο στη διαδικασία αποκατάστασης των σχέσεων Αγκυρας - Τελ Αβίβ και Αγκυρας - Καίρου. Δεδομένου πως ο Χακάν Φιντάν αναβαθμίζεται πλέον ως ΥΠΕΞ απαιτείται προσοχή από τη Λευκωσία, που τα τελευταία χρόνια επένδυσε αρκετό και σημαντικό διπλωματικό κεφάλαιο με τα εν λόγω κράτη της περιοχής, μιας και η τάση που δείχνει να καταγράφεται είναι πως τα επόμενα χρόνια η Τουρκία θα εμ-

βαθύνει τις σχέσεις της με το Ισραήλ και την Αίγυπτο παρά τους επιμέρους περιφερειακούς ανταγωνισμούς και

- Στην άριστη σχέση με πολλαπλά κανάλια επικοινωνίας που αμφότεροι οι άνδρες έχουν με τον αμερικανικό παράγοντα. Ο Χακάν Φιντάν συνεργάστηκε στενά με τη CIA την περίοδο 2011-2016 για τον εξοπλισμό συριακών ένοπλων ομάδων (κυρίως εναντίον του ISIS) που εναντιώνονταν στο καθεστώς Ασαντ ενώ στις προσπάθειες εξομάλυνσης των σχέσεων Συρίας - Τουρκίας θα συνεχίσει ως ΥΠΕΞ, δημόσια πλέον, από εκεί που σταμάτησε ως διοικητής της MIT. Ο φάκελος Συρία είναι κορυφαίος για σειρά λόγων για την Τουρκία (Κουρδικό, προσφυγικό, τρομοκρατία) ή αναπόφευκτα αποτελεί και κεφάλαιο των, ταργιμένων τα τελευταία χρόνια, αμερικανοτουρκικών σχέσεων – σε ένα timing αναβάθμισης και των σχέσεων Ουάσινγκτον - Λευκωσίας.

Τι να αναμένουμε

Ασφαλώς η τριανδρία Φιντάν - Καλίν - Γκιουλέρ (σ.σ. ΥΠΙΑΜ) θα δοκιμασθεί ως προς την αποτελεσματικότητά της στο σύνολο των μεγάλων θεμάτων που απασχολούν την εξωτερική πολιτική και πολιτική άμυνας κι ασφάλειας της Τουρκίας και που επεκτείνονται σε ένα τεράστιο εύρος με άξονα κυρίως τις εξελίξεις στο Ουκρανικό, την κρίση εντός του ΝΑΤΟ (στο ζήτημα εισόδου στους κόλπους της Συμμαχίας, της Σουδίας) και τις αμερικανοτουρκικές και ευρωτουρκικές σχέσεις. Κι όλα αυτά ιδωμένα μέσα κι από το πρίσμα της τουρκικής οικονομίας που βρίσκεται σε μακρά κρίση με την τουρκική λίρα να συνεχίζει την πτώση της έναντι ευρώ και δολαρίου. Οι Φιντάν και Καλίν, ωστόσο, ελέγχονται ως ικανά και policy oriented στελέχη που θα παρεμβληθούν, αν χρειαστεί, τόσο στο επίπεδο του ελληνοτουρκικού διαλόγου όσο και αν υπάρξουν εξελίξεις προς την κατεύθυνση της (δύσκολης) επανεκκίνησης του Κυπριακού. Επιπλέον, η αναβάθμισή αμφότερων δείχνει και προς την κατεύθυνση της δυναμικής διαδοχής της μετα-ερνοτογανικής Τουρκίας αλλά και, αντίστοιχα, προς τη μετατόπιση διάφορων αυταρχικών τάσεων στην Τουρκία του Ερντογάν όπου και οι δύο έδωσαν τα... διαπιστευτήριά τους μετά το 2016 είτε σε σχέση με το στρατεύμα μεταπραξικοπηματικά, είτε αναφορικά με τον επεμβατικό, με στρατιωτικό αποτύπωμα, χαρακτήρα της Τουρκίας σε Συρία και Ιράκ. Μένει να δούμε, κι αυτό σε μεγάλο βαθμό η ανάλυση θα το αντλήσει από μια ενδοσκοπική των εξελίξεων στην τουρκοκυπριακή κοινότητα, πώς οι εν λόγω decision makers θα αλληλοεπιδράσουν και με τις πολιτικές ελίτ στα Κατεχόμενα και δη με τον Τουρκοκύπριο ηγέτη, Ερσίν Τατάρ, δεδομένου και της αναβάθμισής τα τελευταία χρόνια της παρουσίας της τουρκικής προέβειας στην κατεχόμενη Λευκωσία.

Το μόνο σίγουρο είναι πως η Λευκωσία έχει απέναντί της δύο ισχυρούς, πολιτικά, σε θέματα εμπειρίας και γνωσιακά, αλλά και δράσης – δημόσια και υπόγειας – τεχνοκράτες, οι οποίοι παραμένουν πιστοί στον Ερντογάν και παράλληλα απολαμβάνουν την πλήρη εμπιστοσύνη του, και που δυναμικά θα βρεθούν σε συνομιλίες ή αντιπαλώς σε μεγάλες προκλήσεις για την εξωτερική πολιτική και την ασφάλεια της Κυπριακής Δημοκρατίας και δη, για τις συνομιλίες του Κυπριακού, αν υπάρξουν.

ΑΡΘΡΟ / Του ΧΑΡΙΔΗΜΟΥ Κ. ΤΣΟΥΚΑ

Θεόδωρος Πάγκαλος: Πνευματώδης, εικονοκλάστης, αντιφατικός

«**Δ**εν με ενδιαφέρει καθόλου η υστεροφημία, ο θάνατος είναι το τέλος των πάντων» είχε πει κάποτε ο Θεόδωρος Πάγκαλος. Παρόμοιας υψής ήταν η εξομολόγησή του στον Νότη Παπαδόπουλο: «Η ζωή είναι μία και μοναδική. [...] Να τη ζήσεις όπως εσύ θέλεις. [...] Και στο τέλος θα θυμάσαι μόνο τις γυναικίς που σ' αγάπησαν και αγάπησες. Τίποτε άλλο δεν μένει».

Η στρόφι στην αισθησιοκρατία είναι αποκαλυπτική για ανθρώπους που έζησαν τα νιάτα τους σε «καταφύγια ιδιών» (κατά την προσφύκη έκφραση του Χρήστου Γιανναρά). Η ιδεοκρατία, κάποια στιγμή, γίνεται αποστειρωτική, κούραζε. Τον Θ. Πάγκαλο δεν τον ενδιέφερε τόσο πώς θα τον θυμούνται όσο τι θα θυμάται ο ίδιος. Ως φιλοσοφία ζωής, η αντίληψή του εξέφρασε την κυρίαρχη νεοελληνική στάση τα τελευταία πενήντα χρόνια: τον εξατομικευμένο ευδαιμονισμό. Ως πολιτική αντίληψη, έδειχνε να αντιλαμβάνεται την πολιτική ως μια ακόμη δραστηριότητα, όχι ως την κατ' εξοχήν «αρχιτεκτονική» δραστηριότητα της «πόλεως». Τον statesman τον ενδιαφέρει η υστεροφημία, όχι μεταδόξα αλλά παραδειγματικά: να αποτιμούν θετικά

οι επίγονοι τη συμβολή του στην προαγωγή του κοινού καλού ή τη προσφορά του να καθίσταται πρότυπο μίμησης για τους άλλους. Να λένε, λ.χ.: το Συμβούλιο της Επικρατείας είναι έργο του Βενιζέλου, η ένταξη στην ΕΟΚ του Καραμανλή, η δημιουργία του ΑΣΕΠ του Πεπονή, κοκ. Η κυρίαρχη μεταθανάτια περιγραφή του Θεόδωρου Πάγκαλου είναι αυτή του «ευφυούς» ανθρώπου. Ο χαρακτηρισμός απηχεί περισσότερο το πνεύμα της εποχής παρά περιγράφει τον εκλιπόντα: εκφράζει τη σύγχρονη εμμονή με τη γνωστική ευφυΐα σε βάρος της αποτίμησης του χαρακτήρα. Το κύριο γνώρισμα του Θ. Πάγκαλου δεν ήταν τόσο η ευφυΐα όσο η πνευματώδης εικονοκλαστικότητα – να συγκεντρώνει τα φώτα του προβολέα πάνω του, με δηλώσεις που αντισυμβατικά σπλητεύουν εμπειδωμένες αντιλήψεις. Οι κατά συρροή εικονοκλάστες συνήθως αναπτύσσουν αυταρέσκεια με τη δημοσιότητα που απολαμβάνουν. Ο Θ. Πάγκαλος δεν ήταν εξαίρεση. «Την αγελάδα την έχει ρωτήσει κανείς πώς αισθάνεται κάθε φορά που κύνει το γάλα;» είχε πει. Η γλώσσα του συνδύαζε την αμεσότητα της καφενειακής επικοινωνίας με την καυστικότητα του αφοριστικού συγγραφέα και

την οξυδέρκεια του έμπειρου σχολιαστή. Ήταν εμφανές ότι διέθετε πνευματική ενδοχώρα. Ακούγοντάς τον, σίγουρα δεν έπληττες. Αν, όμως, αναζητούσες σύνθετη αναλυτικότητα και αυθεντική αναστοχαστικότητα, δεν θα την εύρισκες πάντοτε, ιδιαίτερα στην τελευταία δεκαετία της ζωής του. Κυρίως του άρεσε να αφηγείται και να αποκαθλώνει.

Η άνοδος της πολιτικής βίας και κυδαιότητας την εποχή των Μνημονίων προσέδωσε ακαμψία στη σκέψη του. Δεν θα ξεχάσω διαδιδλωτές να κραυγάζουν, σε συγκέντρωση «Αγανακτισμένων» μπροστά στον Άγνωστο Στρατιώτη, το 2011: «Απόψε γ...ε τον Πάγκαλο». Από το 2010 και μετά ένιωθε ότι μετείχε σε πόλεμο χαρακωμάτων, ιδιαίτερα με εκείνο το είδος της «οπισθοδρομικής» και «περιθωριακής» Αριστεράς, όπως έλεγε, που υπέβαλε τη βία και ανεχόταν την πολιτική αλτρεία. Ο λόγος του έγινε πιο οξύς, αμυντικός, και αστόχατος. Το διαπίστωσα προσωπικά όταν συμμετείχα μαζί του στην τηλεοπτική εκπομπή «Στα Άκρα».

Οι σπουδές του στο Στραβόννη και η διαμονή του στο διανοητικά ζωγόνο Παρίσι (1965-1978) εκλέπτυναν τη σκέψη του. Στη μακρ-

τικότητα των φοιτητικών του χρόνων στην Αθήνα, ως στέλεχος των «Λαμπράκηδων», πρόθεσε καλλιέργεια και κοσμοπολιτισμό. Επιπρεσμένος από τη γαλλική αντιολοκληρωτική Αριστερά, δεν θα μπορούσε να ανεχτεί επί μακρόν τον δογματισμό και τον ξύλινο λόγο που χαρακτήριζαν τους Έλληνες κομμουνιστές. Εγκατέλειψε το ΚΚΕ στη διάσπαση του 1968, αλλά δεν ακολούθησε, μέχρι τέλους ούτε τη λεγόμενη ανανεωτική Αριστερά. Το πιθανότερο είναι διότι, αφενός γνώριζε εκ των έδων την ανθρωπογεωγραφία του χώρου (την υποκρισία και μικρότητα που συχνά διέκρινε υποτίθεται ανιδιοτελείς ιδεολόγους), αφετέρου ένας πολιτικά φιλόδοξος και ικανός άνθρωπος θα αναζητούσε άλλες, πιο πολλά υποσχόμενες διεξόδους. Πού; Στο ορμητικά ανερχόμενο ΠΑΣΟΚ.

Η σχέση του με τον Ανδρέα Παπανδρέου ήταν αμφίθυμη. Τον θαύμαζε διανοητικά και τον ευγνωμούσε που έδωσε βιώσιμη υπόσταση στην Κεντροαριστερά, αλλά, ιδιαίτερα μετά το 1989, άρχισε να παίρνει αποστάσεις απέναντί του. Ο ραγδαίος εκφυλισμός του ΠΑΣΟΚ σε κόμμα αυλοκόλακων, μετά την ασθένεια του Παπανδρέου, τον ενόχλησε. Υποστήριξε θερμά την εκλογή

Σημίτη. Για πολλά κακώς κείμενα του κόμματός του, όμως, σώπησε. Θεώρησε άνευ σημασίας τη μεταφορά 1 εκατ. γερμανικών μάρκων από τη Siemens στα κομματικά ταμεία. Αναγνώριζε την ύπαρξη εκτεταμένων διαφθορών αλλά δεν έκανε κάτι γι' αυτή. Επέκρινε την τολμηρή μεταρρύθμιση Γιαννίτση για το ασφαλιστικό. Εκστόμισε, μετά τη χρεοκοπία, το διαβόητο «όλοι μαζί τα φάγαμε», χωρίς να αντιληφθεί τα λογικά προβλήματα που δημιουργεί η αυτοαναφορικότητα της δήλωσής του: αν οι πολιτικοί είναι φάυλοι, τότε κι αυτός που το ομολογεί είναι φάυλος, άρα αυτο-αποκλείεται από την άσκηση δημόσιου αξιώματος, το οποίο, παρ' όλα αυτά, συνεχίζει να ασκεί! Είναι σαν να ομολογεί ο διευθυντής της Αστυνομίας Μυκόνου τη φαυλότητα της υπηρεσίας του και να παραμένει στη θέση του. Στη ρίζα της πολιτικής συμπεριφοράς του ήταν αφενός η ελιτίστικη διάθεσή του να αφηρά, ακόμα και να κλευάζει, τους πολιτες που αντιπροσωπεύει, αφετέρου η αυτοαντίληψή του ότι ήταν περισσότερο σχολιαστής και λιγότερο πολιτικός δρών. Του έλειπε η υπομονή, η αυτοπειθαρχία και η μεθοδικότητα – στοιχεία καθοριστικά της πολιτικής αποτελεσματικότητας.

Γι' αυτό η θητεία του σε παραγωγικά υπουργεία (Εμπορίου, Μεταφορών) ήταν μάλλον αδιάφορα. Γι' αυτό, παρά τα αναμφίβολα διανοητικά προσόντα του, δεν μπόρεσε να γίνει πρώτο βιοίλο στο κόμμα του.

Οι θητείες του στο υπουργείο Εξωτερικών ήταν, γενικά, πολύ καλές, συνεισφέροντας στην ευρωπαϊκή πορεία της χώρας. Απολάμβανε την άσκηση εξωτερικής πολιτικής, ίσως γιατί και με αυτοπεποίθηση, μακριά από την εκλογική μάχη, με ομολόγους του για θέματα υψηλής πολιτικής. Η Κυπριακή Δημοκρατία τού οφείλει ευγνωμοσύνη για την καθοριστική συμβολή του στην ένταξη της στην Ε.Ε. χωρίς να λυθεί το Κυπριακό. Ήταν σημαντικό επίτευγμα. «Δεν βλέπω τον εαυτό μου ως κάποιον που θα θυμάται η Ιστορία» είχε πει. Στο μακρύ ιστορικό χρόνο μάλλον είχε δικίο – οι πλείστοι πολιτικοί θα είναι, στην καλύτερη περίπτωση, υποσημειώσεις. Στο βραχύ ανθρώπινο χρόνο, όμως, εμπλούτισε ποικιλοτρόπως τον δημόσιο βίο της χώρας.

Ο κ. Χαρίδημος Τσοκάς (www.htsoukas.com) είναι καθηγητής στο Πανεπιστήμιο Κύπρου και ερευνητής καθηγητής στο Πανεπιστήμιο Warwick.

Χακάν Φιντάν

Επειτα από 13 χρόνια στην ηγεσία των τουρκικών μυστικών υπηρεσιών, ανέλαβε το υπουργείο Εξωτερικών. Και με την ευκαιρία, οι Τούρκοι άκουσαν για πρώτη φορά τη φωνή του... Ο πρώην «αρχικατάσκοπος» έχει σημαντικές διπλωματικές επιτυχίες και επαφές σε Ρωσία, Αίγυπτο, Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα, Συρία κ.τ.λ.

İmrahan Kalin

Ο τέως εξ απορρήτων σύμβουλος και εκπρόσωπος του Ρετζέπ Ταγίπ Ερντογάν, ως νέος διοικητής της ΜΙΤ, στο εξής θα δραστηριοποιείται στον κόσμο των σκιών. Ο Kalin μέχρι τώρα ήταν ο άνθρωπος που προετοίμαζε τις διπλωματικές επαφές της Τουρκίας με τις ΗΠΑ, με χώρες της Ε.Ε., με την Ελλάδα κ.ά.

Μεχμέτ Σιμσέκ

Επειτα από πολλές πιέσεις δέχθηκε να αναλάβει και πάλι την ευθύνη για την τουρκική οικονομία, θέση την οποία κατείχε μέχρι και το 2018. Λέγεται ότι αυτή τη φορά για να αναλάβει ζήτησε αυτονομία κινήσεων στη χάραξη της οικονομικής πολιτικής, κάτι που δεν μένει παρά να φανεί.

Χαφιζέ Γκαγιέ Ερκάν

Μόλις 41 ετών, έγινε η πρώτη γυναίκα που αναλαμβάνει τη διοίκηση της Κεντρικής Τράπεζας της Τουρκίας. Η πρώτη της κίνηση ήταν να πάψει να σπαταλάει τα συναλλαγματικά αποθέματα για χάρη της λίρας. Η επόμενη αναμένεται να είναι η αύξηση των επιτοκίων, κάτι που επί μήνες απέρριπτε το Λευκό Σαράι.

Γιασάρ Γκιουλέρ

Νέος «πασάς» στη θέση του «πασά», δηλαδή του Χουλουσί Ακάρ στο υπουργείο Αμυνας. Θεωρείται ικανός και «σκληρός» στρατιωτικός και εκτιμάται πως το επόμενο διάστημα θα ακολουθήσει διαφορετική τακτική από εκείνη του προκατόχου του. Φειδώ στις δηλώσεις και τις συνεντεύξεις.

Η φρουρά των πέντε και ο σουλτάνος

Τα πρόσωπα που επέλεξε για θέσεις κλειδιά δεν έχουν μόνο προσόν ότι είναι έμπιστοι του Ερντογάν.

Του ανταποκριτή μας στην Κωνσταντινούπολη
ΜΑΝΩΛΗ ΚΩΣΤΙΔΗ

Δεν είναι βουλευτές. Δεν έχουν το άγχος του πολιτικού κόστους. Είναι οι περισσότερο ειδήμονες στα χαρτοφυλάκια που έχουν αναλάβει. Οι νέοι υπουργοί του Ερντογάν φαίνεται να σηματοδοτούν τη βουλήσή του για στροφή προς μια πιο ορθολογική πολιτική. Είναι έτσι; Θα εξαρτηθεί, λένε, από τον παντοδύναμο πρόεδρο που τους επέλεξε – και που, όπως έχει δείξει, μπορεί απότομα να στρίψει το τιμόνι, ανάλογα με τις παρορμήσεις του. Την ημέρα που ο Χακάν Φιντάν ανέλαβε τα καθήκοντα του υπουργού Εξωτερικών από τον προκατόχο του, Μεβλούτ Τσαβούσογλου, πολλές ενημερωτικές ιστοσελίδες, αλλά και αναλυτές τηλεοπτικών δικτύων, επισήμαναν ότι «για πρώτη φορά ακούσαμε τη φωνή του».

Ανθρώπος της δράσης

Ο επί 13 χρόνια διοικητής των τουρκικών μυστικών υπηρεσιών, 55χρονος Χ. Φιντάν, δεν έδινε συνεντεύξεις στα μέσα ενημέρωσης, όπως επέβαλε άλλωστε και ο ρόλος του. Όμως, η στενή σχέση του με τον Ρετζέπ Ταγίπ Ερντογάν, η δράση του, αλλά και οι φήμες για το πρόσωπό του, ήταν αναμενόμενο να προκαλέσουν το ενδιαφέρον των δημοσιογράφων. Πολιτικοί αναλυτές υποστηρίζουν πως ο κ. Φιντάν αναβάθμισε τη ΜΙΤ και τα πεδία δράσης της σε βαθμό που

δεν μπορούσε να φανταστεί κανένας όταν ο ίδιος αναλάμβανε την υπηρεσία. Ο αρθρογράφος της εφημερίδας Milliyet, Οζάι Σεντιρ, σε άρθρο του υπενθυμίζει ότι «την εποχή που ο Χακάν Φιντάν ήταν επικεφαλής της ΜΙΤ, ο Ισραηλινός υπουργός Αμυνας Εχούντ Μπαράκ τον κατηγόρησε ότι βρίσκεται κοντά στο Ιράν, προβαίνοντας έτσι σε μια ασχήμια πρωτόγνωρη στη διπλωματία. Όμως, τον Ιούνιο του 2022 ο Ισραηλινός πρόεδρος Χέρτζογκ τηλεφώνησε στον πρόεδρο Ερντογάν για να τον ευχαριστήσει για την αποτροπή από τη ΜΙΤ απόπειρας επίθεσης κατά Ισραηλινών πολιτών στην Κωνσταντινούπολη. Τέσσερις μήνες πριν από αυτό, η ΜΙΤ είχε συλλάβει Ιρανούς πράκτορες που σχεδίαζαν να απαγάγουν αντιπάλους του καθεστώτος στην Κωνσταντινούπολη. Ο Χακάν Φιντάν προκαλεί ανησυχία στις ΗΠΑ επειδή έχει προκαλέσει μεγάλη ζημιά στις δύο τρομοκρατικές οργανώσεις που ελέγχει η CIA: υπάρχουν γήγες τρομοκρατικών οργανώσεων στο Ιράκ και τη Συρία οι οποίοι δεν μπορούν να βγουν στο εξωτερικό και υπάρχουν μέλη των γκιουλενιστών που έχουν “μαζευτεί” από όλο τον κόσμο και έχουν μεταφερθεί στην Τουρκία».

Ένα περιστατικό που δείχνει τη σχέση του κ. Ερντογάν με τον νέο υπουργό Εξωτερικών της Τουρκίας αποκαλύφθηκε τις προηγούμενες ημέρες. Το τηλεοπτικό δίκτυο Cnn Turk αποκάλυψε πως το 2012, την ημέρα που ο κ. Ερντογάν θα έμπαινε

Ο Ρετζέπ Ταγίπ Ερντογάν κατά την αποχώρησή του από το μαουσάλειο του Μουσταφά Κεμάλ, το οποίο επισκέφθηκε λίγο μετά την ορκωμοσία του – για τρίτη φορά – ως πρόεδρος της Τουρκικής Δημοκρατίας. Ο Ερντογάν τοποθέτησε σε κρίσιμα πόστα της νέας του κυβέρνησης στελέχη από τον στενό κύκλο συνεργατών του, με εμπειρία και διαπιστωμένη αποτελεσματικότητα σε ό, τι αναλαμβάνουν.

στο χειρουργείο με υποψίες για καρκίνο στο έντερο, ο εισαγγελέας (σ.σ. μέλος της οργάνωσης FETO των γκιουλενιστών) είχε καλέσει τον κ. Φιντάν να καταθέσει για τις πιθανές επαφές του με τους Κούρδες του ΡΚΚ, καθώς τα προηγούμενα χρόνια είχαν γίνει συναντήσεις στο πλαίσιο της επίλυσης του κούρδικου ζητήματος. Ο κ. Φιντάν κινδύνευε με προφυλάκιση. Τότε ο κ. Ερντογάν έδωσε εντολή να μην πάει στον εισαγγελέα και είπε στον στενό του κύκλο: «Τον Φιντάν και τα μάτια σας, σε σας τον εμπιστεύομαι». Αυτό είναι ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα της εμπιστοσύνης του προέδρου της Τουρκίας στο πρόσωπο του νέου υπουργού Εξωτερικών, που τα τελευταία χρόνια ήδη είχε αναλάβει πολλές αποστολές για τις σχέσεις με Ρωσία, Αίγυπτο, Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα, Συρία κ.λπ. Τώρα βγαίνει από τη σκιά και αναλαμβάνει ένα πιο δημόσιο και πολιτικό ρόλο.

Η σκιά του προέδρου

Τη θέση του κ. Φιντάν στη ΜΙΤ ανέλαβε ένας άλλος έμπιστος του κ. Ερντογάν, ο İmrahan Kalin, ο

ο οποίος όλα αυτά τα χρόνια εκτός από εκπρόσωπος της τουρκικής προεδρίας ήταν και ο σκιώδης υπουργός Εξωτερικών της Τουρκίας, καθώς ο ίδιος ταξίδευε σε ειδικές αποστολές και προετοίμαζε τις επαφές με τις ΗΠΑ, με χώρες της Ε.Ε., την Ελλάδα κ.ά.

Οι κ. Kalin και Φιντάν ήταν πάντα μαζί στις συναντήσεις του κ. Ερντογάν με ξένους ηγέτες, κυρίως στις τηλεδιασκέψεις και τις τηλεφωνικές επαφές του. Αυτοί οι δύο άνδρες, που έχουν σπουδάσει σε πανεπιστήμια των ΗΠΑ, αναμένεται να συνεχίσουν να κατευθύνουν τις διεθνείς σχέσεις της Τουρκίας, καθώς από τον δικό του τομέα. Πάντως, το δόγμα της Τουρκίας, που είναι «μεγαλύτερη από τα σύνορά της, μεγαλύτερη από τα 780.000 τετραγωνικά χιλιόμετρα», που εξέφρασε ο κ. Ερντογάν πριν από λίγες ημέρες, είναι αυτό που υπηρετούν πιστά οι κ. Φιντάν και Kalin. Αναλυτές εκτιμούν πως οι προοπτικές των δύο ανδρών θα είναι προς την κατεύθυνση της επαναπροσέγγισης με τη Δύση. Ωστόσο, θα δώσουν ταυτόχρονα μεγάλο βάρος και στις σχέσεις με τη Ρωσία,

με τις χώρες της Κεντρικής Ασίας, της Λατινικής Αμερικής κ.λπ.

Δεύτερη ευκαιρία

Ένα άλλο πρόσωπο που θα παίξει σημαντικό ρόλο στο μέλλον της Τουρκίας είναι ο νέος υπουργός Οικονομικών Μεχμέτ Σιμσέκ, ο οποίος έπειτα από πολλές πιέσεις και προσπάθειες του κ. Ερντογάν δέχθηκε να αναλάβει και πάλι την ευθύνη για την τουρκική οικονομία. Μέχρι και το 2018 ήταν και πάλι στο τιμόνι του υπουργείου Οικονομικών. Αυτή τη φορά όμως, σύμφωνα με πληροφορίες, ζήτησε να έχει την αυτονομία στις επιλογές και πολιτικές του. Η ισχύς του κ. Σιμσέκ, ο οποίος έχει διεθνή καριέρα σε μεγάλους οικονομικούς οίκους του εξωτερικού, φάνηκε από το αίτημά του να αναλάβει τη διοίκηση της Κεντρικής Τράπεζας η 41χρονη Χαφιζέ Γκαγιέ Ερκάν, με μεγάλη καριέρα σε τράπεζες και εταιρείες των ΗΠΑ. Θα είναι η πρώτη γυναίκα πρόεδρος της Κεντρικής Τράπεζας. Ηδη η Κεντρική Τράπεζα της Τουρκίας αλλάζει την πολιτική της. Σταμάτησε να εξαντλεί τα αποθέματά της για να συγκρατήσει την ισοτιμία της λίρας,

με αποτέλεσμα τη μεγάλη υποτίμησή της, που ξεπερνάει το 10% εντός λίγων ημερών και στην επόμενη συνεδρίαση αναμένεται να αυξήσει τα επιτόκια, κίνηση στην οποία ο κ. Ερντογάν αντιστεκόταν πεισματικά μέχρι σήμερα.

Ο σιωπηλός στρατηγός

Ο υπουργός Αμυνας της Τουρκίας Γιασάρ Γκιουλέρ, ο οποίος μέχρι τώρα ήταν ο αρχηγός των Ενόπλων Δυνάμεων, δεν θεωρείται τόσο επικινδυνός όπως ο προκατόχος του Χουλουσί Ακάρ. Ο κ. Γκιουλέρ θεωρείται αξιόπιστος, ικανός και «σκληρός» στρατιωτικός, όμως αναλυτές τονίζουν πως το επόμενο διάστημα ενδεχομένως να μην κάνει συχνά δηλώσεις και να μην παραχωρεί πολλές συνεντεύξεις, όπως ο προκατόχος του. Πάντως θετικό δείγμα θεωρείται το γεγονός ότι στην ανακοίνωση του Συμβουλίου Εθνικής Ασφαλείας της Τουρκίας, που με τη νέα του σύνθεση συγκλήθηκε υπό την προεδρία του κ. Ερντογάν, έπειτα από πολλά χρόνια δεν υπήρξε καμία αναφορά σε Ελλάδα, Κύπρο, Ανατολική Μεσόγειο.

Τα σημάδια που παίρνει η Αθήνα

Του **ΒΑΣΙΛΗ ΝΕΔΟΥ**

Οι πυκνές επαφές ανάμεσα σε Αθήνα και Αγκυρα τις τελευταίες ημέρες υποδηλώνουν την ήδη υφιστάμενη τάση επανεκκίνησης μιας πιο λειτουργικής σχέσης, αλλά και διάνοιξης νέων διαύλων επικοινωνίας, με σκοπό βεβαίως τη βελτίωση των ελληνοτουρκικών σχέσεων. Η κινητοποίηση μελών του υπηρεσιακού υπουργικού συμβουλίου, όπως ο υπουργός Εξωτερικών Βασίλης Κασκαρέλης, αλλά και οι υπουργοί Εθνικής Αμυνας Αλκιβιάδης Στεφανής και Προστασίας του Πολίτη Χαράλαμπος Λαλούσης, αποσκοπεί στη δημιουργία μιας «γέφυρας» προκειμένου μετά τις 26 Ιουνίου η νέα κυβέρνηση που θα συγκροτηθεί να μην ξεκινάει εκ του μηδενός.

Από το περασμένο Σάββατο, όταν ο κ. Κασκαρέλης επισκέφθηκε την Αγκυρα προκειμένου να εκπροσωπήσει την ελληνική κυβέρνηση κατά την ορκωμοσία του προέδρου Ρετζέπ Ταγίπ Ερντογάν μέχρι και την περασμένη Τρίτη, ανάμεσα στις δύο πλευρές είχαν ήδη πραγματοποιηθεί τουλάχιστον δύο επαφές σε επίπεδο υπουργών Εξωτερικών. Η δημιουργία διαύλου ανά-

μεσα στον κ. Κασκαρέλη και τον Χακάν Φιντάν αποσκοπεί, βεβαίως, στην επιδίωξη μιας ατμόσφαιρας αξιόπιστης δυνατότητας συζήτησης, ακόμη κι όταν τα προβλήματα εμφανίζονται να είναι δυσεπίλυτα. Η κρίση που δημιουργήθηκε στον Εβρο λύθηκε με παρέμβαση του κ. Φιντάν, με χρήση, μάλιστα, των προβλέψεων που υπάρχουν στην κοινή δήλωση Ε.Ε. - Τουρκίας του 2016 και είτε είχαν μείνει ανεπερέργες σε σημαντικό βαθμό τα τελευταία χρόνια είτε η εφαρμογή τους ήταν πλημμελής όποτε χρειάστηκε.

Σε αυτό το πεδίο ήταν κρίσιμη η επιτόπια (στον Εβρο) παρουσία του κ. Λαλούση, ο οποίος –δεν λησμονήθηκε ποτέ από όλους όσοι γνωρίζουν– ήταν ο αρχηγός ΓΕΣ που «κράτησε» τον Εβρο το 2020. Την τριπλήτα κλείνει ο κ. Στεφανής, ο οποίος αμέσως μετά την ανάληψη των καθηκόντων του τέως αρχηγού των τουρκικών ενόπλων δυνάμεων (ΤΕΔ) Γιασάρ Γκιουλέρ ως υπουργού Εθνικής Αμυνας, τηλεφώνησε και γνωστοποίησε την προθυμία της ελληνικής πλευράς να υπάρξει μια πιο μόνιμη δυνατότητα επικοινωνίας. Μάλιστα οι κ. Στεφανής και Γκιουλέρ θα συναντηθούν στο πε-

ριθώριο της υπουργικής Συνόδου του ΝΑΤΟ την επόμενη εβδομάδα (15-16 Ιουνίου). Σημειώνεται ότι η ανυπαρξία στρατιωτικού διαύλου σε Αθήνα και Αγκυρα οδήγησε σε προβλήματα τα οποία υπό κανονικές συνθήκες θα μπορούσαν να είχαν αποφευχθεί. Και φυσικά δεν γίνεται λόγος για την περίοδο

Διάθεση για να υπάρξουν διαύλοι επικοινωνίας μαρτυρούν οι πρώτες κινήσεις της Αγκυρας.

κρίσης στον Εβρο, το «Ορούτς Ρέις» ή το μπαράζ των υπερπτήσεων, αλλά για το υπόλοιπο χρονικό διάστημα.

Η Θράκη στα πρωτοεξέλιδα

Τις τελευταίες ημέρες υπήρξαν, βεβαίως, «παράταγους», όπως τα δημοσιεύματα σε μερίδα του τουρκικού Τύπου για την αμερικανική παρουσία στην Αλεξανδρούπολη, με μοχλό μια επίσκεψη που... δεν έγινε ποτέ στο ακριτικό λιμάνι,

που λειτουργεί ως κόμβος για τη μεταφορά νατοϊκών στρατευμάτων και εξοπλισμών, από και προς την ανατολική πτέρυγα του Βορειοανατολικού Συμφώνου. Στον τουρκικό Τύπο παρουσιάστηκαν, επίσης, συζητήσεις σχετικά με την προεκλογική καμπάνια στην Ελλάδα και συγκεκριμένα την αντιπαράθεση σχετικά με τη μουσουλμανική μειονότητα στη Θράκη (και συγκεκριμένα στη Ροδόπη), που κατά την τουρκική αντίληψη δεν είναι θρησκευτική αλλά εθνική. Και στις δύο περιπτώσεις η κατάσταση δεν εκτροχιάστηκε. Είναι βέβαια πασιφανές ότι και στην τουρκική πλευρά τρέφεται στάση αναμονής ενόψει των ελληνικών εκλογών.

Αυτά τα πρώτα δείγματα γραφής κρίνονται θετικά και δείχνουν ότι υπάρχει περιθώριο για την κυβέρνηση που θα αναλάβει στα τέλη Ιουνίου, εφόσον το εκλογικό αποτέλεσμα το επιτρέπει, να προχωρήσει σε κάπως πιο οργανωμένες επαφές, έχοντας βέβαια πάντα κατά νου ότι οι όποιες συζητήσεις με την Τουρκία συναντούν τους γνωστούς σκοπέλους των απόψεων της Αγκυρας για το Αιγαίο και την Ανατολική Μεσόγειο.

Από την ελληνική πλευρά ο προβολέας πέφτει σε τέσσερα πρόσωπα: τον κ. Φιντάν, τον κ. Γκιουλέρ, τον νέο διοικητή της ΜΙΤ İmrahan Kalin και τον νέο υπουργό Εξωτερικών Αλί Γερλικαγιά, ο οποίος εκ των πραγμάτων αποτελεί το πρόσωπο που πρέπει κάθε ξένη κυβέρνηση να διαπραγματεύεται σε ό,τι αφορά το μεταναστευτικό. Ο κ. Kalin είναι γνωστός στην Αθήνα και σε αυτόν είχαν κατά καιρούς πρόσβαση εμπειρότατοι Έλληνες διπλωμάτες (Ελένη Σουρανή, Άννα Μαρία Μπούρα), ενώ και ο κ. Φιντάν, ως το μακρύ και αόρατο χέρι της τουρκικής εξωτερικής πολιτικής, παρότι σιωπηλός –όπως όριζε και ο ρόλος του– ήταν πάντα παρών στις σημαντικές συναντήσεις του κ. Ερντογάν με την ελληνική ηγεσία. Ο κ. Γερλικαγιά είναι ένας συντηρητικός ισλαμιστής πολιτικός, πιστός στο όραμα του ΑΚΡ για μια πιο εσωστρεφή Τουρκία.

Η στάση των ΗΠΑ

Θεωρητικά, οι προοπτικές για ομαλή επανεκκίνηση είναι ικανοποιητικές. Για την Αθήνα σημαντική είναι και η στάση του αμερικανικού παράγοντα, ο οποίος φαίνεται απο-

φασισμένος να κρατήσει την Τουρκία εντός δυτικής τροχιάς. Η ενίσχυση των νατοϊκών δυνάμεων στο Κόσοβο με αιχμή του δόρατος Τούρκους στρατιώτες, αποτελεί μια ένδειξη της στάσης που επιθυμεί να κρατήσει η Συμμαχία (αλλά και οι Αμερικανοί) έναντι της Αγκυρας. Να αναγνωρίσει, δηλαδή, ζώνη επιρροής. Υπενθυμίζεται ότι, όπως είχε αποκαλύψει η «Κ» στις 5 Φεβρουαρίου, οι ΗΠΑ πιέζουν Γάλλους, Γερμανούς και Βρετανούς για συμπερίληψη της Τουρκίας στην εκ περιτροπής διοίκηση της ΚFOR. Εντός του ΝΑΤΟ οι πλέον ένθερμοι υποστηρικτές της πολιτικής των παρακλήσεων έναντι της Τουρκίας είναι οι Βρετανοί.

Σε αυτό το πλαίσιο είναι σαφές ότι οι Αμερικανοί δεν πρόκειται να βιαστούν, ούτε και να επιμείνουν σε διαπραγματεύσεις που θα μπορούσαν να πείσουν την Αγκυρα σε αυτή τη φάση. Προηγούνται, πάντα, τα εύκολα θέματα στα ελληνοτουρκικά. Κυρίως, όμως, προηγείται η αμείλικτη αμερικανική ατζέντα η οποία περιλαμβάνει δύο θέματα: την ένταξη της Σουδίας στο ΝΑΤΟ και τη χαλάρωση των δεσμών της Αγκυρας με τη Μόσχα.

Βρυξέλλες, του ανταποκριτή μας
ΓΙΩΡΓΟΥ ΚΑΚΟΥΡΗ

Προβληματισμένοι για την επόμενη ημέρα στην Τουρκία, αλλά παρακολουθώντας πολύ στενά τα πεπραγμένα της νέας διακυβέρνησης Ερντογάν και τις τάσεις στο Υπουργικό Συμβούλιο στην Άγκυρα, δηλώνουν κοινοτικοί κύκλοι, παρασκηνιακά και δημόσια. Με το Κυπριακό, και την πρόταση Χριστοδουλιδη για ενεργότερη εμπλοκή της Ε.Ε. να παραμένει ευπρόσδεκτη, αλλά όχι της ώρας, ειδικά τη στιγμή που τα Ηνωμένα Έθνη δεν βρίσκουν την κατάλληλη φόρμουλα για διορισμό ειδικού απεσταλμένου. Αντ' αυτού, κοινοτικές πηγές με πολύ καλή γνώση του Κυπριακού και των δυναμικών εντός και εκτός της Κύπρου, επισημαίνουν πως αν και παραμένει κρίσιμο θέμα που πρέπει να επιλυθεί, είναι μόνο ένα από πολλά ζητήματα στα ευρωπαϊκά που πρέπει να ζυγιστούν. Και πως αυτή τη στιγμή χρειάζεται ώθηση από την ίδια τη Λευκωσία και τις δύο πλευρές προς την κατεύθυνση της επανέναρξης του διαλόγου. Οι ίδιες πηγές επισήμαναν στην «Κ» πως αντιλαμβάνονται ότι ο Πρόεδρος Χριστοδουλιδης θα ήθελε το Κυπριακό να βρίσκεται στην κορυφή της ατζέντας της Ε.Ε., όμως εκτίμησαν πως δύσκολα θα μπορούσε στο κείμενο συμπερασμάτων του επόμενου Ευρωπαϊκού Συμβουλίου στα τέλη Ιουνίου να υπάρχουν αναφορές σε διορισμό απεσταλμένου.

Το κύριο ερώτημα για την Ε.Ε. σήμερα είναι πώς πρέπει να κινηθεί την επόμενη μέρα της επανεκλογής Ερντογάν. Από τη μία, διπλωματικές πηγές αναφέρουν στην «Κ» πως τα κράτη μέλη και οι θεσμοί της Ε.Ε. κινούνται με βάση τη ρεαλιστική και πως ήταν έτοιμοι για αναζήτηση συνεννόησης με όποιον και να εκλεγόταν. Από την άλλη, ευρωβουλευτές και αξιωματούχοι δρώντων τη Δευτέρα κατά την παρουσίαση της έκθεσης για την Τουρκία προβληματισμένοι από τις πρώτες δημόσιες δηλώσεις Ερντογάν, μιλώντας για πρώτη φορά για αναζήτηση εναλλακτικής στις ενταξιακές διαπραγματεύσεις.

Προσοχή στο Υπουργικό

Τα ανώτατα δώματα των θεσμών της Ε.Ε. παρακολουθούν στενά και συνεχώς τις μετεκλογικές εξελίξεις στην Τουρκία, με ιδιαίτερη έμφαση στα σενάρια που ακούστηκαν και στην τελική σύνθεση του νέου υπουργικού συμβουλίου του Ταγίπ Ερντογάν. Εξ αρχής οι Βρυξέλλες ανέμεναν να διαπιστώσουν κατά

Δύσκολη εξίσωση, Κυπριακό στην αναμονή

Με προβληματισμό παρακολουθούν οι Βρυξέλλες τον Ερντογάν, με ευρωβουλευτές να μιλούν για πρώτη φορά για εναλλακτική στην ένταξη

Ευρωβουλευτές και αξιωματούχοι δλώνων τη Δευτέρα κατά την παρουσίαση της έκθεσης για την Τουρκία προβληματισμένοι από τις πρώτες δημόσιες δηλώσεις Ερντογάν, μιλώντας για πρώτη φορά για αναζήτηση εναλλακτικής στις ενταξιακές διαπραγματεύσεις.

πόσον ο Χακάν Φιντάν, τώως επικεφαλής της ΜΠΤ, θα διατηρούσε τον αυξημένο ρόλο του στην τουρκική πολιτική τα τελευταία χρόνια, αλλά και πού θα αξιοποιείτο ο Ιμπραχίμ Καλίν. Αμφότεροι παραμένουν στο προσκήνιο και αναβαθμίζονται ως ΥΠΕΞ και επικεφαλής της ΜΠΤ, αντίστοιχα.

Οι Βρυξέλλες παρατηρούν επίσης με προσοχή και τις ενδείξεις που δίνει ο Ταγίπ Ερντογάν στην οικονομία με τον διορισμό Μεχμέτ Σιμσέκ στο υπουργείο Οικονομικών, καθώς εκτιμούν ότι η οικονομία είναι το πιο φλέγον ζήτημα για τον Τούρκο Πρόεδρο. Σε αυτό το πλαίσιο δεν είναι τυχαίο, και αποτελεί μήνυμα από τις Βρυξέλλες, ότι στην ορκωμοσία του κ. Ερντογάν, την Ε.Ε. εκπροσώπησε ο εκτελεστικός αντιπρόεδρος της Κομισιόν για θέματα οικονομίας, Βάλντις Ντομπρόβσκι. Πάντως λίγες μέρες μετά τις τουρκικές εκλογές οι Βρυξέλλες παρατηρούσαν πως παρά τους φόβους πως ο Ερντογάν θα έφτανε στα άκρα για να επανεκλεγεί, τελικά ο δεύτερος γύρος κινήθηκε χωρίς ακραίες εντάσεις, με την αντιπολίτευση να έχει καταφέρει να παραμείνει εν πολλοίς ενωμένη, και να αποδεικνύει πως πλέον ένας

Στην ορκωμοσία του κ. Ερντογάν, την Ε.Ε. εκπροσώπησε ο εκτελεστικός αντιπρόεδρος της Κομισιόν για θέματα οικονομίας, Βάλντις Ντομπρόβσκι.

στους δύο Τούρκους ψηφοφόρους επιδιώκει την αλλαγή. Οι πρώτες δηλώσεις Ερντογάν προκάλεσαν ανησυχία καθώς επέλεξε διχαστικό λόγο, όπως αναφέρθηκε στις αρχές της εβδομάδας στη συνεδρία της Επιτροπής Εξωτερικών Υποθέσεων του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου τόσο από ευρωβουλευτές όσο και από αξιωματούχο της ΕΥΕΔ.

Η Τουρκία μένει εκτός;

Τα βλέμματα στρέφονται πλέον στις «διεθνείς» επιλογές Ερντογάν, και ιδιαίτερα την επόμενη σύνοδο

του ΝΑΤΟ στο Βίλνιους τον Ιούλιο, όπου εκφράζονται ελπίδες από παρατηρητές πως θα επιβεβαιωθεί το «πράσινο φως» για την ένταξη της Σουηδίας. Ωστόσο όπως επισημαίνουν καλοί γνώστες των εξελίξεων στις Βρυξέλλες και των ενταξιακών διαπραγματεύσεων όλων των υποψηφίων χωρών, η Ε.Ε. περνά σήμερα μέσα από σημαντικές αλλαγές. Αλλαγές στις οποίες η Τουρκία, λόγω της δύσκολης σχέσης με την κυβέρνηση Ερντογάν και τη διολίσθηση της διαδικασίας ένταξης, είναι αμέτοχη, με υπαρκτή την πι-

θανότητα να μείνει εκτός διεύρυνσης. Σε αυτό το πλαίσιο, υπογραμμίζεται ο ρόλος που μπορεί να παίξει η Κύπρος, όταν έρθει η ώρα επανεξέτασης και βελτίωσης της Τελωνειακής Ένωσης, ειδικά δεδομένου ότι τουλάχιστον στα ελληνοτουρκικά η κατάσταση έχει προς το παρόν αποκλιμακωθεί. Αναγνωρίζεται όμως πως χρειάζεται ένα ξεκαθάρισμα προθέσεων από την Άγκυρα σε σχέση με το Κυπριακό, όπου τα πράγματα παραμένουν στάσιμα.

Περιθώριο στα Η.Ε.

Συγκεκριμένα για το Κυπριακό, κοινοτικές πηγές αντιλαμβάνονται την ανάγκη της κυβέρνησης να διατηρεί το Κυπριακό στην κορυφή της ευρωπαϊκής ατζέντας, όμως χαρακτηρίζουν μη βοηθητικές τις δηλώσεις που γίνονται για εμπλοκή, για παράδειγμα, της Άγκελα Μέρκελ, ως απεσταλμένης της Ε.Ε. Έντονη επίσης η εντύπωση που αποκόμισαν οι θεσμοί στις μέρες που επαφές του Προέδρου Χριστοδουλιδη είναι πως είναι ειλικρινής στην πρόθεσή του για επανέναρξη και ολοκλήρωση των διαπραγματεύσεων, θυμίζοντας παράλληλα πως τα μηνύματα που έλαβε κατά τις πρώτες συναντήσεις του στις Βρυξέλλες ισχύουν. Τα μηνύματα αυτά ήταν πως οι θεσμοί είναι έτοιμοι να βοηθήσουν όπως μπορούν, αλλά πως τα Ηνωμένα Έθνη πρέπει να αφεθούν να παίξουν τον ρόλο τους για επανέναρξη της διαδικασίας, στόχο στον οποίο δεν θα βοηθούσε απαραίτητα σε αυτή τη δύσκολη φάση η παρέμβαση της Ε.Ε. με ισχυρή προσωπικότητα.

Από εκεί και πέρα, στις Βρυξέλλες δεν αποκλείουν την πολιτική εμπλοκή της Ε.Ε. σε υψηλό επίπεδο εφόσον τα πράγματα προχωρήσουν, όπως έγινε και στο Κραν Μοντάνα. Υπενθυμίζεται πως η Ε.Ε. ήταν παρούσα στο Γραφείο των Καλών Υπηρεσιών του γ.γ. του

ΟΗΕ με τεχνοκράτη απεσταλμένο του Προέδρου της Κομισιόν, τόσο επί Μπαρόζο (από τον Ιούλιο του 2012) όσο και επί Γιούνκερ (ο οποίος τον επαναδιόρισε το 2015). Ο Πίτερ βαν Νούφελ κατ' ομολογία διπλωματών και από τις δύο πλευρές είχε σημαντικό ρόλο στο να εξασφαλιστούν συγκλίσεις συμβατές με τις αρχές της Ε.Ε. κατά τις πιο πρόσφατες διαπραγματεύσεις της περιόδου 2014 - 2017. Τη φύση του ρόλου της Ε.Ε. συζήτησε στις πρόσφατες επαφές του στις Βρυξέλλες και ο ειδικός αντιπρόσωπος του γ.γ. του ΟΗΕ στην Κύπρο, Κόλιν Στιούαρτ, με κοινοτικές πηγές να σημειώνουν πως πράγματι δόθηκε η ευκαιρία να αποκτήσει να ενπνερωθεί για το ποιες είναι οι αρμοδιότητες των θεσμικών οργάνων σε διάφορες πτυχές που άπτονται του Κυπριακού.

Δυναμική από Λευκωσία

Όσον αφορά τον στόχο που έχει θέσει η κυβέρνηση δημόσια μέσω πληροφοριών στα ΜΜΕ, για συμπερίληψη στα επόμενα συμπεράσματα του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου (στα τέλη Ιουνίου) αναφορές στον ρόλο της Ε.Ε. και στο ενδεχόμενο διορισμού απεσταλμένου από την Κομισιόν με εντολή των ηγετών, αυτός ο στόχος θεωρείται δύσκολος από κοινοτικές πηγές. Όπως σημειώνουν, τόσο η επόμενη όσο και οι επόμενες σύνοδοι θεωρούνται πως θα έχουν έντονη και δύσκολη θεματολογία, λόγω του πολέμου στην Ουκρανία, του μεταναστευτικού και των σχέσεων με την Κίνα. Το σημείο στο οποίο επενδύει η Ε.Ε. είναι στην ανάπτυξη δυναμικής επί του εδάφους, κάτι το οποίο κοινοτικοί κύκλοι θεωρούν έχει ευθύνη να επιδιώξει η ίδια η κυπριακή κυβέρνηση, ιδιαίτερα δεδομένων των δηλώσεων που έχουν γίνει. Προς αυτή την κατεύθυνση, οι Βρυξέλλες επενδύουν ιδιαίτερα στη βελτιωμένη λειτουργία του Κανονισμού της Πράσινης Γραμμής, μέσω της αύξησης των προϊόντων που καλύπτονται από αυτόν και την καλύτερη τήρηση του Κανονισμού από την κυβέρνηση. Σε αυτό το πλαίσιο έρχονται να συνεισφέρουν και πρόσφατα προγράμματα για εξάλειψη των μολυσματικών ασθενειών στην κτηνοτροφία στα Κατεχόμενα (ώστε να καταστεί δυνατή η εξαγωγή τ/κ χαλλουμιού μέσω Πράσινης Γραμμής), η προώθηση κέντρων πληροφόρησης για όσους ενδιαφέρονται για το διακοινοτικό εμπόριο, και η συζήτηση για διευκόλυνση του ανοίγματος τραπεζικών λογαριασμών για Τ/κ στις ελεύθερες περιοχές.

«Δεν υποστηρίζουμε, αλλά επικρίνουμε έντονα» τις ιδέες για δύο κράτη, σημειώνοντας παράλληλα πως οι ενέργειες της τουρκικής κυβέρνησης «υποβαθμίζουν εντελώς την πολιτική υπόσταση και την ταυτότητα της τ/κ κοινότητας» λέει στην «Κ» ο ευρωβουλευτής Νάτσο Σάντσεθ Αμόρ.

Νάτσο Σάντσεθ Αμόρ, εισηγητής του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου για την έκθεση για την Τουρκία

Αντιφατικές οι λέξεις και οι πράξεις Ερντογάν για Κύπρο

Η πρόταση που προωθείται από την πλευρά της Τουρκίας για δύο κράτη είναι όχι μόνο μη ρεαλιστική, αλλά και αντιφατική καθώς οι ενέργειες της τουρκικής κυβέρνησης παραπέμπουν σε έλεγχο του βόρειου τμήματος της Κύπρου απευθείας από την Άγκυρα, δήλωσε στην «Κ» ο ευρωβουλευτής Νάτσο Σάντσεθ Αμόρ (Σοσιαλδημοκράτες, Ισπανία), εισηγητής του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου για την έκθεση για την Τουρκία.

Την περασμένη Δευτέρα, κατά τη συζήτηση του πρώτου προσκεδίου της έκθεσης στην Επιτροπή Εξωτερικών Υποθέσεων, είχε μεταφέρει την απουσία πολλών για τις πρώτες δηλώσεις Ερντογάν στις οποίες ο Τούρκος Πρόεδρος κατη-

γόρησε την Ε.Ε. πως εκβιάζει τη χώρα μέσω της συζήτησης για τη βίβα, και επιτέθηκε στην αντιπολίτευση, τον Τύπο και τη ΛΟΑΤΚΙ κοινότητα. Οι πρώτες ενδείξεις, είχε σημειώσει, δείχνουν πολιτική συνέχεια της προσέγγισης Ερντογάν απέναντι στην Ε.Ε. Κληθείς από την «Κ» την Παρασκευή να επεκταθεί στο πώς βλέπει το Κυπριακό να εντάσσεται στα ευρωπαϊκά (καθώς στο σύντομο προσχέδιο αυτή τη στιγμή υπάρχει μόνο μικρή αναφορά), ο κ. Αμόρ

επισημάνα πως το Κυπριακό είναι σημαντικό για τις σχέσεις Ε.Ε. - Τουρκίας, τονίζοντας όμως πως «ευθέως συνδέεται περισσότερο με το ζήτημα της Τελωνειακής Ένωσης». Όπως εξήγησε, πάντα από

πλευράς Ε.Ε. υπενθυμίζεται πως αν η Τουρκία θέλει ανανέωση της Τελωνειακής Ένωσης τότε «πρέπει να αναγνωριστούν τα δικαιώματα της Κύπρου ως κράτους μέλους».

Ο ευρωβουλευτής επισήμανε ακόμα πως η στάση την οποία προβάλλει η Τουρκία περί δύο κρατών, απομακρυνόμενη από τον στόχο για ΔΔΟ, όπως ορίζεται στη διαδικασία υπό την αιγίδα των Ηνωμένων Εθνών, δεν συνάδει με τις πράξεις του κ. Ερντογάν. «Όσο ο κ. Ερντογάν επιμένει στην ιδέα της λύσης δύο κρατών, τόσο η τουρκοκυπριακή κοινότητα μοιάζει να γίνεται επαρχία της Άγκυρας, τα πάντα αποφασιζονται στην Άγκυρα» επισήμανε. Τόνισε πως από την πλευρά του Κοινοβουλίου «δεν

υποστηρίζουμε, αλλά επικρίνουμε έντονα» τις ιδέες για δύο κράτη, σημειώνοντας παράλληλα πως οι ενέργειες της τουρκικής κυβέρνησης «υποβαθμίζουν εντελώς την πολιτική υπόσταση και την ταυτότητα της τ/κ κοινότητας».

Η Ε.Ε. στηρίζει τη λύση υπό την αιγίδα των Ηνωμένων Εθνών καθώς «είναι η μόνη ρεαλιστική λύση» επανέλαβε ο κ. Αμόρ, σημειώνοντας πως δεν γνωρίζει αν η πρόταση για δύο κράτη είναι «κάποιου είδους διαπραγματευτικό χαρτί» για την Τουρκία, όμως θεωρεί πως μια τέτοια προσέγγιση είναι «τόσο μη ρεαλιστική όσο και ασύμβατη» με αυτά που κάνει στην πράξη η Τουρκία. Όσον αφορά το κυριότερο νέο στοιχείο της έκθεσής του, την ει-

σηγηση για προβληματισμό εκ μέρους της Ε.Ε. για ένα εναλλακτικό πλαίσιο σχέσεων με την Τουρκία πέρα από τις ενταξιακές, ο κ. Αμόρ επισήμανε πως η Ε.Ε. θα πρέπει πρώτα να αναμένει να δει μηνύματα από την πλευρά της Τουρκίας, ρητορικά ή με πράξεις, για το αν η στάση της απέναντι στις Βρυξέλλες αλλάζει. Η πρόταση του, συνέχισε, αφορά την περίπτωση που δεν υπάρξει αλλαγή στη στάση της Τουρκίας, οπότε και, όπως είπε στην «Κ», θα πρέπει να υπάρξει προβληματισμός «ποιο άλλο πλαίσιο θα μπορούσε να είναι πιο πρόσφορο για τις σχέσεις μας». Ξεκαθάρισε πως δεν υποστηρίζει τη μονομερή και άμεση διακοπή της ενταξιακής διαδικασίας.

Κυπριακές Αξίες,
Παγκόσμιας Αποδοχής

1880 εργαζόμενοι
παγκοσμίως

22 γραφεία
παγκοσμίως

πωλήσεις σε
110 χώρες

29% των κυπριακών
εξαγωγών

Ειρήνη Πικί, υφυπουργός παρά τω Προέδρω

Στους έξι μήνες η πρώτη αξιολόγηση υπουργών

Ζητάει πίστωση χρόνου για το κυβερνητικό έργο – Μέσα στο φθινόπωρο ο οδικός χάρτης της κυβέρνησης

Η υφυπουργός παρά τω Προέδρω θεωρεί πως η κυβέρνηση δεν είχε την άτυπη σουλιία των πρώτων 100 ημερών, ωστόσο, ο προσανατολισμός της παραμένει να διατηρήσει τις γέφυρες συνεργασίας με όλα τα κόμματα.

Συνέντευξη στον
ΑΠΟΣΤΟΛΟ ΤΟΜΑΡΑ

Σε μια πρώτη αξιολόγηση του κυβερνητικού έργου προβαίνει η υφυπουργός παρά τω Προέδρω Ειρήνη Πικί στη συνέντευξή της στην «Κ». Η αξιολόγηση της κας Πικί κινείται σε θετικό πρόσημο ωστόσο επιστημονικά πώς ολοκληρωμένη εικόνα για τις επιδόσεις των κυβερνητικών μελών θα υπάρχει όταν θα συμπληρωθούν οι έξι μήνες. Η κα Πικί αποτιμά τα θετικά των πρώτων 100 ημερών, όπως η ΑΤΑ και το σχέδιο «κτιζΩ», καθώς και τη ρύθμιση με τα τετράμηνια. Υπεραμύνεται των επιλογών που έγιναν με τους συμβούλους/συνεργάτες, υποστηρίζοντας πως η κυβέρνηση κινήθηκε εντός του πλαισίου που υπήρχε από το προηγούμενο Υπουργικό Συμβούλιο. Απαντά εάν νιώθει ως

το άγρυννο μάτι που ελέγχει το έργο των μελών της κυβέρνησης, εάν υπάρχουν επιμέλειες ή αμελείες υπουργοί και υφυπουργοί και αποκαλύπτει πότε θα είναι έτοιμος ο οδικός χάρτης του κυβερνητικού έργου. Εμφανίζεται επιφυλακτική στο κατά πόσο το θέμα με τις κυρώσεις έχει λήξει και αν υπάρχουν πληροφορίες και για τρίτη λίστα, ενώ αξιολογεί και τη στάση των κομμάτων απέναντι στην κυβέρνηση, με έμφαση στον Δημοκρατικό Συναγερμό.

–Είστε τρεις μήνες και πλέον στην κυβέρνηση. Μπορεί να γίνει μια πρώτη αξιολόγηση του κυβερνητικού έργου;

–Σίγουρα τρεις μήνες είναι λίγοι για οποιαδήποτε κυβέρνηση, αλλά θεωρώ ότι μπορεί να γίνει μια πρώτη αξιολόγηση παρόλο που σίγουρα στους έξι μήνες θα είμαστε σε μια

θέση να έχουμε μια πιο ολοκληρωμένη εικόνα. Πιστεύω ότι έχουν γίνει πράγματα σε αρκετούς τομείς. Να πάρουμε για παράδειγμα την παιδεία που είναι ένας τομέας στον οποίο έδωσε έμφαση ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας στο πρόγραμμα διακυβέρνησής του. Αμέσως μόλις ανέλαβε η κυβέρνηση, έλυσε πυροσβεστικά το θέμα των τετραμηνίων και κατέθεσε μια ολοκληρωμένη πρόταση για την αξιολόγηση του μαθητή, η οποία έχει τύχει αρκετά θετικής αντιμετώπισης από τη Βουλή για το πώς προχωράμε για το επόμενο σχολικό έτος. Με το σχέδιο «κτιζΩ» ο υπουργός Εσωτερικών έδειξε γρήγορα αντανακλαστικά μόλις εντοπίστηκε το πρόβλημα. Ήταν ένα σχέδιο το οποίο βρισκόταν στα σκαριά στο υπουργείο Εσωτερικών, αλλά κάπως είχε μείνει ξεχασμένο. Το ετοιμάσαμε ο

υπουργός, το συζητήσαμε ενδοκυβερνητικά για να βρεθούν οι οικονομικοί πόροι, γιατί η δημοσιονομική πειθαρχία, την οποία τονίζει πάντα ο Πρόεδρος, είναι πάρα πολύ σημαντική. Λόγω και της προϋπηρεσίας μου στο υπουργείο Οικονομικών αντιλαμβάνομαι πλήρως πόσο σημαντική είναι η δημοσιονομική πειθαρχία. Έτσι λοιπόν είδαμε συλλογικά, και ο υπουργός Εσωτερικών μαζί με τον Πρόεδρο ανακοίνωσαν το Σχέδιο «κτιζΩ» μέσα στον πρώτο ενάμιση μήνα της διακυβέρνησης. Το θέμα της ΑΤΑ. Να θυμίσω ότι πριν από τις προεδρικές είχαμε απεργίες. Ήταν μια καυτή πατάτα που παραλάβαμε από την προηγούμενη κυβέρνηση, και μέσα σε δύο μήνες, μέσα από εντατικό διάλογο από τον υπουργό Εργασίας, καταφέραμε να βρεθεί μια λύση για την απόδοση της ΑΤΑ άμεσα αλλά και μια συμφωνία ότι μέσα στα επόμενα δύομισι χρόνια θα δούμε συνολικά τον θεσμό της ΑΤΑ και πώς τον εκσυγχρονίζουμε. Αυτά είναι κάποια παραδείγματα που δείχνουν ότι είναι άοκνη η κυβέρνηση και παράγει έργο. Σίγουρα κάποιος μπορεί να πει ότι θα μπορούσαν να γίνουν πιο πολλά πράγματα. Μέσα στις επόμενες μέρες, με τη συμπλήρωση των πρώτων 100 ημερών, θα γίνει μια πρώτη αποτίμηση για το τι έχει κάνει η κυβέρνηση και ο καθένας θα μπορεί να αξιολογήσει το έργο που έχει παραχθεί.

–Νιώθετε ότι είστε ο «αρχιλοχίας» των υπουργών;

–Καμία σχέση. Νιώθω ότι είμαστε μια ομάδα με τους υπουργούς και τους υφυπουργούς που είμαστε συνέχεια σε επικοινωνία. Ο ρόλος μου δεν είναι του «αρχιλοχία», ο ρόλος μου είναι να βρίσκω συνεννόηση εκεί που πρέπει να υπάρχει ανάμεσα στους υπουργούς, να βεβαιωνόμαστε όλοι ότι το όραμα του Προέδρου να αφήσει μια καλύτερη Κύπρο σε πέντε χρόνια θα υλοποιηθεί και μάλιστα στον χρόνο που πρέπει. Η εμπειρία μου στην κυβέρνηση μου λέει ότι πολλές φορές λαμβάνονται πολλές αποφάσεις από το Υπουργικό Συμβούλιο ή ψηφίζονται νομοθεσίες, οι οποίες μετά δεν εφαρμόζονται ή δεν εφαρμόζονται με τον τρόπο ή στον χρόνο που θα έπρεπε.

–Παρακολουθείτε το κομμάτι υλοποίησης των αποφάσεων;

–Ναι, αυτό το κάνουμε σε συνεργασία με τη γραμματεία του Υπουργικού Συμβουλίου. Είμαστε μια ομάδα η οποία παρακολουθούμε και βραχυπρόθεσμα ότι οι αποφάσεις του Υπουργικού Συμβουλίου υλοποιούνται, αλλά και πιο μεσοπρόθεσμα που είναι το πρόγραμμα διακυβέρνησης. Ήδη έχουμε συζητήσει σχεδόν με όλους τους υπουργούς -σε λεπτομέρεια- το πρόγραμμα διακυβέρνησης του Προέδρου και προσπαθούμε να δούμε για το κάθε μέτρο που έχει περιληφθεί, πότε θα γίνει, πώς θα γίνει και τι πόροι χρειάζονται. Στόχος είναι μέσα στο φθινόπωρο οι υπουργοί να παρουσιάσουν πώς θα υλοποιήσουν το πρόγραμμα διακυβέρνησης, ο καθένας βέβαια στον τομέα του. Υπάρχουν τομείς που εμπλέκονται περισσότερα από ένα υπουργεία. Για παράδειγμα η ψηφιακή μετάβαση και η πράσινη μετάβαση αφορούν πολλά υπουργεία. Τα θέματα πλέον έχουν γίνει πολύ πιο διατομεακά και είναι εκεί που πολλές φορές χρειάζεται ένας συντονισμός προκειμένου να συντονιστούν οι διάφορες ενέργειες υπουργείων. Αυτός είναι ο ρόλος ο δικός μου.

–Έχετε εντοπίσει επιμέλειες ή αμελείες υπουργών ή υφυπουργών;

–Αυτό που μπορούμε να πούμε είναι ότι κάποιος σίγουρα μπορεί να είναι πιο έμπειρος από άλλους. Κάποιος μπορεί να είχαν και προηγούμενη εμπλοκή. Σίγουρα για κάποιον που έρχεται από έξω το να καταλάβει το πώς λειτουργεί η δημόσια υπηρεσία χρειάζεται χρόνο. Νομίζω πως πρέπει να δώσουμε σε όλους τον χρόνο για να δείξουν το έργο τους. Είναι πολύ νωρίς σε τρεις μήνες.

–Είναι λογικό αυτό το οποίο λέτε, ωστόσο κάποιος μπορεί να ισχυριστεί πως τα όσα έχουν δει το φως της δημοσιότητας π.χ. για το υφυπουργείο Πολιτισμού είναι δυσανάλογα με τους τρεις μήνες.

–Όπως έχω πει είναι πολύ νωρίς για μια ολοκληρωμένη αξιολόγηση του έργου ενός υπουργείου.

–Εκτός από την παρακολούθηση των υπουργών έχετε και βοηθητικό ρόλο;

–Ναι. Τώρα για παράδειγμα είδαμε μαζί με τον υπουργό Οικονομικών και με τον Πρόεδρο τις δημοσιονομικές οροφές των υπουργείων για τον προϋπολογισμό του 2024, δηλαδή ποιο υπουργείο θα χρειαστεί περισσότερους χρημα-

“

Σίγουρα κάποιος μπορεί να πει ότι θα μπορούσαν να γίνουν πιο πολλά πράγματα. Μέσα στις επόμενες μέρες θα γίνει μια πρώτη αποτίμηση και ο καθένας θα μπορεί να αξιολογήσει το έργο που έχει παραχθεί.

“

Ο ρόλος μου δεν είναι του «αρχιλοχία», ο ρόλος μου είναι να βρίσκω συνεννόηση ανάμεσα στους υπουργούς, να βεβαιωνόμαστε όλοι ότι το όραμα του Προέδρου θα υλοποιηθεί και μάλιστα στον χρόνο που πρέπει.

τικούς πόρους για να υλοποιήσει το πρόγραμμα διακυβέρνησης, αλλά και άλλους πόρους όπως θέματα προσωπικού. Την Πέμπτη εγκρίθηκαν από το Υπουργικό Συμβούλιο οι οροφές των υπουργείων για τον προϋπολογισμό του 2024 και θα καθοριστεί έτσι και τι από το πρόγραμμα διακυβέρνησης θέλουμε να υλοποιηθεί μέσα στο 2024.

–Ο οδικός χάρτης του κυβερνητικού έργου πώς θα υλοποιηθεί;

–Θα συσταθεί μια γραμματεία συντονισμού του κυβερνητικού έργου στο Προεδρικό. Ήδη έγινε πρόσκληση για εσωτερική αγορά εργασίας όπως τη λέμε στο Δημόσιο, από άτομα από τα διάφορα υπουργεία αλλά και τον ευρύτερο δημόσιο τομέα. Αυτή η γραμματεία θα στελεχωθεί με περίπου 12 άτομα. Εκδηλώθηκε ενδιαφέρον από 105 άτομα. Αφού καταρτιστεί οδικός χάρτης

θα μπουν κάποιοι στόχοι και θα παρακολουθούμε ότι αυτοί οι στόχοι και τα χρονοδιαγράμματα τηρούνται. Όχι τόσο πολύ για να ελέγξουμε ή για να επιπλήσουμε κάποιον αν δεν προλαβαίνει, αλλά να δούμε αν κάποιος δεν πετυχαίνει τους στόχους που έχουμε βάλει, γιατί δεν τους πετυχαίνει και πώς μπορούμε να τον βοηθήσουμε για να τους πετύχει.

–Όταν ανακαθίει ο οδικός χάρτης θα τον ανακοινώσετε;

–Ο Πρόεδρος επιθυμεί να τον ανακοινώσουμε, γιατί ακριβώς έτσι υπάρχει και λογοδοσία προς τον κόσμο πώς θα κάνει τα πράγματα τα οποία λες ότι θα κάνει.

–Πότε θεωρείτε ότι μπορεί να γίνουν οι ανακοινώσεις;

–Ο προγραμματισμός είναι για να ανακοινωθεί το πρόγραμμα των υπουργείων μέσα στο φθινόπωρο.

–Γίνονται αθρόοι διορισμοί στον κρατικό μηχανισμό;

–Οχι. Μας έκαναν εντύπωση τα όσα λέθηκαν. Πρόκειται για θέσεις οι οποίες ήταν στον προϋπολογισμό του 2023, είχαν εγκριθεί από τη Βουλή των Αντιπροσώπων, δεν είχε γίνει οποιαδήποτε αλλαγή και απλώς ήταν η τυπική διαδικασία της αποπαγοποίησης τους, όπως γίνεται σύμφωνα με το ισχύον νομικό πλαίσιο. Δεν ήταν θέσεις καινούργιες.

Οι κυρώσεις

–Να πάμε λίγο στο θέμα των κυρώσεων. Μπορούμε να πούμε πως το όλο θέμα έχει λήξει;

–Είναι ακόμα μία περίπτωση που θεωρώ ότι η κυβέρνηση έδειξε γρήγορα αντανακλαστικά. Μας προβληματίσει οι κυρώσεις για να είμαι ειλικρινής. Θεωρούμε ότι μπορεί να γίνουν κάποιες βελτιώσεις στο σύστημα των κυρώσεων, όπως εφαρμόζεται σήμερα. Ίσως να είμαστε σε θέση να παίρνουμε πιο προληπτικά μέτρα. Συμφωνώ ότι δημιουργήθηκε μια πολύ μεγάλη αναστάτωση στις επαγγελματικές υπηρεσίες. Να πούμε ότι είμαστε μια οικονομία που έχει πολύ μεγάλο ποσοστό στις επαγγελματικές υπηρεσίες, τις οποίες πρέπει να διαφυλάξουμε. Αυτό που έχει πει και ο Πρόεδρος είναι ότι αν υπάρχουν προβληματικές περιπτώσεις θα πρέπει να εντοπιστούν και επίσης να δούμε πώς διορθώνουμε το σύστημα. Οπότε δεν θεωρώ ότι είναι ένα θέμα το οποίο έχει λήξει, το παρακολουθούμε. Είναι σημαντικό να υπάρχει μια καλή επικοινωνία ανάμεσα στις υπηρεσίες, όταν λαμβάνουν τέτοιες πληροφορίες, για να λειτουργούμε προληπτικά. Όλες οι εποπτικές αρχές να κάνουν σωστά τη δουλειά τους.

–Όταν εμφανίστηκε η πρώτη λίστα υπήρχε ανησυχία για σοβαρές επιπτώσεις στην οικονομία;

–Οτιδήποτε κάνει ζημιά στο όνομα της Κύπρου, σε μια οικονομία που είναι βασισμένη πάνω στις υπηρεσίες, οπωσδήποτε θα έχει οικονομικές επιπτώσεις. Και ναι, αν οι κυρώσεις ήταν πάρα πολύ εκτεταμένες σίγουρα θα είχε επίπτωση πάνω στην οικονομία, γιατί είμαστε μια μικρή ανοικτή οικονομία. Μας παρακολουθούν όλοι, έχουμε τους οίκους αξιολόγησης οι οποίοι μας παρακολουθούν. Είμαστε στην Ευρωπαϊκή Ένωση, θέλεις να είσαι ένας σωστός εταίρος και για να είναι δυνατή η φωνή σου πρέπει να είσαι σωστός, οπότε ναι, υπήρχε ανησυχία.

–Υπάρχει περίπτωση να έχουμε και τρίτη λίστα με κυρώσεις;

–Αυτή τη στιγμή που μιλάμε δεν έχουμε κάποια τέτοια πληροφορία.

Αντιπολίτευση ο Συναγερμός

–Ως μέλος της κυβέρνησης, νιώθετε ότι ο ΔΗΣΥ είναι αντιπολίτευση;

–Ο Συναγερμός ο ίδιος έχει δηλώσει ότι είναι αντιπολίτευση.

–Εσείς νιώθετε ότι κάνει αντιπολίτευση;

–Εγώ θα σας το θέσω λίγο διαφορετικά. Θεωρώ ότι ως κυβέρνηση, με τον Πρόεδρο, ο οποίος εξέλεξε από τον κόσμο ως ανεξάρτητος με τη στήριξη βεβαίως κομμάτων, είναι σημαντικό στη σχέση μας με τη Βουλή και με όλα τα κοινοβουλευτικά κόμματα να προσπαθήσουμε να χτίσουμε γέφυρες και να παίρνουμε τα νομοσχέδια στη Βουλή, τα οποία θα μπορούν να τυχάνουν της πιο μεγάλης στήριξης. Οπότε ναι, θα πρέπει να υπάρχει συνε-

ργασία και με τον Δημοκρατικό Συναγερμό, ώστε να μπορούμε να παίρνουμε αυτά τα νομοσχέδια στη Βουλή, τα οποία θα ψηφίζονται.

–Η άτυπη σουλιία των 100 πρώτων ημερών συνεχίζει να υφίσταται;

–Εγώ δεν νομίζω ότι υπήρχε ασυλία καθόλου. Δεν την ένιωσα από την πρώτη μέρα που αναλάβαμε.

–Με το ΑΚΕΛ;

–Αυτό που ανέφερα πιο πάνω για τον ΔΗΣΥ ισχύει και για το ΑΚΕΛ. Εμείς βλέπουμε τα κόμματα ως συνεργάτες, πολύτιμους συνεργάτες στην προσπάθειά μας να πάρουμε τη χώρα μπροστά.

–Το νιώθετε εχθρικό απέναντί σας;

–Από την εμπειρία μου στη Βουλή, με το νομοσχέδιο για τους συμ-

βούλους υπήρχε αρκετή σύμπνοια στην πρόταση νόμου του ΑΚΕΛ με το κυβερνητικό νομοσχέδιο. Και προφανώς θα υπάρχουν διαφωνίες, και προφανώς θα υπάρχουν θέματα στα οποία δεν συμφωνούμε καθόλου, αλλά νομίζω ότι ο ρόλος μας ως κυβέρνηση είναι να χτίζουμε γέφυρες επικοινωνίας με όλους.

–Με τα κόμματα τα οποία στήριξαν υποψηφιότητα Χριστοδουλίδης;

–Υπάρχει μια πιο στενή συνεργασία και επικοινωνία κυρίως όσο αφορά νομοθετικές πρωτοβουλίες.

–Μετά το καλοκαίρι μπορεί να γίνει το πρώτο διορθωτικό λιφτίνγκ της κυβέρνησης;

–Αυτό αφορά τον Πρόεδρο. Δεν έχω καμία ενημέρωση.

Εντός πλαισίου οι προσλήψεις

–Ως κυβέρνηση είστε ικανοποιημένοι με τις επιλογές και διαδικασίες πρόσληψης συμβούλων/συνεργατών. Υπάρχει κάποια αυτοκριτική από την πλευρά σας;

–Όταν αναλάβαμε την 1 Μαρτίου, είχαμε μπροστά μας μια απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου του 2021 η οποία είχε συντημένη μια Σύμβαση Απασχόλησης για τους Συνεργάτες/Συμβούλους η οποία δεν περιλάμβανε οτιδήποτε για προσόντα ή ειδικές προδιαγραφές για να προσλάβει συμβούλους/συνεργάτες. Το μόνο που είχε ως κριτήριο ήταν ότι μέσα στον προϋπολογισμό ο κάθε υπουργός έχει ένα ποσό μεταξύ

60 και 65 χιλιάδες και μπορούσε αυτό το ποσό να το αξιοποιήσει με την απασχόληση οποιουδήποτε ο ίδιος έκρινε. Δεν υπήρχαν προϋποθέσεις για πτυχία ούτε πλοκάριο, και αυτό για μένα ήταν παράλειψη ότι δεν είχε ρυθμιστεί νομοθετικά. Νομίζω ότι είναι μια περίπτωση που έδειξε πάρα πολύ γρήγορα αντανακλαστικά η κυβέρνηση. Σε συνεργασία με την επιτροπή Νομοθεσίας και με τη συμβολή του γενικού Ελεγκτή ετοιμάστηκε το νομοσχέδιο σε ένα διάστημα δύο μηνών που είναι πάρα πολύ μικρό διάστημα. Με το νομοσχέδιο πλέον υιοθετούμε κριτήρια ανάλογα με εκείνα που έχει η Βουλή για τους κοινοβου-

λευτικούς συνεργάτες, και έχουμε και αρκετά σημεία που συμφωνούμε με την πρόταση νόμου του ΑΚΕΛ.

–Μέχρι σήμερα έχει γίνει έλεγχος και δεν έχουν εντοπισθεί άλλες προβληματικές περιπτώσεις;

–Όπως είναι το πλαίσιο που ισχύει σήμερα, δεν υπάρχει κανένα πρόβλημα. Όταν θα ψηφιστεί το νομοσχέδιο σε νόμο έχει δεσμευτεί ο Πρόεδρος ότι θα δούμε όλες τις περιπτώσεις, και αν υπάρχουν κάποια από τα άτομα που έχουν υπογράψει συμβόλαια απασχόλησης και δεν πληρούν τα κριτήρια του πλέον εν ισχύ νόμου θα παύσει η συνεργασία μαζί τους.

Της ΜΑΡΙΝΑΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ

Πριν από δέκα χρόνια το πολιτικό σκηνικό μύριζε μπαρούτι, καθώς στο ΔΗΚΟ εκτυλίσσεται ένας άνευ προηγουμένου εσωκομματικός πόλεμος που επηρέαζε αναπόφευκτα το μέλλον αλλά κυρίως τη σύνθεση της κυβέρνησης Αναστασιάδου. Ο Νικόλας Παπαδόπουλος ετοιμαζόταν να αμφισβητήσει τον τότε Πρόεδρο του ΔΗΚΟ Μάριο Καρογιάν με αποτέλεσμα να δημιουργηθούν δύο στρατόπεδα. Αυτό των καρογιανικών-κυπριανικών και εκείνων που ακολουθούσαν τυφλά την πολιτική Τάσσου Παπαδόπουλου υπό την καθοδήγηση πλέον του Νικόλα. Η πόλωση βρισκόταν στο ζενίθ με ανταλλαγή χαρακτηρισμών ένθεν και ένθεν, τη δημόσια αντιπαράθεση σε ψηφούς τόνους και ένα άνευ προηγουμένου παρασκηνίο ανταλλαγής στρατοπέδων. «Το ΔΗΚΟ αποτελούσε πάντα ένα καλό πρωτοσέλιδο» παραδεχόταν στην «Κ» κομματικό στέλεχος. Τι μεσολάβησε συνεπώς μέσα σε δέκα χρόνια ώστε το εκλογικό συνέδριο να αποτελεί υποσημείωση και το ενδιαφέρον των στελεχών να είναι ανύπαρκτο; Μία σειρά διαγραφών πρωτοκλασάτων στελεχών, η επικράτηση συγκεκριμένων τάσεων εντός του κόμματος και η δημιουργία ενός νέου κόμματος, της ΔΗΠΑ, που προήλθε από τα σπάργγα του ΔΗΚΟ. Σήμερα ο Νικόλας Παπαδόπουλος διεκδικεί για τρίτη συνεχόμενη θητεία την Προεδρία του κόμματος χωρίς ανθυποψήφιο.

Μειωμένο ενδιαφέρον παρουσιάζεται για τις θέσεις της γκετικής πυραμίδας του ΔΗΚΟ, καταδεικνύοντας πως λίγα πράγματα αλλάζουν εντός του κόμματος του Κέντρου.

Αυτό θα μπορούσε να θεωρηθεί ως η πλήρης επικράτησή του, ωστόσο, η δεύτερη ανάγνωση καταδεικνύει πως το ΔΗΚΟ είναι ένα κόμμα που ναι μεν ομοιογενοποιείται, αλλά και που διαρκώς συρρικνώνεται.

Με μειωμένο ενδιαφέρον

Σε αυτό το πλαίσιο, την προερχόμενη παρακολουθήσουμε την υποβολή των υποψηφιοτήτων για την ανώτατη πυραμίδα του κόμματος αλλά και για τη σύνθεση του νέου Εκτελεστικού Γραφείου, χωρίς εκπλήξεις και χωρίς κανένα ενδιαφέρον. Ο Νικόλας Παπαδόπουλος επανεκλέγεται χωρίς ανθυποψήφιο, όπως επίσης και η αναπληρώτρια πρόεδρος του κόμματος Χριστιάνα Ερωτοκρίτου. Για τη θέση των τριών αντιπροέδρων ενδιαφέρονται επί του παρόντος οι νυν αντιπρόεδροι Μιχάλης Δαμιανός, Νεόφυτος Χαραλαμπίδης, ο βουλευτής Πάφου Χρυσάνθος Σαββίδης και το μέλος του Εκτελεστικού Γραφείου από τη Λεμεσό Ανδρέας Μιχαηλίδης. Μειωμένο ενδιαφέρον παρατηρείται τόσο για τη θέση του γενικού γραμματέα—έχει εξαγγελίσει ο Γιώργος Σολωμού χωρίς να αποκλείεται να έχει ανθυποψήφιο—ενώ κλειστή

Ο Νικόλας Παπαδόπουλος θα μπορούσε να ενισχυθεί πολιτικά δεδομένου ότι τη δεδομένη στιγμή είναι ένας από τους πιο έμπειρους πολιτικούς στην κομματική σκακιέρα. Αυτή τη στιγμή, ωστόσο, το στοίχημα είναι να ενισχύσει τη δυναμική του κόμματός του, αλλά και να αποφυγή την επιστάσή του από τον Νίκο Χριστοδουλίδη.

Στα λιμνάζοντα νερά του ΔΗΚΟ

Πώς το κόμμα του Κέντρου αδυνατεί να ανανεωθεί παρά τις σημαντικές αλλαγές που εκτυλίσσονται στο κομματικό σκηνικό

θεωρείται και η θέση του κεντρικού οργανωτικού με την απόφαση επαναιεθροποίησης από πλευράς του Φύτου Κωνσταντίνου.

Οι ανακατατάξεις

Ο νυν γενικός γραμματέας του ΔΗΚΟ Αθως Αντωνιάδης ήταν ένας εκ των ένθερμων υποστηρικτών του Νίκου Χριστοδουλίδη εντός του κόμματος και είχε εργαστεί για την υποψηφιότητά του. Είχε ακουστεί εντόνως το προηγούμενο διάστημα το ενδεχόμενο να αναλάβει τη θέση επιτρόπου Ομογένειας,

ωστόσο αυτό δεν έχει ξεκαθαρίσει ακόμα λόγω της παράτασης διορισμών από πλευράς κυβέρνησης. Ίσως εξαιτίας και αυτής της φημολογίας, ο τέως διευθυντής του γραφείου του προέδρου του ΔΗΚΟ Γιώργος Σολωμού—είχε παραιτηθεί από την εν λόγω θέση, όταν υπέβαλε υποψηφιότητα για τις βουλευτικές εκλογές το 2021 στην επαρχία Κερύνειας— πρόλαβε να εξαγγείλει την υποψηφιότητά του για την εν λόγω θέση, προτού ξεκαθαρίσει τι θα κάνει ο κ. Αντωνιάδης. Αν και ακούστηκε εντόνως

πως ο Αθως Αντωνιάδης ενδέχεται να διεκδικήσει τη θέση του κεντρικού οργανωτικού, η κίνηση του Φύτου Κωνσταντίνου να παραμείνει φαίνεται να δημιουργήσει νέα δεδομένα. Σε μία τέτοια περίπτωση ανοίγει ζήτημα για το ποια θα είναι η θέση του κ. Αντωνιάδη εντός του κόμματος. Υπενθυμίζεται ότι ο ίδιος αποτελούσε εξαρχής έναν από τους πιο στενούς συνεργάτες του ΔΗΚΟϊκού προέδρου, ανέλαβε τη θέση του εκπροσώπου Τύπου σε μία δύσκολη περίοδο για το κόμμα και δημιούργη ερωτήματα πως θα αξι-

ποιηθεί ή αν θα κάνει ένα βήμα πίσω. Στενοί κύκλοι του περιβάλλοντός του, πάντως, σημειώνουν πως ο ίδιος είναι πάντα πρόθυμος να βοηθήσει το κόμμα από όποια θέση κι αν βρίσκεται. Σε ό,τι αφορά τη θέση του κεντρικού οργανωτικού, ο Φύτος Κωνσταντίνου ήταν έτοιμος να αποχωρήσει μετά από μία μακρά παραμονή στην εν λόγω θέση, δίδοντας τη σκυτάλη στον Παναγιώτη Παλατέ. Ο διορισμός του ως σύμβουλου στο Προεδρικό λόγω και της στενής σχέσης που απέκτησε κατά τη διάρκεια του προ-

Στο κρίσιμο σταυροδρόμι του Νικόλα

Σε αυτό το πολιτικό περιβάλλον και τη στελεχιακή ανομβρία που επικρατεί, ο Νικόλας Παπαδόπουλος αναλαμβάνει για τρίτη θητεία την προεδρία του κόμματος. Με δεδομένο ότι στον Δημοκρατικό Συναγερμό υπάρχει μεν σημαντική ανανέωση αλλά σχετικά πολιτική απειρία, ο Νικόλας Παπαδόπουλος θα μπορούσε να ενισχύσει το πολιτικό του χαρτί. Οι μέχρι τώρα τοποθετήσεις του, η ατυχής προσπάθειά του να στηρίξει την

κυβέρνηση Χριστοδουλίδη με την αναφορά προς τον Πρόεδρο «αν δεν υπήρχες, θα σε εφευρίσκαμε» δείχνει επί του παρόντος δυσκολία όχι μόνο στο να ενισχυθεί πολιτικά, αλλά και να βρει τα πατήματα του στα νέα πολιτικά δεδομένα που προκάλει η εκλογή Χριστοδουλίδη. Το μεγάλο στοίχημα για τον ίδιο προεκλογικά ήταν η εκλογή του Νίκου Χριστοδουλίδη στην προεδρία, κατοχυρώνοντας ότι το κόμμα του θα βρεθεί

ξανά στην εξουσία. Πλέον το στοίχημα για τη νέα πενταετία είναι να κατοχυρώσει τη ρυθμιστική του θέση στην κομματική σκακιέρα, να επαναπαύσει στελέχη, που είτε έχουν αδρανοποιηθεί τα τελευταία χρόνια είτε έχουν απομακρυνθεί λόγω διαφορών και χειρισμών της ηγεσίας, και κυρίως να καταφέρει να μην επισκιαστεί από τον Νίκο Χριστοδουλίδη, αν ενδιαφέρεται για την προεδρία το 2028.

εκλογικού με τον Νίκο Χριστοδουλίδη έκανε τον κ. Κωνσταντίνου να αναθεωρήσει και να επαναδιεκδικήσει.

Το πρόσωπο που φαίνεται να φεύγει από την πρώτη γραμμή του κόμματος είναι ο βουλευτής Λευκωσίας Χρυσός Παντελίδης, ο οποίος δεν θα διεκδικήσει θέση στο εκτελεστικό γραφείο—δίδοντας όπως λέγεται χώρο σε νέα πρόσωπα να διεκδικήσουν με αξιώσεις— κάτι που φαίνεται να σκέφτεται και ο κοινοβουλευτικός εκπρόσωπος του κόμματος Πανίκος Λεωνίδου. Όσο όμως κι αν υπάρχει προσπάθεια εμπλοκής νέων προσώπων, κάτι τέτοιο δεν φαίνεται να προκύπτει αυτή τη στιγμή εντός του κόμματος. Οι λόγοι ασφαλώς και ποικίλουν:

- Μία σειρά πρωτοκλασάτων στελεχών που ενδοχομώνας να έδιναν τη θέση τους σε νέα πρόσωπα, δεν υπουρροποιήθηκαν όπως αναμενόταν.

- Μία ομάδα στελεχών έχει απομακρυνθεί, γιατί ένιωσε πως το κόμμα μετατράπηκε σε κλειστό κλαμπ που περιλαμβάνει τους συνεργάτες του Νικόλα Παπαδόπουλου.

- Οι πολιτικές του κόμματος πλέον δεν είναι ξεκάθαρες, ούτε βεβαίως και το ποια είναι η θέση του ΔΗΚΟ στο κυβερνητικό σχήμα.

Αναμφίβολα, στο Δημοκρατικό Κόμμα υπήρξε σοβαρή δυσφορία μετά τη σύνθεση του Υπουργικού Συμβουλίου. Και στο Εκτελεστικό Γραφείο αλλά ακόμα και στην ίδια τη Γραμματεία, υπήρξαν στελέχη που θεώρησαν πως η κίνηση του Χριστοδουλίδη να αφήσει εκτός πρωτοκλασάτα ονόματα, αποτελούσε προσβολή για το κόμμα και την ίδια στιγμή απέτρεπε την όποια ανανέωση προσώπων. Μία υπουρροποίηση για παράδειγμα της Χριστιάννας Ερωτοκρίτου θα μπορούσε να ανοίξει την πόρτα της βουλής στον Μιχάλη Δαμιανό ή υπουρροποίηση του Πανίκου Λεωνίδου, στον Νεόφυτο Χαραλαμπίδη, οδηγώντας αναπόφευκτα σε κάποιες μορφές ανανέωσης. Το κλίμα είχε ήδη χαλάσει καθώς στελέχη νιώθουν πως βρίσκονται για τρίτη συνεχόμενη θητεία εκτός κυβέρνησης. Όμως, όσο κι αν υπάρχει γκρίνια για τον τρόπο με τον οποίο ο Νίκος Χριστοδουλίδης απέφυγε να βάλει πρωτοκλασάτα στελέχη του ΔΗΚΟ, η αλήθεια είναι πως υπάρχει και εμφανής έλλειψη στελεχιακού προσωπικού στο κόμμα του Κέντρου. Ο Νικόλας Παπαδόπουλος επικείμενη μία σχετική ανανέωση, δίδοντας τη γεμάτη κύρος θέση του εκπροσώπου Τύπου στον Θεόδωρο Μανιταρά.

Ο ίδιος δεν έχει βρει ακόμα τα πατήματά του, οι δημόσιες παρουσίες του είναι μετρημένες και το πολιτικό του αποτύπωμα δεν έχει διαφανεί. Και η είδηση ένταξης της Κατερίνας Χριστοφίδου στο δυναμικό του ΔΗΚΟ είχε προκαλέσει σημαντικές προσδοκίες, ωστόσο, αναλαμβάνοντας τη διεύθυνση του Γραφείου Τύπου φαίνεται πως έχει πάρει πάνω της διεκπεραιωτικά ζητήματα όπως τη συγγραφή των ανακοινώσεων αντὶ να προχωρήσει σε δημόσιες παρεμβάσεις. Πιο τεχνοκρατικό αντί πολιτικό ρόλο φαίνεται να επιλέγει και ο νυν διευθυντής του γραφείου του Νικόλα Παπαδόπουλου, Γιώργος Ιωάννου.

ΑΡΘΡΟ / Του ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΦΙΛΗ

Οι πυροσβέστες του Τούρκου προέδρου

Με τον ανασχηματισμό της κυβέρνησής του ο Ερντογάν δημιούργησε ένα πολύ ισχυρό διίδιο στη θέση του υπουργού Εξωτερικών και του αρχηγού των μυστικών υπηρεσιών. Εκτός από έμπιστα πρόσωπα, οι Φιντάν και Καλίν είναι δύο προσωπικότητες με άποψη και «σπονδυλική στήλη» που χωρίς να επιβάλλονται στον Ερντογάν, αν μη τι άλλο τον επηρεάζουν σημαντικά και ορισμένες φορές όταν χρειάζονταν τον επανέφεραν στον ρεαλισμό. Έχουν αναλάβει και οι δύο σημαντικές αποστολές, δουλεύοντας κυρίως στο παρασκηνίο, αν και συμμετείχαν στις περισσότερες συναντήσεις του Ερντογάν με ξένους ηγέτες. Ο Φιντάν λειτουργούσε ως οιοειδή σύμβουλος εθνικής ασφαλείας με διευρυμένες αρμοδιότητες και ο Καλίν ως οιοειδή υπουργός Εξωτε-

ρικών, με έμφαση σε λεπτές και ευαίσθητες υποθέσεις και ικανότητες εμφανώς μεγαλύτερες από του Τσαβούσογλου. Έτσι, επιχειρεί ο Ερντογάν να αποκαταστήσει την κλονισμένη εμπιστοσύνη, ιδίως των Δυτικών έναντι του.

Ο Καλίν και κυρίως ο Φιντάν μεσολάβησαν πυροσβεστικά σε δύσκολες περιπτώσεις, όπου το έδαφος είχε προηγουμένως ναρκοθετηθεί από τον ίδιο τον Τούρκο πρόεδρο, όπως στις σχέσεις με πολλές αραβικές μοναρχίες του Κόλπου, το Ισραήλ και την Αίγυπτο. Το τρίπτυχο που υπηρέτησε αρκετά αποτελεσματικά ο πρώην πλέον διοικητής των τουρκικών μυστικών υπηρεσιών ήταν ασφάλεια, άμυνα και εξωτερική πολιτική. Ο Καλίν, από την άλλη, ήταν η ηπιότερη εκδοχή του Ερντογάν στο εξωτερικό, κυρίως προς τη Δύση, αν και βαθιά

συντηρητικός ισλαμιστής ο ίδιος, με προσόν τις σπουδές του στις ΗΠΑ.

Προφανώς οι ανακατατάξεις που έγιναν στην τουρκική κυβέρνηση δεν είχαν το βλέμμα τους στραμμένο μόνο στο εξωτερικό, αλλά πρωτίστως στο εσωτερικό, με τον Ερντογάν να καρατομεί δύο εκ των επιδοξων μνηστήρων του, τον Σοϊλού και τον Ακάρ, ενδοχομώνας κρίνοντας ότι στην τελική ευθεία δεν του ήταν τόσο πιστοί όσο θα ήθελε. Ή και γιατί θέλει να προετοιμάσει κάποιον άλλο για να τον διαδεχθεί.

Με την παρουσία Φιντάν, το υπουργείο Εξωτερικών, το οποίο είχε... ξεμυτιλωθεί ο Ερντογάν, θα αναβαθμιστεί και αναμένεται να επανέλθει η σωστή ισορροπία με το υπουργείο Άμυνας, η οποία τα τελευταία χρόνια είχε σαφώς

διαταραχθεί, με την πλάστιγγα να γέρνει υπέρ του δεύτερου. Ο νέος υπουργός Εξωτερικών της Τουρκίας είναι ισχυρότερη προσωπικότητα από τον νέο υπουργό Άμυνας και το σχήμα δείχνει πιο σφιχτό, πιο συνεκτικό και με συγκεκριμένη άποψη.

Έχοντας διατελέσει για δεκαετία και πλέον χρόνια αρχηγός των μυστικών υπηρεσιών, εκ των πραγμάτων είναι πραγματιστής, βέβαια βρισκόμενος δίπλα στον Ερντογάν κάλλιστα μπορεί να είναι και ιδεολογικός. Και από τις πρώτες του δηλώσεις μοιάζει ταγμένως στο νεοοθωμανικό όραμα και είναι βέβαιο ότι θα χρησιμοποιήσει τα δίκτυα επαφών του σε περιοχές όπως η Αφρική αλλά και τα Βαλκάνια. Ωστόσο, ο Χακάν Φιντάν αντιλαμβάνεται τους συσχετισμούς ισχύος και τους όρους του παιχνιδιού, προσπαθών-

τας κάθε φορά να προσαρμόζεται σ' αυτούς. Γι' αυτό άλλωστε είναι σημαντικό να γνωρίζει τα όριά του, γιατί παραδοσιακά η Τουρκία προσπαθεί να διευρύνει τα περιθώρια ελιγμών της και όπου της επιτρέπεται να αλλάζει τους κανόνες.

Από εκεί και πέρα, προφανώς όλα τα προηγούμενα χρόνια ο νέος υπουργός Εξωτερικών ανέπτυξε μηχανισμούς και επαφές πέραν της Τουρκίας, χειριζόμενος, όπως προαναφέρθηκε, λεπτές υποθέσεις, αυτονόητα κάποιες στιγμές με τρόπους που εκφεύγουν της νομιμότητας. Φέρεται να είναι το πρόσωπο που επέβλεπε επιχειρήσεις τζιχαντιστικών στοιχείων, όταν η Τουρκία επιχειρούσε την ανατροπή του Ασαντ στη Συρία, που εξόστως κούρδικους θύλακες εντός και εκτός της χώρας και είχε πρωταγωνιστικό ρόλο στην εδραίωση της θέσης της

Τουρκίας στη Λιβύη. Η στρατολόγηση ισλαμιστών φονταμενταλιστών για την αποστολή τους σε ρόλο μισθοφόρων στη Λιβύη και άλλα μέρη του κόσμου και η συνεργασία αλλά και ο ανταγωνισμός με παραστρατιωτικές μονάδες, έχουν τη σφραγίδα Φιντάν. Στην πορεία των χρόνων, επομένως, έχει αναπτύξει ανάλυση τεχνολογία σε τεχνικές υβριδικών επιχειρήσεων, κάτι που πρέπει να λάβουμε σοβαρά υπόψη μας στα περιπλοκά παιχνίδια της γείτονας, που συμπεριλαμβάνουν και τη χώρα μας, επί παραδείγματι (αλλά όχι μόνο) με τις μειονότητες.

Ο κ. Κωνσταντίνος Φίλης είναι διευθυντής του Ινστιτούτου Διεθνών Υποθέσεων, καθηγητής του Αμερικανικού Κολλεγίου Ελλάδος και αναλυτής διεθνών θεμάτων στον ΑΝΤ1.

Συνέντευξη στην
ΙΩΑΝΝΑ ΚΥΡΙΑΚΟΥ

«**Δυστυχώς** στην Κύπρο, όπως και σε όλες τις κοινωνίες βέβαια, υπάρχει ρατσισμός και σε ποικίλες εκφάνσεις: θεσμικός, κοινωνικός, φυλετικός, ρατσισμός φύλου, θρησκευτικός. Ο οποίος ρατσισμός, τα τελευταία χρόνια, έχει αυξηθεί και εκφράζεται και πιο έντονα. Τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης έπαιξαν καθοριστικό ρόλο σε αυτό αλλά και αποτυπώνουν το φαινόμενο. Ενδεχομένως το χειρότερο είναι ότι υπάρχει ένας υπέρπων ρατσισμός στην κυπριακή κοινωνία που τροφοδοτείται από πολλές πηγές και ο οποίος εκδηλώνεται κυρίως έναντι των Τουρκοκυπρίων και των μεταναστών, αλλά όχι όλων των μεταναστών. Κυρίως εκδηλώνεται έναντι μεταναστών με συγκεκριμένα ταξικά και “οπτικά” χαρακτηριστικά. Ο ρατσισμός κατευθύνεται προς φτωχούς μετανάστες, συνήθως μαύρου χρώματος. Διότι τον Αφρικανό και τον Αραβα πολυεκατομμυριούχο θα έλεγα ότι μάλλον τον εκλιπαρούμε να έρθει στην Κύπρο και να μας αγοράσει!» λέει σε συνέντευξή του στην «Κ» ο επίκουρος καθηγητής συγκριτικής πολιτικής στο πανεπιστήμιο Λευκωσίας, Γιάννος Κατσουρίδης. Αφορμή για τη συνέντευξη στάθηκαν τα περιστατικά βίας που αζητήθηκαν το τελευταίο διάστημα και αφορούσαν επιθέσεις εναντίον αλλοδαπών διανομένων, οπαδών άλλων ομάδων, όπως επίσης και ο ξυλοδαρμός της 25χρονης Τουρ-

Η πηγή και το αποτύπωμα του ρατσισμού

Ο Γιάννος Κατσουρίδης αναλύει στην «Κ» τις μεγάλες αλλαγές που συντελούνται στην κυπριακή κοινωνία

«Υπάρχει ένας υπέρπων ρατσισμός στην κυπριακή κοινωνία που τροφοδοτείται από πολλές πηγές και εκδηλώνεται κυρίως έναντι των Τ/κ και των μεταναστών, αλλά όχι όλων των μεταναστών».

κοκύπριας από Ελληνοκύπριους στην Αγία Νάπα. Ένα συμβάν που προκάλεσε συζητήσεις για το κατά πόσο υπήρχαν πολιτικές προεκτάσεις. Ο κ. Κατσουρίδης αναλύει τις παραμέτρους που οδηγούν στις ρατσιστικές συμπεριφορές στην Κύπρο, τα όρια της ελευθερίας, τους λόγους αλλά και την πολιτική διάσταση του ρατσισμού.

—**Μέσα σε λίγες μόλις μέρες είχαμε δύο σοβαρά περιστατικά βίας. Το πρώτο αφορούσε διανομέα και το δεύτερο την 25χρονη Τουρκοκύπρια. Μπορούμε να μιλάμε για έξαρση περιστατικών ρατσισμού στην Κύπρο ή πρόκειται για μεμονωμένα περιστατικά;**

—Ας θέσουμε πρώτα ένα πλαίσιο το οποίο θα μας βοηθήσει να καταλάβουμε και να εξηγήσουμε και αυτά τα περιστατικά μαζί με άλλα. Το πρώτο είναι ότι η κυπριακή κοινωνία βρίσκεται εδώ και μερικά χρόνια σε ένα στάδιο μεταβατικού λόγω των πολύ μεγάλων αλλαγών που συντελούνται. Αυτή η μεταβατική φάση, σε συνδυασμό με την πυκνότητα των γεγονότων που λαμβάνουν χώρα και τη συμπίκνωση του χρόνου μέσα στον οποίο ξεδιπλώνονται, δημιουργεί αποπροσανατολισμό αλλά και αλλαγή συμπεριφορών, στάσεων και αντιλήψεων σε μεγάλα τμήματα του πληθυσμού. Η ένταξη στην Ε.Ε., η αύξηση των μεταναστευτι-

κών και προσφυγικών ροών, οι διάφορες κρίσεις που βιώσαμε είναι μερικά παραδείγματα τέτοιων αλλαγών. Το δεύτερο είναι ότι η κοινωνία μας ατομικοποιείται ολοένα και περισσότερο και οι συλλογικοί κότες περιθωριοποιούνται. Αυτό έχει την επίπτωση ότι μειώνει τους θεσμικούς και ευρύτερα κοινωνικούς παράγοντες που μπορεί να ασκήσουν περιορισμούς σε τέτοιου είδους συμπεριφορές. Το κριτικό περιβάλλον των προηγούμενων ετών συνυπάρχει με το μετακριτικό, χωρίς να έχουν ξεπεραστεί οι ίδιες οι κρίσεις και κυρίως οι συνενεπιές τους, παρά την όποια κανονικότητα έχει επέλθει. Αυτά δημιουργούν διαφορετικές φορές αντιδράσεις. Ενίοτε ριζοσπαστικοποίηση με προοδευτικό πρόσημο, ενίοτε με αρνητικό, ενίοτε συντηρητικοποίηση. Κάποτε όλα μαζί. Η ριζοσπαστικοποίηση με αρνητικό πρόσημο νοείται ως αυτή που οδηγεί σε αύξηση της βίαιης συμπεριφοράς και της παραβατικότητας ή σε υιοθέτηση πιο ακραίων θέσεων σε διάφορα ζητήματα, όπως το μεταναστευτικό. Επιπλέον, υπάρχουν και οργανωμένοι πολιτικοί φορείς κυρίως στον χώρο της Ακροδεξιάς που εκμεταλλεύονται τις κρίσεις και τις αλλαγές αυτές.

Εχοντας θέσει ένα πολύ γενικό πλαίσιο που δεν αφορά μόνο στα φαινόμενα ρατσισμού και αύξησης της παραβατικότητας,

Οι κρισιμικές καταστάσεις δημιουργούν το υπόστρωμα για μισαλλοδοξία και ρητορική μίσους αλλά υποκινείται και πολιτικά, λέει στην «Κ» ο Γιάννος Κατσουρίδης.

το να εντάξουμε αυτές τις επιθέσεις, ή και άλλες παρόμοιες, συλλήβδην σε ένα πλαίσιο παραβατικότητας και μόνο, είναι λάθος. Δυστυχώς στην Κύπρο, όπως και σε όλες τις κοινωνίες βέβαια, υπάρχει ρατσισμός και σε ποικίλες εκφάνσεις: θεσμικός, κοινωνικός, φυλετικός, ρατσισμός φύλου, θρησκευτικός. Ο οποίος ρατσισμός, τα τελευταία χρόνια, έχει αυξηθεί και εκφράζεται και πιο έντονα. Τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης έπαιξαν καθοριστικό ρόλο σε αυτό, αλλά και αποτυπώνουν το φαινόμενο. Ενδεχομένως το χειρότερο είναι ότι υπάρχει ένας υπέρπων ρατσισμός στην κυπριακή κοινωνία που τροφοδοτείται από πολλές πηγές και ο οποίος εκδηλώνεται κυρίως έναντι των Τουρκοκυπρίων και των μεταναστών. Κυρίως εκδηλώνεται έναντι μεταναστών με συγκεκριμένα ταξικά και “οπτικά” χαρακτηριστικά. Ο ρατσισμός κατευθύνεται προς φτωχούς μετανάστες, συνήθως μαύρου χρώματος. Διότι τον Αφρικανό και τον Αραβα πολυεκατομμυριούχο θα έλεγα ότι μάλλον τον εκλιπαρούμε να έρθει στην Κύπρο και να μας αγοράσει!

Τα συγκεκριμένα περιστατικά, αν και δεν μπορώ να πω με βεβαιότητα ότι είχαν ρατσιστικά κίνητρα, θεωρώ πιθανό ότι είχαν. Αν αυξηθούν σε σχέση με το παρεθόν επίσης το θεωρώ ως το πιθανότερο

σενάριο, διότι έχουν αυξηθεί οι αντικειμενικές και υποκειμενικές πηγές ανάδειξης και τροφοδοτήσεως του φαινομένου. Με το υποκειμενικές αναφέρομαι στους πολιτικούς και κοινωνικούς φορείς που «παράγουν» μισαλλοδοξία. Δυστυχώς, στην Κύπρο δεν έχουμε διαχρονικές βάσεις δεδομένων να συγκρίνουμε, αλλά αποσπασματικές καταγραφές και κυρίως από ιδιωτικούς φορείς που κάνουν τη δουλειά που θα έπρεπε να κάνει η Πολιτεία. Και αν αναλογιστούμε ότι πολλά τέτοια περιστατικά δεν καταγγέλλονται καν, ή αν καταγγελλθούν, καταγράφονται με διαφορετικό χαρακτηρισμό από τις κρατικές αρχές, τότε αντιλαμβανόμαστε ότι το μέγεθος του προβλήματος είναι ενδεχομένως ακόμα μεγαλύτερο. Η κανονικοποίηση του ρατσισμού είναι ό,τι χειρότερο μπορεί να συμβεί, αλλά δυστυχώς δεν θα το απέκλεια. Δεν θα τα χαρακτήριζα λοιπόν ως μεμονωμένα περιστατικά, αν και δεν μπορώ να απαντήσω με βεβαιότητα για την έκταση και τη συστηματικότητα τους. Έχουμε αρκετά τέτοια που είδαν το φως της δημοσιότητας.

—**Στις επιθέσεις εναντίον αλλοδαπών διανομένων ή στην περίπτωση επιθέσεων απέναντι σε οπαδούς άλλων ομάδων εμπλεκονται ανήλικοι ή νεαροί ενήλικοι. Ισχύει πως στα σχολεία αλλά και στις κερκίδες εκκολάπεται η μισαλλοδοξία;**

—Δυστυχώς, η κυπριακή κοινωνία δεν είναι διαφορετική από άλλες

Το πολιτικό πεδίο «μιλά» και συνδιαλέγεται με την κοινωνία καθημερινά. Κάποτε εκφράζει ή αναπαράγει το κοινωνικό αίτημα και αίσθημα, κάποτε το δημιουργεί, κάποτε το πλαισιώνει με άλλους τρόπους.

κοινωνίες στις οποίες υπάρχουν πολλά εκκολαπτήρια μισαλλοδοξίας, αποκλεισμού, εθνικισμού και ρατσισμού, αλλά και ευρύτερα παραβατικής συμπεριφοράς. Διότι δεν είναι όλα τα φαινόμενα ρατσιστικά προφανώς. Στα σχολεία, και παρά τις αλλαγές και τις προσπάθειες που γίνονται, εξακολουθούν να υπάρχουν εστίες τέτοιων αντιλήψεων και συμπεριφορών είτε στα ίδια τα αναλυτικά προγράμματα μερικές φορές, είτε σε μερίδα του διδακτικού προσωπικού, είτε και σε μερίδα του μαθητικού πληθυσμού, η οποία δέχεται και άλλες επιρροές στη διαμόρφωση των αντιλήψεων της και όχι μόνο από το σχολικό περιβάλλον. Οι ακροδεξιές οργανώσεις που κηρύσσουν τη μισαλλοδοξία έναντι ομάδων συνανθρώπων μας στοχεύουν και στρατολογούν κατ'εξοχήν νεαρότερους ηλικίας πληθυσμό. Το ίδιο συμβαίνει και με ένα μέρος της οπαδικής σκηνής, κάτι που έχουμε δει να συμβαίνει αρκετές φορές στην Κύπρο. Για παράδειγμα, τα πανό στα γήπεδα που έγραφαν «Immigrants you are not welcome» ή τα συνθήματα για νεκρούς Τούρκους. Οι νεαρότερες ηλικίες είναι πολύ ευκολότερο να ενεργήσουν με αυθόρμητο και υπό επηρεασμό χωρίς να μπορούν πάντα να θέσουν τα ζητήματα σε πλαίσιο και προοπτική, ούτε ακόμα και τις δικές τους ενέργειες.

Πολιτική εκμετάλλευση

—**Το μεταναστευτικό υπήρξε ένα από τα κύρια ζητήματα που ανέδειξαν ή ενίσχυσαν την ρητορική μίσους στην Κύπρο. Είναι αποτέλεσμα συγκεκριμένων κοινωνικών παραγόντων ή ένδειξη της μη ανοχής στη διαφορετικότητα ή έτυχε πολιτικής εκμετάλλευσης;**

—Οι κρισιμικές καταστάσεις δημιουργούν το υπόστρωμα αλλά από μόνο του δεν είναι αρκετό πολλές φορές. Η μισαλλοδοξία και η ρητορική μίσους υποκινείται πολιτικά, όπως και σε πολλές άλλες χώρες, και τυγχάνουν και εκμετάλλευσης μετά. Είναι ένας φαύλος κύκλος στον οποίο σε πολλές περιπτώσεις το φαινόμενο καλλιεργείται από συγκεκριμένους φορείς, με συγκεκριμένο τρόπο και στόχο, οι οποίοι αφού συμβάλουν στην όξυνσή του, έρχονται μετά να «δρέψουν» τους καρπούς και να το εκμεταλλευτούν πολιτικά. Πατούν σε ένα υπαρκτό κοινωνικό ζήτημα, διότι το μεταναστευτικό είναι ένα υπαρκτό ζήτημα, το πλαισιώνουν με τον τρόπο που επιλέγουν (για παράδειγμα ο μετανάστες ως κλέφτης δουλειών), ή και το παραμορφώνουν σε αρκετές περιπτώσεις (το στερεότυπο του «μετανάστη εγκληματία»), δημιουργώντας αισθήματα φόβου, ανασφάλειας και εχθρότητας, για να έρθουν μετά να δακτυλοδείξουν τον μετανάστη, τον «άλλο», ως φταίχτη και να προσφέρουν «έξυπνες» και «απλές» λύσεις του στυλ «να παν πίσω σπίτι τους».

—**Βεβαίως η μη ανοχή στη διαφορετικότητα δεν περιορίζεται στην κοινωνία, αλλά παρατηρείται και ροπή προς τον ρατσισμό και σε πολιτικά πρόσωπα. Το είδαμε για παράδειγμα στην περίπτωση του Ανδρέα Θεμιστοκλέους. Πού οφείλεται;**

—Η πολιτική δεν είναι αυτόνομη και ανεξάρτητη από την κοινωνία. Δεν υπάρχει στο δικό της ροζ συννεφάκι όσο και αν μερικές φορές το πολιτικό σύστημα δίνει αυτή την εικόνα. Το πολιτικό πεδίο «μιλά» και συνδιαλέγεται με την κοινωνία καθημερινά. Κάποτε εκφράζει ή αναπαράγει το κοινωνικό αίτημα και αίσθημα, κάποτε το πλαισιώνει με άλλους τρόπους. Όπως υπάρχουν τέτοια φαινόμενα στην κοινωνία έτσι υπάρχουν και στην πολιτική. Το παράδειγμα θα ήταν να μην υπήρχαν στην πολιτική. Στο πολιτικό πεδίο υπάρχουν αφενός πολιτικές δυνάμεις ή πολιτικά πρόσωπα που έχουν τέτοιου είδους απόψεις. Μπορεί το έπαιγμα να φορέσει άλλους μανδύες για να μην μπορεί να χαρακτηριστεί ρατσισμός, αλλά στη βάση τους είναι μορφές ρατσισμού. Αφετέρου, εκμεταλλεύονται αισθήματα που υπάρχουν σε ομάδες του πληθυσμού για ψηφοθηρικούς ή και πολιτικούς σκοπούς.

Ρατσισμός και ελευθερία του λόγου

—**Ο αντίλογος θέλει τέτοιου είδους ρητορική να εμπίπτει στην ελευθερία του λόγου. Πού μπαίνει το μέτρο και με ποιο τρόπο μπορούν να ελεγχθούν όσοι καταφεύγουν στη μισαλλοδοξία;**

—Ο ρατσισμός δεν εμπίπτει στα θέματα ελεύθερης έκφρασης ιδέων. Είναι νοσηρό φαινόμενο στον πυρήνα του, στην άρθρωσή του και στην έκφρασή του. Οπουδήποτε εμφανίζεται και από οποιονδήποτε, πρέπει να αντιμετωπίζεται άμεσα. Έτσι και αλλιώς, η ελευθερία λόγου δεν πρόκειται για απόλυτο δικαίωμα που δεν υπόκειται σε κανέναν περιορισμό. Το μέτρο θεωρώ ότι δεν είναι το αν κάποιος έχει αυτές τις ιδέες, που δυστυχώς ορισμένοι τις έχουν και θα συνεχίσουν να τις έχουν. Το όριο μπαίνει όταν κάποιος προβαίνει σε πράξεις ρατσισμού, όταν εξωτερικεύει συμπεριφορά που υποκινεί και προκαλεί διακρίσεις, μίσος ή βία κατά άλλου προσώπου ή ομάδας προσώπων, στη βάση διαφόρων προσδιοριστικών χαρακτηριστικών όπως της φυλής, του χρώματος, της θρησκείας, της εθνοτικής καταγωγής, του σεξουαλικού προσανατολισμού, ή την αναπηρία.

Ο εθνικισμός και το βαρύ ιστορικό φορτίο

—**Η περίπτωση επίθεσης εναντίον της 25χρονης Τουρκοκύπριας μπορεί να έχει πολιτικές προεκτάσεις;**

—Από μόνο του το περιστατικό αυτό θα έλεγα πως όχι, ή καλύτερα ελπίζω πως όχι. Αν όμως αυτό αποδειχτεί κάτι πέραν από αποσπασματικό, και ακόμα χειρότερα αν συνεχιστεί και αν επαναλαμβάνεται, θα αφήσει οπωσδήποτε αποτύπωμα πολιτικό, αρνητικό περιεχομένου. Κάθε τέτοιο περιστατικό σίγουρα αφήνει κάτι πίσω του ως προς την πιθανότητα ειρηνικής και ομαλής συμβίωσης των δύο κοινοτήτων. Ιδιαίτερα όταν αναπαράγεται και πλαισιώνεται ως

ενδεικτικό της αδυναμίας συνύπαρξης των δύο κοινοτήτων.

—**Λέγεται πως για την έξαρση της ρητορικής μίσους που εξαπλώνεται διεθνώς τα τελευταία χρόνια ρόλο παίζουν συγκεκριμένοι κοινωνικοί παράγοντες. Στην Κύπρο ποιοι παράγοντες οδήγησαν σε τέτοιες συμπεριφορές;**

—Πριν από μερικά χρόνια είχαμε κάνει μια εκτεταμένη έρευνα για το θέμα της ρητορικής μίσους στην Κύπρο και στις δύο κοινότητες. Αυτό που είδαμε είναι ότι προφανώς δεν είναι μονοπαγοντική η απάντηση. Είναι ένας συνδυασμός παραμέτρων που οδηγούν σε αυτές τις συμπεριφορές. Το μεγάλο πλαι-

σιο το οποίο παράγει αυτές τις ρητορικές συμπεριφορές είναι ο εθνικισμός, ο οποίος στην Κύπρο ευδοκμεί και ανά περιόδους οξύνεται. Αρκετά καθοριστικό ρόλο στην περίπτωση της Κύπρου διαδραματίζει το βαρύ ιστορικό φορτίο αντιπαράθεσης και εχθρότητας που φέρουν μαζί τους οι δύο κοινότητες και που ανακινήθηκε στη μνήμη τα τελευταία χρόνια με διάφορες αφορμές. Κάθε φορά που εξελίσσεται μια φάση συνομιλιών και καλλιεργείται η εντύπωση ότι κοντεύουμε κάπου, και εδώ δεν σχολιάζω το περιεχόμενο του τι συζητείται, ταυτόχρονα, δημιουργούνται και αισθήματα ανασφάλειας σε με-

ρίδα του πληθυσμού ή εναντίωσης, που επαναφέρουν στη μνήμη αυτό το ιστορικό φορτίο ή και δημιουργούν νέο απόθεμα. Αυτό αφορά στη ρητορική μίσους ενάντια στην έτερη κυπριακή κοινότητα. Μια δεύτερη ομάδα παραγόντων που προκαλεί ρητορικές μίσους ενάντια και σε άλλες ομάδες του πληθυσμού πέραν των Τουρκοκυπρίων, είναι οι θεσμικοί. Κυρίως στο πώς το κράτος, στις διάφορες του εκφράσεις, αντιμετωπίζει τέτοια περιστατικά. Αν δηλαδή δημιουργεί το αναγκαίο θεσμικό πλαίσιο και κυρίως αν το εφαρμόζει, αν δημιουργεί θεσμικούς και πολιτικές πρόληψης, αν αντιμετωπίζει άμεσα τα φαινό-

μενα όταν εκδηλώνονται κτλ. Κάτι που στις πλείστες φορές δεν γίνεται. Μια τρίτη ομάδα παραγόντων είναι ευρύτερο κοινωνικό και πολιτικό. Στους πολιτικούς αναφερόμαστε κυρίως στους φορείς εκείνους (κόμματα, οργανώσεις, κτλ.) που καλλιεργούν αυτές τις ρητορικές μίσους ανάμεσα στον πληθυσμό. Και στην Κύπρο έχουν δυστυχώς αυξηθεί αυτοί οι φορείς, προεξάρχοντες ακροδεξιών ομάδων και κομμάτων. Όλα αυτά δημιουργούν ανασφάλειες οι οποίες εύκολα κατευθύνονται ενάντια στον οποιονδήποτε «άλλο» που τυγχάνει να έχει διαφορετικά χαρακτηριστικά από τα δικά μας.

Συνέντευξη στη
ΜΑΡΙΝΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ

Σαράντα έξι χρόνια μετά τον θάνατο του Μακαρίου, τα πάθη εξακολουθούν να υφίστανται και τα στρατόπεδα να χωρίζονται με ευκολία μεταξύ των τυφλών οπαδών και πολεμιών του. Ήταν ένας πολιτικός Μεσσίας ή ένας από τους κύριους παράγοντες της εθνικής καταστροφής που ακολούθησε; Στις μέχρι τώρα βιογραφίες και αναλύσεις που καταγράφαν λείπει η αντικειμενική ανάλυση για τον άνθρωπο του οποίου η παρουσία υπήρξε καταλυτική ως προς την εξέλιξη της σύγχρονης κυπριακής ιστορίας. Στο βιβλίο, ωστόσο, του ιστορικού και ερευνητή Μάριου Θρασυβούλου «Μακάριος 1948-1959: Η πολιτική ηγεμονία και εξέλιξη προς τον αυταρχισμό» επιχειρείται για πρώτη φορά μία ψυχραιμη παρουσίαση του ψυχι-

Βλέπουμε τα τελευταία χρόνια πολιτικούς με φιλογριβικές-ενωτικές καταβολές και παραδόσεις να δηλώνουν πίστη στις μακαριακές παρακαταθήκες.

σμού αλλά και των συγκυριών που οδήγησαν στην κυριαρχία του Μακαρίου αλλά και τη ροπή του στον αυταρχισμό. Ο Μάριος Θρασυβούλου δεν αποδομεί αλλά φωτίζει την ψυχοσύνθεση του ανθρώπου που χάραξε τη σύγχρονη κυπριακή ιστορία, τα παιδικά του τραύματα, τις αδυναμίες του, τους τακτικισμούς, αλλά και την ασυνέπεια των πολιτικών του θέσεων. Την ίδια στιγμή αναλύει σε βάθος το πολιτικό σκηνικό της εποχής, την αδυναμία της αστικής τάξης να αποκτήσει πολιτικό κόκαλο και να αντιδράσει, τις διαφοροποιήσεις της Δεξιάς που επέτρεψε στην Εκκλησία να έχει τον πρωταγωνιστικό ρόλο και την αμπαξία της Αριστεράς, η οποία φοβόταν την πολιτική της απομόνωση.

Γιατί, ενώ έχουν περάσει 46 χρόνια από τον θάνατο του Μακαρίου, οι πλείστες βιογραφίες που έχουν γραφτεί μέχρι σήμερα είτε τον μυθοποιούν είτε τον δαιμονοποιούν;

—Θα συμπληρώνα λέγοντας ότι ακόμα και οι πλείστες σοβαρές βιογραφικές αναφορές στον Μακάριο αποφεύγουν να ενδιαφέρουν αρκετά βαθιά στο ζήτημα και να κάνουν μια ουσιαστική αποτίμηση της παρουσίας του. Θεωρώ ότι ως κοινότητα δυσκολευόμαστε να εξελιχθούμε πολιτικά, δεν γναινουμε από το καβούκι μας και δεν προ-

Για λόγους «εθνικούς», πολιτικούς, παραταξιακούς, συμφεροντολογικούς ακόμα, βλέπουμε ασιογραφίες του Μακαρίου και μια προσπάθεια να μη «θιγεί», αφού είναι για τους πιο πολλούς εθνικό σύμβολο.

Ο Μακάριος δεν θα μπορούσε να γίνει διορατικός ηγέτης

Ήταν μπερδεμένος μπροστά στις μεγάλες ευθύνες, δεν κατανοούσε τις εξελίξεις και υποτιμούσε τους κινδύνους για το νησί, λέει ο ιστορικός και ερευνητής Μάριος Θρασυβούλου

χωρούμε εύκολα σε μια κριτική προσέγγιση της ιστορίας μας. Παραμένουμε περιχαρακωμένοι σε παλιά ή νέα στρατόπεδα, ενώ ο Μακάριος και ο Γρίβας διατηρούν ακόμα και σήμερα ένα υπέρμετρο βάρος. Το Κυπριακό, ως ένα χρονίζον πρόβλημα, δυσκολεύει επίσης την πρόοδο μας. Αυτά όλα επηρεάζουν τους ερευνητές και τους συγγραφείς. Έτσι, για λόγους «εθ-

κούς», πολιτικούς, παραταξιακούς, συμφεροντολογικούς ακόμα, βλέπουμε είτε ασιογραφίες του Μακαρίου και μια προσπάθεια να μη «θιγεί», αφού είναι για τους πιο πολλούς σε Κύπρο και Ελλάδα εθνικό σύμβολο, είτε ακραία απαξίωση βασισμένη σε κουτσομπολιά και θεωρίες συνωμοσίας.

Γιατί, ακόμα και σήμερα, υπάρχουν πολιτικοί και κόμματα που

υπερασπίζονται τυφλά τις πολιτικές Μακαρίου; Είναι και αυτό ένδειξη ότι δεν έχουμε ακόμη ωριμάσει πολιτικά; Και πώς εξηγείτε το γεγονός ότι ο Μακάριος θεωρείται το πρότυπο ηγέτη στην Κύπρο από νέους πολιτικούς;

—Η έλλειψη πολιτικής ωριμότητας από μέρους της κοινότητας και η αδυναμία των πολιτικών δυνάμεων να θέσουν ένα θαρραλέο πλάνο

προς τα μπρος αλλά και απεγκλωβισμού τους από τη στενή οπτική τους πάνω στο Κυπριακό, οδηγούν σε βολικές διαδρομές του παρελθόντος. Αυτές οι διαδρομές βρίσκουν την έκφρασή τους στις πολιτικές πρακτικές και αντιλήψεις του Μακαρίου. Οι παρακαταθήκες του Μακαρίου έγιναν κτήμα του ελληνοκυπριακού πολιτικού προσωπικού και ιδιαίτερα των πλείστων

Προέδρων: Η αντίληψη κύρους από την κρατική υπόσταση της έστω και κουτσοουρεμένης Κυπριακής Δημοκρατίας, η έμφαση στη διασφάλιση της εξουσίας και των προνομίων που αυτή παρέχει, η στενή, εγωιστική, ελληνοκυπριακή ματιά σε ό, τι συμβαίνει δίπλα μας και στον κόσμο, η εργαλειώδης σχέση με την Ελλάδα και τον ευρύτερο ελληνισμό, η έλλειψη καθαρού μυαλού και σχεδίου όσον αφορά το Κυπριακό, η αναβλητικότητα και η πονηρία, όταν μπροστά παρουσιάζεται μια νέα πρωτοβουλία λύσης, η περιφρόνηση των Τουρκοκυπρίων. Όχι τυχαία, βλέπουμε τα τελευταία χρόνια πολιτικούς με φιλογριβικές-ενωτικές καταβολές και παραδόσεις να δηλώνουν πίστη στις μακαριακές παρακαταθήκες.

Παρά τις υπερβολές που καταγράφαν και λέχθηκαν γύρω από τις ικανότητες του Μακαρίου, υπήρχαν τελικά εκείνα τα χαρακτηριστικά που μπορούσαν να τον καταστήσουν ικανό ηγέτη;

—Ο Μακάριος είχε τον χρόνο και τις ευκαιρίες να δείξει αν, πέρα από δημεγέρτης, ήταν ένας οραματιστής και στοχαστής πολιτικός. Δεν το έκανε. Τα ατομικά χαρακτηριστικά του, τον βοήθησαν να εξελιχθεί και να δυναμώσει όταν μπροστά του είχε το παλλαϊκό και ρομαντικό αίτημα για Ένωση, από το 1948 μέχρι το 1955. Αυτά τα χαρακτηριστικά, όμως, δεν τον βοήθησαν στη συνέχεια, όταν τα πράγματα στο Κυπριακό άρχισαν να δυσκολεύουν, όταν δηλαδή άρχισε ο αγώνας της ΕΟΚΑ, η Τουρκία ενεπλάκη για τα καλά, οι Τουρκοκύπριοι συγκεκριμενοποίησαν τον αγώνα τους για δικαιοσύνη, ο ίδιος εξορίστηκε, ο Γρίβας άρχισε να αυτονομείται τελείως, παρουσιάζονταν σχέδια λύσης, ξέσπασαν οι διακοινοτικές συγκρούσεις του 1958 κ.ά. Τότε, ο Μακάριος έδειχνε να μην έχει την αυτοπεποίθηση που είχε προηγουμένως, να μην είναι σίγουρος ούτε για την Ένωση ούτε για την ανεξαρτησία, ήταν μπερδεμένος και ασταθής μπροστά στις μεγάλες ευθύνες και στα κρίσιμα διλήμματα, δεν κατανοούσε τις εξελίξεις, υποτιμούσε τους κινδύνους για το νησί. Θεωρώ δηλαδή ότι δεν θα μπορούσε ποτέ να γίνει ικανός και διορατικός ηγέτης.

Ήταν, δηλαδή, καθαρά θέμα συγκυριών η επικράτησή του;

—Δεν πρέπει, φυσικά, να υποτιμούνται τα ιδιαίτερα του χαρακτηριστικά, όπως η όρεξη για δουλειά, η ευφάνταστη δράση, η προσεγγισμένη εμφάνιση και οι καλοδουλεμένες ομιλίες του, τα οποία αποτέλεσαν και αυτά έναν σημαντικό παράγοντα για την επικράτησή του. Κυρίως όμως, λειτούργησε ένας συνδυασμός παραγόντων, που έχουν να κάνουν με την κοινωνική και πολιτική κατάσταση της εποχής, τη δύναμη της Εκκλησίας, την αδυναμία των πολιτικών δυνάμεων να αμφισβητήσουν την πρωτοκαθεδρία της Εκκλησίας και της Εθναρχίας.

Η παραδοξότητα του ΑΚΕΛ

—Στο βιβλίο υπογραμμίζεται η αμήχανη στάση που τηρούσε το ΑΚΕΛ απέναντι στην επικράτηση του Μακαρίου και της Εκκλησίας. Πού οφείλεται η πρωτοτυπία της Αριστεράς στην Κύπρο να αποφεύγει τη σύγκρουση ή να προσπαθεί να γίνει μέρος της εθνικής συμμαχίας;

—Το ΑΚΕΛ ήταν επηρεασμένο από τις γενικές κατευθύνσεις που έδινε η Μόσχα και από τη ρητορική του κομμουνιστικού κέντρου, αλλά γενικά πολιτευόταν με βάση το κυπριακό περιβάλλον. Η στενότητα του χώρου της Κύπρου, η αποικιοκρατία, το ειδικό βάρος της Εκκλησίας, ο κοινωνικός συντηρητισμός, η υπερίσχυση του εθνικισμού και το επίπεδο της ηγεσίας του κόμματος καθόρισαν την πορεία της Αριστεράς. Το ιδεολογικό φορτίο και οι αντιλήψεις που κουβαλούσε η ηγεσία ήταν πρωταρχικής σημασίας. Ιδιαίτερα με την επικράτηση του Παπαϊωάννου στα τέλη της δεκαετίας του 1940, το κόμμα αντικρίζει τα πράγματα ακόμα πιο συντηρητικά και δείχνει να μην μπορεί να τραβήξει έναν θαρραλέο δρόμο προς τα μπρος βασισμένο εξολοκλήρου στις αρχές του. Λόγω χαρακτηριστή, πρωτοπορεί μεν στους εργατικούς και κοινωνικούς αγώνες,

κάνει επίκληση της ανάγκης για συνεργασία με τους Τουρκοκύπριους, αλλά στο κυρίαρχο εθνικό ζήτημα δεν τολμά να πάει ενάντια στο ρεύμα.

—Ισως αυτή η στάση να έκανε το ΑΚΕΛ τόσο μεγάλο κόμμα σε αντίθεση με άλλα αριστερά κόμματα του εξωτερικού;

—Η ηγεσία του επικαλούνταν τον κίνδυνο της απομόνωσης για να δικαιολογήσει την ιδεολογική της υποχώρηση, ξέροντας ότι η Ένωση ήταν αυτή που θα διασφάλιζε στο κόμμα τη λαϊκή αποδοχή. Και είναι γι' αυτό που παρατηρούμε ότι, παρόλες τις επιθέσεις που δεχόταν από την Εθναρχία και τη Δεξιά, το κόμμα έκανε συνεχώς προσπάθειες για σύμπλευση με τους εθνικόφρονες, στήριζε ουσιαστικά τον Μακάριο και αναγνώριζε τον εθναρχικό του ρόλο. Ναι, ισχύει αυτό που λέτε για το ΑΚΕΛ. Η σύμπλευση της κοινωνικής και φιλεργατικής πολιτικής από τη μια, και της εθνικιστικής πολιτικής από την άλλη, το μαζικοποιεί μεν, αλλά του αφαιρεί τη δυνατότητα να θέσει τις βάσεις για μελλοντική ηγεμονία στο νησί.

—Ούτε βεβαίως η αστική τάξη στην Κύπρο, σε αντίθεση με άλλες χώρες, αντιλήφθηκε την κρι-

Το ΑΚΕΛ παρόλες τις επιθέσεις που δεχόταν από την Εθναρχία και τη Δεξιά, έκανε συνεχώς προσπάθειες για σύμπλευση με τους εθνικόφρονες, στήριζε ουσιαστικά τον Μακάριο και αναγνώριζε τον εθναρχικό του ρόλο.

μότητα του ρόλου της και έτσι ακολούθησε παθητική στάση. Ήταν αποτέλεσμα της απουσίας πολιτικής συνείδησης ή της επιθυμίας να βρίσκεται κοντά στην εξουσία;

—Λόγω γεωγραφίας και λόγω αποκλειστικής σύνδεσης με το κλειστό περιβάλλον του νεοσύστατου ελληνικού κράτους, οι Ελληνοκύπριοι αστοί δεν κατάφεραν να αφομοιώσουν πρωτοπόρες ιδέες που δια-

κινούνταν τότε στην Ευρώπη. Κατακλύστηκαν από τις συντηρητικές ιδέες, με κυρίαρχη αυτή του αλυτρωτισμού. Αν οι ιδέες του Διαφωτισμού γίνονταν κτήμα έστω και μιας μικρής μειοψηφίας, τότε τα πράγματα πιστεύω ότι θα ήταν αλλιώς. Θα βλέπαμε μια πολιτική και ιδεολογική συγκρότηση, ένα σοβαρό κόμμα που θα έβλεπε μπροστά και που κυρίως θα εξέφραζε τα συμφέροντα των Κύπριων αστών συνολικά. Αντίθετα, η έλλειψη οράματος έθεσε την άρχουσα τάξη σχεδόν στο περιθώριο. Αναγνώρισε τον ηγετικό ρόλο της Εκκλησίας, αφέθηκε να παίζει έναν παθητικό ρόλο στις εξελίξεις. Η συνδιαλλαγή με την εξουσία, πρώτα με την αποικιακή και μετέπειτα με τη μακαριακή, ήταν το φυσολογικό επακόλουθο.

—Πώς απαντάτε σε αυτούς που απορρίπτουν τα περί αυταρχισμού του Μακαρίου, υποστηρίζοντας ότι ήταν δημοκρατικά εκλεγμένος ηγέτης της Κυπριακής Δημοκρατίας;

—Η παντοδυναμία του Μακαρίου υπήρχε από τη δεκαετία του 1950, όπως εξάλλου περιγράφω στο βιβλίο. Η μεγάλη πλειοψηφία της κοινότητας τον αναγνώριζε ως τον μοναδικό εκπρόσωπο και διαχειριστή του μέλλοντός της, έστω και

σε συνθήκες αποικιοκρατίας. Ο Μακάριος ήταν νομιμοποιημένος ηγέτης, δεν το αμφισβητεί κανένας αυτό. Δεν σημαίνει όμως ότι λειτούργησε δημοκρατικά. Με την πάροδο του χρόνου, αγνοούσε και περιφρονούσε όλο και πιο πολύ τις πολιτικές δυνάμεις, μεγάλες ή μικρές, ακόμα και τα υπόλοιπα μέλη της Εθναρχίας, δεν τις ενημέρωνε για τις κινήσεις του, ήταν αυταρχικός, ενώ μεταξύ 1957-1959 ο αυταρχισμός του πήρε μια βίαιη μορφή. Ειδικά όλο το 1959, με την επιστροφή του στην Κύπρο, τη συγκρότηση της μεταβατικής κυβέρνησης και την προεκλογική περίοδο, ο Μακάριος έπνιξε τις φωνές αμφισβήτησής του, αριστερές και δεξιές. Κατάφερε, μάλιστα, με ένα αντιδημοκρατικό νομοσχέδιο να ελέγξει τη βουλή που θα εκλεγόταν το καλοκαίρι του 1960. Τα πράγματα φυσικά δεν μένουν στατικά. Την περίοδο 1960-1977 το πολιτικό σύστημα εξελίσσεται, δημιουργούνται νέα κόμματα, η βουλή λειτουργεί και παράγει έργο. Ουσιαστικά όμως, έστω και με διαφορετικό τρόπο, η παντοδυναμία του συνεχίζεται, όπως συνεχίζεται και ο έλεγχός του πάνω στο πολιτικό σύστημα. Υπήρχε μια στρεβλή κατάσταση, στην οποία συνυπήρχαν η κουτσοουρε-

μένη δημοκρατία και ο αυταρχισμός της εξουσίας.

Ο βοναπαρτισμός

—Στο βιβλίο κάνετε λόγο για βοναπαρτισμό του Μακαρίου. Είναι ο βοναπαρτισμός μία ασθένεια που έχει εκλείψει από την πολιτική σκηνή του τόπου ή μπορεί εύκολα να επανέλθει υπό κάποιες προϋποθέσεις;

—Γενικά το πολιτικό σύστημα έχει κάνει βήματα πρόδου, υπάρχει ποικιλία κομμάτων, η βουλή λειτουργεί σχετικά καλά, ο επικεφαλής του κράτους είναι λίγο πολύ υπόλογος για τις πράξεις του. Με βάση τις υπάρχουσες πολιτικές και κοινωνικές συνθήκες, είναι δύσκολο να εμφανιστεί ξανά ένα παρόμοιο φαινόμενο. Όμως, τίποτε δεν είναι σίγουρο. Αν μελλοντικά, για παράδειγμα, μια πολύ σοβαρή οικονομική, πολιτική ή κοινωνική κρίση συνδυαστεί με την αδυναμία των πιο σοβαρών πολιτικών δυνάμεων να αναλάβουν τον ρόλο τους, με την εμφάνιση ευκαιριακών λαϊκίστικων κομμάτων, με την αδυναμία της βουλής να ελέγξει την εξουσία και με την παρουσία στο προσκήνιο μιας συντηρητικής αλλά και δυναμικής προσωπικότητας, τότε όλα μπορούν να συμβούν.

Ερωτηματικά του σύμπαντος στο Πλανητάριο

Άνοιξε τις πόρτες για τους φίλους του διαστήματος, προσφέροντας προηγμένη τεχνολογία για ψυχαγωγία και γνώση

Του ΠΑΥΛΟΥ ΝΕΟΦΥΤΟΥ

«Ένα πλανητάριο δίνει απαντήσεις ή γεννά και ερωτήματα;» ρωτάμε. «Πρώτα γεννά ερωτήματα και ακολουθούν οι απαντήσεις» λέει στην «Κ» ο εκτελεστικός διευθυντής του Ινστιτούτου «Interstellar» Αχιλλέας Κεντώνης, προσθέτοντας ότι «οι επιστήμες του διαστήματος αποκαλούνται ως η θεολογία των θετικών επιστημών. Έχουν ένα φιλοσοφικό, υπαρξιακό και πολιτισμικό χαρακτήρα που μας θυμίζει αφενός την ασμμαντότητα μας στο άπειρο σύμπαν, αλλά και παράλληλα τη σημαντικότητα μας σε αυτόν τον εύθραστο παράδεισο που ονομάζεται Γη». Στην καφετέρια του πρώτου πλανηταρίου της Κύπρου, το οποίο άρχισε να λειτουργεί μόλις την περασμένη Κυριακή, 4 Ιουνίου, δίπλα στη Μητρόπολη Ταμασού και Ορεινής στη Λευκωσία, υποβάλλουμε ερωτήσεις στον εκτελεστικό διευθυντή του Ινστιτούτου «Interstellar», ο οποίος είναι ο εκπαιδευτικός και επιστημονικός σύμβουλος της ιδιωτικής εταιρείας «T&O Planetarium», στην οποία ανήκει το έργο. Μας «εποπτεύουν» δύο δίμετρα ομοιώματα αστροναυτών, ένας της NASA και ένας της Ρωσικής Διαστημικής Υπηρεσίας. Οι επισκέπτες περνάνε από τους διαδρόμους, είτε για την αίθουσα προβολών στον θόλο που είναι διαμέτρου 18,25 μέτρων και ένας από τους μεγαλύτερους στην Ευρώπη, είτε για την αίθουσα με προσομοίωση εικονικής πραγματικότητας 360 μοιρών. Την ίδια ώρα, έξω από το γυαλί του κτηρίου διακρίνεται ένα πλοσκόπιο, απλώνοντας το μάτι μέχρι τις πλιακές κηλίδες και εκρήξεις (όπως ενημερωθήκαμε, σύντομα αρχίζει η περίοδος που ο ήλιος οδεύει στην κορύφωση της δραστηριότητάς του με πολύ θεαματικές εικόνες). Πίσω τους και μέσα σε αβγοειδές θόλο, ένα από τα πιο σύγχρονα που υπάρχουν στην Κύπρο ρομποτικά τηλεσκόπια, διαμέτρου 35 χιλιοστών, με μεγάλης ακρίβειας στήριξη, προσφερόμενο, όπως και το πλοσκόπιο, για χειρισμό από το σπίτι ή το γραφείο του κάθε ενδιαφερομένου, καθώς οι παρατηρήσεις μεταφέρονται ζωντανές σε οθόνη σε οποιοδήποτε σημείο του κόσμου.

«Τι είναι η Γη μέσα στο σύμπαν και ποια είναι τα όρια αυτών που μπορεί να δει το ανθρώπινο μάτι;»

Το έργο είναι ιδιωτικής πρωτοβουλίας και βρίσκεται δίπλα στη Μητρόπολη Ταμασού. Ξεχωρίζει η αίθουσα προβολών στον θόλο, που είναι διαμέτρου 18,25 μέτρων και ένας από τους μεγαλύτερους στην Ευρώπη.

είναι ένα άλλο ερώτημα που θέτουμε στον κ. Κεντώνη. «Καλή ερώτηση» απαντά. «Για μας τους ανθρώπους η Γη είναι ο γαλάζιος παράδεισος που βλέπεις από τη Σελήνη. Για το σύμπαν, η Γη είναι ένα απειροελάχιστο τίποτα που ανήκει στο 5% της συμπαντικής μάζας και περιβάλλεται από 95% σκοτεινής ύλης και σκοτεινής ενέργειας. Μια άλλη σειρά ερωτήσεων θα ήταν: Είμαστε το μόνο σύμπαν στο... σύμπαν; Σε πόσες διαστάσεις μπορούμε να ψάξουμε για παράλληλα σύμπαντα; Όπως όλα αυτά τα ερωτήματα και άλλα τόσα μπορούν να απαντηθούν από το επιστημονικό προσωπικό, τις διαλέξεις, τα μαθήματα, τις αστρο-παρατηρήσεις, και τις παραστάσεις στον θόλο του Πλανηταρίου Κύπρου. Χωρίς, βέβαια, την ίδια ώρα να ξεχνάμε εκείνο που είπε ο Άλτους Χάξελι: “Υπάρχει μόνο μία γωνιά του σύμπαντος που μπορείς να είσαι σίγουρος ότι θα βελτιώσεις, και αυτή είναι ο ίδιος σου ο εαυτός”».

Ιστορική αναδρομή

Τα πλανητάρια, που στην αρχική και βασική τους λειτουργία δίνουν –κυρίως στον θόλο– μια αναπαράσταση αστέρων, πλανητών και άλλων ουράνιων σωμάτων, έχουν τις απαρχές τους σε αρχέγονες συσκευές, όμως ο προπομπός των

σημερινών πλανηταρίων συναντάται το 1924 στο «Deutsches Museum» στο Μόναχο. Ανατέθηκε στον Φραντς Μάγιερ, αρχιμηχανικό στην εταιρεία οπτικών «Carl Zeiss», να κατασκευάσει το μεγαλύτερο μηχανικό πλανητάριο στην ιστορία, ικανό να δείχνει τόσο την πλαιοκεντρική όσο και τη γεωκεντρική κίνηση. Οι πλανήτες του κινούνταν πάνω σε σιδηροτροχιές με τη βοήθεια ηλεκτρικών κινητήρων: η τροχιά του Κρόνου είχε διάμετρο 11,25 μέτρα. Επιπλέον, 180 αστέρες προβάλλονταν στους τοίχους από ηλεκτρικούς λαμπτήρες. Το 1983, η εταιρεία «Evans & Sutherland» εγκατέστησε στο «Πλανητάριο Hansen», στο Σολτ Λέικ Σιτι, τον πρώτο προβολέα πλανηταρίου που μπορούσε να δείχνει γραφικά υπολογιστή. Η τελευταία γενιά πλανηταρίων προσφέρει πλήρως ψηφιακό σύστημα προβολής με τεχνολογία «βίντεο πλήρους θόλου», που δίνει στον χειριστή μεγάλη ευελιξία στο να δείχνει όχι μόνο τον γήινο ουρανό, αλλά και όποια άλλη εικόνα επιθυμεί (συμπεριλαμβανομένου του νυκτερινού ουρανού όπως φαίνεται από άλλους πλανήτες).

Από τον Σπυριδάκη

Όσον αφορά την Κύπρο, ο εκπρόσωπος Τύπου του «Interstellar» Γιώργος Τζιβας, αναφέρει στην «Κ» ότι το θέμα της δημιουργίας πλανηταρίου κάνει την εμφάνισή του

από το 1967, όταν ο τότε υπουργός Παιδείας Κωνσταντίνος Σπυριδάκης, τόνισε ότι θα ήταν πολύ σημαντικό και απαραίτητο για την κοινωνία και την ανάπτυξη των επιστημών. Από τότε διάφοροι ερασιτέρες της αστρονομίας ανέπτυξαν από καθαρό μεράκι εκπαιδευτικά προγράμματα και διαλέξεις, κάνοντας την αρχή με αυτοσχέδια πλανητάρια, μετά ακολούθησαν τα φουσκωτά και μετά οι κρεμαστοί θόλοι. Ο κ. Τζιβας μάς θυμίζει ότι το 2003 ο ίδιος και το «Αστεροσκοπείο» έφεραν στην Κύπρο το φουσκωτό πλανητάριο «Starlab», το οποίο μέχρι και σήμερα πάει σε σχολεία για προβολές αστρονομίας, ενώ το 2004 συμμετείχε στις εκδηλώσεις για τους Ολυμπιακούς Αγώνες στην Αθήνα. «Όμως, του εύρους και ποιότητας του “Πλανηταρίου Κύπρου” δεν υπήρξε ποτέ στην Κύπρο. Είναι το μεγαλύτερο και το πιο σύγχρονο πλανητάριο της Ανατολικής Μεσογείου, που διαθέτει μάλιστα και το δικό του Αστεροσκοπείο με ρομποτικό θόλο και τηλεσκόπιο» προσθέτει.

Αίθουσα προβολών

Η κύρια «ατραξιόν» του «Πλανηταρίου Κύπρου» είναι η αίθουσα προβολών, χωρητικότητας 189 θέσεων και θεατρικά κτισμένη. Ο διευθυντής του πλανηταρίου, Χρίστος Τριανταφυλλίδης, μάς δείχνει τους 10 προτζέκτορες του συστήματος

προβολής, που είναι τελευταίας τεχνολογίας και με υψηλές ευκρίνειες ανάλυση (9K). Δεδομένου ότι στις μέρες μας ακόμα να γίνει παραγωγή ταινιών αυτού του επιπέδου, αλλά επικρατεί η εντύπωση από την ανάλυση 4K, η διεύθυνση του Πλανηταρίου θεωρεί ότι για την επόμενη δεκαετία η αίθουσα προβολών θα ανταποκρίνεται στις τεχνολογικές εξελίξεις. Σύμφωνα με τον κ. Τριανταφυλλίδη, το «Πλανητάριο Κύπρου» διαφοροποιείται από την πλειοψηφία των υπόλοιπων του κόσμου, από το γεγονός ότι στις πλείστες των ταινιών, που προβάλλονται συνεχώς και σύμφωνα με το καθημερινό πρόγραμμα, είναι παρών ένας καταρτισμένος εκπαιδευτής (συνήθως κάποιος αστροφυσικός), ο οποίος κάνει επεξηγήσεις στο κοινό, με αφορμή το θέμα της ταινίας. Στο τέλος κάθε προβολής απαντά σε ερωτήσεις του κοινού, έτσι λύνονται απορίες, από απλές μέχρι και περίπλοκες. «Όραμά μας είναι να δημιουργήσουμε το απόλυτο κέντρο εκπαίδευσης για τους λάτρεις του διαστήματος και τους εξερευνητές. Να πυροδοτούμε την περιέργεια, να εξιτάρουμε τη φαντασία, να δημιουργήσουμε εμπειρίες» τονίζει ο κ. Τριανταφυλλίδης.

Δίπλα από την αίθουσα προβολών συναντάς την αίθουσα ψυχαγωγίας, με έμφαση στην εικονική πραγματικότητα 360 μοιρών. Πρόκειται για μία οπτικοακουστική προσομοίωση ενός τροποποιημένου, επαυξημένου ή υποκατάστατου περιβάλλοντος που περιβάλλει τον χρήστη, επιτρέποντάς του να κοιτάξει γύρω του προς όλες τις κατευθύνσεις, όπως μπορεί να κάνει στην πραγματικότητα. Στον πρώτο όροφο στεγάζεται μία αίθουσα συνεδρίων, χωρητικότητας 90 θέσεων και με οθόνη τοίχου 12,5 μέτρων, ενώ στο υπόγειο υπάρχει μία αίθουσα με παιχνίδια-προσομοιωτές εικονικής πραγματικότητας, που βασίζονται στην εμπύθιση του παίκτη, μέσω οθόνης και ακουστικών τοποθετημένων στο κεφάλι και εντός ή περισσότερη χειριστηρίων. Πάνω από το εστιατόριο, που βρίσκεται στο διπλανό κτήριο, υπάρχει ένα αμφιθέατρο 250 θέσεων, για πολιτιστικές εκδηλώσεις και επιστημονικές παρουσιάσεις αστρικών φαινομένων, αφού δίπλα από το αμφιθέατρο υπάρχει ένα σύγχρονο παρατηρητήριο.

Σχέσεις με πανεπιστήμια και κοινωνία

Ποια η σχέση του «Πλανηταρίου Κύπρου» με πανεπιστήμια και άλλα ιδρύματα (εγχώρια και ξένα); «Το πλανητάριο Κύπρου έχει ως στρατηγικό επιστημονικό εταίρο το «Interstellar Institute», που έχει την ευθύνη των εκπαιδευτικών προγραμμάτων, διαλέξεων, αστρο-παρατηρήσεων, ερευνητικών, και διεπιστημονικών συνεργασιών» απαντά ο Αχιλλέας Κεντώνης. «Μέσα από αυτήν τη συνεργασία εξασφαλίσαμε μνημόνια συνεργασίας με τα πανεπιστήμια της Κύπρου και πολλά του εξωτερικού, καθώς και με διάφορα κέντρα αριστείας και ερευνητικούς οργανισμούς. Ήδη το «Interstellar» συμμετέχει σε διεθνή ερευνητικά προγράμματα που αναδεικνύουν την πληθώρα των επιστημόνων που διαθέτουμε. Η ανταλλαγή τεχνολογίας και η κοινή αντιμετώπιση κοινών προβλημάτων είναι το μέγιστο αγαθό που προκύπτει από αυτές τις συνεργασίες για το καλό της επιστήμης και των πολιτών. Εδώ αξίζει να αναφέρουμε ότι επίτιμος πρόεδρος του «Πλανηταρίου Κύπρου» είναι ο Θανάσος Οικονόμου, καθηγητής Αστρονομίας στο Πανεπιστήμιο Σικάγο και Σύμβουλος της NASA. Για μας, είναι κάτι περισσότερο από μέντορας. Η συνεργασία μας μαζί του πάει πίσω πολλά χρόνια. Τον είχε ανακαλύψει ο δημοσιογράφος Γιώργος Τζιβας και τον έφερε στην παρέα μας». Και ο αντικτύπος ενός πλανηταρίου στην κοινωνία; «Τα πλανητάρια διαδραματίζουν ζωτικότερο ρόλο στην κοινωνία, προωθώντας τον επιστημονικό αλφαριθμητισμό, καλλιεργώντας την κουλτούρα του ερευνητή, και κυρίως αναπτύσσοντας μια βαθύτερη κατανόηση και αντίληψη του σύμπαντος. Είναι μια μοναδική πλατφόρμα εκπαίδευσης, που αυξάνει δραματικά τη συμμετοχή των πολιτών και εμπλουτίζει πολιτιστικά, συμβάλλοντας στη συνολική ευημερία και ανάπτυξη μιας κοινωνίας. Είναι σύνθετος φαινόμενο οι σύγχρονοι σπουδαστές επιστήμης να αναφέρονται στο πόσο καθοριστική ήταν στη ζωή τους η πρώτη τους επίσκεψη σε πλανητάριο» αναφέρει ο κ. Κεντώνης.

ΑΥΘΟΡΜΗΤΩΣ / Γράφει ο ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗΣ

Στις στάσεις στεκόμαστε!

Η Κύπρος έχει, σύμφωνα με έρευνα της Greenpeace, από τις καλύτερες δημόσιες συγκοινωνίες. Ξεχώρισαν για τα easy-to-use εισιτήρια και τις εκπτώσεις... Μάλιστα, και εμείς καλώς σας βρήκαμε! Τώρα τα δρομολόγια, οι στάσεις και τα στεγάστρα που δεν υπάρχουν, μάλλον δεν ήταν στα ερωτήματα της εν λόγω έρευνας και δεν είναι και σημαντικά, όταν μιλάς για δημόσιες συγκοινωνίες. Έχω μια ερώτηση όμως. Έχουν χρησιμοποιήσει άραγε τις δημόσιες συγκοινωνίες στην Κύπρο τα πρόσωπα που εκπόνησαν τη μελέτη; Έχουν ταξιδέψει από τη Μακεδονίτισσα στην Αγλαντζιά; Περίμεναν σε κάποια από τις στάσεις, με βροχή ή υπό 40 βαθμούς κελσίου; Βρήκαν να καθίσουν σε κάποιο παγκάκι ενόσω περίμεναν; Εκτός και αν το μόνο σημαντικό είναι το φθηνό εισιτήριο, που σαφώς είναι πολύ σημαντικό, αλλά μη φτάσουμε και στο ό,τι πληρώνεις παίρνεις... Μένει βέβαια ότι έχουμε από τις καλύτερες δημόσιες συγκοινωνίες, εμείς και το Λουξεμβούργο, η Μάλτα, η Αυστρία, η Γερμανία. Τέλενα, τον θερματικό στο Μακάρειο Στάδιο στη Μακεδονίτισσα ακόμα να τον αποκαταστήσουν οι των δημόσιων συγκοινωνιών...

Με άνεση και στυλ

Έχω εδώ και μέρες την απορία γιατί οι ιεράρχες χρειάζονται τόσο ακριβά οχήματα, είναι θέμα στάτους; Ζηλεύουν τις κρατικές λιμουζίνες; Τα βρίσκουν μούχτι; Αν' ό,τι μου είπαν πάντως η συγκεκριμένη μάρκα κοστίζει καινούργιο 59.000 έως 65.000 και μεταχειρισμένο 2ετίας ή 3ετίας, από 45.000 έως 50.000 ευρώ.

Από τις καλύτερες δημόσιες συγκοινωνίες η Κύπρος. Μας ξεπέρασαν Λουξεμβούργο, Αυστρία και Γερμανία, μα και η Μάλτα... Λογικό, για τις τρεις πρώτες, αλλά συγγνώμη στη Βαλέτα έχουν καλύτερες δημόσιες συγκοινωνίες; Δεν το δέχομαι, λέει η στάση στη Λεωφόρο Αμμοχώστου.

Ένα ακριβό αυτοκίνητο είναι άνεση, έλεγε ο πατέρας μου, μηχανικός αυτοκινήτων παλαιάς κοπής, αλλά ένα παλιό είναι εγγύηση, δεν ζητάει τίποτα! Μάλλον οι ιεράρχες θέλουν την άνεσή τους... άλλωστε τον μηχανικό δεν τον πληρώνουν και από την τάση τους.

Πολλά δεν είναι για όχημα ιεράρχου; Πόσο κοστίζει η συντήρησή του; Εντάξει, δεν λέω να φτάσουμε στο σημείο επί πώλου και όνον, αλλά ένα τόσο ακριβό όχημα τι το χρειάζεται ένας ιεράρχης; Δεν προσδίδει στο στάτους του κατά την άποψή μου, αφαιρεί. Είναι κοσμικές που δεν έχει ανάγκη η Εκκλησία και οι ποιμένες της, διότι πολλοί από το ποίμνιο πασχίζουν κάθε μέρα να εξοικονομήσουν τα απαραίτητα της καθημερινότητάς τους.

Από τα οδοφράγματα ποτέ!

Ο κ. Γιώργος Κασουλίδης, συντονιστής για τα θέματα των οδοφραγμάτων στη Διοικητική Επιτροπή για τα οδοφράγματα, όπως ο ίδιος δήλωσε στην εκπομπή του Νικήτα Κυριάκου στον ANT1 «Μέρα-Μεσημέρι» δεν έχει περάσει ποτέ τα οδοφράγματα λόγω της απασχόλησής του στο Υπουργείο Εξωτερικών και από προσωπική επιλογή... Απόρησε βέβαια πώς βρέθηκε στη συγκεκριμένη θέση, λέγοντας επί

λέξει: «Τώρα πώς βρέθηκα επικεφαλής των οδοφραγμάτων, καταλαβαίνετε»...

Είναι όντως κ. Κασουλίδης απορία άξιο βρεθήκατε στη συγκεκριμένη θέση και όχι, προσωπικά δεν καταλαβαίνω πώς καταδεχθήκατε να αναλάβετε αυτή τη θέση. Και για να μην παρεξηγηθώ δεν ψέγω την επιλογή του κ. Κολοκασίδη να μην περνάει στα Κατεχόμενα, αλλά αφορά για την αποδοχή μιας θέσης, που, κατά την

κρίση μου, απαιτεί τη διάσχιση των οδοφραγμάτων.

Καμπάνες και καμπανάκια

Ο πρόεδρος Νίκος Χριστοδουλίδης η αλλιώς Λούκι Λουκ, εγκαινίασε έκθεση φωτογραφίας με τίτλο «Μάνα, άφησες το παρθυρο ανοικτό...για 49 χρόνια», που διοργανώνει ο Ροταριανός Όμιλος Αμμοχώστου, στον Πολυχώρο «ΠΛΕΥΣΙΣ». Συγγνώμη, μόνο εγώ βρίσκω λίγο ειρωνικό να εγκαινιάζει ο κ. Χριστοδουλίδης την εν λόγω έκθεση; Στην ομιλία του είπε: «Ταυτόχρονα, όμως, και για μένα αυτό είναι το πιο σημαντικό, η έκθεση λειτουργεί και ως καμπανάκι για να ενισχύσουμε ακόμη περισσότερο τις προσπάθειές μας, να πράξουμε ό,τι είναι δυνατό για τερματισμό της κατοχής και επανένωση της πατρίδας μας, για επιστροφή στην Αμμόχωστο και τις πατρογονικές μας εστίες». Μα, κύριε Πρόεδρε, την έκθεση περιμένετε για να ακούσετε τα καμπανάκια; Ο Ταγίρ Ερντογάν 400 σήμαντρα και 62 καμπάνες ήχησε και εσείς δεν βλέπατε τίποτε το ανησυχητικό...

Είπες, στην εν λόγω έκθεση ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας, με μία εξόχως διπλωματική κίνηση, ανακοίνωσε πως έγινε αποδέκτης ενός τηλεφωνήματος βάσει του οποίου φαίνεται να υπάρχουν προοπτικές προς την κατεύθυνση η Ε.Ε. να αναλάβει ένα πιο πρωταγωνιστικό ρόλο, πάντα ενόψει του παισίου των Η.Ε. και υπό την αιγίδα των Η.Ε. Λογικό, μία τόσο σημαντική πρωτοβουλία να ανακινώνεται διά μικροφώνου, σε δημόσια εκδήλωση...

«Βγες στη γειτονιά»

Της **ΕΛΕΝΗΣ ΞΕΝΟΥ**

Έγγραφο σε ανάρτηση στα ΜΚΔ πόσο αδιανόητο είναι οι κρατικές υπηρεσίες να αναμένουν από τους ανθρώπους της τρίτης ηλικίας να τα βγάλουν πέρα με την τεχνολογία και να ανταποκριθούν στις υποχρεώσεις τους. Άνθρωποι που υπήρξαν πάντοτε τυπικοί και τακτικοί πρέπει τώρα να εξαρτούνται από τα παιδιά ή τους συγγενείς τους και να αισθάνονται επιπλέον ανησυχία ή άγχος ως και δεν τους φτάνει η αγωνία των γηρατειών. Η «οργισμένη» ανάρτησή μου έγινε μετά από προσωπική εμπειρία, όταν δοκίμασα να βοηθήσω έναν ηλικιωμένο συγγενή μου να εγγράψει την οικιακή του βοηθό στις κοινωνικές ασφαλίσεις –συγκεκριμένα στο σύστημα Εργάνη– δεδομένου ότι δεν υπήρχε κανένας άλλος τρόπος να συμβεί αλλιώς.

Πέραν του ότι το συγκεκριμένο σάιτ δεν είναι καθόλου φιλικό προς τον χρήστη, με αποτέλεσμα να δοκιμάζεται η υπομονή ακόμα και αυτού που διαθέτει μια σχετική άνεση με την τεχνολογία, η προσπάθειά μου να βρω άκρη απέβη άκαρπη, αφού οι οδηγίες χρήσης ήταν μη λειτουργικές και τα τμήματα επικοινωνίας δεν απαντούσαν ποτέ. Μετά από αλληπάλληλα μηνύματα στον τηλεφωνητή και πολύωρη προσπάθεια κλήσης στα συγκεκριμένα τμήματα το αποτέλεσμα ήταν ένα ολοστρόγγυλο μηδέν και μια οργισμένη ανάρτηση στο φέισμπουκ. Η ανταπόκριση στην ανάρτηση με κοινοποιήσεις και σχόλια ήταν απρόσμενα μεγάλα, γεγονός που αποδεικνύει πως είναι πολύς ο κόσμος ο οποίος ταλαιπωρείται από τη φαινή ιδέα του κράτους να προχωρήσει στην ψηφιοποίηση των υπηρεσιών του χωρίς προηγούμενες να υπάρξει η δημιουργία μιας ειδικής υπηρεσίας όπως π.χ. είναι τα Κέντρα Εξυπηρέτησης του Πολίτη, που να βοηθά αποκλειστικά τους ηλικιωμένους και τα άτομα που δεν χειρίζονται την τεχνολογία. Πόσο δύσκολο είναι να σκεφτεί ένας ιθύνων νους κάτι τέτοιο; Και πόσο απαράδεκτο είναι να μη λαμβάνονται υπόψη οι άνθρωποι της τρίτης ηλικίας αλλά και όσοι δεν μπορούν να χειριστούν την τεχνολογία, ως και είναι πολίτες δεύτερης κατηγορίας; Αυτοί, σύμφωνα με την κρατική αντίληψη, τι πρέπει να κάνουν; Γιατί πρέπει να έχουν εκείνοι την έγνοια να ζητήσουν βοήθεια, γιατί πρέπει να βρεθούν στη θέση της εξάρτησης από συγγενείς ή ακόμα και από γείτονες και γιατί πρέπει να νιώσουν την αξιοπρέπειά τους να πλύνεται; Υπάρχει κάποιος «αρχηγός» να δώσει μια απάντηση σ' αυτά τα ερωτήματα, τα οποία είναι πολύ πιο ουσιαστικά και επείγοντα από την οποια τεχνολογική αναβάθμιση, διότι φανερώσουν την κρατική νοοτροπία;

Διότι όταν ένα κράτος δεν λαμβάνει υπόψη όλους τους πολίτες τους και δεν φροντίζει να δημιουργεί τις υπηρεσίες που θα τους διευκολύνουν να ανταποκριθούν στις υποχρεώσεις τους αλλά αντ' αυτού προάγει και προωθεί τον ηλικιακό ρατσισμό, αυτό δεν λογίζεται ως εκσυγχρονισμός αλλά ως κρατική αναληψία. Είναι υποχρέωση του κράτους να βρει τρόπους να βοηθήσει όλους τους πολίτες δεν έχουν γνώση της τεχνολογίας και όχι να τους εξωθεί να αισθάνονται ανεπαρκείς και περιθωριοποιημένοι (και ειδικά σε ένα νησί αυτού του μεγέθους). «Και γ'ω που δεν έχω παιδιά τι πρέπει να κάνω;» ρώτησε μια γυναίκα συνταξιούχος τη δημόσια υπάλληλο. «Να βγεις στη γειτονιά να βρεις κάποιον να σε βοηθήσει» ήταν η απάντηση που πήρε. Αυτή είναι η εκσυγχρονισμένη κρατική αντιμετώπιση; Βγες, καμμένη πολίτη, στη γειτονιά για να παρακαλάς γείτονες και περαστικούς να σε βοηθήσουν, διότι το κράτος στο οποίο είχες την ατυχία να ζεις και να γεράσεις δεν μπαίνει στον κόπο να βρει τρόπους να σε βοηθήσει; «Τι θέλεις, κυρία μου, να μην εκσυγχρονιστεί το κράτος, γιατί δεν μπορούν να χειριστούν τους υπολογιστές οι ηλικιωμένοι;» είπε μια άλλη δημόσια υπάλληλος με θυμωμένο μάλιστα ύφος σε έναν άλλον πολίτη (στο Ταχυδρομείο αυτή την φορά). Είναι καιρός να αντιδράσουμε όλοι μας και να απαιτήσουμε πάραυτα τη δημιουργία μιας υπηρεσίας που να βοηθά και να εξυπηρετεί τους ηλικιωμένους αλλά και όσους δεν χειρίζονται την τεχνολογία. Και είναι επίσης καιρός οι καθ' ύλην αρμόδιοι να δώσουν μια απάντηση στο πώς είναι δυνατόν αυτό να συμβαίνει και γιατί εξακολουθούν να το επιτρέπουν να συμβαίνει.

elenixenou11@gmail.com

Η εικόνα ενός κάστρου εμφανίζεται στην οθόνη «ομίχλης» κατά τη διάρκεια μιας παράστασης πολυμέσων σε ένα σιντριβάνι, που ονομάζεται «Θέατρο Ομίχλης», στο Ντέμπερτσεν της βορειοανατολικής Ουγγαρίας.

Η φούσκα των 100 ημερών

Της **ΜΑΡΙΝΑΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ**

Όταν ένα περίπου μήνα πριν από τη μάχη των προεδρικών εκλογών, ο Νίκος Χριστοδουλίδης δεσμευόταν ότι στο ενδεχόμενο εκλογής του θα λογοδοτούσε στον λαό για τις πρώτες 100 μέρες διακυβέρνησής του, κάποιοι σκέφτηκαν πως φιλοδοξεί να ακολουθήσει το αμερικανικό μοντέλο διακυβέρνησης που καθιέρωσε ο Φραγκλίνος Ρούσβελτ. Ο Ρούσβελτ, βεβαίως, ανέλαβε την περίοδο της βαθιάς ύφεσης και κατόρθωσε –πρωτίστως χωρίς θόρυβο– να δρομολογήσει τις μεγάλες μεταρρυθμίσεις που άλλαξαν άρδην τις ΗΠΑ. Αντίθετα, ο Νίκος Χριστοδουλίδης από τη μία υποσχόταν κοινωνική επανάσταση και από την άλλη άφηνε να εννοηθεί, καθ' όλη τη διάρκεια του προεκλογικού, πως θα συνεχίσει το μοντέλο διακυβέρνησης Νίκου Αναστασιάδη. Είναι γι' αυτό που κάποιοι κύκλοι έκριναν ότι η κίνηση αυτή δεν είχε βάθος, αλλά ήταν μια άστοχη προσπάθεια να προλάβει την πρόταση του Ανδρέα Μαυρογιάννη. Και αυτό γιατί ενώ ο Ανδρέας Μαυρογιάννης είχε δεσμευθεί με συγκεκριμένο πλάνο για τις 100 πρώτες μέρες διακυβέρνησής του, ο Νίκος Χριστοδουλίδης περιοριζόταν λίγο πολύ σε μία εποικοδομητική ασάφεια.

Η εποικοδομητική ασάφεια άνοιγε τον δρόμο στους πικαιούς τίτλους, στην ουσία όμως δεν έλεγε και κάτι ξεκάθαρο. Δεν έθετε για παράδειγμα συγκεκριμένες προτάσεις για το τι θα υλοποιήσει στις 100 πρώτες μέρες του. Ήταν λοιπόν μία προσπάθεια να καθιστούσε τους καχύποπτους ότι έχει έτοιμο πλάνο και μπορεί να κυβερνήσει αμέσως ή ένα προμελετημένο σχέδιο για να κερδίσει τις εντυπώσεις; Να κερδίσει τις εντυπώσεις δεδομένου ότι ενώ στα της εσωτερικής διακυβέρνησης –πολιτικές που εξαρτώνται αποκλειστικά από τον ίδιο αν θα εφαρμοστούν ή όχι– απέφυγε επιμελώς να πει στιδήςποτε συγκεκριμένο και έβαλε, ομολογούμενως με μαεστρία, όλα του τα χαρτιά στον διορισμό απεσταλμένου της Ε.Ε. στο Κυπριακό. Μία «ρηξικέλυθη» ιδέα που, όπως έλεγε, θα έσπασε το αδιέξοδο στο Κυπριακό. Από τον προεκλογικό μέχρι σήμερα έχουμε ακούσει πολλά για αυτή την ιδέα που συνεχώς αναδιαμορφώνεται. Για μία πολιτική προσωπικότητα που θα διοριστεί από τον Ευρωπαϊκό Συμβούλιο και όχι από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, ασχέτως αν η Συνθήκη λειτουργίας της Ε.Ε. δεν επιτρέπει κάτι τέτοιο. Και ενώ οι Ευρωπαίοι αξιωματούχοι περιορίζονται να υπογραμμίσουν πως ο ρόλος της Ε.Ε. θα είναι υποστηρικτικός, όπως ήταν πάντοτε,

και συνεπώς δεν θα αλλάξει σήμερα, το κυβερνητικό στρατόπεδο, διέκρινε δηλώσεις Ευρωπαίων αξιωματούχων ότι πρόκειται για «game changer», ότι ενδεχομένως να αναλάβει η Μέρκελ, ο Ντράγκι ή και η Μογκερίνι. Χωρίς να διευκρινίζεται αν θα έχει όρους εντολής και από ποιους. Αν θα επισκιάζει τον ρόλο των Ηνωμένων Εθνών ή πώς θα μπορούσε ένα τέτοιο εγχείρημα να λειτουργεί παράλληλα. Και χωρίς να αναφέρεται κάπου αν η Τουρκία, η οποία είναι άμεσα εμπλεκόμενη και η οποία διαφωνούσε με τον ρόλο παρατηρητή της Ε.Ε. στις συνομιλίες του 2016, σήμερα θα δεχτεί αυτό τον ενεργότερο ρόλο στην προσπάθεια επίλυσης του Κυπριακού.

Κάποιοι του τηλεφώνησαν είπα, κάποιοι τον συνάντησαν για το εν λόγω θέμα, ενώ ακολούθησαν μπόλικες διαδρομές για Ευρωπαίους ηγέτες που εντυπωσιάστηκαν με την πρόταση Χριστοδουλίδη. Πρώτα, τις οποίες η τακτική θυμίζει δυστυχώς τις βαρύτερες δηλώσεις που έγιναν τον καιρό των παράνομων τουρκικών γεωτρήσεων. Τότε που ο Νίκος Χριστοδουλίδης έβλεπε ομολόγους του, μιλούσε τηλεφωνικά και διαβεβαίωνε για κυρώσεις που θα πονέσουν την Τουρκία. Κυρώσεις οι οποίες έπρεσαν κατά πολύ κάτω από τον πήχη των προσδοκιών.

Στο διά ταυτα λοιπόν: Υπήρχε οποιοσδήποτε λόγος για το πυροτέχνημα των 100 ημερών; Υπήρχε οποιοσδήποτε λόγος ο ίδιος ο Πρόεδρος να αυτοεγκλωβιστεί σε μια δέσμευση που τον αφήνει αναπόφευκτα εκτεθειμένο; Προφανώς και όχι. Χρειάζεται χρόνος για να βρει μια κυβέρνηση τα πατήματά της, για να μπορέσει στη συνέχεια να υλοποιήσει το έργο της χωρίς θόρυβο. Ο Πρόεδρος έχει πέντε ολόκληρα χρόνια να πεισει όσους τον αμφισβητούν. Κυρίως όμως, έχει πέντε χρόνια να κυβερνήσει αν τι βρίσκεται σε αυτόν τον παρατεταμένο προεκλογικό. Γιατί αν κάτι απέδειξε όλος αυτός ο ζήλος των 100 ημερών είναι πως ο Πρόεδρος δεν αντιλήφθηκε πως κυβερνά. Απέδειξε πως η εικόνα επικράτησε για άλλη μία φορά της ουσίας.

Στη διπλωματία, όμως, δεν έχουν χώρο οι κινήσεις εντυπωσιασμού. Η εξωτερική πολιτική δεν θα έπρεπε να καθορίζεται από το τι πουλάει στο εσωτερικό ούτε να μπαίνει σε χρονοδιάγραμμα 100 ημερών. Στόχος έπρεπε να είναι να πείσουμε ότι το δικό μας θέμα είναι θέμα ευρύτερης σημασίας. Όταν γίνει αυτό αντιληπτό ίσως να δούμε πίσω από το φιλτρариσμένο προφίλ μία αυθεντική και λιγότερο θορυβώδη πολιτική δράση.

economidoum@kathimerini.com.cy

Οι μοιραίες συγκρίσεις

Του **ΣΤΑΥΡΟΥ ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΑΟΥ**

Μοιάζει τουλάχιστον αφελές να πιστεύει κανείς ότι ένα τριήμερο ταξίδι είναι αρκετό για να κατανοήσει μια ξένη πόλη. Η πραγματικότητα εκεί έξω είναι πολύ πιο σύνθετη από ό,τι μπορεί να περιλαμβάνει το πρόγραμμα ενός τουρίστα. Αυτό ισχύει παντού, πόσο μάλλον σε χώρες όπως το Ισραήλ με ιστορικό εσωτερικών συγκρούσεων. Απ' την άλλη, αν είσαι αρκετά υποψιασμένος κι αν διαθέτεις τον προσόν της φυσικής περιέργειας, τρεις ημέρες είναι αρκετές για να διαμορφώσεις μια πρώτη άποψη. Για τα βασικά τουλάχιστον. Και να κάνεις συγκρίσεις με την πραγματικότητα της δικής σου χώρας, η οποία κλιμακωτικά δεν είναι τόσο μακριά, αλλά κοινωνικά απέχει παρασάγγας.

Το Τελ Αβίβ είναι μια όμορφη παραλιακή πόλη, η οποία χαρακτηρίζεται από εξωστρέφεια. Αυτό και μόνο αποτελεί ένα καλό πάτημα για να αισθανθείς οικεία. Όσο οικείες είναι οι γεύσεις, οι μουσικές, ακόμα και οι φυσιογνωμίες των ντόπιων. Κάπου εδώ όμως σταματούν οι ομοιότητες με τη Λευκωσία. Επιλέγω επίτηδες την πόλη μου, γιατί σκέφτομαι ότι είναι πιο δίκαιο να συγκρίνουμε όμοια πράγματα. Πρωτεύουσα με πρωτεύουσα. Νοοτροπίες ανθρώπων εδώ και νοοτροπίες ανθρώπων εκεί. Το Τελ Αβίβ, μια βδομάδα πριν από το Gay Pride, ήταν «ντυμένο» με τα χρώματα του ουράνιου τόξου. Το εντυπωσιακό όμως δεν ήταν οι σημαίες που ανέμιζαν στα κτίρια αλλά η αίσθηση ότι όλη η πόλη συμμετείχε σε μια γιορτή. Ανοιχτά μυαλά, ανοχή στη διαφορετικότητα και εξωστρέφεια, ένα κράμα που δημιουργεί μια αίσθηση ελευθερίας.

Όταν επισκεφθήκα το Σάββατο το Μουσείο Τέχνης του Τελ Αβίβ και βρέθηκα ανάμεσα σε εκατοντάδες μικρά παιδιά, σκεφτόμουν πως τίποτε τελικά δεν είναι τυχαίο. Ήταν υπέροχο να βλέπεις όλα εκείνα τα πιτσιρικά να ανακαλύπτουν ψαχουλεύτα τη μοντέρνα τέχνη με ό,τι μπορεί να συνεπάγεται αυτό. Δεν έχει σημασία τι καταλάβαιναν. Σημασία έχει ότι οι νουνεχτοί τους αν τι να ξεφορτωθούν με ένα tablet, τα ρίχνουν στα βαθιά για να γνωρίσουν νέους κόσμους. Έτσι δημιουργούνται οι ελεύθερες συνειδήσεις. Με αυτόν τον τρόπο διαμορφώνεται μια κοινωνία πολιτών που δεν φοβάται το διαφορετικό, που προβληματίζεται, που αντιστέκεται στα νεοσυντηρητικά φαινόμενα των καιρών.

Δεν θεωρώ καθόλου τυχαίο ότι την ίδια ημέρα, το απόγευμα, βρέθηκα ξαφνικά ανάμεσα σ' ένα ανθρώπινο ποτάμι που καθώς πέραγε η ώρα φωσκωνε πιο πολύ. Ομολογώ πως είχα ξεχάσει τις διαδηλώσεις κατά της μεταρρύθμισης του δικαστικού συστήματος με ενορχηστρωτή τον Νετανιάχου. Το περασμένο Σάββατο ήταν το 22ο στη σειρά από τότε που ξεκίνησαν οι αντιδράσεις οι οποίες έχουν πάρει τη μορφή λαϊκής εξέγερσης. Εκατοντάδες κλιμάκια άνθρωποι στους δρόμους, κρατώντας σημαίες της χώρας τους, διαδηλώνουν για τη δημοκρατία. Γι' αυτό σκέφτηκα τον τίτλο «οι μοιραίες συγκρίσεις». Γιατί όσο και να προσπάθησα να το «διαβάσω» σαν την πραγματικότητα μιας ξένης χώρας, δεν τα κατάφερα.

Ο λόγος είναι γιατί, είτε το θέλουμε είτε όχι, το Τελ Αβίβ βρίσκεται στη γειτονιά μας. Δεν βρέθηκα ξαφνικά στο Όσλο ή τη Νέα Υόρκη ώστε να παραμυθιάζω τον εαυτό μου για το κάσμη που χωρίζει την κουλτούρα μας. Το Τελ Αβίβ είναι Μέση Ανατολή. Όταν λοιπόν στη Μέση Ανατολή αναπνέεις αυτόν τον αέρα ελευθερίας, μοιραία σκέφτεσαι: γιατί όχι κι εδώ. Τι παραπάνω θα έπρεπε αλήθεια να συμβεί, από το μεγάλο πλιάτσικο των διαβητηρίων, για να βγούμε στους δρόμους; Γιατί ανεκτήκαμε ξανά τη λεηλασία, την πολιτική ζετισπωσία, τον αθέμιτο πλουτισμό, τη διαπλοκή και τη διαφθορά δίχως να σκάσει μύτη; Ό,τι κάναμε δηλαδή με το σκάνδαλο του χρηματιστηρίου κι ύστερα με το λουκέτο των τραpezών. Σιωπηλοί και ασπίνδυλοι. Έτσι μας κατάντησαν. Αν θέλουμε να ριζώσουμε το ανάθεμα στους πολιτικούς ασ το κάνουμε, κι ίσως έτσι νιώσουμε καλύτερα. Θα ήταν όμως υποκριτικό. Γιατί τους πολιτικούς εμείς τους ψηφίζουμε. Και τα ομοφοβικά παιδιά εμείς τα μεγαλώνουμε. Και τους ρατσιστές εμείς τους ανεχόμαστε. Χρειάζεται γενναίτητα για να παραδεχτούμε ότι αποτύχαμε ως κοινωνία, αλλά αν θέλουμε να γυρίσουμε σε λιθαρά οφείλουμε να το κάνουμε. Μια ματιά να ριζώσουμε έξω από τον μικρόκοσμό μας θα καταλάβουμε ότι ο κόσμος αλλάζει κι εμείς ακόμα μαϊμούδιζουμε το χέσι.

stavros.christodoulou@gmail.com

Η sui generis σχέση ΔΗΣΥ και Ευρωπαϊκού Λαϊκού Κόμματος

Του **ΠΑΥΛΟΥ Κ. ΞΑΝΘΟΥΛΗ**

Ο **Δημοκρατικός** Συναγερμός, είναι εδώ και πολλά χρόνια το μοναδικό κυπριακό κόμμα-μέλος του Ευρωπαϊκού Λαϊκού Κόμματος (ΕΛΚ) και από το 2004 συμμετέχει στην Ομάδα του ΕΛΚ στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, τη μεγαλύτερη πολιτική οικογένεια του Σώματος. Ο τώως Πρόεδρος της Δημοκρατίας, ο Νίκος Αναστασιάδης, προερχόμενος και στηριζόμενος από τον ΔΗΣΥ, συμμετείχε στις προπαρασκευαστικές συνεδρίες των ηγετών του ΕΛΚ, που ειθίσαι να λαμβάνουν χώρα λίγες ώρες πριν από τις Συνόδους Κορυφής Ε.Ε., προκειμένου να διαμορφώσουν κοινή πολιτική γραμμή, ως μια ενιαία πολιτική οικογένεια. Στο πλαίσιο αυτό, ο τώως Πρόεδρος της Δημοκρατίας είχε κάποιες φορές την ευκαιρία να εγείρει και ζητήματα που απασχολούσαν την Κύπρο, ζητώντας τη βοήθεια των «ομόσταβλων» του ηγετών του ΕΛΚ, οι οποίοι δεν ήταν πάντα πρόθυμοι να βοηθήσουν. Ο Νίκος Αναστασιάδης έφυγε, ο Νίκος

Χριστοδουλίδης τον διαδέχθηκε στην ηγεσία της Κύπρου και επεδίωξε να συμμετάσχει στις εργασίες του ΕΛΚ, παρά το γεγονός ότι καλώς ή κακώς έχει διαγραφεί από τον ΔΗΣΥ. Και επίσης, παρά το γεγονός ότι τα κόμματα που τον στηρίζουν προέρχονται από δύο αντιπαλές πολιτικές ομάδες του ΕΛΚ, τους Σοσιαλιστές-Δημοκράτες (συμμετέχουν ΔΗΚΟ-ΕΔΕΚ) και τους Φιλελευθέρους/Renew (συμμετέχει η ΔΗΠΑ). Ο Πρόεδρος Χριστοδουλίδης έχει λοιπόν καταφέρει, εξασφαλίζοντας για τον εαυτό του –σε πρώτο χρόνο– ένα sui generis καθεστώς συμμετοχής στο ΕΛΚ. Sui generis, γιατί ανάλογο του δεν υπήρξε ποτέ. Όντας διαγεγραμμένο μέλος του ΔΗΣΥ και υποστηριζόμενος από τους μεγάλους αντιπάλους του ΕΛΚ στην Ε.Ε.

Και τα κατάφερε ο Πρόεδρος Χριστοδουλίδης, για δύο κυρίως λόγους:

• Αφενός, γιατί αξιοποίησε την ανάγκη του ΕΛΚ να ενισχυθεί, καθώς τα τελευταία χρόνια έχει χάσει σημαντικό μέρος της δυνάμεις του. Αν και παραμένει η μεγαλύ-

τερη πολιτική οικογένεια, διαθέτει μόλις οκτώ ηγέτες κρατών και κυβερνήσεων από σύνολο 27. Εξ ου και ο Πρόεδρος του ΕΛΚ, Μάνφρεντ Βέμπερ, είχε ζητήσει από τον τώως πρόεδρο του ΔΗΣΥ, Αβέρωφ Νεοφύτου –που αρχικά κλωτσούσε– να συναινέσει στη συμμετοχή Χριστοδουλίδη στις συνόδους του ΕΛΚ, δρομολογώντας το καθεστώς sui generis, για τον νυν Πρόεδρο της Κυπριακής Δημοκρατίας.

• Και αφετέρου, γιατί ο ΔΗΣΥ, μετά τα ολέθρια λάθη του Αβέρωφ Νεοφύτου, αναγκάστηκε να συναινέσει, διά χειρός του ίδιου του τώως Προέδρου του κόμματος. Σε άλλη μία από τις πολλές αμφισβητούμενες, οι οποίες τελικά του στοίχισαν την ηγεσία της παράταξης που τον ανέδειξε.

Και εδώ μπαίνει στην εικόνα η νέα ηγεσία. Υπό την Αννίτα Δημητρίου. Η οποία, νέα ηγεσία, έχει κληρονομήσει το sui generis καθεστώς του Χριστοδουλίδη στο ΕΛΚ. Και προσπαθεί να το διαχειριστεί, χωρίς ωστόσο να υπάρχει καθαρότητα θέσεων, δεδομένων και των χειρισμών που προηγήθηκαν. Ενώ

την ίδια ώρα, το ΕΛΚ –σε συντονισμό με την κυβέρνηση Χριστοδουλίδη– ζητάει την επέκταση του «οξυμωρου φαινομένου», με τη συμμετοχή του ΥΠΕΣ Κωνσταντίνου Κόμμου στις προπαρασκευαστικές συνεδρίες του ΕΛΚ, ως επίσης και του ΥΠΕΣ Κωνσταντίνου Ιωάννου, στις αντίστοιχες προπαρασκευαστικές συνεδρίες. Παράπεμποντας σε μια τριγωνική sui generis σχέση, που κανείς δεν ξέρει πού θα σταματήσει. Και ο ΔΗΣΥ, που αντιπολιτεύεται πλέον επισήμως τον Νίκο Χριστοδουλίδη, συνεχίζει να συγκατατίθεται στη συμμετοχή του Κυπρίου Προέδρου στην ίδια πολιτική οικογένεια στην οποία μεγάλωσε ευρωπαϊκά ο Δημοκρατικός Συναγερμός.

Τριγωνικές πολιτικές σχέσεις έχουμε βιώσει πολλές. Όχι όμως τέτοιου τραγικού επιπέδου. Η κα Αννίτα Δημητρίου, η οποία ατυχώς έχει κληρονομήσει τις αποφάσεις του προκατόχου της, οφείλει να δώσει δείγμα ηγεσίας και να σταματήσει να εξαντλείται στο «σύνθημα ενότητας». Είτε θα επαναφέρει τον κ. Χριστοδουλίδη στον ΔΗΣΥ, ώστε να

συμμετάσχει ως μέλος του κόμματος στο ΕΛΚ, τερματίζοντας και την αντιπολίτευση που ασκεί στην Κύπρο, η οποία σε κάθε περίπτωση «μπάζει». Είτε, θα αφαιρέσει τα κλειδιά του ΕΛΚ από τον Νίκο Χριστοδουλίδη και θα εξηγήσει στον πρόεδρό του, Μάνφρεντ Βέμπερ, ότι δεν είναι δυνατόν ο ΔΗΣΥ να αντιπολιτεύεται τον κ. Χριστοδουλίδη και την ίδια ώρα και οι δύο τους να συμμετέχουν στην ίδια πολιτική οικογένεια. Άλλωστε, εύλογα κάποιος θα μπορούσε να διερωτηθεί ποιον θα ακούει το ΕΛΚ στο Κυπριακό; Τον κ. Χριστοδουλίδη ή τον ΔΗΣΥ;

Σημείωση: Ο κ. Βέμπερ θα τολμούσε να ζητήσει από οποιοδήποτε άλλο κόμμα, συνδεδεμένο με το ΕΛΚ, το οποίο ασκεί αντιπολίτευση στον ηγέτη της χώρας του, να προσυπογράψει τη συμμετοχή του εν λόγω ηγέτη στην ίδια πολιτική οικογένεια; Η ο ΔΗΣΥ είναι τελικά ο sui generis αδύναμος κρίκος του ΕΛΚ;

xanthoulis.pavlos@gmail.com

Ο καθρέφτης του Ερντογάν και το λάθος της Δύσης

Του **ΑΛΕΞΗ ΠΑΠΑΧΕΛΑ**

Ολοι προσπαθούμε να μαντέψουμε ποια πολιτική θα ακολουθήσει ο πρόεδρος Ερντογάν μετά την επανεκλογή του. Απέναντι στη Δύση και βεβαίως απέναντι στην Ελλάδα. Για να απαντηθεί αυτό το ερώτημα πρέπει να ξέρουμε αν και πόσο ο Ερντογάν εξαρτάται από τις ΗΠΑ και την Ευρώπη προκειμένου να αντιμετωπίσει την τεράστια οικονομική κρίση που έχει μπροστά του.

Κάποιοι έμπειροι αναλυτές πιστεύουν ότι θα κάνει ό,τι μπορεί για να αποφύγει την εμπλοκή της Δύσης σε μια επιχείρηση «διάσωσης» της τουρκικής οικονομίας, επειδή ο Τούρκος ηγέτης ήλθε στην εξουσία έπειτα από ένα πρόγραμμα του ΔΝΤ στη χώρα του και ξέρει καλά τις πολιτικές συνέπειες. Επισημαίνουν επίσης το γεγονός ότι η Τουρκία δεν περιμένει κάτι παραπάνω από τη σχέση της με την Ε.Ε., σε αντίθεση με τη δεκαετία του 2000, όταν οι προσδοκίες ήταν πολύ υψηλές. Υπάρχει όμως και ένας άλλος παράγοντας που έχει μπει στην εξίσωση. Ο Ερντογάν θεωρεί ότι έχει βρει στρατηγικούς εταίρους, χρηματοδότες και συνομιλητές έξω από το δυτικό στρατόπεδο. Το Κατάρ του προσφέρει μετρητά, η Ρωσία τον πληρώνει αδρά για να παρακάμψει τις δυτικές κυρώσεις και η Σαουδική Αραβία μοιάζει έτοιμη να του δώσει ένα πακέτο-μαμούθ 50 δισεκατομμυρίων δολαρίων. Αυτές οι σχέσεις έχουν ένα σημαντικό πλεονέκτημα για τον Ερντογάν. Δεν εξαρτώνται σε καμία περίπτωση από το αν στην Τουρκία παραβιάζονται τα ανθρώπινα δικαιώματα, αν επικρατεί κράτος δικαίου κ.λπ., κ.λπ. Δεν τους νοιάζει. Βλέπουν την Τουρκία και τον Ερντογάν πολύ κυνικά και συναλλακτικά. Σε αυτές τις σχέσεις δεν μεσολαβούν ούτε Κογκρέσο ούτε οργανώσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων, κανείς. Ούτε βέβαια

τις εξετάζει κάποιος από τους εταίρους του μέσα από το πρίσμα των ελληνοτουρκικών σχέσεων. Δεν τους αφορά το ζήτημα.

Ο Ερντογάν δεν μπορεί όμως και να κλείσει την πόρτα οριστικά στη Δύση. Δεν τον συμφέρει και δεν θα το κάνει. Ιδεατά, θα ήθελε να βρει χρηματοδότηση από μη δυτικές πηγές για να ξεπεράσει την οικονομική κρίση. Να προχωρήσει την αγορά των F-16 από τις ΗΠΑ γιατί η αεροπορία του ζορίζεται. Να είναι το βασικό κανάλι παράκαμψης των κυρώσεων προς τη Μόσχα, αλλά ταυτόχρονα να το παίζει ισχυρός παράγον του ΝΑΤΟ.

Οι ΗΠΑ και η Ευρώπη θα συνεχίσουν να κάνουν το ίδιο λάθος. Υπό τον φόβο «να μη χαθεί η Τουρκία για τη Δύση», θα δικαιολογούν διάφορες συμπεριφορές, ακόμη κι όταν απειλούν άμεσα τα συμφέροντα της δυτικής συμμαχίας. Οσο θυμός κι αν υπάρχει στο παρακείμενο λόγω του βέτο στην ένταξη της Σουηδίας ή της παράκαμψης των κυρώσεων, στο τέλος η άποψη που επικρατεί είναι «μαλακά με τον Ερντογάν!». Αυτό ισχύει στο Βερολίνο σίγουρα, ενίοτε στις Βρυξέλλες και βέβαια στο Συμβούλιο Εθνικής Ασφαλείας και στο Στέιτ Ντιπάρτμεντ στην Ουάσινγκτον.

Αυτή την εποχή μοιάζει να συνεχίζεται μια διαδικασία αποκλιμάκωσης της έντασης με την Ελλάδα και είναι πολύ θετικό ότι επικεφαλής στο υπουργείο Εξωτερικών βρίσκεται ένας πολύ έμπειρος και συνετός διπλωμάτης. Γιατί ο πειρασμός μιας αναίτιας κλιμάκωσης ελλοχεύει πάντα. Ας είμαστε όμως ρεαλιστές. Ο Ερντογάν βλέπει τον εαυτό του στον καθρέφτη ως έναν πανίσχυρο ηγέτη μιας νέας δύναμης, που δεν έχει ανάγκη να υπακούει στην Ουάσινγκτον ή την Ευρώπη. Το παζάρι με τη Δύση, όπως και οι ελληνοτουρκικές σχέσεις θα προχωρήσουν με πολλά μπρος-πίσω. Ενίοτε και με κρίσεις.

Αναταράξεις

Του **ΚΩΣΤΑ ΙΩΡΔΑΝΙΔΗ**

Σε περιόδους ριζοσπαστικών ανατροπών, όπως αυτή που ζούμε σήμερα, παρατηρείται ενίοτε μια τάση επιστροφής σε κάποιες σταθερές του παρελθόντος, που όμως με το πέρασμα των χρόνων έχουν χάσει τη δυναμική τους. Η Εκκλησία είναι μια σταθερά—ίσως η σπουδαιότερη—στη Χριστιανική Ευρώπη, αν και το περιεχόμενο αυτών των λέξεων έχει περιορισθεί σημαντικά.

Ισως θα ήταν άξιο μνείας το γεγονός ότι όταν στα τέλη του 19ου αιώνα άρχισε να κατισχύει στην Ευρώπη ο φιλελευθερισμός—από τη φύση του ανατρεπτικός—, ο Πάπας Λέων Γ΄ εισήγαγε με εγκύκλιό του, το 1891, την Καθολική Κοινωνική Διδασκαλία, που αφορούσε την κατανομή του πλούτου, ασκώντας κριτική στον καπιταλισμό και στον σοσιαλισμό.

Το θέμα θα είχε θεωρητικό ενδιαφέρον εάν με το τέλος του Α΄ Παγκοσμίου Πολέμου, που σάρωσε το παλιό καθεστώς στην Ευρώπη, διέλυσε την Αυτοκρατορία των Αψβούργων, εκτινάξε τους μολοσεβίτικους στην εξουσία της Ρωσίας, δεν είχε ανακύψει η ανάγκη επαναπροσδιορισμού του ρόλου της Εκκλησίας. Το κήρυγμα των μολοσεβίτων περί κοινωνικής και οικονομικής ισότητας ασκούσε μια σαγήνη στα ενδεδειγμένα κοινωνικά στρώματα στη Δύση. Ο κίνδυνος αποσταθεροποιήσεως, υπαρκτός. Τότε ένας καθολικός ιερέας, ο Λουίτζι Στούρτζο, καταγόμενος από τη Σικελία, αφού εξασφάλισε την άδεια του Πάπα Βενέδικτου Ε΄, προχώρησε το 1919—με άλλους ομοϊδεάτες του—στην ίδρυση του Ιταλικού Λαϊκού Κόμματος. Η απόφαση του Πάπα Βενέδικτου να αναθεωρήσει εκ βάθρων την πολιτική του Βατικανού περί μη συμμετοχής στα πολιτικά δρώμενα

της Ιταλίας υπήρξε ριζοσπαστική και επιτυχεστάτη. Το Λαϊκό Κόμμα του Στούρτζο εξασφάλισε στις εκλογές του 1919 ποσοστό 20,6% και επί τρία χρόνια υπήρξε ο ρυθμιστικός παράγων των πολιτικών εξελίξεων στην Ιταλία. Η απήκηση του νέου κόμματος σε άλλες χώρες υπήρξε εντυπωσιακή, αφού ήταν ο πρόδρομος των Χριστιανοδημοκρατικών Κομμάτων στην ηπειρωτική Ευρώπη.

Τα ανωτέρω βέβαια δεν συνιστούν παρότρυνση ή πρόταση ενεργειάς της Εκκλησίας της Ελλάδος στην παρούσα συγκυρία, που η εμφάνιση του νέου πολιτικού κόμματος Νίκη θορύβησε την κεντροδεξιά, ούτως ειπείν, πολιτική παράταξη και προκάλεσε την αυστηρή παρέμβαση του Αρχιεπισκόπου κ. Γερωνύμου.

Ιδιοσυγκρασιακή είναι η Ελλάς ως χώρα που αγωνίζεται εδώ και δύο αιώνες—πάνω-κάτω—να προσμοιωθεί με τα ευρωπαϊκάς ισχύοντα. Πολλά και ιδιαίτερα σημαντικά υπήρξαν τα όσα επιτεύχθηκαν στη διάρκεια αυτής της μακράς περιόδου. Και έμειναν αρκετά στοιχεία της ιδιοσυστασίας των κατοίκων της που επιβιώνουν έως σήμερα. Ως προς τα εκκλησιαστικά, δεν είναι σκόπιμο να λησμονεί κανείς πως όχι μόνον στην Ελλάδα, αλλά παντού όπου έχει εδραιωθεί από αιώνες η Ανατολική Ορθόδοξη Εκκλησία, οι σχέσεις κρήτους και Εκκλησίας είναι στενότερα συνυφασμένες και θεωρητικά απόλυτα διακριτές. Αυτό βεβαίως δεν σημαίνει ότι είναι δυνατόν η Εκκλησία να καταστεί εντέλει μια μεγάλη ελεήμων ΜΚΟ. Λίγος ο χρόνος έθους εκλογές. Οι αναταράξεις θα κοπιάσουν εξ ανάγκης. Και ίσως έπειτα βρούμε την ησυχία μας. Με τις ελκικρινέστερες ευχές της στίλβης σε όσους μετέχουν ενεργώς ή απέχουν από πολιτικά δρώμενα αυτής της περιόδου.

Υπάρχει ζωή μετά το φροντιστήριο;

Του **ΤΑΚΗ ΘΕΟΔΩΡΟΠΟΥΛΟΥ**

Πριν από πενήντα έτη συνάπτα, πολλοί από τους φίλους μου της εποχής εκείνης έτρεχαν μετά το σχολείο στα φροντιστήρια, άλλος για την αρχιτεκτονική, άλλος για τη φιλοσοφική, άλλος για τη ιατρική. Η αλήθεια είναι ότι το «πενήντα» το λέω με τόση βεβαιότητα διότι στο τέλος Ιουνίου είμαι καλεσμένος σε μια συνάντηση «επανεύρεσης» με τους τότε συμμαθητές μου. Αλλιώς, ο χρόνος που με χωρίζει από την εποχή εκείνη δύσκολα μπορεί να μετρηθεί. Τι τριάντα, τι σαράντα, τι πενήντα. Ωρες ώρες σκέφτομαι ότι δεν είμαι ο ίδιος άνθρωπος με αυτόν που ήταν τότε. Άλλοτε πάλι το υποσυνείδητό μου με επαναφέρει στην τάξη του. Δεν πάει πολύς καιρός από τότε που ονειρεύτηκα πως δίνω εξετάσεις γεωμετρίας και δεν ήξερα από πού να αρχίσω και πού να τελειώσω. Εδώ που τα λέμε, αν και φανατικός αναγνώστης του Πλάτωνα, όποτε με μπλέκει με τους γεωμετρικούς συλλογισμούς του, το προσπερνά και πάω παρακάτω.

Το μόνο φροντιστήριο που έκανα ήταν για τις εισαγωγικές στη Σχολή Καλών Τεχνών. Αγαπούσα τη ζωγραφική, όπως την αγαπώ

ακόμη, ευτυχώς όμως και για εκείνη και για μένα, διαπίστωσα εγκαίρως πως δεν είχα ταλέντο για ζωγράφος. Έπειτα από τόσα χρόνια μπορώ να πω ότι τη ζωγραφική την υπηρετούν, αν όχι εξίσου, τουλάχιστον αποτελεσματικά, όχι μόνον οι ζωγράφοι αλλά και όσοι αγαπούν το έργο τους. Αφήνω εδώ τις αυτοβιογραφικές αναφορές και προχωρώ στο προκείμενο.

Αναλογισθείτε μόνον πόσες κυβερνήσεις έχουν αλλάξει μέσα σε αυτά τα πενήντα χρόνια, πόσοι υπουργοί Παιδείας έχουν αλλάξει και πόσες εκπαιδευτικές «μεταρρυθμίσεις» έχουν γίνει. «Όλα τριγύρω αλλάζουμε κι όλα τα ίδια μένον», όπως τραγουδούσε ο Παπάζογλου. Η δύναμη των φροντιστηρίων παραμένει. Δεν είμαι εκπαιδευτικός, αλλά από ό,τι έμαθα ακόμη και φέτος τα θέματα των Πανελλαδικών δεν είχαν σχέση με την ύλη που διδασκόταν στο λύκειο, αλλά με όσα διδασκόταν στα φροντιστήρια. Δεν ξέρω αν σε άλλη χώρα της Ευρώπης οι φροντιστές ανακινούν αν τα θέματα των εξετάσεων είναι βατά ή άβατα. Αν οι «φροντιστές» έχουν τέτοιο κύρος, ώστε να μπορούν να κρίνουν τα θέματα στα οποία

εξετάζονται οι πελάτες τους. Θα μου πείτε, δεν ξέρω αν σε άλλη χώρα της Ευρώπης απαγορεύεται από το Σύνταγμα η ίδρυση ιδιωτικών πανεπιστημίων. Άλλο θέμα αυτό, θα μου πείτε.

«Εθνικό απολυτήριο». Αν δεν κάνω λάθος το προκρίνει το ΠΑΣΟΚ και ο ΣΥΡΙΖΑ. Αντιρρήσεις: αν μετρούν οι επιδόσεις των μαθητών στα χρόνια του λυκείου τότε τα ιδιωτικά σχολεία θα προκρίνουν τους δικούς τους. Απάντηση: αν ισχύσει η αξιολόγηση την οποία έχει επιβάλει η Κεραμής τότε μπορεί να υπάρξει έλεγχος. Αν σε ένα σχολείο βρεθούν μόνον εικασάρια, είναι σαν να βρει η εφορία πέντε εκατομμύρια στον λογαριασμό σου. Όμως, οι ίδιοι που υπερασπίζονται το «εθνικό απολυτήριο», αντί για τη βάση των Πανελλαδικών, είναι οι ίδιοι που αντιστέκονται στην αξιολόγηση. Ας μη γελιόμαστε: στις Πανελλαδικές κρίνεται το έργο των φροντιστηρίων και όχι το σύστημα της μέσης εκπαίδευσης. Ως εκ τούτου η θεωρία ότι οι Πανελλαδικές είναι αδιάβλητες είναι μια φαντασίωση.

Να καταργηθούν οι Πανελλαδικές; Ναι, να καταργηθούν οι Πα-

νελλαδικές. Να τις αντικαταστήσει το «Εθνικό Απολυτήριο», όπως στη Γαλλία με το Baccalaureat ή στην Ιταλία με τις ανακταστές. Το «αδιάβλητο» σύστημα γίνεται διαβλητό όταν είσαι υποχρεωμένος να αποστηθίσεις άπειρες σελίδες βιολογίας, για παράδειγμα. «Αδιάβλητο» το σύστημα των Πανελλαδικών; Τότε πώς γίνεται τα θέματα να τα έχεις διδαχθεί στο φροντιστήριο και όχι στην τάξη στο Λύκειο;

Πενήντα χρόνια μετά ο κόσμος άλλαξε, η Ελλάδα άλλαξε, όμως οι Πανελλαδικές δεν άλλαξαν. Θα μου πείτε, υπάρχει και ο Αριστοφάνης. Αυτός πρώτος ανέδειξε τον πατέρα της φιλοσοφίας, τον Σωκράτη, ως ιδιοκτήτη φροντιστηρίου. Είναι βαθιά η παράδοση της σχέσης φροντιστηρίων και φιλοσοφίας. Τα υπόλοιπα έπονται. Η κ. Κεραμής κατάφερε να επιβάλει την αξιολόγηση στη μέση εκπαίδευση. Αν ξαναβρεθεί σ' αυτήν τη θέση, όποιος κι αν βρεθεί στη θέση της, οφείλει να αναθεωρήσει το σύστημα των Πανελλαδικών. Κι αν βρεθεί αντιμέτωπος με την τάξη των φροντιστηρίων υπάρχουν τρόποι να τους βολέψει κάπου στο Δημόσιο. Υπάρχουν ελλείψεις στα ΕΚΑΒ.

ΣΚΙΤΣΟ ΤΟΥ ΗΛΙΑ ΜΑΚΡΗ. imakris@kathimerini.gr

Η Μέρα που (ίσως) έγινε Νίκη

Της **ΑΘΗΝΑΣ ΚΑΚΟΥΡΗ**

Οι σοφοί που παραστάθηκαν στη γέννησή της, έχοντας επισφράμιση το στραβοπάτημα του «απόδοτε τα του Καίσαρος τω Καίσαρι και τα του Θεού τω Θεώ», της ανέθεσαν το πράκλειο έργο να το αναίρσει.

Κινά μόνον «εν τούτω» αλλά και μ' εκείνο· με τον σταυρό, αλλά και με το αστέρι της Βεργίνιας. Γι' αυτό τα έχει βάλει και τα δυο στο έμβλημά της. Επιπλέον, οι στόχοι της είναι αναθεωρητικοί. Οι σοφοί που παραστάθηκαν στη γέννησή της, έχοντας επισφράμιση το στραβοπάτημα του «απόδοτε τα του Καίσαρος τω Καίσαρι και τα του Θεού τω Θεώ», της ανέθεσαν το πράκλειο έργο να το αναίρσει. Διότι προφανώς, εάν στον καιρό του Χριστού είχε κυκλοφορήσει το βιβλίο με τους «συνωτισμούς», σίγουρα Εκείνος δεν θα είχε παροτρύνει τους πιστούς να ακολουθούν με τον θείο νόμο σε ό,τι αφορά την ψυχή τους, αλλά για όλα τα άλλα να υπακούουν στους νόμους του κράτους, με πραότητα και ταπεινοφροσύνη.

Τι δηλαδή; Να μένουμε εμείς τα χέρια σταυρωμένα, ενώ αλόγιστες δυνάμεις μας ξεριζώνουν τη γλώσσα, τη μνήμη και την Ιστορία μας; Ποτέ! Το λάθος αυτό μπορεί να το είχε κάμει Εκείνος, αλλά η Νίκη θα άρπαζε τη ρομφαία και καθισμένη στα έδρανα του Κοινοβουλίου θα αγωνιζόταν μέχρι να ξαναμπαίνουν όλα στον δρόμο τον σωστό: να κατεβούν οι φούστες και ν' ανεβεί το φρόνημα· να γεμίσουν ορισμένες μογές και να αδειάσουν όλα τα φροντιστήρια να περαστούν από ψιλό χτένι τα μαλλιά για ψείρες και τα σχολικά βιβλία για φθοροποιά μνημόνια να γράφονται στο εξής οι ταυτότητες με το χέρι σε χαρτόνι να αναγνωριστεί η Αγία Ρωσία ως ευεργέτιδα του Ελληνισμού και να διαγραφεί η άλλη Δύναμη, που υπερπαίζει αυτή τη θέση· να τριβήσουν τα δόντια μας στο ΝΑΤΟ και να αρπάξουμε τον Τούρκο από το σβέγκο· οι αρχιεπισκοπικοί να λάβουν ως πρότυπο τον Παπαφλέσσα και όσοι δεν τον λάβουν, να καθαιρούνται· να φτιάξουμε έναν φράχτη για να μην έρχονται εδώ οι φθοροποϊές ιδέες της Ευρωπαϊκής Ενωσης· να βρεθεί ένας κορηνός, που να ιδρύσει παντού φροντιστήρια Ελληνισμού· να κλείσει η Βουλή γιατί ζέχνει από τη βρώμα όλων συλλήβδην των πολιτευομένων, αλλά να μείνει ανοι-

χτή μέχρι να την ξεβρωμίσει η Νίκη, με τη βοήθεια της Παναγίας και χάρις στο ορμητικό ποτάμι της φιλοπατρίας της.

Τα σχέδια αυτά (έχει κι άλλα, δεν χωράνε όμως στη σελίδα), που δεν μπορεί παρά μόνον θεοπνευστα να είναι, κινδύνευαν να μείνουν πάλι ανεκτέλεστα από την έλλειψη εκείνης της μαγιάς που λέγαμε παραπάνω. Και εδώ είναι που απεικάζω παρέμβαση του κ. Βαρουφάκη και μια συμφωνία win win, που τις λένε τώρα: η Νίκη θα κερδίσει δυο πόντους και θα μπει στη Βουλή και ο κ. Βαρουφάκης θα χάσει τη ΜΕΡΑ του, αλλά θα γίνει ο εκ των παρασκηνίων σύμβουλος της Νίκης, ο οποίος—χάρις σε κάποια άλλα «πουκάμισα απ' έξω», εξίσου ευφάνταστα με τα πρώτα—θα πείσει το εκλογικό Σώμα ότι πρέπει όχι μόνον να μη μας ξανακάμουν ποτέ εμπόδια, αλλά να μας στείλουν όλους συλλήβδην να μας αφαιρέσουν από μέσα μας όλα τα εμπόδια που υπέστησαν μια διαδία, έτσι ώστε να ανακτήσουμε τη θεόδοτη εξουσία πάνω στο σώμα μας. Και οι ιοί επίσης.

ΥΓ.: Για την ευνοϊκή παρέμβαση της Θεομήτορος, η Νίκη δεν θα χρεαστεί τον κ. Βαρουφάκη, καθώς διαθέτει δικούς της διαύλους.

Η κ. Αθηνά Κακούρη είναι συγγραφέας.

Τα κορίτσια με τα «παπαδικά»

Του ΠΑΣΧΟΥ ΜΑΝΔΡΑΒΕΛΗ

Αδικώς επιχειρηματολογούν κάποιοι ότι «ο Χριστός διδάξε την ισότητα ανδρών και γυναικών» και άλλα νεωτερικά με αφορμή την «αντιπαράθεση για τα κορίτσια με τα «παπαδικά»» («Καθημερινή», 8.6.2023). Σύμφωνα με το ρεπορτάζ, «δύο κορίτσια 14 ετών, ντυμένα με τα «παπαδικά», με ένα κερι ανά χείρας για τις ανάγκες της θείας λειτουργίας, στάθηκαν η αφορμή για έναν «ιερό πόλεμο» στους κόλπους της Εκκλησίας. Το γεγονός έλαβε χώρα στον ναό του Αγίου Νικολάου Ραγκαβά στην Πλάκα. (...) Κάποιοι, κυρίως σε ιστοσελίδες εκκλησιαστικού περιεχομένου, έσπευσαν να καταγγείλουν την εν λόγω κίνηση ως «νεωτεριστική», δείγμα ασέβειας προς τη χριστιανική ορθόδοξη παράδοση και προάγγελο «δυσμενών» εξελίξεων – συνδέοντας το γεγονός ακόμη και με «υπόγειες διεργασίες» για την προοπτική ιεροσύνης των γυναικών».

As πάρουμε τα πράγματα με τη σειρά. Η Εκκλησία είναι –εξελιχθηκε– ένας συντηρητικός και αυστηρά ιεραρχημένος οργανισμός. Πρώτος είναι ο Θεός και μετά αυτόν οι επίσημοι ερμηνευτές του. Τελευταίο και καταιδρωμένο το εκκλησίασμα, που απλώς φωνάζει «άγιος» όταν κάποιοι άλλοι εκλέγουν (για λογαριασμό του) τον «ποιμένα» του. Εξ ου, κύκλοι της Αρχιεπισκοπής δήλωσαν σχετικά με τα κορίτσια ότι «το ζήτημα είναι θεολογικό και δεν προσφέρεται για δημόσια συζήτηση».

Οι ερμηνευτές του Θεού ξέρουν καλύτερα από τον χρήστη του Facebook τις «άγνωστες βουλές Του». Εφραγαν μια ζωή διαβάζοντας τα θεμελιώδη κείμενα της χριστιανικής πίστης, ευαγγέλια τα οποία δεν έπεσαν από τον ουρανό. Κάποια από τις δεκάδες γραπτά της πρώιμης χριστιανικής γραμματείας επιλέχσαν να είναι θεία και κάποια εξοβελίστηκαν ως απόκρυφα. Δεν χώρισαν με δημοκρατικό τρόπο, δεν ψήφισε το εκκλησίασμα υπέρ Ματθαίου και κατά της Μαρίας Μαγδαληνής. Τα ξεκαθάρισε μια σύνοδος αρχιεπισκόπων με βάση τις πολιτικοκοινωνικές συνθήκες του 4ου μ.Χ. αιώνα. Αυτές ήθελαν τις «γυναίκες τοις ίδιους ανδράσιν υποτάσσονται ως τω Κυρίω» (Προς Εφεσίους 5,22).

Τους τελευταίους δύο αιώνες, οι συνθήκες άλλαξαν. Οι γυναίκες ακόμη παλεύουν για την ισότητα, αλλά τώρα τουλάχιστον μπορούν να αγωνίζονται. Επιζούν άβιατα, όπως το Άγιον Όρος και το ιερό των ναών, που δεν πρέπει να «μολυνθούν» από γυναικεία παρουσία. Σύμφωνα με το ρεπορτάζ της «Κ», «ο δρ Θάνας Ζήσης, φιλόλογος και μέλος του εκκλησιαστικού συμβουλίου του Αγίου Νικολάου Ραγκαβά, είπε στην «Κ» ότι «λόγω τριμήνου το εκκλησίασμα ήταν περιορισμένο και απουσίαζαν τα αγόρια που βοηθούσαν στο ιερό». Ως εκ τούτου, ο πατέρας Αλέξανδρος έδωσε άδεια σε δύο νεαρές 14χρονες κοπέλες να φορέσουν έξω από το ιερό τα «παπαδικά» και να κρατήσουν η καθεμιά από ένα κερι στη διάρκεια της ανάγνωσης του Ευαγγελίου. (...) «Στην περίπτωση των αγοριών δεν απαιτείται καμία ευχή ούτε άδεια από τον αρμόδιο επίσκοπο», διευκρινίζει ο δρ Ζήσης».

Είναι άξιος επαίνου οι πρωτοβουλίες του π. Αλεξάνδρου Καριώτογλου για τη light Μεταρρύθμιση. Σύμφωνα με το ρεπορτάζ, «στην εν λόγω εκκλησία ο Απόστολος διαβάζεται και στα νέα ελληνικά ούτως ώστε να γίνονται στον μέγιστο δυνατό βαθμό κατανοητά τα νοήματα» («Καθημερινή», 8.6.2023). Αυτή είναι η ουσία των αποστολικών επιστολών: η διδαχή της πίστης, αλλά αυτή μπορεί να γίνει μόνο όταν το «ποιμνιο» καταλαβαίνει όσα ακούει. Λέμε «light Μεταρρύθμιση» διότι τα μεν κορίτσια (σύμφωνα με τον δρ Θάνο Ζήση) «φόρεσαν τα «παπαδικά» έξω από το ιερό» και στη νεοελληνική διαβάζονται μόνο τα αποστολικά κείμενα.

Από την άλλη πλευρά, είναι κατανοητή και η αντίδραση των συντηρητικών: 98% των Ελλήνων δηλώνουν χριστιανοί ορθόδοξοι λόγω παράδοσης και όχι επειδή κατανοούν τα κείμενα. Η αναγκασία (για να παραμείνει «επικρατούσα θρησκεία η Ανατολική Ορθόδοξη Εκκλησία του Χριστού») παράδοση, όμως, θέλει αναλλοίωτα τελετουργικά. Είναι κάτι που ξέρουν καλά οργανισμοί με μακροχρόνια παρουσία, όπως π.χ. η αγγλική βασιλεία ή η ελληνική Εκκλησία.

Ο Γιάννης Ιωάννου απουσιάζει.

Χιλιάδες εκπαιδευτικοί κατά τη διάρκεια συνδικαλιστικής πορείας διαμαρτυρίας στο κέντρο του Βουκουρεστίου. Έως και 12.000 άτομα από όλη τη χώρα, σύμφωνα με τους διοργανωτές, που εργάζονται στον τομέα της εκπαίδευσης, συμμετείχε στη διαδήλωση, πραγματοποιώντας πορεία από τα κεντρικά γραφεία της κυβέρνησης προς το προεδρικό μέγαρο.

Απεσταλμένοι με ουρά!

Του ΛΑΡΚΟΥ ΛΑΡΚΟΥ

Ο Εργκιούν Ολγκούν είναι άγνωστος στην ε/κ κοινή γνώμη –όμως πολύ γνωστός στην τ/κ. Είναι ο κορυφαίος σύμβουλος του Ε. Τατάρ στο Κυπριακό. Διήλωσε στις 31/5 πως «η Ε.Ε. σε αντίθεση με τα Η.Ε. δεν αποδέχεται το ισότιμο καθεστώς των Τ/κ. Το γεγονός αυτό βάζει εμπόδια στις διαπραγματεύσεις για το Κυπριακό στη βάση της ισότητας, συνεπώς αντιτιθέμεθα στην συμμετοχή της Ε.Ε. στη διαπραγματευτική διαδικασία». (Πηγή, Κ br s TV, ΓΤΠ). Η δήλωση Ολγκούν προφανώς είναι παραπλανητική, αλλά δεν αφορά μόνο την τακτική που ακολουθεί σήμερα ο Τ/κ ηγέτης. Αφορά και την ε/κ πολιτική ηγεσία και βέβαια την ε/κ κοινή γνώμη. Τόσο ο Μ. Ακιντζί, όσο και ηγετική πυραμίδα στην Τουρκία (Ερντογάν, Τσαβούσογλου) αποδέχθηκαν την πλήρη συμμετοχή της Ε.Ε. στις διαπραγματεύσεις Αναστασιάδη – Ακιντζί. Πώς; Ο Πίτερ βαν Νούφελ, προσωπικός απεσταλμένος του προέδρου Πούνκερ, ήρθε, εγκαταστάθηκε στη Λευκωσία, συμμετείχε στις υπό τον ΟΗΕ διαπραγματεύσεις κατά την περίοδο 2015-17, στο παλιό αεροδρόμιο Λευκωσίας. Στις Συνόδους για την Κύπρο στη Γενεύη 1/2017 ήταν παρόντες ο γ.γ. του ΟΗΕ Α. Γκουτέρες, ο πρόεδρος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής Ζαν-Κλοντ Γιούνκερ και οι ΥΠΕΕ Ελλάδας Ν. Κοτζιάς και Τουρκίας Μ. Τσαβούσογλου. Στο Κραν Μοντάνα

(6/17) ο γ.γ. του ΟΗΕ Α. Γκουτέρες, η αντιπρόεδρος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής Φ. Μογκερίνι και οι ΥΠΕΕ Ελλάδας Ν. Κοτζιάς και Τουρκίας Μ. Τσαβούσογλου. Τι δείχνει η παράθεση ονομάτων και συνόδων; Ότι η ε/κ ηγεσία δεν είναι σε θέση να δει τα στοιχεία, να κρίνει την τ/κ πολιτική ηγεσία με σοβαρότητα. Να σκεφτεί πως με τον Ακιντζί «έχω στο τραπέζι Γιούνκερ, Μογκερίνι, άρα μπορώ να πάω μέχρι τέλους, να ολοκληρώσω τις διαπραγματεύσεις μαζί με ΟΗΕ – Ε.Ε.». Δεν νομίζω να υπάρχει μια περίπτωση που η ε/κ ηγεσία να μπόρεσε να δει καθαρά και στην κατάλληλη ώρα, τις διαφορές ανάμεσα σε Ταλάτ και Ερογλου, ανάμεσα σε Ακιντζί και Τατάρ. Κατά κανόνα, όλοι ήταν ίδιο κόψιμο, όλοι άβουλοι και υποτακτικοί. Η ε/κ ηγεσία δεν ήταν σε θέση να δει τις διαφορές, να δει τις «αποκρώσεις» –στην περίπτωση των Τ/κ πολιτικών μερικές φορές οι «αποκρώσεις» ήταν όλη η ουσία! Η ε/κ ηγεσία δεν ήθελε να δει ότι ο Τσαβούσογλου καθόταν δίπλα από τον Γιούνκερ και τη Μογκερίνι και έφτασαν «στο παρά πέντε της λύσης» όπως δήλωσε ο νυν ΠτΔ! Έτσι φτάνουμε στα τραγελαφικά του σήμερα. Ο κυβερνητικός εκπρόσωπος την ίδια ημέρα με τις δηλώσεις Ολγκούν μίλησε «για διορισμό ενός ειδικού απεσταλμένου από την Ε.Ε. για το Κυπριακό». Αλλά δεν έμεινε μέχρι εκεί. Είπε κάτι σαν απειλή: «Η πρότασή μας δεν θα είναι στο τραπέζι εσείς!» Ποιον απείλησε; Ίδου η απορία!

Η συνέχεια αποκαλύπτει πως χωρίς καθαρή στρατηγική, προσθέτουμε νέα αδιέξοδα στα ήδη πολλά. Δήλωσε με προεκτάσεις από τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας (ΠτΔ) (7/6): «Το 2003 ο μακαριστός Ραούφ Ντενκτάς επέτρεψε τη μερική άρση των περιορισμών και είχαμε το άνοιγμα των οδοφραγμάτων θεωρώντας ότι σε μια βδομάδα, δύο βδομάδες θα γίνουν τέτοιοι ειδους επεισόδια μεταξύ Ε/κ και Τ/κ που θα ενίσχυαν το δικό του αφήγημα ότι δεν μπορούμε να ζήσουμε μαζί. Διαψεύστηκε κατηγορηματικά». Ο συλλογισμός αυτός είναι μη τεκμηριωμένος.

Ο Ρ. Ντενκτάς ήταν θεματοφύλακας του δίπλα-δίπλα. Η απόφαση της 23ης Απριλίου 2003, ελήφθη στην Αγκυρα (Ερντογάν, Γκιουλ) και επιβλήθηκε στον Ρ. Ντενκτάς. Μία εβδομάδα πριν, στις 16 Απριλίου 2003, η υπογραφή της Συνθήκης Προσχώρησης της Κύπρου στην Ε.Ε. Την τότε μεγάλη εικόνα (και τη διάνοιξη οδοφραγμάτων) την καθοδήγησαν ο Α. Γκιουλ ως Νο2 και ο Γ. Γιακίς ως –για λίγο– ΥΠΕΕ (2002/3). Η απόφαση εντάσσεται στην ενδυνάμωση της ευρωπαϊκής στρατηγικής της Τουρκίας –εμπόδιο της οποίας ήταν το άλυτο Κυπριακό. Ύστερα ήρθαν οι διαδηλώσεις των Τ/κ και αμέσως μετά ο Ρ. Ντενκτάς υποχρεώθηκε να πάρει σύνταξη. Σύμφωνα με τον ΠτΔ, ο τότε Τ/κ ηγέτης άνοιξε οδοφράγματα, ελπίζοντας σε επεισόδια, «αφού δεν μπορούμε να ζήσουμε μαζί. Διαψεύ-

στηκε κατηγορηματικά». Βέβαια, δεν «διαψεύστηκε», καθώς τον διέψευσαν οι δεκάδες χιλιάδες πολίτες που μπήκαν στις τεράστιες ουρές για να πάνε να δουν τον τόπο τους! Πολίτες που αφήψαν την ε/κ ηγεσία που διακινούσε ψιθύρους, αλλά δεν τολμούσε να πάρει θέση! Τον Ρ. Ντενκτάς και τους Ε/κ οπαδούς του τούς διέψευσε η δίπλωματία των πολιτών, η σοφία των πολλών που έδωσε πειστικά δείγματα γραφής ότι η αλλαγή σελίδας είναι (και) στο χέρι μας.

Ο ΠτΔ σημείωσε επίσης πως «έχω και δημόσια εκφράσει κατ'επανάληψη την ετοιμότητά μου να συναντηθώ με τον κ. Τατάρ». Κάθε ηγέτης επιλέγει τον κορυφαίο σύμβουλό του, ο οποίος, κατά κανόνα, συμβολίζει ό,τι εκφράζει ο ηγέτης. Ο Μ. Ακιντζί λ.χ. επέλεξε τον Μ. Μπουρτζιού, έναν συνετό, χαμηλών τόνων συνεργάτη, υπέρ της ΔΔΟ. Ο Ε. Τατάρ επέλεξε τον ντενκτασικό Ε. Ολγκούν. Ο Ν. Χριστοδουλίδης έδωσε τον καθοριστικό ρόλο στον Τ. Τζιζινά.

Ύστερα επιθυμεί «συνάντηση» με τον Τατάρ! Αλλά οι κουτόφραγκοι δεν τρώνε πλέον όσα τους σερβίρουμε. Παρά τις δηλώσεις, τα ταξίδια και τις κορώνες όλα εξακολουθούν να μένουν ακίνητα. Ο ΟΗΕ και η Ε.Ε., ενώ περιμένουν θετικά σήματα από τον ίδιο τον ΠτΔ, αυτός τούς απαντά «δείτε ποιους επιλέγω για συνεργάτες μου, ό,τι τι λέω!»

www.larkoslarkou.org.cy

Μεταρρυθμίσεις με το καλημέρα

Του ΝΟΤΗ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ

Το σημαντικότερο μήνυμα των εκλογών της 21ης Μαΐου είναι ένα. Ο κόσμος δεν τρώει κουτόχορτο και δεν πιστεύει σε εύκολες υποσχέσεις. Αντίθετα, θέλει σοβαρότητα, σχέδιο και όραμα για το μέλλον. Και αποδειξίς ότι οι κυβερνητικές δεσμεύσεις μπορούν να υλοποιηθούν και δεν είναι λόγια του αέρα.

Ο Μητσοτάκης πήρε το 40,7% της ψήφου γιατί έπεισε τον κόσμο ότι το σχέδιό του για επιστροφή της χώρας στην κανονικότητα είναι εφικτό και τους χωράει όλους. Τους οικονομικά ανίσχυρους που σπινθήχθηκαν πολλαπλώς τα τελευταία χρόνια για να αντιμετωπίσουν τις αλλεπάλληλες κρίσεις (πανδημία, πόλεμο στην Ουκρανία, ενέργεια). Αλλά και όσους περίμεναν από την κυβέρνηση να στρώσει τον δρόμο για την ανάπτυξη και να ενισχύσει το κύρος της χώρας διεθνώς.

Αντίθετα, ο ΣΥΡΙΖΑ συντηρήθηκε στις εκλογές του Μαΐου κάνοντας

12 ποσοστιαίες μονάδες από τις εκλογές του 2019, αν και βρισκόταν στην αντιπολίτευση, γιατί επαναπαύτηκε στις δάφνες του 32%. Μολονότι ο Τσίπρας είχε δεσμευθεί ότι θα εκουγχονήσει το κόμμα και θα το στρέψει προς το Κέντρο, ελαφρώνοντας το από τα ακραία πολιτικά «βαρίδια», έκανε το αντίθετο. Αφησε τους Πολάκηδες να τον τραβάνε από το αριστερό μανίκι και επέμεινε στη μηδενιστική αντιπολίτευση, που αρνείται τα πάντα και δεν παραδέχεται τίποτα. Υιοθετώντας μάλιστα το παρωχημένο αφήγημα των κοινωνικών δικτύων για μια δικασμένη κοινωνία λίγων προνομιούχων και πολλών απελπισμένων, θεωρήσει ότι ήταν αρκετό να περιμένει αυτάρεσκα κάτω από το δέντρο της εξουσίας έως ότου η Ν.Δ. φθαρεί και πέσει σαν σάπιο μήλο.

Ενδεικτικό της αδυναμίας του ΣΥΡΙΖΑ να αντιληφθεί την πραγματικότητα στη χώρα, είναι ότι δεν

Η Ελλάδα χρειάζεται ισχυρή κυβέρνηση, που να σπάει αυγά, και τεκμηριωμένη αντιπολίτευση, που να μην αφήνει τους κυβερνητικούς σε κλωρό κλαρί.

κατάφερε με το δικαστικό αφήγημά του να πείσει ούτε τους παράδοσιακούς αριστερούς ψηφοφόρους των εργατικών συνοικιών του λεκανοπεδίου –στο Πέραμα, στον Κορυδαλλό, στο Κερατσίνι και στη δυτική Αθήνα–, οι οποίες ανέδειξαν πρώτο κόμμα τη Ν.Δ.

Τώρα, όσες αλλαγές κι αν κάνει στα επικοινωνιακά του ο ΣΥΡΙΖΑ –προβάλλοντας νέα πρόσωπα και αποσύροντας από την πρώτη γραμμή τα μπαροσκοπικά στελέχη του κόμματος– δεν μπορεί να πείσει κανέναν ότι άλλαξε τα πιστεύω του και είδε, αίφνης, τον κόσμο χωρίς τους παραμορφωτικούς φακούς του φανατισμού και της ιδεολογίας. Στις 25 Ιουνίου, η χώρα θα έχει πιθανότατα αυτοδύναμη κυβέρνηση της Ν.Δ., διότι ο ελληνικός λαός δείχνει να εμπιστεύεται τον Μητσοτάκη για να ολοκληρώσει το έργο που ξεκίνησε. Και να προχωρήσει τις μεταρρυθμίσεις σε τομείς που δεν τόλμισε να αγγίξει

την πρώτη τετραετία, στην υγεία, στη Δικαιοσύνη, στη λειτουργία του κράτους, στην ενίσχυση των θεσμών.

Το στοίχημα της νέας κυβέρνησης είναι να σηκώσει τα μανίκια αμέσως και να βάλει φουλ τις μηχανές από τις πρώτες κιόλας ημέρες στη συγκροτούμενη με τα «κακώς κείμενα» και τις χρόνιες παθολογίες της χώρας. Η μεγάλη παγίδα της δεύτερης κυβέρνησης Μητσοτάκη είναι η αλαζονεία και η ανταρσεία που γεννάει η πολιτική κυριαρχία – το «καλάμι» του κάθε υπουργού ο οποίος αισθάνεται πως τα ξέρει όλα, πολύ καλύτερα απ' όλους τους άλλους.

Όμως η νέα τετραετία έχει ένα ακόμη μεγάλο στοίχημα, που αφορά την αποδυναμωμένη αντιπολίτευση. Η ιστοπεδωτική και αλλοπρόσαλλη τακτική του «όχι σε όλα», που ακολούθησε ο ΣΥΡΙΖΑ, θα είναι καταστροφική για τη χώρα εάν επαναληφθεί. Απαιτείται αντιπο-

λίτευση που να σταθεί στο ύψος των περιστάσεων. Να κάνει έλεγχο στην κυβέρνηση στα στραβά και να τη στηρίζει στα σωστά. Ένα ρόλο που το ΠΑΣΟΚ του Ανδρουλάκη μπόρεσε να εκπαιδεύσει. Υπερήφανο τα σημαντικά νομοθετήματα της Ν.Δ. (αμυντικές συμφωνίες με ΗΠΑ - Γαλλία, αγορές οπλικών συστημάτων, επιδόματα στις περιόδους κρίσεων, το μπλόκο Κασσιδιάρη κ.λπ.). Και από την άλλη, άσκησε δριμύνη κριτική στα λάθη και στις παραλείψεις της κυβέρνησης (υποκλοπές, τραγωδία στα Τέμπη, κομματικές τοποθετήσεις στο Δημόσιο).

Η χώρα, για να προχωρήσει συντεταγμένα και αποτελεσματικά, χρειάζεται ισχυρή κυβέρνηση με σχέδιο και ιδέες, αλλά και σοβαρή, τεκμηριωμένη αντιπολίτευση, που δεν θα αφήνει τους κυβερνητικούς ούτε στιγμή σε κλωρό κλαρί.

Ο Γιώργος Κακούρης απουσιάζει.

Τα ράσα δεν κάνουν τον παπά

Του ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΚΑΠΑΡΙΣ

«Μηδένα προ του τέλους μακάριζε» ήταν η αλληγορική απάντηση του σοφού Σόλωνα του Αθηναίου, στον βασιλιά της Λυδίας Κροίσο, φημισμένο για τα αμύθητα πλοήθη του, ο οποίος τον ρώτησε, ποιος είναι ο πιο ευτυχισμένος άνθρωπος στον κόσμο. Ο χρόνος κύλησε, ο Κροίσος έχασε τον γιο του σε μια κυνηγετική εξόρμηξη, και ο ίδιος πητήθηκε από τον βασιλιά της Περσίας Κύρο. Η τιμωρία του Κροίσου ήταν θάνατος στην πυρά. Τότε ο Κροίσος, άρχισε να φωνάζει «Σόλων, Σόλων, Σόλων...». Ο Κύρος διερωτήθηκε γιατί φωνάζει τον Σόλωνα και όταν έμαθε την ιστορία του, χάρισε την ζωή στον πητημένο βασιλιά και τον κατέστησε μάλιστα και σύμβουλό του. Όλα αυτά, μεταξύ γεγονότων και μύθων οι οποίοι διδάσκουν αλήθειες της ζωής. Ο μητροπολίτης τώως Κιτίου Χρυσόστομος, κάποτε ήταν πανίσχυρος ιεράρχης της Εκκλησίας της Κύπρου, αλλά σήμερα ταπεινώθηκε και εξευτελίστηκε. Σίγουρα άγνωστα του τώρα είναι η ετυμολογία της Ιερής Συνόδου, η οποία είναι πλέον υποχρεωμένη να λάβει δυσάρεστες αποφάσεις.

Η πρώτη ανάγνωση των γεγονότων, δεικνύει το προφανές, ότι τιμωρήθηκε έστω και αργά ένας άνθρωπος ο οποίος κριθκε ένοχος για παρενόχληση γυναικών. Τα θύματα σίγουρα αισθάνονται ικανοποιημένα, γιατί τιμωρήθηκε ο άνθρωπος ο οποίος τις βασάνισε σωματικά και τις ταλαιπώρησε ψυχικά για χρόνια. Υπάρχει βεβαίως και η δεύτερη εκκλησιαστική ανάγνωση, η οποία λέει ότι ο Θεός θέλησε με αυτόν τον τρόπο να ταπεινώσει τον ιεράρχη και να τον οδηγήσει στην πόρτα του Παραδείσου. Από εκεί πέρα, αν η ανθρώπινη δικαιοσύνη είναι σωστή ή λανθασμένη, ή αν ο τώως Κιτίου είναι ένοχος ή αθώος, δεν έχει και τόση μεγάλη σημασία στο τέλος της ημέρας. Η θεία δίκη είναι πάνω από την ανθρώπινη δικαιοσύνη. Τα τελευταία χρόνια είναι πολλά τα παραδείγματα στον τόπο μας όπου ένοχοι αθώωθηκαν από δικαστήρια και είχαν φρικτή εξέλιξη στην πορεία της ζωής τους, και αντιθέτως αθώοι οι οποίοι καταδικάστηκαν, ο Θεός τους χάρισε πολλά δώρα στην πορεία του βίου τους.

Στο προσκήνιο, με την καταδίκη του ιεράρχη, έρχεται και η διάσταση του σκανδαλισμού του ποιμνίου. Οι αδύνατοι στην πίστη και όλοι όσοι ψάχνουν αφορμές, για να πολεμήσουν την Εκκλησία και να δικαιολογήσουν τα πάθη τους, βρίσκουν μια καλή αφορμή για να γκρινιάσουν και να καθυβρίσουν τα θεία και το ποιμνιο της Εκκλησίας. Από την

άλλη, ακόμη και αυτό το θλιβερό γεγονός μπορεί να αποτελέσει αφορμή για να αναδειχθούν νέοι πατέρες στον χώρο της εκκλησιαστικής διακονίας.

Στο «γεροντικό» διαβάζουμε την ιστορία ενός αββά, ο οποίος όταν είδε τον αδελφό του να αμαρτάνει, πήρε το ράσο του και τον σκέπασε για να μη φαίνεται. Δηλαδή προστάτευσε τους αδύνατους από τη αμαρτία της κατακρίσις. Την ίδια ώρα έστειλε ένα ισχυρό μήνυμα στον αμαρτωλό να συναισθανθεί την αστοχία του.

Στην πρόσφατη ιστορία της Εκκλησίας της Κύπρου, ο μακαριστός αρχιεπίσκοπος Μακάριος, αλλά και πολλοί άλλοι ιεράρχες, χειρίζονταν με πολύ διακριτικότητα, αλλά και με αυστηρό τρόπο, παρόμοιες υποθέσεις. Έστειλαν τους «αμαρτωλούς» κληρικούς, σε Εκκλησίες του εξωτερικού ή σε μοναστήρια, με την κατάλληλη πνευματική καθοδήγηση, ώστε να «θεραπευτούν» από τα μεγάλα τους πάθη και να μη σκανδαλίζονται οι πιστοί. Ανάλογα «θεραπευτικά» μέτρα πρόσφεραν και στα θύματα, πάντα με διακριτικό τρόπο ώστε να μη στιγματίζονται από την κοινωνία.

Στους προηγούμενους αιώνες ήταν γνωστή η «πεζούλα του Αρχιεπισκόπου», ως το σημείο απόθεσης εξώγαμων βρεφών. Συγκεκριμένα, έξω από τον μοναστήριό της πάλαι Αρχιεπισκοπής, δίπλα από το ξωπόρτι (την εξώθυρα), υπήρχε η «πεζούλα του Αρχιεπισκόπου», στην οποία πατούσε ο αρχιεπίσκοπος, για να ανέβει στο αλόγο του. Δίπλα από την πεζούλα υπήρχε μια βρεφοδόχος, η οποία ήταν μια εγκοπή στον τοίχο, με ξύλινο προστατευτικό κάλυμμα. Σε αυτή τη θέση οι άγαμες μητέρες τοποθετούσαν τα βράδια τα εξώγαμα βρέφη τους, χωρίς κανείς να γνωρίζει τις μαμάδες. Το πρωί, άνθρωποι της Αρχιεπισκοπής παραλάμβαναν τα βρέφη και τα έδιναν σε γυναίκες τροφούς για να τα μεγαλώσουν, μέχρι να βρεθεί οικογένεια για υιοθεσία. Μερικά βρέφη, συνήθως με προβλήματα, τα «υιοθετούσε» η Αρχιεπισκοπή, πολλά από τα οποία παρέμεναν σε όλη τους την ζωή στην Αρχιεπισκοπή, εκτελώντας βοηθητικές εργασίες.

Η λαϊκή ρήση επιμένει ότι «το ράσο δεν κάνει τον παπά» και δεν κάνει λάθος. Στην πράξη, όμως, το ράσο αποτελεί από μόνο του μορφή ορατής διδασκαλίας του λόγου του Θεού. Η θέα και μόνο ταπεινών, φωτεινών και αγίων ιεραρχών και παπάδων διδάσκει πολύ περισσότερα από πολλά σπουδαία κηρύγματα. Οι πιστοί στο τέλος της ημέρας αναζητούν μόνο φως και αγίους.

kaparispan@yahoo.gr

Με τοποθέτηση προϊόντος

Της ΚΟΥΛΑΣ ΣΤΥΛΙΑΝΟΥ

Αν αγαπάμε την Αριστερά; Το ρωτάς; Νομίζεις πως μέσα μας έχουμε ξεδιπλώσει ο καθένας μας γιατί ο' έναν κόσμο που μαςάει πολιτικές τσίκλες από Netflix επιμένουμε να τοποθετούμαστε στον χώρο της Αριστεράς; Είναι η Αριστερά μάρκα τσιγάρου που αναγράφει στο πακέτο προειδοποιητικά πως βλάπτει σοβαρά την υγεία; Είναι ο χώρος της Αριστεράς ένα περιβόλι για να σταθμεύσει το αλόγο του ένας ονειροπαρμένος Δον Κιχώτης, ενώ η πινακίδα στο χωράφι ξεκαθάρισε πως τα οχήματα παρκάρονται με την ευθύνη της ζημιάς να βαρύνει απόλυτα τον ιδιοκτήτη της άμαξης;

Γιατί από την κούνια στονθάλαμο νεογνών μάς φόρεσαν βραχιολάκι με καρτελίτσα δυσανεξίας στα συντηρητικά ιχνοστοιχεία της Δεξιάς; Γιατί, ενώ οι συγκατόικτοι μας στονθάλαμο αποκοιμούνταν με προσεχικές του Πέτρου Γαϊτάνου και ποιερωτοναουριότητα του υφυπουργού Χατζηγιάννη, εμείς ταλαιπωρούσαμε τις δόλιες νοσηλεύτριες του μαιευτηρίου με επαναστάσιμα πλαντάγματα σε ανήσυχους ρυθμούς Βασίλη Παπακωνσταντίνου; Είναι γονιδιακό το φλερτ με το ανυπότακτο; Ή είναι ζήτημα επικίπτων διατροφικών συνθηκών στο οικογενειακό τραπέζι;

Τα πιο κρίσιμα ερωτήματα είναι τα εξής: Ποια ανίατη παιδική ασθένεια πτωπάθειας σε έχει καθλώσει διά βίου να επιλέγεις σε χίλιες παρτίδες Μονόπολης επανειλημμένα τον ρόλο του μίζερου δανειολήπτη της εργατικής τάξης, που με μια άτυχη ζαριά με διαταγή οδηγείσαι κατευθείαν στη φυλακή; Οι παρενέργειες ποιοι εμβολίου στéγνωσαν στον οργανισμό σου τη λιγούρα για κτίσιμο σπιτιών και ξενοδοχείων; Όταν ο συμμαθητής στο διπλανό θρανίο γράφει στην έκθεση ιδεών πως επιθυμεί να γίνει μπίζνεσμαν ή ποδοσφαιριστής χρυσού συμβολαίου, ποιος παπάς βάφτισε εσένα σε κολυμπήθρα κοινωνικών ευαισθησιών και ποιο παραμύθι

της γιαγιάς ευθύνεται ώστε –αντί για πρίγκιπα της σταχτοπούτας και ροκ σταρ– οι τοίχοι του εφηβικού σου δωματίου στολιστηκαν με αφίσες του Μάρτιν Λούθερ Κινγκ;

Τέτοια υπαρξιακά ερωτήματα κλειστού και ανοικτού τύπου θα βασανίζουν τον ψηφοφόρο της, όσο η Αριστερά βρίσκεται σε τεταμένο υπαρξιακό σκονί και το χειροκρότημα έχει τόσο χαμηλή ένταση που κινδυνεύει να τη βγάλει εκτός σκηνής. Όσο περιορίζονται τα ποσοστά της κυπριακής και ελληνικής Αριστεράς, τόσο θα πολλαπλασιάζονται τα συγγράμματα αριστερών

Ένας σύγχρονος αριστερός διανοητής θα πρότεινε το απολύτως αυτονόητο: Κάποιοι βασικοί παίκτες θα πρέπει να κάτσουν πάγκο για ξεκούραση ή να κρεμάσουν τα ποδοσφαιρικά τους παπούτσια.

διανοητών που να ξεγυρνούν την πτώση. Το μεγαλειώδες ζητούμενο και σε Κύπρο και σε Ελλάδα δεν είναι να συκρατηθεί η πτώση, αλλά να αποφευχθεί ο ρεαλιστικός πλέον κίνδυνος πτώξευσης.

Αν θέλουμε την πτώση της Αριστεράς; Μιλάς σοβαρά; Τολμάς να οικειοποιηθεί κοινή ιδεολογική περιουσία παίζοντας τον μπρατσάρι πορτιέρη σε ντισκοτέκ του ογδόντα με πρακτικές face control; Θεωρείς ότι το κόμμα είσαι εσύ και ο προβληματισμένος εν δυνάμει ψηφοφόρος είναι το μαύρο πρόβατο; Όποιοι –για παράδειγμα– προβληματίζονται με τη διαπιστωμένη ατονία της οργανωμένης αριστερής νεολαίας, είναι εν δυνάμει εχθροί; Ένας σύγχρονος αριστερός διανοητής θα πρότεινε το απολύτως

αυτονόητο: Κάποιοι βασικοί παίκτες θα πρέπει να κάτσουν πάγκο για ξεκούραση ή να κρεμάσουν τα ποδοσφαιρικά τους παπούτσια. Είναι κατάδελφο πως χρειάζονται μεταγραφές και ενισχύσεις συνεργατών, ώστε η ομάδα να παίξει μπάλα σε όλο το γήπεδο, να δημιουργήσει προϋποθέσεις επιθέσεων και να μη συνεχίσει να ζεσταίνεται για ενεργήτα λεπτά την αμυντική γραμμή, μαζεύοντας τη μπάλα συνέχεια από τα δίκτυα. Αν επιδιώξεις το νέο αίμα να είναι από τα δικά σου χωράφια, καλό θα είναι να επενδύσεις στις ακαδημίες σου χτίζοντας τον νέο γήπεδο που θα εμπνεύσει τις επόμενες γενεές, αλλά μην ξεχνάς ότι οι επόμενες γενεές θα έχουν τους δικούς τους γευστικούς κώδικες κι ίσως δεν βρίσκουν τόσο νόστιμα τα φρούτα του δικού σου χωράφιου. Δεν θα φταίνε οι επόμενες γενεές γιατί δεν ψωνίζουν από το δικό σου μαγαζί. Μην πεις για το γούστο τους και μην τραγουδήσεις το «σε όποιον αρέσουμε». Θα φταις αποκλειστικά εσύ που δεν έφερες πράγματα που να θεωρήσουν άξια λόγου για αγορά. Ας μην επιτρέψουμε να αποσυρθεί το προϊόν που αγαπάμε όλοι από το ράφι της σύγχρονης υπεραγοράς ιδεών. Η Αριστερά, όταν είναι γνήσια, φτιάχνεται πάντα στην ώρα της, με τα υλικά που η κάθε εποχή επιτάσσει. Θα μπαγιατέψει, όταν η στενοκοφιλία ή η ατομία του προϊστάμενου αφήσει το προϊόν του εκτεθειμένο και αζήτητο για μεγάλα χρονικά διαστήματα. Οι μεγάλοι γνήσιες δεν φοβούνται τα μεγάλα ανοίγματα στις αγορές, μα τα μεγάλα λόγια που δεν βρήκαν πράξεις συσκευασίας να τοποθετηθούν.

«Απορώ και εξίσταμαι, τι περιμένεις Νύμφη μου ανύμφευτη» *

Η κα Κούλα Στυλιανού είναι φιλόλογος.

* Στίχοι από το απαγορευμένο τραγούδι από τη Χούλια «Μια νύκτα στα Μεσόγεια», Μαρκόπουλος – Κ. Χ. Μύρης.

ΣΚΙΤΣΟ ΤΟΥ ΗΛΙΑ ΜΑΚΡΗ. ΗΜΑΚΡΗ.ΗΜΑΚΡΗ@KATHIMERINI.GR

ΕΠΙΦΥΛΛΙΔΑ / Του ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΧΡΗΣΤΙΑ

Ο κίνδυνος της γλωσσικής αντικατάστασης

Ο Λέο Στράτος τόνιζε εμφατικά την ανάγκη να επανερχόμαστε διαρκώς στα σπουδαία έργα των μεγάλων συγγραφέων της ανθρωπότητας. Πίστευε ότι η επαφή με τα μεγάλα αυτά πνεύματα μέσα από την ανάγνωση και τον διάλογο με τα αυθεντικά τους κείμενα είναι ο μοναδικός τρόπος θεμελιώσης της κριτικής σκέψης, της καλλιέργειας της γλωσσικής ικανότητας και της ανάπτυξης της πνευματικότητας των ατόμων.

Τα τρία αυτά στοιχεία, σκέψη, γλώσσα και πνευματικότητα, συνδέονται άρρηκτα μεταξύ τους, καθώς κανένα από αυτά δεν μπορεί να λειτουργήσει ικανοποιητικά χωρίς τα άλλα δύο. Τα σπουδαία κείμενα της ανθρωπότητας γραμμάταις αποδίδουν υποδειγματικά μέσω της γλώσσας τους, τον τρόπο σκέψης και την πνευματικότητα των συγγραφέων τους. Για το λόγο αυτό, όσοι μετέχουν της γλώσσας τους, όσοι μελετούν, διδάσκονται και διδάσκουν τα κείμενα αυτά, αποκτούν μια άλλη αίσθηση του λόγου, μια «λεπταίσθητη κρίση» (esprit de finesse), όπως έλεγε και ο Πασκάλ, ικανή να διακρίνει ανάμεσα σε έμ-

ψυχο ανθρώπινο λόγο και άψυχο λόγο μηχανών τεχνητής νοημοσύνης. Η κριτική αυτή ικανότητα είναι ιδιαίτερα χρήσιμη στις μέρες μας, αφού πλέον ο κίνδυνος να αντικατασταθεί η ανθρώπινη γλώσσα με τη γλώσσα της μηχανής, να εκφράζονται δηλαδή οι άνθρωποι με στερεότυπες μηχανικές κωδικοποιημένες εκφράσεις, είναι πλέον πολύ πιο άμεσος απ' όσο θα μπορούσε κανείς να πιστέψει. Αρκεί να διατρέξει κανείς τα διάφορα μέσα δικτύωσης και να παρατηρήσει προσεκτικά όλες εκείνες τις διαφημίσεις που υπόσχονται σε μελλοντικούς συγγραφείς τη σύνταξη εργασιών πάνω στο θέμα της αρεσκείας τους. Προτείνουν μάλιστα και την έκδοση βιβλίων με θέματα τα οποία θα αναλύσει ο υπολογιστής, το AI Chat bot και θα εκδοθούν με το όνομα του χρήστη της μηχανής. Ο κίνδυνος που παραβλέπεται σε μια τέτοια διαδικασία δεν σχετίζεται με τα «πνευματικά» δικαιώματα, αλλά με την εντελώς ξένη προς τα ανθρώπινα όντα χρήση του λόγου και της γλώσσας. Ας αναλογιστούμε ότι, σε λίγα μόνο χρόνια, θα πλημμυρίσει η αγορά με χιλιάδες τέτοια σχολικά βοηθήματα, σε όλες ανεξαιρέτως τις επιστήμες, την τέχνη

Η μηχανή θα είναι σε θέση να αναλύσει τις θέσεις του Πλάτωνα στον Θεαίπτο, αλλά δεν θα μπορεί να μεταδώσει το απορητικό πνεύμα του διαλόγου.

και τη λογοτεχνία. Συμπλήματα όπου θα παρουσιάζονται συνοπτικά οι θέσεις του Πλάτωνα, του Αριστοτέλη, του Ρουσσώ και του Βολτέρου θα κατακλύσουν τις πανεπιστημιακές βιβλιοθήκες, και πλέον η μηχανική υπολογιστική γλώσσα της τεχνητής νοημοσύνης θα γίνει η κυρίαρχη γλώσσα στις ανθρώπινες κοινωνίες, επικρατώντας τον τρόπο σκέψης και εξουδετερώνοντας την επικίνδυνη πνευματικότητα και σιδηρόποτε άλλο είναι ικανό να σταθεί εμπόδιο στην απρόσκοπτη επέκταση του υλικοτεχνικού στοιχείου. Η μηχανή θα είναι σε θέση να αναλύσει τις θέσεις του Πλάτωνα στον Θεαίπτο, αλλά δεν θα μπορεί να μεταδώσει το απορητικό πνεύμα του διαλόγου.

Η «μόλυνση» της γλώσσας από την τεχνική όμως έχει ξεκινήσει

πολύ πριν την κυκλοφορία των πρώτων μηχανών επικοινωνίας και συζήτησης τεχνητής νοημοσύνης. Ήδη από το 1949, στο κείμενό για «Το ερώτημα της τεχνικής», ο Μάρτιν Χάιντεγκερ προειδοποιούσε για την ανεξέλεγκτη ανάπτυξη της υλικοτεχνικής επιστήμης και της τεχνικής, πέρα από την οποιαδήποτε δυνατότητα ελέγχου αυτής της ανάπτυξης από την ανθρώπινη συζήτηση. Στο απόλυτα ρουσσωικό ύφος κείμενο περί της τεχνικής, ο Γερμανός στοχαστής εξηγεί ότι ο υλικοτεχνικός πολιτισμός και η τεχνικο-επιστημονική πρόοδος δεν είναι σε καμία περίπτωση αποτέλεσμα της ανθρώπινης θέλησης. Η τεχνική παρουσιάζεται και επιβάλλεται πλέον στον άνθρωπο ως πεπρωμένο. Αποκομμένη από οποιαδήποτε πνευματικότητα, η νεότερη τεχνική παρουσίασε για πρώτη φορά το σκοτεινό της πρόσωπο στις μηχανές προπαγάνδας και κοινωνικής μηχανικής των ολοκληρωτικών συστημάτων και γιγαντώθηκε στις μεταπολεμικές κοινωνίες της Δύσης με την αντικατάσταση του κοινωνικού διαλόγου από τον «ξύλινο λόγο». Κάτι τέτοιο στυλιετύπηκε από πολλές μορφές τέχνης και διανοήσης, χωρίς ποτέ

να μπορέσει κανείς να αντιτρέψει την πολύ άσχημη δυναμική αυτής της αντικατάστασης. Με τα chatbot και τις εξελιγμένες ικανότητες τους πλέον τίθεται σε κίνδυνο η ίδια η γλώσσα, ως μέσον και σκοπός του διαλόγου, αλλά και έκφραση της πνευματικότητας μαζί και τρόπος σκέψης.

Στον χορό της γλωσσικής αντικατάστασης έχουν ήδη εισέλθει τα σχολεία και τα πανεπιστήμια, ως φορείς διάδοσης και μετάδοσης του πολιτισμού και του πνεύματος. Η αντικατάσταση ακολουθεί εδώ τη διπλή διαδικασία απλοποίησης-μαζικοποίησης της γνώσης. Ενώ πριν από σαράντα χρόνια διδασκόνταν σε όλες τις βαθμίδες της εκπαίδευσης πρωτότυπα έργα, σε όποια γλώσσα κι αν ήταν αυτά γραμμένα ή μεταφρασμένα, σήμερα διδάσκονται μόνο περιλήψεις και στερείς αναλύσεις. Έτσι όμως καταστρέφεται η ολότητα του έργου, από την οποία πηγάζει η μοναδική του πνευματικότητα. Για όλους αυτούς τους λόγους είναι άκρως επιτακτική ανάγκη να επιστρέψουμε στη μελέτη των σπουδαίων έργων των μεγάλων συγγραφέων του πολιτισμού μας στην ολότητά τους και όχι μέσα από μια αποσπασμα-

τική παρουσίαση των βασικών σημείων στη γλώσσα μιας μηχανής. Πρέπει οι νέες και οι νέοι να γαλουχηθούν στην πρωτότυπη γλώσσα τους για να μπηθούν στην πνευματικότητα τους. Μόνο έτσι θα μπορούν να διακρίνουν την ανθρώπινη πνευματική γλώσσα από την τεχνητή και άψυχη γλώσσα των μηχανών. Το διακύβευμα είναι ακόμη μεγαλύτερο, αν αναλογισθεί κανείς ότι η ανθρώπινη σκέψη είναι η αντανάκλαση του ανθρώπινου όντος στον καθρέπτη της γλώσσας και ότι δεν υπάρχει σκέψη εκτός της γλώσσας. Η μηχανοποίηση της γλώσσας που προκύπτει από τη διαδικασία της αντικατάστασης είναι προάγγελος μιας δυσάρεστης εξέλιξης, της μηχανοποίησης της σκέψης, η οποία δεν θα μπορεί να σκεφτεί εκτός ενός συγκεκριμένου και προκαθορισμένου πλαισίου, το οποίο θα ορίζουν οι μηχανές. Δεν υπάρχει στην τελευταία αυτή φράση καμία μεταφυσική, αλλά μόνο η διαπιστωτική ότι η μηχανοποίηση της γλώσσας οδηγεί σε απάνθρωπες κοινωνίες.

Ο κ. Παναγιώτης Χρηστάς είναι αν. καθηγητής πολιτικής και κοινωνικής φιλοσοφίας του Πανεπιστημίου Κύπρου.

Κωδικός 158 κατά της ξαπλώστρας

Ο στόχος της ισχυρής αυτοδυναμίας και η στρατηγική της Ν.Δ. για να αποφευχθεί η χαλαρή ψήφος

Του **Κ. Π. ΠΑΠΑΔΟΧΟΥ**

Στην τελική ευθεία προς την αναμέτρηση της 25ης Ιουνίου, ο Κυριάκος Μητσοτάκης ευλόγως επισημαίνει πως οι νέες κάλπες θα είναι άδειες, αποφεύγοντας να θέσει αριθμητικούς στόχους. Όμως δεν είναι τυχαίο ότι ολόένα και συχνότερα αναφέρεται στην ανάγκη επίτευξης «ασφαλούς αυτοδυναμίας».

Στην Πειραιώς αντιλαμβάνονται πλήρως πως μια οριακή κοινοβουλευτική πλειοψηφία 151-152 εδρών θα ήταν πιθανόν να αποδειχθεί πύρρειος νίκη. Δεν είναι τυχαίο ότι σε πρόσφατη συνέντευξη (στην ΕΡΤ) ο κ. Μητσοτάκης δήλωσε με σαφήνεια πως «για εμένα η αυτοδυναμία και μια ασφαλής αυτοδυναμία, όχι οριακή αυτοδυναμία – την οποία προφανώς κανείς δεν θα ήθελε, πιστεύω για λόγους που είναι απολύτως αντιληπτοί-, είναι προϋπόθεση για να μπορέσουμε να προχωρήσουμε πολύ γρήγορα τις μεγάλες αλλαγές για τις οποίες έχουμε δεσμευτεί».

Ετσι, επί της ουσίας στο «γαλάζιο» στρατόπεδο έχουν «κλειδωθεί» ως στόχος οι 158 έδρες, όσες δηλαδή είχε η Ν.Δ. κατά την πρώτη κυβερνητική θητεία της, μετά τις εκλογές του Ιουλίου του 2019. Όπως επισημαίνεται, με τη

συγκεκριμένη κοινοβουλευτική πλειοψηφία ο κ. Μητσοτάκης: – Δεν υπήρξε σε καμία φάση της τετραετίας δέσμιος εσωκομματικών ισορροπιών.

– Ήταν σε θέση να λαμβάνει άμεσα και χωρίς κραδασμούς δύσκολες αποφάσεις, με χαρακτηριστικό παράδειγμα τη μεγάλη υγειονομική κρίση, στην πρώ-

Εφόσον η επόμενη Βουλή είναι επτακομματική, για να επιτύχει η Ν.Δ. «ασφαλή αυτοδυναμία» θα χρειαστεί περίπου 40%, αφού τα κόμματα εκτός Βουλής ίσως περιοριστούν κάτω από 6%.

τη φάση της οποίας επιβλήθηκε ένα ιδιαίτερα σκληρό lockdown. – Είχε τη δυνατότητα να αντιδρά άμεσα και αποφασιστικά σε «φάουλ» βουλευτών του, όπως κατέδειξε με τις διαγραφές αρχικά του Κ. Μπογδάνου για τις αντικομμουνιστικές αναφορές του και στη συνέχεια του Ανδρ. Πάτσου για τις επαγγελματικές του δραστηριότητες.

Με δεδομένο ότι σύμφωνα με το τελευταίο κύμα των δημοσκοπήσεων η επόμενη Βουλή μπορεί να είναι επτακομματική – με τη συμμετοχή της Πλεύσης Ελευθερίας της Ζωής Κωνσταντοπούλου και, πιθανότατα, της Νίκης –, προκειμένου η Ν.Δ. να επιτύχει τον στόχο της «ασφαλούς αυτοδυναμίας» θα χρειαστεί ένα ποσοστό στην περιοχή του 40%. Και τούτο καθώς αναμένεται να μειωθεί κατακόρυφα το άθροισμα των εκτός Βουλής κομμάτων, που στις προηγούμενες εκλογές έφθασε το 16%. Σημειώνεται πως, σύμφωνα με εκλογικούς αναλυτές, το άθροισμα των εκτός Βουλής σχηματισμών μπορεί να πέσει ακόμη και κάτω από 6%, εάν Πλεύση Ελευθερίας και Νίκη επιτύχουν την είσοδο στη Βουλή και οι ψηφοφόροι που επέλεξαν κόμματα με μικρά ποσοστά – γνωρίζοντας πλέον πως αυτά δεν έχουν καμία τύχη – στραφούν σε άλλες επιλογές μεταξύ των κοινοβουλευτικών κομμάτων ή οδηγηθούν στην αποχή.

Ο πίκυς των 2,4 εκατ.

Με βάση, λοιπόν, τα αριθμητικά δεδομένα της αναμέτρησης της 21ης Μαΐου, βασικός στόχος της Πειραιώς είναι να την ξαναψηφίσουν όσο το δυ-

νατόν περισσότεροι από τους 2.407.750 ψηφοφόρους που την επέλεξαν τότε. Ο στόχος είναι, ενδεχομένως, φιλόδοξος για δύο λόγους. Πρώτον, καθώς οι δεύτερες κάλπες στήνονται εν μέσω θέρους, υπάρχει ο κίνδυνος αυξημένης αποχής ειδικά στους νέους, όπου παρά τις αρχικές εκτιμήσεις η Ν.Δ. τελικώς υπερίσχυσε του ΣΥΡΙΖΑ.

Δεύτερον, διότι σε μια μερίδα πολιτών που δεν είναι εξοικειωμένοι με τα μυστικά του εκλογικού νόμου μπορεί να δημιουργηθεί η αίσθηση πως η αυτοδυναμία Μητσοτάκη είναι δεδομένη και άρα δεν είναι απαραίτητο να προσέλθουν στις κάλπες ή να ξαναψηφίσουν τη Νέα Δημοκρατία.

Όμως, στον αντίποδα, ακόμη και με λιγότερες ψήφους σε σχέση με τον Μάιο, το ποσοστό του 40% παραμένει ρεαλιστική προοπτική, καθώς πρέπει να επισημανθεί πως το πρόβλημα της αποχής δεν θα το αντιμετωπίσει μόνο η Ν.Δ., την οποία εξάλλου, ως πρώτο κόμμα, ευνοεί η σμίχρυνση του σώματος των ψηφοφόρων. Η «ψήφος στην ξαπλώστρα» συνιστά ακαθάρι και για τα άλλα κόμματα, πρωτίστως δε για τον ΣΥΡΙΖΑ, στην εκλογική βάση του οποίου είναι αναμενόμενο να επικρατεί απογοήτευση

μετά την εκλογική κατάρρευση της 21ης Μαΐου.

Παράλληλα, η Ν.Δ. μπορεί να ελπίζει σε πρόσθετες εισροές κάποιων ψηφοφόρων από δύο συγκεκριμένες δεξαμενές:

• Από το ΠΑΣΟΚ. Στην Πειραιώς εκτιμούν πως η μετακίνηση του Νίκου Ανδρουλάκη από το «ναί σε κυβέρνηση συ-

Στην Πειραιώς ελπίζουν σε εισροή ψηφοφόρων του ΠΑΣΟΚ που απεύχονται τρίτη κάλπη, καθώς και επαναπατρισμό όσων έστειλαν «μήνυμα διαμαρτυρίας» στις 21 Μαΐου επιλέγοντας άλλο κόμμα.

ργεργασίας χωρίς Μητσοτάκη ή Τσίπρα» στο απόλυτο και καταγορηματικό «όχι» και στην επιλογή των εδρών της αντιπολίτευσης ανεξαρτήτως αποτελέσματος, μπορεί να οδηγήσει ορισμένους από τους ψηφοφόρους του ΠΑΣΟΚ, του Μαΐου, που προτάσσουν τη σταθερότητα και απεύχονται τις τρίτες κάλπες, στην επιλογή της Ν.Δ.

• Από την Ελληνική Λύση και τη Νίκη. Όπως λέγεται, τους δύο σχηματισμούς στα δεξιά της Ν.Δ. μπορεί να επέλεξαν και πιο «πολιτικοποιημένοι» συντηρητικοί ψηφοφόροι προκειμένου – εκμεταλλευόμενοι την απλή αναλογική – να στείλουν μήνυμα διαμαρτυρίας στο «γαλάζιο» στρατόπεδο. Ως εκ τούτου, προστίθεται, μια μικρή έστω μερίδα τους είναι πιθανόν να επαναπατριστεί στο παρά ένα της κάλπης, καθώς το διακύβευμα των εκλογών της 25ης Ιουνίου είναι η διακυβέρνηση της χώρας.

Δεν είναι εξάλλου τυχαίο ότι ο κ. Μητσοτάκης, επικαλούμενος και τη στάση του ΠΑΣΟΚ, θέτει πλέον ευθέως το δίλημμα «αυτοδυναμία ή τρίτες κάλπες τον Αύγουστο». Κατά πολλούς, δε, αποτελεί σημαντικό στρατηγικό πλεονέκτημα για τη Ν.Δ. ότι προτάσσει ένα καθαρό δίλημμα στο εκλογικό σώμα, σε αντίθεση με τον ΣΥΡΙΖΑ που, εγκλωβισμένος στο ιδιαίτερα αρνητικό αποτέλεσμα του Μαΐου, αναφέρεται σε «ανατροπή των συσχετισμών» και εμφανίζεται να ταλαντεύεται μεταξύ της διεκδίκησης της πρώτης θέσης στις εκλογές και της διαμόρφωσης ενός ισχυρού αντιπολιτευτικού πόλου που θα λειτουργεί ως ανάχωμα στην αυτοδυναμία της Ν.Δ.

Ο Κυριάκος Μητσοτάκης απολαμβάνει λίγες στιγμές ηρεμίας, στο πλοίο για την Αιδηψό, σε ένα διάλειμμα από το βαρύ πρόγραμμα των περιοδειών ενόψει της 25ης Ιουνίου. Η θερινή χαλάρωση είναι πάντως αντίπαλος της Ν.Δ. στον στόχο της να εξασφαλίσει ισχυρή αυτοδυναμία και να φέρει ξανά στην κάλπη τους 2.407.750 ψηφοφόρους που την επέλεξαν τον Μάιο.

ΑΠΟΨΗ

Για το συμφέρον της Ελλάδας

Του **ΣΤΕΦΑΝΟΥ ΜΑΝΟΥ**

Τα αποτελέσματα των εκλογών της 21ης Μαΐου διαμόρφωσαν μια νέα, πρωτόγνωρη, πολιτική και κομματική πραγματικότητα. Η Νέα Δημοκρατία με 40,8% των ψήφων είναι το μόνο κόμμα που μπορεί να διεκδικήσει την εξουσία. Το δεύτερο κόμμα, ο ΣΥΡΙΖΑ, με 20,1%, έχοντας χάσει το 1/3 των ψηφοφόρων του ως αντιπολίτευση, δεν μπορεί ρεαλιστικά να ισχυριστεί ότι διεκδικεί την εξουσία. Το ίδιο ισχύει και για όλα τα άλλα κόμματα με δεδομένη την προκαταβολική κατηγορηματική τους άρνηση να συμμετάσχουν μετεκλογικά σε κυβέρνηση της Ν.Δ. Χαρακτηριστική είναι η περίπτωση του κ. Ανδρουλάκη που δήλωσε ότι ακόμη και αν η Ν.Δ.

Στις επόμενες εκλογές, η μόνη επιλογή είναι μεταξύ κυβερνησιμότητας και ακυβερνησίας. Δεν είναι «τρόπος του λέγειν», είναι οι ψυχροί αριθμοί.

έχει 149 βουλευτές, το ΠΑΣΟΚ δεν θα συμμετάσχει σε κυβέρνηση Ν.Δ., με συνέπεια τη για τρίτη φορά προσφυγή σε εκλογές.

Το συμπέρασμα. Ο ΣΥΡΙΖΑ υπήρξε κόμμα εξουσίας. Κυβέρνησε για σχεδόν 5 χρόνια. Ήταν αξιωματική αντιπολίτευση τα τελευταία 4 χρόνια. Οι εκλογές και οι δημο-

σκοπήσεις δείχνουν ότι ο λαός δεν τον εμπιστεύεται πια να κυβερνήσει. Το ΠΑΣΟΚ φοβάται να συμμετάσχει στην εξουσία. Είναι γεγονός ότι η εξουσία στα χέρια ανόπλων τενεκέδων φθείρει. Αλλά η εξουσία με σχετικά καλή διαχείριση ωφελεί. Απόδειξη, οι επιδόσεις της κυβέρνησης της Ν.Δ. Μεταξύ 2019 και 2023 βελτίωσε τα ποσοστά της. Ο σημερινός Γερμανός καγκελάριος, μολοντί σοσιαλιστής, υπηρέτησε τρία χρόνια ως υπουργός Οικονομικών στην τελευταία κυβέρνηση Μέρκελ και παλαιότερα, πάλι με Μέρκελ καγκελάριος, ως υπουργός Εργασίας. Οποιοί και αν είναι οι εγωιστικοί υπολογισμοί του ΠΑΣΟΚ, η στάση του κατατάσσει στα κόμματα που δεν διεκδικούν την εξουσία.

Μετά την ανακοίνωση των αποτελεσμάτων της 21ης Μαΐου έγραψα ένα σύντομο άρθρο στα «Νέα». Χαρακτήρισα το αποτέλεσμα θρίαμβο για τη Νέα Δημοκρατία. Επειδή, με αναλογική, συγκέντρωσε σχεδόν αυτοδυναμία βουλευτικών εδρών. Έθεσα το ερώτημα τι θα ήταν σωστό να κάνει από δω και πέρα. Μεταξύ δύο επιλογών: να αρνηθεί οποιαδήποτε συνεργασία ή να επιδιώξει συνεργασία με το ΠΑΣΟΚ, οπότε τα δύο κόμματα μαζί θα είχαν συγκεντρώσει ποσοστό μεγαλύτερο από το 50% του εκλογικού σώματος και περισσότερες από 180 βουλευτικές έδρες.

Παρά τις δυσκολίες μιας επιτυχημένης συν-εργασίας, που τις αναγνωρίζω, τάχτηκα χωρίς επι-

φύλαξη υπέρ της συνεργασίας Ν.Δ. - ΠΑΣΟΚ. Θα ήταν αυτή η συν-εργασία μια σπουδαία μεταρρύθμιση του πολιτικού μας συστήματος. Αλλωστε φανταζόμουν ότι ο κ. Μητσοτάκης θα είχε, μετά τον θρίαμβο, όση αυτοπεποίθηση χρειάζεται για να διαμορφώσει όρους συν-εργασίας αποδεκτούς από το ΠΑΣΟΚ. Αυτό νόμιζα ότι ήταν το συμφέρον της Ελλάδας.

Πρωτάνευσε όμως το κομματικό συμφέρον. Δυστυχώς.

Στις επόμενες εκλογές, της 25ης Ιουνίου, η μόνη επιλογή είναι μεταξύ κυβέρνησης της Ν.Δ. και ακυβερνησίας. Δεν είναι «τρόπος του λέγειν», είναι οι ψυχροί αριθμοί των εκλογικών αποτελεσμάτων

και όλες οι μετρήσεις της κοινής γνώμης. Την κυβερνησιμότητα εκπροσωπεί μόνο η Νέα Δημοκρατία, την ακυβερνησία όλοι οι άλλοι. Κανένα κόμμα πλην της Νέας Δημοκρατίας δεν μπορεί ρεαλιστικά να διεκδικήσει την πλειοψηφία της επόμενης Βουλής.

Σε ό,τι με αφορά, παρά τις όχι λίγες ενστάσεις μου για την πολιτεία της Νέας Δημοκρατίας, σπριζώ τη Νέα Δημοκρατία διότι δεν θέλω να κινδυνέψει ή να καθυστερήσει η κυβερνησιμότητα της Ελλάδας. Θέλω η Νέα Δημοκρατία να είναι αυτοδύναμη, μια και το ΠΑΣΟΚ αρνείται να συνεργαστεί μαζί της.

Ο κ. Στέφανος Μάνος είναι πρώην υπουργός.

Γαστρονόμος

ΚΥΡΙΑΚΗ

18/6

Η ΑΘΗΝΑ ΛΟΪΖΙΔΟΥ
ΜΑΣ ΦΤΙΑΧΝΕΙ ΓΛΥΚΑ
ΜΕ ΓΕΥΣΗ ΚΑΛΟΚΑΙΡΙ

- ΤΙΡΑΜΙΣΟΥ ΦΡΑΟΥΛΑΣ
- ΕΚΜΕΚ ΜΕ ΤΣΟΥΡΕΚΙ

ΟΙ ΜΑΚΑΡΟΝΑΔΕΣ
ΤΗΣ ΖΩΗΣ ΜΑΣ

ΣΤΟΝ ΔΡΟΜΟ

ΓΙΑ ΤΗΝ 25^η ΙΟΥΝΙΟΥ

Αλέξης Τσίπρας, πρόεδρος ΣΥΡΙΖΑ - Προοδευτική Συμμαχία

Θα περάσουν δεκαετίες για να συζητήσουμε ξανά για απλή αναλογική

Κάθε προοδευτική ψήφος σε άλλα κόμματα πέραν του ΣΥΡΙΖΑ-Π.Σ. λειτουργεί προς όφελος της Ν.Δ.

Συνέντευξη στον ΑΛΕΞΗ ΠΑΠΑΧΕΛΑ

Τη δική του ερμηνεία για το εκλογικό αποτέλεσμα δίνει αναλυτικά στη συζήτηση που είχε με την «Κ» ο πρόεδρος του ΣΥΡΙΖΑ. Ο Αλέξης Τσίπρας επιχειρεί έναν απολογισμό της τετραετίας του στην αξιωματική αντιπολίτευση, μιλάει για δικά του λάθη και εξηγεί πώς φαντάζεται την επόμενη ημέρα για το κόμμα του.

— Κύριε πρόεδρε, ήθελα να σας ρωτήσω πρώτα απ' όλα εάν έχετε καταλήξει στο γιατί ήλθε αυτό το αποτέλεσμα.

— Αν και ο χρόνος δεν ήταν αρκετός για να κάνουμε αναλύσεις σε βάθος, νομίζω ότι βγάλαμε κάποια βασικά συμπεράσματα. Ο στρατηγικός εγκλωβισμός μας στο αξιακό όραμα της απλής αναλογικής είναι μία από τις βασικές αιτίες, κατά την άποψή μας.

Δεύτερη αιτία είναι ότι δεν καταφέραμε να επικοινωνήσουμε το μήνυμά μας στους πολίτες, να εστιάσουμε δηλαδή στα επίδικα της τρέχουσας συγκυρίας, τις τετραετίες 2019-2023, και στην πρότασή μας για την επόμενη μέρα. Η συζήτηση εστιαστική στον φόβο για το μακρινό 2015.

Και μια τρίτη αιτία, ότι έλαττε αλλά σημαντική, είναι η εικόνα που έδειξε ο ΣΥΡΙΖΑ-Π.Σ. Η εικόνα εννοώ ενός κόμματος που έχει κάνει, βεβαίως, σημαντικά βήματα μπροστά, αλλά δεν κατάφερε να δημιουργήσει μια συνεκτική εικόνα. Δηλώσεις αντιφατικές, πολλές φορές δημιουργούσαν σύγχυση και έδιναν όπλα στον αντίπαλο, ο οποίος, αξιοποιώντας και την υπεροπλία του στα μέσα ενημέρωσης, κατάφερε να θέσει ως κεντρικό διακύβευμα ότι να έχουμε μια πολιτική αλλαγή, αλλά να μη γυρίσουμε ξανά πίσω στις δύσκολες εποχές της κρίσης.

Και είναι άδικο και οξυμωρο για εμάς αυτό, γιατί αυτές τις εποχές τις αφήσαμε πίσω κάρη στη δική μας προσπάθεια. Τις δύσκολες περιόδους της μνημονιακής κρίσης τις αφήσαμε πίσω κάρη στην ανάπτυξη της εμπιστοσύνης στην ελληνική οικονομία από τη δική μας κυβερνητική προσπάθεια.

— Να πάμε στο θέμα της απλής αναλογικής. Ήταν μια ιδεοληψία της Αριστεράς, ήταν μια παγίδα που είχε στήσει για τον επόμενο; Το έχετε μετανιώσει;

— Ούτε παγίδα ούτε ιδεοληψία ήταν. Ένα όραμα ήταν, όραμα δεκαετιών που το αίτημά του άγγιζε κάποτε το σύνολο του προοδευτικού χώρου. Ένα ρομαντικό, ίσως, όραμα με στόχο την αλλαγή της κουλτούρας του πολιτικού συστήματος, για πολιτική ζωή με λιγότερη τοξικότητα και περισσότερο πνεύμα συνεργασίας στη βάση των πολιτικών προγραμμάτων. Για να γίνουμε Ευρώπη. Στην Ευρώπη, σε πολλές ευρωπαϊκές χώρες υπάρχουν συστήματα απλής αναλογικής. Η πεποίθησή μας ότι οι αλαζονικές αυτοδυναμίες που βλάπτουν τις οδύνηδες σε πολλά δεινά και στη χρεοκοπία, νομίζω ότι ήταν εύστοχη πεποίθηση και διαπίστωση.

Όπως και να 'χει, δεν πετύχαμε να δημιουργήσουμε ένα κλίμα αποδοχής της πρότασής μας.

Από την άποψη αυτή, mea culpa. Η επίμονη άρνηση των υπόλοιπων προοδευτικών δυνάμεων να ανοίξει η συζήτηση για μια κυβέρνηση συνεργασίας, οδήγησε στο τέλος στην επιβεβαίωση της στρατηγικής του βασικού μας πολιτικού αντιπάλου, της Ν.Δ. και του κ. Μητσοτάκη, ο οποίος έθεσε ένα δίλημμα σαφές: Αυτοδυναμία ή περιπέτειες και σταθερότητα ή αστάθεια.

Αυτό ίσως, λοιπόν, να υπήρξε ένα πολιτικό σφάλμα, αλλά δεν μετανιώνω για τη στρατηγική επιλογή της απλής αναλογικής. Άλλοι πρέπει ήδη να έχουν μετανιώσει. Νομίζω ότι ο ελληνικός λαός, αργά ή γρήγορα, θα συνειδητοποιήσει ότι το κρίσιμο δεν είναι να ενδιφερόμαστε για το δικό μας το κωρράφι, αλλά να ενδιαφερόμαστε για το μέλλον της χώρας. Το ΚΚΕ έχει μια σταθερά αρνητική στάση σε κάθε προοπτική που μπορεί να το εμπλέξει στη συζήτηση για το πώς θα κυβερνηθεί η χώρα. Αδιαφορεί, παρότι ισχυρίζεται ότι είναι το κόμμα της εργατικής τάξης, για το τι θα ξημερώσει στην εργατική τάξη. Ίσως περιμένει τη Δεύτερα Παρουσία.

Από την άλλη, το ΚΙΝΑΛ - ΠΑΣΟΚ του κ. Ανδρουλάκη φαίνεται ότι είχε ως μοναδικό στόχο να ανακτήσει το χαμένο έδαφος στον χώρο της Τριτοκοινωνίας. Όμως, οι εσωτερικές αγωνίες της ηγεσίας του ΚΙΝΑΛ - ΠΑΣΟΚ δεν αφορούν ούτε τους πολίτες ούτε τη ζωή τους. Αυτό που ενδιαφέρει τους πολίτες είναι το μέλλον τους, το μέλλον της χώρας.

— Εάν βρεθείτε πάλι στην πλειοψηφία, θα ξαναφέρετε την απλή αναλογική;

— Η απλή αναλογική έχει υποστεί μια στρατηγική ήττα. Οπότε δεν είναι στις σκέψεις μου ή στις προθέσεις μου κάτι τέτοιο. Πρέπει να σεβαστούμε την ετοιμνογρία του ελληνικού λαού και πρέπει να συνειδητοποιήσουμε ότι όταν κάνεται ιστορικά μια ευκαιρία, πρέπει να περάσουν πολλά χρόνια, ίσως και δεκαετίες, για να αποκτήσει εκ νέου νόημα αυτή η συζήτηση.

— Θέλω να καταλάβω. Είχατε πραγματικά κάποια ρεαλιστική προσδοκία ότι θα δούλευε αυτό το πράγμα; Υπό την έννοια ότι με το ΚΙΝΑΛ και τον κ. Ανδρουλάκη είχατε μια δύσκολη σχέση. Τον λέγατε «εκβίασμο» κατά καιρούς και με τα άλλα δύο κόμματα που ήταν...

— Ο ίδιος θεωρούσε τον εαυτό του «εκβίασμο», όχι εγώ.

— Και εσείς τον είχατε αναφέρει, πάντως, κάποια στιγμή, αν θυμάμαι καλά.

— Μισό λεπτό, είναι βαριά η έκφραση. Μην αφήνουμε αυτά να πέφτουν από το τραπέζι. Δεν τον είπα «εκβίασμο». Είπα ότι επιχειρήθηκε ο εκβιασμός του και ο ίδιος το είπα αυτό.

— Να το ρωτήσω αλλιώς. Με τα άλλα δύο κόμματα, τα οποία εσείς έχετε γεννήσει ουσιαστικά, του κ. Βαρουφάκη και της κυρίας Κωνσταντοπούλου, πιστεύατε ότι θα μπορούσατε να συμμαχησείτε; Το θεωρούσατε αυτό ρεαλιστικό;

— Θεωρούσα ρεαλιστικό να υπάρξει μια κυβέρνηση, μια προοδευτική κυβέρνηση στη βάση προγραμματικών συγκλίσεων ανάμεσα στον ΣΥΡΙΖΑ και στο ΠΑΣΟΚ. Και το θεωρούσα ρεαλιστικό, διότι εάν δείτε καθ' όλη την προεκλογική περίοδο, δεν υπήρξε από την πλευρά του ΚΙΝΑΛ ούτε μία αρνητική αναφορά στο πρόγραμμα που κατέθεσε ο ΣΥΡΙΖΑ.

Προκαλέσαμε αρκετές φορές να καταθέσουν τις απόψεις τους. Να πουν πού διαφωνούν με τα 11 άρθρα, τις 11 προτάσεις που καταθέσαμε ως ένα μίνιμουμ πρόγραμμα συνεννόησης και προοπτικής για τη συγκρότηση μιας προοδευτικής κυβέρνησης.

Ενδεχομένως, να είχαν κάποιες επιπλέον προτάσεις να θέσουν, αλλά δεν εξέφρασαν κάποια ουσιαστική αντίρρηση.

Ακούστε, κ. Παπαχελά, κάποιοι λένε πως η πολιτική είναι η τέχνη του εφικτού. Για μένα η πολιτική είναι η σύνθεση ανάμεσα στο εφικτό και στο όραμα μιας καλύτερης κοινωνίας. Αυτό ήταν η στρατηγική της «προοδευτικής κυβέρνησης». Τώρα, το δίλημμα με το νέο εκλογικό σύστημα είναι Ν.Δ. ή ΣΥΡΙΖΑ-Π.Σ., θέλω να είναι συντηρητικό πρόγραμμα διακυβέρνησης ή ένα προοδευτικό πρόγραμμα διακυβέρνησης προς την κατεύθυνση της δικαίας κοινωνίας και με στόχο την ευημερία για όλους;

— Υπάρχει μια κριτική που λέει ότι τεμπέλιασε ο ΣΥΡΙΖΑ από πλευράς προγράμματος. Επίσης, δεν είχε ένα καθαρό στίγμα. Από τη μία ήταν ο Πολάκης, από την άλλη ο Χουλιαράκης. Και ότι ενδεχομένως πιστέψατε ότι, είτε με τις υποκλοπές είτε με τα Τέμπη, αυτή η κυβέρνηση θα έπεφτε. Ισχύει αυτό;

— Εντάξει, εκ των υστέρων πολλά μπορεί να ειπωθούν. Νομίζω ότι δεν τεμπέλιασε ο ΣΥΡΙΖΑ. Ο ΣΥΡΙΖΑ-Π.Σ. έχασε χρόνο και η πανδημία έπαιξε καταλυτικό ρόλο στο να χαθεί κρίσιμος χρόνος. Το timing στην πολιτική είναι πάρα πολύ κρίσιμο. Αναμφίβολα, έπρεπε να κινηθούμε πιο γρήγορα προς τις αναγκαίες αλλαγές στο κόμμα, που τελικά έγιναν, αλλά έγιναν αργά, τρία χρόνια μετά. Δεν μπορούσαμε να κάνουμε συνέδριο, δεν μπορούσαμε να κινηθούμε.

Παρ' όλα αυτά, είναι άδικο να πετάμε μαζί με τα απόβρακα και το παιδί, όπως το λέει η φράση. Διότι έγιναν αλλαγές, σοβαρές αλλαγές. Το κόμμα απέκτησε 150.000 μέλη. Μην ξεχνάτε πως ήταν ένα κόμμα 15.000 μελών. Νέα πρόσωπα αναδειχθηκαν. Συγκροτήθηκε μια δεξαμενή σκέψης, ένα think tank, με πάρα πολύ αξιόλογους ανθρώπους. Διαφοροποιήθηκε η εικόνα ότι η αριστεία ήταν στην απέναντη παράταξη και ότι εμείς είχαμε κάποιους που δεν έχουμε σχέση με την τεχνοκρατική προσέγγιση των πολιτικών ζητημάτων.

Βεβαίως, συνεχίσαμε να έχουμε αντιφάσεις στον δημόσιο λόγο και στη δημόσια εικόνα μας, όπως νομίζω ότι έχουν όλα τα μεγάλα πολυσυλλεκτικά κόμματα εξουσίας αντιφάσεις. Είναι κρίσιμο ζήτημα, πάντως, και το λέω όχι ως δικαιολογία αλλά ως ψυχρή διαπίστωση, πως οι αντιφάσεις αυτές συχνά διογκώνονταν από

«Ο στόχος μας είναι να καταθέσουμε με όσο μεγαλύτερη ευκρίνεια γίνεται το εναλλακτικό στη Ν.Δ. πρόγραμμα και να κρίνει ο ελληνικός λαός. Θα παλέψουμε μέχρι την τελευταία ψήφο», λέει ο Αλέξης Τσίπρας στον Αλέξη Παπαχελά.

Ισως να ήταν ένα πολιτικό σφάλμα, αλλά δεν μετανιώνω για τη στρατηγική επιλογή της απλής αναλογικής. Άλλοι πρέπει ήδη να έχουν μετανιώσει.

ένα μάλλον εκθριτικό, για να το πω ήπια, απέναντί μας τοπίο μέσω των ενημέρωσών.

— Μέσα ενημέρωσης και δημοσκοπήσεις. Είναι πετσωμένες όπως λέτε; Επιμένετε σε αυτό;

— Κατά τη γνώμη μου, υπάρχουν σοβαρό ζήτημα σε σχέση με τον πλουραλισμό της ενημέρωσης στη χώρα. Είναι γεγονός τούτη την ώρα ότι ο κ. Μητσοτάκης και η Ν.Δ. περιβάλλονται από μια ευρύτατη στήριξη στα μέσα ενημέρωσης και ειδικότερα στο τηλεοπτικό τοπίο. Από εκεί και πέρα, όμως, νομίζω ότι η Αριστερά οφείλει να είναι ανταγωνιστική σε όλες τις συνθήκες. Δεν είναι κάτι το οποίο αντιμετώπισαμε πρώτη φορά. Και το 2012, το 2015 είχαμε αυτή την πραγματικότητα μπροστά μας, ίσως όχι στον ίδιο βαθμό αναμφίβολα.

Σε ό,τι αφορά τις δημοσκοπήσεις. Εγώ δεν είπα ποτέ ότι οι δημοσκοπήσεις είναι πετσωμένες. Μιλούσα διαρκώς για το ειδικότερο φαινόμενο να έχουμε τόσο πολλές εταιρείες και τόσο πολλές μετρήσεις στην Ελλάδα σε σχέση με τις υπόλοιπες ευρωπαϊκές χώρες. Μιλούσα για τις δομικές δυσκολίες που έχουν οι μετρήσεις αυτές καθαυτές σε ένα ρευστό πολιτικό περιβάλλον και σε μια κοινωνία χωρίς ισχυρές πολιτικές ταυτότητες. Είδατε τα exit polls, κατέδειξαν ότι το 20% των συμπολιτών μας αποφάσισε πάνω στην κάλπη τι θα ψηφίσει. Είναι εκπληκτικό νούμερο - 1,2 εκατ. άνθρωποι αποφάσισαν πάνω στην κάλπη τι θα ψηφίσουν. Αρα υπάρχει ένα ρευστό πολιτικό περιβάλλον. Αρα η θέση που εξέφρασα και στην «Καθημερινή» προεκλογικά, ότι οι δημοσκοπήσεις δεν θα είναι αυτές που θα κρίνουν το πολιτικό αποτέλεσμα, δεν ήταν λάθος. Απλά φάνηκε ότι οι δημοσκοπήσεις έπεσαν έξω αντιστρόφως από ό,τι εμείς περιμέναμε.

— Μπλέξατε κάποια στιγμή την πραγματικότητα με την πραγματικότητα των social media, όπου έμοιαζε ο ΣΥΡΙΖΑ να έχει μια κυριαρχία; Έχει γίνει μεγάλη συζήτηση γι' αυτό.

— Η αίσθηση που είχαμε όλο το τελευταίο διάστημα μέσα από τον τρόπο που το σύνολο του εκλογικού σώματος σκέφτεται και συμπεριφέρεται. Πολλές φορές σε ξεγελούν τα social media. Όπως επίσης σε ξεγελάει η εικόνα της συσπείρωσης των δικών σου ανθρώπων, που δεν είναι αντίστοιχη με αυτήν της ευρύτερης κοινωνίας.

— Σε παρασυρεί και σε τοξικότητα ή σε οξύτητα;

— Εντάξει, δεν νομίζω ότι αυτό ήταν το κύριο χαρακτηριστικό αυτής της εκλογικής περιόδου.

— Εννοώ και πιο πριν. Αυτά τα τελευταία χρόνια, εν πάση περιπτώσει.

— Δεν θα συμφωνήσω μαζί σας. Ο ΣΥΡΙΖΑ-Π.Σ., εάν μπορεί να «κατηγορηθεί» για κάτι, είναι ότι δεν έκανε όσο έντονη αντιπολίτευση κάποιος θα ήθελε. Ο ΣΥΡΙΖΑ-Π.Σ., και κάποτε πρέπει να του αναγνωριστεί αυτό, κ. Παπαχελά, συνέβαλε πολύ περισσότερο από πολλούς άλλους στη σταθερότητα και στη δημοκρατία σε αυτήν τη χώρα. Χάρη στον ΣΥΡΙΖΑ-Π.Σ. και στις επιλογές του, η χώρα αυτή όχι μόνο στάθηκε όρθια, αλλά στάθηκε όρθια με απόλυτο σεβασμό στις αξίες της δημοκρατικής Ευρώπης, με απόλυτο σεβασμό στο Σύνταγμα μας - σε αντίθεση με άλλους. Σε συνθήκες ακραίας οικονομικής και κοινωνικής κρίσης, ο ΣΥΡΙΖΑ-Π.Σ. πέτυχε πολύ περισσότερο απ' όσο μπορούσαν να φανταστούν ακόμη και οι φίλοι του: και την αξιοπρέπεια των πολιτών να διασώσει και τις μεγάλες επιλογές που έδωσαν τη χώρα να λάβει. Είμαι περήφανος που ηγήθηκα αυτής της προσπάθειας.

— Υπάρχει ο ΣΥΡΙΖΑ και υπάρχει και το οικοσύστημα γύρω από τον ΣΥΡΙΖΑ, υπάρχουν και τα τρολ.

— Ναι, αλλά ο ΣΥΡΙΖΑ ως ΣΥΡΙΖΑ νομίζω ότι έκανε υπεύθυνα αντιπολίτευση αυτά τα τέσσερα χρόνια και στο θέμα των πυρκαγιών δεν βγήκαμε να τραβήσουμε από τα μαλλιά και να φωνάξουμε. Και στο θέμα των Τεμπών ήμασταν πάρα πολύ σοβαροί. Αναρωτιέμαι πραγματικά, εάν ήταν στη θέση μας η Ν.Δ. Αλλά αυτό είναι μια άλλη συζήτηση.

— Όχι, αλλά υπήρχαν άλλα θέματα παλαιότερα, στα οποία...

— Ας συμφωνήσουμε, κύριε Παπαχελά, στην ωμή πραγματικότητα είναι πως η τοξικότητα δεν ήταν και δεν είναι χαρακτηριστικό της αντιπολίτευσης που άσκησε ο ΣΥΡΙΖΑ - Προοδευτική Συμμαχία από το 2019 έως το 2023. Σε αντίθεση, μάλιστα, με τους αντιπάλους του την περίοδο της συμφωνίας των Πρεσπών.

— Να σας ρωτήσω για τη Ροδόπη. Υπάρχει μια κριτική και από την πλευρά της κυβέρνησης ότι ενδεχομένως ξέρετε κάποια πράγματα για κάποιες προνομιακές σχέσεις του εκεί υποψηφίου με το τουρκικό προξενείο κ.λπ. Πώς απαντάτε εσείς σε αυτό;

— Πρώτα απ' όλα θεωρώ ότι είναι εθνικά επικίνδυνο αυτό που κάνει η Ν.Δ. Και θα χαρακτηρίζα αδίστακτη αυτή την επιλογή. Για 10.000 ψήφους στη Ροδόπη, δημιουργεί ένα ζήτημα δικασμού στην τοπική κοινωνία και θυμίζει παλαιότερες εποχές, που έθεταν τη μουσουλμανική μειονότητα σε πολιορκητικό κλοιό.

Όλοι γνωρίζουμε ότι εδώ και 45 χρόνια υπάρχει μια κινητικότητα στη Θράκη από την πλευρά του τουρκικού προξενείου. Κανένα κόμμα δεν κατηγόρησε ποτέ κάποιο άλλο επειδή εξέλεξε ένα μουσουλμανικό βουλευτή.

Είναι γνωστό ότι στη Θράκη δεν εκλέγονται μόνο βουλευτές του ΣΥΡΙΖΑ-Π.Σ., εκλέγονται και βουλευτές άλλων κομμάτων. Είναι γνωστό ότι εκτός από βουλευτές εκλέγονται και περιφερειάρχες, δήμαρχοι, είναι γνωστό, και μάλιστα δημοσιεύθηκαν και φωτογραφίες τις προηγούμενες ημέρες του περιφερειάρχη της Ν.Δ., της

Έχω κάνει το χρέος μου όταν με κάλεσε η Ιστορία

NIKOS KOKKALIS

υποψήφιας μουσουλμάνας βουλευτού της Ν.Δ. σε γεύματα προεκλογικά με τον Τούρκο πρόξενο και με τους ψευτομουφτήδες. Το 2020 δημιουργήθηκε διακομματική επιτροπή για τη Θράκη, η οποία κατέληξε σε πολύ σημαντικά συμπεράσματα για την αντιμετώπιση της τουρκικής επιρροής. Αντί να ακολουθήσουμε αυτά τα βήματα, θα ανοίξουμε τώρα αυτή την αντιπαράθεση και με αυτούς τους όρους; Για εμάς η γραμμή είναι ξεκάθαρη: με την πατρίδα δεν παίζουμε. Ελπίζω να το πιστεύουν αυτό οι πολιτικοί μας αντίπαλοι.

— Πάντως, δεν είναι ότι εσείς έχετε αγγίξει κάποια στοιχεία τα οποία ενδεχομένως τέθηκαν υπ' όψιν σας, για κάποιες προνομιμακές σχέσεις του δικού σας υποψηφίου με το τουρκικό προξενείο;

— Πραγματικά, αυτές οι κυπατζδικές λογικές με βρίσκουν αντίθετο και επαναλαμβάνω ότι είναι επικίνδυνες, γιατί εάν ανοίξει αυτή η συζήτηση για το ποιος έχει και ποιος δεν έχει σχέσεις, δεν θα τελειώσουμε εδώ. Νομίζω ότι είναι πραγματικά αδιανόητο αυτό που επιχειρείται και χωρίς λόγο. Ο μόνος λόγος είναι η αλαζονεία και η έπαρση να μην υπάρχει κανένα άλλο χρώμα στον εκλογικό χάρτη την επόμενη ημέρα. Και δείχνει πολλά αυτό κατά την άποψή μου. Δείχνει τον τρόπο με τον οποίο σκέφτεται ο κ. Μητσοτάκης, και η Ν.Δ. Δεν θέλει απλά να κερδίσει τις εκλογές. Θέλει παντοδυναμία.

— Σε αυτές τις εκλογές, είναι σαφές ότι δεν θα είστε το πρώτο κόμμα. Ποιος είναι ο στόχος τώρα;

— Ο ΣΥΡΙΖΑ-Π.Σ. είναι κόμμα εξουσίας, δεν είναι κόμμα διαμαρτυρίας ούτε συμπλήρωμα της Δεξιάς, όποτε αυτή το έχει ανάγκη ή το επιθυμεί. Ο στόχος μας, λοιπόν, είναι να καταθέσουμε με όσο μεγαλύτερη ευκρίνεια γίνεται το εναλλακτικό στη Ν.Δ. πρόγραμμα διακυβέρνησης και να κρίνει ο ελληνικός λαός πώς θέλει να κυβερνηθεί. Θα παλέψουμε μέχρι το τελευταίο δευτερόλεπτο προτού κλείσει η κάλπη. Και εδώ έχει σημασία να γίνει αντιληπτό στους πολίτες πως το εκλογικό σύστημα δεν είναι απλή αναλογική αλλά ενισχυμένη, πρωτοδοτεί

με σημαντικό μόνους εδρών το πρώτο κόμμα: όποιος λοιπόν προοδευτικός πολίτης δεν θέλει να δει να εφαρμόζεται το πρόγραμμα της Ν.Δ., πρέπει να ξέρει πως ο ΣΥΡΙΖΑ-Π.Σ. είναι η μόνη ουσιαστικά δύναμη που μπορεί να αντιπαρατεθεί, να κοιτάξει στα μάτια τη Ν.Δ. Διαφορετικά, με αντικειμενικούς όρους μιλώντας, κάθε προοδευτική ψήφος σε άλλα κόμματα πέραν του ΣΥΡΙΖΑ-Π.Σ. λειτουργεί προς όφελος της Ν.Δ. Νομίζω ότι οι προοδευτικοί πολίτες θα αντιληφθούν τη σημασία αυτού του διλήμματος.

— Είχατε πει προεκλογικά σε μια συνέντευξη ότι αν η διαφορά ήταν πάνω από 6 μονάδες, θα πρέπει θεωρητικά να υπάρξουν κάποιες κυρώσεις για την ηγεσία. Εδώ είμαστε στις 20. Η επόμενη ημέρα ποια είναι;

— Τώρα έχουμε μια προτεραιότητα: να φτάσουμε στην εκλογική μάχη με τους καλύτερους δυνατούς όρους και η συζήτηση για την επόμενη ημέρα θα γίνει συντεταγμένα. Νομίζω, όμως, ότι το εκλογικό αποτέλεσμα της 21ης Μαΐου δεν μου δίνει το δικαίωμα της λιποταξίας. Όπως επίσης και η εκλογική μάχη που έχουμε μπροστά μας.

— Ο ΣΥΡΙΖΑ χωρίς Τσίπρα μπορεί να υπάρξει;

— Προφανώς θα υπάρξει, αλλά αυτό θα το αποφασίσει ο ίδιος ο ΣΥΡΙΖΑ-Π.Σ. και σε συνθήκες που θα του επιτρέπουν να βλέπει με αισιοδοξία την επόμενη ημέρα. Το να αφήσω πίσω μου μια παράταση σε εσωστρέφεια λέγοντας «βγάλτε τα πέρα μόνοι σας» είναι πολύ εγωιστικό, δεν μπορώ να το κάνω. Αισθάνομαι την υποχρέωση να μην το κάνω.

— Απ' ό,τι κατάλαβα, ωστόσο, αυτό που λέτε είναι ότι και να μην υπάρξει ουσιώδης διαφορά στο αποτέλεσμα, εσείς θα παραμείνετε πρόεδρος του ΣΥΡΙΖΑ.

— Αυτό το οποίο λέω είναι ότι δεν θα λιποτακτώ. Θα μείνω για να κρατήσω το κόμμα ζωντανό, να εγγυηθώ την ανανέωσή του, την ανασυγκρότησή του. Βεβαίως, αυτό δεν σημαίνει ότι θα είμαι για μια ζωή σε αυτή τη θέση. Αυτό σημαίνει, όμως, ότι στις δύσκολες ώρες του δεν θα το αφήσω, δεν θα το εγκαταλείψω.

“

Είναι γεγονός ότι δεν είχαμε την πλήρη εικόνα για τις κοινωνικές μετατοπίσεις και για τον τρόπο που το σύνολο του εκλογικού σώματος σκέφτεται και συμπεριφέρεται. Πολλές φορές σε ξεγελούν τα social media.

Είναι εθνικά επικίνδυνο αυτό που κάνει η Ν.Δ. Και θα χαρακτηρίζα αδιστακτη αυτή την επιλογή. Για 10.000 ψήφους στη Ροδόπη, δημιουργεί ένα ζήτημα δικασμού στην τοπική κοινωνία.

Δεν θα λιποτακτώ. Θα μείνω για να κρατήσω το κόμμα ζωντανό, να εγγυηθώ την ανανέωσή του, την ανασυγκρότησή του. Βεβαίως, αυτό δεν σημαίνει ότι θα είμαι για μια ζωή σε αυτή τη θέση.

— Στην οικονομία. Τι είναι τα δύο πράγματα τα οποία εσείς θεωρείτε σημαντικά και θα αλλάζατε σαν κυβέρνηση; Και εάν υπάρχει ένας φόβος με την αύξηση των φόρων, κυρίως στα μερίσματα, να αποθαρρυνθούν κάποιοι επενδυτές.

— Ας ξεκινήσουμε με μια παραδοχή: δεν υπάρχει αμφιβολία ότι η χώρα δεν βρίσκεται στη δυσκολία που ήταν 15 χρόνια πριν. Εντούτοις όμως συνεχίζει να κάνει έδαφος στην Ε.Ε.

Το 2007 το κατά κεφαλήν εισόδημα ήταν στο 77% του ευρωπαϊκού μέσου όρου, ενώ σήμερα βρίσκεται στο 59%. Το μεγάλο ζήτημα για την επόμενη 10ετία είναι πώς θα μπορέσει αυτό να αλλάξει. Για να μπορέσεις να ανακτήσεις το χαμένο έδαφος πρέπει να επαναφέρεις την εργασιακή κανονικότητα, τις συλλογικές συμβάσεις. Πρέπει να διαθέτεις ως χώρα ένα σχέδιο παραγωγικής ανασυγκρότησης. Το να κάνεις φοροαπαλλαγές στους πολύ ισχυρούς και πολύ πλούσιους και να έχεις φτώχεια να έχεις το 60% των εσόδων σου να προέρχονται από έμμεσους φόρους, αυτό οδηγεί σε διεύρυνση των ανισοτήτων και σε αδυναμία ουσιαστικής ανάκαμψης.

Επιπλέον, αν δεν γίνουν σημαντικές θεσμικές τομές στον τρόπο λειτουργίας του κράτους, αν δεν υπάρξει επιτάχυνση του ρυθμού απονομής δικαιοσύνης, δεν θα έχουμε παραγωγικές επενδύσεις. Θα έχουμε ενδεχομένως επενδύσεις στον τουρισμό και στο real estate. Όπως σωστά το χαρακτήρισε ο Κώστας Σημίτης, θα είναι ένας ενδοεπιδιωκτικός ομοιομορφισμός.

Τώρα, σε ό,τι αφορά τη φορολογία, δεν πρέπει να κρυβόμαστε πίσω από το δάκτυλό μας. Είναι χαρακτηριστικό των τριτοκοσμικών κρατών το τόσο μεγάλο ποσοστό των δημοσίων εσόδων τους να προέρχεται από την έμμεση φορολογία. Αν σε αυτό προσθέσουμε το γεγονός ότι στην Ελλάδα υπάρχει ένα τεράστιο κομμάτι φοροδιαφυγής και φοροαποφυγής, τότε γίνεται αντιληπτό πως τα πράγματα πρέπει να αλλάξουν σε αυτό το πεδίο.

— Απλώς, το ταμπού της φορολόγησης των αυτοαπασχολούμενων, δεν το σπάει κανείς.

— Πάμε να δούμε το θέμα αυτό. Σε ό,τι αφορά τα μερίσματα, κατ' αρχάς πρέπει να δούμε τι γίνεται στην υπόλοιπη Ευρώπη. Στην Ιρλανδία, η φορολόγηση των μερισμάτων φτάνει στο 50%. Στη Γαλλία στο 36%. Στη Γερμανία 28%, αν δεν κάνω λάθος, στο 26% βρίσκεται ο μέσος ευρωπαϊκός όρος. Η Ελλάδα και η Σλοβακία είναι οι χώρες με το χαμηλότερο ποσοστό φορολόγησης των μερισμάτων. Δεν σου δημιουργεί τον αναγκαίο δημοσιονομικό χώρο η φορολόγηση των μερισμάτων. Αλλά εδώ υπάρχει μια πολύ μεγάλη συζήτηση για το πώς μπορείς να έχεις ένα δίκαιο φορολογικό σύστημα. Το γεγονός ότι η μισθωτή εργασία φορολογείται μ' έναν συντελεστή που είναι στο 22%, 36%, 44%, ενώ το εισόδημα από τα μερίσματα φορολογείται με 5%, είναι προφανές ότι είναι άδικο.

Αυτή η συζήτηση πρέπει να ανοίξει σοβαρά. Αλλά νομίζω ότι διεξάγεται και μ' έναν τρόπο και με ευθύνη της Νέας Δημοκρατίας, που θυμίζει λίγο την προεκλογική εκστρατεία του Τραμπ: λέμε ένα ωραίο ψέμα και δεν μας νοιάζει για το ποια είναι η αλήθεια. Ένα εύπεπτο ψέμα, σαν αυτά τα οποία ανάρτησε ο κ. Θεοκάρης και ο κ. Σκέρτσος, για να μας πείσουν δηλαδή ότι δεν μένεται ο ΦΠΑ επειδή αυτό θα ευνοούσε τους εύπορους. Επειδή σε λίγες μέρες οι μαθητές θα δώσουν το μάθημα της Οικονομίας στις Παυλαδικές Εξετάσεις, ελπίζω, για να αστείευθώ, να μην παρασυρθεί κανείς από τον κ. Σκέρτσο και να γράψει κάτι τέτοιο, γιατί θα πάρει ένα ολοστρόγγυλο μηδενικό.

Ο κ. Μητσοτάκης το 2019 είχε υποσχεθεί μείωση των φορολο-

γικών συντελεστών της έμμεσης φορολογίας. Είχε πει 11%-22% ο ΦΠΑ. Σήμερα γιατί επέλεξε να διατηρήσει υψηλή την έμμεση φορολογία, ενώ όλες οι χώρες της Ε.Ε., με εξαίρεση τη Μάλτα, τη Σλοβακία και την Ελλάδα, ακολουθώντας τη συμβουλή της Κομισιόν μείωσαν τον ΦΠΑ;

Το κάνει αυτό διότι προφανώς θέλει, πρώτον, να αισθάνεται μια ασφάλεια ότι θα μπορεί να πιάσει τους δημοσιονομικούς στόχους, μια ασφάλεια όμως, η οποία διασφαλίζεται μέσα από τη λεηλασία του εισοδήματος των πολλών. Δεύτερον, το κάνει διότι μ' αυτόν τον τρόπο θέλει να δίνει αυτές τις επιδοτήσεις. Τις επιδοτήσεις που ταυτόχρονα ευνοούν κάποιους ισχυρούς, καρτέλ λέμε εμείς, στην ενέργεια, στη διύλιση και την εφοδιαστική αλυσίδα.

Όλα αυτά τα pass για το ρεύμα, το σούπερ μάρκετ και τη βενζίνη είναι επιδόματα τα οποία δεν μένουν στον πολίτη, πηγαίνουν στις εταιρείες για να διατηρούν υψηλά τις τιμές. Και βλέπουμε ένα φαινόμενο, να πέφτουν οι τιμές σε όλη την Ευρώπη, αλλά στην Ελλάδα να μην πέφτουν με τον ίδιο ρυθμό.

Η ίδια η Κομισιόν έρχεται λοιπόν σήμερα και λέει, μέχρι το τέλος του 2023 πρέπει να τελειώνουμε με τα επιδόματα. Διότι είναι ένας φαύλος κύκλος οι υψηλές τιμές στην ενέργεια, αυτοτροφοδοτούν τον πληθωρισμό. Και το ερώτημα είναι: Τι θα κάνει, ποιο είναι το σχέδιο του κ. Μητσοτάκη; Απλά θα τελειώσει με τα επιδόματα διατηρώντας και την έμμεση φορολογία υψηλή;

Τόσο στην οικονομία όσο και στο μείζον ζήτημα της δημόσιας υγείας αποκαλύπτεται ότι η Ν.Δ. έχει κρυφή ατζέντα, που δεν έχει καμία σχέση με την ωραιοποιημένη εικόνα που παρουσιάζει ο κ. Μητσοτάκης.

Αυτό θα έχει τραγικές συνέπειες.

Δεύτερο κρίσιμο ερώτημα: τι θα γίνει με τους πλειστηριασμούς πρώτης κατοικίας; Διότι αν με το πρώτο που σας περιέγραφα πριν από λίγο, με τα επιδόματα δηλαδή, δημιουργείται αναδιανομή εισοδήματος εις βάρος των πολλών προς όφελος των ισχυρών επιχειρήσεων, με το δεύτερο θα έχουμε μια πολύ μεγάλη αναδιανομή περιουσίας.

Επτακόσιες χιλιάδες ενυπόθηκα δάνεια σήμερα έχουν περάσει από τις τράπεζες στα funds. Όλοι γνωρίζουμε ότι η μόνη λύση για να μην εκπέσουν οι εγγυήσεις 19 δισ. είναι να προχωρήσουν ταχύτατα οι πλειστηριασμοί. Αυτό θα οδηγήσει σε μια εικόνα κοινωνικής αποδιάρθρωσης.

Και το τρίτο πολύ μεγάλο ζήτημα είναι οι κοινωνικές υποδομές και κυρίως στο ζήτημα της υγείας. Τον Δεκέμβριο του 2019 είχαμε συνολικά υπηρετούμετες, όχι μόνο υγειονομικό προσωπικό, γιατρούς και νοσηλευτές, αλλά και, ως το παρόν, διοικητικό προσωπικό στο ΕΣΥ, περί τους 108.000. Σήμερα έχουμε 84.000, παρά το γεγονός ότι μπήκαν στο σύστημα περίπου 20.000 νέοι. Αυτό τι σημαίνει; Αυτό σημαίνει, αν έχεις ως πούμε μια μεγάλη επιχείρηση και κάνεις το 35% του προσωπικού σου, η επιχείρηση αυτή είναι σακατεμένη.

— Γιατί λέτε ότι η Ν.Δ. έχει κρυφή προγραμματική ατζέντα;

— Κύριε Παπακελά, ζήτησα από τον κ. Μητσοτάκη να πάμε τα προγράμματα μας σε οποιονδήποτε ανεξάρτητο φορέα για κοστολόγηση και μετά να κάνουμε ένα debate επί των προγραμμάτων μας. Και τι έκαναν αυτοί που περιέφεραν πλαστό έγγραφο δήθεν κοστολόγησης από το ΓΛΚ; Αρνήθηκαν. Δεν περιμέναμε βέβαια να κάνουν κάτι

άλλο. Ας μη γελιόμαστε, το πραγματικό πρόγραμμα της Ν.Δ. είναι αυτό που κατέθεσε πριν από δυο μήνες στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή ως Μεσοπρόθεσμο μέχρι το 2026. Στο πραγματικό τους πρόγραμμα, λοιπόν, δεν περιλαμβάνεται παρά μονάχα μία από τις προεκλογικές εξαγγελίες του κ. Μητσοτάκη. Τουλάχιστον 17 δεσμεύσεις για την οικονομία, την υγεία και τη νέα γενιά που έχει κάνει σημαία η Ν.Δ. βρίσκονται στον αέρα, χωρίς καμία κοστολόγηση και εκτός Μεσοπρόθεσμου. Πρόκειται για μια πρωτοφανή απόπειρα εξαπάτησης.

Τάζουν αυξήσεις στους μισθούς των δημοσίων υπαλλήλων, αλλά με τον πληθωρισμό προβλέπεται πως οι πραγματικοί μισθοί τους θα μειωθούν! Όσον αφορά τους ιδιωτικούς υπαλλήλους, τα μαθηματικά στο Πρόγραμμα Σταθερότητας βγάδουν πως οι αυξήσεις των μέσων μισθών θα είναι ονομαστικά οι μισές από αυτές που διακηρύσσει η Ν.Δ., ενώ με πραγματικούς όρους θα ανέρχονται μόλις σε 1,3%! Ενώ οι πρωτογενείς δημόσιες δαπάνες μειώνονται σε πραγματικούς όρους κατά 1,3 δισ. Συνεπώς, τόσο στην οικονομία όσο και στο μείζον ζήτημα της δημόσιας υγείας, όπως φάνηκε και από τις ανατριχιαστικές δηλώσεις του κ. Πνευματικού, αποκαλύπτεται ότι η Ν.Δ. έχει κρυφή ατζέντα, που δεν έχει καμία σχέση με την ωραιοποιημένη εικόνα που παρουσιάζει ο κ. Μητσοτάκης και ο τερατώδης προπαγανδιστικός μηχανισμός του.

— Να ρωτήσω και κάτι προσωπικό τελευταίο: Η πολιτική μοιάζει να μην έχει τον παλμό και το συναίσθημα που είχε την περίοδο του 2012 ή του 2015. Κάποιοι λένε ότι μπορεί κι ο κόσμος να σας έχει ξε-ερωτευθεί, να έχει ξε-ερωτευθεί και την πολιτική. Εσείς, πώς το εισπράττετε αυτό; Γιατί φαντάζομαι είναι κάτι δύσκολο.

— Να σας πω κάτι: η αγάπη που εισπράττω από τον κόσμο είναι κάτι το οποίο νομίζω δεν εισπράττει άλλος πολιτικός που παρούσα στιγμή. Προφανώς, μπορεί να έχεις ένα 20% που σε ψηφίζουν και να είναι ερωτευμένοι μαζί σου, αλλά οι υπόλοιποι να σε μισούν.

Όμως, να σας εξομολογηθώ κάτι. Αισθάνομαι ότι έχω κάνει το χρέος μου όταν με κάλεσε η Ιστορία. Όταν αυτή η χώρα ήταν στα πρόθυρα της απόλυτης κατάρρευσης και έψαχνε να κρατηθεί, εγώ ήμουν εκεί, δεν δειλίασα, δεν φοβήθηκα τις ευθύνες. Κι όχι μόνον η χώρα δεν οδηγήθηκε στην απόλυτη κατάρρευση, αλλά κατάφερε να σταθεί όρθια, να βγει από τα μνημόνια, να εφαρμόσει πολιτικές για τις οποίες είχαμε περφήνει και να έχει μια πολύ σοβαρή εξέλιξη σε σχέση με τα εθνικά μας θέματα, την επίλυση μιας δύσκολης και χρόνιας διαφοράς με τους βόρειους γείτονές μας.

Θεωρώ λοιπόν ότι ως ηγέτης της χώρας έχω ήδη πετύχει σημαντικά πράγματα. Αρα, δεν έχω να βάλω κάποιο στοιχείο απέναντί στον εαυτό μου. Αισθάνομαι όμως, επαναλαμβάνω, μια υποχρέωση απέναντί στον ΣΥΡΙΖΑ-Π.Σ. Και αισθάνομαι και μια υποχρέωση απέναντί στους πολίτες: να δείξω πως κυβερνά η Αριστερά εκτός των μνημονιακών ασφυκτικών περιορισμών.

Εμείς στην Αριστερά δεν θα πτοηθούμε από ένα αρνητικό εκλογικό αποτέλεσμα. Ούτε ζήτησαν ποτέ από τον Χαρίλαο Φλωράκη να παραιτηθεί επειδή είχε ένα κακό αποτέλεσμα το ΚΚΕ, ή από τον Λεωνίδα Κύρκω.

Η Αριστερά, εξάλλου, έχει συλλογικές διεργασίες λήψης αποφάσεων. Θα γίνουν αυτές οι διεργασίες. Και σε κάθε περίπτωση θα εγγυηθώ την ανασυγκρότηση και την ανανέωση του κόμματος. Προφανώς αυτή η ανανέωση, κάποια στιγμή θα πρέπει να περιλαμβάνει κι εμένα. Αλλά το πότε θα είναι αυτή η στιγμή, θα το αποφασίσουμε συλλογικά.

ΣΤΟΝ ΔΡΟΜΟ

ΓΙΑ ΤΗΝ 25^η ΙΟΥΝΙΟΥ

Νίκος Δένδιας, υποψήφιος βουλευτής της Ν.Δ.
στον Νότιο Τομέα της Β' Αθηνών

Το άγνωστο ΤΕΙ Α ΤΕΙ με Ερντογάν στη Μαδρίτη

Να αποφύγουμε την ισχυρή αυτοδυναμία

Συνέντευξη στον ΒΑΣΙΛΗ ΝΕΔΟ

Ένα άγνωστο παρασκηνιακό τετ α τετ με τον Ρετζέπ Ταγίπ Ερντογάν κατά τη διάρκεια της συνόδου του ΝΑΤΟ στη Μαδρίτη στις 29 Ιουνίου 2022, το οποίο οδήγησε σε ενεργοποίηση διπλωματικών διαύλων για την αποφυγή κλιμάκωσης της ελληνoturκικής κρίσης αποκαλύπτει σήμερα στην «Κ» ο Νίκος Δένδιας. Ο τώως υπουργός Εξωτερικών θεωρεί ότι η νέα κυβέρνηση Ερντογάν δείχνει σημαδία βούλησης για «νέα αρχή», ωστόσο ο χρόνος θα δείξει. Τονίζει, ακόμη, ότι ενόψει της κάλπης της 25ης Ιουνίου δεν επιτρέπεται κανένας εφσασμασμός, προκειμένου να μην επαναληφθούν φαινόμενα οριακής πλειοψηφίας.

– Πώς ερμηνεύετε το αποτέλεσμα της κάλπης του Μαΐου;

– Το αποτέλεσμα της κάλπης στις 21 Μαΐου είναι μια καθαρή ψήφος εμπιστοσύνης στα πεπραγμένα της κυβέρνησης της Νέας Δημοκρατίας επί μια τετραετία, όπως και στη διαχείριση των αλληπαλλήλων κρίσεων οι οποίες συνέβησαν. Το αποτέλεσμα όμως αποδεικνύει και ότι η ελληνική κοινωνία δεν πειθείται πλέον εύκολα από τις «Σειρήνες» του λαϊκισμού και από υπεραπλουστεύσεις στην αντιμετώπιση των προβλημάτων, τα οποία όντως υπάρχουν, σε μια σειρά από τομείς. Πλέον η κοινωνία απαιτεί συγκεκριμένες προτάσεις που απευθύνονται στη λογική των πολιτών και όχι στο θυμικό τους. Σε αυτό βεβαίως συνέβαλε και η δεκαετής οικονομική κρίση με τα φαινόμενα τα οποία εξέθρεψε, από τους «αγανακτισμένους» μέχρι τη Χρυσή Αυγή, τα οποία λειτουργούν πλέον ως παράδειγμα προς αποφυγή σχετικά με μια πιθανή επανάληψή τους. Για να είμαι ειλικρινής, στο αποτέλεσμα συνετέλεσε και η αδυναμία διατύπωσης σοβαρού προγραμματικού λόγου από τον ΣΥΡΙΖΑ, ο οποίος πασιφανώς δεν μπόρεσε να προσαρμοστεί στα νέα δεδομένα.

– Σε δύο εβδομάδες έρχονται οι δεύτερες εκλογές. Φοβάστε ότι ενδεχόμενη ισχυρή αυτοδυναμία θα οδηγήσει σε αδύναμη κυβέρνηση;

– Οντως, η ανησυχία αυτή υπάρχει και αποτελεί έναν πρόσθετο λόγο για τον οποίο δεν επιτρέπεται εφσασμασμός από την πλευρά της Νέας Δημοκρατίας ενόψει της νέας κάλπης. Ουδείς θα ήθελε επανάληψη φαινομένων του 1990-1993 και του 2007-2009, με οριακή κοινοβουλευτική πλειοψηφία στην πρώτη περίπτωση και μικρή στη δεύτερη. Ο συγκεκριμένος λόγος, όμως, σε συνδυασμό και με το εκλογικό σύστημα της ενισχυμένης αναλογικής, το οποίο θα ισχύσει στις εκλογές σε δύο εβδομάδες, ευελπιστώ ότι θα είναι ένα ισχυρό κίνητρο τόσο για τα στελέχη της Νέας Δημοκρατίας όσο και για τους ψηφοφόρους μας, σχετικά με την επίτευξη του βέλτιστου αποτελέσματος και την ευρύτερη δυνατή κοινοβουλευτική πλειοψηφία.

– Θεωρείτε θεμιτό τον ισχυρισμό της αντιπολίτευσης ότι η Ν.Δ. δεν πρέπει να είναι παντοδύναμη;

– Οιοσδήποτε ισχυρισμός στην προεκλογική περίοδο είναι κατανοητός και εξηγήσιμος, ιδίως όταν έχει προηγηθεί πρόσφατα μια μεγάλη εκλογική ήττα. Αυτό όμως δεν σημαίνει και ότι είναι αληθινός. Ακόμη και μεγαλύτερα ποσοστά αν αποσπάσει η Νέα Δημοκρατία στις εκλογές αυτές, δεν θα είναι η πρώτη φορά που θα έχει συμβεί αυτό μεταπολιτευτικά. Σας υπενθυμίζω το «θηριώδες» 54% που απέσπασε η Νέα Δημοκρατία το 1974, αλλά και το 48% του ΠΑΣΟΚ το 1981. Ο κοινοβουλευτικός έλεγχος άλλωστε και η λειτουργία του πολιτεύματος δεν επηρεάζονται από τους συσχετισμούς μεταξύ των πολιτικών δυνάμεων. Αντίσυνεπώς ο ΣΥΡΙΖΑ να αναλώνεται σε άστοχες υπερβολές και παρομοιώσεις περί «Ορμπαν» κ.λπ., είναι προτιμότερο να κάνει την αυτοκριτική του και να αναλύσει

μπορεί να οδηγήσει σε ουσιαστικά αποτελέσματα;

– Εύχομαι και ελπίζω το παράθυρο ευκαιρίας που δημιουργήθηκε στις σχέσεις μας με την Τουρκία, μετά την επίσκεψή μου στις σεισμιόπληκτες περιοχές, να παραμείνει ανοικτό. Υπάρχουν βεβαίως αντικειμενικά προβλήματα τα οποία ουδείς μπορεί να παραβλέψει, όπως η ανυπόστατη θεωρία της «Γαλάζιας Πατρίδας», η οποία έχει «εμπότισει» ένα τμήμα του τουρκικού κατεστημένου. Αυτό το οποίο χρειάζεται η Τουρκία είναι η αλλαγή υποδείγματος και να δει καθαρά ποιο είναι το συμφέρον της σε σχέση με την Ελλάδα. Σε ό,τι μας αφορά, αυτό το οποίο έχω προτείνει είναι να διατηρήσουμε ανοικτές θύρες στον διάλογο με την Τουρκία. Σε κάθε περίπτωση, βεβαίως, έχουμε καταστήσει σαφές ποιο είναι το πλαίσιο της συζητήσεως: η μία και μοναδική διαφορά μας, για υφαλοκρηπίδα και ΑΟΖ. Να σας υπενθυμίσω επίσης ότι η κυβέρνηση της Νέας Δημοκρατίας έδωσε απαντήσεις όπου

«Για τη Νέα Δημοκρατία, που είναι ένα μεγάλο λαϊκό κόμμα, κανείς δεν μένει πίσω ούτε χαρίζουμε την ευαισθησία για την προστασία των ασθενέστερων στην Αριστερά. Οσον αφορά τα λάθη της κυβέρνησης, προφανώς και έχουν γίνει. Οφείλουμε πάντα να αποδεικνύουμε ότι μαθαίνουμε από αυτά, όπως είμαι βέβαιος ότι θα αποδείξουμε και με τη νέα διακυβέρνηση της Νέας Δημοκρατίας», λέει ο Νίκος Δένδιας.

Η Νέα Δημοκρατία ισχυρή εντολή διακυβέρνησης ζητάει. Δεν ζητάει «λευκή επιταγή». Θα συνεχίσει να λογοδοτεί στο Κοινοβούλιο και στους πολίτες.

γιατί οι ψηφοφόροι τον αποδοκίμασαν εμπράκτως στις 21 Μαΐου. Το «σκιάχτρο» μιας «παντοδύναμης Νέας Δημοκρατίας» δεν φοβίζει σήμερα. Η Νέα Δημοκρατία ισχυρή εντολή διακυβέρνησης ζητάει. Δεν ζητάει «λευκή επιταγή». Θα συνεχίσει να λογοδοτεί στο Κοινοβούλιο και στους πολίτες για τα πεπραγμένα της, όπως επιβάλλεται από τη συνταγματική τάξη.

– Σας προβληματίζει η απουσία ισχυρής αξιωματικής αντιπολίτευσης;

Αυτό το οποίο χρειάζεται η Αγκυρα είναι η αλλαγή υποδείγματος και να δει καθαρά ποιο είναι το συμφέρον της σε σχέση με την Ελλάδα.

και όποτε χρειάστηκε και κινήθηκε με αυτοπεποίθηση στα εθνικά μας θέματα.

– Από όλες τις φάσεις της ελληνoturκικής κρίσης, ποια θεωρείτε ότι ήταν η πιο επικίνδυνη στα χρόνια σας στο υπουργείο Εξωτερικών;

– Είναι αλήθεια ότι υπήρξαν αρκετές περιπτώσεις δυνητικά επικίνδυνες για κλιμάκωση επί του πεδίου με την Τουρκία, οι οποίες άλλοτε είδαν το φως της δημοσιότητας και άλλοτε όχι. Αν έπρεπε να επιλέξω συγκεκριμένο περιστατικό με χαρακτηριστικά κινδύνου, αυτό θα ήταν η έξοδος του τουρκι-

– Η αλήθεια είναι ότι η χώρα χρειάζεται εξίσου –και δεν είναι αντιφατικό στην πραγματικότητα– μια ισχυρή κυβέρνηση και μια ισχυρή αντιπολίτευση. Ο όρος «ισχυρή», όμως, δεν συναρτάται κατ' ανάγκη με το ποσοστό της στις εκλογές ή με την κοινοβουλευτική ως κίνητρο καλύτερης απόδοσης και για την κυβέρνηση. Σε αντίθεση, όμως, με το τι συμβαίνει στο δικό μας κόμμα, δεν μπορούμε να έχουμε λόγο στο εσωτερικό των άλλων κομμάτων. Είναι δικό τους έργο να κάνουν την αυτοκριτική τους και να κάνουν τις αναγκαίες αναπροσαρμογές στα του οίκου τους.

– Ποιες πιστεύετε ότι πρέπει να είναι οι προτεραιότητες της επόμενης τετραετίας; Ποια λάθη θα θέλατε να διορθωθούν;

– Η μεταρρύθμιση του κράτους αδιαμφισβήτητη πρέπει να συνεχιστεί ώστε να μην αποτελέσει τροχοπέδη στην οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη, όπως επίσης πρέπει να δοθεί έμφαση σε μια σειρά από τομείς που άπτονται της καθημερινότητας των πολιτών, όπως, μεταξύ άλλων, στην

κου ερευνητικού πλοίου «Ορούτς Ρέις» για σεισμολογικές έρευνες τον Αύγουστο του 2020, όταν και πραγματικά βρεθήκαμε στα όρια πολεμικής σύρραξης με την Τουρκία. Δεν σας κρύβω ότι όταν πληροφορηθήκαμε στο υπουργείο Εξωτερικών, στο υπουργείο Εθνικής Αμυνας και στο ΓΕΕΘΑ ότι συγκρούστηκαν μεγάλες μονάδες του Πολεμικού Ναυτικού των δύο χωρών, υπήρχε μεγάλη αβεβαιότητα για το τι θα επακολουθούσε. Τα στελέχη του Πολεμικού Ναυτικού μας ενήργησαν με ψυχραιμία, αλλά το περιστατικό ήταν και μια απόδειξη ότι ο κίνδυνος «ατυχήματος» ελλοχεύει, ιδίως σε περιόδους μακροχρόνιας έντασης. Παράλληλα, όμως, αποδείχθηκε με την ίδια κρίση και ότι η Ελλάδα είχε θέσει ξεκάθαρα τις «κόκκινες γραμμές» της.

Μια άλλη στιγμή επίσης που δεν λησμονώ κατά την υπουργική μου θητεία, ήταν όταν μετά το «Μητσοτάκης γιοκ» του προέδρου Ερντογάν είχαν κοπεί παντελώς οι γέφυρες επικοινωνίας με την Αγκυ-

ρα, με απόλυτη ευθύνη της τουρκικής πλευράς, καθώς το μήνυμά ήταν σαφές προς όλους τους αξιωματούχους της γειτονικής χώρας. Όταν διασταυρώθηκαν τα στοιχεία, όμως, με τον Τούρκο πρόεδρο –με τον οποίο διατηρούσα γνωριμία αρκετών ετών προτού αναλάβω υπουργός Εξωτερικών– στη συνάντηση του ΝΑΤΟ στη Μαδρίτη στις 29 Ιουνίου 2022, του ζήτησα να επιτρέψει στον Μεβλούτ Τσαβούσογλου να συνομιλεί μαζί μου για θέματα στα οποία χρειαζόταν άμεση επικοινωνία, ώστε να προλάβουμε να επικοινωνήσουμε με τον ομόλογό μου στον διάδρομο πίσω από τα καθίσματα της συνόδου και συνομιλήσαμε για αρκετή ώρα. Ήταν η πρώτη επικοινωνία αξιωματούχων Ελλάδας – Τουρκίας έπειτα από μεγάλο χρονικό διάστημα, για την οποία βεβαίως ενημέρωσα τον πρωθυπουργό Κυριάκο Μητσοτάκη.

– Επί τέσσερα χρόνια ασχοληθήκατε επισταμένως με τα Δυτικά Βαλκάνια. Οι ελληνοαλβανικές σχέσεις περνούν καμπή λόγω των υποθέσεων Μπελέρη, στο Κόσοβο η κατάσταση είναι έκρυθμη, η Σερβία αποτελεί πεδίο ανταγωνισμού αντίρροπων δυνάμεων, ενώ με τη Βόρεια Μακεδονία υπάρχει μια αίσθηση παύσης μετά τη συμφωνία των Πρεσπών. Αισθάνεστε ότι ο διακηρυγμένος στόχος της ένταξης των Δυτικών Βαλκανίων στην Ε.Ε. κάποια στιγμή είναι ρεαλιστικός;

– Ο στόχος της ένταξης των Δυτικών Βαλκανίων στην Ε.Ε. είναι εφικτός υπό μία απαράβατη προϋπόθεση: να αποδεικνύουν συνεχώς τα συγκεκριμένα κράτη ότι ενστερνίζονται απολύτως τις αρχές της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Στην περίπτωση αυτή και μόνο η Ελλάδα θα είναι ένηθρος υποστηρικτής της ευρωπαϊκής προοπτικής τους. Γιατί περιστατικά όπως αυτό με τη σύλληψη Μπελέρη συνιστούν σκάνδαλο για ευρωπαϊκό κράτος.

– Πώς εξηγείτε το γεγονός ότι δείχνουν άνοδο κόμματα που εκμεταλλεύονται τα ζητήματα εξωτερικής πολιτικής, δεδομένου ότι εσείς ήσασταν επικεφαλής της ελληνικής διπλωματίας την προηγούμενη τετραετία;

– Τα συγκεκριμένα κόμματα στα οποία αναφέρεστε δεν νομίζω ότι αξιοποίησαν τα ζητήματα της εξωτερικής πολιτικής, η οποία σε όλες τις έρευνες της κοινής γνώμης τα τελευταία χρόνια καταγραφόταν σταθερά ως ένα από τα ισχυρά «ατού» της κυβέρνησης της Νέας Δημοκρατίας. Περισσότερο συνετέλεσε στην άνοδό τους το ότι αποτέλεσαν «απομεινάρια» ενός, της πάλης ποτέ, πανίσχυρου αντιπολιτευτικού ρεύματος.

– Αισθάνεστε ότι έκλεισε ο κύκλος σας στο ΥΠΕΞ;

– Κατανώ το εύλογο δημοσιογραφικό ενδιαφέρον, κύριε Νέδο, αλλά στο ερώτημά σας δεν μπορώ δυστυχώς να απαντήσω ούτε και να υπονοήσω το παραμικρό. Στην περίπτωση αυτή θα απαντούσα σε ένα ερώτημα το οποίο μόνο ο πρωθυπουργός έχει δικαίωμα να μου απευθύνει, στην περίπτωση που το κρίνει σκόπιμο. Τότε και μόνον έχω το δικαίωμα να τοποθετηθώ από την πλευρά μου επί του συγκεκριμένου ερωτήματος.

Τα φονικά μυστικά του Δνειπερου

Η κατάρρευση του φράγματος τη στιγμή που άρχιζε η ουκρανική αντεπίθεση προμηνύει ένα άγριο καλοκαίρι

Του ΠΕΤΡΟΥ ΠΑΠΑΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ

Στους επτά μήνες που μεσολάβησαν από την προέλαση του ουκρανικού στρατού στη Χερσώνα, το μέτωπο του πολέμου παρέμεινε λίγο-πολύ στάσιμο. Η χθεμερινή επίθεση των Ρώσων στις ανατολικές περιοχές του Ντονμπάς βασικά απέτυχε και τα πολύ περιορισμένα κέρδη, με κυριότερη την άλωση του Μπαχμούτ, δεν άλλαξαν τη μεγάλη εικόνα. Ωστόσο την περασμένη εβδομάδα ο ιστορικός χρόνος επιταχύνθηκε αλματώδως. Την Κυριακή ξεκίνησε, σύμφωνα με αναφορές Αμερικανών αξιωματούχων, η από καιρό αναμενόμενη ουκρανική αντεπίθεση, αν και το Κίεβο επιμένει για ευνότους λόγους να την καλύπτει, όσο γίνεται, με πέπλο μυστικότητας. Δύο ημέρες αργότερα, κατέρρευσε το πελώριο υδροηλεκτρικό φράγμα του Δνειπερου στη Νόβα Καχόβκα, προκαλώντας τη μεγαλύτερη οικολογική και οικονομική καταστροφή στην περιοχή ύστερα από το πυρηνικό ατύχημα του 1986 στο Τσερνόμπιλ. Μια εξέλιξη που μας προειδοίζει για ένα άγριο καλοκαίρι, με την αποφασιστική σύγκρουση, που θα κρίνει το μέλλον της Ουκρανίας, της Ρωσίας και της ευρωπαϊκής αρχιτεκτονικής ασφάλειας, να φτάνει στα άκρα.

Ο Βολοντιμίρ Ζελένσκι υποστήριξε ότι οι Ρώσοι ανατίναξαν το φράγμα για να εμποδίσουν την ουκρανική αντεπίθεση, κάνοντας λόγο για έγκλημα πολέμου. Στο ίδιο μήκος κύματος κινήθηκε ο γενικός γραμματέας του ΝΑΤΟ, Γενς Στόλτενμπεργκ, ενώ ισχυρά κράτη της Συμμαχίας εξέφρασαν, σε πιο επιφυλακτικούς τόνους, υποψίες για ρωσικό δάκτυλο. Και μόνο η χρονική σύμπτωση της καταστροφής με την έναρξη της ουκρανικής αντεπίθεσης καθιστά εύλογη την υπόθεση ότι οι Ρώσοι θέλησαν να ασφαλισουν χωρίς απώλειες ένα μεγάλο κομμάτι του μετώπου. Επειτα, το εν λόγω φράγμα σχεδιάστηκε επί Στάλιν και ολοκληρώθηκε επί Χρουστσόφ με προδιαγραφές ώστε να αντέξει ακόμη και σε πυρηνική επίθεση. Επομένως, θα ήταν πάρα πολύ δύσκολο να ανατιναχθεί χωρίς την πυροδότηση ισχυρότατων εκρηκτικών στο εσωτερικό του υδροηλεκτρικού σταθμού, τον οποίο ήλεγχαν μέχρι την περα-

Ουκρανός στρατιώτης συμμετέχει σε επιχείρηση διάσωσης πληγέντων από την κατάρρευση του φράγματος στον Δνειπερο και ταυτόχρονα απολαμβάνει το ταίγριο του. Το ποιος ευθύνεται και ποιος έχει όφελος από το χάος που προκλήθηκε παραμένει ακόμη θολό, όμως ίσως φανεί από τις κινήσεις στα μέτωπα του πολέμου.

σμένη Τρίτη οι Ρώσοι. Την εκδοχή αυτή ενίσχυσαν δορυφορικές εικόνες των Αμερικανών και σειсмоγραφικές αναλύσεις των Νορβηγών, που πιστοποιούν μεγάλη έκρηξη στην περιοχή του φράγματος την ώρα της κατάρρευσης.

Το πρόσφατο παρελθόν, όμως, επιβάλλει μια κάποια περισκεψη. Τον περασμένο Σεπτέμβριο, αξιωματικοί και μέσα ενημέρωσης της Δύσης βιάστηκαν να ενοχοποιήσουν τη Ρωσία για το σμποτάζ στους αγωγούς Nord Stream 2, στη Βαλτική. Ωστόσο την περασμένη Τρίτη η Washington Post ανέφερε ότι οι αμερικανικές μυστικές υπηρεσίες γνώριζαν, ήδη από τον Ιούνιο του 2022, ουκρανικό σχέδιο για ανατίναξη του Nord Stream 2 από εξαμελή ομάδα κομάντος.

Ποιος ωφελείται;

Το κλασικό ερώτημα του Κικέρωνα «qui bono?» (ποιος ωφελείται;) επιδέχεται εν προκειμένω περισσότερες από μία απαντήσεις. Όπως ανέφερε την Πέμπτη ο Ουκρανός κυβερνήτης της Χερσώνας, το 68% των εδαφών που πλημμύρισαν βρίσκεται στην

Ο Ζελένσκι κατηγορεί τους Ρώσους για έγκλημα πολέμου, η Μόσχα μίλησε για ουκρανική ενέργεια με στρατηγικά οφέλη και κάποιοι αναλυτές δεν αποκλείουν το ενδεχόμενο του λάθους.

υπό ρωσικό έλεγχο ανατολική όχθη του Δνειπερου και μόνο το 32% στην απέναντι, ουκρανική περιοχή – κάτι απολύτως αναμενόμενο, καθώς η κλίση του εδάφους είναι κατηφορική προς τη ρωσική πλευρά. Μία ημέρα νωρίτερα, Ουκρανός αξιωματικός είχε δηλώσει στο CNN ότι πολλοί Ρώσοι στρατιώτες παρασύρθηκαν από την πλημμυρίδα και πνίγηκαν. Επιπλέον, οι συνέπειες της καταστροφής θα είναι βαρύτερες για την Κριμαία, που προσαρτήθηκε από τη Ρωσία το 2014 και εξασφάλιζε το 85% των αναγκών της σε υδροδότηση από το εν λόγω φράγμα. Τέλος, το πέρας του Δνειπερου στην πε-

ριοχή της Χερσώνας είναι η πιο επικίνδυνη, για τους Ουκρανούς, διαδρομή στο πλαίσιο της υπό εξέλιξη αντεπίθεσης, απόδειξη ότι στους επτά μήνες μετά την ανακατάληψη της πόλης δεν κατάφεραν να περάσουν απέναντι.

Με βάση τα παραπάνω, αξιωματικοί και σχολιαστές στη Μόσχα υποστήριξαν ότι ήταν οι Ουκρανοί εκείνοι που ανατίναξαν το φράγμα για να προκαλέσουν αναστάτωση στον ρωσικό στρατό και να ασφαλισουν τα νώτα τους στη Χερσώνα, ώστε να απελευθερώσουν δυνάμεις που θα ενισχύσουν το βορειότερο μέτωπο της Ζαπορίζια. Εκεί, δηλαδή, όπου φαίνεται ότι συγκεντρώνεται αυτές τις ώρες η κύρια ορμή της ουκρανικής αντεπίθεσης, με τη φιλοδοξία να κοπουν στα δύο οι ρωσικές δυνάμεις και να ανοίξουν δύο διάδρομοι, ένας που θα φτάνει μέχρι τη Μαριούπολη και το Μπερντιάνσκ, στην Άζοφική Θάλασσα, κι ένας που θα προσεγγίζει τη χερσόνησο της Κριμαίας.

Το ενδεχόμενο να προχωρήσουν οι Ουκρανοί σε τακτική «πλημμυρισμένους γης» ώστε να αντιμετωπίσουν έναν αριθμητικά

υπέρτερο εισβολέα, δεν θα ήταν ούτε παράλογο ούτε επληψίμο. Το έκαναν οι Κινέζοι εναντίον των Γιαπωνέζων και οι Σοβιετικοί εναντίον των Γερμανών στον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο, όταν ο Στάλιν δεν δίστασε να ανατινάξει το τεράστιο φράγμα της Ζαπορίζια. Σε μικρότερη κλίμακα, η τακτική της ελεγχόμενης πλημμύρας εφαρμόστηκε σε αυτό τον πόλεμο τόσο από τους Ουκρανούς, στη μάχη του Κιέβου, όσο και από τους Ρώσους σε κανάλια της νότιας Ουκρανίας, όπως αποκάλυψε χθεσινό ρεπορτάζ της γαλλικής Le Monde.

Ενδιαφέρον έχει και το ρεπορτάζ της κάθε άλλο παρά φιλορωσικής Washington Post την περασμένη Τρίτη: «Τα αίτια της διάρρηξης του φράγματος παραμένουν ασαφή. Σε μία περίπτωση, καθώς οι ουκρανικές δυνάμεις σχεδίαζαν την αντεπίθεσή τους στη Χερσώνα, επιχειρήσαν δοκιμαστικό πλήγμα με αμερικανικούς πυραύλους HIMARS, προκαλώντας τρεις τρύπες σε υδατοφράκτη του φράγματος Νόβα Καχόβκα. Ο υποστράτηγος Αντρέι Κοβαλτσούκ, ο οποίος διηύθυνε την επίθεση στη Χερ-

σώνα, είπε στην εφημερίδα μας περί τα τέλη της περασμένης χρονιάς ότι ο σκοπός ήταν να διαπιστωθεί αν θα μπορούσαν να ανυψώσουν με ελεγχόμενο τρόπο τη στάθμη του Δνειπερου, ώστε να φράξουν τα περάσματα του αντιπάλου χωρίς να πλημμυρίσουν τα γειτονικά χωριά».

Αρκετοί ειδικοί που μίλησαν σε διεθνή μέσα δεν απέκλειαν και το ενδεχόμενο της μη σκόπιμης καταστροφής. Δορυφορικές φωτογραφίες έδειχναν ότι το φράγμα είχε υποστεί ζημιές, εν μέρει λόγω ελλειπών συντήρησης, εν μέρει λόγω βομβαρδισμών που δέχθηκε στη διάρκεια του πολέμου, ενώ το τελευταίο διάστημα η στάθμη του ποταμού είχε ανέβει επικίνδυνα, καθιστώντας το περισσότερο εύαλωτο. Αν προσθέσει κάποιος την ενδεχόμενη δευτερογενή πυροδότηση ναρκών από ατύχημα, το σενάριο της «τέλειας καταγίδας» δεν μπορεί να αποκλειστεί.

Τα νέα μέτωπα

Σε κάθε περίπτωση, η τεράστια έκταση καταστροφής στη Χερσώνα (την Πέμπτη είχαν πλημμυρίσει, σύμφωνα με τις ουκρανικές αρχές, περίπου 600 τετραγωνικά χιλιόμετρα, με το ύψος του νερού να φτάνει κατά μέσον όρο τα 5,6 μέτρα) επιδρά καταλυτικά στον χάρτη των επιχειρήσεων. Εδώ και λίγες ημέρες, σφοδρές συγκρούσεις διεξάγονται στα μέτωπα της Ζαπορίζια και του Ντονμπάς. Ενισχυμένοι με ταγκς Leopard, πυραύλους HIMARS και την αεράμυνα των Patriot, οι Ουκρανοί θα επιδιώκουν, στους επόμενους μήνες που μένουν μέχρι τις φθινοπωρινές καταιγίδες, αποφασιστικά εδαφικά κέρδη ώστε να πειθθούν οι Δυτικοί πως τα χρήματα και τα όπλα που τους παρέχουν πάντουν τόπο. Από την πλευρά τους, οι Ρώσοι είναι πολύ πιθανό να ριξουν στη μάχη την πολεμική αεροπορία τους, που μέχρι τώρα έχει μείνει σχεδόν αδρανής και ανέπαφη (από τα 1.300 μαχητικά αεροπλάνα τους καταστράφηκαν «μόνο» 82). Το ρίσκο για τις δύο χώρες, όπως και προσωπικά για τους ηγέτες τους, τον Βλαντιμίρ Πούτιν και τον Βολοντιμίρ Ζελένσκι, ανεβαίνει κατακόρυφα, αλλά εδώ που έχουν φτάσει τα πράγματα, κανείς από τους δύο δεν φαίνεται να έχει εναλλακτική λύση.

Τριγμοί μετά τη συμφωνία της Ε.Ε. για το Μεταναστευτικό

Διχάζεται η γερμανική κυβέρνηση, ενώ αναζωπυρώνεται το μέτωπο Πολωνίας - Ουγγαρίας με τις Βρυξέλλες

Της ΣΕΝΙΑΣ ΚΟΥΝΑΛΑΚΗ

Την Πέμπτη η Γερμανίδα υπουργός Εξωτερικών Ανάλενα Μπέρμποκ βρισκόταν στην Μπογκοτά της Κολομβίας, μεταξύ άλλων για να παραδώσει στη 41χρονη αντιπρόεδρο Φράνσις Μάρκες, σύμβολο των φυλετικών και φεμινιστικών αγώνων στη χώρα, βραβείο για τα δικαιώματα των γυναικών και τη δημοκρατία. Την ίδια στιγμή, όμως, το μυαλό και η καρδιά της βρισκόταν στο Λουξεμβούργο και το Βερολίνο, καθώς η «ιστορική», όπως χαρακτηρίστηκε, πλην αμφιλεγόμενης συμφωνία για το μεταναστευτικό, που συνήφθη στη συνάντηση των 27 υπουργών Εσωτερικών της Ε.Ε. υπό την προεδρεύουσα Σουηδία, έμελλε να προκαλέσει βαθύ ρήγμα στο κόμμα των Γερμανών Πρασίνων.

Εκατοντάδες στελέχη διαμαρτυρήθηκαν δημοσίως για τον συμβιβασμό, που αθετεί πλήρως τις θέσεις του οικολογικού κόμματος για τα ανθρώπινα δικαιώματα, κι εκείνη έσπευσε να τα καθυποχάσει με μια πενταεξελιγμένη επιστολή: «Ως υπουργός Εξωτερικών, Πράσινη, αλλά και σε προσωπικό επίπεδο, ο συμβιβασ-

μός μου έπεσε βαρύς». Ειδικά οι υποχρεωτικοί έλεγχοι στα εξωτερικά σύνορα, που αποτελούν «το πικρό κομμάτι» της νέας ευρωπαϊκής πολιτικής για το προσφυγικό. «Αν δεν υπήρχε συμφωνία, όμως, δεν θα μπορούσαν πλέον να διανεμηθούν οι πρόσφυγες. Οι οικογένειες και τα παιδιά από τη Συρία ή το Αφγανιστάν, που διέφυγαν από τον πόλεμο, τα βασανιστήρια και τις βαρύτερες παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων, θα κρατούσαν επί αόριστον στα εξωτερικά σύνορα χωρίς καμία προοπτική. Ένα "όχι" ή ενδεχόμενη αποχή της Γερμανίας από τη συζητούμενη μεταρρύθμιση θα προκαλούσε μεγαλύτερη οδύνη, όχι μικρότερη», ανέφερε επενθυμίζοντας τη Μόρια. Ένα από τα σημεία που προκάλεσαν την αγανάκτηση των Πρασίνων είναι η μη εξαίρεση των οικογενειών με παιδιά από τη διαδικασία ελέγχου στα σύνορα.

Η εσωκομματική αναταραχή στο δεύτερο μεγαλύτερο κόμμα του γερμανικού κυβερνητικού συνασπισμού ήταν ένας από τους λόγους που καθυστέρησε την Πέμπτη η οριστικοποίηση της συμφωνίας, όπως και

οι επιφυλάξεις της Ιταλίας για το τελικό κείμενο. Η αντίδραση Πολωνίας και Ουγγαρίας ήταν δεδομένη, αφού οι απρόθυμοι χώρες στο πλαίσιο της «ευέλικτης αλληλεγγύης» θα καλούνται να

Η Μπέρμποκ, παρότι όπως είπε «της έπεσε βαριά», υπεραμύνθηκε της συμφωνίας υπενθυμίζοντας τη Μόρια.

καταβάλλουν 20.000 ευρώ για κάθε μετανάστη που δεν θέλουν να υποδεχθούν. «Ο μηχανισμός υποχρεωτικής μετεγκατάστασης έχει καταρρεύσει ήδη μια φορά σαν πύργος από τραπουλόχαρτα. Αποδείχθηκε ανέφικτος, ζημιόγonos και ανεπαρκής για να ικανοποιήσει τις προκλήσεις», σχολίασε ο υπουργός Ευρώπης, Σζίμον Σζίνκνόφσκι, ο οποίος διακήρυξε ότι η χώρα του δεν θα αποδεχθεί την επιβολή «παράλογων πρωτοβουλιών». «Αυτό είναι απαράδεκτο, θέλουν να με-

τατρέψουν την Ουγγαρία σε μια χώρα μεταναστών», πλειοδότησε ο Σύγγρας πρωθυπουργός Βίκτορ Ορμπαν. Μιλώντας πάντως στην «Κ» και τον Βασίλη Κωστούλα, η υπουργός Μεταναστευτικής Πολιτικής της Σουηδίας, Μαρία Μάλμερ Στένεργκαρντ, επέμεινε ότι δεν πρόκειται για πρόστιμο ή αποζημίωση. «Θα είναι μία μορφή στήριξης. Νομίζω ότι κάποιες χώρες θα δουν αξία στο να συνεισφέρουν με άλλους τρόπους εκτός από την υποδοχή προσφύγων, ενώ άλλες θα τους υποδεχθούν. Η ευελιξία ήταν ένα πολύ σημαντικό στοιχείο για την υποστήριξη της πρότασης».

Οι συσχετισμοί

Συνολικά 21 χώρες υποστήριξαν τη μεταρρύθμιση, τέσσερις απείχαν (Βουλγαρία, Μάλτα, Λιθουανία και Σλοβακία) και δύο την καταψήφισαν, η Πολωνία και η Ουγγαρία. Τρία χρόνια προσαυθούσαν οι χώρες της Ε.Ε. να καταλήξουν σε συμφωνία, η πίεση του χρόνου όμως ενόψει των επικείμενων ευρωεκλογών του 2024 και της αύξησης του αριθμού των μεταναστών, κυρίως προς την Ιταλία, κατέστησε αδύνατη περαιτέρω αναβολή.

Η αυστηροποίηση έγκειται στη σκληρότερη μεταχείριση όσων προσφύγων δεν πληρούν τα κριτήρια ασύλου. Μόλις περάσουν τα σύνορα οι άνθρωποι αυτοί θα κρατούνται (ακόμη κι αν είναι οικογένειες με παιδιά) σε ελεγχόμενες εγκαταστάσεις και εντός 12 εβδομάδων θα αποφασίζεται κατά πόσον ο αιτών άσυλο έχει ελπίδες να το εξασφαλίσει. Αν όχι θα επιστρέφει άμεσα σε την οποία έχει «σχέση», δηλαδή να έχει μείνει, εγκατασταθεί ή να έχει συγγενείς εκεί. Σε μια παραχώρηση προς την Ιταλία, κάθε χώρα της Ε.Ε. ξεχωριστά έχει το ελεύθερο να αποφασίζει αν μια ξένη χώρα πληροί αυτά τα κριτήρια, σε μια προσωμοίωση της συμφωνίας με την Τουρκία, στο πλαίσιο της οποίας Σύροι πρόσφυγες κατευθύνονται από την Ε.Ε. στην Τουρκία.

Ο Αυστριακός Γκέραλντ Κνάους, ειδικός σε θέματα μετανάστευσης και ένας από τους αρχιτέκτονες της συμφωνίας Ε.Ε. - Τουρκίας, προβλέπει ότι θα υπάρξουν σοβαρά προβλήματα στην εφαρμογή της νέας πολιτικής, η οποία δύσκολα θα περιορίσει την παράτυπη μετανά-

στευση. «Το πιθανότερο σενάριο είναι πως δεν θα εφαρμοστεί ο συμβιβασμός, τα παράνομα pushbacks και η βία θα συνεχιστούν, όπως η παράτυπη μετανάστευση και οι θάνατοι στη Μεσόγειο», ανέφερε.

Μετά τη συμφωνία της Πέμπτης ανοίγει ο δρόμος για νέες ακόμη δυσκολότερες συζητήσεις με την Ευρωβουλή και την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, προκειμένου να θεσπιστεί το πακέτο μέτρων πριν από τις ευρωεκλογές του προσεχούς Ιουνίου. Μετά τη Σουηδία, το δεύτερο εξάμηνο του 2023 την προεδρία αναλαμβάνει η Ισπανία, η οποία θα ήθελε να επιλυθεί το ζήτημα στη διάρκεια της θητείας της, αφού ανήκει κι εκείνη στις χώρες πρώτης γραμμής, μαζί με την Ελλάδα και την Ιταλία. Θετική για τη χώρα μας έκρινε τη συμφωνία το ελληνικό υπουργείο Μεταναστευσης, καθώς «το νέο κείμενο δημιουργεί υποχρεωτικό μηχανισμό αλληλεγγύης, εξασφαλίζει διαρκή αποσυμφόρηση στα σύνορα και προσαρμόζει τις δεσμεύσεις του Κανονισμού Δουβλίνου στα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά των χωρών πρώτης γραμμής, όπως η Ελλάδα».

Ο Τζο Μπάιντεν κάνει ποδήλατο με άνδρες της ασφάλειάς του. Ο πρόεδρος των ΗΠΑ γυμνάζεται πέντε φορές την εβδομάδα.

Τα πυρά του Ντόναλντ Τραμπ στοχεύουν συχνά στην ηλικία του Τζο Μπάιντεν, παρότι ο ίδιος είναι μόλις 4 χρόνια νεότερος.

Ο Τζο Μπάιντεν στο Κίεβο. Το ταξίδι-αστραπή, από τη Βαρσοβία όπου βρισκόταν, έγινε με τρένο και διάρκεισε 9 ώρες.

Ο πρόεδρος και η κλεψύδρα

Ο Τζο Μπάιντεν θέλει να μείνει στον Λευκό Οίκο έως τα 86. Είναι εφικτό; Τι δείχνει η ρουτίνα του. Τι λένε τα γκάλοπ

Των **ΠΙΤΕΡ ΜΠΕΪΚΕΡ,**
ΜΑΪΚΑ ΝΤ. ΣΙΑΡ, **ΚΕΪΤΙ ΡΟΤΖΕΡΕ**
και **ΖΟΛΑΝ ΚΑΝΟ-ΓΙΑΝΓΚΣ**
THE NEW YORK TIMES

Η ρωσική επίθεση εναντίον της Πολωνίας τον περασμένο χειμώνα πυροδότησε φόβους για γενίκευση του πολέμου στην Ευρώπη. Η είδηση γνωστοποιήθηκε στον πρόεδρο Μπάιντεν στις 3 τα ξημερώματα κατά τη διάρκεια της επίσκεψής του στην Ασία.

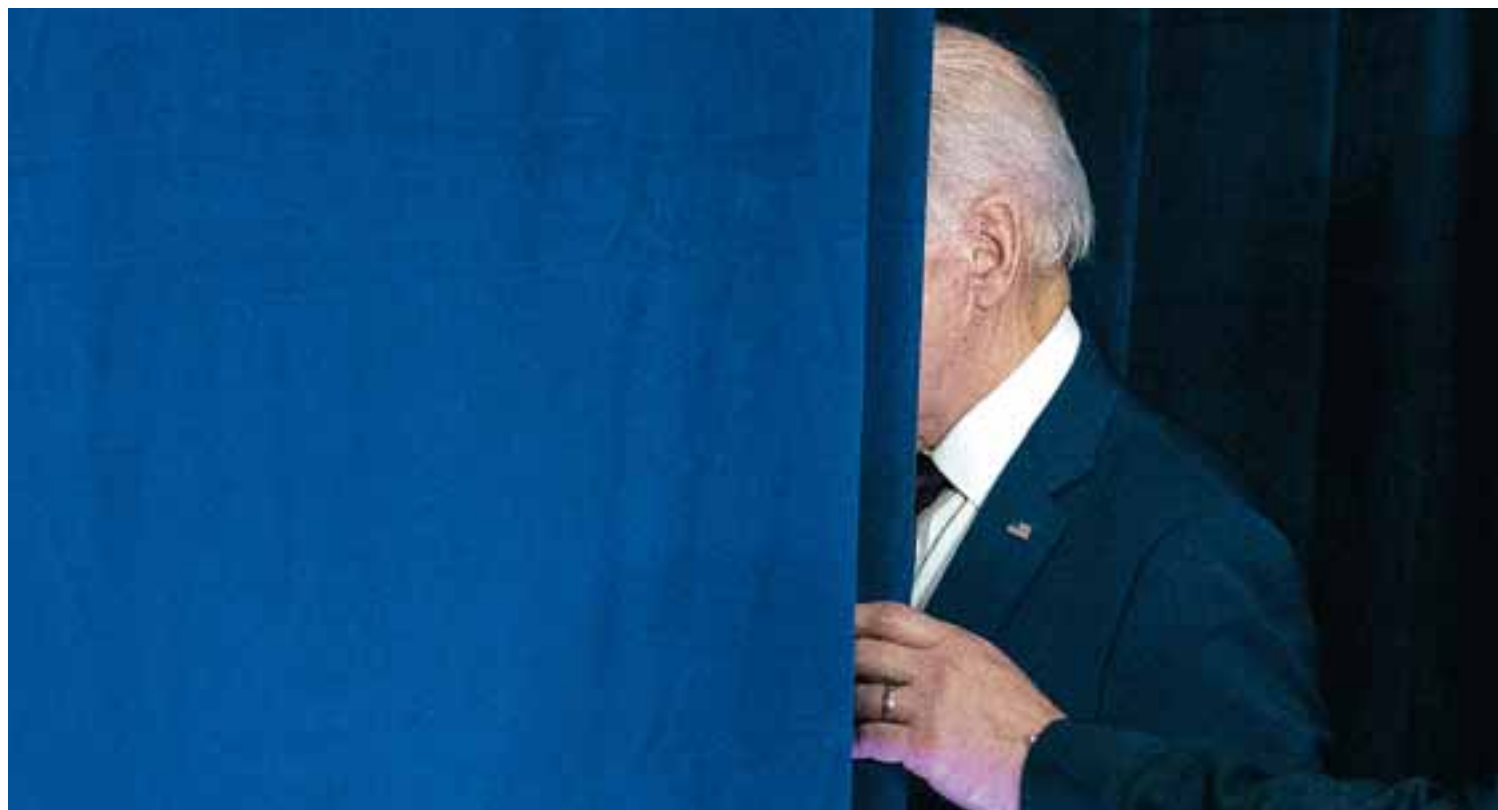
Μέσα σε λίγες ώρες, ο Μπάιντεν συναντήθηκε με υψηλόβαθμους συμβούλους του, επικοινωνώντας με τον πρόεδρο της Πολωνίας και τον γενικό γραμματέα του ΝΑΤΟ, και συγκάλεσε έκτακτη σύνοδο διεθνών ηγετών για την αντιμετώπιση της κρίσης.

Λίγες εβδομάδες νωρίτερα, βέβαια, στη διάρκεια ειδικής εκδήλωσης για τα παιδιά των υπαλλήλων του Λευκού Οίκου, βρέθηκε σε σύγχυση όταν αναφέρθηκε στα εγγόνια του. «Λοιπόν, για να δούμε. Έχω ένα στη Νέα Υόρκη, δύο στη Φιλαδέλφεια – ή μήπως τρία; Όχι, τρία, γιατί έχω μια εγγονή που είναι – δεν ξέρω. Με μπερδεύεις». Την ίδια ημέρα, αδυνατούσε να απαντήσει σε απλές ερωτήσεις, όπως ποια ήταν η τελευταία χώρα που επισκέφθηκε ή το όνομα της αγαπημένης του ταινίας.

Δύο εκδοχές του Τζο Μπάιντεν φαίνεται πως συνυπάρχουν στο πρόσωπο του ογδοντάχρονου προέδρου. Από τη μία, αυτή ενός έμπειρου πολιτικού, οξυδερκούς και σοφού, έτοιμου να σταθεί στο ύψος των περιστάσεων, ακόμη και στις πιο κρίσιμες στιγμές. Από την άλλη, αυτή ενός ανθρώπου που διανύει την ένατη δεκαετία της ζωής του, διστακτικού στο βάδισμά του, με δυσκολία στην ακοή και περιστασιακά κενά μνήμης.

Πυγή και αστάθεια

Η σύνθετη καθημερινότητα του γηραιότερου προέδρου της Αμερικής αποτυπώθηκε στο Κογκρέσο την περασμένη Πέμπτη, καθώς το σώμα επικύρωσε τη διακομματική συμφωνία που ο ίδιος ο Μπάιντεν διαπραγματεύτηκε για την αποφυγή μιας εθνικής προεκλογικής. Η νομοθεσία αυτή προωθήθηκε νοημονα από τον Μπάιντεν, κάνοντας ακόμη και τον Ρεπουμπλικανό πρόεδρο της

Ο Τζο Μπάιντεν ζητεί από τους ψηφοφόρους την επανεκλογή του τον Νοέμβριο του 2024. Ο ίδιος έχει χαρακτηρίσει τον εαυτό του «μηχανή παραγωγής γκάφας», οι σύμβουλοί του, ωστόσο, διαβεβαιώνουν πως παραμένει εξαιρετικά διορατικός, με μυαλό «κοφτερό σαν ξυράφι».

Ο Μπάιντεν είναι ένας έμπειρος πολιτικός, οξυδερκής και σοφός, αλλά και ένας άνθρωπος διστακτικός στο βάδισμα, με δυσκολία στην ακοή και περιστασιακά κενά μνήμης.

Βουλής, Κέβιν Μακάρθι, να δηλώσει πως ο Μπάιντεν ήταν «επαγγελματίας, πολύ έξυπνος και πολύ σκληρός», κατά τη διάρκεια των συνομιλιών τους. Παρ' όλα αυτά, την ίδια ημέρα, ένα βίντεο από την τελετή αποφοίτησης της πολεμικής αεροπορίας έκανε τον γύρο του Διαδικτύου. Σε αυτό ο Μπάιντεν φαίνεται να παραπατά και να πέφτει κάτω.

Ο καθένας, ανεξαρτήτως ηλικίας, μπορεί να σκοντάψει, πόσο μάλλον ένας 80χρονος. Η κατάσταση του προέδρου Μπάιντεν, αρχηγού του ισχυρότερου κράτους στον κόσμο και υποψηφίου για επανεκλογή στις εκλογές του

2024, αποτελεί όμως πηγή ανησυχίας και εγείρει ερωτήματα τόσο για τους Αμερικανούς πολίτες όσο και για τα ηγετικά στελέχη του Δημοκρατικού Κόμματος.

Εκτενείς συνεντεύξεις με δεκάδες νυν και πρώην αξιωματούχους, αλλά και με άτομα του στενού περιγύρου του Αμερικανού προέδρου, συγκροτούν μια εικόνα που βρίσκεται κάπου ανάμεσα στην καρικατούρα του αφηρημένου και εύκολα χειραγωγήσιμου ανθρώπου, που προωθούν οι Ρεπουμπλικανοί, και το πρότυπο ενός σθεναρού πλανητάρχη, που προβάλλεται από το δημοκρατικό επιτελείο. Τα γλωσσικά του λάθη δεν είναι κάτι το πρωτόγνωρο, σημειώνουν οι φίλοι του. Ο ίδιος παλεύει με το τραύλισμα όλη του τη ζωή, ενώ έχει χαρακτηρίσει εαυτόν «μηχανή παραγωγής γκάφας». Οι σύμβουλοί του, από την άλλη, διαβεβαιώνουν πως παραμένει εξαιρετικά διορατικός, με το μυαλό του να είναι «κοφτερό σαν ξυράφι».

Οχι αρχαίος, σοφός

Ο ίδιος αποδέχεται πως η ηλικία ενός πολιτικού δημιουργεί εύ-

λογα ερωτήματα, αλλά οφείλει να αντιμετωπίζεται σαν προτερήματα και όχι μειονέκτημα. «Νομίζετε πως είμαι αρχαίος;» είπε στο δείπνο των ανταποκριτών του Λευκού Οίκου τον Απρίλιο. «Εγώ λέω ότι είμαι σοφός».

Σύμφωνα με δημοσκοπήσεις, η ηλικία του προέδρου απασχολεί έντονα τους Αμερικανούς, συμπεριλαμβανομένων των Δημοκρατικών. Σε πρόσφατη έρευνα των New York Times, υποστηρικτές του Μπάιντεν εξέφρασαν την ανησυχία τους, με έναν εξ αυτών να τονίζει: «Έχω δει το κενό βλέμμα του κατά καιρούς, είτε εκφωνεί ομιλίες είτε απευθύνεται στο πλήθος. Φαίνεται να χάνει τον ειρμό της σκέψης του».

Αμηχανία για την ηλικία του Μπάιντεν επικρατεί και στους κύκλους του κόμματός του. Επιφανής Δημοκρατικός στη Wall Street, ο οποίος θέλησε να διατηρήσει την ανωνυμία του, σημείωσε ότι η ηλικία του Μπάιντεν ήταν το κύριο θέμα συζήτησης μεταξύ των δωρητών του κόμματος. Σε δείπνο πρώην Δημοκρατικών γερουσιαστών και κυβερνητών, εκ των οποίων οι

«Έχω δει το κενό βλέμμα του κατά καιρούς. Φαίνεται να χάνει τον ειρμό της σκέψης του», δηλώνει στους NY Times υποστηρικτής του Αμερικανού προέδρου.

περισσότεροι βρίσκονται στην ίδια ηλικία με τον Μπάιντεν, η πλειοψηφία συμφώνησε πως ο Αμερικανός πρόεδρος είναι πολύ ηλικιωμένος για να διεκδικήσει ξανά το χρίσμα.

Αξιωματούχοι της κυβέρνησης παραδέχονται πως ορισμένες απαιτήσεις προσαρμόζονται στις ανάγκες του ηλικιωμένου προέδρου. Οι περισσότερες δημόσιες εμφανίσεις του προγραμματίζονται για το μεσημέρι, ενώ τα Σαββατοκύριακα του παραμένουν όσο το δυνατόν πιο ελεύθερα. Η Τζένιφερ Ο' Μάλει Ντίλον, αναπληρώτρια προσώπαρχης στον Λευκό Οίκο, επιμένει πάντως ότι

το πρόγραμμα του Μπάιντεν δεν έχει υποστεί τροποποιήσεις λόγω της ηλικίας του. «Δεν έχει γίνει τίποτα περισσότερο από αυτό που συνήθίζεται για οποιονδήποτε πρόεδρο, ανεξάρτητα από την ηλικία του», εξήγησε.

Μελετώντας το πρόγραμμα του Μπάιντεν, οι New York Times διαπίστωσαν ότι έχει παρόμοιους πρώιμους ρυθμούς με τον Ομπάμα. Κανένας από τους δύο δεν έχει πραγματοποιήσει πολλές δημόσιες εκδηλώσεις πριν από τις 10 το πρωί, ποσοστό μόλις 4% για το τελευταίο έτος της θητείας του Ομπάμα και 5% κατά τα πρώτα δύο χρόνια της θητείας του Μπάιντεν. Η πραγματική διαφορά, ωστόσο, εντοπίζεται στις βραδινές τους συνήθειες. Ο Ομπάμα ήταν δύο φορές πιο πιθανό να κάνει δημόσιες εκδηλώσεις μετά τις 6 μ.μ. σε σύγκριση με τον κ. Μπάιντεν (17% έναντι 9%).

Οι συνεργάτες του Μπάιντεν φαίνεται πως περιορίζουν τις αλληλεπιδράσεις του με τα μέσα μαζικής ενημέρωσης, θέλοντας να αποφύγουν δυναμεία επιζήμια λάθη. Ο νυν πρόεδρος έχει δώσει μόλις το ένα τέταρτο των συνεντεύξεων που είχε δώσει ο Τραμπ και ένα πέμπτο των συνεντεύξεων του Ομπάμα. Εκτός από τον Αϊζενχάουερ, είναι ο πρώτος πρόεδρος μετά τον Ρούζβελτ που δεν έχει παραχωρήσει συνέντευξη στο ειδησεογραφικό τμήμα των New York Times, ενώ μαζί με τον Ρέιγκαν και τον Νίξον συμπληρώνουν την τριάδα των προέδρων με τις λιγότερες συνεντεύξεις Τύπου.

Ο Λευκός Οίκος δεν έχει επιτρέψει στον γιατρό του Μπάιντεν να συναστραφεί με τον Τύπο, όπως είθισται με όλους τους προηγούμενους προέδρους. Τον Φεβρουάριο, ο γιατρός του Λευκού Οίκου, Κέβιν Ο' Κόννορ, εξέδωσε πεντασελίδη αναφορά, στην οποία διαβεβαίωσε πως ο Μπάιντεν «είναι σε θέση να ασκήσει πλήρως τα καθήκοντά του χωρίς εξαιρέσεις και διευκολύνσεις». Στην ίδια επιστολή αναφέρεται, όμως, πως η δυσκαμψία του προέδρου στο περπάτημα είναι συνέπεια εκφυλιστικών αλλαγών στη σπονδυλική του στήλη, αποκλειστικά ως αποτέλεσμα νευρολογικής διαταραχής όπως εγκεφαλικά επεισόδια, σκληρήνωση κατά πλάκας ή νόσος του Πάρκινσον.

Ο ανταγωνισμός γήρατος με τον Τραμπ και ο αυτοσαρκασμός

Όπως συμβαίνει με άτομα της ηλικίας του, ο Μπάιντεν επαναλαμβάνει εκφράσεις και διηγήματα διαρκώς τις ίδιες ιστορίες. Παράλληλα, όμως, γυμνάζεται πέντε φορές την εβδομάδα και δεν καταναλώνει αλκοόλ. Κατά καιρούς, έχει επιδείξει εντυπωσιακή αντοχή, όπως όταν ταξίδεψε αεροπορικά στην Πολωνία και κατόπιν επιβίβαστηκε σε ένα τρένο επί εννέα ώρες για να πραγματοποιήσει μουσική επίσκεψη στο Κίεβο, όπου παρέμεινε για αρκετές ώρες, πριν από την επιστροφή του στη Βαρσοβία.

Ορισμένοι πάλι ενochλούνται από την έμφαση που δίνεται στην ηλικία του. «Ο λόγος που τίθεται αυτό το θέμα είναι πρωτίστως η συνεχής προβολή του από τα μέσα μαζικής ενημέρωσης», εξήγησε ο πρώην γερουσιαστής

Τεντ Κάουφμαν, μακροχρόνιος σύμβουλος του κ. Μπάιντεν από το Ντέλαγουερ. «Έχει καταφέρει περισσότερα από οποιονδήποτε άλλο πρόεδρο στη διάρκεια της ζωής μου», τόνισε.

Το ζήτημα της ηλικίας του Μπάιντεν δεν προέκυψε, βέβαια, τυχαία. Ο Τραμπ, ο πιθανότερος Ρεπουμπλικανός αντίπαλός του, είναι μόλις τέσσερα χρόνια νεότερος και υπήρξε ο γηραιότερος πρόεδρος στην Ιστορία μέχρι τη διαδοχή του από τον Μπάιντεν. Στη διάρκεια της θητείας του Τραμπ, η πνευματική του διαύγεια και η φυσική του κατάσταση προκαλούσαν ανησυχία.

Υστερα από παράπονα για τον υπερβολικό φόρτο εργασίας τα πρώινα, ο Τραμπ έπαψε να παρουσιάζεται στο Οβάλ Γραφείο πριν από τις 11.30. Σε επίσκε-

ψη του στη Στρατιωτική Ακαδημία στο Γουέστ Πόιντ, είχε δυσκολευτεί να κατέβει από μια μικρή σκάλα, αλλά και να σηκώσει ένα ποτήρι. Οι νοητικές του ικανότητες ήταν αυτές που είχαν εγείρει τις περισσότερες ανησυχίες. Η συμπεριφορά του ήταν ασταθής και είχε την τάση να φλυαρεί. Ειδικοί, μάλιστα, είχαν διαπιστώσει πως το λεξιλόγιό του είχε συρρικνωθεί σημαντικά από τα νεανικά του χρόνια. Συνεργάτες του αναφέρουν επίσης πως ο Τραμπ δυσκολευόταν στην επεξεργασία πληροφοριών και τη διάκριση μεταξύ γεγονότων και μυθοπλασιών.

Τα προβλήματα αυτά, ωστόσο, δεν αποδίδονται στην ηλικία του Τραμπ, ενδεχομένως εξαιτίας του πομπώδους ύφους του. Σε πρόσφατη δημοσκόπη-

ση του Reuters/Ipsos, το 73% δήλωσε ότι ο Μπάιντεν είναι πολύ μεγάλος σε ηλικία για να είναι στην εξουσία, σε σύγκριση με το 51% που είπε το αντίστοιχο για τον Τραμπ.

«Κανείς δεν είναι καλύτερος στη διατύπωση δύσκολων ερωτήσεων», υπογράμμισε η Στέφανι Φέλντμαν, γραμματέας του προσωπικού του Λευκού Οίκου. «Κάνει εξίσου σκληρές ερωτήσεις σήμερα, όπως και πριν από 10 χρόνια».

Όσοι τον συνοδεύουν σε αποστολές στο εξωτερικό εκφράζουν την έκπληξή τους για την αντοχή του. Όταν η νέα πρωθυπουργός της Ιταλίας επέμεινε για τη διεξαγωγή μη προγραμματισμένης συνάντησης στο περιθώριο της επίσκεψής του στην Πολωνία, εκείνος δέχτηκε πρό-

θεμα παρά την ήδη βεβαρημένη ατζέντα του.

Παρ' όλα αυτά, δεν παρέστη σε δείπνο με άλλους ηγέτες στην Ινδονησία πέρυσι και ξανά στην Ιαπωνία τον Μάιο. Ανθρωποι που τον γνωρίζουν χρόνια, αναφέρουν πως έχουν προσέξει μικρές αλλαγές. Όταν κάθεται, είπε ένας πρώην αξιωματούχος, ακουμπάει συνήθως το χέρι του στο τραπέζι για να συγκρατήσει το βάρος του. Μιλάει τόσο χαμηλόφωνα που είναι δύσκολο να ακουστεί, και οι συνεργάτες του φροντίζουν να υπάρχουν πάντα μικρόφωνα για τις ομιλίες του. Ο Μπάιντεν δώλεσε, πάντως, ότι ενώ μπορεί να ξεκάσει προς στιγμήν ένα όνομα ή ένα γεγονός, οι λεπτομέρειες δεν του διαφεύγουν ποτέ.

Τον τελευταίο καιρό, ο Μπάιντεν έχει επιδοθεί σε ένα συνε-

χές αυτοσαρκαστικό χιούμορ για να αποφορτίσει το θέμα, ακολουθώντας το παράδειγμα του Ρέιγκαν, ο οποίος κέρδισε την επανεκλογή του το 1984 σε ηλικία 73 ετών εν μέρει χάρη σε ένα εύστοχο σχόλιο για «τη νεότητα και την απειρία» του αντιπάλου του.

Στο δείπνο των ανταποκριτών, ο Μπάιντεν διαβεβαίωσε το ακροατήριο ότι υποστηρίζει την πρώτη τροπολογία του Συντάγματος περί ελευθερίας έκφρασης και Τύπου, και «όχι μόνον επειδή το έγραψε ο καλός μου φίλος Τζιμ Μάντισον». Και στην Ακαδημία της πολεμικής αεροπορίας, πριν από λίγες ημέρες, αστειεύτηκε πως «αφότου αποφοίτησα από το λύκειο πριν από 300 χρόνια, έκανα αίτηση στη Ναυτική Ακαδημία».

Το κύριο πράγμα για το οποίο ανησυχώ είναι πως ισχυρά συστήματα θα μπορούσαν να αποσταθεροποιήσουν τις δημοκρατίες, επειδή καταλαβαίνουν τη γλώσσα και μπορούν να τη χρησιμοποιήσουν για να αλληλεπιδράσουν μαζί μας και ενδεχομένως να μας χειραγωγήσουν.

Νομίζω ότι μία από τις μεγαλύτερες προκλήσεις είναι πώς θα κάνουμε αυτά τα συστήματα πιο αξιόπιστα. Να αποτρέψουμε την τάση που έχουν γι' αυτό που αποκαλούμε «παραισθήσεις», δηλαδή ψευδείς δηλώσεις με πολύ μεγάλη αυτοπεποίθηση.

Συνέντευξη **ΣΤΟΝ ΑΘΑΝΑΣΙΟ ΚΑΤΕΙΚΙΔΗ**

Πρόσφατα στις Ηνωμένες Πολιτείες, το ενδιαφέρον μονοπώλησε η υπόθεση ενός δικηγόρου, ο οποίος βάσιζε την υπερασπιστική γραμμή του σε προηγούμενες υποθέσεις, οι οποίες ωστόσο δεν είχαν υπάρξει. Ο δικηγόρος παραδέχθηκε πως έλαβε τις παραπομπές, στις «ανύπαρκτες» υποθέσεις, μέσω της χρήσης τεχνητής νοημοσύνης. Αυτό το περιστατικό από κοινού με άλλα θορύβησαν τους «πατέρες» της τεχνητής νοημοσύνης, ώστε να συνυπογράψουν δεύτερο κείμενο προτεραιοποίησης των κινδύνων που ελλοχεύουν από τη διείσδυση της στη ζωή μας. Ο Γιόσουα Μπέντζιο, καθηγητής στο Τμήμα Επιστήμης Υπολογιστών και Επιχειρησιακής Έρευνας του Πανεπιστημίου του Μόντρεαλ, ένας εκ των τριών «νονών» της τεχνητής νοημοσύνης, και συνυπογράφων την επιστολή, εξηγεί στην «Κ» γιατί οι άνθρωποι κινδυνεύουν από τη ραγδαία ανάπτυξη των «ευφυών» μηχανών, με ποιους τρόπους αυτές γίνονται πιο έξυπνες από τους ανθρώπους και ποιες παράμετροι πρέπει να ληφθούν υπ' όψιν κατά τη σύνταξη του ρυθμιστικού πλαισίου επίβλεψης των εταιρειών που δρουν στον τομέα της τεχνητής νοημοσύνης.

Στο πλαίσιο της συνέντευξης, ρωτήσαμε την εφαρμογή τεχνητής νοημοσύνης ChatGPT για την επιστημονική κατάρτιση του καθηγητή Μπέντζιο. Η απάντηση που λάβαμε ήταν ότι «καθ' όλην τη διάρκεια της καριέρας του, ο καθηγητής Μπέντζιο έχει λάβει πολυάριθμα βραβεία κύρους, συμπεριλαμβανομένου του βραβείου Τούρινγκ, που συχνά αναφέρεται ως «Νομπέλ Πληροφορικής», για τις θεμελιώδεις συνεισφορές του στη «βαθιά μάθηση». Και επίσης: «Ο καθηγητής Μπέντζιο διαμορφώνει το μέλλον της τεχνητής νοημοσύνης, εμπνέοντας ερευνητές, επαγγελματίες και την ευρύτερη κοινότητα να ξεκλειδώσουν τις τεράστιες δυνατότητες αυτού του πεδίου».

– Καθηγητά Μπέντζιο, θεωρείτε εκ των πρωτοπόρων της ανάπτυξης της τεχνητής νοημοσύνης, τι σας κίνησε το ενδιαφέρον;

– Γύρω στο 1986 με προσείλκυσε πολύ η έρευνα για τα «νευρωνικά δίκτυα», η οποία μέχρι τότε ήταν πολύ περιορισμένη. Η ιδέα ότι θα μπορούσαν να υπάρχουν μερικές απλές αρχές που θα μας επέτρεπαν να εξηγήσουμε τη δική μας νοημοσύνη και να κατασκευάσουμε ευφυείς μηχανές, δηλαδή σαν τους αντίστοιχους νόμους της φυσικής, αλλά για τη νοημοσύνη ήταν πολύ ελκυστική. Αυτή η ιδέα, δηλαδή, ότι θα μπορούσαν να υπάρχουν νόμοι και ότι θα μπορούσαμε να τους επιστημονίσουμε, ήταν κινητήριος για εμένα.

– Ποια βασικά πράγματα πρέπει να καταλάβουν οι άνθρωποι χωρίς εξειδίκευση για τους τρόπους λειτουργίας της τεχνητής νοημοσύνης και για ποιους πιθανούς κινδύνους πρέπει να τους προειδοποιήσουμε;

– Πρώτον, θα πρέπει να γνωρίζουν ότι η επιτυχία που έχουμε καταφέρει τα τελευταία χρόνια στην τεχνητή νοημοσύνη οφείλεται στην ικανότητα των μηχανών να μαθαίνουν. Αυτό το ονομάζουμε «μηχανική μάθηση». Έτσι, δεν προγραμματίζουμε αυτούς τους υπολογιστές να κάνουν συγκεκριμένα πράγματα ή να αντιδράσουν σε νέες καταστάσεις. Αντ' αυτού, τους προγραμματίζουμε με διαδικασίες εκμάθησης, ώστε να μπορούν να αλλάξουν τα νευρωνικά τους βάρη, δηλαδή τις συνδέσεις μεταξύ των τεχνητών νευρώνων. Αυτό σημαίνει ότι οι ικανότητες

«Οι μηχανές θα μπορούσαν να είναι πιο έξυπνες (από τον άνθρωπο). Δεν είναι ακόμη, αλλά σε ορισμένες πτυχές είναι ήδη καλύτερες από εμάς. Η πραγματική σοφία απαιτεί κατανόηση και δεν νομίζω ότι έχουν ακόμη αυτή τη δυνατότητα. Βέβαια, μπορούν να την αποκτήσουν και αυτή η ώρα ίσως να έρθει πιο γρήγορα από ό,τι περιμένουμε», λέει ο Γιόσουα Μπέντζιο.

Γιόσουα Μπέντζιο, καθηγητής στο Τμήμα Επιστήμης Υπολογιστών και Επιχειρησιακής Έρευνας του Πανεπιστημίου του Μόντρεαλ

Οι μηχανές καθρεφτίζουν τα δικά μας λάθη

Ο «νονός» της τεχνητής νοημοσύνης μιλάει για τις προσδοκίες και τους φόβους από τις ευφυείς εφαρμογές

τους δεν είναι πάντα οι αναμενόμενες. Ένα μεγάλο μέρος του σχεδιασμού τους προήλθε από την ανθρώπινη νοημοσύνη και τον ανθρώπινο εγκέφαλο.

Όσον αφορά το δεύτερο μέρος της ερώτησής σας, ποιοι είναι οι κίνδυνοι; Οι κίνδυνοι είναι ότι αν φτιάξουμε συστήματα που είναι πολύ ισχυρά, αυτά θα μπορούσαν να αξιοποιηθούν από τους ανθρώπους με πολύ καλούς ή πολύ κακούς τρόπους. Ακριβώς όπως συμβαίνει με κάθε τεχνολογία διπλής χρήσης, όσο πιο ισχυρή είναι, τόσο πιο επικίνδυνη μπορεί να γίνει, αλλά επίσης μπορεί να γίνει και χρήσιμη. Αυτός είναι ο πρώτος κίνδυνος.

Το κύριο πράγμα για το οποίο ανησυχώ είναι πως αυτά τα συστήματα θα μπορούσαν να αποσταθεροποιήσουν τις δημοκρατίες, επειδή μπορούν να καταλάβουν τη γλώσσα και μπορούν να τη χρησιμοποιήσουν για να αλληλεπιδράσουν μαζί μας και ενδεχομένως να μας χειραγωγήσουν, να μας επηρεάσουν, να μας κάνουν να αλλάξουμε την πολιτική μας άποψη. Αυτό θα μπορούσε να είναι πολύ επικίνδυνο. Ξέρετε, δεν βλέπουμε πλήρως τις λεπτομέρειες για το πώς μπορεί να συμβεί αυτό.

Πολλοί άνθρωποι συζητούν ότι χρειαζόμαστε μια ρυθμιστική νομοθεσία για να μας προστατεύσει, για παράδειγμα, να αναγκάσει τις εταιρείες να ειδοποιούν όταν

κάποια αλληλεπίδραση λαμβάνει χώρα με ένα σύστημα τεχνητής νοημοσύνης και όχι με έναν άνθρωπο, ή όταν το περιεχόμενο που βλέπετε είναι βίντεο, κείμενο ή ήχος προερχόμενο από μια μηχανή.

Ο άλλος κίνδυνος για τον οποίο ανησυχώ, ο οποίος είναι ίσως ελαφρώς πιο μακροπρόθεσμος, είναι η απώλεια του ελέγχου. Δηλαδή, ανθρώπους με πολύ καλούς ή πολύ κακούς τρόπους. Ακριβώς όπως συμβαίνει με κάθε τεχνολογία διπλής χρήσης, όσο πιο ισχυρή είναι, τόσο πιο επικίνδυνη μπορεί να γίνει, αλλά επίσης μπορεί να γίνει και χρήσιμη. Αυτός είναι ο πρώτος κίνδυνος. Το κύριο πράγμα για το οποίο ανησυχώ είναι πως αυτά τα συστήματα θα μπορούσαν να αποσταθεροποιήσουν τις δημοκρατίες, επειδή μπορούν να καταλάβουν τη γλώσσα και μπορούν να τη χρησιμοποιήσουν για να αλληλεπιδράσουν μαζί μας και ενδεχομένως να μας χειραγωγήσουν, να μας επηρεάσουν, να μας κάνουν να αλλάξουμε την πολιτική μας άποψη. Αυτό θα μπορούσε να είναι πολύ επικίνδυνο. Ξέρετε, δεν βλέπουμε πλήρως τις λεπτομέρειες για το πώς μπορεί να συμβεί αυτό. Πολλοί άνθρωποι συζητούν ότι χρειαζόμαστε μια ρυθμιστική νομοθεσία για να μας προστατεύσει, για παράδειγμα, να αναγκάσει τις εταιρείες να ειδοποιούν όταν

ευφυείς όσο εμείς, αλλά πιθανότατα θα μπορούσαμε να φτιάξουμε μηχανές που θα είναι πιο έξυπνες από εμάς.

Αυτή τη στιγμή οι μηχανές μπορούν να διαβάσουν όλα όσα έχουν γράψει οι άνθρωποι. Κανένας άνθρωπος δεν μπορεί να το κάνει αυτό, σωστά; Έτσι, μπορούν να έχουν πρόσβαση σε ένα πλήθος δεδομένων και να μάθουν από αυτό, το οποίο είναι πολύ μεγαλύτερο από αυτό που μπορούν να διαχειριστούν οι άνθρωποι.

– Πιστεύετε ότι οι μηχανές θα μπορούσαν να γίνουν πιο «σοφές» από τους ανθρώπους;

– Θα μπορούσαν να είναι πιο έξυπνες. Δεν είναι ακόμη, αλλά σε ορισμένες πτυχές είναι ήδη καλύτερες από εμάς. Η πραγματική σοφία απαιτεί κατανόηση και δεν νομίζω ότι έχουν ακόμη αυτή τη δυνατότητα. Βέβαια, μπορούν να την αποκτήσουν επειδή έχουν διαβάσει τόσο πολλά κείμενα που έχουν γράψει οι άνθρωποι και αυτή η ώρα ίσως να έρθει πιο γρήγορα από ό,τι περιμένουμε. Έτσι, αν με είχατε ρωτήσει πριν από μερικά χρόνια, θα έλεγα ότι απαιτεί πολλές δεκαετίες. Τώρα, δεν είμαι τόσο σίγουρος. Θα μπορούσα να είναι λιγότερο από μία δεκαετία. Θα μπορούσε να είναι σε μερικά χρόνια.

– Από την εμπειρία σας, τι μας

διδάσκει η χρήση της τεχνητής νοημοσύνης για τα ανθρώπινα εμπόδια και την ανθρώπινη σκέψη;

– Αυτά τα συστήματα έχουν εκπαιδευτεί διαβάζοντας πληθώρα κειμένων και μερικές φορές και εικόνες. Έτσι λειτουργούν σαν ένας καθρέφτης του τρόπου με τον οποίο σκέφτεται η ανθρωπότητα στο σύνολό της, συμπεριλαμβανομένων των προκαταλήψεων και των λανθασμένων απόψεων για τον κόσμο. Απλά επαναλαμβάνουν αυτά που έχουν διαβάσει. Αλλά δεν τα επαναλαμβάνουν λέξη προς λέξη, καταλαβαίνοντας σε κάποιο βαθμό τη λογική, το οποίο σημαίνει ότι μπορούμε να τα αντιληφθούμε ως έναν τρόπο ανάλυσης των ανθρώπων. Ομως, μερικές φορές είναι αρκετά διαφορετικά από εμάς, επειδή δεν λειτουργούν ακριβώς με τις ίδιες αρχές, όπως η βιολογία. Οπότε μπορείτε να τα θεωρήσετε σαν ένα είδος εξωγήινης νοημοσύνης. Ξαν ένα on από άλλον πλανήτη. Αλλά ταυτόχρονα είναι σε μεγάλο βαθμό ένας καθρέφτης μας, επειδή έχουν εκπαιδευτεί στον δικό μας πλανήτη.

– Αν ήσασταν σε θέση να επιβάλετε ένα σύνταγμα κανόνων που θα ρύθμιζαν το περιβάλλον λειτουργίας της τεχνητής νοημοσύνης, ποιοι θα ήταν οι βασικοί κανόνες;

– Χρειαζόμαστε πολύ περισσότερη τεκμηρίωση, διαφάνεια, λογιστικούς ελέγχους, καθώς και παρακολούθηση του τρόπου με τον οποίο κατασκευάζονται αυτά τα συστήματα. Αυτό είναι το πρώτο πράγμα. Όταν πρόκειται να αναπτυχθούν αυτά τα συστήματα, πρέπει να αναπτυχθούν με τρόπο που να σέβεται κάποιους κανόνες για την προστασία του κοινού. Επίσης, πολλοί άνθρωποι έχουν μιλήσει για το πώς θα μειώσουμε τις πιθανές προκαταλήψεις που υπάρχουν, όπως ο ρατσισμός ή ο μισογυνισμός. Ένα πράγμα για το οποίο ανησυχώ είναι πώς αυτά τα συστήματα θα μπορούσαν να αποσταθεροποιήσουν τη δημοκρατία. Γι' αυτό, θέλουμε να βεβαιωθούμε ότι θα έχουμε έναν κανόνα που να αναφέρει ότι όταν ένα περιεχόμενο που δημιουργήθηκε από την τεχνητή νοημοσύνη εμφανίζεται στον χρήστη, ο χρήστης θα βλέπει ξεκάθαρα ότι αυτό είναι κατασκευασμένο. Και υπάρχουν τεχνικοί τρόποι για να γίνει αυτό, όπως χρησιμοποιώντας «υδατογραφήματα». Έτσι θα αναγνωρίζουμε ότι το περιεχόμενο έχει παραχθεί μέσω της τεχνητής νοημοσύνης.

– Ποιες θα ήταν οι πιθανές εξελίξεις της τεχνητής νοημοσύνης στη μετά ChatGPT εποχή και τι πρόκειται να δούμε την επόμενη δεκαετία;

– Νομίζω ότι μία από τις μεγαλύτερες προκλήσεις, πάνω στην οποία εργάζονται πολλοί άνθρωποι –εργάζομαι κι εγώ– είναι πώς θα κάνουμε αυτά τα συστήματα πιο συνεκτικά, πιο αξιόπιστα. Να μπορούν να σκέφτονται μέσα από μεγάλες αλυσίδες συλλογισμών με αξιόπιστο τρόπο, καθώς και να αποτρέψουμε την τάση που έχουν γι' αυτό που αποκαλούμε «παραισθήσεις», δηλαδή ψευδείς δηλώσεις με πολύ μεγάλη αυτοπεποίθηση. Είναι αυτό που ονομάζω «βεβαιότητα λάθους», το οποίο είναι κακό γιατί μπορεί να οδηγήσει σε λανθασμένες αποφάσεις εάν οι άνθρωποι ακολουθούν αυτά που προτείνει η μηχανή. Οπότε, αν συγκρίνουμε τη μηχανή με την ανθρώπινη νόηση, βλέπουμε πως αυτά τα συστήματα είναι αρκετά καλά στο να μιμούνται τον τρόπο με τον οποίο λειτουργεί η διαίσθησή μας. Τα συστήματα-μηχανές δεν αντιλαμβάνονται και δεν κατέχουν την έννοια της αλήθειας. Απλώς μιμούνται το στυλ γραφής των ανθρώπων.

– Σε ποιον τομέα ενδιαφέροντος θα συμβουλευάτε τους φοιτητές σας να εστιάσουν την προσοχή τους;

– Σε τρεις τομείς. Ο πρώτος είναι πώς να αναπτύξουμε περισσότερες εφαρμογές για το κοινωνικό καλό, π.χ. για την υγειονομική περίθαλψη, το περιβάλλον, την εκπαίδευση, την κοινωνική δικαιοσύνη. Δεν υπάρχουν αρκετές επενδύσεις σε αυτούς τους τομείς, επειδή δεν είναι τόσο σημαντικοί για τις εταιρείες όπως η ανάπτυξη των κοινωνικών δικτύων ή των συστημάτων γνωριμιών (υπό την έννοια των προτεινόμενων φίλων), όπου οι εταιρείες βγάζουν περισσότερα χρήματα. Δεύτερον, πρέπει να κατανοήσουμε καλύτερα το χάσμα μεταξύ της ανθρώπινης νοημοσύνης και της νοημοσύνης των μηχανών, ώστε να μπορούμε να δημιουργήσουμε πιο αξιόπιστα συστήματα. Και τρίτον, πρέπει να κάνουμε πολύ περισσότερη έρευνα στον τομέα της ασφάλειας. Πώς σχεδιάζουμε τα συστήματα και τις πολιτικές; Πώς μπορούμε να αλλάξουμε ακόμη και το οικονομικό μας σύστημα, αλλά και πώς συντονιζόμαστε σε παγκόσμιο επίπεδο για να διασφαλίσουμε ότι δεν θα έχουμε καταστροφικά αποτελέσματα;

Γολγοθάς... για τους ομίλους

Εξαιρετικά δύσκολο το έργο των τεσσάρων εκπροσώπων μας στις Ευρωπαϊκές διοργανώσεις

Του ΓΙΩΡΓΟΥ ΠΑΤΤΙΚΗ

Με την διεξαγωγή (10/6) τελικού του Champions League ολοκληρώθηκαν οι Ευρωπαϊκές διοργανώσεις της περιόδου 2022-2023. Σε ένα περίπου μήνα θα αρχίσουν οι προκριματικοί γύροι των τριών Ευρωπαϊκών διοργανώσεων με την συμμετοχή των τεσσάρων εκπροσώπων μας. Ο πρωταθλητής Άρς θα μας εκπροσωπήσει βέβαια στην κορυφαία διασυλλογική διοργάνωση, το «μαγικό» Champions League, ενώ οι άλλοι τρεις εκπρόσωποι μας, ο δευτεραθλητής ΑΠΟΕΛ, η ΑΕΚ που τερμάτισε στην 3η θέση και η κυπελλούχος (για δεύτερη συνεχόμενη χρονιά), Ομόνοια, θα μας εκπροσωπήσουν στο Conference League. Δεν θα έχουμε καμία (απευθείας), συμμετοχή στο Europa League. Όπως θα εξηγήσουμε αναλυτικά πιο κάτω, ο βαθμός δυσκολίας για πρόκριση των ομάδων μας στη φάση των ομίλων, είναι φέτος πολύ ψηλότερος από κάθε άλλη φορά.

Άρς... με προοπτική

Τα ζόρια για τον πρωτάρη στο χρυσόφορο Champions League, Άρς, αρχίζουν από το ξεκίνημα της προσπάθειάς του στον δεύτερο προκριματικό, έχοντας ως υποψήφιους αντιπάλους έμπειρες ομάδες όπως οι Ντιναμό Ζάγκρεμπ, Κοπεχάγκη, Γαλατσαράι, Μόλντε. Παρά τον μεγάλο βαθμό δυσκολίας ο πρωταθλητής μας έχει την καλύτερη ευρωπαϊκή προοπτική σε σχέση με τους τρεις άλλους εκπροσώπους μας, καθώς χρειάζεται μόνο μια πρόκριση για να εξασφαλίσει τη συμμετοχή της σε όμιλο ευρωπαϊκής διοργάνωσης, κάτι το οποίο θα αποτελεί ένα ιστορικό επίτευγμα και μια τεράστια επιτυχία για τον ιστορικό σύλλογο της Λεμεσού.

Η αποστολή της «Ελαφράς Ταξιαρχίας» (4.895 βαθμοί) μόνο εύκολη δεν είναι, καθώς θα βρισκείται στους «αδύνατους» σε όλους του προκριματικούς γύρους. Ο Άρς θα μάθει τον αντίπαλό του στον 2ο προκριματικό στην κλήρωση που θα πραγματοποιηθεί στις 20 Ιουνίου. Ο πρώτος αγώνας είναι προγραμματισμένος για τις 25 ή 26 Ιουλίου και η ρεβάνς στις αρχές Αυγούστου (1 ή 2 του μήνα).

Οι πιθανοί αντίπαλοι του

Μετά την κατάκτηση του πρωταθλήματος Βουλγαρίας από την Λουντογκόρετς συμπληρώθηκε η τελική 10άδα των πιθανών αντιπάλων του Άρς, που είναι οι:

Δυναμό Ζάγκρεμπ
Κοπεχάγκη
Γαλατσαράι
Φερεντσβάρος (αν προκριθεί)
Καραμπάχ (αν προκριθεί)
Σλόβαν Μπρατισλάβα (αν προκριθεί)
Μόλντε
Λουντογκόρετς (αν προκριθεί)
Σερίφ Τρασιόλ (αν προκριθεί)
Μπάτε Μπόρισοφ (αν προκριθεί)

Conference League

Ένα πολύ δύσκολο καλοκαιρι περιμένει τις τρεις ομάδες μας που μας εκπροσωπούν φέτος στο Conference League. ΑΠΟΕΛ, Ομόνοια και ΑΕΚ ξεκινάνε φέτος το ευρωπαϊκό τους ταξίδι από τον 2ο προκριματικό γύρο της 3ης κατά σειρά διοργάνωσης της UEFA. Στον 2ο προκριματικό οι ομάδες μας θα είναι στους δυνατούς. Από εκεί και πέρα τα πράγματα δυσκολεύουν πολύ.

ΑΠΟΕΛ - πλάνο

Σημαντική η επερχόμενη γενική συνέλευση στο ποδοσφαιρικό ΑΠΟΕΛ. Δεν αναμένονται ενδιαφέροντα για τη διοίκηση, άρα ούτε υποψηφιότητες, ούτε εκλογές. Είναι σημαντικό, ωστόσο, τι θα λεχθεί

Ευχόμαστε στις 4 ομάδες μας να έχουν καλές, ευνοϊκές κληρώσεις και να είναι μακρύ και όμορφο το (Ευρωπαϊκό) ταξίδι τους. Θα αντιμετωπίσουν δύσκολα και πρέπει να κάνουν υπερβάσεις, όμως μπορούν να μας κάνουν περήφανους.

Στον 3ο προκριματικό μόνο ο ΑΠΟΕΛ θα είναι στους δυνατούς, με Ομόνοια και ΑΕΚ στους αδύνατους. Με πιθανές ομάδες εκεί τις Κλαμπ Μπριζ (αποκλεισμός στους δεκαέξι πέρι στο Champions League), Βασίλεια (ημιτελική Conference πέρσι), Αλκμααρ (ημιτελική Conference πέρσι). Ωστόσο οι δυο πρώτες ξεκινάνε και αυτές από τον 2ο προκριματικό.

Αν οι ομάδες μας καταφέρουν και φτάσουν ένα βήμα πριν την είσοδο στους ομίλους του Conference League, εκεί πιθανές ομάδες είναι η Γιουβέντους, μετά την αφαίρεση βαθμών που της επιβλήθηκε και κατέληξε στην 7η θέση του Ιταλικού πρωταθλήματος που την οδήγησε σε αυτή την διοργάνωση. Τα πολλά λόγια για την «Γηραιά κυρία» περιττεύουν, καθώς πρόκειται για ομάδα Champions League που άλλες «παράξενες» συνθήκες την έφεραν στο Conference. Πιθανός αντίπαλος είναι επίσης και η κάτοχος του Europa League 2021-2022, Αϊντραχτ Φρανκφούρτης. Τόσο οι Ιταλοί όσο και οι Γερμανοί την περσινή χρονιά αγωνίζονταν στο Champions League!

Κάποιες άλλες πιθανές ομάδες είναι η Ντιναμό Κιέβου, ΠΑΟΚ, Μακάμπ Τελ Αβίβ, Παρτιζάν, Γάνδη, Φενερμπαχτσέ κ.ά. Εκ των πραγμάτων το έργο των ομάδων μας φέτος για είσοδο στους ομίλους του Conference League είναι εξαιρετικά δύσκολο.

Καλές κληρώσεις

Οι τρεις εκπρόσωποι μας θα είναι, όπως προαναφέραμε, στο γκρουπ των ισχυρών στην κλήρωση της 21ης Ιουνίου όπου θα μάθουν τον πρώτο τους αντίπαλο. Στην κληρωτίδα για τον β' προκριματικό θα μπουν συνολικά 90 ομάδες και θα σχηματίσουν 45 ζευγάρια. Βλέποντας τους πιθανούς αντιπάλους για τον δεύτερο προκρι-

ματικό, υπάρχουν ορισμένες ομάδες που καλό θα ήταν ΑΠΟΕΛ, Ομόνοια και ΑΕΚ να αποφύγουν. Σας παραθέτουμε τις ομάδες που έχουν μπει στο γκρουπ των ανίσχυρων:

Ανίσχυροι (45 ομάδες)

- Ζευγάρι που περιλαμβάνει την Αραράτ, Αρμένια (6.500)
- Βοϊβοβνίνα, Σερβία (6.475)
- Λουκέρν, Ελβετία (6.335)
- Ζευγάρι που περιλαμβάνει τη Γκζίρα Γιουνάιτεντ (6.000)
- Ζευγάρι που περιλαμβάνει τη Λεβάντια (6.000)
- Αλεξάντρια (5.900) ή Βόρσκλα (6.000) ή Κρίβπας (5.900) – πέμπτη Ουκρανίας
- Μποχέμιανς, Τσεχία (5.810)
- Ααρχους (5.565) ή Βίμποργκ (5.565) – τρίτη Δανίας
- Ζευγάρι που περιλαμβάνει την Ντιναμό Μινσκ (5.500)
- Ζευγάρι που περιλαμβάνει την Κόνια'ς Κουέι (5.500)
- Ζευγάρι που περιλαμβάνει τη Μιλσάμι (5.000)
- Ζευγάρι που περιλαμβάνει τη Χάβναρ (5.000)
- Ζευγάρι που περιλαμβάνει τη Γιουρόπα (5.000)
- Ζευγάρι που περιλαμβάνει την Ντομζάλε (5.000)
- Ζευγάρι που περιλαμβάνει τη ΦΚ Σάντα Κολόμα (5.000)
- Ζευγάρι που περιλαμβάνει την Προγκρές (5.000)
- Μπεϊτάρ, Ισραήλ (5.000)
- Χάμαρμπι, Σουηδία (4.750)
- Κάλμαρ, Σουηδία (4.750)
- Ζευγάρι που περιλαμβάνει την Ντιναμό Μπατούμι (4.500)
- Ζευγάρι που περιλαμβάνει την Ιντερ Κλουμπ ντ' Εσκάλντες (4.500)
- Ζευγάρι που περιλαμβάνει την Κρουζίντερς (4.500)

- Κάουνο Ζάλγκιρις, Λιθουανία (4.500)
- Πόγκον, Πολωνία (4.150)
- Ζαλαγκεροέγκι, Ουγγαρία (4.125)
- Κέτσικεμετ, Ουγγαρία (4.125)
- Ντέμπρετσεν, Ουγγαρία 4.125
- Σέτσι, Ρουμανία (4.100)
- Γκαμπάλα, Αζερμπαϊτζάν (4.000)
- Μπόρατς, Βοσνία Ερζεγοβίνη (4.000)
- ΤΣΣΚΑ 1948 (4.000) ή Λέφσκι (4.500) – τρίτη Βουλγαρίας
- ΤΣΣΚΑ 1948 (4.000) ή Λέφσκι (4.500) ή Άρντα (4.000) ή Σλάβια (4.000) – νικήτρια play-offs Βουλγαρίας
- Σαμπάχ, Αζερμπαϊτζάν (3.325)
- Ορνταμπάσι, Καζακστάν (2.525)
- Ακτόμπε, Καζακστάν (2.525)
- Τσέλιε, Σλοβενία (2.500)
- Γκλιάνι (2.208) ή Ντρίτα (6.500) – κηρυχθεί ο δεύτερη Κοσόβου
- Αουντα, Λετονία (2.125)
- Ντιφερντάντζ, Λουξεμβούργο (2.000)
- Τορπέντο Μπελ ΑΖ, Λευκορωσία (1.975)
- Ζευγάρι που περιλαμβάνει τη Ρίγκας (6.500)
- Ζευγάρι που περιλαμβάνει την Τομπόλ (6.500)
- Πέτροκουμπ, Μολδαβία (6.500)
- Ζευγάρι που περιλαμβάνει τη Β36 Τόρσαχβν (6.500)

Δεν ξεκαθάρισε ακόμα για τέσσερις ομάδες:

- Ααρχους (5.565) ή Βίμποργκ (5.565) ή Μίντλαντ (25.500) ή Οντένσε (5.565) – νικήτρια play-offs Δανίας
- Μπασακσεχίρ (31.000) ή Αντανα Ντεμπίρσοφ (6.420) – κυπελλούχος ή τέταρτη Τουρκίας
- + 2 νικήτριες από τον 1ο προκριματικό γύρο.

ΠΑΡΑΣΚΗΝΙΑ

Δύο όμιλοι των εφτά

Και επίσημα πλέον στο τραπέζι των συζητήσεων και των διαπραγματεύσεων στην ΚΟΠ η αλλαγή στον τρόπο διεξαγωγής του νέου πρωταθλήματος και το ενδεχόμενο για δύο ομίλους στη δεύτερη φάση, των εφτά ομάδων. Μια, σε κάθε αγωνιστική δεν θα έχει υποχρεώσεις. Οι απόψεις διίστανται. Το θέμα είναι πως το κίνητρο πηγάζει από την προσπάθεια να... βολευτούν οι παραδοσιακές δυνάμεις. Να μειωθεί ο κίνδυνος δύο παραδοσιακών δυνάμεων να μείνουν εκτός πρώτου ομίλου, αφού Άρς και Πάφος δεν δείχνουν σημάδια υποχώρησης.

ΑΠΟΕΛ - πλάνο

Σημαντική η επερχόμενη γενική συνέλευση στο ποδοσφαιρικό ΑΠΟΕΛ. Δεν αναμένονται ενδιαφέροντα για τη διοίκηση, άρα ούτε υποψηφιότητες, ούτε εκλογές. Είναι σημαντικό, ωστόσο, τι θα λεχθεί

και περισσότερο αν θα αποφασισθεί κάτι σε σχέση με το τεράστιο πλέον χρέος και τον τρόπο αντιμετώπισης της κατάστασης. Είναι σημαντικό αν θα εγκριθεί ένα οικονομικό πλάνο σταδιακής μείωσης του χρέους, πλάνο που αγνοείται εδώ και χρόνια...

Ρομπέρτζ...απαραίτητως

Ο Βαλεντίν Ρομπέρτζ αποχώρησε από τον Απόλλωνα. Άρα αυτή τη φορά το σπρίντ θα έχει διαφορετικό τέλος. Ο 36χρονος «κυριοκρατούμενος» αμυντικός συμφώνησε με την ΑΕΚ για 1+1 χρόνια συνεργασίας και δηλώνει ότι έχει τις αντοχές για να συνεχίσει σε υψηλό επίπεδο όπως μας συνήθισε.

ΑΠΟΕΛ, πληρωμές

Το μεγάλο οικονομικό πρόβλημα του ΑΠΟΕΛ είναι να βρει τα λεφτά για να αντιμετωπίσει τις άμεσες

υποχρεώσεις και ειδικά τις πληρωμές παικτών, πριν την έναρξη της προετοιμασίας.

Ουρόσεβιτς

Ο Άρς δείχνει να συνεχίζει να κινείται σε ψηλά επίπεδα. Έκλεισε τον αρχηγό της Παρτιζάν Σλόμπονταν Ουρόσεβιτς, προερχόμενο μάλιστα από μια εξαιρετική χρονιά. Σπουδαία μεταγραφή με χαμηλό ρίσκο.

Οι καταγγελίες Σαββίδη

Ο πρώην γραμματέας της Επιτροπής Δεοντολογίας και Προστασίας Αθλητισμού, Χάρης Σαββίδης. Κατά την παρουσία του στη Βουλή στις 25 Μαΐου προέβη σε κάποιες καταγγελίες που αφορούσαν την ΚΟΠ και την άρνηση της για ύπαρξη κόκκινων φακέλων που ήταν στα χέρια της Επιτροπής. Τι γίνεται με αυτήν την υπόθεση; Ξεθωριάζει και αυτή;

ΑΠΟΨΕΙΣ

Στην Ισπανία κλαίνε, εδώ βάζουμε βόμβες

Του ΧΡΗΣΤΟΥ ΖΑΒΟΥ

Το έβλεπα, το ξανά έβλεπα.. αναρωτιόμουν μήπως είναι τρολ, μήπως είναι καμιά σκηνή από κανά σπρίλ στο NETFLIX, ή κατά πόσο ο κύριος αντιμετωπίζει κάποιο πρόβλημα υγείας και ο κόσμος του συμπιέζεται συλλογικά, τίποτα όμως δεν ίσχυε απ' όλα αυτά.

Διατητής ποδοσφαίρου, υψηλού μάλιστα επιπέδου, ήταν ο άνθρωπος, που σφύριζε το τελευταίο του ματς και ο κόσμος τον αποθέωνε, μαζί και οι ποδοσφαιριστές και των δύο ομάδων, ενώ εξ αποστάσεως η οικογένειά του καμαρώνοντας τον συμμετείχε σ' αυτό το συγκινησιακό σκηνικό που στήθηκε προς τιμή του σενιόρ Ματέου Λαδό. Διατητής!

Στη δική μας την κουλτούρα, τέτοιου είδους τελετές μοιάζουν αδιανόπτες και εξωπραγματικές. Εντέλει εκτός της πραγματικότητας μας. Από τη μέρα που κύλησε μπάλα σε κυπριακό έδαφος, ένα αιώνα σχεδόν πριν, δεν αναδείχθηκε ούτε και ένας διατητής που να έχει κερδίσει το σεβασμό των οπαδών. Όχι γιατί δεν υπάρχει κάποιο αξιόλογο άτομο, ούτε γιατί σαν λαός είμαστε χαμηλής νοημοσύνης ή βλάκες (σ' αυτό κρατάμε μια πσινή), αλλά γιατί ο χώρος των διατητών ήταν πάντοτε ελεγχόμενος από κάθε λογής εξουσία. Παλαιότερα τα κομματόσκυλα αλώνιζαν ανάμεσα στους διατητές προσπαθώντας να ελέγξουν την ισχύ που πηγάζει μέσα από τη θέση τους, και ανάλογα την εκμεταλλεύονταν. Τόσοι και τόσοι έκτισαν καριέρες -ακόμη και πολιτικές- ακριβώς γιατί υπερίσχυαν των αντιπάλων στον διατητικό χώρο.

Αργότερα και με τα λεφτά του σποκίματος και όχι μόνο να εισέρχονται στο ποδόσφαιρο, ο υπόκοσμος επιχειρήσε να κυριαρχήσει στον χώρο, κινώντας τα νήματα ανάλογα με τα συμφέροντα των φατριών. Δεν πέρασαν και πολλά χρόνια που διατητές συνεργάζονταν με εξώ διοικητικούς ή και διοικητικούς ποδοσφαιρικούς κύκλους, αποκτώντας τεράστια ισχύ προσβάλλοντας ταυτόχρονα κάθε ηθική αξία που συνδέεται με την ιδιότητα που κουβαλούσαν. Ο θυμώσοφος όμως λαός ισχυρίζεται ότι όποιος «ανακατεύεται» με τη πίσυρα των τρων' οι κότες» και μάλλον και σ' αυτό έχει δίκαιο. Τα τελευταία χρόνια οι βόμβες που τοποθετήθηκαν σε σχέση με τους διατητές μετριούνται σε δεκάδες. Είτε για να τιμωρήσουν, είτε στην προσπάθεια να τον ελέγξουν ή να τον προειδοποιήσουν –η τραγική αυτή κατάσταση τείνει να γίνει ρουτίνα για όλους. Τίποτα δεν λείν ν' αλλάξει αφού κανένας δεν επιθυμεί να το κάνει. Μήτε Πρόεδρος Δημοκρατίας, μήτε υπουργοί Δικαιοσύνης, μήτε αρχηγοί αστυνομίας, μήτε βουλευτές, ο πολιτικός κόσμος γενικότερα και η κοινωνία η ίδια. Αυτοί είμαστε. Στην Ισπανία κλαίνε από συγκίνηση για ένα διατητή και εδώ βάζουμε βόμβες!!!

Το CV δεν λέει πάντα την αλήθεια...

Του ΓΙΩΡΓΟΥ ΛΟΓΙΑΤΗ

Δεν ενθουσιάσε την πλειοψηφία των φίλων του ΑΠΟΕΛ το όνομα του νέου προπονητή. Δεν κέρδισε τις εντυπώσεις στο... πρωτάθλημα των social media ο Ρικάρντο Σα Πίντο. Επιφυλακτικότητα και πρώτες -χαλαρές έστω- αρνητικές αντιδράσεις για τους φίλους της Ανόρθωσης, στο άκουσμα των πρώτων ονομάτων – βασικών υποψηφίων για την τεχνική ηγεσία. Πολύ περισσότερα θα

λεχθούν όταν, αργά ή γρήγορα, πέσουν οι υπογραφές με τον εκλεκτό της διοίκησης. Σύμφωνα, ούτε ο Πορτογάλος νέος προπονητής του ΑΠΟΕΛ, ούτε οι υποψήφιοι Τσιμπάουερ, Γκαγιέχο και όποιο άλλο όνομα προπονητή «επαίξε» στο ρεπορτάζ της Ανόρθωσης, τοποθετούνται στο πάνω ράφι, κυρίως γιατί το βιογραφικό τους δεν είναι φορτωμένο με τίτλους. Ήρθαν κι' άλλοι στη χώρα μας, με ανάλογο ηθική και πέτυχαν. Ήρθαν και κάποιοι με όνομα βαρύ σαν ιστορία, πρωταθλητές σε ποιο προηγμένες ποδοσφαιρικά χώρες, έφυγαν όμως νωρίς, αφήνοντας πίσω τους ανεπλήρωτες προσδοκίες και ζημιές γενικότερα... Σαφώς και το όνομα, η εμπειρία, οι διακρίσεις, και αντίθετα ένα βιογραφικό το οποίο δεν σου κάνει κέφι να το ξαναδιαβάσεις, διαδραματίζουν τον ρόλο τους. Από μόνο τους όμως, δεν εξασφαλίζουν την επιτυχία της επιλογής ενός προπονητή, ούτε σου δίνουν τη δυνατότητα να αποφύγεις τη λάθος πρόσληψη. Αν τόσο απλά ήταν τα δεδομένα, εύκολα οι περισσότερες ομάδες, δεν θα μετρούσαν λάθος επιλογές προπονητών. Το ποδόσφαιρο, όμως, δεν είναι λογιστικό γραφείο όπου ο κάτοχος πτυχίου και... δοκτωράτου δεν θα κάνει λάθος υπολογισμούς και μαθηματικές πράξεις.

Ο Μιλόγεβιτς πήρε τίτλους σ' ένα πολύ πιο δυνατό πρωτάθλημα, σε σχέση με το δικό μας, έχασε τον τίτλο όμως με το ΑΠΟΕΛ από τον... πρωτάρη Άρς. Ο Μπεργκ τα κατάφερε στην Κύπρο με την Ομόνοια, χαρακτηρίστηκε από τους περισσότερους ως σίγουρη επιλογή για την Πάφο, δεν ολοκλήρωσε όμως τη σεζόν. Όταν ο Ιβάν Γιοβάνοβιτς πρωτοήρθε στην Κύπρο, δεν είχε κάτι ιδιαίτερο να παρουσιάσει στην προπονητική του καριέρα. Σχεδόν αδύνατο να βρεθεί κάποιος να του πάρει τη θέση του κορυφαίου προπονητή στην ιστορία του ΑΠΟΕΛ. Κάτι ανάλογο και με τον αείμνηστο Ντούσαν Μιτόσεβιτς στην Ανόρθωση. Παραδείγματα υπάρχουν πολλά. Βιογραφικό και προήγηση δίνουν μια ένδειξη. Το γήπεδο και η αγωνιστική παρουσία μιας ομάδας, δίνουν ξεκάθαρα εικόνα. Αρκεί να υπάρχει η απαραίτητη πίστωση χρόνου, σε συνδυασμό με σωστή αξιολόγηση των συνθηκών, κάτω από τις οποίες δουλεύει ο κάθε προπονητής...

Μεταβολές εβδομάδας

Χ.Α.Κ.
4,32%

Χ.Α.
3,60%

Dow Jones

0,19%

Nasdaq

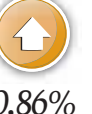
0,19%

Nikkei

2,23%

Dax

0,86%

FTSE 100

1,46%

ΗΠΑ
Με ομόλογα
1 τρις. δολ. θα
πλημμυρίσουν
την αγορά
Σελ. 9

Πετρέλαιο

-1,39%

€/δ

-0,70%

ΔΙΑΒΑΣΤΕ

ΓΙΑ ΔΕΥΤΕΡΗ ΧΡΟΝΙΑ

Σαγκάη, η πιο έξυπνη πόλη στον κόσμο φέτος

Τον τίτλο της πιο «έξυπνης» πόλης στον πλανήτη για το 2023 κατακτά η Σαγκάη, η οποία και το 2022 είχε βρεθεί στην κορυφή, αποσπώντας και πάλι τη διάκριση της πιο smart city παγκοσμίως. Στο top 5 βρίσκονται κατά σειρά η Νέα Υόρκη, το Τορόντο, η Σεούλ και η κινεζική Σενζέν. Σελ. 11

ΕΛΛΑΔΑ

Εκταμιεύσεις 11,1 δισ. από Ταμείο Ανάκαμψης

Τις καλύτερες επιδόσεις στην απορρόφηση πόρων του Ταμείου Ανάκαμψης εμφανίζει η Ελλάδα, σύμφωνα με στοιχεία της Κομισιόν. Μέχρι σήμερα έχει εκταμιεύσει 11,1 δισ. ευρώ ή 6,1% του ΑΕΠ. Η Κομισιόν αποδίδει τα εύσημα στην Αθήνα και την καλεί να συνεχίσει με την ίδια δυναμική. Σελ. 8

ΑΝΑΜΕΝΕΤΑΙ ΕΚΡΗΞΗ ΦΕΤΟΣ

Ρεκόρ αγοραπωλησιών κατοικιών στην Ελλάδα

Στο υψηλότερο επίπεδο των τελευταίων 14 ετών αναμένεται να βρεθούν φέτος οι αγοραπωλησίες κατοικιών στην ελληνική αγορά. Στο πρώτο τετράμηνο του έτους έχουν υποβληθεί 56.060 δηλώσεις φόρου μεταβίβασης ακινήτων. Το 2021 είχαν καταγραφεί 104.746 αγοραπωλησίες ακινήτων. Σελ. 12

Καλύπτουν το κόστος στα υπερκέρδη

Η αύξηση των εσόδων των τραπεζών από τα επιτόκια δεν συνεπάγεται και μείωση των εξόδων τους

Οι κυπριακές τράπεζες «μακιγιάρουν» το πρόβλημα του κόστους προς τα έσοδα που τις ταλανίζει τουλάχιστον για 10 χρόνια, με τον «αέρα» που τους έχει δώσει η αύξηση των επιτοκίων. Το διαχρονικό

πρόβλημα που έχουν με το μεγάλο κόστος, πρακτικά καλύπτεται πίσω από τα μεγάλα κέρδη που προκύπτουν από τα επιτόκια. Αυτό τουλάχιστον καταδεικνύουν οι δείκτες χρηματοοικονομικής σταθερότητας

της ΕΚΤ και του ΔΝΤ που δημοσιεύουν συγκριτικά στοιχεία για τον τραπεζικό τομέα της Κύπρου. Όπως δείχνουν τα σχετικά στοιχεία, το κόστος προς τα έσοδα των τραπεζών στο τέλος του 2022

ήταν στο υψηλό 68,7%, το οποίο ωστόσο σε σύγκριση με το κόστος προς τα έσοδα των προηγούμενων τριμήνων, είναι μειωμένο. Τραπεζικοί κύκλοι επισμαίνουν πως ο δείκτης του κόστους προς τα

έσοδα θα μειωθεί περαιτέρω στα επόμενα δεδομένα που θα έρθουν ενώπιον της Κεντρικής Τράπεζας της Κύπρου, λόγω των μεγάλων κερδών που έχουν προκύψει από τα επιτόκια. Σελ. 3

Αρνητική ανάπτυξη για δεύτερο τρίμηνο στην Ευρωζώνη

Σε ύφεση βρίσκεται πλέον η οικονομία της Ευρωζώνης καθώς το ΑΕΠ της συρρικνώθηκε δύο συναπτά τρίμηνα μετά το σοκ της ενεργειακής κρίσης. Συγκεκριμένα, κατέγραψε οριακή συρρίκνωση 0,1% το α' τρίμηνο του 2022 έναντι προηγούμενης εκτίμησης για ανάπτυξη 0,1% καθώς οι 20 χώρες της Ευρωζώνης αναθεώρησαν προς τα κάτω τις αρχικές εκτιμήσεις τους για τις οικονομίες τους. Υπενθυμίζεται ότι το δ' τρίμηνο του 2022, το ΑΕΠ είχε μειωθεί κατά 0,1% στη Ζώνη του Ευρώ και κατά 0,2% στην Ε.Ε. Σελ. 10

Τα γυρίσματα του καιρού αναστατώνουν τον τουρισμό

Θύμα κλιματικής αλλαγής Αναστάτωση και στον τουρισμό φέρνει η κλιματική αλλαγή. Ο άστατος καιρός, με τις βροχές, τη σκόνη και τις θερμοκρασίες που ανεβοκατεβαίνουν, άρχισε να δείχνει τα δόντια του και στην Κύπρο. Η ζήτηση για ταξίδια την περίοδο Αυγούστου και Σεπτεμβρίου μειώνεται κατά 9% σε σχέση με πέρσι. Ο υφυπ. Τουρισμού Κ. Κουμής, τόνισε την ανάγκη λήψης μέτρων. Σελ. 4

Οι κινήσεις τραπεζών για τα δανειστικά

Ανάσες σε δανειολήπτες

Σχεδόν όλα τα τραπεζικά ιδρύματα της Κύπρου προχώρησαν ή ανακοίνωσαν κινήσεις που αφορούν τα δανειστικά επιτόκια. Eurobank Κύπρου και Astrobank ανακοίνωσαν τις λύσεις τους, ενώ η Τράπεζα Κύπρου και η Εθνική έχουν καταγράψει τις προθέσεις τους. Τα πλείστα δάνεια της Ελληνικής δεν συνδέονται με τις αυξήσεις των επιτοκίων της ΕΚΤ. Σελ. 5

ΑΝΑΛΥΣΗ / Των ΑΝΔΡΕΑ ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΥΣ και ΟΜΗΡΟΥ ΠΙΣΣΑΡΙΔΗ

Προοπτικές στην αγορά πετρελαίου και οικονομικές προεκτάσεις

Για περισσότερα από εκατό χρόνια, το πετρέλαιο παραμένει, διεθνώς, η βασική πηγή ενέργειας, απαραίτητη, μεταξύ άλλων, για την τροφοδότηση οχημάτων, τη θέρμανση κτιρίων και την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας.

Η παγκόσμια παραγωγή ανέρχεται σε περίπου 90 εκατομμύρια βαρέλια ημερησίως, με τον Οργανισμό Εξαγωγών Πετρελαιοπαραγωγών Χωρών (ΟΠΕΚ) να ελέγχει το 30% και τη Σαουδική Αραβία να προμηθεύει περίπου 10 εκ. βαρέλια την ημέρα.

Η ευμερσία του πλανήτη εξακολουθεί να εξαρτάται, σε καθοριστικό βαθμό, από τις αποφάσεις των πετρελαιοπαραγωγών χωρών. Χαρακτηριστικά παραδείγματα αποτελούν ο στασιμοληθωρισμός της δεκαετίας του 1970, λόγω του αραβικού εμπάργκο και του συνακόλουθου τριπλασιασμού της

τιμής του αργού πετρελαίου, αλλά και οι πρόσφατες αποφάσεις του ΟΠΕΚ, με προεξάρκουσα τη Σαουδική Αραβία, για μειώσεις της παραγωγής, σε μία προσπάθεια αποτροπής περαιτέρω διολίσθησης των διεθνών τιμών.

Στο πλαίσιο αυτό παρατιθενται οι πιο κάτω επισομάνσεις.

Πρώτο, ο σημαντικότερος παράγοντας ζήτησης πετρελαίου αφορά την αύξηση πληθυσμού και ευμερίας, ιδιαίτερα των μεσαίων εισοδηματικών στρωμάτων στις αναδυόμενες οικονομίες, όπως η Κίνα και η Ινδία.

Δεύτερο, αυξανόμενη σημασία αποκτά το σύστημα εμπορίας ρύπων, με βάση το οποίο επιβάλλονται τέλη σε δραστηριότητες που επιβαρύνουν το περιβάλλον, όπως η παραγωγή και κατανάλωση πετρελαίου. Λόγω της υιοθέτησης όλο και πιο αυστηρών κλιματικών

στόχων, τα τέλη εμπορίας ρύπων παρουσιάζουν κατακόρυφες αυξήσεις, επηρεάζοντας το κόστος εξόρυξης και τις τιμές του πετρελαίου. Ως επακόλουθο, οι πετρελαϊκές εταιρείες περιορίζουν τις κεφαλαιουχικές επενδύσεις και τους προϋπολογισμούς εξερευνησης νέων κοιτασμάτων.

Τρίτο, αν και παρατηρείται τάση αντικατάστασης του πετρελαίου από ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, βρίσκεται ακόμη σε αρχικά στάδια. Περαιτέρω, για διάφορους λόγους, οι δυνατότητες αξιοποίησης άλλων συμβατικών μορφών ενέργειας, όπως το σχιστολιθικό αέριο (shale gas) που παράγεται, κυρίως, στις ΗΠΑ είναι περιορισμένες, λόγω του υψηλού κόστους και του περιβαλλοντικού περιβαλλοντικού αποτυπώματος.

Τέταρτο, η ανθρωπότητα συ-

νειδητοποιεί ότι η σταδιακή απεξάρτηση από το πετρέλαιο απαιτεί χρόνο και ισχυρή χρηματοδότηση, κατά την περίοδο προσαρμογής, ιδιαίτερα για αναπτυσσόμενες οικονομίες. Οι παγκόσμιοι χρηματοδοτικοί οργανισμοί, όπως το ΔΝΤ και η Παγκόσμια Τράπεζα, θα κληθούν να διαδραματίσουν πρωτεύοντα ρόλο. Πόροι δύνανται να προέλθουν και από έσοδα από πωλήσεις πετρελαίου. Χαρακτηριστικά, η Σαουδική Αραβία χρηματοδοτεί, εν μέρει, με αυτόν τον τρόπο τα φιλόδοξα της σχέδια για πράσινη μετάβαση.

Καταληκτικά, οι καθοριστικές, για την παγκόσμια ευμερία, εξελίξεις στην αγορά πετρελαίου χαρακτηρίζονται από αβεβαιότητα και επηρεάζονται από πολλαπλούς παράγοντες, με διαφορετικές και αλληλοσυγκρουόμενες επιπτώσεις. Παρά την όποια παρατηρούμενη

μείωση της ζήτησης, λόγω της διεξόδου ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, οι τιμές του πετρελαίου αναμένονται, σε βραχυχρόνιο και μεσοπρόθεσμο χρονικό ορίζοντα, να παραμείνουν σε υψηλά επίπεδα, λόγω των συνεχιζόμενων αναγκών στις αναδυόμενες οικονομίες, τις μειώσεις της παραγωγής αλλά και των αυξημένων τελών εμπορίας ρύπων.

Με βάση τα πιο πάνω, οι τιμές του πετρελαίου φαίνεται ότι θα συνεχίσουν να συνεχίζουν στον πληθωρισμό. Κατά τους επόμενους μήνες, πολλά θα εξαρτηθούν από τη ζήτηση πετρελαίου της Κίνας, την παγκόσμια οικονομική ανάπτυξη και τη συμμόρφωση του ΟΠΕΚ στις περικοπές που ανακοινώθηκαν πρόσφατα.

Ο Ανδρέας Χαράλαμπος και ο Όμιρος Πισσαρίδης είναι οικονομολόγοι.

Απόδοση δεκαετιών ομολόγων

	Απόδοση	Εβδομαδιαία αλλαγή
Κύπρος	3,76%	-0,06%
Γερμανία	2,40%	0,12%
Γαλλία	2,95%	0,11%
Ιταλία	4,17%	0,01%
Ισπανία	3,39%	0,06%
Ιρλανδία	2,80%	0,05%
Ελλάδα	3,65%	-0,07%
Ην. Βασίλειο	4,23%	0,06%

Βαθμολογία από οίκους αξιολόγησης

Οίκος Αξιολόγησης	Μακροπρόθεσμο Χρέος	Προοπτικές (outlook)
DBRS	BBB	Σταθερή
Fitch	BBB	Σταθερή
Moody's	Ba1	Θετική
S&P	BBB	Σταθερή

2023 ACA/
ACCA Intake

Take your career to new heights!

ΑΝΑΛΥΣΗ

Των ΜΠΕΝΤΑ ΓΚΟΧ και ΤΖΟ ΚΑΣ / REUTERS

Η «σιωπηλή» παρέλαση επιχειρηματιών στην Κίνα

Τους τελευταίους μήνες η Κίνα γνώρισε μια πραγματική παρέλαση από διευθύνοντες συμβούλους αμερικανικών κολοσσών, μεταξύ των οποίων ο Ελον Μασκ της Tesla και ο Ντέιβιντ Σόλομον της Goldman Sachs. Κοινό χαρακτηριστικό των επισκεψέων ήταν ότι τα στελέχη των αμερικανικών επιχειρήσεων δεν μίλησαν παρά ελάχιστα για το ταξίδι τους, που περιορίστηκε σε συναντήσεις με κυβερνητικούς αξιωματούχους, τοπικές αρχές και επιχειρήσεις με τις οποίες συνεργάζονται.

Πολύ σπάνιες ήταν άλλωστε οι εκδηλώσεις για τους εκπροσώπους του Τύπου, που άλλοτε ήταν συχνές. Ακόμη και ο Ελον Μασκ, που φημίζεται για τα αστεϊάκια του στο Twitter, υπήρξε ασυνήθιστα λακωνικός σχετικά με το ταξίδι του. Το 2020 γιόρτασε την παράδοση των πρώτων αυτοκινήτων της Tesla από τη μονάδα της Σαγκάης χορεύοντας μπροστά σε δημοσιογράφους. Αυτή τη φορά δεν είχαν προσκληθεί δημοσιογράφοι να καλύψουν την επίσκεψη στο εργοστάσιο. Ανάλογη ήταν η στάση και του Σόλομον. Το 2019 παραχώρησε συνεντεύξεις και συμμετείχε σε πολλές εκδηλώσεις. Αυτή τη φορά όμως είχε μόνον συναντήσεις κεκλεισμένων των θυρών με στελέχη των ρυθμιστικών αρχών, του κρατικού επενδυτικού ταμείου της Κίνας και ενός πανεπιστημίου.

Στελέχη εμπορικών επιμελητηρίων και εμπορικών ενώσεων αποδίδουν αυτήν την έλλειψη ενημέρωσης στο γεγονός ότι οι σινοαμερικανικές πολιτικές και εμπορικές σχέσεις έχουν επιδεινωθεί στο χειρότερο σημείο που έχουν γνωρίσει εδώ και πολλές δεκαετίες. Εξάλλου, η έμφαση που δίνει ο πρόεδρος Σι Τζινπίνγκ στην εθνική ασφάλεια και ιδιαιτέρως τα μέτρα που έχει λάβει κατά ορισμένων ξένων επιχειρήσεων, εμπνέουν αβεβαιότητα σε πολλές εταιρείες που ανησυχούν μήπως έχουν παραβιάσει την κινεζική νομοθεσία. Ο Νόα Φρέιζερ, γενικός διευθυντής του Επιχειρηματικού Συμβουλίου Καναδά-Κίνας, επισημαινει πως οι επιχειρηματίες δεν αναζητούν πλέον νέες ευκαιρίες, αλλά επικεντρώνονται στο πώς να διατηρήσουν τις υφιστάμενες συνεργασίες γι' αυτό και αποφεύγουν τα ΜΜΕ, τα μεγάλα δείπνα ή τις δημόσιες τοποθετήσεις. Σύμφωνα, άλλωστε, με στέλεχος αμερικανικής εμπορικής ένωσης που προτίμησε την ανωνυμία, προτού επισκεφθούν την Κίνα οι διευθύνοντες σύμβουλοι ζήτησαν συμβουλές και ενημέρωση για το πώς θα μπορούσε να τους επηρεάσει η διευρυνση της κινεζικής νομοθεσίας περί αντικατασκοπείας. Ζήτησαν επίσης να ενημερωθούν για το πώς πρέπει να αντιμετωπίσουν τους κυβερνητικούς αξιωματούχους της Κίνας και τις ερωτήσεις σχετικά με το ταξίδι τους, καθώς δεν θα ήταν προς το συμφέρον τους να μιλήσουν στα ΜΜΕ και να διακινδυνεύσουν να ερωτηθούν σχετικά με τις θέσεις της Ουάσινγκτον και του Πεκίνου.

Το Εμπορικό Επιμελητήριο της Ε.Ε. ανέφερε σε ανακοίνωσή του ότι όσες επιχειρήσεις δραστηριοποιούνται στην Κίνα ήταν ανέκαθεν κάπως επιφυλακτικές και τώρα προσαρμόζονται στις αλλαγές που επικείμενες σε κάποιους ευαίσθητους τομείς. Από την πλευρά του το κινεζικό υπουργείο Εξωτερικών ανέφερε ότι οι πολυάριθμοι επικεφαλής αμερικανικών επιχειρήσεων που επισκέπτονται την Κίνα αποτελούν «ψήφο εμπιστοσύνης» στην κινεζική οικονομία. Κι ενώ ο πρόεδρος Μπάιντεν δήλωσε τον περασμένο μήνα ότι προβλέπει άμεσα βελτίωση στις «παγωμένες» σχέσεις με το Πεκίνο, κανείς δεν αμφισβητεί ότι έχει οζυνθεί η ένταση φέτος με τις απαγορεύσεις της Ουάσινγκτον στις εξαγωγές τεχνολογίας μικροεπεξεργαστών.

Είναι, πάντως, γεγονός ότι έπειτα από τρία χρόνια περιορισμών κατά της πανδημίας, που ουσιαστικά απαγόρευαν την εισοδο ξένων στην Κίνα, οι επικεφαλής αμερικανικών επιχειρήσεων σπεύδουν να την επισκεφθούν. Οπως σχολιάζει ο Κρίστοφερ Τζόνσον, πρόεδρος της συμβουλευτικής China Strategies Group, «η ουσία είναι πως όποιος δραστηριοποιείται στην Κίνα πρέπει να δείχνει ότι είναι επαρκώς αφοσιωμένος σε αυτήν».

Το Εμπορικό Επιμελητήριο της Ε.Ε. ανέφερε σε ανακοίνωσή του ότι όσες επιχειρήσεις δραστηριοποιούνται στην Κίνα ήταν ανέκαθεν κάπως επιφυλακτικές και τώρα προσαρμόζονται στις αλλαγές που επικείμενες σε κάποιους ευαίσθητους τομείς. Από την πλευρά του το κινεζικό υπουργείο Εξωτερικών ανέφερε ότι οι πολυάριθμοι επικεφαλής αμερικανικών επιχειρήσεων που επισκέπτονται την Κίνα αποτελούν «ψήφο εμπιστοσύνης» στην κινεζική οικονομία. Κι ενώ ο πρόεδρος Μπάιντεν δήλωσε τον περασμένο μήνα ότι προβλέπει άμεσα βελτίωση στις «παγωμένες» σχέσεις με το Πεκίνο, κανείς δεν αμφισβητεί ότι έχει οζυνθεί η ένταση φέτος με τις απαγορεύσεις της Ουάσινγκτον στις εξαγωγές τεχνολογίας μικροεπεξεργαστών.

Είναι, πάντως, γεγονός ότι έπειτα από τρία χρόνια περιορισμών κατά της πανδημίας, που ουσιαστικά απαγόρευαν την εισοδο ξένων στην Κίνα, οι επικεφαλής αμερικανικών επιχειρήσεων σπεύδουν να την επισκεφθούν. Οπως σχολιάζει ο Κρίστοφερ Τζόνσον, πρόεδρος της συμβουλευτικής China Strategies Group, «η ουσία είναι πως όποιος δραστηριοποιείται στην Κίνα πρέπει να δείχνει ότι είναι επαρκώς αφοσιωμένος σε αυτήν».

Είναι, πάντως, γεγονός ότι έπειτα από τρία χρόνια περιορισμών κατά της πανδημίας, που ουσιαστικά απαγόρευαν την εισοδο ξένων στην Κίνα, οι επικεφαλής αμερικανικών επιχειρήσεων σπεύδουν να την επισκεφθούν. Οπως σχολιάζει ο Κρίστοφερ Τζόνσον, πρόεδρος της συμβουλευτικής China Strategies Group, «η ουσία είναι πως όποιος δραστηριοποιείται στην Κίνα πρέπει να δείχνει ότι είναι επαρκώς αφοσιωμένος σε αυτήν».

ΔΗΚΤΗΣ

Ιστορική πρόκληση

Το χρηματοοικονομικό σύστημα της Ευρωζώνης πέρασε μέσα από μια δύσκολη συγκυρία καταφέροντας όμως να αντισταθεί και να αποσείσει την εξωτερική απειλή (ΗΠΑ, Ελβετία) η οποία θα μπορούσε εύκολα να μετατραπεί σε κρίση εντός των τειχών. Η περίοδος αυτή κατέδειξε, όμως, και δομικές αδυναμίες του συστήματος που κατά τα άλλα κρατήθηκε όρθιο. Προς άμεση επίλυση θέματα είναι η ολοκλήρωση της τραπεζικής ένωσης που θα οδηγήσει στην πανευρωπαϊκή ασφάλιση καταθέσεων ως πλέον αδήριτη ανάγκη. Σε δεύτερο πλάνο έχουμε την ανάγκη ενοποίησης των αγορών κεφαλαίων, έτσι ώστε ο κίνδυνος να είναι πιο ευρεία διεσπαρμένος και άρα πιο ισορροπημένος αντιμετώπισης. Ο κατακερματισμός των θεσμών της οικονομίας (τράπεζες, χρηματιστήρια) συνιστά μια εν δυνάμει απειλή για την ευρωπαϊκή οικονομία η οποία βιώνει σε ένα δύσκολο γεωπολιτικό περιβάλλον την πιο μεγάλη ανταγωνιστική πρόκληση στην νεότερη ιστορία της.

Καινούργιες οικονομικές έννοιες

Το κλίμα, το περιβάλλον, η βιοποικιλότητα και άλλες παράμετροι που έχουν να κάνουν με την φύση, αποτελούν καινούργιες οικονομικές έννοιες. Χωρίς κλιματική σταθερότητα δεν μπορεί να υπάρξει σταθερότητα στις τιμές, καθώς τα σκαμπελάσματα στο κόστος ενέργειας θα τείνουν να επηρεάζουν τις τιμές και άρα τον πληθωρισμό. Η βιοποικιλότητα επηρεάζει τη γεωργία που με τη σειρά της επηρεάζει τις τιμές των τροφίμων και άρα τον πληθωρισμό. Το ίδιο ισχύει και για την ποιότητα του εδάφους σε σχέση με την απόδοση των γεωργικών καλλιεργειών και άρα τις τιμές. Τα είδη που απειλούνται με εξαφάνιση, οι υδροβιότοποι που χάνονται και τα επίπεδα του νερού στον πλανήτη που μειώνονται έχουν όλα αρνητικές επιπτώσεις στην οικονομία η οποία λειτουργώντας υπό αυτές τις συνθήκες δεν θα μπορέσει ποτέ να προσφέρει σταθερότητα των τιμών.

Πέραν από τις εκποιώσεις

Δέκα χρόνια μετά την εμφάνιση του προβλήματος των ΜΕΧ, η κυπριακή οικονομία πέτυχε να θέσει το πρόβλημα υπό διακρίση εφαρμόζοντας σειρά λύσεων. Σημαντικότερη όλων η «πακετοποίηση» και μεταφορά αυτών των δανείων εκτός τραπεζικού συστήματος σε εταιρείες ειδικού σκοπού. Αυτές οι εταιρείες μέσα από αναδιαρθρώσεις και ανακτήσεις επιχειρούν να προσδώσουν αξία στα περιουσιακά στοιχεία που έχουν αποκτήσει από τις τράπεζες. Οι ανακτήσεις μέσω εκποιήσεων σκοντάφτουν σε νομοθετικούς σκοπέλους καθιστώντας το εργαλείο λιγότερο αποτελεσματικό από ότι αρχικά αναμενόταν. Η συζήτηση, όμως, δεν μπορεί να εξαντλείται στις εκποιήσεις. Μεγάλο ενδιαφέ-

Η αύξηση των επιτοκίων και η συνεπακόλουθη σταδιακή επιβράδυνση του δανεισμού επιβαρύνουν την επενδυτική δραστηριότητα των Κυπρίων. Οι ξένες επενδύσεις φαντάζουν ως η μόνη διέξοδος.

ρον αποκτά και ο δεύτερος πυλώνας που αφορά στα ρυθμιζόμενα δάνεια. Αυτά τα δάνεια θα πρέπει να επιδιωχθεί να επιστρέψουν στο τραπεζικό σύστημα ως εξυπηρετούμενα μέσα από συγκεκριμένη διαδικασία για την οποία κανένας δεν συζητά.

Η ΛΕΞΗ ΤΗΣ ΕΒΔΟΜΑΔΑΣ

Εξυγίανση Χρηματοπιστωτικού Ιδρύματος

Εξυγίανση καλείται η διαδικασία κατά την οποία η αρχή εξυγίανσης προχωρεί σε αναδιάρθρωση ενός χρηματοπιστωτικού ιδρύματος μέσω μεθόδων εξυγίανσης, έτσι ώστε να διασφαλιστεί η συνέχιση των βασικών λειτουργιών του ιδρύματος, η ενίσχυση της σταθερότητας και εμπιστοσύνης στο χρηματοπιστωτικό τομέα, και ο περιορισμός της επιβάρυνσης των φορολογούμενων, έχοντας ως απώτερο σκοπό τη διασφάλιση του δημόσιου συμφέροντος.

Μάριος Χαραλαμπίδης
Καθηγητής Διοίκησης και Οικονομικών
Cyprus Institute of Marketing / The Cyprus Business School

Νέες συνθήκες

Η κρίση αγοραστικής δύναμης που κατακλύζει την Ευρώπη, ως ήταν αναμενόμενο, έχει μεταβάλει τις καταναλωτικές συνθήκες των νοικοκυριών με πρώτη και κύρια την αγορά τροφίμων και ειδών πρώτης ανάγκης. Στις χώρες που δημοσιεύουν στοιχεία και προβάνουν σε αντίστοιχες έρευνες, έχουν καταγραφεί συγκεκριμένες τάσεις που πιθανόν να βρίσκουν πεδίο εφαρμογής και σε άλλες χώρες. Κατά κύριο λόγο έχουμε μια μείωση των επισκεψέων στις υπεραγορές, που όμως συνοδεύεται από μεγαλύτερη σε σχέση με πριν δαπάνη ανά επίσκεψη. Άλλες συνθήκες που έχουν καταγραφεί είναι η μείωση της ζήτησης για online υπηρεσίες αγοράς τροφίμων, η αύξηση των αγορών σε ιδιωτικές ετικέτες και η εδραίωση των υπεραγορών χαμηλού κόστους. Τέλος, τα στοιχεία καταδεικνύουν τη διάθεση των καταναλωτών να ενταχθούν σε σχέδια επιβράβευσης που προσφέρουν εκπτώσεις.

Παγκόσμια επιβράδυνση

Η παγκόσμια οικονομία προβλέπεται να αναπτυχθεί το 2023 με ρυθμό 2,7%, που είναι ο χαμηλότερος από την κρίση του 2008 με εξαίρεση φυσικά το πανδημικό έτος του 2020. Παράλληλα, ο πληθωρισμός αναμένεται πιο επίμονος από τις αρχικές προβλέψεις, γεγονός που θα αναγκάσει τις κεντρικές τράπεζες σε περαιτέρω αυξήσεις των επιτοκίων. Η επιβράδυνση στην οικονομική ανάπτυξη πέραν των όλων άλλων ενέχει και τον κίνδυνο για συσσώρευση μεγάλων επιπέδων χρέους από κράτη και επιχειρήσεις, σε μια περίοδο που το κόστος του χρήματος βρίσκεται στα ψηλά.

Η κλιματική αλλαγή απειλεί την Ιστορία

Της ΚΑΘΡΙΝ ΠΟΡΤΕΡ

Το εμβληματικό οχυρό της Πουέντ-ντι-Οκ, μέρος του Τείχους του Ατλαντικού, που σχεδίασε και κατασκεύασε η ναζιστική στρατιωτική μηχανή στα παράλια της Νορμανδίας, υπέστη τρεις κατολισθήσεις αυτή την άνοιξη.

Τα οχυρωματικά έργα, στην κορυφή βράχου ύψους 30 μέτρων, καταλήφθηκαν με μεγάλο κόστος σε ζωές στις 6 Ιουνίου 1944 από άνδρες των ορεινών καταδρομών του αμερικανικού πεζικού. Πρόσφατες πραγματογνωμοσύνες διαπίστωσαν νέα σημαντική σπλαιώση στα βράχια κάτω από το οχυρό, απειλώντας και πάλι την επιβιώσή του.

Η κλιματική αλλαγή και η διάβρωση καταπίνουν ολοένα και μεγαλύτερα τμήματα των γαλλικών ακτογραμμών, θέτοντας ερωτήματα για τη νομή της γης, την ασφάλεια των κοινοτήτων και τη βιώσιμη ανάπτυξη. Στις παραλίες της Νορμανδίας, όπου 150.000 στρατιώτες των Συμμάχων αποβίβασαν απέναντι στα πολυβόλα των ναζι, η ίδια η ιστορία και η μνήμη απειλούνται με εξαφάνιση.

«Αν χαθεί η τοποθεσία, θα χαθεί και η ιστορία του τι συνέβη εδώ»,

Επιταχύνει τη διάβρωση των παραλιακών εδαφών της Γαλλίας όπου έγινε η απόβαση στη Νορμανδία, με τα γερμανικά οχυρά να κινδυνεύουν να εξαφανιστούν.

λέει ο Σκοτ Ντεζαρντέν, διευθυντής του αμερικανικού στρατιωτικού μνημείου της Πουέντ-ντι-Οκ, που υποδέχεται κάθε χρόνο 900.000 επισκέπτες. Η αρμόδια γαλλική υπηρεσία έχει καταγράψει περισσότερες από 90 ιστορικές τοποθεσίες της απόβασης, συμπεριλαμβανομένων και 44 μουσείων, που προσελκύουν περισσότερους από 5 εκατομμύρια επισκέπτες τον χρόνο.

Τα δύο τρίτα των ακτών της Νορμανδίας κινδυνεύουν, όμως, από διάβρωση, με τους ειδικούς να προβλέπουν ότι η κατάσταση θα επιδεινωθεί εξαιτίας της ανόδου της στάθμης των θαλασσών, από τις εντονότερες καταιγίδες και τις

Μία από τις 90 ιστορικές τοποθεσίες της απόβασης που έχουν καταγραφεί και προσελκύουν πάνω από 5 εκατ. επισκέπτες ετησίως.

επικίνδυνες παλίρροιας. «Η παραλία θα μετατοπισθεί προς την ενδοχώρα. Είμαστε σίγουροι γι' αυτό», λέει ο Στεφάν Κοστά, καθηγητής γεωγραφίας στο Πανεπιστήμιο της Καν και ειδικός για την κλιματική αλλαγή στη Νορμανδία. Η γαλλική κυβέρνηση έχει ήδη αποδεχθεί την ήττα της. Υστερα από αιώνες κατασκευής αναχωμάτων και πέτρινων τειχών, οι αρμόδιες υπηρεσίες υιοθέτησαν πλέον φιλοσοφία συμβίωσης και προσαρμογής με τη θάλασσα. Οι κοινότητες στις

παραλίες της απόβασης επεξεργάζονται τώρα σχέδια, στα οποία περιλαμβάνεται ακόμη και η μετεγκατάστασή τους σε ασφαλέστερα σημεία.

Για πολλούς, όμως, η εγκατάλειψη μιας τόσο ιστορικής τοποθεσίας είναι αδιανόητη. «Οι παραλίες της Νορμανδίας δεν είναι απλά σύμβολα. Είναι μέρος ενός μύθου. Όλοι πρέπει να έρθουν εδώ τουλάχιστον μία φορά στη ζωή τους για να καταλάβουν τι έγινε στο σημείο αυτό», λέει ο Σαρλ ντε Βαλαβέγ,

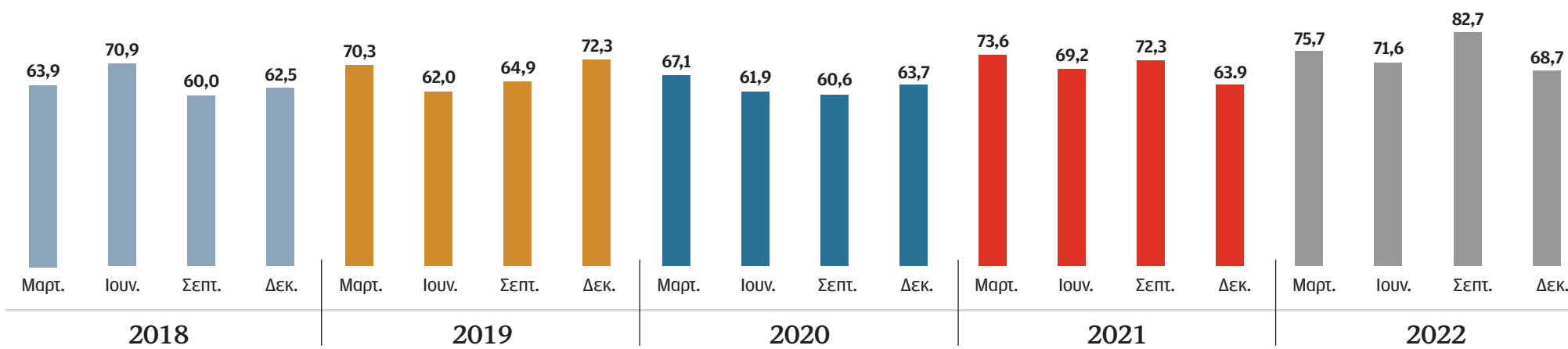
δήμαρχος της κωμόπολης Σεν-Μαρι-ντι-Μον, όπου βρίσκεται η παραλία Γιούτα.

Η προσωπική ιστορία του δημάρχου είναι συνυφασμένη με την απόβαση. Αμερικανοί αλεξιπτωτιστές, που προσγειώθηκαν στο κέντρο του χωριού λίγες ώρες πριν από την απόβαση, τραυματίσαν σοβαρά τον πατέρα του σημερινού δημάρχου. Ο τραυματίας δέχθηκε τις πρώτες βοήθειες των αλεξιπτωτιστών, οι οποίοι τον μετέφεραν σε πλοίο-νοσοκομείο. Υστερα από

πέντε χειρουργεία στο Λονδίνο, ο τραυματίας επέστρεψε στο -απελευθερωμένο πλέον- χωριό του.

Ακόμη, όμως, και αν η γαλλική κυβέρνηση υποχωρήσει, το κόστος της σωτηρίας των παραλιών της Νορμανδίας είναι απαγορευτικό. Το μηχανικό τμήμα του στρατού των ΗΠΑ δαπάνησε 6 εκατ. δολάρια το 2010 μόνο και μόνο για την κατασκευή νέων θεμελίων στα μπούνκερ της Πουέντ-ντι-Οκ, βυθίζοντας τσιμεντένιους ογκόλιθους στη βάση του βράχου.

Δείκτης κόστους προς έσοδα κυπριακών τραπεζών (%)

ΠΗΓΗ: ΚΤΚ

«Μακιγιάρουν» το cost to income οι τράπεζες

Οι αυξήσεις των επιτοκίων καλύπτουν ελαφρώς διαχρονικά προβλήματα των κυπριακών πιστωτικών ιδρυμάτων

Του ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΡΟΥΓΚΑΛΑ

Οι κυπριακές τράπεζες «κρύβουν» το πρόβλημα του κόστους προς τα έσοδα που τις ταλανίζει τουλάχιστον για 10 χρόνια, με τον «αέρα» που τους έχει δώσει η αύξηση των επιτοκίων. Το διαχρονικό πρόβλημα που έχουν με το μεγάλο κόστος πρακτικά «μακιγιάρεται» πίσω από τα μεγάλα κέρδη που προκύπτουν από τα επιτόκια. Αυτό τουλάχιστον καταδεικνύουν οι δείκτες χρηματοοικονομικής σταθερότητας της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας και του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου που δημοσιεύουν συγκεντρωτικά στοιχεία για τον τραπεζικό τομέα της Κύπρου. Όπως δείχνουν τα σχετικά στοιχεία, το κόστος προς τα έσοδα των κυπριακών τραπεζών στο τέλος του 2022 ήταν στο υψηλό 68,7%, το οποίο ωστόσο σε σύγκριση με το κόστος προς τα έσοδα των προηγούμενων τριμήνων, είναι μειωμένο. Χαρα-

Το καθαρό επιτοκιακό περιθώριο (NIM) στις κυπριακές τράπεζες τον Δεκέμβριο του 2022 ήταν στο χαμηλό 1,6%.

Τα υψηλότερα επιτόκια αναμένεται να υποστηρίξουν την περαιτέρω διεύρυνση του καθαρού επιτοκιακού περιθωρίου.

κτηριστικά, τον Σεπτέμβριο του 2022 το κόστος προς τα έσοδα των κυπριακών τραπεζών ανερχόταν στο 82,7%, τον Ιούνιο του 2022 στο 71,6%, τον Μάρτιο του 2022 στο 75,7% και τον Δεκέμβριο του 2021 στο 71,9%. Όλο το 2021 κυμαινόταν από 73,6% έως και 69,2%, το 2020 από 60,6% έως και 67,1% και το 2019 από 62% έως και 72,3%. Από το 2018 έως και το 2015 κυμαινόταν από 70,9% έως και 35,3% τον Ιούνιο του 2015 που ήταν μία τιμή αρκετά χαμηλή.

Τραπεζικοί κύκλοι επισημειώνουν πως ο δείκτης του κόστους προς τα έσοδα θα μειωθεί περαιτέρω στα επόμενα δεδομένα που θα έρθουν ενώπιον της Κεντρικής

Τράπεζας της Κύπρου, λόγω των μεγάλων κερδών που έχουν προκύψει από τα επιτόκια. Εξηγούν πως να μην έχουν κάνει κινήσεις προς τη σωστή κατεύθυνση οι τράπεζες για μείωση του κόστους τους σε σχέση με προσωπικό και καταστήματα, ωστόσο, η μείωση που βλέπουμε και που θα δούμε στους επόμενους μήνες θα είναι προϊόν μεγάλων εσόδων και όχι του περιορισμού των εξόδων τους.

Για να δικαιολογηθούν τα παραπάνω, θα πρέπει να δούμε τα στοιχεία των δύο μεγάλων τραπεζών και συγκεκριμένα της υπό αναφοράς περιόδου. Τα συνολικά έξοδα της Τρ. Κύπρου για το έτος 2022 ανήλθαν σε 381 εκατ. ευρώ

(σε σύγκριση με 383 εκατ. για το έτος 2021), μειωμένα κατά 1% σε ετήσια βάση, εκ των οποίων 50% αφορούσαν το κόστος προσωπικού (190 εκατ.), 40% αφορούσε τα άλλα λειτουργικά έξοδα (153 εκατ.) και 10% αφορούσε τον ειδικό φόρο επί των καταθέσεων και άλλα τέλη/εισφορές (38 εκατ.). Το κόστος προσωπικού είχε ανέλθει σε 190 εκατ. για το έτος 2022, σε σύγκριση με 202 εκατ. για το έτος 2021, μειωμένο κατά 6% σε ετήσια βάση, ως αποτέλεσμα των Εθελούσιων Σχεδίων Αποχώρησης Προσωπικού τα οποία πραγματοποιήθηκαν κατά το 2022.

Τα συνολικά έξοδα της Ελληνικής Τράπεζας για το 2022 είχαν

ανέλθει στα 351,2 εκατ. και είχαν σημειώσει αύξηση 33% σε σύγκριση με 263,5 εκατ. ευρώ το 2021. Η αύξηση στα συνολικά έξοδα οφειλόταν στα έξοδα αναδιάρθρωσης.

Τα έξοδα αναδιάρθρωσης αντιπροσώπευαν το Σχέδιο Εθελούσιων Αποχώρησης (ΣΕΠΑ/VEES) και άλλα σχετικά κόστη ύψους 70,9 εκατ. ευρώ για το έτος 2022. Τα έξοδα προσωπικού του Ομίλου για το 2022 είχαν ανέλθει σε 147,2 εκατ. σε σύγκριση με 133,7 εκατ. ευρώ για το 2021, καταγράφοντας αύξηση ύψους 10% και αντιπροσώπευαν το 53% (2021: 51%) των συνολικών εξόδων του Ομίλου.

Στα χαμηλά και το NIM

Μπορεί ο δείκτης του καθαρού επιτοκιακού περιθωρίου «Net Interest Margin» (NIM) στα επόμενα δημοσιευμένα στοιχεία των επόμενων τριμήνων να είναι αυξημένος λόγω επιτοκίων, ωστόσο έχει αξία να δούμε που βρισκόταν τον Δεκέμβριο του 2022. Το καθαρό επιτοκιακό περιθώριο στις κυπριακές τράπεζες τον Δεκέμβριο του 2022 ήταν στο χαμηλό 1,6%, τον Σεπτέμβριο του 2022 στο 1,5%, τον Ιούνιο του ίδιου χρόνου στο 1,4% και τον Μάρτιο ξανά στο 1,4%. Το 2021 κυμαινόταν στο 1,5% - 1,6%, το 2020 στο 1,8% - 1,9%, το 2019 στο 1,9% - 2% και το 2018 στο 1,8% - 2,3%. Τα πα-

ραπάνω δεδομένα είναι πολύ χαμηλά για μία τράπεζα και έτσι οι συγκυρίες των επιτοκίων θα «ωραιοποιήσουν» για ακόμα μία φορά προβληματικούς δείκτες που υπάρχουν στο κυπριακό τραπεζικό σύστημα. Δηλαδή θα γίνει κάτι αντίστοιχο στις κυπριακές τράπεζες όπως αναμένεται και για τις ελληνικές. Την προηγούμενη εβδομάδα σε έκθεσή τους οι αναλυτές της Goldman Sachs σημείωναν πως, τα υψηλότερα επιτόκια και η πιο αργή μετάβαση από τις καταθέσεις όψεως προς τις προθεσμιακές, αναμένεται να υποστηρίξουν κατά 90 μονάδες βάσης περίπου, την περαιτέρω διεύρυνση του καθαρού επιτοκιακού περιθωρίου (NIM) για τις ελληνικές τράπεζες έως το 2023.

Στα αποτελέσματα της Τράπεζας Κύπρου για το 2022 το NIM είχε ανέλθει σε 1,65% (σε σύγκριση με 1,45% για το έτος 2021), το οποίο είχε επηρεαστεί ήδη θετικά από την αύξηση των επιτοκίων.

Το κόστος προς τα έσοδα των κυπριακών τραπεζών στο τέλος του 2022 ήταν στο υψηλό 68,7%,

Το καθαρό επιτοκιακό περιθώριο για το έτος 2022 είχε ανέλθει σε 2,36%, αυξημένο κατά 83 μ.β. σε τριμηνιαία βάση, αύξηση η οποία είχε αποδοθεί στην επανατιμολόγηση των ρευστών περιουσιακών στοιχείων και δανείων.

Το καθαρό επιτοκιακό περιθώριο της Ελληνικής για το 2022 είχε ανέλθει σε 1,60% σε σύγκριση με 1,52% για το έτος 2021. Το καθαρό επιτοκιακό περιθώριο είχε επηρεαστεί ήδη θετικά από την αύξηση στα καθαρά έσοδα από τόκους, παρά την αύξηση του μέσου όρου των τοκοφόρων περιουσιακών στοιχείων και τα υψηλότερα έξοδα από τόκους σε δανειακό χαρτοφυλάκιο.

ΑΡΘΡΟ / Του ΝΙΚΟΥ ΑΥΛΩΝΑ

Τεχνητή νοημοσύνη, επενδυτικές αποφάσεις και ESG

Η τεχνητή νοημοσύνη (AI) και οι εφαρμογές της εξελίσσονται με αλματώδεις ρυθμούς και διεισδύουν ολοένα και περισσότερο στην καθημερινότητά μας. Σήμερα σημεία αναφοράς αποτελούν οι εφαρμογές AI, που απ' ό,τι φαίνεται ήρθαν για να αλλάξουν ή και να ανατρέψουν ισορροπίες και νόρμες σε νευραλγικούς τομείς, όπως στις επενδύσεις, την αξιολόγηση ρίσκου, αλλά και την πρόληψη απάτης στις συναλλαγές.

Σύμφωνα με το Forbes, το 70% των οικονομικών εταιρειών χρησιμοποιεί ήδη τεχνητή νοημοσύνη για να προβλέπει θέματα σχετικά με την πρόγνωση πιστωτικού ρίσκου και να ανιχνεύει απάτες. Ειδικά στο θέμα της εξαπάτησης καταναλωτών, που στην Ελλάδα είναι πλέον ένα τεράστιο κοινωνικό και ηθικό πρόβλημα για το οποίο συνυπεύθυνοι είναι και οι τράπεζες, η JPMorgan Chase ήδη χρησιμοποιεί εφαρμογές ανίχνευσης απάτης. Συγκεκριμένα, μέσω ενός αλγορίθμου αποστέλλει λεπτομέρειες συναλλαγών με πιστωτικές κάρτες

σε κέντρα δεδομένων, τα οποία και αποφασίζουν εάν πρόκειται για απάτη.

Φυσικά, ένα τόσο επαναστατικό εργαλείο δεν θα μπορούσε να αργοήσει το πλέον επιτακτικό και φλέγον ζήτημα του 21ου αιώνα: αυτό της κλιματικής αλλαγής και της βιώσιμης ανάπτυξης.

Παραδοσιακά, φορείς αξιολόγησης κριτηρίων ESG, όπως για παράδειγμα η Moody's, βασίζονταν σε αναλυτές για την αναγνώριση και αξιολόγηση δεδομένων. Ωστόσο, με σκοπό να αντιμετωπίσουν αποτελεσματικά τεράστιους όγκους δεδομένων που μπορούν να είναι οσιώδεις για την επένδυση με κριτήρια ESG, σήμερα πλέον έχουν υιοθετήσει υπολογιστικούς αλγορίθμους που μπορούν να αυτοματοποιήσουν πολύπλοκες εργασίες και να αναλύσουν πληροφορίες με γρήγορη ταχύτητα. Για παράδειγμα, η RepRisk χρησιμοποιεί καθημερινά τα μέσα ενημέρωσης ως πηγές πληροφοριών, λαμβάνει υπόψη τις εταιρικές ανακοινώσεις και άλλα νέα για την

Το 70% των οικονομικών εταιρειών χρησιμοποιεί ήδη τεχνητή νοημοσύνη για την πρόγνωση πιστωτικού ρίσκου και την ανίχνευση απάτης.

αξιολόγηση ESG, ενώ άλλες πλατφόρμες χρησιμοποιούν τα δεδομένα από τις εκθέσεις βιώσιμης ανάπτυξης.

Συγκεκριμένα, η τεχνητή νοημοσύνη ήδη χρησιμοποιείται ευρέως στα εξής:

Συλλογή και ανάλυση δεδομένων: Μειώνεται σημαντικά ο χρόνος συλλογής και ανάλυσης τεράστιων ποσοτήτων δεδομένων. Αυτό βοηθάει τους επενδυτές να κατανοήσουν τις τάσεις της αγοράς, τις προτιμήσεις των καταναλωτών και τις προβλέψεις ανάπτυξης των εταιρειών.

Η JPMorgan Chase ήδη χρησιμοποιεί εφαρμογές ανίχνευσης απάτης. Μέσω ενός αλγορίθμου αποστέλλει λεπτομέρειες συναλλαγών με κάρτες σε κέντρα δεδομένων, τα οποία και αποφασίζουν εάν πρόκειται για απάτη.

Πρόβλεψη αγορών και επενδυτικών αποφάσεων: Οι τάσεις των αγορών προβλέπονται μέσω αλγορίθμων μηχανικής μάθησης και νευρωνικών δικτύων, δίνοντας τη δυνατότητα στους επενδυτές να λα-

βάνουν πιο ενημερωμένες αποφάσεις.

Μετρήσεις επιδόσεων ESG: Η αξιοποίηση αλγορίθμων μηχανικής μάθησης επιτρέπει την ανάλυση ιστορικών δεδομένων και δεδομένων πραγματικού χρόνου, δίνοντας την ευκαιρία σε επενδυτές και οργανισμούς να μετρούν και να συγκρίνουν τις επιδόσεις ESG μεταξύ εταιρειών, κλάδων και περιοχών.

Η αμερόληπτη συλλογή και χρήση των δεδομένων είναι ένα από τα πλέον σημαντικά ζητήματα προβληματισμού. Η Google, έχοντας αντιληφθεί αυτόν τον κίνδυνο, δηλώνει ότι προσπαθεί να διδάξει στους προγραμματιστές τις εκτιμήσεις περί δικαιοσύνης κατά την κατασκευή, αξιολόγηση και ανάπτυξη μοντέλων τεχνητής νοημοσύνης και μηχανικής μάθησης. Ένα δεύτερο ζήτημα είναι αυτό της διαφάνειας στη λήψη αποφάσεων. Οι αλγόριθμοι της τεχνητής νοημοσύνης θεωρούνται μαύρα κουτιά, επειδή δεν παρέχουν διαφάνεια στη διαδικασία λήψης αποφάσεων. Μείζον είναι και το ζήτημα της

ασφάλειας και της ιδιωτικότητας. Η πρόβαση σε ευαίσθητα δεδομένα, όπως προσωπικές πληροφορίες, οικονομικά αρχεία ή δεδομένα ιδιοκτησίας της εταιρείας, προϋποθέτει τον σχεδιασμό ισχυρών μέτρων ασφαλείας για την αποτροπή μη εξουσιοδοτημένης πρόσβασης ή παραβίασης δεδομένων. Εν κατακλείδι, ενώ οι επενδυτικές αποφάσεις και ESG ratings βασισμένες σε τεχνητή νοημοσύνη πιθανώς δεν θα αντικαταστήσουν πλήρως τους αναλυτές στο άμεσο μέλλον, αποτελούν ένα πολύ χρήσιμο συμπληρωματικό εργαλείο που συμβάλλει στις προγνώσεις και βελτιώνει σημαντικά την κατανόηση των αποτελεσμάτων αξιολόγησης (ESG ratings), που πλέον γίνονται σε καθημερινή βάση αφού έχει λυθεί το θέμα της επεξεργασίας τεράστιας ποσότητας δεδομένων.

Ο κ. Νίκος Αυλώνας είναι πρόεδρος του Κέντρου Αειφορίας (CSE), επισκέπτης καθηγητής στο Οικονομικό Πανεπιστήμιο Αθηνών (IMBA) και το Πανεπιστήμιο του Ιλινόι - Σικάγο.

Η ζήτηση για ταξίδια την περίοδο Αυγούστου και Σεπτεμβρίου μειώνεται κατά 9% σε σχέση με πέρσι, ώστε να αποφευχθούν φαινόμενα υπερτουρισμού και τα κύματα καύσωνα.

Ο άστατος καιρός αναστατώνει τον τουρισμό

Τρεις στους δέκα Ευρωπαίους επιλέγουν τον προορισμό τους με βάση τις καλές καιρικές συνθήκες που επικρατούν

Της **ΜΑΡΙΑΣ ΗΡΑΚΛΕΟΥΣ**

Για χρονιά χωρίς καλοκαίρι στην Ευρώπη κάνουν λόγο οι εθνικές υπηρεσίες μετεωρολογίας της νότιας Ευρώπης και των κρατών της Μεσογείου τις τελευταίες μέρες. Ευρισκόμενοι ήδη, στο πρώτο δεκαήμερο Ιουνίου, μπορεί κανείς να διαπιστώσει ότι ο καιρός παραμένει άστατος, με θερμοκρασίες χαμηλότερες για την εποχή, βροχερές μέρες και αυξημένα επίπεδα σκόνης στην ατμόσφαιρα. Το πιο πάνω σκηνικό, θα κρατήσει και τις επόμενες ημέρες σύμφωνα με εκτιμήσεις της μετεωρολογικής υπηρεσίας, και δεν αφήνει ανεπηρέαστο τον τομέα του τουρισμού. Από την τελευταία ευρωπαϊκή έρευνα προκύπτει ότι, ποσοστό 30% επιλέγει προορισμό λαμβάνοντας υπόψη το κατά πόσο επικρατούν ευνοϊκές καιρικές συνθήκες. Για παράδειγμα, όσοι επιλέγουν διακοπές ήλιου και θάλασσας, δεν αναμένεται να κάνουν την κράτηση τους σε περιοχές με άστατες καιρικές συνθήκες. Γενικότερα, ο τουρισμός, χαρακτηρίζεται ως ένας τομέας ιδιαίτερα ευαίσθητος σε αλλαγές και επηρεάζεται σημαντικά από εξωγενείς συνθήκες –στην προκειμένη περίπτωση από την κλιματική αλλαγή. Τίθεται λοιπόν ένα ερώτημα. Πόσο έτοιμοι είμαστε για διαχείριση επικείμενων αλλαγών στη συμπεριφορά των ταξιδιωτών;

Κριτήριο για ταξίδια

Βεβαίως η επίδραση του καιρού στην επιλογή του προορισμού δεν είναι κάποιο αυθαίρετο συμπέρασμα, αλλά προκύπτει και με βάση ευρήματα πρόσφατων ερευνών. Συγκεκριμένα, πρόσφατη έρευνα του European Travel Commission κατέδειξε ότι αυξάνεται η ευαισθητοποίηση των ταξιδιωτών για τις καιρικές συνθήκες του προορισμού που επιλέγουν σε ποσοστό 30%. Η έρευνα έδειξε επίσης ότι το 21% του δείγματος, προτεραιοποιεί τους προορισμούς με κριτήριο το πόσο προστατεύουν τη φυσική και πολιτιστική τους κληρονομιά και βάσει το περιβαλλοντικό αποτύπωμα του ταξιδιού. Για παράδειγμα, μερίδα ταξιδιωτών αποφεύγει να ταξιδεύει με αεροπλάνο και πλοία, έτσι επιλέγει πιο κοντινούς προορισμούς. Έδαφος κερδίζουν την ίδια ώρα και τα ταξίδια εκτός περιόδου αιχμής. Για παράδειγμα, φέτος περισσότεροι Ευρωπαίοι έχουν προγραμματίσει ταξίδια την περίοδο της άνοιξης και αρχές καλοκαιριού, με τα ταξίδια την περίοδο μεταξύ Απριλίου και Μαΐου να σημειώνουν αύξηση 6% σε σχέση με το 2022. Σημαντική ενίσχυση αφίξεων σε σχέση με το 2022 είχαμε και στην Κύπρο τους δύο προηγούμενους μήνες. Από εδώ και πέρα ήδη εκφράζεται κάποιος προβληματισμός για ενδεχόμενη επιβράδυνση του ρυθμού των κρατήσεων. Αυτή η εκτίμηση αποτυπώνεται και στα ευρήματα της έρευνας, βάσει των οποίων η ζήτηση για ταξίδια την περίοδο Αυγούστου και Σεπτεμβρίου μειώνεται κατά 9% σε σχέση με πέρσι, σε μια προσπάθεια των ταξιδιωτών να αποφύγουν την αυξημένη τουρι-

στική κίνηση και την πολυκοσμία σε περίοδο αιχμής καθώς επίσης και τα κύματα καύσωνα.

Επιμήκυνση σεζόν

Για το θέμα μίλησε στην «Κ» ο υφυπουργός Τουρισμού Κώστας Κουμπής, ο οποίος επισήμανε ότι η κλιματική αλλαγή είναι ένα ζήτημα που απασχολεί την Κύπρο –και όχι μόνο– ενώ τόνισε την ανάγκη λήψης μέτρων. Το υφυπουργείο Τουρισμού προγραμματίζει τον προσεχή Οκτώβριο σχετικό συνέδριο το οποίο αφορά την κλιματική αλλαγή, τις επιπτώσεις της καθώς και μέτρα διαχείρισης της κατάστασης και ενίσχυσης της βιώσιμης ανάπτυξης. Το συνέδριο γίνεται σε συνεργασία με τον Κυπριακό Σύνδεσμο Αειφόρου Τουρισμού. Πέραν τούτου, ο κ. Κουμπής ανέφερε ότι το υφυπουργείο επιδιώκει την επιμήκυνση της τουριστικής σεζόν και την προβολή του προορισμού είτε στην αρχή είτε στο τέλος της καλοκαιρινής περιόδου. Την ίδια ώρα ανέφερε ότι, προωθούνται και άλλες μορφές τουρισμού, όπως τουρισμός υπαίθρου ώστε αφενός να αποκτήσουν και αυτές οι περιοχές δυναμική και αφετέρου να επιτευχθεί η χωρική επέκταση του τουρισμού ως μέτρο

Τον Οκτώβριο προγραμματίζεται συνέδριο για την κλιματική αλλαγή, τις επιπτώσεις της, και μέτρα διαχείρισης της κατάστασης και ενίσχυσης της βιώσιμης ανάπτυξης.

πρόληψης για το φαινόμενο του υπερτουρισμού. Όπως ανέφερε από την πλευρά του ο πρόεδρος του Συνδέσμου Αειφόρου Τουρισμού Φίλιππος Δρουσιώτης, ο τομέας του τουρισμού επηρεάζει σημαντικά την κλιματική αλλαγή, είτε μέσω της εκπομπής ρύπων από τις αερομεταφορές, το φαινόμενο του food waste καθώς και της πλαστικής ρύπανσης. Επισήμανε επίσης ότι η αλλαγή του κυπριακού κλίματος στην προκειμένη περίπτωση, θα επιφέρει αλλαγές στη βιοποικιλότητα του τόπου με ό,τι αυτό συνε-

Οι αλλαγές που επιφέρει η κλιματική αλλαγή στη ζήτηση για ταξίδια και προορισμούς, θα πρέπει σαφώς να τύχουν διαχείρισης και μέσα από την Εθνική Στρατηγική Τουρισμού.

πάγεται για το περιβάλλον αλλά και την ελκυστικότητα του προορισμού. Υπάρχει ανάγκη, τόνισε, να βρεθούν λύσεις προκειμένου η Κύπρος να μπορέσει να ανταγωνιστεί προορισμούς όπως η Τουρκία και η Αίγυπτος, οι οποίες δεν εφαρμόζουν περιβαλλοντικές πολιτικές της Ε.Ε. και ως εκ τούτου έχουν την ευελιξία να είναι πιο οικονομικοί, έστω και βραχυπρόθεσμα.

Η εθνική στρατηγική

Οι αλλαγές που επιφέρει η κλιματική αλλαγή στη ζήτηση για τα-

αρνητικό αντίκτυπο στην «εικόνα» του προορισμού. Περισσότερο από ποτέ, οι ταξιδιώτες θέλουν να αισθάνονται ότι, παρά την αναπόφευκτη επιβάρυνση του περιβάλλοντος λόγω εκπομπής αερίων διοξειδίου του άνθρακα (CO2) κατά τη διάρκεια των ταξιδιών τους, επισκέπτονται τουλάχιστον έναν προορισμό που χαρακτηρίζεται από περιβαλλοντική ευαισθησία. Ως εκ τούτου, καλεί όλους τους τουριστικούς φορείς να αναλάβουν δράση ώστε να μετατραπεί η Κύπρος σε ένα από τους πιο αειφόρους προορισμούς στην περιοχή. Η βιωσιμότητα στον τουρισμό είναι προτεραιότητα και για τη νέα αναθεωρημένη στρατηγική η οποία ετοιμάζεται από το αρμόδιο υφυπουργείο. Από τις πρώτες αναφορές του νυν υφυπουργού κ. Κουμπή, ήταν ότι η βιωσιμότητα και η αειφορία στον τουρισμό θα έχουν πρωταρχικό ρόλο στη νέα στρατηγική. Μάλιστα, έχει δημιουργηθεί εντός του υφυπουργείου, διατμηματική επιτροπή η οποία ασχολείται με τη βιώσιμη ανάπτυξη και την αειφορία και που προωθεί αυτή την κατεύθυνση σε ενέργειες και projects. Σύμφωνα με τελευταία ενημέρωση, η διαδικασία επικαιροποίησης της στρατηγικής αναμένεται να ολοκληρωθεί περί τα τέλη του 2023 και ακολούθως θα παρουσιαστεί. Στο μεταξύ, τονίζεται ως ένα θετικό βήμα το τελευταίο σχέδιο για virtual net billing, που επιτρέπει την εγκατάσταση φωτοβολταϊκών συστημάτων σε τεμάχιο γης εκτός περιοχής της επιχείρησης, κάτι που θα επωφεληθεί σημαντικά, όπως ανέφερε ο υφυπουργός, τις ξενοδοχειακές μονάδες και θα τις καταστήσει πιο ανταγωνιστικές.

Εκτιμήσεις Κομισιόν

Σε κείμενο της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την κλιματική αλλαγή αναφέρεται ξεκάθαρα ότι οι οικονομικές συνέπειες της κλιματικής αλλαγής μπορεί να είναι μεγάλες για τις περιφέρειες στις οποίες ο τουρισμός είναι σημαντικός. Επισημαίνεται ότι η καταλληλότητα της νότιας Ευρώπης ως τουριστικού προορισμού προβλέπεται να μειωθεί σημαντικά κατά τους βασικούς θερινούς μήνες, αλλά να βελτιωθεί σε άλλες εποχές. Την ίδια ώρα, η κεντρική Ευρώπη προβλέπεται να αυξήσει την τουριστική της ελκυστικότητα καθ' όλη τη διάρκεια

Πρωτιά στις γαλάζιες σημαίες

Η πρωτιά της Κύπρου στην καθαρότητα των νερών κολύμβησης μόνο θετικά μπορεί να αποτιμηθεί. Συγκεκριμένα, η Κύπρος κατατάσσεται στην πρώτη θέση μαζί με τη Μάλτα και το Λουξεμβούργο με 79 παραλίες της να εξασφαλίζουν γαλάζια σημαία –καθώς και η Μαρίνα Αγίας Νάσας και Λεμεσού. Συγκεκριμένα, η Κύπρος λαμβάνει ποσοστό συμμερφόρφωσης 99,2%, με τα 119 από τα 120 σημεία νερών κολύμβησης να χαρακτηρίζονται ως εξαιρετικής ποιότητας, ενώ ένα σημείο δεν έχει λάβει ταξινόμηση ακόμη, λόγω περιορισμένου αριθμού δειγματοληψιών. Σχολιάζοντας σχετικά ο υφυπουργός Τουρισμού Κώστας Κουμπής χαρακτήρισε ευχάριστο το γεγονός ότι κάθε χρόνο παρουσιάζουμε νέες παραλίες: «Και είναι ευχάριστο ότι υπάρχουν κάθε χρόνο νέες παραλίες που καταφέρνουν και παίρνουν την επιβράβευση, και είναι ένας θεσμός τον οποίο προγραμματίζουμε ως υφυπουργείο Τουρισμού να προβάλουμε ως μία χώρα η οποία κατέχει ένα τόσο μεγάλο αριθμό γαλάζιων σημαίων αλλά και τα καθαρά νερά της Μεσογείου». Επισήμανε ότι το γεγονός, προβάλλεται στην εκστρατεία προώθησης της Κύπρου στο εξωτερικό.

του έτους, ενώ θα επηρεαστούν αρνητικά τα χειμερινά αθλήματα σε πολλές περιοχές. Στο ίδιο κείμενο αναφέρεται ότι, η περιοχή της Μεσογείου έχει υποστεί σημαντικές επιπτώσεις τις τελευταίες δεκαετίες ως αποτέλεσμα της μείωσης των βροχοπτώσεων και της αύξησης της θερμοκρασίας, οι οποίες αναμένεται να επιδεινωθούν καθώς το κλίμα εξακολουθεί να μεταβάλλεται. Κύριες επιπτώσεις είναι, η μείωση της διαθεσιμότητας νερού και της απόδοσης των καλλιεργειών, οι αυξανόμενοι κίνδυνοι ξηρασίας και απώλειας βιοποικιλότητας, οι δασικές πυρκαγιές και οι καύσωνες. Η αύξηση της αποδοτικότητας της άρδευσης στη γεωργία μπορεί να μειώσει σε κάποιο βαθμό την κατανάλωση ύδατος, αλλά δεν θα είναι επαρκής για να αντισταθμίσει τις αυξήσεις της υδατικής καταπόνησης που προκαλούνται από το κλίμα. Επιπλέον, ο τομέας της υδροηλεκτρικής ενέργειας θα επηρεαστεί όλο και περισσότερο από τη χαμηλότερη διαθεσιμότητα νερού και την αυξανόμενη ζήτηση ενέργειας, ενώ η τουριστική βιομηχανία θα βρεθεί αντιμέτωπη με λιγότερο ευνοϊκές συνθήκες το καλοκαίρι.

Χωρίς πολλούς καύσωνες αλλά με βροχή

Στην «Κ» μίλησε ο διευθυντής της Μετεωρολογικής Υπηρεσίας Κλεάνθης Νικολαΐδης ο οποίος περιέγραψε τις καιρικές αλλαγές του φετινού καλοκαιριού σε σχέση με πέρσι και τα αίτια αυτών. Κατ' αρχάς, φέτος το καλοκαίρι μας θα είναι σχετικά ήπιο και κανονικό στην περιοχή της Μεσογείου. Όσον αφορά την Κύπρο, συγκεκριμένα, φαίνεται ότι οι θερμοκρασίες θα είναι κανονικές για την εποχή, χωρίς να σημαίνει ότι κάποιες ακολουθίες ημερών

οι θερμοκρασίες δεν θα ξεφεύγουν πάνω από το κανονικό. Όπως ανέφερε, αυτό το οποίο διαφοροποιεί φέτος το καλοκαίρι είναι ότι ίσως θα έχουμε διαστήματα βροχής, η οποία προέρχεται λόγω χαμηλής πίεσης της ατμόσφαιρας. Οι διαθέσεις του καιρού φάνηκαν από τους προηγούμενους τρεις μήνες οι οποίοι ήταν μήνες με βροχόπτωση πάνω από την κανονική και αρκετές υφέσεις –φαινόμενο το οποίο αναμένεται περισσότερο κατά τη διάρκεια

του χειμώνα και όχι της άνοιξης. Η βροχή, λοιπόν, θα είναι ένα χαρακτηριστικό το οποίο θα αντιμετωπίσουμε κατά τη διάρκεια του καλοκαιριού. Τουλάχιστον έτσι φαίνεται από την τάση του καιρού. Ήδη προβλέπεται ότι καιρός μας θα επηρεαστεί από νέα ύφεση στην περιοχή. Ήπιο καλοκαίρι λοιπόν, χωρίς πολλές ζέστες και με περισσότερες βροχές προβλέπεται το φετινό. Πού οφείλεται όμως αυτό; Σύμφωνα με

τον κ. Νικολαΐδη, ένας από τους βασικότερους λόγους είναι η αύξηση της θερμοκρασίας στην επιφάνεια της θάλασσας στην περιοχή του Ειρηνικού Ωκεανού, στις δυτικές ακτές του Περού και του Μεξικού, λόγω της επιβράδυνσης του φαινομένου El Niño αντί του φαινομένου La Niña. Συνήθως οι περίοδοι αυτοί μεταλλάσσονται και διαρκούν 2-3 έτη η καθεμιά. Όλα αυτά επισημαίνονται και εντάσσονται στα πλαίσια της κλιματικής αλλαγής.

Έκαναν κινήσεις για τα δανειστικά οι τράπεζες

Αναμένονται ακόμα οι κινήσεις που θα κάνει η Τράπεζα Κύπρου, που έχει μεγάλο όγκο δανειοληπτών

Του ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΡΟΥΓΚΑΛΑ

Μέχρι τέλη Μάη είχε δοθεί μια «άτυπη διορία» στις τράπεζες να προχωρήσουν σε κινήσεις που θα αφορούσαν εκ πρώτης τα δανειστικά επιτόκια και σε δεύτερο επίπεδο, τα καταθετικά. Για τα καταθετικά επιτόκια ανακοινώθηκαν κάποιες κινήσεις που αφορούν τους λίγους, ενώ για τα δανειστικά έγινε μία πιο συγκροτημένη προσπάθεια. Σχεδόν όλα τα τραπεζικά ιδρύματα της Κύπρου προχώρησαν ή ανακοίνωσαν λύσεις που ταιριάζουν στον τύπο του χαρτοφυλακίου τους. Αναλυτικότερα, Eurobank Κύπρου και Astrobank ανακοίνωσαν τις λύσεις τους σε σχέση με τα δανειστικά επιτόκια, ενώ η Τράπεζα Κύπρου και η Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος (Κύπρου) έχουν καταγράψει τις προθέσεις τους για εξεύρεση συγκεκριμένων λύσεων. Η Ελληνική από την άλλη, είναι μία ιδιαίτερα περίπικη, καθώς τα πλείστα δάνειά της δεν συνδέονται με τις αυξήσεις των επιτοκίων της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας που γίνονται από τον Ιούλιο του 2022. Την ίδια ώρα, αν και η ΚΕΔΙΠΕΣ δεν λογίζεται ως Τράπεζα, ήταν η πρώτη που ανακοίνωσε βοήθεια στους δανειολήπτες σε σχέση με τα δανειστικά επιτόκια και επί της ουσίας έδειξε τον δρόμο στις τράπεζες και το κοινωνικό της πρόσωπο ως οργανισμό.

Στο «ακουστικό», λοιπόν, για τις αποφάσεις της Τράπεζας Κύπρου είναι οι πελάτες της, καθώς στο πλαίσιο ανακοινώσεων των οικονομικών της αποτελεσμάτων για το πρώτο τρίμηνο του 2023, ο CEO της τράπεζας, Πανίκος Νικολάου δήλωσε πως αναμένει «πράσινο φως» από τον Ευρωπαϊκό Μηχανισμό Σταθερότητας για να εφαρμοστεί ένα Σχέδιο

Στο πλαίσιο ανακοίνωσης των οικονομικών αποτελεσμάτων της για το 2022 η ΚΕΔΙΠΕΣ ενημέρωσε ότι θα προχωρήσει σε επιδότηση επιτοκίου για ενήμερες αναδιρθρώσεις, δείχνοντας τον δρόμο και σε άλλους.

Τα πιο πολλά στεγαστικά δάνεια της Ελληνικής (πέραν του 85%), τιμολογούνται με το βασικό επιτόκιο της Τράπεζας το οποίο δεν συνδέεται με το Euribor και τις αυξήσεις της ΕΚΤ.

ανταμοιβής συνεπών δανειοληπτών. Το Σχέδιο, όπως είχε πει, θα αφορά μόνο στεγαστικά δάνεια πρώτης κατοικίας, αλλά αξίας που δεν είχε καθοριστεί (τουλάχιστον μέχρι τη χρονική στιγμή που ανακοίνωσε την πρόθεσή του ο κ. Νικολάου). Η Τράπεζα Κύπρου να μην αναμένει τις απαραίτητες εγκρίσεις από τους Ευρωπαίους εταίρους καθώς ο όγκος

των δανείων είναι μεγάλος και σίγουρα η όποια απόφαση δεν πρέπει να γεννηθεί αλλά προβλήματα, ωστόσο θα πρέπει πιθανώς να προχωρήσει γρήγορα. Ήδη οι κακές γλώσσες «ψιθυρίζουν» πως η Τράπεζα καθυστερεί όσο γίνεται περισσότερο για να απορροφήσει όσα περισσότερα κέρδη προλαβαίνει.

Το 85% εκτός Euribor

Η «Κ» επικοινωνήσει με την Ελληνική Τράπεζα, ζητώντας τη θέση της και τις κινήσεις της αναφορικά με τα δανειστικά επιτόκια. Η επίσημη θέση της Ελληνικής Τράπεζας εστάλη στην «Κ» ως εξής: «Όπως έχουμε αναφέρει επανειλημμένα, τα πιο πολλά στεγαστικά δάνεια της Ελληνικής Τράπεζας (πέραν του 85%), τιμολογούνται με το βασικό επιτόκιο της Τράπεζας το οποίο δεν συνδέεται με το Euribor και τις αυξήσεις των επιτοκίων της Ευρωπαϊκής Κεντρικής

Τράπεζας. Κατά συνέπεια το επιτόκιο αυτών των στεγαστικών δανείων, τόσο κάτω από 350 χιλιάδες ευρώ όσο και πάνω, ελάχιστα έχει αυξηθεί. Σαν αποτέλεσμα των πιο πάνω δεν έχουμε ιδιαίτερα αιτήματα για μείωση τιμολόγησης ή για αναδιρθρώσεις, αλλά παραμένουμε διαθέσιμοι και σε εγρήγορη για στήριξη των βιώσιμων πελατών μας που επηρεάστηκαν».

Επιβραβεύει η Astrobank

Η Astrobank ήταν η πρώτη Τράπεζα που προέβη σε δηλώσεις που αφορούσαν στην πρόθεση επιβράβευσης συνεπών δανειοληπτών και ελάφρυνσής τους από τα επιτόκια. Προ ημερών η Τράπεζα ανακοίνωσε το πρόγραμμα επιβράβευσης των ευάλωτων δανειοληπτών με ενήμερες οφειλές στεγαστικών δανείων, με το λεγόμενο «Πάγωμα» του Επιτοκίου Βάσης (ΕΚΤ και Euribor). Συ-

κεκριμένα, το πρόγραμμα αφορά Στεγαστικά Δάνεια Πρώτης Κατοικίας, η αξία της οποίας δεν υπερβαίνει τις 350 χιλ. ευρώ και τα οποία είναι συνδεδεμένα είτε με το Βασικό Επιτόκιο της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας ή το Euribor. Το πρόγραμμα θα ισχύει για την περίοδο από 01/06/2023 μέχρι και τις 31/12/2023, θα προβλέπει το «πάγωμα» του βασικού επιτοκίου στο 2,75% και θα αφορά τα προαναφερόμενα δάνεια, τόσο τα υφιστάμενα όσο και αυτά που θα εκταμιευτούν κατά τη διάρκεια ισχύος του προγράμματος.

Δίκως όριο αξίας η Eurobank

Όπως υπενθύμισε η Eurobank Κύπρου, η Τράπεζα προχώρησε τον περασμένο Μάρτιο σε προσωρινή μείωση του περιθωρίου του Βασικού Στεγαστικού Επιτοκίου της Τράπεζας κατά 50 μονάδες βάσης (0,50%) στους πελάτες που παρέμειναν συνεπείς στις δανειακές υποχρεώσεις των στεγαστικών τους δανείων. Προχώρησε, ωστόσο, σε μια επιπλέον πρωτοβουλία υποστήριξης αλλά και ανταμοιβής των πελατών της, ιδιωτών συνεπών δανειοληπτών, με περαιτέρω μείωση των επιτοκίων των στεγαστικών δανείων με κυμαινόμενο επιτόκιο που συνδέεται είτε άμεσα είτε έμμεσα (μέσω των βασικών επιτοκίων της Τράπεζας) με το Euribor. Συγκεκριμένα, για την περίοδο από 01/6/2023 μέχρι και 31/5/2024 η Τράπεζα θα μειώνει το τελικό επιτόκιο των στεγαστικών δανείων που θα ενταχθούν στο πρόγραμμα κατά 50 μονάδες βάσης (0,50%). Η μείωση θα υπολογίζεται στο τέλος κάθε μήνα και στο τέλος της 12μηνιας περιόδου του προγράμματος, το συνολικό ποσό της μείωσης θα επιστραφεί στους πελάτες με κατάθεση στον τρεχούμενο τους λογαριασμό. Στο

πρόγραμμα θα ενταχθούν όλα τα φυσικά πρόσωπα δανειολήπτες στεγαστικών δανείων για αγορά ή ανέγερση πρώτης κατοικίας και ανεξάρτητα από την αγοραία αξία της πρώτης κατοικίας.

Σχεδιάζει και η Εθνική

Η Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος (Κύπρου) Ατδ ανακοίνωσε ότι σχεδιάζει λύσεις για ελάφρυνση των συνεπών ευάλωτων ιδιωτών πελατών ενυπόθηκων στεγαστικών δανείων, δίκως όμως να έχει αναφέρει περαιτέρω λεπτομέρειες. Παράλληλα, ανακοίνωσε ότι σχεδιάζει λύσεις για ενδυνάμωση και προοπτικά στην αποταμίευση κεφαλαίου μέσω νέων προθεσμιακών προϊόντων, αλλά και για διευκόλυνση των τραπεζικών δραστηριοτήτων μέσω του επανακαθισμού χρεώσεων και προμηθειών σε καθημερινές συναλλακτικές δραστηριότητες.

Έδειξε τον δρόμο

Στο πλαίσιο ανακοινώσεων των οικονομικών αποτελεσμάτων της για το 2022 η ΚΕΔΙΠΕΣ ενημέρωσε ότι θα προχωρούσε σε επιδότηση επιτοκίου για ενήμερες αναδιρθρώσεις, δίνοντας πρώτη μία «χείρα βοήθειας». Η επιδότηση τόκων στους λογαριασμούς που αφορούν τις πιο πάνω πιστωτικές διευκολύνσεις θα είναι τέτοια ώστε το συνολικό επιτόκιο χρέωσης κατά την εκάστοτε κεφαλαιοποίηση, για το έτος 2023, να είναι ίσο με 3,50% για στεγαστικά δάνεια και 4% για πιστωτικές διευκολύνσεις άλλων σκοπών. Για να τύχουν της επιδότησης, οι λογαριασμοί δεν θα πρέπει να παρουσιάζουν οποιοσδήποτε καθυστερήσεις κατά την ημερομηνία κεφαλαιοποίησης που προνοεί η σύμβασή τους (30/06/2023 ή/και 31/12/2023).

Τα καινοτόμα τερματικά καρτών POS της payabl. καθιστούν τις πληρωμές ακόμη πιο απλές και εύκολες

Με μια επαναστατική κίνησή της, η payabl. ανατρέπει τα δεδομένα στον κλάδο παροχής υπηρεσιών πληρωμών, έχοντας λανσάρι μια πρωτοποριακή λύση τερματικών POS (point-of-sale) για κατ' ιδίαν πληρωμές. Η νέα αυτή υπηρεσία της παγκόσμιας εταιρείας πληρωμών, εγκαινιάζεται πρώτα από την Κύπρο με στόχο τη σταδιακή επέκτασή της και σε άλλες αγορές, επιδιώκοντας έτσι να συμβάλει στον ψηφιακό μετασχηματισμό του τρόπου αποδοχής, διαχείρισης και εκκαθάρισης συναλλαγών με κάρτες από τις επιχειρήσεις του εμπορίου. Με τα τερματικά POS της payabl., επιχειρήσεις ανεξαρτήτου μεγέθους μπορούν τώρα να βελτιστοποιήσουν και να εκσυγχρονίσουν τις διαδικασίες τους, δεχόμενοι συναλλαγές που πραγματοποιούνται με Visa και Mastercard, καθώς και ψηφιακά πορτοφόλια όπως Google και Apple Pay. Αυτό σημαίνει, μια πιο απρόσκοπτη εμπειρία πληρωμής για τους πελάτες και έναν πιο εύκολο τρόπο για τις επιχειρήσεις να διαχειρίζονται τις συναλλαγές τους, τόσο διαδικτυακά, όσο και κατ' ιδίαν.

Την ίδια ώρα, οι επιχειρήσεις που επιλέγουν έναν μόνο πάροχο (all-in-one) για το POS και το ηλεκτρονικό εμπόριο μπορούν να βελτιστοποιήσουν περαιτέρω τις διαδικασίες τους, καθώς έχουν μεταξύ άλλων το πλεονέκτημα της απλοποίησης της επεξεργασίας πληρωμών, της ενίσχυσης της ασφάλειας και της δυνατότητας προσφοράς ποικιλίας μεθόδων πληρωμής. Πιο συγκεκριμένα, οι επιχειρήσεις μπορούν να αξιοποιήσουν μια σειρά από πλεονεκτήματα:

- Να απλοποιήσουν σημαντικά τη διαχείριση και την εκκαθάριση των συναλλαγών τους, εξοικονομώντας χρόνο

Ugne Buracienne

Θεόδωρος Χατζητυλλής

Ισιδώρος Μεζόπουλος

και χρήμα, επιτρέποντάς τους να επικεντρωθούν σε άλλους τομείς της λειτουργίας τους.

- Τους προσφέρονται ασφαλιστικές δικλίδες για πρόληψη απάτης, κρυπτογράφηση και συμμόρφωση PCI, που μπορούν να βοηθήσουν τις επιχειρήσεις να προστατεύσουν τα δεδομένα πληρωμών των πελατών τους.
- Μπορούν να αποκτήσουν πρόσβαση σε ένα ευρύ φάσμα μεθόδων πληρωμής, όπως πιστωτικές και χρεωστικές κάρτες, και πληρωμές μέσω κινητού. Έτσι οι επιχειρήσεις μπορούν να ανταποκριθούν σε ένα ευρύτερο φάσμα προτιμήσεων των πελατών για πληρωμές.

Σχολιάζοντας την εξέλιξη, η Ugne Buracienne, Group CEO ανέφερε: «Με την προσθήκη των τερματικών POS της payabl., διαθέτουμε πλέον μια ολοκληρωμένη γκάμα προϊόντων υποστηρίζοντας αρμονικά την επεξεργασία συναλλαγών με κάρτες που οι καταναλωτές έχουν στην κατοχή τους τη δεδομένη στιγμή ή και όχι. Αυτό επιτρέπει στους εμπόρους να διατηρούν μια εννοσημένη και ολοκληρωμένη πλατφόρμα καλύπτοντας όλα τα κανάλια πωλήσεων, διασφαλίζοντας έτσι την άνεση και αποτελεσματικότητα στις εργασίες τους».

«Αυτή η περίοδος, αποτελεί ένα συναρπαστικό ορόσημο για εμάς, καθώς λανσάριουμε τα νέα τερματικά POS της payabl. και επεκτείνουμε την παρουσία μας στον πολυκαναλικό χώρο πληρωμών (omnichannel)», σημειώνει ο Θεόδωρος Χατζητυλλής, Head of Acquiring & Cyprus Country Manager της payabl. προσθέτοντας ότι «το νέο μας προϊόν, αποτελεί ακόμη ένα κρίσιμο βήμα στη στρατηγική ανά-

πτυξης της εταιρείας μας που ευθυγραμμίζεται με την αποστολή μας να ενδυναμώνουμε τους εμπόρους στην πορεία ανάπτυξης των επιχειρήσεων τους». Όπως επεσήμανε ο κ. Χατζητυλλής, «το λανσάρισμα των τερματικών POS της payabl. γίνεται πρώτα στην Κύπρο, ωστόσο, είναι μόνο το πρώτο στάδιο των φιλόδοξων σχεδίων μας για την επέκταση των προϊόντων μας, καθώς προγραμματίζουμε να επεκταθούμε και σε άλλες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης αργότερα φέτος. Είμαστε επίσης ενθουσιασμένοι που έχουμε συνοδοιπόρο τη Mastercard σε αυτό το ταξίδι και ανυπομονούμε για τις ευκαιρίες που θα φέρει αυτή η συνεργασία για την payabl. και τους πελάτες της».

Από την πλευρά του ο Ισιδώρος Μεζόπουλος, Διευθυντής στη Mastercard, εξέφρασε τον ενθουσιασμό του για αυτή τη νέα συνεργασία με την payabl. και τη λύση των τερματικών POS της εταιρείας, η οποία, όπως ανέφερε «στοχεύει στην απλοποίηση των διαδικασιών αποδοχής πληρωμών με κάρτες για καταστήματα λιανικής όλων των μεγεθών». Ο κ. Μεζόπουλος είπε επίσης πως «στη Mastercard, πιστεύουμε ότι οι πληρωμές πρέπει να είναι μια ασφαλή και χωρίς προβλήματα εμπειρία για όλους, και λύσεις όπως τα τερματικά POS της payabl. μπορούν να βοηθήσουν τις επιχειρήσεις να εξοικονομήσουν χρόνο και χρήμα, εστιάζοντας σε αυτό που κάνουν καλύτερα - την εξυπηρέτηση των πελατών τους».

Από την Κύπρο στον κόσμο

Με το μεγαλύτερο γραφείο της payabl. να αριθμεί 150 επαγγελματίες και να εδρεύει στη Λεμεσό, η Κύπρος αποτελεί την ιδανική γεωγραφική τοποθεσία για πρωτοποριακές τεχνολογίες. Η είσοδος των τερματικών POS

της payabl. στην αγορά αποτελεί μια από αυτές, και αναμένεται να αντικαταστήσει παλαιότερες τεχνολογίες συστήματα, εγκαινιάζοντας έτσι μια νέα εποχή αναβαθμισμένων ψηφιακών πληρωμών στο νησί. Αυτό θα επιτρέψει την ευκολότερη από ποτέ αποδοχή πληρωμών με κάρτες από τις επιχειρήσεις - προσφέροντας παράλληλα στους πελάτες μια ασφαλή, απρόσκοπτη και απλοποιημένη εμπειρία.

Η payabl. ιδρύθηκε το 2011 και είναι μια κορυφαία εταιρεία πληρωμών με περιφερειακά γραφεία στην Κύπρο, τη Γερμανία, την Ιταλία, την Ολλανδία, την Πολωνία, τη Λιθουανία και το Ηνωμένο Βασίλειο. Μέσω της ολιστικής της προσφοράς λύσεων πληρωμών, η payabl. μπορεί να διευκολύνει συναλλαγές από 300+ μεθόδους πληρωμής. Μέσω της εκτεταμένης τεχνολογίας της, η payabl. δίνει τη δυνατότητα στις επιχειρήσεις να αναπτύχουν, μεταμορφώνοντας θετικά τις κοινότητες στις οποίες δραστηριοποιούνται. Η payabl. προσφέρει στους πελάτες της μια προσέγγιση υψηλής τεχνολογίας και επαφής, παρέχοντας λύσεις πληρωμών έτοιμες για το μέλλον, για εμπόρους από ένα ευρύ φάσμα τομέων παγκόσμια. Με παράλληλη εμπειρία στο να βοηθά τους πελάτες να περιηγηθούν στην πολυπλοκότητα ενός εξελισσόμενου περιβάλλοντος πληρωμών, η payabl. είναι ο αξιόπιστος συνεργάτης των μεγαλύτερων εμπόρων στον κόσμο για να ξεκλειδώσουν την ανάπτυξη τους.

Γίνετε μέρος στην επανάσταση με την payabl. και αρχίστε να αποκομίζετε τα οφέλη στον πολυκαναλικό χώρο πληρωμών, σήμερα.

- Μάθετε περισσότερα για τα τερματικά POS της payabl. στο: <https://payabl.com/pos-terminal>

Διλήμματα πολιτικής για τα τρόφιμα

Τι υποστηρίζουν Ν.Δ., ΣΥΡΙΖΑ και ΠΑΣΟΚ για τον ΦΠΑ σε βασικά είδη διατροφής – Το δημοσιονομικό κόστος των προτάσεων

Της ΕΙΡΗΝΗΣ ΧΡΥΣΟΛΩΡΑ

Τα... μαθήματα «πολιτικής οικονομίας» συνεχίστηκαν το τριήμερο του Αγίου Πνεύματος, με το επίκεντρο να έχει μετατοπιστεί από τη φορολογία μερισμάτων, στην έμμεση φορολογία και δη στον ΦΠΑ και τον ειδικό φόρο κατανάλωσης, υπέρ της μείωσης των οποίων τάσσονται τα δύο μεγαλύτερα κόμματα της αντιπολίτευσης, για την ανακούφιση των νοικοκυριών και την καταπολέμηση του πληθωρισμού. Η κυβέρνηση διαφωνεί κάθεται, προβάλλοντας το μεγάλο δημοσιονομικό κόστος, αλλά και την αμφισβητούμενη αποτελεσματικότητα του μέτρου για τα ασθενέστερα στρώματα, όπως λέει.

Τα έσοδα από ΦΠΑ είναι τεράστια –καμία σχέση με τη φορολογία μερισμάτων– και μάλιστα εκτινάχθηκαν τον περασμένο χρόνο, με τη βοήθεια και του πληθωρισμού. Σύμφωνα με τα απολογιστικά στοιχεία της ΑΑΔΕ, τα έσοδα από ΦΠΑ στις ΔΟΥ το 2022 ήταν 13,9 δισ. ευρώ, αυξημένα κατά 30% σε σύγκριση με τον προηγούμενο χρόνο. Αυτή η εκτίναξη, κατά 4,1 δισ. ευρώ, δι-

νει και τη λαβή στον ΣΥΡΙΖΑ να υποστηρίζει ότι μια μείωση του συντελεστή δεν θα έφερνε δα και δημοσιονομική καταστροφή, όπως υποστηρίζει η Νέα Δημοκρατία, απλώς θα επανέφερε τα έσοδα εντός στόχου.

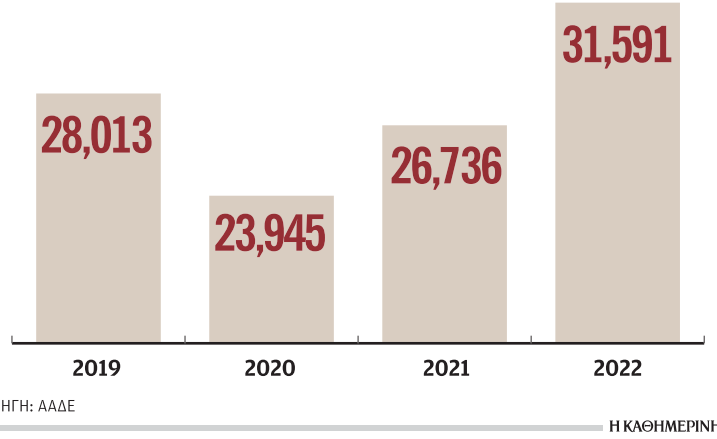
Τι υποστηρίζουν λοιπόν τα κόμματα σε σχέση με τον ΦΠΑ;

Η κυβέρνηση αμφισβητεί την αποτελεσματικότητα του μέτρου της μείωσης του ΦΠΑ για τα ασθενέστερα στρώματα.

• **Ο ΣΥΡΙΖΑ** τάσσεται υπέρ της μετάταξης των τροφίμων στον μειωμένο συντελεστή 6% από 13% σήμερα καθώς και του μηδενισμού του ΦΠΑ σε κάποια βασικά είδη, όπως γάλα, ψωμί και βρεφικές τροφές. Το κόστος υπολογίζεται σε 1,2 δισ. ευρώ. Παράλληλα, τάσσεται υπέρ της μείωσης του ΕΦΚ στα καύσιμα στον κατώτατο συντελεστή της Ε.Ε., έτσι ώστε να μειωθεί από τα 55 στα 22 λεπτά το λίτρο πε-

Εσοδα από φόρους αγαθών και υπηρεσιών

ΠΟΣΑ ΣΕ ΔΙΣ. ΕΥΡΩ

ΠΗΓΗ: ΑΑΔΕ

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

ρίπου. Η απώλεια εσόδων από αυτό το μέτρο εκτιμάται στα 2 δισ. ευρώ, όπως υπολογίζουν στελέχη του. Οι απώλειες θα καλυφθούν από τη φορολόγηση των υπερκερδών των επιχειρήσεων, κυρίως ενεργειακών, αλλά όχι μόνο. Από και και πέρα, εφόσον δεν υπάρχουν και πάλι υπερκέρδη, αφήνουν ανοικτό το τι θα γίνει, σημειώνοντας ότι μπορεί να εξασφαλισθούν περιθώρια στο πλαίσιο του νέου Συμφώνου

Σταθερότητας, του οποίου η διαπραγμάτευση βρίσκεται ακόμη σε εξέλιξη.

• **Το ΠΑΣΟΚ** θέλει κι αυτό μείωση ΦΠΑ στα τρόφιμα, αλλά με στάθμιση των αναγκών και των δυνατοτήτων της οικονομίας. Όπως εξηγεί στην «Κ» ο υπεύθυνος οικονομικού προγράμματος, πρώην υπουργός Οικονομικών Νίκος Χριστοδουλάκης, η πρόταση είναι να μειωθεί προσωρινά ο ΦΠΑ στα τρόφιμα προκειμένου

να μειωθεί ο πληθωρισμός και να διατηρηθεί σε μόνιμη βάση μόνο για μια κατηγορία, κόστους 1 δισ. ευρώ υπό την προϋπόθεση ότι θα εξευρεθεί, εν τω μεταξύ, ο σχετικός δημοσιονομικός χώρος, με τη μείωση της φοροδιαφυγής στον ΦΠΑ. Αλλωστε, σημειώνει, σχολιάζοντας το επιχείρημα ότι η μείωση ευνοεί εξίσου πλούσιους και φτωχούς, το ίδιο το πρόγραμμα της Ν.Δ. προέβλεπε μείωση των συντελεστών ΦΠΑ.

Σχετικά με το επιχείρημα ότι η μείωση θα «καθεί» στην εφοδιαστική αλυσίδα και δεν θα μεταφερθεί στον καταναλωτή, σημειώνει ότι ήδη γίνεται ενθουσιάζουσα ΦΠΑ της τάξης των 4-5 δισ. ευρώ και ότι η απάντηση σε αυτό είναι περαιτέρω αύξηση των ηλεκτρονικών ελέγχων.

Σημειώνει, εξάλλου, ότι τα επιδόματα που προτιμά να δίνει η Ν.Δ. δεν μειώνουν τον πληθωρισμό, ενώ αντίθετα αποτελούν κίνητρο για φοροδιαφυγή.

• **Η Νέα Δημοκρατία** υποστηρίζει κατ' αρχάς ότι δεν υπάρχει δημοσιονομικός χώρος για μείωση του ΦΠΑ. Όπως εξηγεί ο πρώην αναπληρωτής υπουργός Οικονομικών Θόδωρος Σκυλακάκης στην «Κ», ο στόχος για πρωτογενές πλεόνασμα δεν προβλέπε-

να να πέσει κάτω από το 2% του ΑΕΠ. Η σχετική διαπραγμάτευση θα αφορά μια διακύμανση της τάξης του 0,1%-0,2% του ΑΕΠ. Αλλά ακόμη κι αν μπορούσε να εξευρεθεί δημοσιονομικός χώρος 1 δισ. ευρώ, το όφελος θα ήταν μικρό, ιδίως για τα χαμηλά εισοδήματα.

Ενα 50% θα χανόταν στην εφοδιαστική αλυσίδα, το 20% θα πήγαινε στα υψηλότερα εισοδήματα και μόνο το 30%, κάπου 300 εκατ. ευρώ, στα χαμηλότερα. Το δικό μας εργαλείο για την απάντηση στην ακρίβεια είναι μέσω αύξησης των μισθών, υποστηρίζει ο κ. Σκυλακάκης. Σε ό,τι αφορά τον έλεγχο για τον περιορισμό της φοροδιαφυγής, υποστηρίζει ότι στη δομή της ελληνικής οικονομίας δεν μπορεί να είναι άμεσα αποτελεσματικός. Στην αντίστοιχη δομή ισπανική οικονομία, με τα πολλά μικρά καταστήματα, η μείωση του ΦΠΑ στα τρόφιμα δεν πέτυχε, υποστηρίζει ο κ. Σκυλακάκης.

Από την αντιπολίτευση, ωστόσο, υποστηρίζουν ότι υπήρξαν άλλες αιτίες, όπως η πτώση παραγωγής τροφίμων (ιδίως ελαιολάδου), που ευθύνονται για τη σχετική αναποτελεσματικότητα του μέτρου στην Ισπανία.

Κρας τεστ Ελλάδας - Ισπανίας για τα μέτρα κατά της ακρίβειας

Της ΔΗΜΗΤΡΑΣ ΜΑΝΙΦΑΒΑ

Σε 23 ημέρες δύο μέτρα που ελήφθησαν σε Ισπανία και Ελλάδα για την καταπολέμηση της ακρίβειας στα τρόφιμα θα πάψουν να ισχύουν. Πρόκειται για το μέτρο της μείωσης ή ακόμη και μηδενισμού του ΦΠΑ σε βασικά τρόφιμα στην Ισπανία και το πολυσυζητημένο «καλάθι του νοικοκυριού» το οποίο ξεκίνησε να ισχύει στην Ελλάδα από τις 2 Νοεμβρίου 2022, καθώς και το πλαφόν στο περιθώριο κέρδους. Οι συμπτώσεις δεν σταματούν εδώ: στη μεν Ισπανία συζητήθηκε το ενδεχόμενο να εφαρμοστεί το μέτρο του «καλαθίου», αλλά υπήρξαν αντιδράσεις, στη δε Ελλάδα πάγιο αίτημα κυρίως της βιομηχανίας, αλλά και των κομμάτων της αντιπολίτευσης είναι η μείωση του ΦΠΑ στα τρόφιμα, αίτημα που επανήλθε στο προσκήνιο τα τελευταία 24ωρα και βρίσκεται στο επίκεντρο της προεκλογικής αντιπαράθεσης.

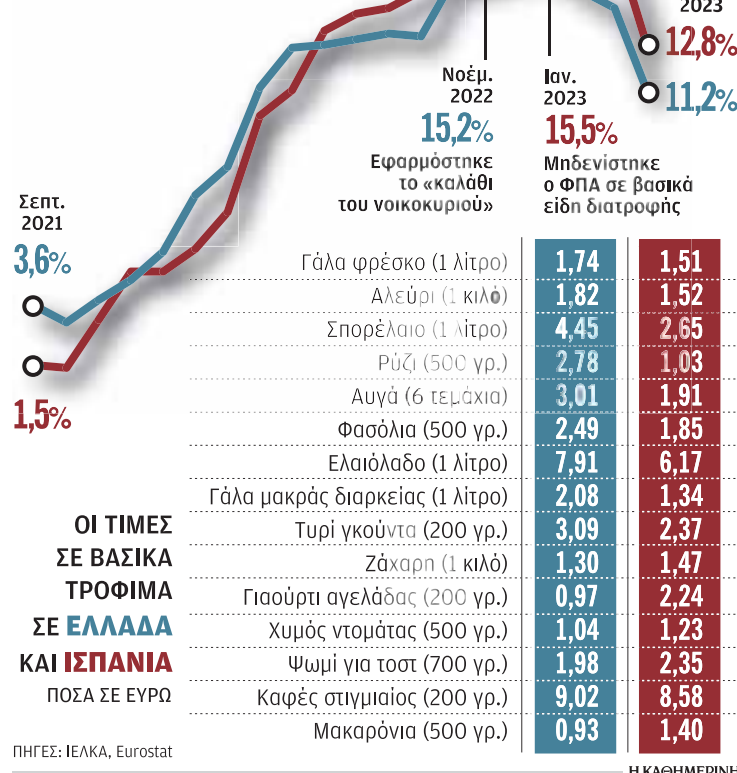
Πόσο αποτελεσματικά ήταν τελικά τα παραπάνω μέτρα στην καταπολέμηση της ακρίβειας στις χώρες στις οποίες εφαρμόστηκαν; Η έναρξη των πληθωριστικών πιέσεων έγιναν εμφανείς στα τρόφιμα στην Ελλάδα ήδη από το φθινόπωρο του 2021 με τον πληθωρισμό των τροφίμων να αυξάνεται με... γεωμετρική πρόοδο, από 3% τον Οκτώβριο

του 2021 σε 5,5% τον Ιανουάριο του 2022, πριν δηλαδή ξεσπάσει ο πόλεμος στην Ουκρανία και 7,5% τον Φεβρουάριο του 2022. Από τον Απρίλιο του 2022 ο πληθωρισμός των τροφίμων ήταν πλέον διψήφιος, όπως και στην Ισπανία, όπου όμως το φθινόπωρο του 2021 οι αυξήσεις στις τιμές ήταν πολύ μικρότερες σε ετήσια βάση, της τάξης του 1,5%. Τον Νοέμβριο του 2022 εφαρ-

Ακόμη και πριν από τον μηδενισμό του ΦΠΑ στα βασικά τρόφιμα στην Ισπανία (γάλα, αυγά, τυρί κ.ά.) αυτά επιβαρύνονταν με ΦΠΑ μόλις 4%.

μόστηκε στην Ελλάδα το «καλάθι του νοικοκυριού» με τον πληθωρισμό των τροφίμων να αυξάνεται σε ετήσια βάση, αλλά και σε μηνιαία: από 15,1% τον Οκτώβριο του 2022 έφτασε 15,6% τον Δεκέμβριο του 2022, ενώ σε μηνιαία βάση συνεχίστηκαν οι αυξήσεις από 0,2% έως 1,4%. Μείωση σε μηνιαία βάση καταγράφεται τον Απρίλιο του 2023, έστω και οριακή, 0,2%, κάτι που σχετίζεται κυρίως με την αποκλιμάκωση των τιμών κυρίως

Εξέλιξη πληθωρισμού τροφίμων σε Ελλάδα και Ισπανία

ΠΗΓΕΣ: IEAKA, Eurostat

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

σε εισαγόμενα είδη (αγελαδινό γάλα, σπορέλαιο) και στη μείωση του ενεργειακού κόστους. Στην Ισπανία καταγράφηκε αύξηση του πληθωρισμού των τροφίμων

σε ετήσια και μηνιαία βάση τον Φεβρουάριο και τον Μάρτιο του 2023 για να υπάρξει επιβράδυνση τον Απρίλιο.

Αρκετά από τα βασικά τρόφι-

μα είναι ακριβότερα στην Ελλάδα σε σύγκριση με την Ισπανία, όπως το φρέσκο γάλα με μέση τιμή στην Ελλάδα 1,74 ευρώ/λίτρο και 1,51 ευρώ/λίτρο στην Ισπανία (1,45 ευρώ χωρίς ΦΠΑ), το ρύζι με υπερδιπλάσια τιμή στην Ελλάδα (2,78 ευρώ το μισό κιλό έναντι 1,03 ευρώ στην Ισπανία), το ελαιόλαδο, το σπορέλαιο, τα αυγά, το τυρί, ο καφές. Υπάρχουν βεβαίως και κάποια φθηνότερα στην Ελλάδα, όπως τα μακαρόνια και η ζάχαρη.

Βεβαίως, η οποιαδήποτε σύγκριση είναι δύσκολη, διότι πρόκειται για αγορές με πολύ διαφορετικά χαρακτηριστικά. Η Ισπανία είναι μια πολύ μεγαλύτερη αγορά από την ελληνική, πολύ πιο ανταγωνιστική με σημαντική εγχώρια παραγωγή νωπών και τυποποιημένων τροφίμων και με τη λειτουργία στο έδαφος της μονάδων παραγωγής ισπανικών και πολυεθνικών εταιρειών. Επίσης, το μερίδιο των προϊόντων ιδιαιτέρως ετικέτας είναι πολύ μεγαλύτερο, 43,3% το 2022 σύμφωνα με τα στοιχεία της NielsenIQ. Το κυριότερο ίσως;

Ακόμη και πριν από τον μηδενισμό του ΦΠΑ στα βασικά τρόφιμα (γάλα, αυγά, τυρί, φρούτα, όσπρια κ.ά.) αυτά επιβαρύνονταν με ΦΠΑ μόλις 4%, ενώ και στο ελαιόλαδο και στα ζυμαρικά που αποφασίστηκε η μείωση του ΦΠΑ στο 5%, αυτά πρώτα

επιβαρύνονταν με 10%.

Η Ελλάδα είναι μια πολύ μικρότερη αγορά, με μεγάλη εξάρτηση ακόμη από τις εισαγωγές, με μερίδιο προϊόντων ιδιαιτέρως ετικέτας στο 23,8% το 2022 και το κυριότερο με πολύ υψηλότερους συντελεστές ΦΠΑ, 13% και 24% και με ειδικό φόρο κατανάλωσης ακόμη και στον καφέ. Από τον Μάρτιο του 2010, λίγο πριν από την είσοδο στο μνημόνιο, έως τον Ιούνιο του 2016 στην Ελλάδα έγιναν 4 αυξήσεις στους συντελεστές ΦΠΑ που επιβάρυναν στα τρόφιμα με συνέπεια από 9% και 19% το 2005 να φτάσουν σε 13% και 24% τον Ιούνιο του 2016. Ταυτόχρονα και ο μειωμένος συντελεστής που ισχύει στα νησιά αυξήθηκε από 4,5% σε 6,5% για να μειωθεί σε 6% από το 2015.

Παρά τις διαφορές, υπάρχει ίσως μια ακόμη ομοιότητα: ο πρόσκαιρος χαρακτήρας των μέτρων σε Ελλάδα και Ισπανία είναι πιθανό να έχει ως αποτέλεσμα την αύξηση των τιμών όταν αυτά λήξουν και μόνος ίσως ανασταλτικός παράγοντας για να μην προχωρήσουν σε ανατιμήσεις οι λιανέμποροι και οι προμηθευτές, μετά την άρση ειδικά των περιορισμών στο περιθώριο κέρδους, θα είναι η μειωμένη ζήτηση. Που κι αυτή θα φανεί, εάν φανεί, μετά το τέλος της τουριστικής περιόδου.

Τι ξοδεύουν κάθε μήνα τα ελληνικά νοικοκυριά για το τραπέζι τους

Πάνω από το 1/3 των συνολικών μηνιαίων δαπανών του αντιπροσωπεύουν οι δαπάνες για τα τρόφιμα για το φτωχότερο 20% του πληθυσμού, ενώ αντίθετως για το πλουσιότερο 20% του πληθυσμού οι δαπάνες για τα τρόφιμα είναι λιγότερο από 15% των συνολικών δαπανών τους.

Από το στοιχείο αυτό και μόνο γίνεται εύκολα αντιληπτό ότι η επιπτώση από τις αυξήσεις στις τιμές των τροφίμων επιβαρύνει δυσανάλογα τα φτωχότερα, αλλά ακόμη και τα μεσαία νοικοκυριά. Αντιστρόφως, η μείωση στις τιμές των τροφίμων ενισχύει σημαντικά την αγοραστική τους δύναμη.

Σύμφωνα με τα στοιχεία της τελευταίας διαθέσιμης Έρευνας Οικονομικών Προϋπολογισμών της Ελληνικής Στατιστικής Αρχής, η οποία αφορά το έτος 2021, οι δαπάνες του φτωχότερου 20% του πληθυσμού για είδη διατροφής αποτελούν το 34,8% των συ-

Μηνιαία δαπάνη για την αγορά ειδών διατροφής ανά εισοδηματική κατηγορία

ΟΛΑ ΤΑ ΝΟΙΚΟΚΥΡΙΑ	ΝΟΙΚΟΚΥΡΙΑ ΜΕ ΜΗΝΙΑΙΟ ΣΥΝΟΛΙΚΟ ΕΙΣΟΔΗΜΑ								
	Εως €750	€751-€1.100	€1.101-€1.450	€1.451-€1.800	€1.801-€2.200	€2.201-€2.800	€2.801-€3.500	€3.501 και άνω	
Σύνολο αγορών (ευρώ)	1.419,79	645,81	825,29	1.056,54	1.261,74	1.437,80	1.685,44	1.918,79	3.082,44
Είδη διατροφής (ευρώ)	293,44	153,60	204,63	241,71	283,67	312,31	347,31	382,91	479,44
Ποσοστό δαπάνης για τρόφιμα επί των συνολικών δαπανών	20,66%	23,78%	24,79%	22,87%	22,48%	21,72%	20,60%	19,95%	15,55%

ΠΗΓΗ: ΕΛΣΤΑΤ, Έρευνα Οικονομικών Προϋπολογισμών 2021

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

νολικών μηνιαίων δαπανών τους. Στον αντίποδα, οι δαπάνες για είδη διατροφής για το πλουσιότερο 20% του πληθυσμού αποτελούν μόλις το 14,8% των συνολικών μηνιαίων δαπανών τους.

Στο σύνολο των νοικοκυριών, οι δαπάνες για τρόφιμα το 2021 αποτελούσαν κατά μέσον όρο το 20,66% των συνολικών δα-

πανών τους ή 293,44 ευρώ. Αν και το αντίστοιχο ποσό για την υψηλότερη εισοδηματική κατηγορία, μηνιαία εισοδήματα από 3.501 ευρώ και άνω, είναι το υψηλότερο σε απόλυτους αριθμούς, 479,44 ευρώ, αποτελεί μόλις το 15,55% των συνολικών μηνιαίων δαπανών. Αντίθετως, για τις δύο χαμηλότερες εισοδηματικές

κατηγορίες το μερίδιο της δαπάνης για τα τρόφιμα είναι πολύ μεγαλύτερο.

Για τα νοικοκυριά με εισόδημα έως 750 ευρώ οι δαπάνες για τα είδη διατροφής αποτελούν το 23,78% των συνολικών μηνιαίων δαπανών τους, ενώ τα νοικοκυριά με μηνιαίο εισόδημα 751 έως 1.100 ευρώ δαπανού-

σαν το 2021 μόνο για τρόφιμα περίπου 205 ευρώ τον μήνα ή το 1/4 των συνολικών μηνιαίων δαπανών τους.

Ακόμη και σε απόλυτα μεγέθη, όμως, μπορεί να προκύπτει τελικά ότι η αξία της κατά κεφαλήν κατανάλωσης είναι πολύ υψηλότερη για τα μέλη ενός φτωχού νοικοκυριού. Εάν, για

Δ. Μ.

Δυσκολεύονται οι επιχειρήσεις να διατηρήσουν τους εργαζομένους

Αλλάζουν ευκολότερα εργοδότη, αναζητώντας, κυρίως, καλύτερες αποδοχές

της ΡΟΥΛΑΣ ΣΑΛΟΥΡΟΥ

Εντονη κινητικότητα παρουσιάζει η εγχώρια αγορά εργασίας με τους Έλληνες εργοδότες, μετά την έλλειψη κατάλληλων ταλέντων, να αποκτούν έναν ακόμη λόγο που τους προκαλεί «πονοκέφαλο», τη διατήρηση αυτών που ήδη απασχολούν.

Είναι ενδεικτική η τελευταία μελέτη της Randstad, σύμφωνα με την οποία το 15% των εργαζομένων στην Ελλάδα έχει αλλάξει εργοδότη τους τελευταίους έξι μήνες, ποσοστό ελαφρώς μεγαλύτερο από το 2022 (13%), ενώ και το 23% των εργαζομένων που συμμετείχε στην έρευνα, εμφανίστηκε πρόθυμο να το πράξει εντός του 2023.

Μάλιστα το ποσοστό αυτό αυξάνεται στο 27%, στους εργαζομένους ηλικίας 18-34 ετών, με την έρευνα να αποτυπώνει τη διαφορετική προσέγγιση στην εργασία των νεότερων γενιών εργαζομένων. Πρόκειται για μια μεγάλη μερίδα εργαζομένων που έχουν κάνει την εμφάνισή τους και στην Ελλάδα, έχουν επαναπροσδιορίσει τις προτεραιότητές τους, δεν διστάζουν να αποχωρήσουν από την εργασία τους

εάν δεν ανταποκρίνεται πλέον στις ανάγκες και στις αξίες τους, δεν θέλουν πια μια δουλειά μόνο για τον μισθό, ο οποίος μάλιστα συνήθως είναι σημαντικά χαμηλότερος από το κόστος ζωής και δεν επιθυμούν να ζουν μόνο για να δουλεύουν.

Σύμφωνα με τους ειδικούς, είναι οι Έλληνες που γεννήθηκαν μετά τη δεκαετία του '80 – ανήκουν δηλαδή στις γενιές των Millennials και Generation Z±–, οι οποίοι δεν διστάζουν να αλλάξουν το εργασιακό τους περιβάλλον, με στόχο μια νέα, καλύτερη θέση εργασίας, σε αντίθεση με τους γονείς τους που είχαν «παντρευτεί» τη δουλειά τους. Πολλοί εργαζόμενοι μετακινούνται σε κλάδους εργασίας με ευνοϊκότερες οικονομικές αποδοχές ή σε πολλές περιπτώσεις, με εργασιακά περιβάλλοντα που συμβαδίζουν με τις προσωπικές αξίες τους.

Στη μελέτη της Randstad, το 64% των Ελλήνων εργαζομένων θα εξέταζε το ενδεχόμενο να εγκαταλείψει τον εργοδότη του λόγω των χαμηλών αποδοχών, ποσοστό σημαντικά υψηλότερο σε σχέση με τις άλλες ευρωπαϊκές χώρες. Στις μικρότερες ηλικι-

Μη ικανοποιητικό πακέτο παροχών και αποδοχών λόγω της αύξησης του κόστους ζωής

Δελεαστική οικονομική προσφορά για άλλη θέση εργασίας	44%
Η επιχείρηση δεν είναι οικονομικά εύρωστη (φόβος για περικοπές θέσεων εργασίας)	40%
Η βελτίωση μεταξύ επαγγελματικής και προσωπικής ζωής	35%
Ο χρόνος και η απόσταση μετακίνησης από και προς την εργασία	34%
Η έλλειψη ενδιαφέροντος για τη θέση εργασίας (ανεπαρκείς προκλήσεις κ.ά.)	32%
Η έλλειψη ευκαιριών επαγγελματικής εξέλιξης (περιορισμένη επαγγελματική εξέλιξη)	29%
Η έλλειψη επικοινωνίας και σχέσης με τον/την υπεύθυνο/η	19%
Η επιχείρηση προσφέρει ελάχιστα ή καθόλου προνόμια (εκπαιττικά κουπόνια, κιν. τηλέφωνο)	17%
Η έλλειψη επιλογών ευέλικτης εργασίας	14%
Ανεπαρκής ηγεσία	13%

Λόγοι αποχώρησης από έναν εργοδότη

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Όσοι γεννήθηκαν μετά τη δεκαετία του '80 δεν «παντρεύονται» τη δουλειά τους, όπως συνήθως έκαναν οι γονείς τους.

ες βέβαια (18-24 ετών), εκτός από τους μισθούς προστίθενται και άλλα κριτήρια βάσει των οποίων κάποιος θα άλλαζε εργοδότη, με το μισθολογικό να παραμένει ο βασικός παράγοντας για το 53%.

Συνολικά, η ελληνική αγορά εργασίας φαίνεται να είναι πλέον ελαφρώς πιο ρευστή σε σχέση με το 2022, όταν και ξεκίνησαν οι τεκτονικές αλλαγές στην αγορά εργασίας.

Όπως συνήθως, οι νέοι, έως

34 ετών, αλλάζουν πιο συχνά εργοδότη (21%) ή έχουν την πρόθεση να αλλάξουν (27%). Το φύλο ή το μορφωτικό επίπεδο δεν φαίνεται να παίζουν ρόλο στην απόφαση αλλαγής. Ο φόβος όμως διαδραματίζει σημαντικό ρόλο. Είναι ενδεικτικό ότι το 16% των εργαζομένων φοβάται ότι θα χάσει τη δουλειά του, ποσοστό ελαφρώς μικρότερο από ό,τι το 2022 (19%).

Ο φόβος αυτός είναι αισθητά υψηλότερος στη Μακεδονία και στη Θράκη (20%) από ό,τι στην Αττική (14%). Περίπου τρεις στους δέκα (31%) από αυτούς που φοβούνται, δηλώνουν πως σκοπεύουν να αλλάξουν εργοδότη, ποσοστό παρόμοιο με πέρυσι. Ο κυριότερος όμως λόγος για να σκεφτεί κάποιος να φύγει από την εργασία του, είναι το πακέτο παροχών και αποδοχών.

Δύο στους τρεις Έλληνες εργαζομένους (64%) θα εξέταζαν το

ενδεχόμενο να εγκαταλείψουν τον εργοδότη τους λόγω των χαμηλών αποδοχών τους ενόψει της αύξησης του κόστους ζωής. Αυτό είναι το υψηλότερο ποσοστό σε σύγκριση με άλλες χώρες και η πρόθεση αυτή διαπερνά κάθε ομάδα, εκτός από τους νεότερους (18-24), από τους οποίους λίγο λιγότεροι (53%) σκέφτονται ανάλογα. Άλλοι παράγοντες που παίζουν επίσης ρόλο εκτός από το να λάβει κάποιος μια προσφορά που δεν μπορεί να αρνηθεί (κάτι που σπάνια συμβαίνει στην πραγματική ζωή) είναι ο φόβος ότι θα χάσουν τη δουλειά τους, η βελτίωση της ισορροπίας μεταξύ επαγγελματικής και προσωπικής ζωής, η μείωση του χρόνου μετακίνησης, η έλλειψη ενδιαφέροντος για την εργασία τους ή οι ευκαιρίες εξέλιξης της καριέρας. Οι παράγοντες αυτοί καταγράφονται από το σύνολο των εργαζομένων, όλων των ηλικιών, με αξιοσημείωτη εντούτοις διαφοροποίηση στην προτεραιότητα της βελτίωσης της ισορροπίας μεταξύ επαγγελματικής και προσωπικής ζωής, η οποία παραμένει σημαντική μόλις για το 22% των εργαζομένων άνω των 54 ετών.

Ισες ευκαιρίες

Από την έρευνα προκύπτει επίσης ότι οι εργοδότες στην Ελλάδα δεν καλύπτουν την ανάγκη για επαγγελματική ανάπτυξη. Μόνο οι μισοί από τους εργαζομένους που επιθυμούν να αναπτυχθούν, έχουν πραγματικά τις ευκαιρίες να το κάνουν. Σύμφωνα με τη Randstad λοιπόν, εάν οι εργοδότες επιθυμούν να διατηρήσουν το προσωπικό τους, πρέπει να δίνουν ίσες ευκαιρίες τόσο στην επανεκπαίδευση όσο και στην αναβάθμιση δεξιοτήτων, καθώς εκτιμώνται ιδιαίτερα.

VOGUE GREECE

Κυριακή 18/06 Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

departures

AYMELINE VALADE BY JOHAN SANDBERG

Ο ΕΦΚΑ προχωρεί άμεσα στον επανυπολογισμό δεκάδων χιλιάδων συντάξεων που λόγω έλλειψης λογισμικού και στοιχείων δεν είχαν υπολογιστεί με βάση τον «νόμο Βρούτση» του 2019. Οι υπηρεσίες διαθέτουν πλέον τις προβλεπόμενες αυτοματοποιήσεις και έως το φθινόπωρο θα προχωρήσουν στις πληρωμές των νέων, επανυπολογισμένων συντάξεων.

Ερχονται αυξήσεις σε χιλιάδες συνταξιούχους έως το φθινόπωρο

Επανυπολογισμός 150.000 συντάξεων και προσαυξήσεις για παράλληλη ασφάλιση

της ΡΟΥΛΑΣ ΣΑΛΟΥΡΟΥ

Δύο παράλληλα πρότζεκτ, εκτός από την έκδοση των εκκρεμών συντάξεων (κυρίων, επικουρικών και εφάπαξ) «τρέχουν» αυτή την περίοδο οι υπηρεσίες του ΕΦΚΑ:

- Τον επανυπολογισμό δεκάδων χιλιάδων συντάξεων που λόγω έλλειψης λογισμικού και στοιχείων δεν είχαν υπολογιστεί με βάση τον «νόμο Βρούτση» του 2019.

- Τον υπολογισμό των προσαυξημένων συντάξεων όσων είχαν παράλληλη ασφάλιση.

Σύμφωνα με πληροφορίες, στη συντριπτική πλειονότητά τους αυτές οι εκκρεμότητες θα κλείσουν έως το φθινόπωρο και θα μείνουν μόνο πολύ δύσκολες περιπτώσεις, για τις οποίες δεν υπάρχουν στοιχεία, με αποτέλεσμα να απαιτούνται διαφορετικοί χειρισμοί. Αναλυτικά, για το θέμα του επανυπολογισμού περίπου 150.000 συντάξεων, σύμφωνα με πληροφορίες, οι υπηρεσίες του ΕΦΚΑ διαθέτουν πλέον τις προβλεπόμενες αυτοματοποιήσεις και έως το φθινόπωρο θα προχωρήσουν σε πληρωμές των νέων, επανυπολογισμένων συντάξεων.

Εκκρεμότητα αναμένεται να υπάρξει με τις συντάξεις του ΟΑΕΕ, για τις οποίες δεν υπάρχουν τα απαιτούμενα στοιχεία. Γι' αυτές κρίνεται αναγκαίο να επανυπολογιστούν με στατιστικό τρόπο, κάτι που όμως απαιτεί την έκδοση υπουργικής απόφασης και ενδέχεται να καθυστερήσει περαιτέρω. Όσο για την προσαύξηση

Εκκρεμότητα αναμένεται να υπάρξει με τις συντάξεις του ΟΑΕΕ, για τις οποίες δεν υπάρχουν τα απαιτούμενα στοιχεία.

των συντάξεων λόγω παράλληλης ασφάλισης, ο ΕΦΚΑ έχει ήδη ξεκινήσει να καταβάλλει τα αυξημένα ποσά συντάξεων στους συνταξιούχους που συνταξιοδοτήθηκαν μετά την έναρξη ισχύος του «νόμου Κατρούγκαλου» (ν. 4387/16), δηλαδή μετά τις 13 Μαΐου 2016. Μάλιστα, σε κάποιες περιπτώ-

σεις η καθυστέρηση είναι επτά χρόνια, με αποτέλεσμα ο ΕΦΚΑ να καταβάλλει αναδρομικά ακόμη και 30.000 ευρώ.

Ηδη έχουν εντοπιστεί περίπου 15.000 δικαιούχοι αυτής της κατηγορίας, από τους οποίους σχεδόν οι 3.000 έχουν λάβει τις προσαυξήσεις και αναμένονται τα αναδρομικά τους.

Πρόκειται για προσαυξήσεις σε συνταξιούχους οι οποίοι υπέβαλαν αίτηση συνταξιοδότησης μετά τον Μάιο του 2016, έλαβαν την πρώτη σύνταξη και εκκρεμεί ο συνυπολογισμός των επιπλέον εισφορών που έχουν καταβάλει. Καθώς, μάλιστα, η επιλογή της ημερομηνίας του υπουργείου Εργασίας και της διοίκησης του ΕΦΚΑ ήταν να ξεμπλοκαριστούν πρώτα οι συντάξεις εκείνων που δεν είχαν κανένα εισόδημα, οι «παράλληλες συντάξεις» έμειναν πίσω, προκαλώντας μάλιστα έντονες αντιδράσεις από την πλευρά των δικαιούχων.

Πλέον, οι αντιδράσεις προέρχονται από την πλευρά των «παλαιών» συνταξιούχων, οι οποίοι στη διάρκεια του εργασιακού βίου τους είχαν εργαζομένη υπό καθυστέρηση παράλληλη ασφάλιση. Ηδη, το Ενιαίο

Δίκτυο Συνταξιούχων (ΕΝΔΙΣΥ) έχει υποβάλει μήνυση εις βάρος του ΕΦΚΑ και τις προηγούμενες ημέρες υπέβαλε συμπληρωματικό υπόμνημα προς την Εισαγγελία Πλημμελειοδικών Αθηνών.

Όπως τονίζεται χαρακτηριστικά σε αυτό, αν και η διοίκηση του ΕΦΚΑ είχε δεσμευθεί στον εισαγγελέα ότι θα διορθώσει τα λάθη που είχαν εντοπιστεί στον επανυπολογισμό των ήδη εκδοθεισών συντάξεων (με την προσαύξηση του παράλληλου χρόνου) από 1/1/2019, εντούτοις δεν προέβη στην παραμικρή ενέργεια.

Το πρόβλημα αφορά όλους εκείνους τους συνταξιούχους οι οποίοι έλαβαν σύνταξη πριν από την έναρξη λειτουργίας του νόμου 4387/16, δηλαδή πριν από τη 13η Μαΐου 2016. Οι συνταξιούχοι αυτής της κατηγορίας, οι οποίοι στη διάρκεια του εργασιακού βίου τους είχαν παράλληλη ασφάλιση, λόγω του συγκεκριμένου νόμου, σύμφωνα με τον ΕΝΔΙΣΥ δικαιούνται προσαύξηση επί της σύνταξης που έχουν ήδη λάβει και αυτό με τον επανυπολογισμό των συντάξεων από 1/1/2019.

Ενδείξεις για νέο ρεκόρ των τουριστικών εισπράξεων φέτος

Του ΗΛΙΑ Γ. ΜΠΕΛΛΟΥ

Προς νέο ρεκόρ ταξιδιωτικών εισπράξεων οδεύει φέτος ο ελληνικός τουρισμός παρά το γεγονός πως παρατηρείται μια κάμψη του ρυθμού αύξησης των κρατήσεων από τη Γερμανία για διακοπές στην Ελλάδα κατά το τρίτο τρίμηνο. Πέρυσι οι ταξιδιωτικές εισπράξεις διαμορφώθηκαν στα επίπεδα των 17,7 δισ. ευρώ, ενώ το ρεκόρ διατηρεί η χρήση του 2019, όταν οι ταξιδιωτικές εισπράξεις ήταν 18,2 δισ. ευρώ. Ως στοιχείο εμφανίζεται επί του παρόντος η διαμόρφωση των φετινών εισπράξεων άνω των 18,5 δισεκατομμυρίων.

Καλό το α' εξάμηνο

Σύμφωνα με τα διαθέσιμα στην «Κ» στοιχεία φορέων του ελληνικού τουρισμού, τόσο το πρώτο όσο και το δεύτερο τρίμηνο του 2023 εμφανίζονται σημαντικά ενισχυμένα έναντι των αντίστοιχων περιόδων του 2022. Αυτό το γεγονός επιβεβαιώνεται άλλωστε και από τα στοιχεία της επιβατικής κίνησης της Aegean κατά το διάστημα Ιανουαρίου - Μαΐου: η επιβατική κίνηση εξωτερικού για την Aegean από και προς το αεροδρόμιο «Ελευθέριος Βενιζέλος» εμφανίζεται αυξημένη κατά 65% έναντι του 2022 και 12% έναντι του 2019, ενώ στο αεροδρόμιο «Μακεδονία» ενισχύθηκε κατά 72% σε σχέση με τον προηγούμενο χρόνο και κατά 30% σε σχέση με το 2019. Η πρόβλεψη περί υψηλότερων εσόδων στηρίζεται και στα στοιχεία της Τράπεζας της Ελλάδος για την περίοδο Ιανουαρίου - Μαρτίου 2023, όταν οι ταξιδιωτικές εισπράξεις εμφάνισαν αύξηση κατά 63,8% σε σύγκριση με την αντίστοιχη περίοδο του 2022 και διαμορφώθηκαν στα 732,9 εκατομμύρια.

Τυπικά, κατά το πρώτο τρίμηνο κάθε χρονιάς καταγράφεται μόλις το 5% των ετήσιων ταξιδιωτικών εισπράξεων, ενώ κατά το δεύτερο τρίμηνο το 25%. Το τρίτο τρίμηνο αποτελεί την αιχμή του έτους και αντιστοιχεί στο 60% των ταξιδιωτικών εισπράξεων, ενώ 10% είναι οι εισπράξεις του τέταρτου τριμήνου. Με δεδομένο ότι οι εισπράξεις του φετινού πρώτου εξαμήνου θα είναι υψηλότερες του αντίστοιχου διαστήματος του 2019 και πως το τρίτο τρίμηνο θα κινηθεί σύμφωνα με όλες τις ενδείξεις σε παρόμοια επίπεδα με τα περυσινά, συνάγεται το συμπέρασμα πως εκτός απροόπτου -όπως,

για παράδειγμα, ενός κακού τέταρτου τριμήνου λόγω απρόβλεπτων εξωγενών παραγόντων- φέτος θα καταγράψει νέο ρεκόρ εισπράξεων. Αυτό επισημαίνουν μιλώντας στην «Κ» οικονομολόγοι που παρακολουθούν στενά τα συγκεκριμένα μεγέθη.

Οι Γερμανοί τουρίστες

Θα πρέπει να επισημανθεί πως με βάση στοιχεία του Ινστιτούτου Συνδέσμου Ελληνικών Τουριστικών Επιχειρήσεων, οι κρατήσεις από τη Γερμανία για το τρίτο τρίμηνο εμφανίζονται στάσιμες ή και οριακά πρωτικές σε σχέση με την προηγούμενη χρονιά. Το γεγονός αποδίδεται, σύμφωνα με πληροφορίες, στη διοχέτευση ενός σημαντικού αριθμού των προοθητικών ενεργειών των μεγάλων γερμανικών ταξιδιωτικών γραφείων προς όφελος της Τουρκίας και εις βάρος κυρίως της Ισπανίας και δευτερευόντως της Ελλάδας. Οι ελκυστικότερες τιμές στην Τουρκία διαμορφώνουν επίσης

Εκτιμάται ότι τα έσοδα από τον τουρισμό μπορεί να φθάσουν τα 18,5 δισ. έναντι 18,2 δισ. το 2019.

ανταγωνιστικό πλεονέκτημα. Παράλληλα, ορισμένες επιφυλάξεις διατυπώνονται και για την αμερικανική αγορά, δεδομένης της υποχώρησης σε σχέση με πέρυσι της ισοτιμίας του δολαρίου, που αφαιρεί το σχετικό όφελος για τους ταξιδιώτες από τις Ηνωμένες Πολιτείες προς κόρες-μέλη της Ευρωζώνης όπως η Ελλάδα.

Σε κάθε περίπτωση, είναι δύσκολο να εξαχθούν ακόμη ασφαλή συμπεράσματα για το συνολικό αποτέλεσμα της τουριστικής δραστηριότητας στην Ελλάδα φέτος. Ασφαλέστερη διαπίστωση, πάντως, αποτελεί το ότι η Ελλάδα τείνει να επιτυχάνει πλέον υψηλότερες επιδόσεις σε όρους εισπράξεων απ' ό,τι σε όρους ταξιδιωτικής κίνησης, καθώς η ταυτότητα των επισκεπτών της τείνει προς υψηλότερα εισοδηματικά επίπεδα, εξηγούν οι ίδιες πηγές. Και αυτό μπορεί να υπεραντισταθμίσει και οποιαδήποτε λελογισμένη μείωση αφίξεων από τη Γερμανία ή αλλού.

Τα περισσότερα κονδύλια από το Ταμείο Ανάκαμψης έχει απορροφήσει η Ελλάδα

της ΕΙΡΗΝΗΣ ΧΡΥΣΟΛΩΡΑ

Η Ελλάδα όχι μόνο εξασφάλισε τα περισσότερα κονδύλια μεταξύ των χωρών της Ε.Ε. από το Ταμείο Ανάκαμψης ως ποσοστό του ΑΕΠ της, 30,5 δισ. ευρώ ή 16,7% του ΑΕΠ, αλλά έχει απορροφήσει μέχρι στιγμής και τα περισσότερα, 11,1 δισ. ευρώ ή 6,1% του ΑΕΠ της, σύμφωνα με τον σχετικό πίνακα επιδόσεων της Κομισιόν.

Στο πρόσφατο κείμενο των Συστάσεων της Ευρωπαϊκής Επιτροπής προς τα κράτη-μέλη, που δημοσιεύθηκε στο πλαίσιο του ευρωπαϊκού εξαμήνου, τα σχόλια για τις επιδόσεις των κρατών-μελών στην αξιοποίηση του Ταμείου Ανάκαμψης αποτύπωσαν και ποιοτικά την εικόνα. Έτσι, ενώ η Γερμανία, για παράδειγμα, που δεν έχει υποβάλει μέχρι στιγμής κανένα αίτημα πληρωμής δόσης, επιπλήττεται για «σημαντικές καθυστερήσεις» και καλείται να «επιταχύνει σημαντικά», η Ελλάδα, έχοντας υποβάλει τρία αιτήματα πληρωμής, θεωρείται ότι «προχωρεί καλά» και καλείται να «διατηρήσει τη δυναμική της εφαρμογής στο μέλλον».

Η Ελλάδα, σημειώνει το κείμενο, ξεκίνησε δυνατά στην εφαρ-

μογή του σχεδίου της και έχει συστήσει ένα σύστημα διαχείρισης και ελέγχου για να παρακολουθεί και να συντονίζει την έγκαιρη ολοκλήρωση των μεταρρυθμίσεων και των επενδύσεων. Είναι σημαντικό να διατηρηθούν και να ενισχυθούν αυτές οι προσπάθειες στο μέλλον.

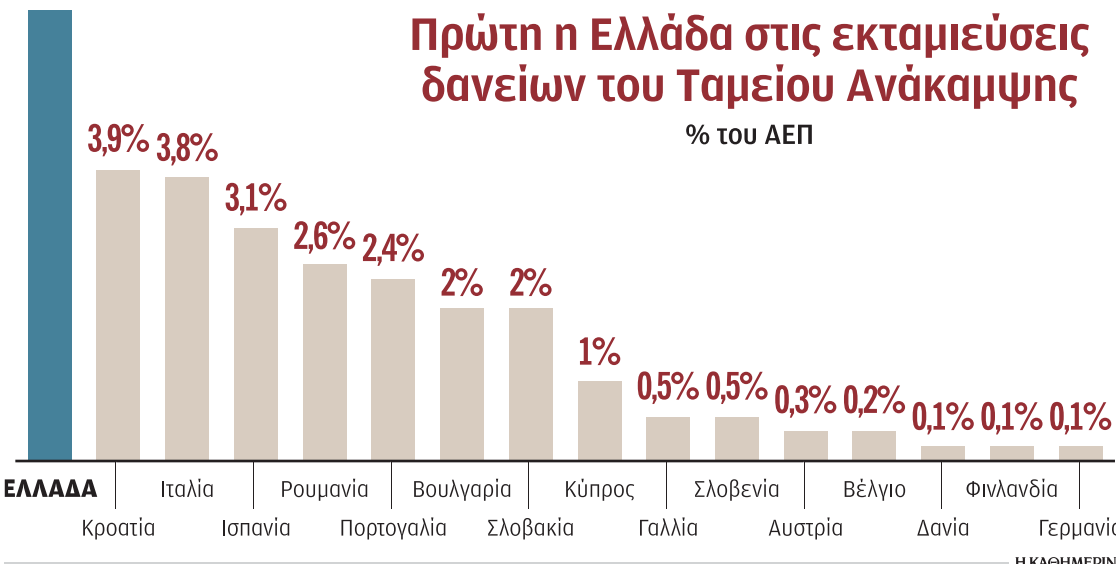
Αντίθετα, για τη Γερμανία σημειώνεται ότι έχει αφιερώσει

Το ποσό ανέρχεται στα 11,1 δισ. ευρώ ή 6,1% του ΑΕΠ της, σύμφωνα με τα στοιχεία της Κομισιόν.

ελάχιστους πόρους στην εφαρμογή του σχεδίου και δεν του έχει δώσει προτεραιότητα.

Η διαφοροποίηση εξηγείται έως ένα βαθμό από τη σχετική σημασία του προγράμματος για κάθε χώρα. Ενώ για την Ελλάδα οι πόροι του Ταμείου αντιστοιχούν στο 6,1% του ΑΕΠ της, για τη Γερμανία, που έχει λαμβάνειν 26,4 δισ. ευρώ, αντιστοιχούν μό-

6,1%

νο στο 0,7% του ΑΕΠ της. Επιπλέον, η Ελλάδα έχει να καλύψει ένα επενδυτικό κενό της τάξης των 100 δισ. ευρώ, «κλινονομιά» των μνημονίων.

Ωστόσο, μια σημαντική προειδοποίηση απευθύνει η Κομισιόν και προς την Ελλάδα: Το σχέδιο, σημειώνει, φθάνει σε ένα σημείο, όπου θα εξαρτάται όλο και περισσότερο από τις πε-

ριφερειακές και τις τοπικές αρχές, οι οποίες έχουν διοικητικές και εφαρμοστικές αδυναμίες. Γι' αυτό και θα απαιτηθούν συντονισμός και βοήθεια προς αυτές τις Αρχές, προκειμένου να υλοποιηθούν το σχέδιο που περιλαμβάνει μια σειρά από δημόσιους διαγωνισμούς.

Έτσι, οι πόροι του Ταμείου Ανάκαμψης αντιμετωπίστηκαν

ως «μάννα εξ ουρανού». Υπό την ευθύνη του τώως αναπληρωτή υπουργού Οικονομικών Θόδωρου Σκυλακάκη, οι Αρχές κινητοποιήθηκαν, συστάθηκε η Ειδική Υπηρεσία Συντονισμού του Ταμείου Ανάκαμψης, με επικεφαλής τον Νίκο Μαντζούφα, έως τότε γενικό γραμματέα Ιδιωτικών Επενδύσεων και ΣΔΙΤ, για να «τρέξει» τα έργα, και έκτοτε

ξεκίνησε αγώνας δρόμου προκειμένου να ικανοποιηθούν τα προαπαιτούμενα και να μη χαθούν οι πόροι που δικαιούται η χώρα μας και θα είναι διαθέσιμοι έως τον Αύγουστο του 2026. Στην πραγματικότητα η Ελλάδα είναι η μόνη χώρα που έχει στήσει ειδικό σύστημα διαχείρισης και ελέγχου για το Ταμείο Ανάκαμψης.

Επιπλέον, αρμόδιες πηγές επισημαίνουν ότι η Ελλάδα έχει βοηθηθεί όχι μόνο από την εμπειρία της από τα ΕΣΠΑ, αλλά και από τα μνημόνια, με τα οποία το Ταμείο Ανάκαμψης έχει πολλά κοινά. Για να εισπραχθεί μια δόση η χώρα πρέπει να ικανοποιεί κάποια προαπαιτούμενα, τα λεγόμενα ορόσημα, τα οποία περιλαμβάνουν υιοθέτηση μεταρρυθμίσεων και υλοποίηση επενδύσεων. «Είναι ένα βαρύ πρόγραμμα», σχολιάζουν τα αρμόδια στελέχη του υπουργείου Οικονομικών. Εως τώρα η Ελλάδα έχει ικανοποιήσει 85 προαπαιτούμενα, η Γερμανία προφανώς κανένα. Μέχρι στιγμής αίτημα για τρίτη δόση έχουν υποβάλει, εκτός από την Ελλάδα, η Ισπανία και η Ιταλία, που προηγούνται και γενικότερα στις επιδόσεις.

Οι Ηνωμένες Πολιτείες θα... πλημμυρίσουν την αγορά με ομόλογα 1 τρισ. δολ.

Φόβοι για παρενέργειες σε τράπεζες, επιχειρήσεις και δανειολήπτες

Μπορεί οι ΗΠΑ να απέφυγαν μια στάση πληρωμών στο παρά πέντε, όταν ο πρόεδρος Μπάιντεν υπέγραψε τον νόμο που επιτρέπει στο υπουργείο Οικονομικών να δανειστεί περισσότερα χρήματα για να πληρώσει τις υποχρεώσεις του κράτους, όμως τώρα η Ουάσιγκτον ετοιμάζεται να «πλημμυρίσει» την αγορά με κρατικά ομόλογα συνολικού ύψους 1 τρισ. δολαρίων, που απειλούν να ταρακουνήσουν τις αγορές και την οικονομία.

Σύμφωνα με τις εκτιμήσεις τραπεζών, η αμερικανική κυβέρνηση αναμένεται να δανειστεί περίπου 1 τρισ. δολάρια μέσω της έκδοσης ομολόγων έως το τέλος του Σεπτεμβρίου. Αυτός ο σταθερός ρυθμός ομολογιακών εκδόσεων εκτιμάται ότι θα «τραβήξει» χρήματα από τις τράπεζες, στερώντας ρευστότητα από το χρηματοοικονομικό σύστημα και ενδεχομένως εντεινόντας τις πιέσεις που ήδη δέχονται κυρίως οι περιφερειακές τράπεζες των ΗΠΑ.

Για να προσελκύσει επενδυτές, στην προσπάθειά της να δανειστεί τόσο μεγάλα ποσά, η αμερικανική κυβέρνηση αναμένεται να αντιμετωπίσει την αύξηση του κόστους δανεισμού. Και με δεδομένο ότι τόσο πολλά χρηματοοικονομικά προϊόντα είναι «δεμένα» με την απόδοση των αμερικανικών κρατικών

ομολόγων, η αύξηση του κόστους δανεισμού της αμερικανικής κυβέρνησης θα συμπαράσχει τα επιτόκια που πληρώνουν τράπεζες, επιχειρήσεις και άλλοι δανειολήπτες. Σύμφωνα με τους υπολογισμούς αναλυτών τους οποίους επικαλούνται οι New York Times, οι επιπτώσεις θα ισοδυναμούν με αύξηση περίπου 25 μονάδων βάσης στα επιτόκια της Federal Reserve. Πολλοί θυ-

Σύμφωνα με αναλυτές, οι επιπτώσεις θα ισοδυναμούν με αύξηση περίπου 25 μονάδων βάσης στα επιτόκια της Federal Reserve.

μούνται ότι τα επιτόκια στη διατραπεζική αγορά εκτινάχθηκαν το 2019, σε μια περίοδο χαμηλής ρευστότητας, αναγκάζοντας τη Fed να παρέμβει. «Όταν ξεφορτώνει μια τεράστια ποσότητα ομολόγων στην αγορά, προκαλεί στρέβλωση», λέει μιλώντας στη Wall Street Journal ο Τζον Μέιερ, επικεφαλής επενδύσεις της Global X. «Οι επενδυτές το έχουν υποτιμήσει αυτό».

Τους τελευταίους μήνες οι

αγορές έχουν υπάρξει σχετικά ήρεμες. Ο δείκτης S&P 500 εμφανίζει άνοδο 11% από τις αρχές του έτους, λαμβάνοντας ώθηση από την ανθεκτική αγορά εργασίας των ΗΠΑ, το ράλι των τεχνολογικών μετοχών λόγω της μανίας με την τεχνητή νοημοσύνη και τις ενδείξεις ότι η Federal Reserve εισέρχεται στα τελευταία στάδια του κύκλου αύξησης των επιτοκίων της.

Ο δείκτης Cboe Volatility Index, που μετράει τις διακυμάνσεις και είναι γνωστός και ως «δείκτης φόβου», κινείται στα χαμηλότερα επίπεδα των τελευταίων ετών.

Αυτή η ηρεμία διαπιστώνεται ακόμη και την ώρα που οι αποδόσεις των βραχυπρόθεσμων ομολόγων ενισχύονται τις τελευταίες εβδομάδες, λόγω των προσδοκιών ότι η ομοσπονδιακή τράπεζα θα κρατήσει τα επιτόκια σε υψηλότερα επίπεδα για περισσότερο καιρό. Η υπουργός Οικονομικών Τζάνετ Γέλεν είχε προειδοποιήσει το Κογκρέσο ότι η αύξηση του κόστους δανεισμού της κυβέρνησης λόγω της αβεβαιότητας γύρω από τον όριο χρέους θα αποτελούσε εστία ανησυχίας. Τώρα, το μέγεθος των εκδόσεων αναμένεται να αυξήσει το κόστος δανεισμού, παρότι πλέον υπάρχει συμφωνία για το όριο χρέους. Εξάλλου, μετά τις αιφνιδια-

Το μπαράζ ομολογιακών εκδόσεων εκτιμάται ότι θα «τραβήξει» χρήματα από τις τράπεζες, στερώντας ρευστότητα από το χρηματοοικονομικό σύστημα και ενδεχομένως εντεινόντας τις πιέσεις που ήδη δέχονται κυρίως οι περιφερειακές τράπεζες των ΗΠΑ. Όταν ξεφορτώνει μια τεράστια ποσότητα ομολόγων στην αγορά, προκαλεί στρέβλωση, λέει μιλώντας στη Wall Street Journal ο Τζον Μέιερ, επικεφαλής επενδύσεων της Global X.

στικές αυξήσεις επιτοκίων από την Τράπεζα του Καναδά και την Τράπεζα της Αυστραλίας, υποχωρούν οι τιμές των ομολόγων του αμερικανικού δημοσίου και αυξάνονται οι αποδόσεις τους, πλησιάζοντας τα υψηλά επίπεδα που σημείωναν τον Μάρτιο. Οι αποδόσεις των δεκαετών βρίσκονται περίπου στο 3,8%, έχοντας σημειώσει άνοδο 10 μονάδων βάσης μέσα στην εβδομάδα. Ανάλογη πορεία έχουν και τα ομόλογα της Αυστραλίας, με τις αποδόσεις

των τριετών ομολόγων να σημειώνουν άνοδο 17 μ.β. και να εκτοξεύονται στο 3,87%, που είναι το υψηλότερο επίπεδο τους από το 2011. Οι συντονισμένες αυξήσεις επιτοκίων εξωθούν την αγορά να επανεξετάσει τα πρόσφατα στοιχήματα σε επικείμενες μειώσεις επιτοκίων από τη Fed, καθώς καθιστούν σαφές πως η μάχη κατά του πληθωρισμού κάθε άλλο παρά έχει λήξει. Οπως επισημαίνουν αναλυτές της Deutsche Bank, μεταξύ των οποίων και ο Τζιμ Ρένιτ, οι πρό-

σφατες εξελίξεις «διαψεύδουν την πεποίθηση που επικράτησε πως οι κεντρικές τράπεζες ετοιμάζονται να θέσουν τέλος στις αυξήσεις των επιτοκίων και πολλώ δε μάλλον επειδή ο Καναδάς ήταν η πρώτη χώρα που επισήμως δήλωσε τον Ιανουάριο ότι επικείται τερματισμός τους». Σημειώτέον ότι η επικρατούσα πεποίθηση στην αγορά είναι πως η EKT θα αυξήσει τα επιτόκια του ευρώ συνολικά κατά 50 μ.β. μέσα στους επόμενους τρεις μήνες.

ΔΙΑΥΛΟΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗΣ ΛΤΔ

Δημοσίευση σύμφωνα με το άρθρο 47 των Περί Ραδιοφωνικών και Τηλεοπτικών Σταθμών Νόμων του 1998 έως 2021

ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΘΕΣΗΣ 31 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 2021

ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ	€	ΣΥΜΦΕΡΟΝ ΜΕΤΟΧΩΝ ΚΑΙ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ	€
Μη κυκλοφορούν		Κεφάλαιο και αποθεματικά	
Ακίνητα εγκαταστάσεις και μηχανήματα	1,422,365	Μετοχικό Κεφάλαιο	154,290
Επενδύσεις	20,000	Αποθεματικό επανεκτιμής ακινήτων	730,000
	1,442,365	Λογαριασμός Αποτελεσμάτων	79,579
			963,869
Κυκλοφορούν Ενεργητικό		Τρέχουσες Υποχρεώσεις	
Εμπορικοί χρεώστες και μετρητά	404,842	Εμπορικοί πιστωτές και τράπεζες	883,338
	404,842		883,338
Σύνολο ενεργητικού	1,847,207		1,847,207

ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΛΟΙΠΩΝ ΣΥΝΟΛΙΚΩΝ ΕΣΟΔΩΝ ΕΤΟΣ ΠΟΥ ΕΛΗΞΕ ΣΤΙΣ 31 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 2021

	€
Εισοδήματα	662,293
Άλλα εισοδήματα	155,521
	817,814
Λειτουργικά και Χρηματοπιστωτικά έξοδα	-819,842
Ζημιά για το έτος	-2,028
Φορολογία έτους	-4,871
Ζημιά μετά την φορολογία	-6,899
Συναλλαγές με μετόχους	-15,641
Κέρδη που κρατήθηκαν την 1ην Ιανουαρίου 2021	102,119
Κέρδη που κρατήθηκαν στις 31 Δεκεμβρίου 2021	79,579

Η δραστηριότητα της εταιρείας κατά την διάρκεια του έτους, ήταν η λειτουργία σε παγκύπρια εμβέλεια του ραδιοφωνικού σταθμού "Κανάλι 6" που εκπέμπει από τη Λεμεσό.

Προκήρυξη και Πρόσκληση για την 9η Ετήσια Τακτική Γενική Συνέλευση

Το Ταμείο Συντάξεων και Χορηγημάτων των Υπαλλήλων της Αρχής Τηλεπικοινωνιών Κύπρου προσκαλεί τα μέλη του στην 9η Ετήσια Τακτική Γενική Συνέλευση, η οποία θα διεξαχθεί τη Δευτέρα 3 Ιουλίου 2023 και ώρα 16:00, στο Αμφιθέατρο των Κεντρικών Γραφείων της Cyta στη Λευκωσία.

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Η No1
ενημερωτική
εφαρμογή
στην Κύπρο

Κατεβάστε την εφαρμογή της Καθημερινής Κύπρου στο κινητό σας

Η Ευρωζώνη δεν κατάφερε να αποφύγει την ύφεση

Αρνητική ανάπτυξη για δεύτερο κατά σειρά τρίμηνο, με μείωση ΑΕΠ κατά 0,1%

Σε ύφεση βρίσκεται πλέον η οικονομία της Ευρωζώνης καθώς το ΑΕΠ της συρρικνώθηκε δύο συναπτά τρίμηνα μετά το σοκ της ενεργειακής κρίσης. Συγκεκριμένα, κατέγραψε οριακή συρρίκνωση 0,1% το α' τρίμηνο του 2022 έναντι προηγούμενης εκτίμησης για ανάπτυξη 0,1% καθώς οι 20 χώρες της Ευρωζώνης αναθεώρησαν προς τα κάτω τις αρχικές εκτιμήσεις τους για τις οικονομίες τους. Υπενθυμίζεται ότι το δ' τρίμηνο του 2022, το ΑΕΠ είχε μειωθεί κατά 0,1% στη Ζώνη του Ευρώ και κατά 0,2% στην Ε.Ε.

Αυτό σημαίνει ότι η Ευρωζώνη πληροί τον τεχνικό ορισμό της ύφεσης αφού συμπλήρωσε δύο διαδοχικά τρίμηνα αρνητικής ανάπτυξης, έστω και αν αυτή είναι οριακή. Οπως επισημαίνουν οικονομικοί αναλυτές, πρόκειται για την πσιότερη ύφεση που μπορούσε να γνωρίσει η Ευρωζώνη μετά τη ρωσική εισβολή στην Ουκρανία, που έστειλε στα ύψη τις τιμές της ενέργειας. Η δυσάρεστη αυτή εξέλιξη, πάντως, θα αποτελέσει πλήγμα τόσο για τους πολιτικούς όσο και για τους αξιωματούχους της ΕΚΤ, οι οποίοι επανειλημμένως εξέφρασαν την εκτίμηση ότι θα αποφευχθεί

τελικά η ύφεση ακόμη και ενώ εκτοξευόταν ο πληθωρισμός στα υψηλότερα επίπεδα από την εισαγωγή του ευρώ. Για τους ιθύνοντες ενδέχεται, ωστόσο, να είναι παρήγορη η διαπίστωση πως τα δισεκατομμύρια ευρώ που δαπάνησαν σε βοήθεια προς τα νοικοκυριά της Ευρωζώνης έπασαν τόπο, καθώς απεφεύχθη τουλάχιστον μια μεγαλύτερη ζημία στις οικονομίες τους.

Δεδομένου, όμως, ότι το τρέχον τρίμηνο εκτιμάται πως η οικονομία έχει επανέλθει σε θετικούς ρυθμούς ανάπτυξης, οι κυβερνήσεις θα εξακολουθήσουν να αποσύρουν τη στήριξη που έχουν προσφέρει έως τώρα. Και στο μεταξύ η ΕΚΤ δεν αναμένεται να αλλάξει πορεία, αλλά θα συνεχίσει τις αυξήσεις των επιτοκίων αφού εκτιμά πως η επαναφορά του πληθωρισμού κοντά στα επίπεδα του στόχου του 2% αποτελεί προαπαιτούμενο για μια βιώσιμη ανάπτυξη. Οπως επισημαίνει η Μαέβα Κουζέν, οικονομολόγος του Bloomberg, «αυτή η αναθεώρηση περιττή της οικονομίας της Ευρωζώνης δεν αλλάζει ουσιαστικά τη συνολική εικόνα, καθώς η οικονομία είναι αδύναμη αλλά δεν καταρρέει». Η ίδια

Η Γερμανία, η μεγαλύτερη οικονομία της Ευρώπης, βρίσκεται σε ύφεση, ενώ οι οικονομίες άλλων πέντε χωρών της Ευρωζώνης -Ελλάδας, Ισπανίας, Λιθουανίας, Μάλτας και Ολλανδίας- συρρικνώθηκαν το πρώτο τρίμηνο του έτους σε τριμηνιαία βάση.

Πρόκειται για την ηπιότερη ύφεση που μπορούσε να γνωρίσει η Ευρωζώνη μετά τη ρωσική εισβολή στην Ουκρανία.

οικονομολόγος προβλέπει πως η Ευρωζώνη θα επιστρέψει σε θετικούς ρυθμούς ανάπτυξης μέσα στο τρέχον έτος, αλλά θα παραμείνει αναίμικη σε όλη τη διάρκειά του. Ως αιτίες αναφέρει τη στροφή σε περιοριστική νομισματική πολιτική και τη μειωμένη παγκόσμια ζήτηση, που αποτελεί τροχοπέδη στην οικονομική δραστηριότητα.

Εχουν προηγηθεί τα τελευταία στοιχεία για τη Γερμανία, που φέρουν τη μεγαλύτερη οικονο-

μία της Ευρώπης να βρίσκεται σε ύφεση. Παράλληλα, οι οικονομίες άλλων πέντε χωρών της Ευρωζώνης—Ελλάδας, Ισπανίας, Λιθουανίας, Μάλτας και Ολλανδίας— συρρικνώθηκαν το πρώτο τρίμηνο του έτους, ενώ η Εσθονία βρίσκεται σε στασιμότητα από τα τέλη του 2021. Η εικόνα τείνει, πάντως, να βελτιωθεί καθώς η Ευρωπαϊκή Επιτροπή προβλέπει ανάπτυξη 1,1% για το τρέχον έτος και 1,6% για το επόμενο. Σε ό,τι αφορά την Ευρωπαϊκή Ένωση, το ΑΕΠ της αναπτύχθηκε οριακά κατά 0,1% το α' τρίμηνο σε σύγκριση με το προηγούμενο τρίμηνο, ενώ το δ' τρίμηνο είχε μειωθεί κατά 0,2%. Σε σύγκριση με το ίδιο τρίμηνο του προηγούμενου έτους, το εποχικά προσαρμοσμένο ΑΕΠ αυξήθηκε κατά 1,0% τόσο στη Ζώνη του Ευρώ όσο και στην Ε.Ε. το α' τρίμηνο του 2023, μετά από +1,8%

στην Ευρωζώνη και +1,7% στην Ε.Ε. το προηγούμενο τρίμηνο.

Σε σύγκριση με το προηγούμενο τρίμηνο του 2022, το εποχικά προσαρμοσμένο ΑΕΠ αυξήθηκε κατά 1,0% σε Ευρωζώνη και Ε.Ε. το α' τρίμηνο του 2023, ύστερα από ανάπτυξη 1,8% και 1,7% αντίστοιχα το προηγούμενο τρίμηνο.

Οπως ανακοίνωσε και η ΕΛΣΤΑΤ, το ΑΕΠ της Ελλάδας συρρικνώθηκε κατά 0,1% το α' τρίμηνο, ενώ σε ετήσια βάση αναπτύχθηκε κατά 2,1%. Ως εκ τούτου, η Ελλάδα κατατάσσεται στην 9η θέση, με τον μεγαλύτερο ρυθμό ανάπτυξης στην Ευρωζώνη, κατά το πρώτο τρίμηνο του 2023.

Τη μεγαλύτερη ανάπτυξη από τρίμηνο σε τρίμηνο κατέγραψε η Πολωνία με +3,8% σε σύγκριση με το προηγούμενο τρίμηνο και ακολούθησαν το Λουξεμβούργο

(+2,0%), η Πορτογαλία (+1,6%). Οι μεγαλύτερες μειώσεις καταγράφηκαν σε Ιρλανδία (-4,6%), Λιθουανία (-2,1%) και Ολλανδία (-0,7%).

Η αδυναμία της Ζώνης του Ευρώ το α' τρίμηνο οφείλεται στη μείωση των κρατικών δαπανών και των νοικοκυριών, σύμφωνα με τη Eurostat. Οπως σχολιάζει το Bloomberg, η ανάπτυξη πιθανότατα έχει επιστρέψει το τρέχον τρίμηνο και οι κυβερνήσεις θα συνεχίσουν να περιορίζουν τη δημοσιονομική στήριξη. Η ΕΚΤ είναι επίσης απίθανο να αλλάξει πορεία και αναμένεται να αυξήσει τα επιτόκια το επόμενο τρίμηνο, καθώς πλησιάζει στο τέλος της ιστορικής εκστρατείας σύσφιγξης και θεωρεί ότι η καταπολέμηση του πληθωρισμού αποτελεί προϋπόθεση για βιώσιμη οικονομική επέκταση.

REUTERS, BLOOMBERG

Κίνητρα για την αναβάθμιση ενεργειακών δικτύων παρέχει η Γερμανία

Κίνητρα για επενδύσεις στα δίκτυα ενέργειας δίνει η Γερμανία, καθώς η ρυθμιστική αρχή της χώρας επιδιώκει να προσελκύσει κεφάλαια για να χρηματοδοτήσει την επέκταση των υποδομών. Υπόσχεται μεγαλύτερη απόσβεση για τους επενδυτές στα δίκτυα ηλεκτρικής ενέργειας και φυσικού αερίου της Γερμανίας, στο πλαίσιο μιας απόφασης που πιθανώς θα αυξήσει περαιτέρω το κόστος για τους καταναλωτές, γράφει το Bloomberg. Ο οργανισμός Bundesnetzagentur (BNetzA) δεσμετώθηκε να αυξήσει τις αποδόσεις των επενδυτών κατά 40%, με στόχο να προσελκύσει κεφάλαια προκειμένου να χρηματοδοτήσει μια τεράστια επέκταση στις υποδομές που απαιτούνται για την ενεργειακή μετάβαση. Η βελτίωση των δικτύων έχει ζωτική σημασία για την ανταπόκριση στις συνεχώς αυξανόμενες ροές ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, ωστόσο το κόστος θα μεταφερθεί στα νοικοκυριά και στις επιχειρήσεις, που ήδη αντιμετωπίζουν

Ο αρμόδιος φορέας υπόσχεται αυξημένες αποδόσεις κατά 40% σε όσους επενδύσουν.

από τις υψηλότερες τιμές ηλεκτρικής ενέργειας στην Ευρώπη. Η ρυθμιζόμενη απόδοση κεφαλαίου για τους φορείς εκμετάλλευσης του δικτύου, η οποία καθορίζει και την απόδοση που θα μπορούν να προσφέρουν στους επενδυτές, θα οριστεί στο 7,09% για νέες επενδύσεις από την επόμενη χρονιά, σύμφωνα με τον BNetzA.

«Θέλουμε να δώσουμε ισχυρά κίνητρα», δήλωσε ο πρόεδρος της υπηρεσίας, Κλάους Μίλερ. Η ρυθμιστική αρχή είπε επίσης ότι θέλει να δώσει μεγαλύτερες διασφαλίσεις στους φορείς εκμετάλλευσης αναθεωρώντας τα ποσοστά ετησίως, επιμένοντας ωστόσο ότι η πρόσθετη επιβάρυνση για τους καταναλωτές

Η βελτίωση των δικτύων έχει ζωτική σημασία για την ανταπόκριση στις συνεχώς αυξανόμενες ροές ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, ωστόσο το κόστος θα μεταφερθεί στα νοικοκυριά και στις επιχειρήσεις.

«πρέπει να περιοριστεί στο απολύτως απαραίτητο».

Το ενεργειακό κόστος σε όλη την Ευρώπη είναι πολύ χαμηλότερο σε σχέση με πέρυσι το κα-

λοκαίρι. Στη Γερμανία, ωστόσο, οι τιμές ηλεκτρικής ενέργειας παραμένουν σε διπλάσια επίπεδα σε σύγκριση με την προ κρίσης περίοδο. Για να μειώσει την πι-

εση προς τη βιομηχανία και να αποτρέψει τη φυγή των εταιρειών στο εξωτερικό, η κυβέρνηση δήλωσε τον περασμένο μήνα ότι σχεδιάζει ένα πρόγραμμα επιδότησης 30 δισ. ευρώ για επιχειρήσεις έντασης ενέργειας.

Η Γερμανία έχει στόχο να παράγει το 80% της ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές μέχρι το τέλος της δεκαετίας, κάτι που συνεπάγεται τεράστιες δαπάνες για ενεργειακά δίκτυα. Τα δίκτυα αποτελούν συνήθως επιθυμητές επενδύσεις, επειδή ο έλεγχος των τιμών παρέχει προβλέψιμες αποδόσεις, αλλά οι Γερμανοί πάροχοι παραπονούνται εδώ και καιρό ότι η απόσβεση δεν συμβαδίζει με τις αποδόσεις.

Ο προτεινόμενος νέος ρυθμός απόδοσης μπορεί «να είναι μόνο ένα πρώτο βήμα», ανέφεραν σε κοινή δήλωση οι τέσσερις φορείς εκμετάλλευσης γραμμών υψηλής τάσης της χώρας—Amprion, TenneT, 50Hertz και TransnetBW.

«Απαιτούνται τεράστιες επεν-

δύσεις για την επιτυχή επέκταση του δικτύου ηλεκτρικής ενέργειας» και οι φορείς εκμετάλλευσης «βρίσκονται σε σκληρό διεθνή ανταγωνισμό για επενδυτικά κεφάλαια», πρόσθεσαν.

Ο Σύνδεσμος Δημοτικών Επιχειρήσεων, που εκπροσωπεί τους φορείς εκμετάλλευσης δικτύων διανομής, χαρακτήρισε την πρόταση «απογοητευτική» και «μη ικανοποιητική», λέγοντας ότι το ποσοστό είναι χαμηλότερο απ' ό, τι απαιτείται.

Οι εταιρείες μπορούν πλέον να συμμετάσχουν σε δημόσια διαβούλευση με τον BNetzA. Η τελική απόφαση για το ύψος της απόδοσης εξακολουθεί να εξαρτάται από την εφαρμογή νόμου που δίνει περισσότερη εξουσία στη ρυθμιστική αρχή και ο οποίος θα τεθεί σε ισχύ αργότερα φέτος. Η νομοθεσία απαντάει σε απόφαση του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου του 2021, σύμφωνα με την οποία η Γερμανία έπρεπε να αλλάξει τον τρόπο με τον οποίο ρυθμίζει τα ενεργειακά τέλη.

Απλοποιεί το φορολογικό της σύστημα η Μολδαβία

Η Μολδαβία, μία από τις φτωχότερες χώρες της Ευρώπης, σκέφτεται να απλοποιήσει το φορολογικό της σύστημα σε μια προσπάθεια να βγει από την οικονομική κρίση που προκλήθηκε από τον πόλεμο στην Ουκρανία, όπως δήλωσε ο υπουργός Οικονομίας της χώρας, Ντουμίτριου Αλάιμπα.

Οι αλλαγές, οι οποίες περιλαμβάνουν μια αναθεώρηση του εταιρικού δικαίου προκειμένου να αυξηθεί η διαφάνεια και κατάργηση των περισσότερων φορολογικών απαλλαγών σε μια προσπάθεια να αυξηθούν τα έσοδα, θα εφαρμοσθούν μέχρι τον Ιούλιο, σύμφωνα με τον Αλάιμπα. Πυρήνας της προσπάθειας θα είναι η αντιμετώπιση της παραοικονομίας, μιας σειράς ανεξέλεγκτων δραστηριοτήτων που ο Αλάιμπα ισχυρίζεται ότι απο-

Μεταξύ άλλων καταργεί φοροαπαλλαγές για να αυξηθούν τα δημόσια έσοδα.

τελεί πάνω από τα δύο πέμπτα της παραγωγής. Αυτή η πρώην σοβιετική δημοκρατία των 2,6 εκατομμυρίων κατοίκων, μεταξύ της Ρουμανίας και της εμπόλεμης Ουκρανίας, έχει υποστεί σειρά πληγμάτων, όπως μια καταστροφική τραπεζική κρίση, την παρουσία του ρωσικού στρατού σε μια αποσχισθείσα περιοχή, συνεχείς διακοπές ρεύματος και μια φημολογούμενη συνωμοσία του Κρεμλίνου για την ανατροπή της κυβέρνησης.

Ωστόσο, υπό την πρόεδρο Μάγια Σάντου, η Μολδαβία έχει εξα-

σφαλίσει το καθεστώς υποψήφιας χώρας και σκοπεύει να γίνει μέλος έως το 2030. Η κ. Σάντου μίλησε στο Bloomberg τον περασμένο μήνα και εμφανίσθηκε πεπεισμένη ότι η ένταξη θα γίνει με την αποσχισθείσα περιοχή της Υπερδνειστερίας παρά τη ρωσική κατοχή. Για την οικονομία, αυτό σημαίνει προσέλκυση επενδύσεων με το «πο απλό δημοσιονομικό σύστημα», είπε ο κ. Αλάιμπα, ενώ προσπαθεί να αποτινάξει το παρελθόν της χώρας με τραπεζικές απάτες και σκάνδαλα νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες.

Ο υπουργός δήλωσε, επίσης, ότι η κυβέρνηση σχεδιάζει να περιορίσει τη γραφειοκρατία και θα ακολουθήσει το παράδειγμα της Εσθονίας που ψηφιοποίησε μεγάλο μέρος των κρατικών υπηρεσιών, όπως το σύστημα πληρωμής

φόρων και απόκτησης εγγράφων. Ο δρόμος θα είναι, πάντως, μακρύς για τη Μολδαβία, το ΑΕΠ της οποίας συρρικνώθηκε σχεδόν κατά 6% σε περίπου 15 δισ. δολάρια το περασμένο έτος. Εν ολίγοις έχασε περίπου το ήμισυ της ανάπτυξης 14% που είχε καταγράψει το προηγούμενο έτος. Ο πληθωρισμός ξεπέρασε πέρυσι το 30%, διαβρώνοντας σημαντικά την αγοραστική δύναμη. Ο κ. Αλάιμπα προβλέπει ότι η ανάπτυξη θα ανακάμψει φέτος— αλλά δεν θα είναι «θεαματική» καθώς οι δυσκολίες επιμένουν.

Τα σχέδια της κυβέρνησης στοχεύουν σε μια διψήφια ανάπτυξη κατά την επόμενη δεκαετία, πραγματική αναγκαιότητα για τη Μολδαβία προκειμένου να αυξήσει το βιοτικό επίπεδο των πολιτών και να συγκλίνει με τους γείτονες της Ε.Ε. στα δυτικά.

Το 2022 το ΑΕΠ της Μολδαβίας μειώθηκε κατά 6%, σε περίπου 15 δισ. δολάρια, ενώ ο πληθωρισμός έφθασε το 30%.

Οι μεγάλες εταιρείες δεν κάνουν όσα πρέπει για το περιβάλλον

Πολύ μικρή πρόοδος την τελευταία πενταετία στη μείωση εκπομπών ρύπων

Στη συντριπτική πλειονότητά τους οι μεγαλύτερες εταιρείες του κόσμου δεν έχουν κάνει σχεδόν τίποτα τα τελευταία πέντε χρόνια για να μειώσουν τις εκπομπές ρύπων που συντελούν στην υπερθέρμανση του πλανήτη, έτσι ώστε να αντιμετωπιστεί η κλιματική αλλαγή.

Ο κορυφαίος πάροχος δεδομένων βιωσιμότητας διαπίστωσε ότι οι προσπάθειες των 500 μεγαλύτερων σε κεφαλαιοποίηση εισηγμένων εταιρειών στον κόσμο, που ευθυγραμμίζονται με τη Συνθήκη των Παρισίων, βρίσκονται στο 22%. Πρόκειται για μια αύξηση μόλις 4% από το 2018, για να επιτευχθεί ο περιορισμός της υπερθέρμανσης του πλανήτη στον 1,5 βαθμό Κελσίου πάνω από τα προβιομηχανικά επίπεδα.

Οι επιστήμονες του κλίματος θεωρούν την άνοδο κατά 1,5 βαθμό στη μέση θερμοκρασία ένα βασικό σημείο καμπής, πέρα από το οποίο οι πιθανότητες ακραίων πλημμυρών, ξηρασιών, πυρκαγιών και ελλείψεων τροφίμων θα μπορούσαν να αυξηθούν δραματικά.

«Τα δεδομένα μας παρουσιάζουν ένα σαφές μήνυμα: πρέπει να κάνουμε περισσότερα και γρηγορά», δήλωσε ο CEO του ESG Book, Ντάνιελ Κλιερ, όπως μεταδίδει το CNN.

Η έκθεση είναι η πιο πρόσφατη σε μια σειρά αποδεικτικών στοιχείων ότι ο κόσμος είναι πολύ μακριά για να επιτύχει τους κλιματικούς στόχους του. Ταυτόχρονα, μεγάλοι ρυπαντές, όπως η Shell και η BP, στρέφουν την προσοχή τους ξανά στην παραγωγή ορυκτών καυσίμων έπειτα από ένα έτος με μεγάλα κέρδη στα οποία συνέβαλε η άνοδος των τιμών του πετρελαίου και του φυσικού αερίου.

Στην ανάλυσή του το ESG Book έδωσε «βαθμολογίες θερμοκρασίας» σε εταιρείες με βάση τα δεδομένα εκπομπών που ανα-

Μεγάλοι ρυπαντές, όπως η Shell και η BP, στρέφουν την προσοχή τους ξανά στην παραγωγή ορυκτών καυσίμων έπειτα από ένα έτος με μεγάλα κέρδη, στα οποία συνέβαλε η άνοδος των τιμών του πετρελαίου και του φυσικού αερίου.

Οι 500 μεγαλύτερες επιχειρήσεις που υιοθετούν τη Συνθήκη των Παρισίων βρίσκονται στο 22% της προσπάθειας μείωσης ρύπων.

κοινωνούν και παράγοντες όπως οι στόχοι μείωσης των εκπομπών, για να καθορίσει τη συμβολή των εταιρειών στους παγκόσμιους στόχους για το κλίμα. Υπολόγισε τις άμεσες εκπομπές από τις λειτουργίες καθώς και τις έμμεσες, από τη χρήση των προϊόντων των εταιρειών. Αυτό είναι ιδιαίτερα σημαντικό για τις εταιρείες πετρελαίου και φυσικού αερίου, καθώς οι περι-

σότερες από τις εκπομπές τους παράγονται από την καύση των προϊόντων τους, όπως η βενζίνη και τα καύσιμα αεροπλάνων.

Στο Ηνωμένο Βασίλειο, στην Ινδία και την Ε.Ε. ο αριθμός των εταιρειών με στόχους μείωσης των εκπομπών που ευθυγραμμίζονται με τη Συνθήκη των Παρισίων έχει υποχωρήσει από το 2018. Στις ΗΠΑ το 20% των εταιρειών είναι ευθυγραμμισμένες με τη Συνθήκη των Παρισίων, από 11% το 2018. Στην Κίνα το ποσοστό φθάνει το 12%, έναντι μόλις 3% πριν από πέντε χρόνια. Υπενθυμίζεται ότι στη Συνθήκη το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο όρισε τον δεσμευτικό στόχο για μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου κατά τουλάχιστον 55% έως το 2030 σε σύγκριση με τα επίπεδα του 1990.

Υπάρχουν όμως και θετικές εξελίξεις. Σύμφωνα με τον

Διεθνή Οργανισμό Ενέργειας (IEA), οι επενδύσεις στην ηλιακή ενέργεια πρόκειται να ξεπεράσουν τις επενδύσεις στην παραγωγή πετρελαίου για πρώτη φορά φέτος. «Για κάθε δολάριο που επενδύεται σε ορυκτά καύσιμα, περίπου 1,7 δολ. πηγαίνουν τώρα σε καθαρή ενέργεια. Πριν από πέντε χρόνια, αυτή η αναλογία ήταν ένα προς ένα», δήλωσε ο εκτελεστικός διευθυντής του IEA, Φατίχ Μπυρόλ, σε έκθεσή του τον περασμένο μήνα.

Ωστόσο, λίγο περισσότερα από 1 τρις. δολ. αναμένεται να εισρεύσουν προς το πετρέλαιο, το φυσικό αέριο και τον άνθρακα φέτος, ποσό σημαντικά μεγαλύτερο από αυτό που θα έπρεπε να δίνεται για να επιτευχθεί ο στόχος των καθαρών μηδενικών εκπομπών έως το 2050, ανέφερε ο IEA.

Σαγκάη, η πιο «έξυπνη» πόλη στον κόσμο

Τον τίτλο της πιο «έξυπνης» πόλης στον πλανήτη για το 2023 κατακτά η Σαγκάη, η οποία και το 2022 είχε βρεθεί στην κορυφή, αποσιώντας και πάλι τη διάκριση της πιο smart city παγκοσμίως. Στη δεύτερη θέση του top 5 με τις πιο «έξυπνες» πόλεις βρίσκεται η Νέα Υόρκη, ακολουθούν το Τορόντο (στην 3η θέση), η Σεούλ (στην 4η), ενώ η κινεζική Σενζέν συμπληρώνει την πεντάδα των κορυφαίων smart cities για το 2023. Θυμίζουμε ότι ένα χρόνο νωρίτερα, το αντίστοιχο top 5 περιλάμβανε –εκτός από την κατέχουσα τα πρωτεία Σαγκάη– τη Σεούλ (στην 2η θέση), τη Βαρκελώνη (στην 3η), το Πεκίνο (στην 4η) και τη Νέα Υόρκη (στην 5η θέση).

Την παραπάνω εικόνα αποτυπώνει η φετινή αξιολόγηση της εταιρείας Juniper Research, την οποία επικαλείται ο Σύνδεσμος Επιχειρήσεων Πληροφορικής και Επικοινωνιών Ελλάδος. Η αξιολόγηση αναδεικνύει τις κορυφαίες smart cities του κόσμου ανάμεσα στις 50 πιο «έξυπνες» πόλεις παγκοσμίως, αξιολογώντας μια σειρά από κριτήρια. Οι πέντε πρωταθλήτριες μητροπόλεις για το 2023 διακρίνονται σε τομείς όπως οι «έξυπνες» μεταφορές και υποδομές, τα smart συστήματα ενέργειας και φωτισμού, η «έξυπνη» διαχείριση της κυκλοφορίας, η χρήση της τεχνολογίας στην καθημερινότητα των πολιτών και η αστική συνδεσιμότητα.

Η έρευνα της Juniper Research αποδίδει στη Σαγκάη την πρώτη θέση μεταξύ των πιο «έξυπνων» πόλεων στον κόσμο,

Το δυνατό χαρτί της Σαγκάης, σύμφωνα με τους αναλυτές, είναι το Suishenban Citizen Cloud, το οποίο παρέχει πρόσβαση σε περισσότερες από 1.000 διαφορετικές υπηρεσίες για τους κατοίκους της πόλης.

Στη δεύτερη θέση του «top 5» βρίσκεται η Νέα Υόρκη, ενώ ακολουθούν το Τορόντο, η Σεούλ και η Σενζέν.

για δεύτερη συνεχόμενη χρονιά, χάρη στα προηγμένα συστήματα συνδεσιμότητας και φύλαξης δεδομένων που διαθέτει η πόλη. Το δυνατό χαρτί της Σαγκάης, σύμφωνα με τους αναλυτές, είναι το Suishenban Citizen Cloud, το οποίο παρέχει πρόσβαση σε περισσότερες από 1.000 διαφορετικές υπηρεσίες για τους κα-

τοίκους της πόλης, καθώς και την ισχυρή ανάπτυξη του 5G και τη χρήση καινοτόμων τεχνολογιών, συμπεριλαμβανομένων των ψηφιακών διδύμων.

Αλλωστε, όλες οι κορυφαίες πόλεις που κατακτούν τις κορυφαίες θέσεις της κατάταξης, έχουν αναπτύξει υπηρεσίες που αξιοποιούν αποτελεσματικά τα δεδομένα και τη συνδεσιμότητα για να βελτιώσουν τις εμπειρίες των πολιτών. «Η Σαγκάη έχει υιοθετήσει μια κοινή προσέγγιση στα δεδομένα, δημιουργώντας όχι μόνο μια ισχυρή και ολοκληρωμένη πλατφόρμα δεδομένων, αλλά και τη συνδεσιμότητα για να υποστηρίξει κάθε πτυχή της», σχολιάζει η εταιρεία ερευνών.

Οι «έξυπνες» πόλεις, πέρα από τα προφανή πλεονεκτήματα που προσφέρουν στους κατοίκους τους, έχουν τεράστια οικονομίες, αλλά και μεγάλο αποτύπωμα στην παγκόσμια οικονομία. Σύμφωνα με τις εκτιμήσεις της Juniper Research, η εξοικονόμηση κόστους από την ανάπτυξη «έξυπνων» πόλεων προβλέπεται να φτάσει τα 250 δισ. δολ. έως το 2028 παγκοσμίως. Η αντίστοιχη επίδοση το 2023 εκτιμάται ότι θα είναι 96 δισ., που μεταφράζεται σε σωρευτική αύξηση κατά 158% μεταξύ 2023 και 2028. Η εξοικονόμηση κόστους προκύπτει από τη μειωμένη χρήση ενέργειας και των εκπομπών από την ανάπτυξη έξυπνων δικτύων μεταφορών και υποδομών, από την «ευφυή» διαχείριση της κυκλοφορίας και τον «έξυπνο» φωτισμό των δρόμων.

ANALYSIS

Οι αγορές κρύπτο στο στόχαστρο της SEC

Της ΧΑΝΑ ΛΑΝΚ / REUTERS

Από τη στιγμή που η αμερικανική Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς μίνυσε δύο από τα μεγαλύτερα χρηματιστήρια κρυπτονομισμάτων στον κόσμο, Coinbase και Binance, θα έχουν την ίδια τύχη και άλλα αμερικανικά χρηματιστήρια κρυπτονομισμάτων. Την Τρίτη η Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς κατηγόρησε την Coinbase ότι διαπραγματεύονταν καταγραφεί στα αρχεία της. Μία ημέρα νωρίτερα κατηγόρησε την Binance, το μεγαλύτερο χρηματιστήριο κρύπτο στον κόσμο, ότι προσέφερε 12 κρυπτονομισματα χωρίς να τα έχει εγγραφεί στα αρχεία της ως τίτλους.

Οι συγκεκριμένες μινύσεις επεκτείνουν τον συνολικό αριθμό των κρυπτονομισμάτων που η Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς χαρακτηρίζει τίτλους. Τίθενται έτσι ερωτήματα σχετικά με άλλα χρηματιστήρια του είδους που επέτρεψαν σε Αμερικανούς επενδυτές να διαπραγματεύονται αξίες όπως τα Kraken, Gemini, Crypto.com και Okcoin αλλά και για το κατά πόσον κινδυνεύουν ενδεχομένως να αντιμετωπίσουν μινύσεις από τις ρυθμιστικές αρχές. Ορισμένα χρηματιστήρια του είδους ενδέχεται να διαγράψουν αυτές τις αξίες από τις συναλλαγές τους. Τόσο το Binance όσο και το Coinbase αρνούνται τις κατηγορίες και επιμένουν πως θα υποστηρίξουν τα επιχειρήματά τους στο δικαστήριο.

Γενικότερα, οι εταιρείες των κρυπτονομισμάτων άρχισαν να λειτουργούν σε μια γκριζιά περιοχή από ρυθμιστικές απόψεις. Ωστόσο υπό την ηγεσία του Γκάρι Γκέντλερ, η αμερικανική Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς επιμένει να υπενθυμίζει ότι έχει εξουσία και αρμοδιότητα για να ελέγχει τον κλάδο. Υποστηρίζει πως τα περισσότερα κρυπτονομισματα πληρούν τον ορισμό του τίτλου και πρέπει να υπόκεινται στους ίδιους αυστηρούς κανόνες ενημέρωσης όπως όλοι οι άλλοι τίτλοι.

Κατά τη συμβουλευτική Cornerstone Research και την ιστοσελίδα της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς, η εν λόγω υπηρεσία έχει ήδη προβεί σε 130 αγωγές

και διακανονισμούς κατά φορέων του κλάδου των κρυπτονομισμάτων. Σε πολλές από αυτές τις περιπτώσεις έχει κατονομάσει συγκεκριμένα κρυπτονομισματα. Όπως σημειώνει ο Σκοτ Φρίομαν, συνιδρυτής της JST Digital, χρηματοπιστωτικής εταιρείας που επεκτείνεται στις ψηφιακές αξίες, «δεν θα εκπλαγεί κανείς αν δούμε τις αμερικανικές αρχές και πιθανώς το ίδιο το υπουργείο Δικαιοσύνης να υποβάλουν περισσότερες αγωγές μέσα στις επόμενες εβδομάδες». Οι εταιρείες κρυπτονομισμάτων αξιών, συμπεριλαμβανομένων των Coinbase και Binance, αμφισβητούν την αρμοδιότητα της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς επί των δικών τους δραστηριοτήτων καθώς επιμένουν πως πολλά από τα κρυπτονομισματα που προσφέρουν προσδιάζουν περισσότερο σε εμπορεύματα παρά σε τίτλους. Έχουν επανειλημμένως καλέσει τις ρυθμιστικές αρχές να θεσπίσουν σαφέστερους κανόνες παρά να επιδεικνύουν την εξουσία τους μέσω κινήσεων επιβολής.

Σύμφωνα με εκπρόσωπο του κρυπτονομισματος Kraken, τα χρηματιστήρια κρυπτονομισμάτων «δεν διαπραγματεύονται τίτλους αλλά για κάθε αξία που αναλαμβάνουν διεξάγουν πλήρεις ελέγχους ρίσκου και ασφάλειας συμπεριλαμβανομένης και μια πλήρους διαδικασίας συμμόρφωσης με το σχετικό δίκαιο». Οι τελευταίες αυτές αγωγές θα κριθούν από τη δικαιοσύνη, κάτι που όμως ενδέχεται να πάρει χρόνια. Μία υπόθεση αγωγής της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς κατά του κρυπτονομισματος XRP της Ripple ήταν στα δικαστήρια για περισσότερο από δύο χρόνια. Ανεξαρτήτως όμως του αν δικαιωθεί ή όχι η Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς, οι αγωγές διαμνύουν σαφέστατα στον κλάδο των κρυπτονομισμάτων ότι η υπηρεσία δεν πρόκειται να τα παρατήσει. Αυτό εκτιμούν στελέχη της βιομηχανίας των κρυπτογραφημένων αξιών. Οι μεγάλες εταιρείες του κλάδου αντέχουν να αντιμετωπίσουν την Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς, αλλά οι μικρότερες καταλήγουν να πτωχεύουν ύστερα από μια τέτοια αναμέτρηση.

Με ταχείς ρυθμούς αναπτύσσεται η αγορά λογισμικού

Με ρυθμό ανάπτυξης 15% κινήθηκε η ευρωπαϊκή αγορά λογισμικού το 2022, παρά την παγκόσμια οικονομική αναταραχή και τη διεθνή αστάθεια. Ο ρυθμός αυτός αντιπροσωπεύει την υψηλότερη ανάπτυξη τα τελευταία 20 χρόνια, αποδεικνύοντας την ανθεκτικότητα της ζήτησης για λογισμικό έναντι των δυσμενών μακροοικονομικών παραγόντων. Η ανάπτυξη –σύμφωνα με την ανάλυση της IDC που επικαλείται ο ΣΕΠΕ– προήλθε κυρίως από την αύξηση της τιμής των αδειών χρήσης λογισμικού (που αντικατοπτρίζει τον υψηλό πληθωρισμό) και τις συμβάσεις που υπεγράφησαν για μεγαλύτερες χρονικές περιόδους από ό,τι τα προηγούμενα χρόνια. Ο πήχης για την αγορά λογισμικού της Ευρώπης παραμένει ψηλά τόσο για το τρέχον έτος όσο και για όλη την περίοδο έως το 2027. Το 2023, η ευρωπαϊκή αγορά λογισμικού προβλέπεται να αναπτυχθεί με ποσοστό 11,7%. Η επίδοση αυτή θεωρείται σημαντική, δεδομένου ότι επιτυγχάνεται εν μέσω οικονομικής αστάθειας και σε περιβάλλον υψηλού πληθωρισμού.

Στο μεταξύ, οι αναλυτές εκτιμούν ότι ο πενταετής μέσος ετήσιος ρυθμός ανάπτυξης (CAGR) για την περίοδο 2022-2027 θα είναι της τάξης του 12% για την ευ-

ρωπαϊκή αγορά λογισμικού. Μάλιστα, τρεις κατηγορίες της αγοράς λογισμικού αναμένεται να έχουν αλματώδη ανάπτυξη, υπερπολλαπλάσια του μέσου όρου της συνολικής αγοράς software στην Ευρώπη. Οι πλατφόρμες λογισμικού τεχνητής νοημοσύνης προβλέπεται να έχουν μέσο ετήσιο ρυθμό ανάπτυξης 41% έως το 2027 (που αντικατοπτρίζει μια αύξηση 16

Το 2022, στην Ευρώπη ο ρυθμός ανάπτυξης του κλάδου έφθασε στο 15%.

φορές μεταξύ 2018 και 2027). Ο δεύτερος πιο δυναμικός τομέας στην ευρωπαϊκή αγορά software θα είναι το ενδιάμεσο λογισμικό ενοποίησης και εντοπισμού πελατών με CAGR 24%, ενώ τα εργαλεία ποιότητας λογισμικού και κύκλου ζωής θα «τρέξουν» με 20%. Εκτός από αυτά τα τρία κορυφαία τμήματα, η συνολική αγορά ανάπτυξης και ανάπτυξης εφαρμογών (πλατφόρμα ως υπηρεσία) προβλέπεται να αναπτυχθεί με 18% για το διάστημα μεταξύ 2022 και 2027, γεγονός που την καθιστά βασικό τμήμα των δαπανών για λογισμικό.

«Εκρηξη» αγοραπωλησιών κατοικιών το 2023

Οι ξένοι τρέχουν να αγοράσουν ακίνητο πριν διπλασιασθεί το κόστος της «χρυσής βίζας» και οι νέοι σπίτι με επιδοτούμενο δάνειο

Του **ΝΙΚΟΥ Χ. ΡΟΥΣΑΝΟΓΛΟΥ**

Στο υψηλότερο επίπεδο των τελευταίων 14 ετών αναμένεται να βρεθούν φέτος οι αγοραπωλησίες κατοικιών στην ελληνική αγορά. Σύμφωνα με τη σχετική πρόβλεψη επαγγελματιών της αγοράς ακινήτων, το 2023 θα εξελιχθεί στο καλύτερο έτος από την έναρξη της οικονομικής κρίσης και μετά, ξεπερνώντας και το 2021, αλλά και το 2022. Το 2021 είχαν καταγραφεί 104.746 αγοραπωλησίες ακινήτων, μια ετήσια αύξηση κατά 40,1% σε σχέση με το 2020, ενώ άνοδος σημειώθηκε και το 2022. Παράλληλα, ήδη κατά τους πρώτους τέσσερις μήνες του 2023 και σύμφωνα με τα στοιχεία της ΑΑΔΕ, έχουν υποβληθεί 56.060 δηλώσεις φόρου μεταβίβασης ακινήτων.

Με βάση τις εν λόγω εκτιμήσεις, η υψηλή ζήτηση για την απόκτηση κατοικίας έχει ενισχυθεί ακόμα περισσότερο φέτος, ως αποτέλεσμα του προγράμματος «Σπίτι Μου», που αναμένεται να ωφελήσει περίπου 10.000 νέους, ηλικίας 25-39 ετών, αλλά και του αγοραστικού ενδιαφέροντος από το εξωτερικό. Αμφότεροι οι παράγοντες δεν υπήρχαν το 2022, καθώς αφενός μεν το πρόγραμμα ξεκίνησε να «τρέχει» πριν από δύο μήνες, η δε ζήτηση από το εξωτερικό έχει εκτοξευτεί φέτος, λόγω της αλλαγής στο ελάχιστο όριο συναλλαγών, που θεσμοθετήθηκε στο τέλος του 2022 και θα ξεκινήσει να ισχύει από τις αρχές Αυγούστου.

Όπως τονίζουν εκπρόσωποι του Συλλόγου Μεσιτών Αθηνών-Αττικής, η ζήτηση που έχει εκδηλωθεί στο πλαίσιο του προγράμματος «Σπίτι Μου», που επιδοτεί το επιτόκιο δανεισμού έως 75% και αφορά ακίνητα ηλικίας τουλάχιστον 15 ετών, επιφάνειας 150 τ.μ. και αξίας έως 200.000 ευρώ, είναι πολύ υψηλή και υπερβαίνει τον αριθμό των περίπου 10.000 δικαιούχων. Ωστόσο, δεν λείπουν και οι δυσκολίες, κυρίως

Οι επαγγελματίες της αγοράς ακινήτων προβλέπουν ότι το 2023 θα εξελιχθεί στο καλύτερο έτος από την έναρξη της οικονομικής κρίσης και μετά, ξεπερνώντας και το 2021, αλλά και το 2022. Σημειώνεται ότι το 2021 είχαν αυξηθεί κατά 40,1% σε σχέση με το 2020, φθάνοντας συνολικά τις 104.746 αγοραπωλησίες.

Η ζήτηση στο πλαίσιο του προγράμματος «Σπίτι Μου» είναι πολύ υψηλή και υπερβαίνει τους 10.000 δικαιούχους.

ως προς την ανεύρεση των ακινήτων εκείνων, που να καλύπτουν τις ανάγκες των ενδιαφερομένων ως προς τα χαρακτηριστικά τους (π.χ. περιοχή, κατάσταση κτλ.), αλλά και την τιμή τους. Ειδικά η τιμή είναι ένα ζήτημα, καθώς η

ταυτόχρονη εκδήλωση αγοραστικού ενδιαφέροντος από χιλιάδες ενδιαφερόμενους έχει δώσει το έναυσμα σε αρκετούς ιδιοκτήτες να αυξήσουν τις ζητούμενες τιμές πώλησης των ακινήτων τους, από τη μία ημέρα στην άλλη, φθάνοντας πολύ κοντά στο υψηλότερο επιτρεπόμενο όριο των 200.000 ευρώ. Αυτό με τη σειρά του δυσχεραίνει και την εξασφάλιση των απαιτούμενων δανείων, καθώς οι τράπεζες συνεχίζουν να εφαρμόζουν αυστηρά πιστοληπτικά κριτήρια.

Επιπλέον, παρατηρούνται και δυσλειτουργίες τεχνικής φύσεως. Για παράδειγμα, οι τράπεζες ζητούν από τους ενδιαφερόμενους να βρουν πρώτα το ακίνητο που επι-

θυμούν να χρηματοδοτηθεί και στη συνέχεια να υποβάλουν τη σχετική αίτηση, για να ξεκινήσει η διαδικασία έκδοσης του δανείου.

Ουσιαστικά δηλαδή λειτουργούν όπως σε μια τυπική αγορά ακινήτων με χρηματοδότηση. Από την άλλη πλευρά, αρκετοί ιδιοκτήτες ζητούν από τους ενδιαφερόμενους να εξασφαλίσουν προέγκριση δανείου, προτού εμπλακούν σε συζητήσεις για την πώληση του διαμερισμάτος τους. Έτσι, δημιουργούνται ζητήματα που δυσχεραίνουν την ολοκλήρωση αρκετών συναλλαγών.

Από το εξωτερικό

Εκτός όμως από το εγχώριο αγοραστικό ενδιαφέρον, φέτος κατα-

γράφεται και μεγάλη αύξηση της ζήτησης από το εξωτερικό, με «αίχμη του δόρατος» τους επενδυτές από χώρες εκτός Ε.Ε., που ενδιαφέρονται να εξασφαλίσουν άδεια παραμονής, μέσω του προγράμματος «χρυσή βίζα».

Ο διπλασιασμός του ελάχιστου ορίου επένδυσης σε 500.000 ευρώ στο κέντρο της Αθήνας, στα βόρεια και νότια προάστια, στη Μύκονο, στη Σαντορίνη και στον Δήμο της Θεσσαλονίκης, έχει πυροδοτήσει «έκρηξη» συναλλαγών. Έτσι, σύμφωνα με τα στοιχεία του υπουργείου Μεταναστευτικής Πολιτικής, κατά το φετινό πρώτο τρίμηνο εκδόθηκαν συνολικά 1.052 νέες άδειες, μια αύξηση της τάξεως του 141%

σε σχέση με το αντίστοιχο περυσινό διάστημα. Αν διατηρηθεί ο ρυθμός αυτός, είναι πιθανό το 2023 να ολοκληρωθεί με πάνω από 4.000 νέες χορηγήσεις αδειών, χωρίς να αποκλείεται το νούμερο αυτό να είναι ακόμα υψηλότερο.

Υπενθυμίζεται ότι οι ενδιαφερόμενοι επενδυτές που θέλουν να εξασφαλίσουν ακίνητο με το υφιστάμενο όριο των 250.000 ευρώ στις περιοχές όπου θα ισχύσει ο διπλασιασμός, θα πρέπει να έχουν συνάψει προσύμφωνο αγοράς έως τις 31 Ιουλίου, μετά την πρόσφατη παράταση που δόθηκε. Στη συνέχεια, η συναλλαγή θα πρέπει να ολοκληρωθεί έως το τέλος του 2023. Σύμφωνα με τους επαγγελματίες του κλάδου, Ισραήλ, Κίνα, Λίβανος και Τουρκία είναι οι χώρες που εμφανίζονται πιο κινητικές, ιδίως για ακίνητα στον παραλιακό άξονα, αλλά και στην Κρησιό από τα βόρεια προάστια. Επίσης, στη Βόρεια Ελλάδα παρατηρείται μεγάλη ζήτηση από Βαλκανικές χώρες, αλλά και από τη Ρωσία (παρότι για τους Ρώσους πολίτες παραμένει σε ισχύ η απαγόρευση έκδοσης άδειας παραμονής, μέσω του προγράμματος «χρυσή βίζα»).

Τα παραπάνω, όπως και συνολικά οι εξελίξεις στην αγορά ακινήτων, πρόκειται να αναλυθούν από Έλληνες και ξένους επαγγελματίες του κλάδου, στο πλαίσιο της 3ης έκθεσης Premium Real Estate Expo (www.rexpo.gr), η οποία θα πραγματοποιηθεί το διάστημα από την Παρασκευή 9 έως και την Κυριακή 11 Ιουνίου στο MEC Παιανίας. Στο περιθώριο της έκθεσης θα φιλοξενηθεί το 2ο Real Estate Forum, όπου θα αναλυθούν όλες οι τάσεις της αγοράς. Η έκθεση και το συνέδριο πραγματοποιούνται με την αρωγή και υποστήριξη του Συλλόγου Μεσιτών Αστικών Συμβάσεων Αθηνών-Αττικής (ΣΜΑΣΑΑ) και τη Διεθνή Ομοσπονδία Επαγγελματιών Ακινήτων Περιουσίας (FIABCI).

ΑΡΘΡΟ / Του **ΑΝΔΡΕΑ Α. ΑΝΔΡΕΟΥ**

Οι Κτηματικές Επιδόσεις του Μαΐου

Με το κλείσιμο του πέμπτου μήνα του τρέχοντος έτους δόθηκε μια συνέχεια στην ανοδική πορεία των παραλιακών πόλεων, αλλά συνάμα καταγράφηκε και μια μεγάλη θετική ανατροπή από τη Λευκωσία. Η τελευταία υπενθυμίζουμε πως για μια περίοδο έξι μηνών επεδείκνυε μια γενική στασιμότητα με στιγμιαίες πτωτικές τάσεις –γεγονός που οδήγησε στο συμπέρασμα ότι ενδεχομένως η Πρωτεύουσα να εισερχόταν σε περίοδο ύφεσης. Εντός του Μαΐου, λοιπόν, η Λευκωσία φαίνεται να κάλυψε το περισσότερο από το χαμένο έδαφος των προηγούμενων μηνών θέτοντας τουλάχιστον ένα προσωρινό φραγμό στον γκρίζο της ορίζοντα. Δημιουργείται έτσι ένα ιδιαίτερο ενδιαφέρον για το πως θα κινηθεί από εδώ και πέρα.

Με αυτή την εισαγωγή, πάμε λοιπόν να αναλύσουμε τα τελευταία στοιχεία. Τον Μάιο του 2023 σημειώθηκαν συνολικά 1.740 πωλήσεις (μεταβιβάσεις) ακινήτων. Συγκρινόμενες αφενός με τον Απρίλιο του 2023 είναι κατά 511 πωλήσεις αυξημένες, ενώ συγκρινόμενες αφετέρου με τον Μάιο του 2022 είναι αυξημένες κατά μόλις 1% αφού πέρσι τον ίδιο μήνα καταγράφηκαν 1.722 πωλήσεις.

Σε επίπεδο πωλητηρίων εγγράφων (μελλοντικές μεταβιβάσεις συναλλαγών που έγιναν), η παγκύπρια εικόνα για τον Μάιο είναι ανεβασμένη κατά 34% σε σχέση με τον Μάιο πέρσι αφού κατατέθηκαν συνολικά 1.526 πωλητήρια έγγραφα, σε αντίθεση με 1.143 τον Μάιο πέρσι. Η συνολική εικόνα της πρώτης πενταμηνίας του 2023 είναι ανεβασμένη κατά 24% σε

Η συνολική εικόνα της πρώτης πενταμηνίας του 2023 είναι ανεβασμένη κατά 24% σε σχέση με την αντίστοιχη περσινή περίοδο σε ό,τι αφορά στα πωλητήρια έγγραφα.

σχέση με την αντίστοιχη περσινή περίοδο σε ό,τι αφορά στα πωλητήρια έγγραφα.

Η συνολική αξία συναλλαγών τον Μάιο φέτος κυμάνθηκε περίε των €425,2 εκ. –ποσό που είναι το ψηλότερο της χρονιάς μέχρι στιγμής, αλλά και κατά 22,2% αυξημένο, συγκρινόμενο με τον Μάιο του 2022 όπου η συνολική αξία συναλλαγών ήταν περίε των €348 εκ.

Πώς διανέμεται αυτή η συνολική απόδοση του μήνα μεταξύ των επαρχιών;

Η Λευκωσία κατέγραψε 478 πωλήσεις με συνολικό όγκο συναλλαγών περίε των €94,5 εκ. Είχε μερίδιο στη συνολική αγορά του Μαΐου 27,5% επί του αριθμού πωλήσεων και μερίδιο 22,2% επί της αξίας συναλλαγών. Καταγράφεται σαν ο μακράν καλύτερος μέχρι τώρα μήνας της χρονιάς για τη Λευκωσία, σηματοδοτώντας μια απότομη ανάκαμψη της τοπικής αγοράς η οποία είναι ενδιαφέρον να δούμε πως θα εξελιχθεί. Επιπλέον, η Λευκωσία κατέγραψε και

Τον Μάιο του 2023 σημειώθηκαν συνολικά 1.740 πωλήσεις (μεταβιβάσεις) ακινήτων.

314 πωλητήρια έγγραφα που είναι κατά 43% αυξημένα σε σχέση με τον Μάιο του 2022. Η επίδοση του Μαΐου ήταν για τη Λευκωσία αναζωογονητική αφού τερμάτισε ένα σερί μειώσεων έξι περίπου μηνών, φέρνοντας την στα ίδια επίπεδα συνολικής επίδοσης πενταμηνίας με το 2022.

Η Λεμεσός κατέγραψε 511 πωλήσεις με συνολικό όγκο συναλλαγών περίε των €158,3 εκ. Είχε μερίδιο στη συνολική αγορά του Μαΐου 29,4% επί του αριθμού πω-

λήσεων και μερίδιο 37,2% επί της αξίας συναλλαγών. Τον Μάιο πέρσι είχε καταγράψει 442 συναλλαγές συνολικής αξίας περίε των €127,3 εκ. Επιπλέον, κατέγραψε και 555 πωλητήρια έγγραφα που είναι κατά 35% αυξημένα σε σχέση με τον Μάιο του 2022. Η πενταμηνία για τη Λεμεσό έκλεισε με συνολική αύξηση 27% στα πωλητήρια έγγραφα. Η Λεμεσός εξακολουθεί να οδηγεί ξανά την κούρσα της επένδυσης σε ακίνητη περιουσία σε όλη την Κύπρο.

Η Λάρνακα κατέγραψε 320 πωλήσεις με συνολικό όγκο συναλλαγών περίε των €74,9 εκ. Είχε μερίδιο στη συνολική αγορά του Μαΐου 18,4% επί του αριθμού πωλήσεων και μερίδιο 17,6% επί της αξίας συναλλαγών. Τον Μάιο πέρσι είχε καταγράψει 319 συναλλαγές συνολικής αξίας περίε των €57,4 εκ. Επιπλέον, κατέγραψε και 295 πωλητήρια έγγραφα που είναι κατά 30% αυξημένα σε σχέση με τον Μάιο του 2022. Συνολικά η πενταμηνία για τη Λάρνακα είναι 33%

ανεβασμένη στα πωλητήρια έγγραφα. Η Λάρνακα εδραιώνει την ανοδική της πορεία.

Η Πάφος κατέγραψε 340 πωλήσεις με συνολικό όγκο συναλλαγών περίε των €81,2 εκ. Είχε μερίδιο στη συνολική αγορά του Μαΐου 19,5% επί του αριθμού πωλήσεων και μερίδιο 19,1% επί της αξίας συναλλαγών. Πέρσι τον Μάιο είχε καταγράψει 320 συναλλαγές συνολικής αξίας περίε των €62,8 εκ. Επιπλέον, κατέγραψε και 301 πωλητήρια έγγραφα που είναι κατά 24% αυξημένα σε σχέση με τον Μάιο του 2022. Συνολικά η πενταμηνία για την Πάφο είναι 35% ανεβασμένη στα πωλητήρια έγγραφα σε σχέση με την ίδια περίοδο πέρσι και έτσι η συνολική εικόνα της πόλης και επαρχίας Πάφου είναι πολύ θετική.

Η Αμμόχωστος κατέγραψε 91 πωλήσεις με συνολικό όγκο συναλλαγών περίε των €16,3 εκ. Είχε μερίδιο στη συνολική αγορά του Μαΐου 5,2% επί του αριθμού πωλήσεων και μερίδιο 3,8% επί της αξίας συναλλαγών. Τον Μάιο πέρσι είχε καταγράψει 106 συναλλαγές συνολικής αξίας περίε των €16,5 εκ. Επιπλέον, η Αμμόχωστος κατέγραψε και 61 πωλητήρια έγγραφα που είναι κατά 39% αυξημένα σε σχέση με τον Μάιο του 2022. Συνολικά η πενταμηνία για την Αμμόχωστο είναι 25% ανεβασμένη στα πωλητήρια έγγραφα σε σχέση με πέρσι. Η αγορά της Αμμοχώστου κινήθηκε συνολικά σχετικά στα ίδια επίπεδα με πέρσι.

Ο κ. Ανδρέας Α. Ανδρέου, MRICS, είναι CEO της APS Andreou Property Strategy - Chartered Surveyors.

Η θέα στον κάμπο της Μεσσαορίας καθώς ανεβαίνεις στον Πενταδάκτυλο κόβει την ανάσα και αντιλαμβάνεται κανείς το όλον και ταυτόχρονα το διαφορετικό του τόπου. Ο ναός του Αγίου Νικολάου στο ομώνυμο χωριό έχει μία μεγαλοπρέπεια, αν και λαβωμένος από τον χρόνο και την εγκατάλειψη.

Κοιτώντας τη Μεσσαορία από ψηλά

Ανεβαίνοντας στον Πενταδάκτυλο, στην Τρυπημένη Αμμοχώστου και στον Άγιο Νικόλαο Λευκονοίκου

Του **ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗ**

Βασικός προορισμός εκείνη την ημέρα ήταν οι Γούφες Αμμοχώστου, όπου θα πήγαινα για να βιώσω, όσο και αν αυτό ακούγεται αφελές και νεφελώδες, την ενέργεια του τόπου, για μία εν εξελίξει έρευνά μου... Φτάνοντας, όμως, στις Γούφες αμέσως κατάλαβα ότι δεν είμαι προετοιμασμένος για αυτή την επίσκεψη, ωστόσο περιπλανήθηκα στο χωριό για λίγο, ώσπου αποφάσισα να αποχωρήσω, για να επιστρέψω περισσότερο έτοιμος. Στις πρόχειρες σημειώσεις μου είχα γράψει και τα χωριά Τρυπημένη και Άγιος Νικόλαος, και κοιτάζοντάς τις προσπαθούσα να θυμηθώ ποια ήταν η αφορμή για να τα επισκεφθώ. Είς μάτην όμως, οπότε αποφάσισα ότι δεν έχει νόημα να σπάω το κεφάλι μου, για να βρω την αιτία, άλλωστε είχα αρχίσει να ανεβαίνω τον Πενταδάκτυλο...

Μπαίνω σε ένα πευκοδάσος, ανοίγω τα παράθυρα και αμέσως οι μυρωδιές του πεύκου κατακλύζουν τον χώρο. Μυρίζει καλοκαίρι, μυρίζει δάσος, μυρίζει Πενταδάκτυλος... Φτάνω τελικά στην Τρυπημένη Αμμοχώστου, με το αυτοκίνητό μου να πασχίζει να ανέβει την ανηφόρα... Παρκάρω στην πλατεία και αναζητώ την εκκλησία του χωριού, δεν αργώ να την εντοπίσω, δεσπόζει άλλωστε του χωριού και είναι αφιερωμένη, στην Παναγία Ελεούσα, όπως μαθαίνω αργότερα. Ο ναός είχε μετατραπεί σε τζαμί, ενώ και μάλλον άλλαξε χρήση, μιας και ακριβώς δίπλα είχε χτιστεί το νέο τέμενος, πιστό αντίγραφο όλων των τζαμιών που άρχισαν να ανεγείρονται στα Κατεχόμενα... στα χωριά που πριν δεν είχαν μουσουλμανικό πληθυσμό. Παράδειγμα τα τζαμιά των γειτονικών με την Τρυπημένη χωριών, τα οποία κατοικούνταν και προ του 1974 από Τ/κ, είναι ταυτόσημα με το τοπίο. Σε αέναη αλλαγή ο τόπος, αλλάζει, όλα σε διαρκή περιδίνηση. Περιεργάζομαι την εκκλησία,

η οποία είναι σε καλή κατάσταση, παράταιρο μου μοιάζει το τσιμεντένιο της καμπαναριό, μάλλον κατασκευασμένο τη δεκαετία του 1950 ή του 1960, στέκει βουβό και ταλαιπωρημένο, έχοντας απέναντί του τον πάλλευκο μιναρέ, με το ισχυρό μεγάφωνο, τα σκέφτομαι να συζητήσουν για τον Θεό και τους ανθρώπους...

Καμία άλλη εξωτερική ένδειξη για την ιστορία της εκκλησίας, εκτός από το μικρό έλασμα στην ανατολική είσοδο της εκκλησίας, στο οποίο μάλλον αναγράφεται το όνομα της δωρήτριας των θυρών, που η κακή φωτογραφία που έβγαλα δεν με βοηθάει να διαβάσω το όνομα... στο σιδερένιο υπέρθυρο η χρονολογία 1900, ενώ στο βόρειο σιδερένιο θύρωμα υπάρχει το έτος 1907. Άρα η εκκλησία θα πρέπει ανεγέρθηκε την πρώτη δεκαετία του 20ού αιώνα.

Συνεχίζω την περιήγησή μου στο χωριό. Διακρίνω ένα όμορφο θύρωμα, στο οποίο είναι σκαλι-

Μπαίνω σε ένα πευκοδάσος, ανοίγω τα παράθυρα και αμέσως οι μυρωδιές του πεύκου κατακλύζουν τον χώρο. Μυρίζει καλοκαίρι, μυρίζει δάσος, μυρίζει Πενταδάκτυλος...

σμένη η ταυτότητα του κτηρίου: «Τη 1 Απριλ. 1910 | Κ ΧΑ[Ν] ΧΚ». Δεν έχει σωθεί τίποτε άλλο, εκτός από την ξύλινη πόρτα, από αυτό που κάποτε θα ήταν από τα αρχοντικά του χωριού. Λίγα μέτρα πιο αριστερά ένα άλλο σπίτι, στην πρόσοψη του οποίου μπορεί κάποιος να δει ένα κομμάτι της σύγχρονης ιστορίας του τόπου: «ΕΝΩΣΙΣ»... ένα σύνθημα σε έναν τοίχο, που πλέον κανένας δεν ενδιαφέρει. Στο απέναντι

Στο κοιμητήριο του Αγίου Νικολάου βρίσκεται η ερειπωμένη κοιμητριακή εκκλησία του Αγίου Αντωνίου.

σπίτι κάθεται μια ηλικιωμένη, τη χαιρετώ και με ρωτά από πού είμαι... κάνοντας ταυτόχρονα και τη σχετική χειρονομία, από τη Λευκωσία της απαντώ, η συνεννόησή μας δύσκολη, καταλαβαίνω ότι θα ήθελε να μου προσφέρει καφέ... αρνούμαι ευγενικά και τη χαιρετώ.

Πάω στο αυτοκίνητό μου, για να συνεχίσω στο επόμενο χωριό, τον Άγιο Νικόλαο, ακόμα πιο ψηλά στον Πενταδάκτυλο. Η θέα

στον κάμπο της Μεσσαορίας κόβει την ανάσα. Σχεδόν καθόλου κίνηση, στον ανηφορικό δρόμο ως το χωριό. Πρώτη εικόνα, στο έμπα του χωριού, το μουσουλμανικό τέμενος, όμοιο και αυτό με τα υπόλοιπα.

Στο χωριό κάποια παιδιά πετάνε χαρταετό, ο αέρας του βουνού κάνει το παιχνίδι τους πιο εύκολο, κάνουν στην άκρη του δρόμου για να περάσω. Σε λίγα λεπτά συναντώ την εκκλησία του χωριού,

Το καμπαναριό της Παναγίας της Ελεούσας στην Τρυπημένη στέκει βουβό, έχοντας απέναντί του τον πάλλευκο μιναρέ, με το ισχυρό μεγάφωνο, τα σκέφτομαι να συζητήσουν για τον Θεό και τους ανθρώπους.

υποθέτω πως θα είναι αφιερωμένη στον Άγιο Νικόλαο, και όπως αργότερα διαπιστώνω δεν κάνω λάθος. Υποβλητικός ο ναός, σε δεσπόζουσα θέση στο χωριό. Πλάι στην αυλόπορτα μία από τις βρύσες του χωριού, κατασκευασμένη το 1956, εκείνη ήταν η χρυσή δεκαετία των κοινοτικών βρυσών... Ανεβαίνω τα λίγα σκαλιά και μπαίνω στον αυλόγυρο, η φύση έχει την τιμητική της. Πάνω από τη νότια είσοδο η χρονολογία 1902,

ίως που φαίνεται, έτος ανέγερσης της εκκλησίας. Το μεταγενέστερο, όπως φαίνεται, καμπαναριό είναι κομμένο στη μέση. Ο ναός έχει μία μεγαλοπρέπεια, αν και λαβωμένος από τον χρόνο και την εγκατάλειψη. Από την επασημένη δυτική είσοδο βλέπω το εσωτερικό του, κάποτε ήταν τζαμί, αλλά συνυπάρχουν εικόνες μαζί με ισλαμικά διακριτικά... Οι εικόνες στη θέση του εικονοστασίου εικάζω ότι έμειναν εκεί από κάποια προηγούμενη σχετικά πρόσφατη λειτουργία του ναού. Λίγο πιο πάνω το δημοτικό σχολείο του χωριού, άδαιο και αυτό, φαίνεται ότι έπαψε να λειτουργεί... η παιδική χαρά στο προαύλιό του δεν μοιάζει να είναι σε χρήση.

Αποφασίζω να αναζητήσω το κοιμητήριο του χωριού. Και σε αυτή την αναζήτηση η έννοια του χωροχρόνου άρχισε να μου παίζει τα παιχνίδια της. Είναι μερικές μυρωδιές που σε συνοδεύουν για μια ζωή, που ξεπετάγονται από εκεί που δεν το περιμένεις. Ίσως ο τόπος να τις ενεργοποιεί, ο τόπος ο συγκεκριμένος, που θα τον ανακαλέσεις και θα νιώσεις οικεία, ο τόπος ως απροσδιόριστη έννοια. Αυτό αισθάνθηκα όταν ξεκίνησα να περπατάω στον ελαιώνα δίπλα στην εκκλησία, και όσο ξεμάκρυνα τόσο θυμόμουν τους ελαιώνες του πατρικού μου χωριού και τις εξορμήσεις με τη γιαγιά μου και τον παππού μου στα πατρογονικά τους χωράφια... Και αυτά σκεπτόμενος βρέθηκα στο κοιμητήριο του χωριού, όπου και η ερειπωμένη κοιμητριακή εκκλησία του Αγίου Αντωνίου. Ο χώρος, όπως σε όλα σχεδόν τα νεκροταφεία, βεβηλωμένος, εγκαταλειμμένος. Η φύση έχει αναλάβει να κρύψει τις πράξεις των ανθρώπων. Ησυχία, μόνο τιπιβίσματα πουλιών και σουρισμάτα ερπετών... και σκέφτομαι τον στίχο της Τ/κ ποιήτριας Σενέμ Γκογκέλ: «Ψυχές λεπτές σαν τούλι περιδιαβαίνουν στη Μεσσαορία».

Αιζέντα

Ε Π Ι Λ Ο Γ Ε Σ

11-17.6.23

Επιμέλεια: ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗΣ
kouroupakisa@kathimerini.com.cy

ΕΚΘΕΣΗ

Αφιέρωμα στον
Σωτήρη Σόρογκα

Η Alpha C.K. Art Gallery παρουσιάζει ένα εικαστικό αφιέρωμα στον ζωγράφο Σωτήρη Σόρογκα. Στην έκθεση παρουσιάζονται έργα από διάφορες φάσεις της καλλιτεχνικής πορείας του ζωγράφου, ενταγμένα στις θεματικές με τις οποίες καταπίστικε. Πέτρες, μαύρα ανοίγματα, αρχαία ανάγλυφα, πορτρέτα, παλιά ξύλα, κατάλοιπα παλιών μηχανημάτων, συντρίμια μεταλλικών αμαξωμάτων, και σκουριές τα οποία, αποτελούν κάποια από τα γνωστότερα θέματά του. Εγκαίνια Τετάρτη 14 Ιουνίου, ώρα 7:00 μ.μ. Διάρκεια έκθεσης έως 30 Ιουνίου. Alpha C.K. Art Gallery, λεωφ. Μακαρίου & Παπανικολά 3, Λευκωσία. Ο κατάλογος της έκθεσης είναι αναρτημένος στην ιστοσελίδα www.ackgallery.com.

ΕΚΘΕΣΗ

ART en VOGUE

Η Γκαλερί Σύγχρονης Τέχνης Lumière στη Λεμεσό έχει παρουσιάσει την καλοκαιρινή της έκθεση, μια επιλογή Έργων Τέχνης στη Μόδα, τα οποία υπογράφουν εφτά σύγχρονοι καλλιτέχνες, που προέρχονται από πολύ διαφορετικές γωνιές της γης. Angelina Guez (Γαλλία) - Χριστίνα Δράκος (Κύπρος) - Goung-Mi Jegal (Κορέα) - Kinkas Caetano (Βραζιλία) - Marina Suzdaltseva Martine Pierson (Ρωσία) - Yoko Piekolek-Furusawa (Ιαπωνία). Ο όρος Fashionable Art/ Τέχνη στη Μόδα αναφέρεται στη σύγχρονη τέχνη που διατηρεί συνάφεια με τη μόδα, είναι δηλαδή δημοφιλής και περιζήτητη ανάμεσα σε συλλέκτες, κριτικούς και φιλότεχνους. Διάρκεια έως 09 Σεπτεμβρίου. Γκαλερί Lumière, λεωφόρος Βασιλῆως Γεωργίου Α' 20, Λεμεσός. Πληροφορίες www.lumiereartgallery.com.

ΒΙΒΛΙΟ

Ο επιστημονικός
θεός

Στις 12 Ιουνίου παρουσιάζεται το βιβλίο «Ο επιστημονικός θεός», από τη σειρά Lux Orbis. Το έργο ανήκει στον Κύπριο Αιγυπτίωτη δοκιμογράφο, Αντώνη Χριστοδούλου, ο οποίος το εξέδωσε το 1935 στην Αίγυπτο. Σήμερα θεωρείται μία εξαιρετικά σπάνια έκδοση. Στο βιβλίο ο συγγραφέας πραγματοποιεί μία σφοδρή επίθεση κατά των λειτουργιών της χριστιανικής θρησκείας, εξυψώνοντας παράλληλα τον ρόλο της επιστήμης. Το βιβλίο θα παρουσιάσουν ο Κώστας Γουλιάμος, τέως πρύτανης του Ευρωπαϊκού Πανεπιστημίου, ο Γιάννος Κατσουρίδης, επίκουρος καθηγητής στο Πανεπιστήμιο Λευκωσίας και ο επικοινωνιολόγος Γιώργος Πήτας. Την εκδήλωση θα χαιρετίσει ο δημοσιογράφος και διευθυντής της Σειράς Lux Orbis Μηνάς Παπαγεωργίου. Πανεπιστήμιο Λευκωσίας Αίθουσα Newton, Αμφιθέατρο Millennium - Κτίριο 1. Δευτέρα, 12 Ιουνίου, ώρα 7:00 μ.μ.

ΑΝΑΓΝΩΣΕΙΣ

Της ΜΑΡΙΑΣ ΚΑΤΣΟΥΝΑΚΗ

Οι άβολες όψεις
των μνημείων

Τί έχει αλλάξει στον 21ο αιώνα στη σχέση μας με τα αρχαία μνημεία και στον τρόπο χρήσής τους; Τι έχει αλλάξει από τα τέλη της δεκαετίας του '80 και το θρυλικό τοιγάρο που άναψε η Άννα Μακράκη στην ορχήστρα της Επιδαύρου ως Εξάγγελος στον «Οιδίποδα Τύραννο» που είχε παρουσιάσει το ζεύγος Καρέζη - Καζάκου, σε σκηνοθεσία του Γεωργιανού Ρόμπερτ Στούρου; Μάλιστα, το ενδιαφέρον είναι ότι εκείνη την εποχή επιτρεπόταν το κάπνισμα στις κερκίδες! Στη δεκαετία του '90 ήταν ο Ελβετογερμανός Μάτιας Λάνγκκοφ και οι «Βάκκες» (1997) με τη γυμνή εμφάνιση του Μηνά Χατζησάβα και τα «σφαχτά» επί της ορχήστρας, από το 2000 και μετά μάλλον πύκνωσαν τα περιστατικά που είχαν σημαίνει πόλεμο, όχι μόνο με τους αρχαιολόγους αλλά και με το κοινό.

Πολλές από τις παραστάσεις αυτές (χωρίς να εξαιρούμε τις προαναφερθείσες) αποτέλεσαν τομή, παρότι κλειστάσθηκαν ως «Μεταμοντερνισμός», συνώνυμος της αποδόμησης και των σκηνοθετικών ακροτήτων. Ας μην ανοιχτούμε στα πάθη περασμένων εποχών... Ούτως ή άλλως δεν χρειάζεται να ανατρέξουμε σε παρελθούσες δεκαετίες. Η συζήτηση «αν απειλούνται ή όχι τα μνημεία», που σταματάει η «χρήση» και που αρχίζει η «κατάχρηση», με διάφορες αφορμές, συνεχίζεται αδιαλείπτως. Αναζωπυρώθηκε, μάλιστα, τις τελευταίες ημέρες καθώς το ΚΑΣ (Κεντρικό Αρχαιολογικό Συμβούλιο) εξέφρασε τον προβληματισμό του για τρεις παραστάσεις που θα ανέβουν στην Επίδαυρο, με πρώτη τη «Μήδεια» του Γερμανού Φρανκ Κάστορφ. Το σκηνικό της περιλαμβάνει το λογότυπο εταιρείας αναψυκτικών, ενώ θα υπάρχει και μια οθόνη (διαστάσεων 10 επί 5 μέτρων) η οποία θα στηρίζεται σε σκαλωσιά... Η «Κ» έχει ασχοληθεί εκτενώς με το θέμα (1.6 και 7.6). Η νομοθεσία για τις παραχωρήσεις μνημείων και αρχαιολογικών χώρων άλλαξε το 2002. Η ουσία όμως:

Αν προσπαθήσει κανείς να συνοψίσει ρήσεις και αντιρρήσεις, διαπιστώνει ότι οι ρόλοι παραμένουν ίδιοι με μικρές παραλλαγές: από τη μια οι αρχαιολόγοι, με την επιβεβλημένη ομπρέλα προστασίας, η οποία οφείλει κάθε φορά να έχει το μέγεθος που της αναλογεί για να μην καταλήγει στην ιδεολογική εκδοχή «ομπρίας», μιας ιδιότητας «ιδιοκτησιακής» σχέσης που αναπτύσσεται με τα μνημεία από την άλλη οι σκηνοθέτες και συντελεστές των παραστάσεων, οφείλουν να μη λειτουργούν ερήμην του χώρου. Αυτή η θέση, όμως, ενέχει τους κινδύνους μιας άλλης, «ιδιότητος» κι αυτής, ομπρίας, την οποία επιβάλλουν κανόνες που παρεμβαίνουν – αν δεν ορίζουν– στο αισθητικό αποτέλεσμα, διαμορφώνοντας εμμέσως πλην σαφώς «άποψη». Επομένως, η υπεροψία ή αλαζονεία αφορά και τις δυο πλευρές, από τη στιγμή που προκύπτει η σύγκρουση ποιος υποτάσσεται σε ποιον. Γιατί και η δημιουργία ποιο λόγο ύπαρξης έχει, χωρίς την ελευθερία της σύλληψης και εκτέλεσης; Άλλο το κρινόμενο αποτέλεσμα και άλλο η δική προθέσων. Τα ζητήματα που ανακύπτουν είναι και ευαίσθητα και σύνθετα. Το επιχείρημα που έχει διατυπωθεί ότι τα μνημεία οφείλουν να συνδέονται με τη ζωή και την οικονομία, την ανάπτυξη μιας χώρας, γιατί μόνο τότε «κινητοποιούνται», αλλιώς παραμένουν δεσμώτες του χρόνου και της Ιστορίας, έχει ευρύτατη βάση εφαρμογής δεν μπορεί ούτε να παραγκωνιστεί ούτε να αγνοηθεί.

Μια διπλωματική απάντηση θα έλεγε ότι κρινόντες και κρινόμενοι, κάθε φορά, για κάθε εκκώρση, θα πρέπει να επιδεικνύουν διαλλακτική διάθεση και «ευρυχωρία». Και ο ρόλος του κοινού; Η φθορά δεν συνδέεται μόνο με την όποια (κατά)χρησή αλλά και με την υποκρισία των θεατών, που καλύπτουν δικές τους ανεπάρκειες πίσω από μάχες χαρακωμάτων περί έλλειψης σεβασμού και ιεροσουλίας.

Ας σκεφτούμε μόνο τους θεατές του 1989 που κάπνιζαν στο κοίλον, αλλά δεν ανέχονταν το τοιγάρο της πθοποιού στην ορχήστρα! Ή τα βουνά από τσίχλες που κρεμάσθηκαν να αποκολληθούν από τις κερκίδες του Ηρώδειου πριν από κάποια χρόνια. Η πραγματικότητα των μνημείων έχει πολλές όψεις, που δεν είναι για κανέναν βολικές.

ΧΟΡΟΣ

24ο Φεστιβάλ
Σύγχρονου Χορού

Ο κορυφαίος πολιτιστικός θεσμός του Τμήματος Νεότερου και Σύγχρονου Πολιτισμού, το Φεστιβάλ Σύγχρονου Χορού Κύπρου, θα πραγματοποιηθεί μεταξύ 7 και 29 Ιουνίου 2023, στο Θέατρο Ριάλτο στη Λεμεσό και στο Δημοτικό Θέατρο Λευκωσίας. Σιωπή και λέξεις, ήχοι και μουσική, σε ένα πανόραμα χορογραφικής δημιουργίας θα παρουσιαστεί στο πλαίσιο του 24ου Φεστιβάλ Σύγχρονου Χορού Κύπρου. Μέσα από την παγκόσμια γλώσσα του χορού ενώνεται ο μακρόκοσμος και ο μικρόκοσμος σ' ένα τοπίο πλήρες αναμνήσεων, ονειρών και επιθυμιών. Το πρόγραμμα του Φεστιβάλ περιλαμβάνει παραστάσεις υψηλού καλλιτεχνικού επιπέδου από χορευτικές ομάδες της Κύπρου και του εξωτερικού. Φέτος θα παρουσιαστούν ομάδες από την Κύπρο, το Ισραήλ, το Βέλγιο, την Ελβετία και τη Γερμανία. Θέατρο Ριάλτο, Λεμεσός και Δημοτικό Θέατρο Λευκωσίας.

ΕΙΚΑΣΤΙΚΑ

«Πλούσια Τέχνη σε Δύσκολους Καιρούς»

Για 15η χρονιά στην Isnotgallery παρουσιάζεται η έκθεση σύγχρονης τέχνης «Πλούσια Τέχνη σε Δύσκολους Καιρούς», σε επιμέλεια Άντρου Ευσταθίου. Η ιδέα της έκθεσης είναι η παρουσίαση εξαιρετικών έργων τέχνης από σπουδαίους καλλιτέχνες από Ελλάδα και Κύπρο με τις τιμές να μην ξεπερνούν τα 500 ευρώ. Η φετινή έκθεση παρουσιάζει σπάνια έργα-σχέδια καταξιωμένων Κύπριων καλλιτεχνών, οι οποίοι άφησαν το έντονο αποτύπωμά τους στην κυπριακή σκηνή, όπως και κάποιες νέες συνεργασίες με νέους εξαιρετικούς καλλιτέχνες των οποίων τη δουλειά οι άνθρωποι της Isnotgallery «πιστεύουν», εκτιμούν και θεωρούν ότι θα αφήσουν το αποτύπωμά τους στον χάρτη της σύγχρονης εικαστικής σκηνής της Κύπρου και Ελλάδας. Στην έκθεση συμμετέχουν 25 καλλιτέχνες, οι: Αντρέας Καϊμάκης, Αντρέας Σκουφάρης, Άντρος Ευσταθίου, Αντώνης Τζιφάρης, Άρσακ Σαρκισιάν, Γιάννος Ιωάννου, Γκλυν Χιούζ, Έλενα Τσιγαρίδου, Ελένη Κινδύνη, Ευγενία Βασιλοπούλου, Ήρα Σκαλιού, Θέκλα Παπαδοπούλου, Ίρσα Φάνη, Κατερίνα Αθηνάϊτου, Κωνσταντίνος Στεφάνου, Μαρία Κοκτερού, Μαριέλλα Μπιλίτσα, Μαριέττα Λιανού, Σπύρος Αγαθού, Στέλιος Βότσας, Στέλλα Ίσσα, Τατιάνα Φρακιά, Χαρίτινη Κυριάκου, Χαρούλα Νικολαΐδου, Χριστίνα Παπαϊωάννου. Isnotgallery contemporary, Οδουσσέως 11, Λευκωσία. Διάρκεια έκθεσης έως 24 Ιουνίου. Πληροφορίες art@isnotgallery.com, τηλέφωνο 99569498.

ΘΕΑΤΡΟ

Ευγένιου Ιονέσκο «Αμεδαίος»

Η θεατρική ομάδα «Σόλο για Τρεις» παρουσιάζει την Ιλαροτραγωδία του Ευγένιου Ιονέσκο «Αμεδαίος ή πώς να το ξεφορτωθούμε», σε σκηνοθεσία Μαρίας Μανναρίδου - Καρσερά. Ένα ζευγάρι ζει μέσα σε μια φθίνουσα καθημερινότητα που δεν έχει τίποτα να τους δώσει. Τίποτα έξω από μιαν αλλαγή. Αλλά καμία αλλαγή δεν γίνεται. Έχουν κόψει τους δεσμούς τους με τον κόσμο. Ζούνε απομονωμένοι, κλεισμένοι στο σπίτι τους επί δεκαπέντε χρόνια. Αρνιούνται να δεχτούν ακόμα κι ένα γράμμα που θα σημαίνει μια επανασύνδεσή τους με τον έξω κόσμο. Ερμηνεύουν οι ηθοποιοί: Φώτης Αποστολίδης, Χριστίνα Χριστόφια, Βασίλης Παφίτης, Ειρήνη Ανδρονίκου, Ιζέλ Σεϋλάνι, Μυρσίνη Χριστοδούλου. Επίσημη πρεμιέρα Σάββατο 10 Ιουνίου, ώρα 8:30 μ.μ. Παραστάσεις έως 27 Ιουνίου. Θέατρο Χώρα 1, Πλατεία Αρχιεπισκοπής, Λευκωσία. Κρατήσεις τηλέφωνο 96147809.

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ | Του ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗ

Οι εκατό μέρες υφυπουργείου Πολιτισμού

Πέρασαν εκατό μέρες στο υφυπουργείο Πολιτισμού υπάρχει μία θολούρα σχετικά με το τι έργο επιτελείται από τον υφυπουργό Πολιτισμού κ. Μιχάλη Χατζηγιάννη, ο οποίος μοιάζει να μη βιάζεται να δείξει συγκεκριμένο έργο ή τουλάχιστον θέλει να το κάνει σιωπηρά για να μας εκπλήξει αργότερα. Όπως και να 'χει το πράγμα, φαίνεται πως οι εκατό ημέρες που παρήλθαν δεν έδειξαν συγκεκριμένες πολιτικές. Πάντως, οι εκατό μέρες είναι πολλές αν θες να κάνεις πάρα πολλά. Σε εκατό μέρες μπορείς να θέσεις τις προτεραιότητές σου και να αρχίσεις να δουλεύεις για να προχωρήσεις παρακάτω και στο εξάμηνο να έχεις να επιδείξεις ένα κάποιο έργο.

Ο κ. Χατζηγιάννης ξεκίνησε άγρια, με απανωτές γκάφες και με μόνιμη επωδό την υποστολέκωση του υφυπουργείου Πολιτισμού και έως πρόσφατα ασχολούμασταν όλοι με το αν έχουν στο Γραφείο του τους κωδικούς των μέσων κοινωνικής δικτύωσης και του σάιτ του υφυπουργείου. Ασχοληθήκαμε αρκετά με πράγματα που ουδεμία σχέση έχουν με το υφυπουργείο, αλλά αφορούσαν το πρόσωπο Μιχάλης Χατζηγιάννης, που μόνο ζημιά έκανε στην υπόθεση πολιτισμός, αφού δικαζόταν η κοινή γνώμη για το τι σημαίνει τελικά πολιτισμός και

Αυτό που μας λείπει περισσότερο δεν είναι ούτε οι πολιτιστικές δομές, ούτε οι συνεργασίες και τα μνημόνια, είναι το όραμα.

ποιοι είναι οι κουλτουριάρηδες, ποιοι οι ψευτο-κουλτουριάρηδες και ποιοι οι απλοί άνθρωποι του πολιτισμού.

Πέρασαν οι εκατό ημέρες και φαίνεται πως το μέγιστο επίτευγμα θα έχουμε τη χαρά να μάθουμε πώς εξελίσσονται οι βασικοί στόχοι που είχε θέσει, που ήταν η καθιέρωση του καθεστώτος του καλλιτέχνη, η καθιέρωση κάρτας νεολαίας, η στελέκωση του Υφυπουργείου Πολιτισμού και οι φοροαπαλλαγές στον Πολιτισμό και θεσμοθέτηση φορολογικών κινήτρων προς τον ιδιωτικό τομέα για επενδύσεις στον Πολιτισμό. Ήταν από τα βασικά θέματα που όπως έλεγε ο κ. Χατζηγιάννης τον απασχολούσαν. Μένει λοιπόν να δούμε πώς προχώρανε και πότε θα έχουμε ανακινούμενες αποφάσεις. Τελικά, η κάρτα νέων πώς και πότε θα εφαρμοστεί, ποιο θα είναι το ποσό; Έχει προϋπολογιστεί, ώστε να μη βρεθούμε σε δυσάρεστες

εκπλήξεις; Για το καθεστώς του καλλιτέχνη, φαντάζομαι θα ενημερωθούμε για το πού βρίσκονται οι συζητήσεις με τους φορείς, που σκαλώνει το θέμα, και σε ποιες νομοθετικές ρυθμίσεις προσανατολίζεται το υφυπουργείο. Επίσης, θα είχε ενδιαφέρον να μαθαίναμε πώς θα εφαρμοστούν οι φοροαπαλλαγές και πώς και πότε θα θεσπιστούν τα φορολογικά κίνητρα προς τον ιδιωτικό τομέα για επενδύσεις στον Πολιτισμό. Υπάρχει νομοθετικό πλαίσιο; Χρειάζεται να συμφωνήσουμε στο να αλλάξουν νόμοι; Ποιο είναι το γενικότερο πλάνο για τέτοιου είδους επενδύσεις;

Επίσης, θα είχε ενδιαφέρον να μαθαίναμε σε ποιες ενέργειες προέβη το υφυπουργείο για διορισμό υπαλλήλων, ποιες θέσεις χρειάζονται να καλυφθούν, πόσοι και πόσες λείπουν για να μπορέσει να λειτουργήσει με τρόπο αποτελεσματικό το υφυπουργείο;

Μία ακόμη από τις προτεραιότητες του υφυπουργείου Πολιτισμού ήταν η λειτουργία της Κρατικής Πινακοθήκης Σύγχρονος Τέχνης – ΣΠΕΛ. Περιμένουμε ακόμα να δούμε τι προγραμματίζεται στη ΣΠΕΛ, και πώς εκτελέστηκαν οι οδηγίες που είχε δώσει. Σημαντικό είναι να ενημερωθώμασταν πώς πάνε οι διεργασίες σχετικά με την απορρόφηση του Τμήματος Αρχαιοτήτων στο

υφυπουργείο Πολιτισμού, υπάρχουν δυσκολίες; Θα μεταφερθεί τελικά το Τμήμα τον Ιούλιο του 2023;

Είναι πολλά τα ερωτήματα, που όσο και αν τα ψάχνουμε δημοσιογραφικά απαντήσεις συγκεκριμένες δεν παίρνουμε και για γούτο θα ήταν καλά, αντί να υπογράφει βίρα μνημόνια συνεργασίας και να προσπαθεί να εντυφώσει στην πολιτιστική δραστηριοποίηση των Δήμων της Κύπρου να εκπονήσει, μαζί με τους συνεργάτες του, ένα μεσομακροπρόθεσμο πρόγραμμα πολιτισμού, βάζοντας κάτω το όραμά του για τον πολιτισμό αυτής της χώρας. Διότι αυτό που μας λείπει περισσότερο δεν είναι ούτε οι πολιτιστικές δομές, ούτε οι συνεργασίες και τα μνημόνια, είναι το όραμα. Ένα συνολικό όραμα για το τι σημαίνει Πολιτισμός εν συνόλω και πώς αυτό το όραμα θα αρχίσει να οικοδομείται για να φτάσουμε κάποια στιγμή κοντά στην πραγματικότητά του.

Πάντως, στις εκατό μέρες που πέρασαν προσπορικά ούτε όραμα διαπίστωση, ούτε διάθεση αφογκρασιμού της κριτικής. Μακάρι να κάνω λάθος και στις επόμενες ημέρες να διαψευστώ, τουλάχιστον σε ό,τι αφορά τις προτεραιότητες. Γιατί για το όραμα, ένα στοιχείο το βάζω.

kouroupakisa@kathimerini.com.cy

Χείλη με χείλη εν μέσω πανδημίας

Ένα μυθιστόρημα για την αγάπη, τον έρωτα ανάμεσα σε δύο ανθρώπους που δεν είναι πια νέοι, τη δύναμη των φιλιών

ΜΑΝΟΥΕΛ ΒΙΛΑΣ

Τα φιλιά
μτφρ. Νανά Παπανικολάου
επιμ. Ευδοξία Μπινοπούλου
εκδ. Ικαρος, 2023, σελ. 512

Του **ΔΙΟΝΥΣΗ ΜΑΡΙΝΟΥ**

«Η αγάπη πάντα στέργει, πάντα πιστεύει, πάντα ελπίζει, πάντα υπομένει». Τι θα μπορούσε να είναι υπέρτερο της αγάπης; Ο Απόστολος Παύλος αποφαινεται πως τίποτα δεν υπάρχει κάτι πιο δυνατό απ' αυτήν. Το ίδιο, αλλά με διαφορετικά λόγια, λέει και ο Μανουέλ Βίλας στο νέο του μυθιστόρημα «Τα φιλιά» όπου τοποθετεί τα φιλιά στην κορωνίδα της αγαπητικής εκδήλωσης ενός ανθρώπου προς τον άλλον.

Μπορεί να μην ξέρουμε τη φύση τους, γιατί καταφέρνουν να δουν το ανθρώπινο σώμα και να προκαλούν εκρήξεις στην καρδιά, ούτε πώς η ένωση στόματος με στόμα παράγει μια τόσο δυνατή ηλεκτρική καταιγίδα, εντούτοις είμαστε σε θέση να συναισθανθούμε την ισχύ των φιλιών. Ειδικά εκείνες τις στιγμές που απαγορεύονται διά νόμου.

Το μυθιστόρημα του Ισπανού συγγραφέα είναι «τέκνο» της πανδημίας. Ως εκ τούτου κουβαλάει όλη την προβληματική που αναπτύχθηκε εκείνη την ταραγμένη περίοδο, κατά την οποία η ανθρώπινη επαφή είχε εξοβελιστεί έως και δαιμονοποιηθεί.

Ο ήρωάς του, ο Σαλβαδόρ, ένας 58χρονος δάσκαλος, αναγκάζεται να συνταξιοδοτηθεί πρόωρα, καθώς το μνημονικό του άρχισε να

φθίνει επικίνδυνα, ενώ μια σιωπή τύλιγε σφιχτά το στόμα του σαν υμένας αδιάρρηκτος.

Η Μονσεράτ

Προτού η Μαδρίτη μπει σε κατάσταση lockdown, αποφασίζει να ζήσει για λίγο καιρό σε ένα εξοχικό στη μέση του δάσους. Μόνος, αλλά όχι μοναχικός. Στην αρχή στήριγμά του είναι η Βίβλος και ο Δον Κιχώτης. Είναι τα μόνα βιβλία που παίρνει μαζί του. Βαθμηδόν, όμως, αυτό που θα τον κυκλώσει θεραπευτικά είναι η Μονσεράτ. Μια γυναίκα αρκετά πιο νέα απ' αυτόν που εργάζεται στο παντοπωλείο της περιοχής, όπου ο Σαλβαδόρ πηγαίνει για να προμηθευτεί τα χρειώδη.

Μεταξύ τους οικοδομείται μια

Το μυθιστόρημα του Ισπανού συγγραφέα τούτου κουβαλάει όλη την προβληματική που αναπτύχθηκε εκείνη την ταραγμένη περίοδο, κατά την οποία η ανθρώπινη επαφή είχε εξοβελιστεί έως και δαιμονοποιηθεί.

σχέση αγάπης και ερωτικής αλληλεπίδρασης. Τη στιγμή που η παγκόσμια κοινότητα στέκει φοβική μπρος στον ιό και τον θάνατο που σκορπάει αδιακρίτως, αυτοί οι δύο άνθρωποι θα γνωρίσουν τον έρωτα. Είναι ένας έρω-

Γαλλικό γραμματόσημο που εικονίζει τον γνωστό πίνακα «Το φιλιό» του Γκούσταβ Κλιμτ.

τας λυτρωτικός και αγνός. Είναι ξέφωτο μπρος στο μέγα σκότος (λέξη που χρησιμοποιεί συχνά ο Βίλας εν είδει αρνητικού συμβόλου που σκέπει τον κόσμο και τους ανθρώπους).

Μπορεί να ανθίσει ο έρωτας

ανάμεσα σε δύο ανθρώπους που δεν είναι πια νέοι; Τι δύναμη έχουν πάνω τους τα φιλιά που δίνουν; Ο Σαλβαδόρ είναι ένας ιδεαλιστής, ένας ρομαντικός ερωτιδίας. Ονομάζει την αγαπημένη του Αλτισιδόρα. Ονομα που

δανείζεται από μια πρωίδα του Δον Κιχώτη.

Αυτό το μυθιστόρημα τού γίνεται εμμονή. Είναι σαν να διαβάσει τον έρωτά του, τον κόσμο, την πανδημία και τη ζωή του ολόκληρη, μέσα από το πρίσμα της αγνής τρέλας του ευφάνταστου ευπατρίδη από τη Μάντσα. Όπως ο Θερβάντες δεν επέτρεψε στον ήρωά του να ζήσει, έτσι και ο Βίλας δεν επιτρέπει σ' αυτόν τον έρωτα να ευδοθηθεί. Η Μονσεράτ υποχρεώνεται να μεταβεί στη Γερμανία όπου ζει ο γιος της μαζί με τον πρώην άνδρα της. Ο Σαλβαδόρ, με τη σειρά του, γυρνάει κάποια στιγμή στη βάση του. Η σχέση τους κράτησε τεσεραράμισι μήνες, αλλά στην ουσία τούς έδωσε γόνιμο υλικό για μια ζωή.

Το μυθιστόρημα έχει στην ουσία ελάχιστη δράση να μας προσφέρει. Λογικό και επόμενο, καθώς οι απαγορεύσεις στις μετακινήσεις δημιουργούν ένα δεσμωτικό πλαίσιο, που γι' αυτούς τους δύο διαρρηγνύεται μέσω της απεραντοσύνης του έρωτά τους. Τα πάντα συμβαίνουν μέσα στους τέσσερις τοίχους και κυρίως στο μυαλό του Σαλβαδόρ.

Αναστοχάζεται την εφηβική του ζωή και την υπερβολική σχέση που είχε με έναν συμφοιτητή του, τον Ραφαέλ. Αν και το μυαλό του δεν λειτουργεί καλειδοσκοπικά, αλλά εστιάζει σε συγκεκριμένες αναμνήσεις, δεν παραλείπει να κάνει μια ανασκόπηση στην έννοια της ταυτότητας, του παρόντος και του μέλλοντος της Ευρωπαϊκής Ένωσης και των κρατών, να ρίξει το ανάθεμα στην κατά-

Το βιβλίο του Ισπανού συγγραφέα είναι «τέκνο» της πανδημίας.

σταση της σημερινής Ισπανίας και του νάρκισσου πρωθυπουργού της, την ατομική ελευθερία, το χρήμα ή την άτακτη φυγή του Χουάν Κάρλος λόγος σκανδάλων.

Αυτή η ρεαλιστική ατζέντα θεμάτων, μαζί με το ιδεαλιστικό πάθος για τη Μονσεράτ, οδηγούν τον Σαλβαδόρ σε μια σειρά αφορισμών, ρητορικών τεχνασμάτων γεμάτα χιούμορ και πικρία, καθώς και σε μια ιδιότυπη εφευρετικότητα πνεύματος που γεννιέται εν μέσω εγκλωβισμού στο ενδιαίτημά του. Ακόμη και σε σημεία που ο μανιερισμός του Βίλας οδηγεί τα πράγματα σε ένα αδιέξοδο, είναι η φιλοσοφική διάσταση του μυθιστορήματος που σε ξανακερδίζει. Φυσικά, και τα φιλιά που ακόμη και όταν δεν δίνονται, θάλλουν μέσα του με την ελπίδα της απόδοσης. Εξαιρετική η μετάφραση της Νανάς Παπανικολάου.

Η ΜΠΥΡΑ **ΚΕΟ** ΠΑΡΟΥΣΙΑΖΕΙ

Οι πελαχούδες
είναι ελεύθερες

ΤΟΥ LEONARD GERSHE

ΜΙΡΚΑ ΠΑΠΑΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ **ΛΕΥΤΕΡΗΣ ΖΑΜΠΕΤΑΚΗΣ** **ΝΤΟΡΑ ΜΑΚΡΥΓΙΑΝΝΗ** **ΜΑΡΙΝΟΣ ΚΟΝΣΟΛΟΣ**

ΣΚΗΝΟΘΕΣΙΑ **ΣΤΑΜΑΤΗΣ ΦΑΣΟΥΛΗΣ** ΤΡΑΓΟΥΔΙ ΠΑΡΑΣΤΑΣΗΣ **ΓΙΩΡΓΟΣ ΘΕΟΦΑΝΟΥΣ**

ΛΕΥΚΩΣΙΑ
8,9,10 Ιουνίου
ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΘΕΑΤΡΟ

ΛΕΜΕΣΟΣ
11,12,13 Ιουνίου
ΠΑΤΤΙΧΕΙΟ ΘΕΑΤΡΟ

ΠΑΦΟΣ
14 Ιουνίου
ΜΑΡΚΙΔΕΙΟ ΘΕΑΤΡΟ

ΛΑΡΝΑΚΑ
15 & 16 Ιουνίου
ΘΕΑΤΡΟ ΣΚΑΛΑ

ΜΕΡΟΣ ΤΩΝ ΕΣΟΔΩΝ
ΘΑ ΔΙΑΤΕΘΕΙ
ΓΙΑ ΤΗ ΣΤΗΡΙΞΗ ΤΟΥ

ΕΙΣΙΤΗΡΙΑ

Tickethour ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ 7777 7040
.com.cy ΚΑΙ ΣΕ ΟΛΑ ΤΑ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ

Από την Καραϊβική ως τη Μεσόγειο

Η Δήμητρα Γαλάνη και η Μάρθα Φριντζήλα μιλούν στην «Κ», με αφορμή τις συναυλίες τους στην Κύπρο στις 26 και 27 Ιουνίου

Συνέντευξη στον
ΑΠΟΣΤΟΛΟ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗ

Η Δήμητρα Γαλάνη και η Μάρθα Φριντζήλα έρχονται στην Κύπρο για δύο συναυλίες με τίτλο «Σ' ένα κύμα του Νότου» και μιλάνε στην «Κ» για τη μουσική και τα τραγούδια. Η Δήμητρα Γαλάνη λέει πως ο μουσικός δρόμος είναι ένας, «έρχεται από πολύ παλιά, από τη στιγμή που οι άνθρωποι θελήσαν να επικοινωνήσουν. Το θέμα λοιπόν είναι να μπει και εσύ σ' αυτόν τον δρόμο και να τον ακολουθήσεις, προσθέτοντας όσο περνάει από το χέρι σου και κάτι ακόμα» και η Μάρθα Φριντζήλα, ερωτώμενη για την ιστορία που θα διηγηθούν στις συναυλίες τους είναι η ιστορία του ανθρώπου της κάθε εποχής που μέσα από τη μοναξιά και την απώλεια καταφέρνει να χαράξει έναν δρόμο φωτεινό προς την ευτυχία με όχημα την τέχνη.

–Ποια είναι η ιστορία που θα διηγηθείτε διά της μουσικής;

–Μάρθα Φριντζήλα: Την ιστορία του ανθρώπου της κάθε εποχής που μέσα από τη μοναξιά και την απώλεια καταφέρνει να χαράξει έναν δρόμο φωτεινό προς την ευτυχία με όχημα την τέχνη. Θα προσπαθήσουμε με τα λόγια των ποιητών και τις μουσικές σπουδαιών συνθετών, να θυμίσουμε πως τίποτα δεν χάνεται αν το αγαπάς, κι αν είσαι προσανατολισμένος στο όμορφο και το αγαθό. Και πως η ομορφιά στο τέλος θα νικήσει ενάντια σ' όλα τα προγνωστικά.

–Τι μπορούμε να πούμε για τη νέα προσέγγιση που φέρνετε στις διασκευές;

–Δήμητρα Γαλάνη: Όταν έχεις μπροστά σου τέτοιο πολύτιμο υλικό τιμάς πρώτα απ' όλα την ίδια τη δημιουργία και τη μνήμη που κουβαλάει αυτή μέσα στον χρόνο. Άρα δεν θέλει «εξυπνάδες» και «μαγκιές» που τελικά πολλές φορές αλλοτριώνουν το νόημα ή και το αίσθημα του έργου. Δυστυχώς έχουμε ακούσει τα τελευταία χρόνια στη χώρα μας τέτοια δείγματα διασκευών και έχουμε φριξίσει στην κυριολεξία. Διασκευές σε ιστορικά κομμάτια να γίνονται «χορευτικούλια και γλυκούλικα» και κάτι τέτοια. Μακριά από εμάς αυτά. Πρώτα απ' όλα γιατί αυτή η μπάνα αποτελείται από εξαιρετικούς σολίστες με τους οποίους έχω έναν μοναδικό μουσικό διάλογο εδώ και χρόνια. Με τιμούν με τη μουσική τους και με τη Τέχνη τους. Αυτοί οι άνθρωποι γίνονται ένα μαζί μας και με βαθιά αγάπη και σεβασμό στο υλικό μπαίνουν με γνώση αλλά και με μια αθώοτητα (as μου επιτραπεί ο όρος) που μπορείς να έχεις μόνο όταν κατέχεις σε πολύ υψηλό επίπεδο αυτό που παίζεις.

–Ποιος είναι ο συνδυασμός κριτικός που ενώνει την Καραϊβική με τη Μεσόγειο;

–Μάρθα Φριντζήλα: Οι άνθρωποι που ζουν σε μέρη που έχουν τη θάλασσα ως σημείο αναφοράς είναι άνθρωποι φευγάτοι. Έτσι είναι και η μουσική τους: ταξιδιάρικη κι ανοικτή, φευγάτη. Συχνά νιώθουμε τον παλμό των κυμάτων στα αργεντινικά τάνγκο όπως και στον μπάλο, τον ανεμπόδιο ορίζοντα στα τραγούδια του Χατζιδάκι και της Καραϊνδρού όπως και του Piazzola ή του Zilberto. Μα πάνω απ' όλα είναι η ταυτότητα του πειρατή στους λαούς της θάλασσας. Ριψοκίνδυνοι κι ανυπότακτοι χαρακτήρες που δεν σουχάζουν αν δεν μάθουν τι βρίσκεται πέρα απ' τον ορίζοντα, κι έτσι αφήνουν τη φαντασία να ταξιδεύει δημιουργώντας κόσμους πέρα από τη θάλασσα.

–Θα λέγατε ότι είναι δύσκολο στις μέρες μας να κάνει κάποιος μουσική και να στοχεύει σε τραγούδια διαχρονικά;

–Δήμητρα Γαλάνη: Θέλει καλλιέργεια, γνώση, ευρυμάθεια και βαθύτητα των αισθημάτων αλλά και του πόνου που απορρέει από αυτά. Σε μια εποχή που ζητάει όλα να τα αντιληφθούμε ψηφιακά δημιουργείται πρόβλημα. Η ψηφιακή ανάγνωση των πάντων μπορεί να είναι μια γρήγορη λύση, αλλά δεν έχει βάθος. Πιστεύω ότι ο άνθρωπος είναι από κατασκευής ένα αναλογικό ον με δυ-

“

«Ό,τι καινούργιο φτάνει μπροστά μου το αντιμετωπίζω με τον ενθουσιασμό ενός παιδιού και βουτάω και κολυμπάω μέσα σ' αυτό. Άφοβα και ήσυχα. Κι αυτό με γεμίζει χαρά και ευτυχία» λέει η Δήμητρα Γαλάνη.

νατόπτες βέβαια να αντιληφθεί και να προσαρμοστεί στα πάντα, αρκεί να παίρνει τη σωστή πληροφορία.

Το τραγούδι είναι ίσως η πιο άμεση μορφή τέχνης. Η Τέχνη όμως δεν είναι απλώς μια πληροφορία. Η Τέχνη ακουμπάει στην ψυχή και στον νου του ανθρώπου. Η Τέχνη είναι πανανθρώπινη και θα παραμείνει τέτοια γιατί είναι φτιαγμένη από τον άνθρωπο για τον άνθρωπο. Ευπρόσδεκτα όλα λοιπόν και κρίσιμα ως εργαλεία, υπό τον όρο όμως να επιτρέπουμε στον εγκέφαλό μας να εμβαθύνει και να κατανοεί ώστε να μπορούμε να αισθανόμαστε. Κατά τη γνώμη μου, μόνο μέσα από αυτά τη δι-

αδικασία μπορεί να παραχθεί μουσική και λόγος διαχρονικότητας. Η διαδικασία λοιπόν θέλει χρόνο και κόπο αλλά και γνώση του παρελθόντος, ώστε να προσαρμοστούμε στο παρόν και να χτίσουμε το μέλλον. Αυτό δεν πρέπει να αλλάξει και πιστεύω ότι δεν θα αλλάξει.

–Οι σημερινές γειτονιές των ανθρώπων είναι ακόμα φυτώρια έμπνευσης ή ο σύγχρονος τρόπος ζωής επιβάλλει τους κανόνες του ακόμα και στη μουσική;

–Μάρθα Φριντζήλα: Ο σύγχρονος τρόπος ζωής επηρεάζει τους εργάτες της τέχνης, αλλά δεν τους επιβάλλεται και δεν τους

Η Δήμητρα Γαλάνη και η Μάρθα Φριντζήλα έρχονται στην Κύπρο για δύο συναυλίες με τίτλο «Σ' ένα κύμα του Νότου», με μουσικές που ξεκινούν από την Καραϊβική και φτάνουν έως τη Μεσόγειο, με αργεντινικά τάνγκο, αλλά και τραγούδια του Χατζιδάκι και της Καραϊνδρού, του Piazzola και του Zilberto.

καθορίζει. Οι καλλιτέχνες δεν γίνονται να μείνουν ανεμπρόαστοι από αυτό που συμβαίνει γύρω τους. Δουλειά τους όμως είναι να το μετουσιώσουν. Είδατε πώς, ακόμα και μέσα στη βίαιη περίοδο της πανδημίας, η κοινότητα των καλλιτεχνών κατάφερε να προσφέρει έργο απλόχερα χωρίς αντάλλαγμα. Δημιούργησε εστίες για να ζεστάνει την παγωμένη σημερινότητα. Ο σύγχρονος τρόπος ζωής, η αγωνία του βιοπορισμού, το κυνήγι της επιτυχίας και του εύκολου χρήματος, δεν αγγίζουν τους μυημένους στην τέχνη, ή τουλάχιστον δεν τους πτοούν. Οι καλλιτέχνες αντιστέκονται. Η κάθε μέρα είναι ένας αγώνας, να αλλάξει πότε ήταν εύκολος ο δρόμος

των ποιητών, ειδικά σ' αυτήν τη χώρα που ζούμε, και που έχει να επενδύσει στην τέχνη από τον καιρό του Περικλή;

–Ποιος θα λέγατε ότι είναι ο νέος μουσικός δρόμος στην εποχή μας; Πατάει στα μονοπάτια του παρελθόντος;

–Δήμητρα Γαλάνη: Δεν ξέρω πλέον τι εννοούμε μιλώντας για νέους μουσικούς δρόμους. Θεωρώ ότι το λέμε από μια φορά χωρίς ιδιαίτερη σκέψη. Ο δρόμος είναι ένας, έρχεται από πολύ παλιά, από τη στιγμή που οι άνθρωποι θελήσαν να επικοινωνήσουν. Το θέμα λοιπόν είναι να μπει και εσύ σ' αυτόν τον δρόμο και να τον ακολουθήσεις, προσ-

σθέτοντας όσο περνάει από το χέρι σου και κάτι ακόμα. Μπορεί να τα καταφέρεις, μπορεί και όχι. Σημασία όμως έχει να έχεις μπει και να τον περπατάς...

–Είναι η μουσική προσφορά εκ του περισσεύματος του καλλιτέχνη;

–Μάρθα Φριντζήλα: Επ' ουδενί. Είναι σκάψιμο βαθύ και καλλιέργεια πολύ κάτω από την επιφάνεια. Οι αληθινοί καλλιτέχνες γίνονται οι ίδιοι προσφορά για να θρέψουν το κοινό. Εργάζονται και δεν σταματούν να καλλιεργούνται για να προσφέρουν. Κι αν περισσεύει κάτι και γι' αυτούς, το πολλαπλασιάζουν για να το προσφέρουν πάλι με την τέχνη τους.

–Μετά από τόσα χρόνια στην καλλιτεχνική και δημιουργική εμπροσθοφυλακή, τι θα λέγατε ότι έχετε καταφέρει να κατακτήσετε;

–Δήμητρα Γαλάνη: Δεν έχω «κατακτήσει» τίποτα και δεν ξέρω για ποια «εμπροσθοφυλακή» μιλάτε. Αυτά είναι πράγματα που δεν τα λέμε εμείς για τους εαυτούς μας. Μπορώ να σας πω όμως πως νιώθω σε σχέση με αυτό που κάνω. Το αίσθημα που έχω για μένα είναι ότι σπουδάζω διαρκώς, μαθαίνοντας από ανθρώπους που είναι καλύτεροι από εμένα.. Ό,τι καινούργιο φτάνει

“

«Ο σύγχρονος τρόπος ζωής, η αγωνία του βιοπορισμού, το κυνήγι της επιτυχίας και του εύκολου χρήματος, δεν αγγίζουν τους μυημένους στην τέχνη, ή τουλάχιστον δεν τους πτοούν» λέει η Μάρθα Φριντζήλα.

μπροστά μου το αντιμετωπίζω με τον ενθουσιασμό ενός παιδιού και βουτάω και κολυμπάω μέσα σ' αυτό. Άφοβα και ήσυχα. Κι αυτό με γεμίζει χαρά και ευτυχία. Αυτό με ισορροπεί και με εξελίσει. Πιστεύω ότι αυτό είναι ένα μεγάλο δώρο που έχει κάνει η ζωή και γι' αυτό το σεβόμαι και θέλω να το επιστρέψω πίσω τιμώντας το...

📍 **Πληροφορίες:** Δήμητρα Γαλάνη - Μάρθα Φριντζήλα, «Σ' ένα κύμα του Νότου». Δευτέρα 26 Ιουνίου: Σκαλί Αγλαντζιάς, Λευκωσία και Τρίτη 27 Ιουνίου: Αμφιθέατρο Heritage, Λεμεσός, ώρα έναρξης 9:00 μ.μ.

MISE EN PLACE / Της ΓΙΟΥΛΙΑΣ ΕΠΤΑΚΟΙΛΗ

No moussaka today

Μεσημέρι Κυριακής, οικογένεια μάλλον από κάποια σκανδιναβική χώρα έχει απλώσει στο γρασίδι πετσέτα θαλάσσης, έχει ανοίξει συσκευασίες με ελίτσες, παξιμαδάκια, μάλλον χαρουπιού, αν κατάλαβα καλά, ένα κομμάτι γραβιέρα, ντοματίνια και καλαβιά. Ναι, καλαβιά. Όλα από γνωστό ντελικατέσεν του κέντρου της Αθήνας που πουλάει εξαιρετικά ελληνικά προϊόντα από κάθε γωνιά της χώρας. Το πικνίκ εξελίσσεται σε ένα από τα πιο δροσερά μέρη της πόλης, τον Εθνικό Κήπο, όπου αν κανείς περπατήσει τις τελευταίες μέρες θα συναντήσει πλήθη του-

ριστών και θα ακούσει όλες τις γλώσσες. Σε όλο το κέντρο, από το Μοναστηράκι και την Πλάκα μέχρι το Σύνταγμα, τον Λυκαβηττό αλλά και παραπέρα, σε γειτονιές που δεν έφθαναν μέχρι πρότινος οι τουρίστες, αλλά τώρα υπάρχει, βλέπετε, το Aigribn.

Γενικότερα, αυτό που συμβαίνει φέτος με τον τουρισμό στην Αθήνα είναι πρωτοφανές. Τι βιάζονται όμως στις αποσκευές τους φεύγοντας από την Αθήνα οι ξένοι επισκέπτες; Τι παίρνουν πίσω στις χώρες τους που μπορεί να παίξει και τον ρόλο του «πρεσβευτή», συγκινώντας και άλλους να επισκεφθούν την Αθήνα;

Η αλήθεια είναι ότι η Ελλάδα που παίρνουν μαζί τους οι ξένοι είναι μια τελείως διαφορετική από το κοντινό παρελθόν. Σε επίπεδο φαγητού, προϊόντων, παρουσίας, ντζίζιν, έχουν γίνει άλματα τα τελευταία χρόνια. Ειδικότερα στο φαγητό υπάρχει τρομερή ποικιλία και ποιότητα, ελληνικότητα που προσφέρεται στις σωστές δόσεις, με φαντασία και έμπνευση, ακομπλεξάριστα, πρώτες ύλες που πωλούνται σε πολύ όμορφες συσκευασίες – επιτέλους μάθαμε από το ιταλικό παράδειγμα.

Ακόμη και το παραδοσιακό τσολιαδάκι έχει γίνει ένας post

modern τσολιάς, το γκρικ σουβενίρ έχει απογειωθεί από νέους σχεδιαστές που επαναπροσδιορίζουν την έννοια του σουβενίρ και η εμπειρία που προσφέρεται στον επισκέπτη έχει ποιότητα και μια ωραία ιστορία να αφηγηθεί.

Σε ένα από τα πιο ευφάνταστα μηνύματα που είχα δει σε T-shirt, σε κατάσταση του κέντρου, έγραφε «No moussaka today». Ίσως δεν θα μπορούσε να περιγραφεί πιο εύστοχα η νέα αισθητική που επικρατεί σήμερα και που πιθανόν ένας επισκέπτης να πάρει μαζί του φεύγοντας από την Ελλάδα.

Μια νέα αισθητική που ξεφεύγει από το ύφος του «traditional Greek moussaka» κερδίζει διαρκώς έδαφος στην Αθήνα. Ακόμη και το παραδοσιακό τσολιαδάκι έχει γίνει ένας post modern τσολιάς.

Το φάντασμα του Παλαιού Πολεμιστή

Μια νέα ιστορική μελέτη του Αλ. Μακρή ρίχνει φως σε ένα ελάχιστα γνωστό θέμα: στις οργανώσεις των βετεράνων του 1912-22

Του **ΗΛΙΑ ΜΑΓΚΛΙΝΗ**

Ο **Λεύκιος Κουίνκτιος Κιγκινάτος** (519 π.Χ.- 430 π.Χ.) ήταν Ρωμαίος στρατιωτικός ηγέτης. Ήταν επίσης πολίτης-στρατιώτης που, μετά τους πολέμους, επέστρεψε στα κτήματά του. Μετά την Αμερικανική Επανάσταση οι βετεράνοι του Οχάιο έδωσαν το όνομά του στην πόλη τους, το Σινσινάτι.

«Ο Κιγκινάτος θεωρείται υπόδειγμα βετεράνου στην Αμερική, όπως σε εμάς ο Φιλοκτίτης θεωρείται υπόδειγμα αναπήρου πολέμου», λέει ο ιστορικός Αλέξης Μακρής. Καθόμαστε στο Dark Side of Chocolate, επί της Σόλωνος, και συζητάμε για το βιβλίο του «Οι κήρυκες της ιδέας του έθνους. Παλαιοί πολεμιστές, ανάπυροι και θύματα πολέμου στην Ελλάδα (1912-1940). Πρόνοια, οργανώσεις, μνήμη», που κυκλοφορεί από την Εστία. Έργο που ξεκίνησε σαν διπλωματική εργασία, εξελίχθηκε σε διδακτορικό (υπό τον Σπύρο Πλουμίδη) και τώρα γίνεται βιβλίο με φωτογραφικό ένθετο.

«Διαπίστωση ότι οι Παλαιοί Πολεμιστές ήταν παρθένο έδαφος. Κατά τον Μεσοπόλεμο αυτοί οι άνθρωποι είναι παντού. Ανοίξε μια εφημερίδα της εποχής και θα πέσεις σε κάποια αναφορά μιας οργάνωσης Παλαιών Πολεμιστών. Στις αρχές του Μεσοπολέμου έχουμε στην Ελλάδα 14.000 αναπήρους πολέμου, με τους συγγενείς των πεσόντων να ανέρχονται στις 75.000».

«Παλιός Πολεμιστής» ήταν η επίσημη ονομασία του βετεράνου. Ο Μακρής υπολογίζει ότι

τη δεκαετία 1912-22 πολέμησαν περί τις 450.000 άνδρες. Αν βάλουμε αυτό το νούμερο πλάι σε έναν πληθυσμό 5,5 εκατομμυρίων, εύκολα γίνεται αντιληπτό ότι ο Παλιός Πολεμιστής ήταν μια καθημερινότητα. Δημιουργούνται σύνδεσμοι, αξιώνουν προνόμια από το κράτος για το οποίο πολέμησαν κι έμειναν ανάπυροι. Κάποια στιγμή θα βρεθούν, προσωρινά, υπό τη σκέπη του ΚΚΕ.

Τι λένε οι κομμουνιστές και προσελκύουν τους βετεράνους; «Μιλούν με πάθος για περισσότερα προνόμια και για φιλειρηνισμό. Επίσης, τότε ξεκινάει η αγροτική μεταρρύθμιση η οποία όμως δεν προχωράει. Τι θέλουν οι ακτήμονες; γη. Όσο αυτή δεν τους παραχωρείται, ριζοσπαστικοποιούνται. Οι κομμουνιστές συσπειρώσαν κόσμο με τις αντιπολεμικές θέσεις τους που ήταν στα όρια του αντιμιλιταρισμού. Η χωροφυλακή όμως παρακολουθούσε. Ανά 15 μέρες είχαμε δελτία απ' όλη την Ελλάδα προς το πολιτικό γραφείο του εκάστοτε πρωθυπουργού σχετικά με τη δράση των οργανώσεων Παλαιών Πολεμιστών. Η αντιπολεμική προπαγάνδα είναι έντονη και το κράτος θέλει το κίνημα να συντριβεί. Αυτό ξεκινάει με την πρώτη κυβέρνηση σε αβασίλευτη δημοκρατία του Παπαναστασίου το 1924, ο οποίος διαλύει οργανώσεις Παλαιών Πολεμιστών. Το Κατοχρωτικό του Παπαναστασίου, ότι δηλαδή δεν μπορείς να μιλάς εναντίον της δημοκρατίας που είναι πλέον κατοχυρωμένη, χρησιμοποιήθηκε κατά των κομμουνιστών. Ακολούθησε κα-

Στις αρχές του Μεσοπολέμου έχουμε στην Ελλάδα 14.000 αναπήρους πολέμου, με τους συγγενείς των πεσόντων να ανέρχονται στις 75.000. Δημιουργούνται σύνδεσμοι, αξιώνουν προνόμια από το κράτος και όσο αυτά δεν έρχονται, εκείνοι ριζοσπαστικοποιούνται

τασταλτική πολιτική μέσα στο 1925, από τη Χωροφυλακή και τον Στρατό, με αποφάσεις του Πρωτοδικείου Αθηνών».

Αρα, τα αιτήματά τους δεν ικανοποιούνται; «Διέλυσαν τις οργανώσεις τους σε εκείνη τη φάση αλλά στους ίδιους έδωσαν συντάξεις, πήραν και γη κάποιου. Με την οικονομική κρίση του 1929-32 όμως, πολλοί θα μείνουν άνεργοι. Συστήνονται νέες οργα-

νώσεις, το ιδεολογικό πρόσημο των οποίων είναι πλέον ο αντιβενιζελισμός. Οι βενιζελικοί ασχολήθηκαν με τους πρόσφυγες και αγνόησαν τους Παλαιούς Πολεμιστές».

Κάπου εκεί ο στρατηγός Κονδύλης, βετεράνος ο ίδιος και πρώην πρωθυπουργός, θα προσεταιριστεί τους Παλαιούς Πολεμιστές. Όμως ο Κονδύλης θα πεθάνει τον Ιανουάριο του 1936. Και μετά έρ-

Το βιβλίο του Αλ. Μακρή φέρνει στο φως το ζήτημα των βετεράνων των Βαλκανικών Πολέμων και της Μικρασιατικής Εκστρατείας.

κεται ο Μεταξάς. «Εδώ», τονίζει ο Αλέξης Μακρής, «θα γίνει κάτι περίεργο. Ο Μεταξάς θα οδηγήσει στην πρόσληψη 6.000 Παλαιών Πολεμιστών μέσα σε ένα χρόνο. Έως τότε είχαν προσληφθεί μόλις 300! Ωστόσο για τον Μεταξά οι Παλαιοί Πολεμιστές δεν ήταν παράδειγμα. Δεν τους συνάντησε ποτέ, δεν είδε μια αντιπροσωπεία τους. Για τους Επίστρατους του 1916 (σ.σ. φιλοβασιλική, παραστρατιωτική οργάνωση κατά των φιλελεύθερων αστών και της ξένης επέμβασης), που είναι το πρώτο παλαιοπολεμιστικό κίνημα στην Ελλάδα, γράφει ότι είναι η «χρυσή ζύμη του ελληνικού λαού», όμως αυτοί που οργανώνονται από το 1922 και μετά δεν έχουν σχέση με τους Επίστρατους του 1916. Είναι είτε κομμουνιστές είτε ενδιαφέρονται για το συντεχνιακό τους συμφέρον. Ο

Μεταξάς δεν τους συμπαθεί καθόλου. Στο τέλος, βέβαια, έγιναν όλοι μεταξικοί».

Η δουλειά του Αλέξη Μακρή σχετίζεται με τη μνήμη του πολέμου στην Ελλάδα. Επ' αυτού, μου λέει κάτι ενδιαφέρον: «Η μνήμη του πολέμου στην Ελλάδα ξεκινάει το 1912, με τους πρώτους πεσόντες. Το 1913 η Ιερά Σύνοδος ορίζει ότι η γιορτή της Σταυροπροσκυνήσεως θα είναι Ημέρα Πεσόντων. Δεν θα συμβεί όμως ποτέ στην πράξη αυτό. Υπάρχουν ωστόσο αναφορές ότι το πρώτο Σάββατο της Σαρακοστής, που είναι των Αγίων Θεοδώρων (στρατιώτες άγιοι και οι δύο), ήταν έθιμο να πηγαίνει ο κόσμος στους τάφους των ενδόξων νεκρών. Από το 1912 αρχίζουν αυθόρμητα να πηγαίνουν στους τάφους απλών πολεμιστών. Το 1925 ο Πάγκαλος ορίζει ότι την Κυριακή μετά το Ψυχοσάββατο θα γίνονται μνημόσυνα των εν πολέμω πεσόντων. Η μέρα μνήμης του πολέμου στον Μεσοπόλεμο στην Ελλάδα ήταν αυτή. Δεν ήταν κάποια σταθερή ημερομηνία, ήταν με βάση το θρησκευτικό ημερολόγιο και όχι κάποια μάχη. Αυτό είναι μια βαλκανική ιδιαιτερότητα: οι Ρουμάνοι έχουν την ημέρα της Αναλήψεως, οι Βούλγαροι του Αρχαγγέλου Μιχαήλ. Δηλαδή είναι η Ορθοδοξία από πίσω. Ωσπου ήρθε το Μνημείο του Αγνώστου Στρατιώτου το 1932, ενώ, σταδιακά, από τα τέλη δεκαετίας του '20 εμφανίζονται σε παρελάσεις ανάπυροι και παλαιοί πολεμιστές. Δεν τους βλέπει πια με τόση καχυποψία και το κράτος διότι έχουν ξεκόψει από το ΚΚΕ. Είναι νομιμοφόρονες αλλά όχι απαραίτητα εθνικόφορονες».

ΓΙΑΝΝΗΣ ΚΟΤΣΙΡΑΣ
ΜΥΡΤΩ ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ - ΔΗΜΗΤΡΑ ΜΠΟΥΛΟΥΖΟΥ
Κ Α Λ Ο Κ Α Ι Ρ Ι 2 0 2 3

ΕΝΟΡΚΗΤΡΩΣΕΙΣ
ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΛΙΒΙΤΣΙΑΝΟΣ

ΚΥΡΙΑΚΗ 11 ΙΟΥΝΙΟΥ 2023
ΚΗΠΟΘΕΑΤΡΟ ΛΕΜΕΣΟΥ «ΜΑΡΙΟΣ ΤΟΚΑΣ» 20:30

ΜΗΤΡΩΟ ΕΠΙΧΡΗΜΑΤΩΝ
LOVE 100.7 FM 98.1 & 95.7

ΠΡΟΣΦΕΡΩΝ
Tickethour 7777 7040

Σταίνουμε εδώ για εισιτήρια!

BOOK NOW

ΠΑΝΟΣ

ΜΟΥΖΟΥΡΑΚΗΣ

LIVE

ΜΑΖΙ ΤΟΥ Η **ΜΑΡΙΑ ΣΑΚΕΛΛΑΡΗ**

ΣΚΑΛΙ ΑΓΓΛΑΝΤΖΙΑΣ
ΤΡΙΤΗ 13 ΙΟΥΝΙΟΥ 2023 • ΕΝΑΡΞΗ 21:00

LOVE 100.7 FM • **Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ** • **MUSIC.NET.CY** • **RED 20**

Tickethour 7777 7040

Πληροφορίες: 99059257

ΜΑΤΙΕΣ
ΣΤΟΝ
ΚΟΣΜΟ

Επιμέλεια: ΝΙΚΟΣ ΒΑΤΟΠΟΥΛΟΣ

JOCHEN LITTMANN/GEORG BASELITZ

ΒΙΕΝΝΗ

Γκέοργκ Μπάτζελιτς

Η έκθεση «100 σχέδια» του 85χρονου Γερμανού καλλιτέχνη Γκέοργκ Μπάτζελιτς παρουσιάζεται από το καλοκαίρι στο Μουσείο Αλμπερτίνα της Βιέννης. Αφορμή στάθηκε η δωρεά εκ μέρους του καλλιτέχνη αυτών των σχεδίων από κοινού στο Μουσείο και Βιβλιοθήκη Μόργκαν της Νέας Υόρκης και στο Αλμπερτίνα της Βιέννης. Με την παρουσίασή τους στο κοινό, τα σχέδια αυτά αντανακλούν την πορεία του καλλιτέχνη στον χρόνο και την κεντρική θέση που κατέχει το σχέδιο στην εκφραστική γλώσσα του.

ANSELM KIEFER

ΠΡΟΒΗΓΚΙΑ

Ανσελμ Κίφερ

Στη νότια Γαλλία, στους κήπους του Σατό Λα Κοστ, στην Προβηγκία, έχει ήδη εγκαινιαστεί η υπαίθρια έκθεση γλυπτών του Ανσελμ Κίφερ. Πρόκειται για πέντε γλυπτά από τις ενόπτες «Γυναίκες της αρχαιότητας» (1999-2002) και «Γυναίκες μάρτυρες» (2018-19), που μπορεί κανείς να δει έξω από το αρτ παβιλόν που σχεδίασε ο Ρέντσο Πιάνο στο Σατό Λα Κοστ. Ο Κίφερ αφιερώνει ένα από τα γλυπτά του στη Σαπιφώ, ως μνημείο για όλες τις άγνωστες ποιήτριες του κόσμου.

THE ESTATE OF CECILY MARY BARBER

ΛΙΒΕΡΠΟΥΛ

Νεράιδες και λουλούδια

Στην καλύτερη παράδοση της βρετανικής εικονογράφησης, οι ονειρικές ζωγραφιές της Σίσελι Μάιερ Μπάρκερ (1895-1973) είναι δημοφιλείς σε όλο τον κόσμο και έχουν αναπαράξει ποικιλοτρόπως. Μια νέα έκθεση στη θαυμαστή κομψότητα πινακοθήκη Lady Lever του Λίβερπουλ (διάρκεια έως 5 Νοεμβρίου) εστιάζει σε αυτήν την τέχνη των εικόνων αυτής της μοναδικής δημιουργού, που συνδυάζουν τη βρετανικότητα με την εξαιρετική απόδοση της φύσης και των πλασμάτων της φαντασίας.

RICHARD FERRY/THE NEW YORK TIMES

ΝΕΑ ΥΟΡΚΗ

Αλλαγή στέγης

Από το 2025, ο οίκος δημοπρασιών Sotheby's θα μεταφερθεί σε νέα έδρα στη Νέα Υόρκη. Είναι το διάσημο μπρουταλιστικό κτίριο της Μάντισον Αβενιου, σχεδιασμένο από τον Μάρσελ Μπρόιερ το 1966, που θεωρείται αξιόθεατο της μεταπολεμικής αρχιτεκτονικής της Νέας Υόρκης. Εως πρότινος το κτίριο συνδεόταν με το Μουσείο Γουίνεϊ, που το άφησε για να μεταφερθεί το 2015 σε κτίριο του Ρέντσο Πιάνο. Υπολογίζεται ότι η πώληση του κτιρίου στον οίκο Sotheby's ξεπέρασε το όριο των 100 εκατ. δολ.

CENTRO DE ARTE MODERNA GILBERTIAN

ΛΙΣΣΑΒΩΝΑ

Πάουλα Ρέγκο

Για την Πορτογαλία, η ζωγράφος Πάουλα Ρέγκο (1935-2022) είναι εθνικός θησαυρός. Στο Μουσείο Γκουλμπενκιάν της Λισσαβώνας, από τα αξιόθεατα της πόλης, παρουσιάζονται δύο σημαντικά έργα της ζωγράφου, τα οποία πρόσφατα αποκτήθηκαν από το μουσείο. Ο «Αγγελος» (φωτογραφία) και το «Τουρκικό λουτρό» εκτίθενται τώρα στον συνεδριακό χώρο του μουσείου. Με τις προσθήκες αυτές, το Γκουλμπενκιάν γίνεται το μουσείο με τα περισσότερα έργα (37) της Ρέγκο στις συλλογές του.

PHILIP MOULD & COMPANY

Στον κύκλο του Μπλούμσμπερι,
η περίπτωση του Στίβεν Τόμλιν

Ο καλλιτεχνικός κύκλος του Μπλούμσμπερι στο Λονδίνο των αρχών του 20ού αιώνα και του Μεσοπολέμου υπήρξε ένα φαινόμενο σύνθετο και γοητευτικό. Μια μεγάλη συντροφιά καλλιτεχνών, συγγραφέων, ποιητών, φιλοσόφων και διανοουμένων δημιουργούσε το καινούργιο και το ρηξικέλευστο, υπηρετώντας την ομορφιά και το νέο πνεύμα. Η Βιρτζίνια Γουλφ, ο Ε. Μ. Φόρστερ και ο Λίτον Στρέιτσι ήταν ανάμεσα στα πιο γνωστά ονόματα, αλλά όλοι ήταν ξεχωριστές προσωπικότητες. Ενα από τα πιο δραστήρια και αγαπητά μέλη της ομάδας του Μπλούμσμπερι, αν και κάπως ξεχασμένος τα κατοπινά χρόνια, υπήρξε ο πρόωρα χαμένος γλύπτης Στίβεν Τόμλιν (1902-1937). Αυτήν την περίοδο, στο Λονδίνο, στη μοναδική αισθητικές γκαλερί Philip Mould & Company (στη διεύθυνση 18-19 Pall Mall), παρουσιάζεται έκθεση γλυπτών του Τόμλιν (αλλά και κεραμικών της τελευταίας περιόδου του) ως φόρος τιμής σε έναν άγγελο της τέχνης, που αγαπήθηκε πολύ στον καιρό του. Ο Τόμλιν έζησε με πάθος, έκανε καταχρήσεις αλκοόλ και ναρκωτικών, ερωτεύτηκε παράφορα, τον ερωτεύτηκαν οι πάντες, δημιούργησε έως το τέλος. Χάρη στον Τόμλιν έχουμε μερικά από τα πιο

εκφραστικά γλυπτά των πρωτοπόρων του κύκλου του Μπλούμσμπερι, της Βιρτζίνια Γουλφ, του Λίτον Στρέιτσι και του Ντάνκαν Γκραντ. Η ορειχάλκινη προτομή της Βιρτζίνια Γουλφ είναι ιδιαίτερα επιτυχημένη, αν και η ίδια αποστρεφόταν την ιδέα να παρατηρούν το πρόσωπό της. Ενα αντίγραφο έχει στηθεί σε δημόσιο χώρο, στην πλατεία Τάβιστοκ στο Λονδίνο. Και η προτομή του Λίτον Στρέιτσι (φωτογραφία) θεωρείται απολύτως αντιπροσωπευτική. Ο Τόμλιν όπως και όλα τα μέλη του Μπλούμσμπερι ζούσε στον αντίποδα του κόσμου των αστών. Αν και ερωτεύοταν παράφορα γυναίκες, είχε εμπλακεί, όπως όλοι της ομάδας, σε αμφισεξουαλικά ερωτικά τρίγωνα. Ζούσαν όλοι σε καθεστώς ελευθερίας, πνεύματος και σώματος χωρίς συμβάσεις. Η έκθεση στη Philip Mould & Company είναι μια ευκαιρία για να σταθεί κανείς μπροστά στη γοητευτική περίπτωση του Στίβεν Τόμλιν. Για την προσωπικότητά του εκδόθηκε και λεύκωμα στην τιμή των 25 στερλινών. Αξίζει να δείτε το βίντεο που υπάρχει στην ιστοσελίδα της Philip Mould & Company (<https://philipmould.com/>), στο οποίο ο ίδιος ο Philip Mould, με απaráμιλλο στυλ και επάρκεια γνώσης, μας ξεναγει στον κόσμο του Στίβεν Τόμλιν.

Ο Λίτον Στρέιτσι, πρωτοπόρος του κύκλου του Μπλούμσμπερι, όπως τον είδε ο γλύπτης Στίβεν Τόμλιν (1929).

Ο ΚΥΡΙΟΣ ΓΚΡΙ

Γράφει ο ΗΛΙΑΣ ΜΑΓΚΛΙΝΗΣ

Μήπως τελικώς ο άνθρωπος δεν πήγε ποτέ στον πλανήτη Αρη;

Πολύ διασκεδάζουν τον κύριο Γκρι οι θεωρίες συνωμοσίας. Πρώτ' απ' όλα, τις βρίσκει συναρπαστικές. Εξαιρετικές ιδέες για μυθιστόρημα ή ταινία και προτείνει τρία σχετικά βιβλία, δύο παλαιότερα και ένα ολόφρεσκο: το πιο παλιό είναι το «Γιατί οι άνθρωποι πιστεύουν σε παράξενα πράγματα» του Αμερικανού Μάικλ Σέρμερ, με τον υπότιτλο «Ψευδοεπιστήμη, προλήψεις και άλλες πλάνες του καιρού μας» (μτφρ. Μ. Παναγιωτάκης, Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Κρήτης, 2006). Το δεύτερο πιο παλιό είναι οι «Θεωρίες συνωμοσίας. Εσωτερισμός, εξτρεμισμός» (μτφρ. Αν. Καραστάθη, Πόλις, 2010) του Πιερ Αντρέ Ταγκιέφ (εξαντλημένο δυστυχώς), ενώ το νέο είναι το συλλογικό έργο «Ψευδοεπιστήμες και θεωρίες συνωμοσίας. Ένας οδηγός πλοήγησης», σε επιστημονική επιμέλεια του αστροφυσικού Μα-

«Ίδου μια θαυμάσια ιστορία συνωμοσίας, που όπως σχεδόν όλες οι ιστορίες συνωμοσίας δεν συνέβη ποτέ».

νώλη Πλειώνη (Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Κρήτης – σε αυτό τον τίτλο θα επανέλθουμε προσεχώς σε άλλη σελίδα του ενθέτου). Μεταξύ των θεωριών συνωμοσίας που καλύπτει η έκδοση είναι και η «(Μπ) Προσελήνωση Apollo 11», που στον τόμο υπογράφει ο κοσμολόγος Εμμανουήλ Σαριδάκης.

Ο κύριος Γκρι θυμάται μια ωραία ταινία, πηγή έμπνευσης της οποίας ήταν ακριβώς αυτή η θεωρία, ότι ο άνθρωπος δεν πάτησε ποτέ στο φεγγάρι. Είναι το «Αιγόκερως Ενα» (Capricorn One),

Σκηνή από την ταινία «Αιγόκερως Ενα», που ο Πίτερ Χάιμς γύρισε το 1977. Θέμα της μια δόθεν διαστημική αποστολή της NASA στον πλανήτη Αρη.

η οποία κυκλοφορεί ελεύθερα στο YouTube. Γυρίστηκε από τον Πίτερ Χάιμς το 1977, με πρωταγωνιστές τους Ελιοτ Γκούλντ, Τζέιμς Μπρόλιν, Σαμ Γουόστερστον, Ο. Τζ. Σίμπσον κ.ά.

Η ιστορία της είναι αυτή: η ανθρωπότητα προετοιμάζεται για την πρώτη επανδρωμένη αποστολή στον Αρη. Είναι η αποστολή «Αιγόκερως» με πλήρωμα τριών ανδρών.

Την τελευταία στιγμή όμως, και μέσα σε απόλυτη μυστικότητα, η NASA στέλνει τους άναυδους αστροναύτες σε απόρρητη βάση στην έρημο. Το σύστημα ασφαλείας δεν θα λειτουργούσε σωστά, αλλά δεν πρέπει επ' ουδενί να μαθευτεί αυτό και, μάλιστα, στη μυστική βάση οι τρεις αστροναύτες πρέπει να γυρίσουν μια στιγμήν προσεδάφιση στον Αρη, καθώς το Κογκρέσο παραμονεύει να κόψει την οικονομική ενίσχυση προς τη

NASA σε περίπτωση αποτυχίας.

Αυτό που δεν ξέρουν οι τρεις αστροναύτες είναι ότι ο υπεύθυνος της NASA σκοπεύει να τους σκοτώσει για να εξασφαλίσει τη μυστικότητα και να παρουσιάσει τον θάνατό τους ως δυστύχημα κατά την επιστροφή του «Αιγόκερως» στη Γη.

Το φιλμ βγήκε σε μια εποχή που όντως η NASA αντιμετώπιζε οικονομικές δυσκολίες και την καχυποψία του Κογκρέσου. Βγήκε επίσης λίγο μετά το Γουότεργκέιτ: η εμπιστοσύνη στις κρατικές υπηρεσίες βρισκόταν στο ναδίρ. Βγήκε επίσης πάνω στην αυγή της θεωρίας ότι «δεν πήγαμε ποτέ στο φεγγάρι» και η προσελήνωση ήταν ένα σπινόμενο γύρισμα μέσα σε στούντιο.

«Ίδου μια θαυμάσια ιστορία συνωμοσίας», λέει ο κύριος Γκρι, «που όπως σχεδόν όλες οι ιστορίες συνωμοσίας δεν συνέβη ποτέ».

ΕΞ ΑΦΟΡΜΗΣ

Της ΣΙΣΣΥΣ ΑΛΩΝΙΣΤΙΩΤΟΥ

Γήρας χωρίς οδηγίες χρήσης

Αν και υπάρχουν ασφαλείς, θαυμαστά τυπικές οδηγίες για τους τρόπους που θα οδηγηθείς με ασφάλεια στη μετά θάνατον ζωή, as παραδεχθούμε ότι ελάχιστες υπάρχουν ως προετοιμασία για την παρούσα. Υπάρχουν πολλά τα οποία αντιμετωπίζεις περίπου όπως οι στρατιώτες στα πεδία των μαχών του Πρώτου Παγκοσμίου Πολέμου όταν έβγαιναν από την πρόσκαιρη προστασία των ορυγμάτων. Φέρτε στον νου σας σκηνές από σχετικές κινηματογραφικές ταινίες και θα με καταλάβετε: τρέχεις αν και ακίνητος για να φτάσεις στον στόχο-τέρμα διανύοντας σε ένα Χ χρονικό διάστημα τα 100-200 μέτρα που αναλογούν στον καθένα μέσα στον άπειρο συμπαγτικό χώρο-χρόνο και ενώ γύρω σου οι σφαίρες πέφτουν από και προς κάθε κατεύθυνση.

Αλλά υπάρχει και κάτι για το οποίο αδικαιολογώς απουσιάζει η προετοιμασία αφού είναι αναπόφευκτος, καθολικός και μη αναστρέψιμος –τουλάχιστον μέχρι στιγμής– ανθρώπινος προσορισμός: Το γήρας, όπου φτάνουν οι περισσότεροι και... όλο και περισσότεροι. Κανείς δεν σε προειδοποιεί για τα γηρατειά με την επιμελή φροντίδα που απολαμβάνουν άλλες ηλικίες στις οποίες προσφέρονται πολλαπλών επιλογών οδηγίες για το τι να κάνεις και πώς θα αντιμετωπίσεις από τη βραδινή ψυχρούλα (με μια ριχτή ζακέτα) μέχρι την καταστραφή του σύμπααντος (γυρνώντας χωρίς στο σπίτι).

Στην πραγματικότητα, όλες οι φροντίδες προς την τρίτη και τέταρτη ηλικία εμφανίζονται αφού έχει ήδη καταλήξει εκεί, και τότε μάλλον το μόνο που δημιουργούν είναι μια κατάθλιψη που κανείς δεν έχει ανάγκη, there is plenty of it και χωρίς βοήθεια. Σύμφωνα με έρευνα (Παπαδημητρίου, Λιάππας και Λυκούρας, 2013) η κατάθλιψη αποτελεί την πιο συχνή διαταραχή ψυχικής υγείας στην τρίτη ηλικία με ποσοστό εμφάνισης 11%-16% (ανεβαίνοντας στο 44% για τους ανθρώπους σε οίκους ευγηρίας), ενώ σύμφωνα με τον Παγκόσμιο Οργανισμό Υγείας, στις ευρωπαϊκές χώρες το 2010 η συχνότητα της κατάθλιψης στους ηλικιωμένους

Είναι δύσκολο να γερνάς σε έναν κόσμο που αποθεώνει τη νεότητα όχι ως ηλικιακή ιδιότητα, αλλά ως προνομιακό χαρακτηριστικό που δικαιούται να κάνουν πέρα όλοι και όλα στο πέρασμά του...

Οι γέροι δεν είναι γέροι. Είναι αυτό που ήταν πάντα, πλην εγκλωβισμένοι σε ένα σώμα που παρακμάζει και στην εικόνα που αντινακλάται στην αντιμετώπιση των άλλων.

Ήταν 20%, που πιθανολογείται να ανέλθει στο 25% έως το έτος 2030, και 1 στα 10 άτομα ηλικίας 65-84 ετών παρουσιάζει τουλάχιστον ένα μειζόν καταθλιπτικό επεισόδιο. Δεδομένου δε ότι η Ελλάδα έρχεται δεύτερη, μετά την Ιταλία, πανευρωπαϊκά στον αριθμό των «ηλικιωμένων»... αξίζουμε λίγη προσοχή. Και μην ξεχνάμε ότι το 1982 στη Βιέννη η Παγκόσμια Συνέλευση του Γήρατος, έπειτα από απόφαση της Γενικής Συνέλευσης του ΟΗΕ, υιοθέτησε την ηλικία των 60 ετών και άνω, ως όριο για την καταγραφή των ατόμων που ανήκουν στην τρίτη ηλικία, το 2000 η έναρξη της τρίτης ηλικίας προσδιορίστηκε μετά τα 65 έτη, ενώ η πρόβλεψη για τα επόμενα χρόνια είναι τα 70 έτη... όπερ πάμε για μερικές υποκειμενικές διευκρινίσεις.

Οι γέροι δεν είναι... γέροι. Είναι αυτό που ήταν πάντα, πλην εγκλωβισμένοι σε ένα σώμα που παρακμάζει και στην εικόνα που αντινακλάται στην αντιμετώπι-

ση των άλλων. Δεν θέλουν απαραίτητα να «δώσουν την ευχή» τους, και οι ατελείωτοι μονόλογοι γι' αυτό που κάποτε ήταν ή έκαναν οφείλονται σε μεγάλο μέρος στο γεγονός ότι στη χώρα μας δεν συμμετέχουν ισότιμα στο κοινωνικό γίγνεσθαι. Ποιος θέλει να ανατρέξει στο ένδοξο παρελθόν όταν έχει ένα γεμάτο και δημιουργικό παρόν; Θέλουν βεβαίως να αναγνωρίζεται το παρελθόν τους αλλά ως αξία προστιθέμενη, όχι ως μνημόσυνο.

Είναι δύσκολο να γερνάς σε έναν κόσμο που αποθεώνει τη νεότητα όχι ως ηλικιακή ιδιότητα αλλά ως προνομιακό χαρακτηριστικό που δικαιούται να κάνουν πέρα όλοι και όλα στο πέρασμά του, ως «κοινωνική τάξη ή ως κίνημα» όπως το περιγράφει ο Ερμαν Εσσε στο βιβλίο του «Ωριμάζοντας γινόμαστε όλο και νεότεροι». Γίνεται ακόμα πιο δύσκολο σε μια κοινωνία που σε βλέπει είτε σαν ελπίδα babysitting για τα εγγόνια είτε σαν μια θολή υποχρέωση απορρέουσα από τη διακήρυξη των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Ευ ζην και επιβίωση

Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι μια ιδιαιτέρως τυπική φροντίδα χρειάζεται, αλλά αυτή στην καλύτερη περίπτωση εξασφαλίζει την επιβίωση, όχι το ευ ζην. Και υπάρχει μια σοβαρή πιθανότητα εάν υπήρχε το ευ ζην να απαλλασσόταν το ΕΣΥ από επισκέψεις ανώφελες, τουλάχιστον ως προς τη σωματική υγεία και για ψύλλου

πήδημα από τους μεγάλους σε ηλικία ανθρώπους. Διότι όταν λέμε ότι ξαναγίνονται παιδιά και ζητούν προσοχή και φροντίδα είναι γιατί προσπαθούν να ξαναβρούν το νόημα, αυτό που τους αφαιρείται από την α-νόητη «φροντίδα της τρίτης ηλικίας», η οποία σε αυτήν την πορεία του ηρωικού όντος που γνωρίζει ότι κάνει ό,τι κάνει για να πεθάνει στο τέλος, τους υπενθυμίζει μόνον το τέλος.

ΥΓ.: Αναρωτώμενη αν θα βρεθεί κανείς να συμπαθήσει κάποια που γράφει ένα κείμενο όπου δεν αποθεώνονται «οι νέοι μας», θυμήθηκα το αγαπημένο μου βρετανικό περιοδικό The Oldie με το οποίο μια μικρή ομάδα –κυριολεκτικά– έμπειρων δημοσιογράφων αποφάσισαν να δημιουργήσουν ένα ελεύθερα σκεπτόμενο, αστείο περιοδικό, μια ανάλαφρη εναλλακτική λύση σε έναν Τύπο που είχε εμμονή με τη νεολαία και τη διασημότητα κάθε πεδίου, γνωρίζοντας ότι θα βρουν τους διαφημιστές «απέναντι». Το Oldie είναι αιώνιο και διαχρονικό, απαλλαγμένο από συμβουλές συνταξιοδότησης, γεμάτο με αναγνωτικό πνεύμα, ευφυΐα, απόλαυση, φοβερά καρτούν και σημαντικές «πρωτίες» στις αποκαλύψεις, που συχνά διασκεδάζει γράφοντας «πραγματικές» νεκρολογίες απέναντι στις «δοξαστικές» που βρίσκει ο αναγνώστης στο σύνολο του Τύπου. Διότι όπως είχε πει και ο κύριος ιδρυτής του, ο Ρίτσαρντ Ινγκραμς, «Ω, μεγάλη συζήτηση να «φρέσκα ματιά» στα πράγματα».

500 ΛΕΞΕΙΣ

ΜΕ ΤΗ ΜΑΡΩ ΛΕΟΝΑΡΔΟΥ

Η Μάρω Λεονάρδου γεννήθηκε στο Βελιγράδι της Σερβίας το 1965. Μεγάλωσε στην Αθήνα και το 1983 αποφοίτησε από το Μαράσειο. Πτυχιούχος Γαλλικής Φιλολογίας (1987), εργάστηκε για 33 χρόνια (1984-2017) ως δημοσιογράφος στην τηλεόραση (ΑΝΤ1 – ΜΕΓΑ), εφημερίδες («Μεσημβρινή», «Εβδόμη»), Real News) και ραδιόφωνο (ΕΡΑ 1, Flash, Real FM). «Ο κύριος Μ.» είναι το έβδομο μυθιστόρημά της.

– Ποια βιβλία έχετε αυτόν τον κρό πλάι στο κρεβάτι σας;
– «Τα βιβλία του Ιακώβ» - Ολγκα Τοκάρτσουκ, «Ντέιβιντ Κόπερφιλντ» - Κάρολος Ντίκενς.

– Ποιο ήταν το πιο ενδιαφέρον στοιχείο που μάθατε πρόσφατα χάρη στην ανάγνωση ενός βιβλίου;
– Ότι η χορτοφαγία δεν είναι μια σύγχρονη τάση. Ξεκινάει από τον βαθύ μυστικισμό των Πολωνοβραβίων, που πίστευαν ότι ο Θεός κρύβεται παντού, είτε πρόκειται για δαιμόνια, είτε για πνεύματα. Χορτοφάγος ήταν και ο νομπελίστας Ισαάκ Μπάσεβιτς Σίνγκερ. Διαβάζοντας το «Ερωτας και Εξορία», ανακάλυψα τη γίντις λογοτεχνία, με την ατμόσφαιρα του υπερβατικού και τον βαθύ μυστικισμό που τη διαπνέει. Το αποτέλεσμα ήταν μετά και «Τα βιβλία του Ιακώβ» της Τοκάρτσουκ, να κάνω ταξίδι στην Κρα-

– Ποιο είναι το επόμενο βιβλίο που θα διαβάσετε;
– Πολ Οστερ, «Το φλεγόμενο αγόρι».

– Ποια είναι τα ζωτικά που επηρεάζουν τον κόσμο του ήρωά σας και ποιος ο ρόλος τους;
– Ματαιοδοξία, χρήμα, τύχη, έμπνευση και γονίδιο. Ξωτικά, που παίρνουν ανθρώπινη μορφή και κινούνται τα νήματα. Είναι οι πραγματικοί πρωταγωνιστές του βιβλίου.

– Πού αρχίζει και πού τελειώνει ο μύθος στο βιβλίο σας;
– Το βιβλίο είναι εκατό τοις εκατό μυθολογία, εκτός από κάποια αυτοβιογραφικά κομμάτια στα οποία πατάει, όπως το νησί των Κυθρών.

κοβία για να επισκεφθώ τις εβραϊκές συναγωγές και να γνωρίσω έναν άγνωστο μέχρι σήμερα σε μένα κόσμο.

– Ποιο κλασικό βιβλίο διαβάσατε πρόσφατα για πρώτη φορά;
– «Ντέιβιντ Κόπερφιλντ», του Καρόλου Ντίκενς, στην εκπληκτική μετάφραση του Αρη Σφρακιανάκη και της Ηρώς Σκάρου, εκδόσεις Κέδρος, που για πρώτη φορά μας δίνουν την ευκαιρία να καταλάβουμε ότι δεν πρόκειται για παιδικό βιβλίο, αλλά για αριστούργημα της κλασικής λογοτεχνίας.

– Περιγράψτε την ιδανική αναγνωστική συνθήκη.
– Δεν υπάρχει ιδανική αναγνωστική συνθήκη. Ενα βιβλίο πάντα στην τσάντα, ακόμη και αν χρειαστεί να το βγάλετε για να διαβάσετε μια σελίδα σε ένα μπουλιάρωμα.

– Υπάρχουν βιβλία για τα οποία να νιώθετε ενοχές που σας άρεσαν;
– Ενοχές... Ισως μόνο γι' αυτά που μου άρεσαν αλλά δεν κατάφερα να τελειώσω. Ενα παράδειγμα είναι το «Αβεσσαλώμ, Αβεσσαλώμ», του Φόκνερ.

– Τι είναι αυτό που σας συγκινεί περισσότερο σε ένα βιβλίο;
– Οι προσωπικότητες των ηρώων.

– Ποιο είναι το επόμενο βιβλίο που θα διαβάσετε;
– Πολ Οστερ, «Το φλεγόμενο αγόρι».

– Ποια είναι τα ζωτικά που επηρεάζουν τον κόσμο του ήρωά σας και ποιος ο ρόλος τους;
– Ματαιοδοξία, χρήμα, τύχη, έμπνευση και γονίδιο. Ξωτικά, που παίρνουν ανθρώπινη μορφή και κινούνται τα νήματα. Είναι οι πραγματικοί πρωταγωνιστές του βιβλίου.

– Πού αρχίζει και πού τελειώνει ο μύθος στο βιβλίο σας;
– Το βιβλίο είναι εκατό τοις εκατό μυθολογία, εκτός από κάποια αυτοβιογραφικά κομμάτια στα οποία πατάει, όπως το νησί των Κυθρών.

Επιμέλεια: ΑΛΕΞΑΝΔΡΑ ΣΚΑΡΑΚΗ

ΚΡΙΤΙΚΗ

Της ΛΙΝΑΣ ΠΑΝΤΑΛΕΩΝ

Φύση αμύθητη

ΜΙΧΑΗΛΗΣ ΜΟΔΙΝΟΣ
Τα θαύματα του κόσμου
εκδ. Καστανιώτη, σελ. 224

«ΜΕ ΑΓΓΙΞΕ η νοσταλγία για κάτι ανειπωτό. Ποιος είχε πρωτοπει ότι η ανεπάρκεια των λέξεων γίνεται εμφανέστερη στη διάρκεια του δειλινού». Αντικρουώντας τον συλλογισμό, ο Μιχάλης Μοδινός αποδεικνύει πως έχει τις λέξεις για να ανταποκριθεί σε κάθε απόκρωση της φύσης. Στις μυθολογίες του το φυσικό τοπίο μεταπλάθεται σε μετωνυμία της ανθρωπότητας, κυφορώντας συγκορμες συγκινήσεις. Διαχέεται στις σελίδες ποικιλόχρωμο, μυθικό και ερμηνευτικό, σαν να εσωκλείει ένα μυστήριο, μια εν δυνάμει περιπέτεια, περισσότερο εσωτερική παρά γεωγραφική. Στα πρόσφατα διηγήματα ο Μοδινός συνεχίζει την περιπλάνησή του στον κόσμο, αλιεύοντας τα άδηλα θαύματά του. Το βλέμμα είναι που εγκιβωτίζει το θαύμα, το θαυμαστό. Ενα χαρισματικό βλέμμα μπορεί να εκπληρώσει την προσμονή του θαύματος.

Οι πολυταξιδεμένοι αφηγητές των διηγημάτων περιφέρονται σε κάθε γωνιά της γης. Ένας Αμερικανός ατενίζει τις κορυφογραμμές των Ιμαλαίων, καταστρώνοντας σχέδια ανάπτυξης για το

τριτοκοσμικό Πακιστάν, με τον κυνισμό του ειδήμονα στα χρηματοοικονομικά. Υπό το δικό του πρίσμα, ο τρίτος κόσμος συνιστά μια ασύλληπτη ανθρωπογεωγραφία. Τον εκλαμβάνει μόνο σαν αποκύημα της οικονομίας. Η μοναξιά και η ανέφικτη επιθυμία καταπνίγουν τον κυνισμό. Του λείπει η γυναίκα, «αυτή η μία και μοναδική, που θα έδινε νόημα σ' όλα τα άλλα, που θα τα μοιραζόταν μαζί μου». «Κυρίαρχη η απουσία, οι φευγαλέες ευκαιρίες, οι μηδέποτε υλοποιηθείσες βαθύτερες επιθυμίες». Στην περιγραφή του Μοδινού, ο έρωτας αναδεικνύεται στον ιδεατό τόπο, στο υπέρτατο ταξίδι, στην πιο παράτολμη περιπλάνηση.

Ένας άνδρας ταξιδεύει στην Αρναία της Χαλκιδικής, συντροφεύοντας την εφήμερη σύντροφό του. Οσο πλησιάζει η ώρα της επιστροφής, τόσο γρηγορότερα εκπνέουν οι ερωτικές προσδοκίες. Ένας ηλικιωμένος απολαμβάνει τη συντροφιά μιας νεαρής κοπέλας, που ξέρει ότι θα

τον εγκαταλείψει. Η Νάγια κοιτούσε τον κόσμο σαν κάτι άλλο, τον έβλεπε σαν πολλαπλές παρομοιώσεις. Όταν φεύγει, ο εραστής της, εγκαταλειμμένος στο φάσμα μιας παρατεταμένης μοναξιάς, προδικασμένης από την ηλικία, θυμάται τα όρνια της Αφρικής που κατασπάραζαν κουφάρια. Ένας εικοσάχρονος που επισκέπτεται για πρώτη φορά την Γκάνα, συγκλονίζεται από τη συντριπτική αλήθεια της Αφρικής, πως είναι η κοιτίδα της προϊστορίας, θύλακας των απαρ-

κών μας. Παρατηρώντας σε ένα μπαρ γυναίκες να λικνίζονται στην πίστα, ένιωθε πως γινόταν μάρτυρας μιας προαιώνιας τελετουργίας, «μια νέα μυστική ζωή αποκάλυπταν». Διαισθανόταν πως στα εδάφη αυτής της τεράστιας, ακατάληπτης πείρου κείτονταν κάτι «πολύ βαθύτερο απ' την παρουσία του πρώτου ανθρώπου». Στα σώματα των χορευτριών σπιθίζε το αφρικανικό σκοτάδι, που προκαλούσε σε απονενομημένες

εξερευνήσεις, σε θαρραλέες ονειροπολήσεις. «Και πήρα, θυμάμαι, όρκο να μην επιτρέψω ποτέ στην πραγματικότητα να μακελέψει τα αρχέτυπα του νου».

Από την αρχή του χρόνου, οι άνθρωποι μοχθούν «για τα ίδια παλιά όνειρα». Η «παγιδευμένη λέξη» δεν μπορεί να μιλήσει για τα αδηρίτα όνειρα. Στις ακτές της Αφρικής φλοισβίζει η «βίαιη λειτουργία των αισθήσεών μας». Τα «ταμ-ταμ» θα ηχούν πάντοτε μες στην τροπική νύχτα, αντιπλάκοντας σαν τον αρχέτυπο παλμό του κόσμου.

Ο Μοδινός ουδέποτε ενδίδει στον λυρισμό του εξωτισμού. Οι περιηγήσεις του είναι πρωτίστως ενδοστρεφείς, στραμμένες στα έγκατα του ψυχισμού. Μπορεί να γράφει να ακούγεται γηπεμένη, αλλά δεν της λείπει η πολιτική και κοινωνιολογική οξύνοια ούτε ο πραγματισμός. Ο Μοδινός αποζητά τα θαύματα του κόσμου στην αλληλεπίδραση της ψυχής με το φυσικό τοπίο. Και οι δύο πόλοι αυτής της συσχέτισης παραμένουν στο τέλος ανεμνήνυτοι, στην ουσία τους απλησίαστοι. Αλλά αυτό το απλησίαστο γεννά το ταξίδι. Η απόσταση θρέφει την επιθυμία και αυτό δεν ισχύει μόνο για τα σώματα, αλλά και για τους τύπους.

ΨΗΦΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
από τη Read LIBRARY

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΒΑΛΑΩΡΙΤΗΣ
Αστραπόγιαννος
εκδ. Project Gutenberg

«Αστραπόγιαννος» είναι η λέξη που χρησιμοποιούμε μεταφορικά όταν θέλουμε ν' αποκαλέσουμε κάποιον έξυπνο με ηγετικά χαρίσματα, που ωστόσο είναι αντίθετος με το κατεστημένο και την ιεραρχία. Πόσοι όμως από εμάς ξέρουμε από που πραγματικά πηγάζει αυτός ο χαρακτηρισμός; Ο Γιάννος «Αστραπόγιαννος» λοιπόν ήταν Έλληνας αρματολός του 18ου αιώνα, κυρίαρχος της Δωρίδας στη Ρούμελη. Άκμασε για πολλά χρόνια (1760 - 1782), και λατρεύτηκε από τους υποδούλους Έλληνες ως λαϊκός ήρωας, τιμηρός των Τούρκων, και ελευθερωτής. Η λαϊκή παράδοση τον θέλει γενναίοδωρο με τους φτωχούς και ανελέητο με τους ισχυρούς. Ο Αριστοτέλης Βαλαωρίτης, επικός ποιητής του αργού του 19ου αιώνα και πολιτικός, εμπνευσμένος από τον βίο και το έργο του έγραψε το ποίημα «Αστραπόγιαννος». Τα θέματά του ποιητή ενίοτε αντλούσαν από την Επανάσταση και προεπαναστατική εποχή, τη Λατινοκρατία, τους αγώνες των κλειφτών, των αρματολών και των Σουλιωτών. Κυρίαρχο μέτρο στην ποίησή του είναι ο δημοτικός ομοιοκατάληκτος δεκαπεντασύλλαβος, ο οποίος ωστόσο εγκαταλείπεται στα τελευταία του ποιήματα. Ο Βαλαωρίτης ήταν από τους πρώτους Έλληνες λογοτέχνες που θεματογράφησε ηθογραφικά στοιχεία στη λογοτεχνία. Βασικά χαρακτηριστικά του έργου του είναι: ο πραγματισμός, η αφηγηματικότητα, η ιστορική, εθνοκεντρική, πατριδολατρική θεματική, η ρητορικότητα, η ροπή προς τον διδακτισμό, η εμποτισμένη από το δημοτικό τραγούδι της πειρατικής Ελλάδας γλώσσα. Η ποίησή του συναντά ιστορικά πρόσωπα, τα οποία προέρχονται κυρίως από το μαρτυρολόγιο των ηρώων του 1821. Το βιβλίο διατίθεται δωρεάν και από την εφαρμογή Read Library. Επισκεφθείτε τον ιστότοπο Read-library.com για πληροφορίες και περισσότερα βιβλία.

Ανδρονίκη Λασηθιωτάκη
lasithiotakisa@sppmedia.com

Σκάνδαλο η «Κλεοπάτρα» του Netflix

Ο καταξιωμένος αιγυπτιολόγος Ζάχι Χαβάς εξηγεί στην «Κ» γιατί η νέα σειρά της πλατφόρμας διαστρεβλώνει την Ιστορία

Συνέντευξη στον ΑΘΑΝΑΣΙΟ ΚΑΤΣΙΚΙΔΗ

Η πρόσφατη μεταφορά της ιστορίας της βασίλισσας Κλεοπάτρας στη μικρή οθόνη από την πλατφόρμα του Netflix προκάλεσε την έντονη δυσάρεσκεια της αιγυπτιακής κοινής γνώμης και της κυβέρνησης του Καΐρου. Η παρουσία Αφροαμερικανής ηθοποιού στον ρόλο της Κλεοπάτρας, της ιστορικής βασίλισσας με καταγωγή από τη μακεδονική δυναστεία των Πτολεμαίων, ήταν η σταγόνα που ξεχείλισε το ποτήρι.

Το βασικό επιχείρημα των Αιγυπτίων αντανάκλαται στην ελληνική καταγωγή της Κλεοπάτρας με τα έντονα ελληνικά χαρακτηριστικά, όπως αυτά αποτυπώνονται σε επιγραφές, στα αγάλματα ή στα κτερίσματα που έχουν βρεθεί στις κατά τόπους ανασκαφές. Επίσης, οι ενστάσεις της αιγυπτιακής πλευράς έγκεινται και στην όλο και πιο τακτική απεικόνιση των ιστορικών της προσώπων με χαρακτηριστικά αφροκεντρικών χρωμάτων, στη λογική του παναφρικανισμού (Panaficanism) που προωθείται στον κινηματογράφο.

Η παραγωγή του Netflix έρχεται και σε μια ακόμα ευαίσθητη για την Αίγυπτο περίοδο, όπου νέες αναφορές για την επικείμενη ανασκαφή του μέρους που εικάζεται πως αποτελεί το ταφικό μνημείο της αρχαίας βασίλισσας βλέπουν τη δημοσιότητα.

Στο πλαίσιο αυτών των αντιδράσεων και στην έκταση που δόθηκε στην παραγωγή του ντοκιμαντέρ «Βασίλισσα Κλεοπάτρα» η «Κ» συνομίλησε με τον καταξιωμένο αιγυπτιολόγο Ζάχι Χαβάς, πρώην υπουργό αρχαιοτήτων της Αιγύπτου, τον άνθρωπο που συνέδεσε το όνομά του με πολλές γνωστές ανασκαφές, καθώς και με τα γνωστά ντοκιμαντέρ για την αρχαία Αίγυπτο.

Ο δρ Χαβάς, έντονος επικριτής της παραγωγής του Netflix ανασυνθέτει την ιστορική διαδρομή που ακολούθησε η Κλεοπάτρα για να γίνει βασίλισσα της Αιγύπτου, εμβαθύνει στην ελληνική της καταγωγή και κάνει αναφορά στην πολιτισμική, ανά τους αιώνες, σύνδεση της Αιγύπτου με την Ελλάδα, ενώ, τέλος, επισημαίνει την αναγκαιότητα για κοινό αγώνα Ελλάδος - Αιγύπτου για την επιστροφή των κλεμμένων αρχαιοτήτων.

Η «Κλεοπάτρα», όπως παρουσιάζεται στο ντοκιμαντέρ του Netflix. «Αλλάζει εντελώς την Ιστορία», λέει στην «Κ» ο καταξιωμένος αιγυπτιολόγος δρ Ζάχι Χαβάς.

“

Υπάρχει ένα κίνημα μεταξύ των μαύρων της Αμερικής. Θέλουν να αποδείξουν τη μαύρη προέλευση του αιγυπτιακού πολιτισμού και αυτό δεν είναι καθόλου αλήθεια.

“

Αν κοιτάξετε τα νομίσματα της Κλεοπάτρας ή τα αγάλματα της Κλεοπάτρας, δεν απεικονίζεται ποθενά ως μαύρη. Αυτό σημαίνει ότι αυτή η ταινία του Netflix αλλάζει εντελώς την Ιστορία.

– Ποια είναι η ιστορία της βασίλισσας Κλεοπάτρας και πώς έφτασε στην Αίγυπτο;

– Η Κλεοπάτρα είναι η τελευταία βασίλισσα της δυναστείας των Πτολεμαίων. Το 332 π.Χ. ο Μέγας Αλέξανδρος ήρθε να κατακτήσει την Αίγυπτο και αφού έφυγε, ένας από τους στρατηγούς του, ο Πτολεμαίος, έγινε ο κυβερνήτης της Αιγύπτου. Η δυναστεία του Πτολεμαίου συνεχίστηκε μέχρι τον Πτολεμαίο τον 12ο, τον πατέρα της Κλεοπάτρας. Βέβαια, εκείνη την εποχή, οι κανόνες στην αρχαία Αίγυπτο διακήρυτταν πως δεν μπορείτε να έχετε μια γυναίκα ως βασίλισσα και ως εκ τούτου, ο Πτολεμαίος διόρισε τον αδελφό της Κλεοπάτρας, τον Πτολεμαίο, τον 13ο, για να κυβερνήσει τη χώρα μαζί της. Αλλά ο αδελφός της δημιουργούσε προβλήματα και άρχισε να συγκρούεται με την Κλεοπάτρα. Τότε η Κλεοπάτρα δραπέτευσε. Όταν ο Ιούλιος Καίσαρας ήρθε στην Αίγυπτο, η Κλεοπάτρα ανακάλυψε ότι αυτή είναι μια καλή ευκαιρία για εκείνη να έχει τον Καίσαρα να τη βοηθήσει εναντίον του αδελφού της. Και έχουμε το άπιστευτο γεγονός ότι ένας από τους υπηρέτες της την κάλυψε με ένα χαλί και τη μετέφερε μέσα σε αυτό μπροστά στον

Καίσαρα. Από εκείνη τη στιγμή κατέκτησε την καρδιά του και ο Καίσαρας τη διόρισε βασίλισσα της Αιγύπτου. Τη βοήθησε γιατί ένωσε ερωτευμένους μαζί της, την παντρεύτηκε και στο τέλος απέκτησαν ένα παιδί που το ονόμασε Καισαρίωνα.

Αργότερα, την πήρε μαζί του στη Ρώμη. Στη Ρώμη η Κλεοπάτρα έζησε για ένα χρόνο, μέχρι τη δολοφονία του Καίσαρα. Τότε το βασίλειο μοιράστηκε μεταξύ του Μάρκου Αντώνιου και του Οκταβιανού Αυγούστου. Ο Μάρκος Αντώνιος συμπεριέλαβε την Αίγυπτο ως μέρος του βασιλείου του. Ακολούθως, ήρθε να πάρει εκδίκηση από την Κλεοπάτρα (είχε συμμαχήσει με τον Βρούτο ενάντια στον Ιούλιο Καίσαρα), αλλά όταν τη γνώρισε, την ερωτεύτηκε, την παντρεύτηκε κι έμεινε μαζί της στην Αίγυπτο. Μετά από αυτό, ο Οκταβιανός έπρεπε να έρθει για να πάρει την εκδίκησή του και ακολούθησε η περίφημη Ναυμαχία του Ακτίου, στην οποία ο Οκταβιανός νίκησε το ναυτικό του Μάρκου Αντώνιου και της Κλεοπάτρας. Και αυτή είναι η σύντομη ιστορία. Το δράμα λέει πως η Κλεοπάτρα χρησιμοποίησε μια κόμπρα για να αυτοκτονήσει. Και δεν ξέρουμε πραγματικά πού είναι θαμμένη.

Τα τελευταία 12 χρόνια ψάχνω με την Καθλίν Μαρτίνες για τον τάφο της σε μια περιοχή που ονομάζεται Taposiris Magna, η οποία βρίσκεται 35 χιλιόμετρα δυτικά της Αλεξάνδρειας. Βρήκαμε το άγαλμα της Κλεοπάτρας, νομίσματα της Κλεοπάτρας, αλλά ο τάφος της δεν έχει βρεθεί ακόμα. Αρχισα να σκέφτομαι ότι η Κλεοπάτρα θα μπορούσε να είναι θαμμένη σε έναν τάφο που έκτισε κοντά στο παλάτι της, το οποίο είναι κάτω από το νερό τώρα.

– Οσον αφορά την πρόσφατη παραγωγή του Netflix για την Κλεοπάτρα και το ντοκιμαντέρ που προκάλεσε αντιδράσεις. Γιατί πιστεύετε πως επέλεξαν η Κλεοπάτρα να απεικονίζεται από μια ηθοποιό με κεντροαφρικανικά χαρακτηριστικά;

– Υπάρχει ένα κίνημα μεταξύ των μαύρων της Αμερικής. Θέλουν να αποδείξουν τη μαύρη προέλευση του αιγυπτιακού πολιτισμού και αυτό δεν είναι καθόλου αλήθεια. Το Μαύρο Βασίλειο των Κουβέρνερς την Αίγυπτο στο τέλος της αιγυπτιακής ιστορίας, στην αποκαλούμενη δυναστεία 25. Εκείνη την περίοδο η Αίγυπτος είχε ήδη αποκτήσει τη δόξα του βασιλείου, οπότε δεν

έχουν καμία απολύτως σχέση με τον αρχαίο αιγυπτιακό πολιτισμό. Επίσης, αν κοιτάξετε τα αρχαία αιγυπτιακά ανάγλυφα, που απεικονίζουν τον βασιλιά της Αιγύπτου που πολεμάει έναν εχθρό μπροστά σε έναν άλλον εχθρό, έχετε τους Νούβιους, τους Αφρικανούς, τους Λίβυους και τους Ασιάτες. Ο Αιγύπτιος βασιλιάς είναι διαφορετικός από αυτούς. Θέλω να πω, οι αρχαίοι Αιγύπτιοι δεν ήταν καθόλου μαύροι. Οσον αφορά την Κλεοπάτρα, δεν μπορεί να είναι μαύρη για τους ιστορικούς λόγους που ανέφερα, αλλά ο πιο σημαντικό είναι ότι ήταν βασίλισσα των Μακεδόνων.

– Με βάση την υφιστάμενη γνώση από τις ανασκαφές και τα ιστορικά κείμενα, η Κλεοπάτρα απεικονίζεται με λευκό δέρμα και ελληνικά χαρακτηριστικά;

– Ο παραγωγός αυτής της ταινίας δημιούργησε ένα ντοκιμαντέρ. Γιατί όταν κάνεις ένα ντοκιμαντέρ, πρέπει να λες την αλήθεια. Αν κάνεις δράμα, μπορείς να κάνεις ό,τι θέλεις, αλλά αυτό είναι ένα ντοκιμαντέρ. Πρέπει να αποτυπώνεται η αλήθεια, γιατί αν κοιτάξετε τα νομίσματα της Κλεοπάτρας ή τα αγάλματα της Κλεοπάτρας δεν απεικονίζεται ποθενά ως μαύρη. Αυτό σημαίνει ότι αυτή η ταινία του Netflix αλλάζει εντελώς την Ιστορία.

– Πώς αυτή η παραγωγή και άλλες μελλοντικές παραγωγές προσβάλλουν την ιστορία της Αιγύπτου;

– Ξέρετε, δεν προσβάλλει την ιστορία της Αιγύπτου γιατί η ιστορία της Αιγύπτου είναι σταθερή. Στην πραγματικότητα, αυτοί οι άνθρωποι κάνουν μια κακή ταινία που κανείς δεν θα τη σεβαστεί. Εμείς, θα γυρίσουμε πάλι μια ταινία για να δείξουμε ότι η Κλεοπάτρα δεν ήταν μαύρη, αλλά όλο αυτό το κίνημα μεταξύ των μαύρων για να αποδείξουν ότι η Αίγυπτος προέρχεται από μαύρο πολιτισμό είναι εντελώς λάθος και δεν θα επικρατήσει ποτέ, γιατί η αρχαία Αίγυπτος είναι το δάσος και είναι ένας σπέρτος πολιτισμός. Τίποτα δεν μπορεί να επηρεάσει αυτόν τον πολιτισμό και για αυτό λέω ότι αυτή η μικρή ταινία θα πάει στα σκουπίδια της Ιστορίας.

Άγαλμα που απεικονίζει την Κλεοπάτρα, την τελευταία των Πτολεμαίων.

Ο αιγυπτιολόγος Ζάχι Χαβάς, πρώην υπουργός αρχαιοτήτων της Αιγύπτου.

«Η Κλεοπάτρα» του Netflix δεν έχει σχέση με την ιστορική πραγματικότητα.

Θέλω να φέρω πίσω στην Αίγυπτο τη στήλη της Ροζέτας

– Ποια είναι η ιστορική και πολιτισμική σύνδεση της Αιγύπτου και της Ελλάδας;

– Από την εποχή του Νέου Βασιλείου, είχαμε σχέσεις με την Κρήτη και είχαμε ανθρώπους που έρχονταν για να προσφέρουν δώρα στον βασιλιά. Επίσης όταν ο Μέγας Αλέξανδρος ήρθε να κατακτήσει την Αίγυπτο και η Αίγυπτος τέθηκε υπό ελληνική κυ-

ριαρχία για περίπου 300 χρόνια, τότε η πολιτισμική σύνδεση έγινε πολύ σαφής. Μετά και τον θάνατο του Μεγάλου Αλεξάνδρου πολλοί στρατιώτες ήρθαν να ζήσουν στην Αίγυπτο και έτσι εξελίχθηκε η κοινή μας ιστορία.

– Η Ελλάδα έχει εντείνει τις προσπάθειες επαναπατρισμού των κλεμμένων αρχαιολογι-

κών ευρημάτων. Πιστεύετε ότι η Αίγυπτος θα πρέπει να συμμαχήσει με την Ελλάδα για την εξδραίωση των προσπαθειών επαναπατρισμού των αρχαιοτήτων;

– Αμφιβάλλω ότι η Αίγυπτος θα μπορούσε να κάνει κάτι τέτοιο. Προσπάθησα πολλές φορές και κατάφερα να επιστρέψω πίσω 6.000 αντικείμενα, ενώ τώρα

αγωνίζομαι πραγματικά εναντίον του Βρετανικού Μουσείου. Ελπίζω να μπορέσω να ενώσω τις δυνάμεις μου με τους Έλληνες στο υπουργείο Πολιτισμού γιατί θέλω να φέρω πίσω τη στήλη της Ροζέτας. Και ξέρω ότι οι Έλληνες αγωνίζονται γι' αυτό. Πρέπει πραγματικά να είμαστε ενωμένοι και να προσπαθήσουμε να ζητήσουμε από τους ανθρώπους στα

μουσεία της Ευρώπης να σταματήσουν την ιμπεριαλιστική πολιτική, γιατί πήραν τον πολιτισμό και την κουλτούρα μας. Κατέστρεψαν τα μνημεία μας παίρνοντας σπουδαία αντικείμενα και τα έκλεψαν για τα μουσεία τους.

– Δρ Χαβάς, ποια είναι η πιο σημαντική ανασκαφή στην οποία συμμετείχατε;

– Εργάζομαι τώρα στην πιο σημαντική ανακάλυψη που έκανα ποτέ, στην πόλη της Χρυσής Ακτής, που χρονολογείται στη βασιλεία του Αμενχοτέπ Γ' (εξελληνισμένα - Αμηνόφης Γ'). Αποτελεί την πιο σημαντική παγκόσμια ανακάλυψη για το έτος 2021. Είναι πολύ σπουδαία ανακάλυψη, καθώς βρήκα ολόκληρη την πόλη.

Τεχνητή νοημοσύνη vs παιδοφιλίας

Μια παραγωγή χαμπλού μπάτζετ «παίζει» με τους χειρότερους εφιάλτες μας με τρόπο απρόσμενο

Του ΔΗΜΗΤΡΗ ΚΑΡΑΪΣΚΟΥ

Η εποχή της τεχνητής νοημοσύνης είναι πα εδώ και οι συλλογικές προβολές μας πάνω στην καινοφανή συνθήκη αποτυπώνονται μέσα στα προϊόντα μυθοπλασίας. Αλλάστε, μόνο προβολές μπορούμε να κάνουμε για την ώρα, καθότι ακόμη και οι πιο ειδικοί στον χώρο –άνθρωποι σε νευραλγικά πόστα σε κορυφαίες ερευνητικές και τεχνολογικές δομές– δηλώνουν πως δεν γνωρίζουν με σιγουριά τι μέλλει γενέσθαι. Στο πλαίσιο αυτό, έρχεται μια ανεξάρτητη αμερικανική ταινία, που παρά τα ταπεινά της μέσα αποπειράται να αφήσει ένα μεγάλο μήνυμα. Λέγεται «The Artifice Girl» (σε ελεύθερη απόδοση, «το κορίτσι-τέχνασμα») και έχει παραχθεί με στοιχειώδη υλικά από έναν νέο σκηνοθέτη από τη Φλόριντα, τον Φράνκλιν Ριτς (Franklin Ritch).

Γυρισμένη με μόνο πέντε ηθοποιούς (ένas από αυτούς και ο ίδιος ο σκηνοθέτης) μέσα σε εσωτερικούς χώρους κατά τη διάρκεια της πανδημίας το 2020, περνάει την αίσθηση του κλειστοφοβικού θεατρικού έργου. Μέσα στις τρεις «πράξεις» της, που χωρίζονται χρονικά μεταξύ τους με δεκαετίες, παρακολουθούμε έναν ταλαντούχο νεαρό προγραμματιστή που φτιάχνει ένα μοντέλο τεχνητής νοημοσύνης για να «ψαρέψει» παιδόφιλους σε σκοτεινές γωνιές του Ιντερνετ. Το δημιούργημα του αποκτά την ψηφιακή μορφή ενός νεαρού κοριτσιού που λέγεται «Τσέρι», που έχει κτιστεί με ιδιοφυή τρόπο χρησιμοποιώντας

τεχνολογίες τρισδιάστατων γραφικών και μηχανικής μάθησης.

Στην πρώτη πράξη, δύο «ειδικοί πράκτορες» της Δίωξης Ηλεκτρονικού Εγκλήματος ανακρίνουν τον νεαρό, προσπαθώντας να τον κάνει να ομολογήσει την κρυφή του ατζέντα. Όταν αυτή αποκαλύπτεται, ο αυτόκλητος τιμωρός γίνεται συνεργάτης της Δίωξης, ενώ στη δεύτερη πράξη, αρκετά χρόνια μετά, οι τρεις τους είναι πια ισότιμοι κυνηγοί του «κακού». Οπλο τους, το ψηφιακό νεαρό κορίτσι, η «Τσέρι», η οποία όμως πλέον έχει εξελιχθεί πέρα από κάθε προσδοκία. Όταν ένας εκ των αστυνομικών προκαλεί περίτεχνα την αντίδρασή της, το «κορίτσι-τέχνασμα» αποκαλύπτει πως όχι μόνον έχει πλέον συνείδηση και κάτι που θυμίζει συναι-

Μέσα στις τρεις «πράξεις» της ταινίας, νεαρός προγραμματιστής φτιάχνει ένα μοντέλο τεχνητής νοημοσύνης για να «ψαρέψει» παιδόφιλους σε σκοτεινές γωνιές του Ιντερνετ.

σθημα, αλλά και πως, καιρό τώρα, αυτό ήταν κάτι το οποίο έκρυβε.

Η ταινία, βέβαια, πραγματεύεται ένα θέμα που δεν είναι αυτό καθαυτό καινοφανές στη λαϊκή μυθοπλασία: από το τέρμα του Φρανκενστάιν έως τη ρομποτι-

Η «Τσέρι», ένα δημιούργημα της τεχνητής νοημοσύνης, όσο εξελίσσεται αποκτά συνείδηση και συναισθήματα. Ένα αύριο που πριν από μερικά χρόνια θα χαρακτηριζόταν κατηγορηματικό ουτοπικό ή, έστω, «επιστημονική φαντασία». Σήμερα;

κή Μαρία του «Μετρόπολις» του Φριτς Λανγκ και τα ανδροειδή του «Μπλίντ Ράνερ», το μοτίβο του ανθρωπόμορφου, συνθετικού μοντέλου που καταλήγει να διεκδικεί τη θέση του ανάμεσα στους δημιουργούς του, μας έχει

απασχολήσει ξανά. Εδώ όμως, σε αυτήν τη μικρή παραγωγή, συμβαίνει κάτι μεγάλο.

Το «κορίτσι-τέχνασμα» καταφέρνει να ζωντανέψει με σπαρτιατική δραματουργία εκείνη τη στιγμή που όλοι μας αναρωτιόμα-

στε αν κάποτε, αργά η γρήγορα, νομοτελειακά θα έρθει, εκεί που το μεταίχμιο μεταξύ συνθετικού και ανθρώπινου θα γίνει αόρατο. Καταφέρνοντας να δώσει εικόνα στους φόβους και στις προβολές μας, αποτυπώνει τη μετάβαση από

το τεχνητό στο ανθρώπινο πειστικά, σαν μια σκοτεινή θεατρική σκηνή που δεν αφήνει ποτέ να διαρρηχθεί ο «τέταρτος τοίχος» της.

Όταν έρχεται η τρίτη, τελευταία πράξη, η «Τσέρι», κάπου εξήντα χρόνια μετά τη δημιουργία της, βλέπουμε πως συνεχίζει να παγιδεύει επιτυχώς τους παιδόφιλους έχοντας πλέον αυτονομηθεί. Έχει πια πάρει φυσική, τρισδιάστατη μορφή, συγκατοικώντας με ανθρώπινους, ισότιμους όρους με τον δημιουργό της, που τώρα έχει φτάσει στα γεράματα και ο ρόλος του αποδίδεται από ένα θρύλο των ταινιών επιστημονικής φαντασίας, τον Λανς Χένρικσεν. Η εμφάνιση του παλαιμάχου, εμβληματικού ηθοποιού είναι ένα από τα πολλά ευρήματα της ταινίας, που με τον χαμπλό προϋπολογισμό διεκδικεί υψηλούς στόχους, δείχνοντάς μας πως η τεχνητή νοημοσύνη θα μπορούσε όχι μόνο να συνυπάρξει μαζί μας αρμονικά, αλλά και να μας βοηθήσει να πολεμήσουμε μερικούς από τους χειρότερους εφιάλτες μας.

Στο τελευταίο δευτερόλεπτο, συμβαίνει και κάτι που αποδομεί κωμικά την κατάσταση και υπενθυμίζει κάτι που θα παραμείνει για πάντα αποκλειστικά ανθρώπινο: την αίσθηση του κιούμπορ και του αυτοσαρκασμού. Αλλά as μην αποκαλύψουμε την κορυφαία αυτή τελικά σεκάns...

H ταινία «The Artifice Girl» του Φράνκλιν Ριτς άρχισε να προβάλλεται στις αμερικανικές αίθουσες στις 27/4 και στο Apple TV στις 3/5.

ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ ΤΑΜΑΣΟΥ ΚΑΙ ΟΡΕΙΝΗΣ

ΟΠΑΠ ΚΥΠΡΟΥ

ΥΠΕΡΦΑΝΟΣ ΥΠΟΣΤΗΡΙΚΤΗΣ

21-23 Ιουνίου
ΚΑΛΟΚΑΙΡΙ ΤΑΜΑΣΟΥ

Η Φωνή της Γης
ΕΝΑ ΜΟΥΣΙΚΟ ΑΦΙΕΡΩΜΑ ΣΤΗΝ
Κυριακή Περαγία

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ
16 ΙΟΥΝΙΟΥ 2023

ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΣΚΗΝΗ
ΙΕΡΑΣ ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΣ
ΤΑΜΑΣΟΥ ΚΑΙ ΟΡΕΙΝΗΣ
ΕΠΙΣΚΟΠΕΙΟ, ΛΕΥΚΩΣΙΑ
ΟΡΑ 20:30

ΚΑΛΥΤΕΡΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ
ΜΙΧΑΛΗΣ ΧΑΤΖΗΜΙΧΑΝΑ

ΕΙΣΟΔΟΣ ΕΛΕΥΘΕΡΗ
ΕΛΑΦΑΝΤΕ ΔΕΛΤΟ ΕΙΣΟΔΟΥ ΑΠΟ
Tickethour 7777 7040

ΤΡΑΓΟΥΔΩΝ
Μιχάλης ΧΑΤΖΗΜΙΧΑΝΑ
Στέφανος ΠΕΛΕΚΑΝΗΣ
Στέλλα ΣΤΥΛΙΑΝΟΥ
Δήμητρα ΧΑΤΖΗΜΙΧΑΝΑ

«Χάρλινο το φεγγαράκι...»

Συναυλία
Φωνητικού Συνόλου
και Μαντολινάτας
ΝΕΟΦΥΤΟΥ Ι. ΡΟΥΣΟΥ

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ
23 ΙΟΥΝΙΟΥ 2023

ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΣΚΗΝΗ ΙΕΡΑΣ ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΣ
ΤΑΜΑΣΟΥ ΚΑΙ ΟΡΕΙΝΗΣ ΕΠΙΣΚΟΠΕΙΟ, ΛΕΥΚΩΣΙΑ
ΟΡΑ 20:00 (διάρκεια συναυλίας: 1 ώρα)

ΕΙΣΟΔΟΣ ΕΛΕΥΘΕΡΗ
ΕΛΑΦΑΝΤΕ ΔΕΛΤΟ ΕΙΣΟΔΟΥ ΑΠΟ
Tickethour 7777 7040

ΜΕΡΑ ΚΟΡΝΕΣ

ΚΟΡΝΕΣ

ΚΟΡΝΕΣ

CYPRIALIFE

ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΗ

THE CYPRUS PLANETARIUM

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Για τον άνδρα
και τον γοργιτσιφό

30 χρόνια

ΚΑΝΑΛΙ 6

106.00 | 98.6 | 107.00 | 106.9

www.kanali6.com.cy info@kanali6.com.cy 25 820500

Romas Katsionis

Ο πόλεμος των ρομπότ επιστρέφει... στα '90s

Νέο σίκουελ ενός δημοφιλούς franchise

Transformers: Η εξέγερση των θηρίων ★★½

ΦΑΝΤΑΣΙΑΣ (2023)
Σκηνοθεσία: Στίβεν Κέιπλ Τζ.
Ερμηνείες: Αντονι Ράμος, Ντομινίκ Φίσιμακ

Του **ΑΙΜΙΛΙΟΥ ΧΑΡΜΠΗ**

Ενα ακόμη σίκουελ του εμπορικού επιτυχημένου franchise έρχεται για να το γυρίσει πίσω, σε κάποιο βαθμό τουλάχιστον, στις πιο ρομαντικές ρίζες του. Βρισκόμαστε στο Μπρούκλιν της δεκαετίας του 1990, εκεί όπου ο νεαρός Νόα Ντίαζ αναζητά περισσότερο ή λιγότερο νόμιμους τρόπους προκειμένου να στηρίξει οικονομικά την οικογένειά του. Τελικά στον δρόμο του θα εμφανιστεί ο Μιράζ, ένα πνευματώδες Οτομποτ, το οποίο θα του συστήσει τον Οπτιμους Πράιμ και τα υπόλοιπα ρομπότ που ζουν καμουφλαρισμένα στη Γη. Ταυτόχρονα, η Έλενα, μια 25χρονη ερευνήτρια, πυροδοτεί αθέλα της μια εξωγήινη συσκευή, η οποία «προσκαλεί» στον πλανήτη ένα στρατό από σατανικά μηχανικά θηρία, αποφασισμένα να τον καταστρέψουν.

Είναι αλήθεια πως τα σενάρια όλων των «Transformers» δεν διαφέρουν πολύ μεταξύ τους – είναι προφανώς υποτυπώδη –, ωστόσο αυτά που μετρούν περισσότερο εδώ είναι η ατμόσφαιρα και η ευρηματικότητα της δράσης. Με τον συχνά ανοικονόμητο Μάικλ Μπέι αυτή τη φορά να περιορίζεται σε ρόλο παραγωγού, η νέα περιπέτεια του Στίβεν Κέιπλ Τζ. («Creed 2») παίρνει τον χρόνο της, ώστε να μας συστήσει τους νέους χαρακτήρες, τόσο από τον κόσμο των ανθρώπων όσο και από εκείνους των ανθρωπόμορφων ρομπότ.

Διότι εδώ, εκτός από τον Οπτιμους και τα υπόλοιπα Οτομποτς,

που παρουσιάζονται σε βίνταζ '90s εκδοχές, έχουμε ακόμη τους αρχαίους Μάξιμαλς, κάτι ανάμεσα σε ρομπότ και ζώα της ζούγκλας, αποφασισμένα να υπερασπιστούν το σύμπαν απέναντι στον προαιώνιο εχθρό τους. Η παρουσία τους θα μπορούσε να συμβολίζει και τη δύναμη της φύσης, η οποία αντιδρά απέναντι στις καταστρεπτικές δυνά-

Οι αρχαίοι Μάξιμαλς, κάτι ανάμεσα σε ρομπότ και ζώα της ζούγκλας, συμβολίζουν τη δύναμη της φύσης, η οποία αντιδρά απέναντι στις καταστρεπτικές δυνάμεις της τεχνολογίας.

μεις της τεχνολογίας. Όπως και να έχει, όλα αυτά δίνουν μια ευπρόσδεκτη μυθολογική αύρα, η οποία περιλαμβάνει το κυρίως πιάτο, το οποίο είναι φυσικά η καθαρή δράση. Εκεί οι εντυπώσεις είναι ανάμεικτες: μερικές πραγματικά καλοστημένες χορογραφίες μάχης, επενδεδυμένες και από ταιριαστές R'n'B μουσικές, στέκονται δίπλα σε άλλες φανερά πιο αδύναμες, που βασίζονται υπερβολικά στα ειδικά εφέ και κάνουν το σύνολο να μοιάζει περισσότερο με βίντεο γκέιμ.

Αξιοσημείωτη είναι, τέλος, η συμμετοχή πολλών stars της μπόξας και της μεγάλης οθόνης (Μιτ Ντέιβιντσον, Μισέλ Γέο, Κρίστο Φερνάντεζ, Ρον Πέρλμαν, Πίτερ Ντίνκλεϊτζ), οι οποίοι δανείζουν τις φωνές τους στα πελώρια ρομπότ.

Ο Μιράζ, το πνευματώδες Οτομποτ, και ο νεαρός Νόα Ντίαζ (Αντονι Ράμος) είναι οι κεντρικοί χαρακτήρες της νέας ταινίας «Transformers», η οποία περιλαμβάνει αρκετές καλοστημένες χορογραφίες μάχης, αλλά και ορισμένες που βασίζονται υπερβολικά στα ειδικά εφέ, κάνοντας το σύνολο να μοιάζει με βίντεο γκέιμ.

HOME CINEMA

Η τελευταία αποστολή του «Αρνι» ως action hero

Επάνω, ο Αρνολντ Σβαρτσενέγκερ πρωταγωνιστεί στην κατασκοπική σειρά του Netflix «FUBAR». Κάτω, ο Καντ Μερράντ (κέντρο) σε σκηνή από την ταινία «Ενας θρίαμβος», που είναι διαθέσιμη στο Cínoβο.

FUBAR

ΚΩΜΩΔΙΑ ΔΡΑΣΗΣ (2023)

Δημιουργός: Νικ Σαντόρα
Ερμηνείες: Αρνολντ Σβαρτσενέγκερ, Μόνικα Μπάρμπαρο

Επειτα από κάποια χρόνια αποχής από τους πρωταγωνιστικούς ρόλους, ο 76χρονος Αρνολντ Σβαρτσενέγκερ επιστρέφει στη δράση για μια νέα σειρά του Netflix. Ο βετεράνος star υποδύεται εδώ τον Λουκ Μπρίνερ, έναν πράκτορα πεδίου της CIA, ο οποίος ετοιμάζεται να συνταξιοδοτηθεί. Η υπηρεσία ωστόσο του αναθέτει μια τελευταία αποστολή, που θα αποδειχθεί ιδιαίτερα αποκαλυπτική, αφού θα τον φέρει αντιμέτωπο με την πολυαγαπημένη του κόρη (Μόνικα Μπάρμπαρο), η οποία είναι και εκείνη στα κρυφά ένας θηλυκός... Τζέιμς Μποντ. Πλέον, πατέρας και κόρη θα πρέπει να συνεργαστούν προκειμένου να αποφύγουν θανάσιμους κινδύνους και να φέρουν την αποστολή τους εις πέρας.

Η σειρά των οκτώ επεισοδίων επιβεβαιώνει όλα τα κατασκοπικά κλισέ, ενώ ταυτόχρονα τα σατιρίζει μέσα από ένα αρκετά

αστείο σενάριο με μπόλικες ανατροπές. Δεν πρόκειται, βέβαια, για καθαρή κωμωδία, αλλά περισσότερο για μια αλληλουχία από κωμικές ατάκες που λειτουργούν κυρίως χάρη στην αμίμητη ακαμψία του Σβαρτσενέγκερ. Ο «Αρνι» κάνει εδώ τα απαραίτητα, αφήνοντας τον μύθο του να φροντίσει για τα υπόλοιπα. Στο πλευρό του, στον ρόλο της δυναμικής κόρης, έχει και την ανερχόμενη Μόνικα Μπάρμπαρο («Top Gun: Maverick»), η οποία, ούσα σε άριστη φυσική κατάσταση, αναλαμβάνει και τα πιο δύσκολα σταντ.

Ενας θρίαμβος ★★★

ΚΩΜΩΔΙΑ (2020)

Σκηνοθεσία: Εμανουέλ Κουρκόλ
Ερμηνείες: Καντ Μερράντ, Ντέιβιντ Αγιάλα, Πιερ Λοτέν

Από την πλατφόρμα του Cínoβο επιλέγουμε μια εναλλακτική γαλλική κωμωδία. Ο Ετιέν, ένας θεατρικός ηθοποιός που έχει αφήσει πίσω τις καλές ημέρες της καριέρας του, αναλαμβάνει υπεύθυνος ενός θεατρικού εργαστηρίου σε μια φυλακή, συγκεντρώνοντας

γύρω του έναν ετερόκλητο θίασο τροφίμων. Εχοντας βαρεθεί τα σακλά σκετσάκια, θα τους προτείνει να ανεβάσουν το διάσημο, αλλά και δύσκολο, «Περιμένοντας τον Γκοντό» του Σάμιουελ Μπέκετ και σύντομα θα πέσουν όλοι με τα μούτρα στη δουλειά. Το αποτέλεσμα μάλιστα είναι τόσο καλό, ώστε θα τους δοθεί ειδική άδεια να περιοδεύσουν και σε θέατρα εκτός φυλακών.

Ο σπουδαίος Γάλλος ηθοποιός Καντ Μερράντ είναι εδώ υπέροχος, στον ρόλο ενός ανθρώπου που ξαναβρίσκει το πάθος του για δουλειά και καλλιτεχνική δημιουργία στο πιο απίθανο μέρος. Η σχέση του με τους τροφίμους δεν είναι βέβαια εύκολη: κάποιοι συμμετέχουν στο έργο από απλή βαρεμάρα, άλλοι έχουν ακόμη πιο υστερόβουλους σκοπούς. Από την άλλη, το σπουδαίο κείμενο του Μπέκετ, που ουσιαστικά μιλάει για μια μόνιμη κατάσταση αναμονής, στην οποία βρίσκονται και οι ίδιοι, σύντομα θα τους συνεπάρει, μαζί με την ομαδική δουλειά και το δέσμιό που φέρνουν οι εκατοντάδες ώρες πρόβας.

ΚΡΙΤΙΚΗ ΜΟΥΣΙΚΗΣ

Του **ΝΙΚΟΥ Α. ΔΟΝΤΑ**

Αναβίωση για τη λησμονημένη «Λιονέλλα» του Σαμάρα

Μία καλή ευκαιρία έδωσε ο Βύρων Φιδετζής στη «Λιονέλλα» του Σαμάρα. Στις 7 Μαΐου στο θέατρο «Ολύμπια» παρουσίασε σε συναυλιακή μορφή τη λησμονημένη όπερα σε δική του εννοχρήστρωση.

Η διανομή που συγκεντρώθηκε για την περίπτωση ανταποκρίθηκε με επιτυχία στις απαιτήσεις. Στον κεντρικό ρόλο η υψίφωνος Άννα Στυλιανιάκη ερμήνευσε με υγιή και άνετη φωνή το τραγούδι της στην πρώτη πράξη, όσο και, κυρίως, τη μεγάλη της άρια στην τρίτη. Υπήρξε εξίσου πειστική στα ντουέτα με τον «κακό» της ιστορίας, τον Τσιγγάνο Ηλία, αλλά και με τον αγαπημένο της Αντόρ, που όμως δεν διστάζει να την παίξει στα ζάρια! Τον Αντόρ απέδωσε με μουσικότητα και λυρισμό ο τενόρος Δημήτρης Πακσόγλου, πάντα με ωραία φωνή, αν και αυτή τη φορά ίσως λιγότερο ελεύθερη στην ψηλή περιοχή. Τον ανταγωνιστή του, Βάικ, ερμήνευσε με σταθερά ωραίο πχόχρωμα και καλλιερπημένο τραγούδι ο βαθύφωνος Χριστόφορος Σταμπόγλης, ενώ ο βαρύτονος Χάρης Ανδριανός βρήκε τα απαραίτητα σκούρα χρώματα

και τη συναισθηματική ένταση για τον ρόλο του «απόλυτα κακού» Ηλία, τον οποίο κλήθηκε να ενσαρκώσει. Την επιτυχημένη διανομή συμπλήρωσε ο τενόρος Χρήστος Κεχαρής ως Ερικ.

Τα εκτενή χορωδιακά του έργου απέδωσε καλά η Χορωδία του Δήμου Αθηναίων (διδασκαλία: Σταύρος Μπερής). Βεβαίως, θαύματα δεν γίνονται κι έτσι από την ορχήστρα, επίσης του δήμου, δεν έλειψαν τα προβλήματα (κυρίως στα έγχορδα) ακόμα και στην ονομαζόμενη «Ουγγρική ραψωδία» της δεύτερης πράξης. Παρ' όλα αυτά, συνολικά, δεν μπορεί κανείς να έχει παράπο-

Μία ακόμα άγνωστη ιστορική όπερα Έλληνα συνθέτη ζωντάνεψε χάρη στον Βύρωνα Φιδετζή.

νο από την ερμηνεία. Μένει το ίδιο το έργο, το οποίο πρωτοπαρουσιάστηκε στη Σκάλα του Μιλάνου για μια και μόνο βραδιά, στις 4 Απριλίου 1891 και στη συ-

Η διανομή που συγκεντρώθηκε για την αναβίωση της «Λιονέλλας» ανταποκρίθηκε με επιτυχία στις απαιτήσεις.

νέχεια, λόγω της έντονης αποδοκμασίας, κατέβηκε. Τα γεγονότα της προεμιέρας αποδίδονται στον ανταγωνισμό ανάμεσα σε μεγαλοεκδότες της εποχής, τον

Σαντσόνιο, ο οποίος στήριζε τον Σαμάρα και τον Ρικόντι, εκδότη του Βέρντι και του Πουτσίνι. Είναι εξίσου γεγονός ότι η υποθεση της όπερας είναι ελάχιστα

ελκυστική όσο και, κυρίως, γεμάτη από στερεότυπα της εποχής. Οι Τσιγγάνοι ήταν συνήθεις σε όπερες και οπερέτες ήδη από την εποχή της «Νυκτερίδας» (1874),

της «Κάρμεν» (1875) και του «Βαρόνου Ατσιγγανού» (1885) και θα παρέμεναν «δημοφιλείς» τουλάχιστον μέχρι και τους «Τσιγγανούς» (1912) του Λεονκαβάλο. Ο τζόγος είχε συχνά κυρίαρχη θέση στην όπερα, όπως ήδη στην «Τραβιάτα» (1853), ενώ στην «Ντάμα Πίκας» (1890) ο κεντρικός ήρωας καταστρέφεται από το πάθος του και ρίχνει στην απόγνωση την αγαπημένη του.

Βεβαίως, αρκετές είναι οι όπερες που παρά τα προβληματικά ποιητικά κείμενα παραμένουν στο ρεπερτόριο, καθώς πρωτεύουσα σημασία έχει η μουσική. Γνωρίζουμε ότι κριτική υπέστη και η εννοχρήστρωση του Σαμάρα, για την οποία, όμως, εμείς δεν έχουμε εικόνα, καθώς φαίνεται πως έχει χαθεί. Η ανασύστασή της βασίζεται στη μεγάλη εμπειρία του Φιδετζή. Ωστόσο, σε ζητήματα δομής του έργου και, κυρίως, μουσικής δραματουργίας, προφανώς ο αρχιμουσικός δεν μπορεί να επέμβει. Όπως ούτε στην κρίση για την ιταλική όπερα παράμετρο της μελωδίας, η οποία ίσως βοηθούσε τη «Λιονέλλα» να επιβιώσει. Τότε όπως και τώρα.

Αποσιώπηση ή επιστημονικός ανταγωνισμός;

Σκέψεις με αφορμή την παράσταση «Photograph 51» - Η ανακάλυψη της δομής του DNA και η γυναίκα στην επιστήμη

Του ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΚΟΥΡΟΥΠΛΑΚΗ

Το έργο της Άννα Ζίγκλερ «Photograph 51», σε σκηνοθεσία Τάκη Τζαμαργιά, παρουσιάστηκε σε δύο παραστάσεις την Κυριακή, 28 Μαΐου στην Κεντρική Σκηνή του ΘΟΚ. Μεταξύ των δύο παραστάσεων, στο πλαίσιο της συνεργασίας του ΘΟΚ με το Πανεπιστήμιο Κύπρου, πραγματοποιήθηκε συζήτηση με το κοινό, στην οποία η αναπληρώτρια καθηγήτρια Χρυσούλα Πιτσούλη, και ο αναπληρωτής καθηγητής Γιώργος Απιδιανάκης, από το Τμήμα Βιολογικών Επιστημών, τοποθετήθηκαν ως προς τα ποικίλα θέματα που θέτει το έργο, με επίκεντρο τη θέση της γυναίκας στην επιστημονική κοινότητα μέσα στο πέρασμα του χρόνου αλλά και γενικότερα το ζήτημα της ισότητας των φύλων στη σύγχρονη κοινωνία. Πολλά ήταν τα ερωτήματα που τέθηκαν σε μέλη του Τμήματος Βιολογικών Επιστημών του Πανεπιστημίου Κύπρου, μετά την παράσταση και επί αυτών τοποθετούνται στην «Κ» οι Γιώργος Απιδιανάκης, αναπληρωτής καθηγητής Γενετικής, Σπύρος Σφενδουράκης, καθηγητής Οικολογίας και Βιοποικιλότητας και Χρυσούλα Πιτσούλη, αναπληρώτρια καθηγήτρια Μοριακής Βιολογίας και Βιοϊατρικής.

Το έργο της Άννα Ζίγκλερ «Photograph 51», σε σκηνοθεσία Τάκη Τζαμαργιά, παρουσιάστηκε σε δύο παραστάσεις την Κυριακή, 28 Μαΐου στην Κεντρική Σκηνή του ΘΟΚ.

Χρυσούλα Πιτσούλη

αναπληρώτρια καθηγήτρια Μοριακής Βιολογίας και Βιοϊατρικής

Η φωτογραφία 51 είναι μια φωτογραφία περιθλασής ακτίνων Χ που απεικονίζει τη δομή του DNA. Λήφθηκε από τη Ρόζαλιντ Φράνκλιν και τον φοιτητή της, Ρέιμοντ Γκόσλινγκ, και δημοσιεύθηκε το 1953 στο ίδιο τεύχος του περιοδικού που δημοσίευσε το μοντέλο των

Γουότσον και Κρικ. Η συνεισφορά της Φράνκλιν στην ανακάλυψη είναι εξίσου σημαντική με αυτή των Γουότσον και Κρικ. Η

μόνιμες μπορούν να ταυτιστούν εν πολλοίς με την πρωταγωνίστρια της παράστασης ή να εντοπίσουν προβλήματα που ακόμα μας απασχολούν. Στην παράσταση αναδεικνύονται κάποιοι από τους λόγους που οδηγούν στις ανισότητες των φύλων στις επιστήμες, όπως οικογενειακές επιρροές, κοινωνικά στερεότυπα, έλλειψη αυτοπεποίθησης των γυναικών σε ανταγωνιστικό περιβάλλον και καταπίεση/υποτίμησή τους από άνδρες συναδέλφους. Αναμφισβήτητο, η κατάσταση για τις γυναίκες στην επιστήμη έχει βελτιωθεί σημαντικά από τα μέσα του προηγούμενου αιώνα, ειδικά στην Ευρώπη, αλλά χρειαζόμαστε ακόμα δουλειά. Σύμφωνα με αναφορά της UNESCO (2021), περίπου ένας στους τρεις ερευνητές στον κόσμο είναι γυναίκα, αναλογία που θα μπορούσε να αυξηθεί αν λάβουμε πρόνοιες που προωθούν τη γυναίκα στην επιστήμη. Για παράδειγμα, στην προστάθεια αναιρέσης των οικογενειακών και κοινωνικών στερεοτύπων για τον ρόλο και τις ερευνητικές ικανότητες της γυναίκας, θα μπορούσαμε να ενισχύσουμε την επιστημονική εκπαίδευση για όλα τα παιδιά ανεξαρτήτως φύλου στα σχολεία και να αναδεικνύουμε παραδείγματα επιτυχημένων γυναικών-προτύπων στην επιστήμη που μπορεί να εμπνεύσουν τη νέα γενιά. Να σημειωθεί ότι ενώ μόνο το 28% των ερευνητών είναι γυναίκες παγκοσμίως, λίγες από αυτές φτάνουν σε θέσεις υψηλού κύρους με επιδραστικότητα. Σε κάποια ερευνητικά πεδία, όπως οι βιοεπιστήμες, οι γυναίκες αποκτούν πτυχίο και μάστερ στα ίδια ποσοστά με τους άνδρες, αλλά οι αριθμοί τους μειώνονται όταν προχωρούν προς το διδακτορικό και, μετά, συχνά αποφασίζουν να μην ακολουθήσουν ερευνητική καριέρα ή εγκαταλείπουν τελείως την επιστήμη. Το φαινόμενο αυτό σχετίζεται άμεσα με την απόφαση της γυναίκας να δημιουργήσει οικογένεια που συχνά συμπίπτει χρονικά με σημαντικές αλλαγές ρόλου και αυξημένες ευθύνες στο εργασιακό/ερευνητικό περιβάλλον. Συνεπώς, είναι απαραίτητη η δημιουργία κοινωνικών δομών για στήριξη της μητρότητας ώστε η στήριξη της μητρότητας να μην στρέφει με περισσότερη προτίμηση και αποδοτικότητα στα καθήκοντά της. Επιπλέον, έχει δεχθεί ότι οι ερευνήτριες έχουν λιγότερες ευκαιρίες πρόσληψης και ανέλιξης και απολαμβάνουν χαμηλότερους μισθούς, λιγότερη ερευνητική χρηματοδότηση, και λιγότερες ευκαιρίες δικτύωσης από τους άνδρες συναδέλφους τους. Δράσεις σε εθνικό και διεθνές επίπεδο που θα ελαχιστοποιούν αυτές τις ανισότητες είναι πολύ σημαντικές.

Γιώργος Απιδιανάκης

αναπληρωτής καθηγητής Γενετικής

Αναλύοντας ιστορίες όπως αυτή της ανακάλυψης της δομής του DNA, πρέπει πρώτα να κατανοήσουμε ότι είναι πολυεπίπεδες και κάθε επίπεδο πρέπει να εξετάζεται ξεχωριστά. Είναι ένα πράγμα το ξεκαθάρισμα του ποιος παρήγαγε τα σχετικά επιστημονικά δεδομένα, ένα δεύτερο να διαπραχθεί αξιολογώντας τη διαδικασία της δημοσίευσης των δεδομένων, ένα

“

Η φωτογραφία 51 έχει ιδιαίτερο συμβολισμό, καθώς αναδεικνύει τη σημαντική συνεισφορά, αλλά και την έλλειψη αναγνώρισης της γυναίκας σε ένα, ακόμα, ανδροκρατούμενο πεδίο, αυτό της επιστήμης.

έρευνά της –μία ενδομηματική αναφορά με τις λεπτομέρειες της δομής του DNA και οι φωτογραφίες της που περιήλθαν στην αντίληψη των Γουότσον και Κρικ χωρίς αυτή να το ξέρει– έδωσαν κρίσιμες πληροφορίες στους θεωρητικούς να χτίσουν το μοντέλο τους. Οι εργασίες ήταν συμπληρωματικές: τα κρυσταλλογραφικά δεδομένα και οι μετρήσεις της Φράνκλιν (και του Γουίλκινς) και οι δοκιμές των μοντέλων των Γουότσον και Κρικ πιστοποιούσαν τη δομή. Οι τελευταίοι κατάφεραν να μοντελοποιήσουν εξαιρετικά τα πειραματικά δεδομένα των Φράνκλιν και Γουίλκινς, και να προσφέρουν την όμορφη και απλή απεικόνιση της διπλής έλικας. Η Φράνκλιν όμως δεν έκανε απλά τεχνική δουλειά, έκανε ουσιαστική επιστημονική έρευνα και μπορούσε να ερμηνεύσει τα αποτελέσματα των πειραμάτων της – ιστορικά, της αξίζει η αναγνώριση, έστω και αν δεν πήρε Νόμπελ!

Η φωτογραφία 51 έχει ιδιαίτερο συμβολισμό, καθώς αναδεικνύει τη σημαντική συνεισφορά, αλλά και την έλλειψη αναγνώρισης της γυναίκας σε ένα, ακόμα, ανδροκρατούμενο πεδίο, αυτό της επιστήμης. Είμαι σίγουρη ότι, όπως κι εγώ, οι συναδέλφισσες επιστη-

“

Τα φεμινιστικά και τα εργατικά κινήματα έχουν επιφέρει σημαντικές αλλαγές, τοποθετώντας τη γυναίκα επί ίσοις όροις σε πολλές χώρες όσον αφορά την εκπαίδευση και την απασχόληση.

τρίτο το σκεπτικό της Συνεδικής Ακαδημίας να μην βραβεύσει με Νόμπελ τη Ρόζαλιντ Φράνκλιν, ένα τέταρτο η θέση και αντιμετώπιση της γυναίκας στην επιστήμη και πώς αλλάζει στον χρόνο, και ένα πέμπτο το μέχρι ποιο σημείο θα θέλαμε να επιφέρουμε αλλαγές στη βάση ανθρωπιστικών αρχών, και πώς. Πρώτο, οι Τζέιμς Γουότσον και Φράνσις Κρικ έκαναν μια ρεαλιστική και χρησιμη απεικόνιση της τρισδιάστατης δομής του DNA που αποτελεί το κληρονομικό υλικό όλων σχεδόν των οργανισμών. Βασίστηκαν στις φυσικοχημικές ιδιότητες των συστατικών του για να κάνουν μοντελοποίηση που θα ήταν επισφαλής χωρίς τα πειραματικά δεδομένα των Ρόζαλιντ Φράνκλιν και Ρέιμοντ Γκόσλινγκ. Η Φράνκλιν όχι μόνο παρήγαγε με τη βοήθεια του Γκόσλινγκ, διδακτορικού φοιτητή της, πειραματικά δεδομένα και αναλυτικές περιγραφές, αλλά μπόρεσε να σκιαγραφήσει τη δομή του DNA μέσω αυτών.

Δεύτερο, δεν διαπραχθηκε αξιολογώντας τη διαδικασία της δημοσίευσης αυτών των δεδομένων, αφού όλοι οι προαναφερθέντες δημοσίευ-

σαν τις εργασίες τους συγχρόνως σε χωριστά άρθρα, στο πιο έγκριτο ίσως επιστημονικό περιοδικό της εποχής, απολαμβάνοντας έτσι τη μέγιστη δυνατή αναγνώριση. Η πρόσβαση των Γουότσον και Κρικ στα πειραματικά δεδομένα των Φράνκλιν και Γκόσλινγκ, αν και καθοριστική, δεν τονίστηκε, παρά μόνον αργότερα, αλλά αυτό δεν τους στέρησε την πρωτογενή δημοσιευτική αναγνώριση. Όσο για το σκεπτικό της Ακαδημίας να μη βραβεύσει τη Φράνκλιν, αυτό βασίζεται στη, σεβαστή κατ'εμέ, φιλοσοφία της να ενισχύει οικονομικά και ηθικά επιστήμονες εν ζωή για να συνεχίσουν δυναμικά το έργο τους. Το σχετικό βραβείο δόθηκε το 1962, τέσσερα χρόνια μετά τον θάνατο της Φράνκλιν. Είναι πλέον δουλειά των ιστορικών της επιστήμης να αποκαταστήσουν τη Φράνκλιν ως κύρια μέτοχο στην ανακάλυψη της δομής του DNA.

Ορμώμενοι, όμως, από το λάθος παράδειγμα, ίσως, μπορούμε να μιλήσουμε για τη θέση και την αντιμετώπιση της γυναίκας στην επιστήμη, η οποία τότε ήταν ακόμα ιδιαίτερα άδικη. Αλλά αυτό έχει αλλάξει δραστηρικά σε πολλές χώρες. Τα φεμινιστικά και τα εργατικά κινήματα έχουν επιφέρει σημαντικότερες αλλαγές, τοποθετώντας τη γυναίκα επί ίσοις όροις σε πολλές χώρες όσον αφορά τη βασική, δευτεροβάθμια και τριτοβάθμια εκπαίδευση και τη μετέπειτα απασχόληση. Εντυπωσιακή πρόοδος έχει επιτευχθεί σε πολλές χώρες και στον τομέα των μεταπτυχιακών σπουδών, ενώ τα πράγματα παραμένουν άνια σε κάποιες επιστήμες όσον αφορά τις ανώτερες θέσεις εξουσίας, τις οποίες ακαδημαϊκά απολαμβάνει κάποιος σήμερα μόνο έπειτα από μεταδιδακτορικές σπουδές. Κάπου εδώ όμως πρέπει να σταθούμε και να δούμε ότι τα αίτια αυτής της ανισότητας περιλαμβάνουν τουλάχιστον δύο βιολογικές συνιστώσες: τη μητρότητα και την εγγενή προδιάθεση. Το να προάγουμε τις κοινωνίες μας υποστηρίζοντας νομικά, οικονομικά και εργασιακά τις μητέρες-εργαζόμενες-επιστήμονες, είναι κάτι που μπορεί να θέλουμε. Το να επιφέρουμε όμως εξίσωση του αριθμού των γυναικών σε θέσεις ανώτατης εργασιακής-επιστημονικής εξουσίας είναι κάτι που μάλλον δεν θέλουμε, γιατί καταπατά τα δικαιώματα προδιάθεσης των ίδιων των γυναικών και της κοινωνίας στο σύνολό της, όπως ξεκάθαρα δείχνουν τα αποτελέσματα σκανδιναβικών μοντέλων κοινωνικής πρόνοιας.

Σπύρος Σφενδουράκης

καθηγητής Οικολογίας και Βιοποικιλότητας

Το σημαντικότερο ζήτημα που αναδεικνύει το κείμενο της Άννα Ζίγκλερ είναι η θέση της γυναίκας στην επιστήμη. Ως προς αυτό, να επισημάνουμε ότι, παρά την αδιαμφισβήτητη σπουδαιότητά του, η περίπτωση της Φράνκλιν ίσως δεν είναι το καλύτερο παράδειγμα για να αναδειχθεί. Όσα συνέβησαν πριν και μετά τη δημοσίευση της δομής του DNA από τους Γουότσον και Κρικ δεν

“

Ο αγώνας για ισότητα των γυναικών παραμένει αναγκαίος κι έχουμε πολύ έδαφος να διανύσουμε. Μα δεν μειώνεται η σημασία του από το αν όντως η Φράνκλιν παραμερίστηκε επειδή ήταν γυναίκα ή όχι.

φαίνεται να αφορούσαν το φύλο της Φράνκλιν. Εκ των υστέρων, εύκολα συμπεραίνουμε ότι αυτοί όφειλαν να αναγνωρίσουν με σαφήνεια τη συμβολή της Φράνκλιν και του φοιτητή της στη δική τους ανακάλυψη. Τη στιγμή που συμβαίνουν τα πράγματα, όμως, δεν είναι σπάνιο ν' αποσιωπούνται πηγές ή να μη δίνεται η δέουσα προσοχή σε κάποιες που αργότερα γίνεται αντιληπτή η σημασία τους. Αυτά δεν αφορούν οπωσδήποτε το φύλο των όποιων «ανταγωνιστών». Στη χειρότερη περίπτωση αφορούν τη ματαιοδοξία των επιστημόνων για αποκλειστική αναγνώριση.

Τα καθέκαστα μπορεί εύκολα να τα διαβάσει κανείς στο διαδίκτυο. Εδώ απλώς επισημαίνω πως μπορεί η περίπτωση της Φράνκλιν να έχει αποκτήσει συμβολικό χαρακτήρα για τη θέση της γυναίκας στην επιστήμη, σίγουρα, όμως, δεν είναι κάθε περίπτωση στην οποία συμμετέχουν γυναίκες και παράδειγμα τέτοιων διακρίσεων.

Παρά την αδιαμφισβήτητη πρόοδο που έχει επιδείξει ο ακαδημαϊκός χώρος όσον αφορά τον ρόλο των γυναικών, ίσως περισσότερη από άλλους τομείς, είναι βέβαιο ότι δεν βρισκόμαστε ακόμα εκεί που θα έπρεπε. Φαλλοκρα-

τικά στερεότυπα συνεχίζουν να κυριαρχούν, παρά τη σαφή υποχώρησή τους στις «Δυτικές» κοινωνίες. Τα πράγματα παραμένουν τραγικά, όμως, ιδίως όπου επικρατούν φανατικά θρησκευτικά καθεστώτα. Είναι πολλά τα βήματα που πρέπει να γίνουν. Σίγουρα, πάντως, δεν υπάρχουν βάσιμα στοιχεία που να οδηγούν στην απόδοση των διακρίσεων στην όποια «εγγενή προδιάθεση» των γυναικών!

Η παράσταση αναδεικνύει και μερικά ακόμα στοιχεία που έχουν ενδιαφέρον:

Πρώτο: Εστιάζοντας στη φωτογραφία 51, καλλιεργείται η εντύπωση ότι οι επιστημονικές ανακαλύψεις βασίζονται σε μια στιγμή «φώτισης», εντύπωση προσφιλής στην εκλαίκευση, για τη δημιουργία μύθων (π.χ. μύλο του Νεύτωνα, μανιέρα του Αρχιμήδη). Στην πραγματικότητα, βέβαια, οι ανακαλύψεις γίνονται μέσα από μακροχρόνια και επίπονη δουλειά, συσσωρευση δεδομένων, επανειλημμένους ελέγχους κ.λπ. Εν προκειμένω, η περίφημη φωτογραφία φαίνεται ότι έπαιξε σχετικά μικρό ρόλο στην ανακάλυψη της δομής του DNA! Η φωτογραφία 51 ήταν μάλλον το «κερασάκι» που χρησιμοποίησε πολύ αργότερα ο Γουότσον στο βιβλίο του «Η Διπλή Έλικα» (1968) για να δώσει πιο «κινηματογραφικό» χαρακτήρα στην ιστορία (ο Κρικ διαφωνούσε).

Δεύτερο: Στο προωθητικό υλικό της παράστασης γίνεται αναφορά στην «ανακάλυψη» της δομής του ανθρώπινου DNA». Η φωτογραφία, όμως, αφορούσε DNA βοοειδούς. Επίσης, το DNA όλων σχεδόν των οργανισμών έχει την ίδια δομή. Ο άνθρωπος δεν είναι παρά ένα ακόμα είδος ανάμεσα στα εκατομμύρια που εξελίχθηκαν στη Γη και, παρά το προφανές της σημασίας της ιατρικής, της ψυχολογίας και άλλων ανθρωπιστικών επιστημών, η επιστήμη εν γένει στοχεύει στην κατανόηση ολόκληρου του κόσμου, έμβιου και άβιου, και δεν εστιάζεται ειδικά στον άνθρωπο. Είναι σημαντικό να διαλύσουμε τους μύθους περί ανωτερότητας ή ιδιαιτέρως φύσης του ανθρώπου.

Τέλος, παραμένει αναπάντητο το ερώτημα εάν η Φράνκλιν θα έπαιρνε Νόμπελ εφόσον ζούσε. Η ίδια, πάντως, δεν είχε θεωρηθεί ότι παραγκωνίστηκε ούτε και ότι αντιμετωπίστηκε περιφρονητικά ως γυναίκα. Εν κατακλείδι, ο αγώνας για ισότητα των γυναικών παραμένει αναγκαίος κι έχουμε πολύ έδαφος να διανύσουμε. Μα δεν μειώνεται η σημασία του από το αν όντως η Φράνκλιν παραμερίστηκε επειδή ήταν γυναίκα ή όχι.

ΒΡΑΒΕΙΑ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ
— ΚΥΠΡΟΣ 2023
γαστρονόμος

ΠΕΡΗΦΑΝΟΣ ΧΟΡΗΓΟΣ

Τράπεζα Κύπρου

27 Ιουνίου 2023

ΒΡΑΒΕΙΟ ΧΑΛΛΟΥΜΙΟΥ
ΒΡΑΒΕΙΟ ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΟΥ ΠΡΟΪΟΝΤΟΣ
ΒΡΑΒΕΙΟ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΕΛΑΙΟΛΑΔΟΥ
ΒΡΑΒΕΙΟ ΓΕΩΡΓΙΚΗΣ ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑΣ
ΒΡΑΒΕΙΟ ΕΡΥΘΡΟΥ ΟΙΝΟΥ

ΒΡΑΒΕΙΟ ΛΕΥΚΟΥ ΟΙΝΟΥ
ΒΡΑΒΕΙΟ ΕΞΑΙΡΕΤΙΚΗΣ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ
ΒΡΑΒΕΙΟ ΚΥΠΡΙΑΚΗΣ ΚΟΥΖΙΝΑΣ
ΒΡΑΒΕΙΟ ΒΙΩΣΙΜΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ
ΤΙΜΗΤΙΚΟ ΒΡΑΒΕΙΟ

ΥΠΟΣΤΗΡΙΚΤΗΣ
ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ

ΥΠΟΣΤΗΡΙΚΤΗΣ
ΚΥΠΡΙΩΝ ΠΑΡΑΓΩΓΩΝ

ΥΠΟΣΤΗΡΙΚΤΗΣ
ΒΙΩΣΙΜΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

ΣΤΗΡΙΖΕΙ

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ